

ਮੁਨਾਜਾਤ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ

ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅਸਲ-ਓ-ਤਰਜਮਾ ਬ ਸ਼ਿਅਰ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ

ਮੁਤਰਜਿਮ
ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ
'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਨਾਭਵੀ

ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਮੁਨਾਜਾਤ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ

ਮੁਨਾਜਾਤ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ

ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅਸਲ-ਓ-ਤਰਜਮਾ ਬ ਸ਼ਿਅਰ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ

ਮੁਤਰਜਿਮ

ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਨਾਭਵੀ



ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
(1961 ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਐਕਟ ਨੰ: 35 ਤਹਿਤ ਸਥਾਪਿਤ)

MANAJAT-E-BAMDADI (JAPUJI SAHIB)
Asal-o-Tarjuma Ba Shaer-e-Farsi
by
Bhai Lakshveer Singh 'Muztar' Nabhvi

ਸੰਪਾਦਕ
ਐੱਚ. ਐੱਸ. ਪੰਨੂ
ਡਾ. ਤਾਰਿਕ ਕਿਫ਼ਾਇਤੁੱਲ੍ਹਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਪੀਅੰਤਰ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦ
ਡਾ. ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਸਮਰਾ
ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਨ

ISBN 81-302-0168-2

2009
ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ : 600
ਮੁੱਲ : 700-00

ਪ੍ਰੋ. ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਖਹਿਰਾ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ
ਅਤੇ ਮੈ/ਸ ਮੱਕਾ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ ਵਿਖੇ ਛਪੀ।



ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਨਾਭਵੀ

ਮੁੱਖ ਬੰਧ

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਦੀ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵਿਦਵਾਨ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਵਾਇਸ—ਚਾਂਸਲਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲੀ ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਹੋਰ ਵੀ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚੇਤੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫੀ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਥੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਚਲਾਵਾਂਗਾ। ਇਥੋਂ ਦੀ ਫੈਕਲਟੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਜਿਸ ਸਦਕਾ ਨੇਕਨਾਮੀ ਮਿਲੀ।

ਸ: ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਆਈ.ਪੀ.ਐਸ., ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਏ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਉੱਚਕੋਟੀ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਬੰਦਿਸ਼ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਇਸਲਾਮਿਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨਾਂ ਨੇ ਮੁਨਾਜਾਤਿ ਬਾਮਦਾਦੀ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਭੇਜੀ। ਧਾਲੀਵਾਲ ਜੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਇੰਨ੍ਹ ਬਿੰਨ੍ਹ ਇਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਾਪੀ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ 1969 ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਛਾਪੀ ਸੀ।

ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਨਾਲ ਇਸ ਬਾਬਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਤਾਰਿਕ ਕਿਫ਼ਾਇਤੁੱਲਾ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਜੀ.ਐਸ. ਰਿਆਲ ਤੋਂ ਰੀਵੀਊ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਛਪਾਣ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਪੰਨੂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਫ਼ਾਰਸੀ ਮਨਫ਼ੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਲਿਪੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦਲਾਲ ਜੀ ਦਾ ਦੀਵਾਨ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਕੀਰਤਨੀਏ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਕੰਮ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਛਪਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦੇਰੀ ਇਸ ਲਈ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਦੀ ਥਾਂ ਈਰਾਨੀ ਲਹਿਜੇ ਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਫੌਂਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਆਈਆਂ। ਟਾਈਪ ਕੀਤੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਛਾਪ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਖ਼ੁਦ ਦਰੁਸਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਅਜੀਬ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦਸੰਬਰ 2006 ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਤੇ 15 ਫ਼ਰਵਰੀ 2007 ਨੂੰ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦਾਅ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਕੇਵਲ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦਰੁਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੋਣ। ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿੱਚ ਪਵਿਤਰ ਲਫ਼ਜ਼ ਆਏ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਪੀਆਂਤਰਣ ਕਰਕੇ ਦੋਵਾਂ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪ ਦਿਤੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਉਹੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਆਪਨਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਸੀਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਵਾਇਆ। ਮੁਨਾਜਾਤਿ ਬਾਮਦਾਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਮਕਬੂਲ ਹੋਏਗੀ ਇਹ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ।

ਪਟਿਆਲਾ
12 ਦਸੰਬਰ, 2007

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਇ
ਸਾਬਕਾ ਵਾਇਸ—ਚਾਂਸਲਰ

ਚੈਲ ਨਿਵਾਸੀ
ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਡਾ. ਤਾਰਿਕ ਕਿਫਾਇਤੁੱਲਾ ਸਮੇਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਚੈਲ ਵੱਲ 31-10-06 ਨੂੰ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੇਟੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਿਆ- ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਠੀ ਲੱਭਾਂਗੇ ਕਿਵੇਂ? ਉਹ ਹੱਸ ਪਿਆ, ਕਿਹਾ: ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਆਏਗੀ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਿਰਨਾਵਾਂ 1969 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ *ਮੁਨਾਜਾਤਿ ਬਾਮਦਾਦੀ* ਦੇ ਕਰਤਾ ਦਾ ਸੀ, ਕੇਵਲ ਏਨਾ- ਵੀਰ ਨਿਵਾਸ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਹਿੱਲਜ਼, ਚੈਲ। ਉਥੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਨਾਭਾ ਰਿਆਸਤ ਦਾ 85 ਸਾਲਾ ਇਹ ਸਰਦਾਰ ਅੱਧੇ ਚੈਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਦੁਪਹਿਰ ਡੇਢ ਵਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਹਵੇਲੀ ਦਾ ਸੈਂਟਰਲ ਹਾਲ 25×25 ਫੁੱਟ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ ਵੀ ਹੈ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬੈਡਰੂਮ ਵੀ। ਦੋ ਸੋਫਾ ਸੈਟ ਹਨ ਤੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲੱਗੇ ਦੀਵਾਨ ਉਪਰ ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲੇਟੇ ਪਏ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਉਪਰ ਬੈਠ ਗਏ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਬਾਹਾਂ ਭਾਰ ਨਾ ਚੁੱਕ ਸਕੀਆਂ ਤਾਂ ਤਾਰਿਕ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਆਏ। ਅਸੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਚਰਨ ਛੂਹੇ, ਖਲੋਤਿਆਂ ਖਲੋਤਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ- ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਬਿਠਾ ਦਿਉ। ਬਿਠਾ ਦਿਤੇ। ਫਿਰ ਪੁੱਛਿਆ- ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਖੜ੍ਹੇ ਕਿਉਂ ਹੋਏ ਸੀ ਤੁਸੀਂ? ਕਹਿਣ ਲਗੇ- ਏਡੇ ਵਡੇ ਮਹਿਮਾਨ ਏਨੀ ਦੂਰੋਂ ਆਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਉਠੇਗਾ ਵੀ ਨਾ? ਸਾਡੇ ਘਰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਨਹੀਂ ਭਾਈਓ। ਮਹਿਮਾਨ, ਘਰ ਅੰਦਰ ਕਦਮ ਰੱਖੇ, ਮੈਂ ਖਲੋ ਕੇ ਆਦਰ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਨਾਂ ਰਹਾਂ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੀ ਬੁਲਾ ਲੈਣ।

ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਖਾਂ ਜੀ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਪੁੱਜੇ। ਰਾਇ ਮੰਜੀ ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਉਮਰ ਵਧੀਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੰਜੀ ਤੋਂ ਉਠਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਪਰ ਉਠਿਆ ਨਾ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੇਜ਼ ਕਦਮੀ ਅਗੇ ਆਏ ਤੇ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਜੀ ਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਉਪਰ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਰੱਖੇ।

ਰਾਇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬਾਬਾ ਵੱਡਾ ਜੁਲਮ ਕੀਤੋ ਮੈਂ ਉਪਰ। ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਦਮ ਚੁੰਮਾਂ। ਸਾਡੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਹੱਥ ਕਿਉਂ ਲਾਇਆ? ਬਾਬਾ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਨਾਂਹ।" ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ, "ਰਾਇ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਪਰਜਾ ਹਾਂ।" ਰਾਇ ਬੋਲੇ, "ਬਾਬਾ ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਬਖਸ਼। ਅਰ ਕਰਤਾਰ ਤੋਂ ਬੀ ਬਖ਼ਸ਼ਾ।" ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਬੋਲੇ, "ਤੁਸੀਂ ਧੁਰੋਂ ਬਖ਼ਸ਼ੇ ਹੋਏ ਹੋ।" ਰਾਇ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਬੀ ਕੁਛ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰ ਬਾਬਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਦਸ ਮੈਂ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ।" ਬਾਬੇ ਫਰਮਾਇਆ, "ਰਾਇ ਜੀ ਜਿਥੈ ਅਸੀਂ ਤਿਥੈ ਤੁਸੀਂ।" ਰਾਇ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਰੀਝ ਪੂਰੀ, ਤਾਂ ਹੋਵੈ ਬਾਬਾ ਜੇ ਮੱਥਾ ਕਦਮਾਂ ਉਪਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੇ।" ਰਾਇ ਬਹੁਤ ਅਧੀਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਸਿਰ ਕਦਮਾਂ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਅਰ ਬਹੁਤ ਬਿਗਸਿਆ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਤਾਰਿਕ ਅਤੇ ਮੈਂ ਲਗਾਤਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਖਾਤਰਦਾਰੀ, ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਉਨੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਸਿੱਖਣ ਆਏ ਹਾਂ ਬੜਾ ਕੁੱਝ। ਸਿਖਾਂਦਰੂ ਕਿੰਨੇ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਹਵੇਲੀ ਵਿਚੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਕਾਲੀਦਾਸ ਮੇਘਦੂਤ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਕੇ ਆਖਦਾ ਹੈ:

> "ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕੈਲਾਸ਼ ਪਰਬਤ ਆਉਣਗੇ ਤੇ ਮੇਘ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਦਾ ਜਾਈਂ। ਇਕ ਸ਼ਿਲਾ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉਕਰੇ ਹੋਏ ਸਾਫ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸ਼ਿਲਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ ਕਰਕੇ ਪਹਾੜੀ ਦੁਆਲੇ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰੀਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸ਼ਿਵ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਰਬਤੀ ਇਧਰ ਉਧਰ ਭਟਕਦੀ ਦਿਸੇ। ਜੇ ਦਿੱਸ ਪਵੇ ਤਾਂ ਮੂਰਖਾਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਉਪਰ ਮੰਡਰਾਂਦਾ ਨਾ ਫਿਰੀਂ। ਤੁਰੰਤ ਬਰਫ ਬਣਕੇ ਗੋਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਹੇਠ ਵਿਛ ਜਾਈਂ। ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਸੱਪਾਂ ਦੇ ਕੰਗਣ ਉਤਾਰ ਕੇ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਜਦੋਂ ਗੋਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪਹਾੜੀ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਹੱਥ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲੱਗਣ, ਤਾਂ ਕਦਮਾ ਹੇਠ ਪੌੜੀਆਂ ਬਣਕੇ ਵਿਛਦਾ ਜਾਈਂ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਇਸ ਤਰਾਂ ਕਰੀਂ ਹੇ ਮੇਘ।"

ਇਸ ਸ਼ਲੋਕ ਵਿਚ ਗੋਰੀ ਮਾਂ ਤਾਲਿਬੇ ਇਲਮ (ਵਿਦਿਆਰਥੀ) ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਿਵ, ਵਿਦਿਆ ਮਾਰਤੰਡ। ਕਾਲੀਦਾਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਉਨੌਂ ਆਦਰ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਗੋਰੀ ਮਾਂ ਲਈ। ਵੀਰ ਨਿਵਾਸ ਵਿਚ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਹਾਂ। ਵਾਪਸੀ ਵਕਤ ਬਾਰ ਬਾਰ ਦਿਲ ਉਪਰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਭਾਰੀ ਸੀ- ਜੇ ਇਸ ਨੇਕਬਖ਼ਤ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਚਰਨ ਨਾ ਛੂਹੇ ਹੁੰਦੇ, ਇਹ ਵਿਦਾਅ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਤਦ ਕਿੰਨੇ ਅਭਾਗੇ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਢੋਅ ਢੁਕਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ 1782 ਈ. ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਭਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਮਹਾਨ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਕ ਸਬੱਬ ਬਣਿਆ ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ 1809 ਈ. ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ 1841 ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ

ਲਿਆ। ਹਥਲੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਚਿਤ, ਅਨੂਠੇ ਸ਼ਾਇਰ, ਅਰਬੀ ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਅੰਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਪਹਿਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੇ ਸਬੱਬ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੀਏ।

ਇਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੱਦੇ ਪੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਤੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਧ ਘੰਟਾ ਲੇਟ ਪੁੱਜਾ ਪਰ ਉਥੇ ਸਰਦਾਰਨੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਇ[1] ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਹਿਮਾਨ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ ਸੀ। ਵਧੀਕ ਮਹਿਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੋਪਾਰਾਇ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਕਸ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਫਸ ਗਏ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਆਕਾਲ ਉਪਰੰਤ ਮੈਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ: ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਪੁੱਜਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਕਾਲਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਕਦੀ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਫਾਰਸੀ ਨਜ਼ਮ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਈਰਾਨ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਏਨਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਕ ਲੱਖ ਦੀਨਾਰ ਈਨਾਮ, ਈਰਾਨ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦਾ ਖਰਚਾ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਖਾਤਰਦਾਰੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਰ ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਆਪਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਨਾ ਛਾਪ ਦੇਈਏ?

ਮੈਂ ਕਿਹਾ: ਉਕਤ ਇਤਲਾਹ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਸੱਚ ਹੈ, ਕੀ ਪਤਾ। ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਉਪਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਮੂਲ ਕਿਤਾਬ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੀ.ਐਸ. ਰਿਆਲ[2] ਕੋਲ ਕਿਤਾਬ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿਤਾਬ ਕਿਥੋਂ ਆਈ, ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਕੇਵਲ ਏਨਾ ਕਿਹਾ- ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੱਥ ਲੱਗੀ ਹੈ ਇਕ। ਦੇਖਿਉ ਭਲਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਖ ਲਈ। ਪੰਜ ਛੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਫਿਰ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਛਿੜੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਜਿਹੜੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ *ਮੁਨਾਜਾਤਿ ਬਾਮਦਾਦੀ*, ਗ਼ਜ਼ਬ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇਖੀ। ਦੇਰ ਬਾਦ ਚੱਜ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ਮੈਂ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਲਗਾਤਾਰ ਇਕ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਕਦੀ ਪਾਠ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਕ ਇਕ ਪੰਕਤੀ, ਕਦੀ ਕਦੀ ਇਕੋ ਸ਼ਬਦ ਉਪਰ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਇਸ ਲੰਮੀ ਨਜ਼ਮ ਦਾ ਪਾਠ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਇਕੋ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਆਮ ਫਾਰਸੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਖ਼ਮਲੀ ਫਾਰਸੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਫਾਰਸੀ ਏਨੀ ਸੂਖਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਜ਼ਮ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਬੋਲੀ ਈਰਾਨੀ ਫਾਰਸੀ ਹੈ। ਵਡੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੈ। ਅਨਜਾਣ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਹੈ। ਖੁਦ ਬ ਖੁਦ ਇਸ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਜਲਵਾਨੁਮਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ: ਅਪਣੀ ਰਾਇ ਲਿਖ ਕੇ ਦਿਉ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿਤੀ।

2. ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

3. ਵਿਜ਼ਿਟਿੰਗ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਫਿਰ ਤਾਰਿਕ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਬਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ: ਦੇਖਣਾ ਭਲਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੰਮ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ, ਕਿਹਾ: ਤੁਸੀਂ ਆਉਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਵਾਂ? ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ- ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਨਜ਼ਮ, ਈਰਾਨ ਦੀ ਫਾਰਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਈਰਾਨੀ ਰੇਸ਼ਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਫਾਰਸੀ ਸੀਜ਼ਨਡ ਸਾਗਵਾਨ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਹੰਢਣਸਾਰ ਸੁਹਣਾ ਫਰਨੀਚਰ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਈਰਾਨੀ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਸੂਮ ਬੋਲਾਂ ਵਰਗੀ ਕੋਮਲਤਾ ਹੈ, ਵੇਲਾਂ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਾਕਤ। ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਖਿਆਲ ਅਤੇ ਹਿਕਮਤ ਦੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਛਪਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਲਿਖ ਦਿਉ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖ ਦਿਤੀ। ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ- ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਦਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀਆਂਤਰਣ ਅਤੇ ਤਰਜਮਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਰਨ ਲਈ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ- ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨੇਕ ਕੰਮ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਉਪਰ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ, ਉਹ ਖਾਲਸ ਬੰਦਗੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣਾਂ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਇਹ ਕੰਮ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਡਾ ਸੁਭਾਗ ਕਿ ਸ਼ਾਇਰ ਅਜੇ ਕਾਇਮ ਦਾਇਮ ਹੈ। ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਖਰੜਾ ਲੇਖਕ ਪੜ੍ਹ ਲਵੇ ਤਦ ਇਹ ਰਚਨਾ ਜ਼ੀਰੋ ਡਿਫੈਕਟ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਸਾਡਾ ਆਤਮ ਵਿਸਵਾਸ਼ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹਾਈ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਕਿਤਾਬ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਸਿਰਨਾਵੇਂ- ਵੀਰ ਨਿਵਾਸ, ਚੈਲ ਖਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਪਤਾ ਵੀ ਬੜਾ ਪੁਰਾਣਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਵਾਬ ਆਏਗਾ ਕਿ ਨਾ। ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਜਵਾਬ ਆਇਆ, ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖਤ। ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਕੰਬਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ। ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਪੜ੍ਹੀ। ਲਿਖਿਆ ਸੀ- ਉਮਰ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਹੁੰਦਾ। ਅੱਖ ਦਾ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਹਾਲੇ ਨਾ ਆਇਓ। ਹਾਲੇ ਖਰੜਾ ਨਾ ਭੇਜਿਓ। ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਦ ਫਿਰ ਖਤ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪਣਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਤਾਂ ਦਿਉ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਖਤ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿਤੇ।

ਦਸ ਕੁ ਦਿਨਾ ਬਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਬੇਟੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ। ਚਾਰ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਲਿਖਾਏ ਤੇ ਕਿਹਾ- ਹੁਣ ਪਿਤਾ ਜੀ ਠੀਕ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਜੀ ਕਰੇ ਆ ਜਾਇਉ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਜੀ। ਬੋਪਾਰਾਇ ਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ- ਇਕ ਨਵੰਬਰ 06 ਨੂੰ ਚੈਲ ਚੱਲਾਂਗੇ ਤੇ ਮਿਲਕੇ ਦੋ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਤੁਸੀਂ ਆ ਜਾਣਾ, ਅਸੀਂ ਹਫਤਾ ਉਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜ ਲਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਵੀ.ਸੀ. ਆਫਿਸ ਤੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਜਰੂਰੀ ਕੰਮ ਸਦਕਾ ਉਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਨ। ਮੈਂ ਰਿਆਲ ਅਤੇ ਤਾਰਿਕ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਰਿਆਲ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸੇ ਦਿਨ ਇਕ ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦਾ ਸਟੇਟ

ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਤਾਰਿਕ ਡੇਢ ਵਜੇ ਚੈਲ ਪੁੱਜੇ। ਜਿਸ ਥਾਂ ਟੈਕਸੀਆਂ ਰੁਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਇਕ ਜੁਆਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਵਲ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ- ਪਟਿਆਲਿਉਂ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਵੀਰ ਜੀ?

ਖਾਣਾ ਖਾਧਾ, ਚਾਹ ਪੀਤੀ, ਤਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਬਾਦ ਦੁਪਹਿਰ ਸੈਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਘੰਟਾ ਕੁ ਹਾਲ ਹਵਾਲ ਪੁੱਛਦੇ ਦੱਸਦੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੇਜ਼ ਉਪਰੋਂ ਮੈਂ ਖਰੜਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚੁਕ ਕੇ ਕਿਹਾ- ਫੇਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ- ਖਰੜਾ ਜਿਥੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਉਥੇ ਰੱਖ ਦਿਉ। ਕੋਈ ਕਾਹਲੀ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ। ਮੇਰੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਨਾ? ਮੈਂ ਬੇਚੈਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੇਚੈਨ ਕਿਉਂ ਹੋ? ਅੱਜ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗਾ ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਛਾਂਗਾ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਹੋ। ਜੇ ਜੀ ਕੀਤਾ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ, ਨਾ ਜੀ ਕੀਤਾ ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਦੇਖਿਐ ਬਈ ਹਿਰਨ ਘਾਹ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਫਿਰਨ? ਤਾਂ ਵੀ ਭੁੱਖ-ਮਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ।

ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਨਾਮ ਹੈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ? ਉੱਤਰ- ਤਾਰਿਕ। ਉਹ ਹੱਸ ਪਏ- ਤੁਸੀਂ ਤਾਰਿਕ ਕਦੋਂ ਹੋ? ਤਾਰਿਕ (ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਰੱਕਤ) ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਮੈਂ ਇਸ ਹੁਜਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਕਾਰ ਮੇਰੇ ਐਨ ਦਰਵਾਜੇ ਤੱਕ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਘੀ ਅਤੇ ਪਾਲਕੀ ਕਿਹੜਾ ਮੰਗਵਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ? ਬੱਸ, ਦੇਖ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਬਥੇਰੀ। ਅੱਧਾ ਚੈਲ ਮੇਰੈ। ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋਗੇ ਕਿ ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਕੌਣ ਹਨ, ਜਾਣਦੇ ਹੋ? ਸਭ ਕਹਿਣਗੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਪੁੱਛੋ- ਕਦੇ ਦੇਖੇ? ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਸੋ ਸਹੀ ਤਾਰਿਕ ਮੈਂ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਦੇ ਤਾਰਿਕ। ਚੈਲ ਦੀ ਵੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਲਉ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਾਇਸਰਾਇ ਦੀ ਗੋਰੀ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲਾਇਤ ਨੇ ਸ਼ਿਮਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੈਲ ਵਸਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ । ਜਿੰਨੀ ਜਮੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਰੀਦੀ ਉੱਨੀ ਮੈਂ ਖਰੀਦ ਲਈ। ਬਸ ਐਵੇਂ ਖਰੀਦ ਲਈ । ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬਈ ਤੂੰ ਤਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਹੋਇਆ ਮਹਾਰਾਜਾ। ਤੇਰੇ ਜਿੰਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਾਂ ਨਾਭੇ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਸਰਦਾਰ ਖਰੀਦ ਸਕਦੈ। ਦੋਹਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕਾ ਪੁਰਾਣਾ ਚਲਦਾ ਆਇਐ। ਬਸ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਫਜ਼ੂਲ ਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਿੱਦਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ, ਮੂਰਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ। ਭਲਾ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਪਿਆ ਸੀ? ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੇਰੀ ਰੁਚੀ ਉੱਤਮ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਜਿਹੇ ਕੰਮ।

"ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਆਉਂਦਾ, ਪਹਾੜ ਤੇ ਪਹਾੜਨਾ ਸੁਹਣੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਹਿਰਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ। ਹਿਰਨ ਕਿਹੜਾ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ? ਅਜ ਵਾਲੇ ਗਧੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਹਿਰਨ ਉਦੋਂ ਇਥੇ। ਫੇਰ ਇਥੇ ਵਸ ਗਿਆ।

"ਨਾਭੇ ਤੋਂ ਇਥੇ ਜਾਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ, ਘੋੜੇ ਉਤੇ ਆਇਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਘੋੜਾ ਸੁਹਣਾ ਬੜਾ ਸੀ ਮੇਰਾ। ਰੱਾਇਲ ਸੀ ਉਹਦਾ ਨਾਮ । ਉਪਰੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਕੰਨ, ਗੁੰਬਦ ਬਣ ਜਾਂਦੇ । ਕੰਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਜੜ ਵਿਚ ਨਿਕੀ ਜਿਹੀ ਭੌਰੀ। ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਿ ਭੌਰੀ ਵਾਲਾ ਘੋੜਾ ਬੜਾ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦੈ। ਟੱਬ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਪਾ ਕੇ ਧੋਈਆਂ ਗਾਜਰਾਂ ਪਾ ਦਿੰਦਾ, ਉਹਦੇ ਖਾਣ ਵਾਸਤੇ । ਆਪ ਛੋਲੀਆ ਵੱਢ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ, ਧੋ ਕੇ ਮੰਜੇ ਉਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਪਾਣੀ ਕੇਰਦਾ ਤੇ ਇਕ ਇਕ ਬੁਰਕੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਖੁਆਉਂਦਾ । ਤਕੜਾ ਬੜਾ ਸੀ। ਗਜ਼ਬ ਦੀ ਦੁੜਕੀ ਸੀ ਉਸਦੀ । ਤਿੱਖੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਵੀ ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਲਗਾਮ ਖਿਚ ਖਿਚ ਰਖਦਾ..... ਕੜ ਕੜ ਕੜ. ਕੜ... ਕਰਦਾ ਉਹ ਉਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਲਗਾਮ ਕਿਉਂ ਖਿਚਕੇ ਰਖਦਾਂ। ਫੁੰਕਾਰੇ ਮਾਰਦਾ, ਪੈਰ ਪਟਕਦਾ, ਪੂਛ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹਿਲਾਉਂਦਾ। ਤੌਬਾ, ਬਾਬਾ, ਘੋੜਾ ਕਿਥੇ, ਬਾਜ਼ ਸੀ ਬਾਜ਼। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਪਗਡੰਡੀ ਵੱਲ ਤੋਰ ਲਿਆ। ਚੜ੍ਹਦਾ ਗਿਆ ਹਮੇਸ਼ ਵਾਂਗ ਤਿਖੀ ਚਾਲ। ਇਕ ਥਾਂ ਜਾ ਕੇ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਸ਼ਾਇਰ। ਨਿਗਾਹਾਂ ਅਸਮਾਨ ਵਲ ਤੇ ਖਿਆਲ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਪਾਰ। ਇਹ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਮੂੰਹ ਜ਼ੋਰ ਘੋੜਾ ਰੁਕ ਕਿਉਂ ਗਿਆ? ਇਹ ਜਾਣਨ ਵਾਸਤੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਦਹਿਲ ਪੈ ਗਿਆ ਮੈਨੂੰ। ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਕੰਧ ਵਾਂਗ ਖਲੋਤਾ ਸਿਧਾ ਸਲੇਟ ਪਹਾੜ। ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦੋ ਸੌ ਗਜ਼ ਡੂੰਘੀ ਖੱਡ। ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਉਤਰਨ ਜੋਗਾ ਨਾਂ। ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਏ ਕਿ ਪਿਛੇ ਮੁੜਨ ਜੋਗਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਉਥੇ ਰੁਕ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਸਾਂ ਦੋ ਫੁੱਟ ਚੌੜੀ ਪਗਡੰਡੀ। ਘੋੜਾ ਖੜਾ ਚੁਪਚਾਪ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਦੋਵੇਂ ਨਹੀਂ ਮਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਣਾ ਤਾਂ ਬਚੇ। ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਗਰਦਨ ਦੇ ਵਾਲ ਫੜੇ, ਲਮਕ ਕੇ ਗਰਦਣ ਦੇ ਹੇਠ ਉਤਰ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਇਕ ਪੌੜ ਉਪਰ ਚੁੱਕ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਪੇਟ ਹੇਠੋਂ ਦੀ ਸਰਕਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਾ। ਉਸਨੇ ਇਕ ਲੱਤ ਚੁਕ ਦਿਤੀ। ਮੈਂ ਪਿਛੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਆਪ ਪਿਛੇ ਹਟਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪੁਠ ਪੈਰੀਂ ਪਿਛੇ ਵਲ ਤੁਰਨ ਲੱਗਾ। ਤੁਰਦੇ ਤੁਰਦੇ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਪੁੱਜੇ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਮੁੜ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ।

"ਇਕ ਪਾਸੇ ਏਨਾ ਮੂੰਹਜ਼ੋਰ ਕਿ ਰੱਾਇਲ ਰੋਕਿਆਂ ਨਾ ਰੁਕਦਾ, ਪਰ ਜੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾ ਦਿੰਦਾ, ਉਥੀ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਵੀ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਹੈ। ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਉਨੀ ਦੇਰ ਖਲੋਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੁਰਨ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਦਾ।

"ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦਸਦਾਂ। ਸੈਰ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਪੰਜ ਚਾਰ ਸੌ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਦੇਖਿਆ। ਘੋੜਾ ਰੋਕ ਲਿਆ, ਦੇਖੀਏ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਲੀਡਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਇਕ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ। ਉਸਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ। 1950 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਹ। ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰ ਸਨਮਾਨੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਨਾਮ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ- ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ, ਇਸ ਭਾਈ ਨੇ ਉਵੇਂ ਕਸ਼ਟ ਸਹੇ। ਗਲ ਵਿਚ ਹਾਰ, ਸਨਮਾਨ। ਅਗਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ- ਇਸ ਨੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗੂ ਲਕੀਰ ਵਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਹਾਰ,

ਸਨਮਾਨ। ਆਜ਼ਾਦ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਕਿਹਾ- ਆ ਜਾਓ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਸਟੇਜ ਤੇ ਆ ਜਾਉ। ਤੁਹਾਡੇ ਬਚਨ ਸੁਣਨੇ ਹਨ। ਆਓ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਉਣਾ ਨੀਂ, ਜੇ ਗੁਸਤਾਖੀ ਨਾ ਸਮਝੋ ਤਾਂ ਇਥੇ ਰੱਾਇਲ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉਪਰ ਬੈਠਿਆਂ ਬੈਠਿਆਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਹਾਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ- ਜੀ ਸਤਿ ਬਚਨ। ਫੁਰਮਾਓ। ਤੁਹਾਡੇ ਬੋਲ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮੁੱਲਵਾਨ ਹਨ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ- "ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਕੋਈ ਜੁਆਨ ਏਡਾ ਮਹਾਨ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਏ ਕਿ ਧਰੂਤਾਰਾ ਫੁੰਡ ਦਏ। ਹੋ ਸਕਦੈ ਇਹ। ਪਰ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਲਈਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੀ ਪਤਾ ਫੇਰ ਭਾਈ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇਗਾ? ਤੁਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਅਪਮਾਨਿਤ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਈ ਇੱਜ਼ਤ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੇਰੀ ਕਾਮਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹੋ ਕੀ ਰਿਹੈ? ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਲਾਹਨਤਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਹਵੇਲੀ ਜਾਕੇ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਵਾਂਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਜਹਾਲਤ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਲਈ ਉਥੇ ਕਿਉਂ ਰੁਕਿਆ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਕਰਨਗੀਆਂ।" ਪੰਨੂ ਸਾਹਿਬ, ਦੇਖਿਆ? ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਬੀਤਿਆਂ 56 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਅੱਜ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਯਾਦ ਐ। ਸੁਣਾ ਦਿਤੀ ਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ? ਯਾਨੀ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬੇਚੈਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਘਟਨਾ। ਮੈਂ ਕਾਹਨੂੰ ਰੁਕਣਾ ਸੀ ਉਥੇ। ਆਪਣੇ ਰੱਾਇਲ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਦੌੜਾਂ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

"ਰੱਾਇਲ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਇਕ ਦਿਨ। ਬੜੇ ਓਹੜ ਪੋਹੜ ਕੀਤੇ। ਹਕੀਮਾ ਦੀ ਤੇ ਦਵਾਦਾਰੂ ਦੀ ਕੀ ਘਾਟ ਸੀ? ਪਰ ਦਰਦ ਘਟਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਜੋੜ ਵਿਛੜਨਗੇ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਾਹ ਨਾ ਚੱਲੇ, ਉਦੋਂ ਆਪਾਂ ਫੇਰ ਉਹੀ ਕਰਦੇ ਹੁੰਨੇਆਂ ਨਾ ਜੋ ਮੈਂ ਕੀਤਾ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖ ਦਿਤਾ- ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ, ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪੁਛਣਾ। ਮੈਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਗੁਟਕਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਬੈਠ ਗਿਆ ਤੇ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਪਲੋਸਦਾ। ਉਸਦਾ ਦਰਦ ਘਟਣ ਲੱਗਾ। ਪਰ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਚਲੋ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ। ਵਿਛੜਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਛੜ ਜਾਏ। ਤੜਪਦਾ ਨਹੀਂ ਨਾ ਦੇਖ ਹੁੰਦਾ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਮੇਰੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਅਖੀਰਲਾ ਸਾਹ ਲਿਆ।

"ਥੋੜਾ ਖਿਆਲ ਐ ਬਈ ਅਸੀਂ ਟੋਇਆ ਪੁੱਟਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਘੜੀਸ ਕੇ ਰੱਾਇਲ ਨੂੰ ਟੋਏ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਆਏ? ਇਹ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਏਥੇ। ਉਸ ਦੀ ਅਰਥੀ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਚੁਕ ਕੇ ਦਫ਼ਨ ਕਰਨ ਗਏ ਸਾਂ ਅਸੀਂ। ਦੇਖ ਲਉ ਭਾਈ। ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ, ਉਚਾਣ ਹੈ ਜਾਂ ਢਲਾਣ। ਕਿੰਨੇ ਆਦਮੀ ਲੱਗੇ ਹੋਣਗੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਔਖੇ ਹੋਏ ਹੋਵਾਂਗੇ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ ਉਤਾਰਦੇ ਹੋਏ। ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕਾਰ ਵਾਂਗ ਜਿਹੜਾ ਪਹਾੜੀ ਉਪਰ ਮੈਨੂੰ ਬਿਠਾਕੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ ਹੇਠ ਸ਼ਾਨਾ ਨਾਲ ਉਤਰੇਗਾ ਨਾਂ।

"ਕੁਤੇ ਰਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਮੈਂ। ਕੁਤੇ ਨੂੰ ਖੁਦ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਚੁਕ ਕੇ ਦਫਨ ਕਰਨ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ।"

"ਅਹੁ ਦੇਖੋ ਮੇਰਾ ਡਾਬਰਮੈਨ। ਦਿਸਦੈ? ਅੱਖ ਅਤੇ ਜੱਤ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕ ਦੇਖੀ? ਸੰਗਲੀ ਖੁਲਾ ਗਿਆ ਇਕ ਦਿਨ। ਕਾਬੂਈ ਨਾ ਆਏ। ਕੋਈ ਸੰਗਲੀ ਫੜਕੇ ਨੇੜੇ ਜਾਏ ਤਾਂ ਵੱਢੇ। ਨੱਸਦਾ ਨੱਸਦਾ ਅਹੁ ਜਾ ਬੈਠਾ ਦੋ ਮੀਲ ਉਚੀ ਪਹਾੜੀ ਤੇ। ਭੌਂਕੀ ਜਾਏ, ਹੇਠਾਂ ਨਾ ਆਏ। ਬੱਚੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਕਰੋ ਕੋਈ ਹੀਲਾ। ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਥੇ ਲੈ ਗਏ ਜਿਥੇ ਰੱਾਲਫ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਾਫ ਦਿਸਦਾ ਸਾਂ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਸੋਟੀ ਮੇਰੇ ਹੱਥ 'ਚ ਐ ਨਾ ਹੁਣ, ਇਹੋ ਉੱਪਰ ਲਹਿਰਾ ਕੇ ਉਚੀ ਉਚੀ ਕਿਹਾ - ਮਾਰ ਖਾਏਂਗਾ ਰਾਲਫ਼। ਛੇਤੀ ਉਤੱਰ ਹੇਠ। ਮੈਂ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾਂ ਤੈਨੂੰ।"

ਜਾਨਵਰ ਸੋਟੀ ਦੇਖ ਕੇ ਕਦੀ ਭੱਜਾ ਆਇਆ ਕਰਦੈ? ਸੋਟੀ ਤਾਂ ਜਾਨਵਰ ਨੂੰ ਭਜਾਉਣ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਰੱਾਲਫ਼ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦਾ ਪਤੈ। ਉਹ ਪਗਡੰਡੀਆਂ ਉਪਰਦੀ ਨਹੀਂ, ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸਿੱਧਾ ਦੌੜਿਆ। ਮੈਂ ਡਰਿਆ ਬਈ ਕਿਤੇ ਫਿਸਲ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਆਕੇ ਮੇਰੀ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਰੱਖ ਕੇ ਡੁਸਕਣ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ ਪੁੱਤਰ, ਮੈਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਨੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਰ ਦੇਖ ਤਾਂ ਜਰਾ ਮੈਂ ਹੁਣ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਅਪਣੇ ਕਮਰੇ ਚੋਂ ਨੀ ਨਿਕਲ ਹੁੰਦਾ। ਬੁਰਾ ਨੀ ਮਨਾਈਦਾ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - ਲਿਆਉ ਬਈ ਸੰਗਲੀ ਲਿਆਉ। ਜਿਹੜਾ ਜਣਾ ਮਰਜ਼ੀ ਸੰਗਲੀ ਲੈ ਆਏ, ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ, ਵਢੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਬੱਚੇ ਨੇ ਸੰਗਲੀ ਪਾ ਲਈ। ਚੂੰ ਚੂੰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੂਛ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਬਿਸਕੁਟ ਨਹੀਂ ਖਾਧੇ ਉਸ ਦਿਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨਾ ਬਾਦ ਦੌਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਫ਼ਰ ਦੀਆਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਜੇ ਨਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਭੌਂਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

"ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੋ, ਕਰਨੀ ਸੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ। ਛੇੜ ਬੈਠਾ ਉਰਲੀਆਂ ਪਰਲੀਆਂ। ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਦੀ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਬਣਾਂਗਾ। ਮੌਲਵੀ ਤਸਨੀਮ ਜੀ ਤੋਂ ਫਾਰਸੀ ਸਿੱਖੀ। ਮੇਰੇ ਵਲ ਉਂਗਲ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸੀ - ਕਾਠ ਕਾ ਯੇ ਉਲੂੱ ਫਾਰਸੀ ਕਾ ਆਹਲਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੋਗਾ ਏਕ ਦਿਨ। ਅੱਠਵੀਂ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉਪਰ ਹੈਡਮਾਸਟਰ ਨੇ ਜੋ ਪੰਕਤੀ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖੀ ਉਹ ਹੈ - ਯਹ ਤਾਲਿਬੇ ਇਲਮ ਜੰਵਾਂ ਹੋਕਰ ਫਾਰਸੀ ਕਾ ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ਾਇਰ ਹੋ, ਮੇਰੀ ਤਮੰਨਾ ਹੈ। ਆਮੀਨ। ਦਸਖ਼ਤ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬੜੀ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਏਨੀ ਸੁਹਣੀ ਫਾਰਸੀ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲ ਗਈ। ਅਚਾਨਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਕਦੀ ਈਰਾਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਨੇ ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਗੋਲ਼ਡ-ਮੈਡਲ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਕ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਿਆ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦਾ ਠੀਕ ਕਰਾਉਣ ਲਈ। ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਕਦੀ ਲਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਮੈਂ ਈਰਾਨੀ ਹੀ ਨਾ ਕਿਤੇ ਹੋਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਫਾਰਸੀ ਤੋਂ ਸਿਵਾਇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਜ਼ਮੂਨ ਭਾਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ

ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਾਂ। ਜੋਰ ਲਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਹਿਸਾਬ ਵੀ ਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਜੇ ਦੇਖਦਾ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਵਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ 35-40 ਨੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਨਾ ਆਉਣ, ਇੰਨੇ ਕੁ ਕੱਢ ਆਉਂਦਾ। ਸੋਚਦਾ ਜੇ ਵੱਧ ਨੰਬਰ ਲੈਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿਸਾਬ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਰਦਾ, ਫਿਰ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ?

ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ- ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਮ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਲਗਿਆ, ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਪਰ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਵੇ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ- ਨਹੀਂ ਜੀ। ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਵੱਡੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ੀ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਸ਼ੇਖ ਸਾਅਦੀ ਦਾ ਅਸਰ ਹੈ। ਗੈਬੁਲਗੈਬ ਦੇ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ੀ ਦਾ ਮਰਾਤਬਾ ਸ਼ੇਖ ਸਾਅਦੀ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਉਚੇ ਮਕਾਮ ਉਪਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀ ਕਿਸਮਤ ਕਿਸ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੋਏਗੀ? ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਸਨ, ਬਹੁਤ ਵਡਿਆਂ ਦੇ, ਕਲਗੀਧਰ ਹਜ਼ੂਰ ਦੇ ਕਦਮ ਛੂਹੇ ਹੋਣ ਜਿਸ ਨੇ, ਕੌਣ ਉਸ ਵਰਗਾ ਹੋ ਸਕੇਗਾ?

"ਤਾਂ ਵੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਕੋਮਲਤਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਲੀ ਨਸਲ ਫਾਸਟਫੂਡ ਪੀਹੜੀ ਹੈ। ਤਟੱਫਟ। ਅਸੀਂ ਹਾਰੇ ਵਿਚ ਧਰੀ ਕਾੜ੍ਹਨੀ ਵਾਂਗ ਹਾਂ। ਸਹਜ। ਗੈਸੀ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਉਪਰ ਗਰਮਾਇਆ ਦੁੱਧ ਕਿਤੇ ਕਾੜ੍ਹਨੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਰਗਾ ਹੋ ਸਕਦੈ? ਕਾੜ੍ਹਨੀ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤੀ ਮਿਠਾਸ ਆਈ ਤੇ ਦੇਖੋ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਦੁੱਧ ਨੇ ਅੱਗ ਕੋਲੋਂ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਵੀ ਚੁਰਾ ਲਿਆ। ਲਹੂ, ਦੁਧ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲੰਮਾ ਅਰਸਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਸਨੂੰ । ਧੀ ਜੰਮਦੀ ਹੈ, ਖੇਡਦੀ ਖੇਡਦੀ ਜੁਆਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵਰ ਲਭਦੇ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਸੰਤਾਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਅਰਸਾ ਲਹੂ ਉਡੀਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਦੀ ਦੁੱਧ ਬਣਾਂ। ਥੋੜਾ ਕੁ ਕਰਮਾ ਵਾਲਾ ਹਿੱਸਾ ਦੁੱਧ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਸਮਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਰਾਮਾਤ, ਮੁਸਲਸਲ ਬੰਦਗੀ ਸਦਕਾ।"

"ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਦੇ ਮੋਦੀ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਤੇਰਾਂ ਤੋ ਅਗੇ ਗਿਣਤੀ ਭੁਲ ਗਈ ਸੀ? ਉਹ ਭਾਈਓ ਲੱਖ ਆਕਾਸ਼ ਤੇ ਲੱਖ ਪਤਾਲ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬੇਹਿਸਾਬ ਸੀ ਨਾਂ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਨੇ ਹਿਸਾਬਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਣਾ ਸੀ ਛੁਡਾ ਲਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਕੌਣ ਬਨ੍ਹੇਗਾ ਗਿਣਤੀਆਂ ਮਿਣਤੀਆਂ ਵਿਚ।"

"ਐਵੇਂ ਨੀ ਆ ਗਈ ਸ਼ੀਰੀਂ ਜ਼ਬਾਨ ਫਾਰਸੀ ਮੈਨੂੰ। ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ ਕਲਗੀ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੋੜਿਆਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਕਸੀਦੇ ਲਿਖ ਲਿਖ ਸਜਾਏ। ਕਸੀਦਾ ਲਿਖਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਅਗੇ ਅਰਜੋਈ ਕਰਦਾ- ਬਾਬਾ ਜੀ ਥੋੜੀ ਕੁ ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਨਜ਼ਮ ਦੇ ਦਿਉ। ਏਨੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨੀ ਮੰਗਦਾ ਜਿੰਨੀ ਤੁਸੀਂ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਥੋੜੀ ਕੁ ਤਾਂ ਦਿਉ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੋ ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਬੁੱਢਾ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿਵੇਂ ਮੰਗੀਦੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਏਨੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਫਾਰਸੀ ਦੀ ਨਜ਼ਮ ਤਾਂ ਦਿਤੀ ਹੀ, ਅਰਬੀ ਰੁੰਗੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਈ।"

"ਪਾਕ ਕੁਰਆਨ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਹਿਫਜ਼ (ਯਾਦ) ਹੈ ਤਾਰਿਕ ਸਾਹਿਬ?" ਉੱਤਰ- "ਜੀ ਬਸ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀਆਂ ਆਇਤਾਂ।" ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਉਕਾ ਲਿਆ। "ਉਮਰ ਕਰਕੇ ਡਰਦਾ ਹਾਂ ਭਾਈਓ। ਵਡੇ ਦਾਅਵੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁਣ। ਏਨਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕੁਰਆਨ ਦਾ ਕਿ ਹਿਫਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਸਾਰਾ।"

"ਮੈਂ ਨੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਸਵਾਲੀ ਬਣ ਕੇ ਗਿਆ ਕਦੇ। ਆਏ ਦਾ ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਵਿਤ ਮੁਜਬ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਥੇ ਭੀੜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਣ ਦਿਆਂ। ਪਹਿਲੋਂ ਵਕਤ ਫਿਕਸ ਕਰੋ, ਕੰਮ ਦਸੋ, ਫਿਰ ਦੇਖਾਂਗੇ। ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਆ ਗਿਆ ਇਥੇ। ਬੜੇ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਿਸਦੀ ਬਦੌਲਤ ਆ ਗਿਆ ਤੂੰ ਇਥੇ? ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਭਲੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਦਿਤੀ ਜਿਸਦਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦਾ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਪੁਛਿਆ। ਉਹ ਆਦਮੀ ਮੈਨੂੰ ਫਾਲਤੂ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲੱਗਿਆ। ਇਕ ਵਾਕ ਉਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਜ਼ਨ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ- ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਨੈ? ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ- ਜੀ ਰੀਵੀਊ ਲਿਖ ਦਿਉ। ਤੁਹਾਡਾ ਵੱਡਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਅਸੀਂ ਫ਼ਕੀਰ ਜਿਸ ਸ਼ਾਹਰਾਹ ਤੇ ਮੁੱਦਤ ਤੋਂ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਉਸ ਤਕ ਜਿਹੜੀ ਪਗਡੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਅਜੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ। ਕਿਤਾਬ ਸਮੇਤ ਨਦਾਰਦ।"

"ਇਕ ਹੋਰ ਜੋੜੀ ਆਈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਬੀਵੀ। ਬੀਵੀ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਮੈਂ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਉਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਪੁੱਛਿਆ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ- ਮੈਂ ਜਪੁਜੀ ਤੇ ਖੋਜ ਕਰ ਰਿਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਜਾਣਨਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ- ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਠੀਕ ਤਰਾਂ ਕਰਨਾ ਆਉਂਦੈ? ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ- ਹਾਂ ਜੀ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਅਜੇ ਕਰਨ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸਾਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਸਮਝ ਗਈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ ਮੈਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾਂ। ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਮੈਂ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿਨਾ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ- ਨਾ ਜੀ ਨਾ। ਸਾਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਕੱਖ ਨੀ ਆਉਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਸਿਖਣੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਆਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਫਿਰ ਇਥੇ ਕਿਉਂ ਆਉਂਦੇ? ਖੂਬ ਹੱਸੇ। ਬਚਾਅ ਕਰ ਗਈ ਬੀਬੀ ਆਪਣੇ ਖਾਵੰਦ ਦਾ।"

"ਮੈਂ ਜੀ ਜੈਲ ਤੋਂ ਨਾਭੇ ਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਖਿਆਲ ਆਇਆ, ਚਲੋ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਜਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕੀਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਕੀ ਕਾਸ਼ੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਆਕੇ ਜਾਹਲ ਲੋਕ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਵਿਦਵਾਨ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਸੋਚਿਆ ਜਹਾਲਤ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਿਆਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਚਲੋਚਾਲ ਚਲੋਚਾਲ ਪੁੱਜ ਗਏ ਤਲਵੰਡੀ। ਰਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਸਰਕੜੇ ਦੇ ਕਾਨੇ ਕੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਉਹ ਲਿਖਣ-ਸਰ ਵਿਚ ਡੁਬੋ ਦਿੱਤੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਸ ਈ ਰਿਹੈ, ਮੈਂ ਸਿਰ ਮੂੰਹ ਮਨਾ ਰਖਿਐ। ਸਿਰ ਤੇ ਰੁਮਾਲ

ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਕਾਨੇ ਕੱਢ ਕੇ ਟੁਕੜੇ ਕੀਤੇ। ਕਲਮਾਂ ਘੜੀਆਂ। ਇਕ ਇਕ ਕਲਮ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡਬੋ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਸਾਂ- ਮਹਾਰਾਜ! ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਹੀ ਹੋਵੇ। ਮੇਰੀ ਲਿਖਤ ਸਿਧੀ ਕਰ ਮਾਲਕ। ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਬਤ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਕੇਵਲ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਵਜੂਦ ਕੰਬਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਕਤ ਦਿਉ ਹੇ ਸ਼ਾਹਿ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਨੀ ਕੀਤਾ, ਪਿਛੇ ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜ ਕੇ, ਕਾਨੀਆਂ ਕੋਰੇ ਰੁਮਾਲ ਵਿਚ ਵਲੇਟੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ- ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੁੰਨੈ ਜੁਆਨਾ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਨਾ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਪਰ ਹੁੰਦਾ ਨੀ ਠੀਕ। ਇਥੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਇਆਂ ਕਿ ਅਸੀਸ ਮਿਲੇ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ- ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਨੀ ਆਉਂਦਾ ਇਥੇ ਰਹੀਂ। ਮੈਂ ਚੁਪ ਚਾਪ ਖਲੋਤਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਅੱਡੀ ਲਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਉਡ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਦ ਪਰਤਿਆ। ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ। ਫੇਰ ਚੋਲੇ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕੜਾ ਕੱਢ ਕੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਪਹਿਨਾ ਦਿਤਾ। ਸੇਰ ਪੱਕੇ ਵਜ਼ਨ ਦਾ ਇਹ ਕੜਾ ਅਗਲੀ ਵੇਰ ਦਿਖਾਵਾਂਗਾ ਤੁਹਾਨੂੰ । ਮੈਨੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ- ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਨਾ ਹੱਥ ਕੰਬਦੈ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ। ਕਾਂਬੇ ਦਾ ਬੰਦੋ ਬਸਤ ਹੋ ਗਿਐ। ਜਾਹ, ਮਹਾਰਾਜ ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਗਾਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ । ਜਦੋਂ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਲੇ ਗਏ ਤਾਂ ਇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ- ਇਹ ਗਰਮ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਜਰਨੈਲ ਐ। ਚੱਕਰ ਕਟਦਾ ਰਹਿੰਦੈ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਬਿਅਦਬੀ ਤਾਂ ਨੀ ਹੋ ਰਹੀ। ਤੇਰੇ ਵਲ ਦੇਖ ਦੇਖ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੋਨੇ ਸਿਖ ਉਪਰ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੂੰ ਕੋਈ ਕਰਮਾਂ ਆਲਾ ਐਂ ਭਾਈ।

"1953 ਵਿਚ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦਾ ਫਾਰਸੀ ਨਜ਼ਮ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਕਰਕੇ ਭੇਜਿਆ। ਖਤ ਰਾਹੀਂ ਖਤ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ਦੋ ਬੰਦੇ ਭੇਜੇ ਸਲੀਕੇ ਵਾਲੇ, ਸਾਊ ਤੇ ਸੁਘੜ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਮੇਰੇ ਬਾਬਤ ਕਹੇ ਮਿੱਠੇ ਸ਼ਬਦ ਦੁਹਰਾਏ ਤੇ ਆਖਿਆ- ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਚਲੋ। ਮੈਂ ਉਦੀਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਿਲਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਵਲ ਸੁਣਿਆਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਤ। ਹੁਣ ਮਿਲ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਉਹ ਕਿਡਾ ਵੱਡਾ ਤਪੱਸਵੀ ਹੈ। ਉਸਤਤਿ ਦੇ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਤਰਜਮੇ ਅਤੇ ਨਜ਼ਮ ਬਾਬਤ ਕਹੇ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਸੁਣ ਸੁਣ ਸੋਚਦਾ- ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ - ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੇ ਜਪੁ ਜੀ ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਫਾਰਸੀ ਨਜ਼ਮ ਵਿਚ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਜੀ ਅਰਥ ਨੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਟੀਕੇ ਦੇਖ ਲਏ ਹਨ। ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਟਿਕਿਆ ਕਿਸੇ ਤੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ - ਇਥੇ ਰਹੋ ਸਾਡੇ ਪਾਸ। ਅਸੀਂ ਅਰਥ ਦਸਾਂਗੇ।"

"ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੀ ਹੋਰ? ਜੋ ਜੋ ਦਸਦੇ, ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ, ਲਖ ਲਖ ਨਜ਼ਮਾਂ ਉਤਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਰ ਸਕਾਂਗਾ ਇਹ ਕੰਮ। ਜੀ ਹੋ ਗਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ। ਜਦੋਂ 1969 ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਛਪੀ ਸੀ ਉਸਦੇ ਮੁਖ ਬੰਦ ਵਿਚ ਮੈਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਹਰੇਕ ਸੁਹਣਾ ਹਿੱਸਾ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਦਇਆ ਸਦਕਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾਦ ਦੇਣੀ। ਜੀ ਜਿਹੜੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਨੇਕ ਬਖਤ ਉਹ ਏਡੇ ਵਡੇ ਕਾਮਲ ਫ਼ਕੀਰ ਸਨ ਕਿ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰਖ ਕੇ ਤਕਦੀਰ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਭੋਰਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ? ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਰੀਸ ਤਾਂ ਕਰਦਾ। ਕਦੀ ਨੀ ਰੀਸ ਕੀਤੀ। ਸਾਡੇ ਸਿਲੇਬਸ ਅੱਡ ਅੱਡ ਸਨ।"

"ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀਰ ਨਿਵਾਸ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੀ ਮੈਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ ਇਥੇ। ਮੇਰੇ ਬੇਟਿਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵੀਰ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਚੇਤਨ ਹੋਕੇ ਲਾਇਆ ਹੈ, ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਸਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ।"

"ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਿਖਣ-ਦਫ਼ਤਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੀਰ ਸੁਹਣੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੱਸੀ, ਇਉਂ ਮੈਨੂੰ ਮਹੀਂਵਾਲ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਬਹੁਤ ਫੈਸੀਨੇਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦੈ ਇਕ ਨਜ਼ਮ ਸੋਹਣੀ ਉਪਰ ਲਿਖਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ- ਲਿਖੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਇਹ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਗੱਲਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ- ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਠਿੰਡੇ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਕਲਗੀਧਰ ਹਜ਼ੂਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ, ਸਾਰੰਗੀ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾ ਪਈਆਂ ਤਾਂ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ- ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਲਿਆਉ। ਗਾਇਕ ਤੇ ਸਾਜ਼ਿੰਦੇ ਆ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਹੀ ਸੁਣਨ ਦੀ ਫੁਰਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਹ ਗਾ ਕੇ ਹਟੇ ਸਨ। ਗਵੱਈਆਂ ਨੇ ਝਿਜਕਦਿਆਂ ਕਿਹਾ- ਮਹਾਰਾਜ ਇਹ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ- ਤੁਸਾਂ ਸਹੀ ਕਿਹਾ। ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਵੀ ਵਿਚ ਦੇਰ ਤੋਂ, ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਕਦੀਆਂ ਪਕਦੀਆਂ ਇਹ ਸੁਰਾਂ ਸੁਹਣੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮਨ ਹੈ ਅੱਜ। ਤਦ ਦੇਰ ਤੱਕ ਗਵੱਈਆਂ ਨੇ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਕਿਸੇ, ਲੋਕ ਸੁਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣਾਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿਤੀਆਂ, ਧਨ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਵਿਦਾ ਕੀਤੇ।"

"ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਖਾਣੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰੇ। ਭਾਈ ਵੀਰ, ਸਿੰਘ ਗੇਟ ਵਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਵੀ ਨਾਲ ਨਾਲ। ਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਣਾ ਖਾਧੇ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਗੇਟ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਖਲੋ ਗਏ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿ ਚਲਾ ਜਾਹ। ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਬੇਸਮਝ ਸੀ। ਤੁਰ ਆਇਆ। ਕਾਗਜ਼ ਕੱਢੇ। ਕਲਮਾਂ ਘੜੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਦਵਾਤ ਸਾਫ ਕਰਕੇ ਸੋਹਣੀ ਉਪਰ ਨਜ਼ਮ ਲਿਖਣ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਜੀ ਕਲਮ ਉਧ ਚੱਲੀ ਕਿ ਦੋ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਜਿਲਦ ਬੰਨ੍ਹੀ। ਚੁਲ੍ਹੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਮੱਠੇ ਮੱਠੇ ਸੇਕ ਵਿਚ ਸੁਕਾਈ। ਜਦੋਂ ਸੁੱਕ ਗਈ, ਪੰਨੇ ਠੀਕ ਪਲਟਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਦਾਬ ਦੇਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਤੇ ਸੌਂ ਗਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ। ਵਾਹੋਦਾਹੀ ਤੁਰਿਆ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਵੱਲ। ਮਿਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੋਹਣੀ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਫੜਾਇਆ। ਫੋਲ ਕੇ ਪੁਛਿਆ- ਝੂਠ ਮਾਰਦੇ ਸੀ ਕਵੀ ਜੀ ਕੱਲ੍ਹ, ਕਿ ਕਿੱਸਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਉ? ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਲਿਖਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ ਜੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਅਗੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕਿਸ ਦੀ ਤਾਕਤ? ਤੁਹਾਡਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਮਝ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਾਮੀ ਕਿ ਬਿਨਾ ਇਕ ਪਲ ਨਸ਼ਟ ਕੀਤੇ ਲਿਖ ਦੇਹ। ਕਿੱਸਾ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਸੁੱਤਾ ਜੀ ਰਾਤ।"

"ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿੱਸਾ ਸੁਣਾਇਆ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਅਰਥ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਕਰ ਕਰ ਦੱਸੇ। ਨਾਲੇ ਦਾਦ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਉਦੋਂ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ- ਕਵੀ ਜੀ, ਸੋਹਣੀ ਦੀਆਂ ਕੁਛ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਏ। ਕਿੱਸਾ ਸੁਣਾਉ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੱਅ ਉਮਰ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜੀ। "ਕਵੀ ਜੀ" ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਮੈਨੂੰ। ਮੇਰਾ ਇਹੋ ਨਾਮ ਚੱਲ ਪਿਆ ਸੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ। ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।"

ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਉਪਰ-ਲਿਖਤ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਆਂਸ਼ਿਕ ਬਿਉਰਾ ਹੈ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਿ ਮੈਂ ਆਵਾਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਨੇ ਕੁ ਨੋਟਸ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸਾਂ? ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਫਟਾਫਟ ਯਾਦ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿਦੈ ਤੇ ਦੇਰ ਤਕ ਯਾਦ ਰਹਿ ਜਾਂਦੈ। ਫਿਰ ਵੀ। ਅਨਮੋਲ ਮੋਤੀ ਇਕ ਵੀ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਗਿਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਗੋਂ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਰੱਖਾਂਗਾ। ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤਾ ਸੀ- "ਬੁੱਢਿਆਂ ਦਾ ਕਾਹਦਾ ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ। ਜਦੋਂ ਨੀਂਦ ਖੁੱਲ੍ਹੀ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਵੀ ਹੁੰਦੈ। ਕੌਣ ਬਚ ਸਕਦੈ ਇਸਤੋਂ? ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦਸੋ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੋ ਕਿ ਭੂਤ ਕਿਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਿੰਬੜਿਆ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕੇਵਲ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਲੱਗ ਜਾਨਾ। ਮਾਲਾ ਫੇਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਕਈ ਸਾਲ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਉਂਗਲ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਲਟਕਦੀ ਸੀ, ਇਕ ਦਿਨ, ਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕਹਾਣੀ, ਦੀਵਾਨ ਤੋਂ ਉਠਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਇਕੋ ਉਂਗਲ ਤੇ ਇਉਂ ਵਜ਼ਨ ਆਇਆ ਕਿ ਪੋਟਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਵੀ ਇਹ ਪੋਟਾ ਮੁੜਦਾ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਗਿਣਤੀਆਂ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਨਾਂ? ਉਹੀ ਉਂਗਲ ਤੋੜੀ ਜਿਹੜੀ ਮਾਲਾ ਰਾਹੀਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਹੋਇਆ, ਬੁਢੇ ਵਾਰੇ ਨਾਮ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਸਾਡੇ ਬਾਬੇ ਕਲਗੀਧਰ ਨੂੰ ਪਖੰਡ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਗੁੱਟ ਤੋੜ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਹਿਸੇ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਜਿਥੇ ਮਾਲਾ ਲਟਕੀ।

"ਇਕ ਕੁੜੀ ਦੁਧ ਦੇ ਮੱਟ ਲਈ ਬੈਠੀ ਸੀ ਤਾਂ ਖਰੀਦਾਰ ਜੁਆਨ ਆਇਆ ਤੇ ਆਪਣਾ ਬਰਤਨ ਉਸ ਅਗੇ ਰੱਖਿਆ। ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਈ ਕਟੋਰੀਆਂ ਦੁਧ ਪਾ ਦਿਤਾ। ਜੁਆਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ- ਕਿੰਨਾ ਦੁਧ ਪਾਇਆ? ਕੁੜੀ ਬੋਲੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਫੇਰ ਪੁਛਿਆ, ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਹੋ ਗਏ? ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ- ਹੋਰ ਪਤਾ ਕਿਸ ਨੂੰ ਹੈ? ਤੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਪਤਾ ਨੀਂ? ਕੁੜੀ ਬੋਲੀ- ਮੈਨੂੰ ਏਨਾ ਪਤੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋਈਏ ਉਸ ਨਾਲ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਨੀ ਕਰੀਦਾ।"

ਪਾਠਕੋ, ਮੈਨੂੰ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਅਲਿਫ ਬੇ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਯਾਦ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰਾਂ ਮੈਂ *ਮੁਨਾਜਾਤਿ ਬਾਮਦਾਦੀ* ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਦੋ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਵਜ਼ਨ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਹੈ। ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਲਾ ਲਈ। ਤਾਰਿਕ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਵਾਲੇ ਦੋ ਸ਼ਿਅਰ ਵੀ ਸਨ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਦਿਸੀਆਂ। ਤਾਰਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਹਜ਼ੂਰ ਕੁਛ ਏਕ ਅਸ਼ਆਰ ਹਮਸੇ ਠੀਕ ਤਰਹ ਪੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ ਕੋ ਪੜ੍ਹੇਂ? ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਅਰ ਪੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਹੱਸ ਪਏ। ਕਿਹਾ- ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੋ ਏਨੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨੀ ਏਥੇ। ਸਿਧੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹੋ ਵਜ਼ਨ ਠੀਕ ਨੀ। ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿਥੇ ਕਿਥੇ ਗੜਬੜ ਹੋਈ। ਤੁਸੀਂ ਚਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਨੇ ਬਸ। ਦਰਜਣ ਕੁ ਗਲਤੀਆਂ ਹੈਗੀਆਂ। ਬੰਦਿਸ਼ ਬਣੀ ਨਾ। ਬੜੀ ਤਾਕਤ ਲਾਈ। ਨਾ। ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੋਣੈ, ਬੰਦਿਸ਼ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਂ ਅਰਬੀ ਦੇ ਅਲਫਾਜ਼ ਵਰਤੇ। ਇਹ, ਗੁਸਤਾਖੀ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਅਰਬੀ ਹੈ, ਫਾਰਸੀ ਫਾਰਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੇਲ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਅਣਸਰਦੇ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਦੇਖਦਾਂ ਭਲਾ ਜੇ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣ। ਮਿਹਨਤ ਕਰਾਂਗਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ। ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਆਗਰੇ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਤਾਜ-ਮਹਿਲ ਦੇ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਮਾਡਲ ਵਿਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ 1932 ਦੀ। ਇਕ ਥਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਹਣੇ ਮਾਡਲ ਦੇਖੇ। ਕੀਮਤ ਪੁਛੀ। ਰੁਪਈਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਕ ਮਾਡਲ ਪਸੰਦ ਆਇਆ। ਪੈਸੇ ਥੋੜੇ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਨਾਂ। ਮੈਂ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਤਰੇੜ ਦਿੱਸੀ। ਕਿਹਾ - ਇਹ ਮਾਡਲ ਤਾਂ ਬਾਰਾਂ ਆਨਿਆਂ ਦਾ ਦੇ ਦੇਹ, ਇਸ ਵਿਚ ਤਰੇੜ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਦਿਖਾਉ। ਮੈਂ ਤਰੇੜ ਦਿਖਾਈ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਮਾਡਲ ਜੋਰ ਨਾਲ ਪੱਥਰ ਤੇ ਮਾਰਕੇ ਕੰਕਰ ਸਮੇਟਦਿਆਂ ਕਿਹਾ- ਮਾੜੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਆਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਟਾਂਗਾ। ਇਥੇ ਖਰਾ ਸੌਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੀ। ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਬਥੇਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਨੇ ਹਜ਼ੂਰ। ਉਦੋਂ ਦਾ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੰਦੈ ਜਿਸ ਸ਼ਿਅਰ ਵਿਚ ਤਰੇੜ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਉਪਰ ਮਾਰਾਂ। ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੱਥਰਘਾੜਾ ਕਾਰੀਗਰ ਚੰਗਾ, ਨੁਕਸਦਾਰ ਚੀਜ਼ ਤੋੜਨ ਦਾ ਦਰੇਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਤਰਜਮਾ ਦਰੁਸਤ ਤਾਂ ਹੈ, ਚੁਸਤ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਲਾ ਦਿਆਂਗਾ ਮਗਜ਼ੀ। ਗੋਟਾ ਸਲਮਾ ਸਿਤਾਰਾ ਲੱਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਜੇ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਸੰਦ ਨਾ ਆਈ ਫਿਰ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਨਾ ਬੇਕਾਰ? ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨੂੰ ਉਂਜ ਬੇਕਾਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੋ ਮਰਜੀ ਕਰੇ, ਆਪਾਂ ਉਹੋ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕੁ ਆਪਾਂ ਹੈਗੇ ਆਂ। ਦੇਖਦੇਆਂ ਕੀ ਬਣਦੈ।

ਕੋਈ ਕੋਈ ਕਾਫੀਆਂ ਬੜਾ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦੈ। ਦਰੁਸਤ ਈ ਨੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ। ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਿਅਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ:

ਕੋਈ ਲਿਖੋ ਜਿਹਾ ਗਾਣਿਆ ਤੂੰ ਘੜ ਮਾਮਦੀਨਾ।
ਜੀਹਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰ ਖ਼ੁਦ ਜਾਏ ਅੜ ਮਾਮਦੀਨਾ॥

ਖ਼ੂਬ ਹੱਸੇ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਹੈਗੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਾਮਦੀਨ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਇਸ ਮਾਮਦੀਨ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਥਕਾਵਟ ਲਾਹ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਦੇ ਮਾਮਦੀਨ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਮਜਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਅਜੋਕੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਉਤੇ ਨਾ ਹਾਸਾ ਆਏ ਨਾ ਰੋਣਾ।

ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- ਪਰ ਇਥੇ ਕਹਾਣੀ ਹੋਰ ਹੈ। ਇਥੇ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਨੰਬਰ ਇਕ, ਜਿਸ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਇਹ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਅਰ ਦੀ ਬੰਦਿਸ਼ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਇਸ ਗਲੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਵਜ਼ਨ ਠੀਕ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਮੈਂ ਫੇਰ ਅਰਥ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ। ਅਰਥ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ ਵਜ਼ਨ ਬਾਦ ਵਿਚ। ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਲਈ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਿੰਦੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨੀ। ਫੇਰ ਵੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਤਾਕਤ ਲਾਵਾਂਗਾ। ਕੀ ਪਤਾ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣ ਸ਼ਿਅਰ। ਦੇਖੋ ਸਾਫ ਗੱਲ ਐ ਜੀ। ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਗਲਾਸ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਛਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲੌਰ ਦਾ ਗਲਾਸ ਬਣੇ। ਯਤਨ ਕਰਾਂਗਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਲੌਰ ਦਾ ਗਲਾਸ ਨੀਂ ਬਣਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦਾ ਗਲਾਸ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੋ? ਤਾਂ ਵੀ, ਮੈਂ ਕਾਫੀਏ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਕਰਾਂਗਾ, ਖਿਆਲ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਮੇਰਾ ਕਾਫ਼ੀਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮੇਰਾ ਰਦੀਫ਼। ਗੁਰੂ ਮੇਰਾ ਵਜ਼ਨ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮੇਰੀ ਤਸ਼ਬੀਹ। ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਕੇਵਲ। ਉਸ ਵਿਚ ਕਾਇਨਾਤ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਲਾਮ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ ਕੋਠੇਵਾਲੀ ਦਾ ਸੁਹੱਪਣ ਹੈ ਜੋ ਅਣਗਿਣਤ ਵਾਰ ਲੱਜਿਤ ਹੋਏਗਾ ਤੇ ਲੱਜਿਤ ਕਰੇਗਾ।

"ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਨਾਭੇ, ਸੱਯਦ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹੁਸੈਨ। ਸਫੈਦ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨਿਆਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਫੈਦ ਟੋਪੀ, ਸਫੈਦ ਅਚਕਨ, ਸਫੈਦ ਚੂੜੀਦਾਰ ਪਜਾਮਾ, ਸਫੈਦ ਜੁੱਤੀ ਤੇ ਜੁਰਾਬਾਂ, ਹੱਥ ਵਿਚ ਸਫੈਦ ਰੁਮਾਲ। ਨਮਾਜ਼ੀ ਸੀ। ਸੰਤਾਲੀ ਵਿਚ ਦੰਗਾਕਾਰੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸਫੈਦ ਵਸਤਰ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਿਆਂ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੀਆਂ। ਦੇਖ ਲਉ ਜੇ ਕਿਤੇ ਸਫੈਦ ਕੱਪੜਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਇਥੇ ਆਂ ਹੁਣ? ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਮੈਂ ਇਥੇ। ਅਪਣੇ ਵਿਆਹ ਵਕਤ ਨਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਨੀ ਸਿਲਾਏ ਮੈਂ। ਜੇ ਹੁਸੈਨ ਹੁੰਦਾ ਫੇਰ ਦੋ ਜੋੜੇ ਨਵੇਂ ਸਿਲਾਉਂਦਾ, ਇਕ ਉਸ ਲਈ ਦੂਜਾ ਆਪਣੇ ਲਈ। ਉਸ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀਆਂ ਮੈਂ ਛੇ ਕੁੜੀਆਂ ਬਚਾ ਲਈਆਂ ਤੇ ਤੁਰ ਪਿਆ ਲੈਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵੱਲ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਲਥਪਥ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਮੈਨੂੰ ਉਧਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵਰਜਦੇ, ਆਖਦੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਥੋੜੇ ਕੁ ਬਚ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਕੋਈ ਪਾਗਲ ਧੁਨ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਸਲਾਮਤ ਪੁੱਜ ਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਕੁੜੀਆਂ ਪੁਚਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆ ਆ ਮਿਲਦੇ। ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਡੀ.ਸੀ. ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ- ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਰਹੋਗੇ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ। ਵਾਧੂ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੁਸੀਂ ਰੱਖ ਸਕੋ। ਇਹ ਇਕ ਅਗਸਤ 1947 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ- ਦੋ ਹਫਤੇ ਰਹਿ ਲਵੋ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਨਹੀਂ। ਮਹੀਨਾਂ ਰਹਾਂਗਾ। ਉਹ ਹੱਸ ਪਿਆ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ- ਚੰਗਾ ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਦੇਖਾਂਗਾ।

"ਉਹ 14 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਹ ਵਾਹਘਾ ਬਾਰਡਰ ਪਾਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹਾਫਿਜ਼ ਆਖ, ਪਰਤ ਗਿਆ। 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਬਾਰਡਰ ਸੀਲ ਹੋ ਗਏ। ਤਾਰਿਕ ਸਾਹਿਬ, 26 ਸਾਲ ਮੈਂ ਈਦ ਦੇ ਦਿਨ ਈਦਗਾਹ ਵਿਚ ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਨ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਸੈਨ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ? ਮੈਂ ਜੁ ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ। ਇਹ ਅਰਜ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਅੱਗੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਸਿਲਾ ਮੇਰੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ।

ਨੀਲੇ ਦੇ ਸਵਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- ਕਿਸੇ ਤਕੜੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਨੇ ਬਈ ਤੇਰੇ ਕੋਲ? ਉਹ ਕਹੇਗਾ- ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ। ਮੇਰੇ ਮੁਨੀਮ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ। ਇਉਂ ਹੁੰਦੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੀ ਜਾਣਨ ਲੈਣਦਾਰੀਆਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ? ਆਪਾਂ ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਮੁਨੀਮ ਬਸਤੇ ਜਿਹੇ ਚੁਕੀ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਖਜਾਨੇ ਦਾ ਲੇਖਾ ਕਰਨਾ ਆਉਂਦੈ। ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਹੈ ਇਹ ਦਾਅਵਾ। ਲੇਖਾ ਕੋਈ ਨੀ ਕੀਤਾ ਆਪਾਂ ਉਹਦਾ। ਗੁਣ ਗਾਏ ਰੱਜ ਕੇ। ਗੁਣ ਗੁਣਾਉਣ ਲੱਗੇ:

ਦਿਨ ਕੋ ਕੁਛ ਫਿਕਰਿ ਸੁਖਨ ਜ਼ਿਕਰਿ ਖ਼ੁਦਾ ਕਰਤਾ ਹੂੰ।
ਰਾਤ ਕੋ ਦਰਦ ਭਰੇ ਗੀਤ ਸੁਨਾ ਕਰਤਾ ਹੂੰ।

ਕਿਧਰੇ ਖਾਤਰਦਾਰੀ ਵਿਚ ਕਸਰ ਰਹਿ ਜਾਏ ਭਾਈਓ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਨਾ ਮਨਾਉਣਾ। ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਂਹ ਅਸਮਾਨੋਂ ਪਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਧਰੇ ਦੂਰ। ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਫਕੀਰ ਰੋੜੇ ਤੋਂ ਤਿਲਕ ਕੇ ਡਿਗੇ ਤਾਂ ਹੱਸੋ ਨਾਹ। ਉਸਦੀ ਨਿਗਾਹ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੈ ਈ ਨੀਂ ਜਦੋਂ, ਫਿਰ ਰੋੜਾ ਕਿਥੇ ਦਿਸਦਾ?

ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਲੰਮੀ ਗ਼ਜ਼ਲ- ਕਾਦਰਿ ਹਰਕਾਰ ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ। ਬੇਕਸਾਂ ਰਾ ਯਾਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਰਚੀ ਸੀ ਉਸੇ ਬੰਦਸ਼ ਵਿਚ ਮੈਂ ਲੰਮੀ ਨਜ਼ਮ ਲਿਖੀ

ਹਸਤ ਜ਼ਿੰਦਾਮੀਰ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ
ਮੂਨਸਿ ਦਿਲਗੀਰ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਛਪੇਗੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਮਹਿਕ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲੇਗੀ- ਮੈਂ ਕਿਹਾ। ਬੋਲੇ- "ਗੋਸ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋਗੇ ਤਾਂ ਬਦਨਾਮ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਕਦੀ ਮੋਤੀ ਖ਼ੁਦ ਚੱਲ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਗਿਆ? ਬਸ ਕੋਈ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਮੁੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੈ। ਮੋਤੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਕੇ ਜਗਤ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦਾ ਰਹਿੰਦੈ।

ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ- "ਮੈਂ ਦੁੱਧ ਦੰਦਾਂ ਨਾਲ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ।" ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਮਿੱਤਰੋ। ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ।

ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਨੀ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਰੋਟੀ ਕਿਉਂ ਖਾਂਦੈ ਫੇਰ? ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਨੀ ਕਰਨਾ ਫੇਰ ਤੂੰ ਰੋਟੀ ਲਈ ਹੱਥ ਨਾ ਫੈਲਾਅ ਭਾਈ।

"ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਮਸ ਤਬਰੇਜ਼ ਸੁਣਾਇਆ, ਮਨਸੂਰ, ਜੁਨੈਦ, ਬੈਅਜ਼ੀਦ, ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ੀ, ਮੌਲਾਨਾ ਰੂਮ, ਸ਼ੇਖ ਸਾਅਦੀ ਤੇ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਫਿਰਦੌਸੀ ਤੇ ਉਮਰ ਖਯਾਮ ਦਾ ਕਲਾਮ ਸੁਣਾਇਆ। ਮੈਂ ਮੂਰਖਾਂ ਵਾਂਗ ਇਉਂ ਗਲੱਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁੱਝ ਪਤਾ ਈ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਗੁਸਤਾਖ ਹਾਂ ਜੀ। ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਐ ਫੇਰ ਵੀ ਇਸ ਬੁਢੇ ਨੂੰ ਦੇਰ ਤਕ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ। ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋ।

ਤਾਰਿਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ- "ਸੁਣਾਓ ਕੋਈ ਆਇਤ। ਤਾਰਿਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਨੀਵੀਂਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹੇ, ਫਿਰ ਇਕ ਆਇਤ ਪੜ੍ਹੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ? ਇਹ ਤਾਂ ਬਿਅਦਬੀ ਹੈ। ਤਾਰਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਸਮਿੱਲਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਆਇਤ ਪੜ੍ਹੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਕਮ ਤੁਸੀਂ ਆਇਤ ਪੜ੍ਹਣ ਦਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਤਾਰਿਕ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹੀ ਆਇਤ ਦਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਚਾਰਨ ਦਰੁਸਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਬਤ ਕਰਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਠੀਕ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ? ਮੇਰੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਇਮਾਮ ਗਜ਼ਾਲੀ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਕੁੱਝ ਪਿਐ। ਕੀ ਕਰਾਂ ਤੁਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਨੀ ਬੈਠਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੇ ਕੋਈ ਕੀ ਕਰੇ? ਕਾਗਜ਼ ਕਲਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਕਦੀ ਕੀਤਾ ਈ ਨੀ ਜੀ ਮੈਂ।

"ਨੀਤੀ[3] ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਸੀ ਪਟਿਆਲਿਉਂ। ਕਹਿੰਦੀ ਮਿਲਣੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਨਾ ਧੀਏ। ਹੋ ਗਏ ਮੇਲੇ ਗੇਲੇ ਬਥੇਰੇ। ਹੁਣ ਆਰਾਮ ਕਰੋ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ। ਜ਼ਿੱਦ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਖ਼ਾਨਸਾਮਾ ਨਹੀਂ। ਰਾਸ਼ਨ ਨਹੀਂ। ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕਰ ਦੀ ਚਾਹ ਪੀਆ ਕਰਦਾਂ। ਸ਼ੱਕਰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੁੱਕੀ ਪਈ ਐ। ਆ ਗਈਆਂ ਜੀ। ਤਿੰਨੇ ਧੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ। ਨੀਤੀ, ਉਹਦੀ ਧੀ, ਅੱਗੋਂ ਉਹਦੀ ਧੀ ਯਾਨੀ ਕਿ ਦੋਹਤੀ। ਸ਼ਕਰ ਦੀ ਥੈਲੀ ਪਟਿਆਲਿਉਂ ਈ ਲੈ ਆਈਆਂ। ਖਾਣ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ। ਆਪੇ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ। ਏਥੀ ਬੈਠੀਆਂ ਸਨ ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਬੈਠੇ ਓ। ਨੀਤੀ ਕਹਿੰਦੀ- ਅਸੀਸ ਲੈਣ ਆਈਆਂ ਜੀ ਤੁਹਾਥੋਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਨਾ। ਹੁਣ ਨੀ ਅਸੀਸ ਦੇਣੀ। ਤੁਸੀਂ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਲੈ ਕੇ ਆਈਆਂ ਓਂ ਨਾਂ, ਇਹ ਹਜਾਰ ਕੁ ਦਾ ਹੋਏਗਾ ਨਿਕ ਸੁੱਕ। ਹੱਦ ਡੂਢ ਹਜਾਰ। ਇੰਨਾ ਕੁ ਦੇ ਕੇ ਅਸੀਸਾਂ ਦਸ ਦਸ ਲੱਖ ਦੀਆਂ ਲਿਜਾਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੁਸੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਦਿਵਾਲੀਆ ਹੋ ਗਿਆਂ। ਹੁਣ ਨੀਂ ਅਸੀਸ ਦੇਣ ਜੋਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਦਗੀ ਨੀ ਕਰ ਹੁੰਦੀ। ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦੈ ਤਾਂ ਈ ਕਰਜ਼ ਉਤਰਦੈ ਨਾ ਜੀ। ਬਾਹਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਹੈ ਨਾ ਜੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਕਿਹਾ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਾਬਾ ਐ। ਏਸ ਬਾਬੇ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੰਤ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹਨੇ ਦਿਤਾ ਬੜਾ ਸੀ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਫਿਰਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਐ। ਕੇਵਲ ਇਹਦੇ ਉਪਰ ਈਮਾਨ ਧਰੀ

3. ਮਹਾਰਾਣੀ ਪਟਿਆਲਾ, ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਰਖਦੇ ਕਿਤੇ ਨਾਂ ਜਾਂਦੇ, ਤਾਕਤ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਬੜੀ ਰਹਿਣੀ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਸੱਜੇ ਭੱਜੇ ਕਦੀ ਖੱਬੇ, ਕਦੀ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸ਼ੂੰ ਕਰਕੇ, ਕਦੀ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ। ਬਸ ਇਹ ਕੰਮ ਰਹਿ ਗਿਆ ਇਕ ਦੌੜਨ ਭੱਜਣ ਦਾ। ਉਸ ਇਕ ਪਿਤਾ ਉਪਰ ਆਸਥਾ ਰੱਖੋ। ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਨੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ ਤਾਂ ਸੀ- ਆਨੰਦਪੁਰ ਜਾਓਗੇ ਤਾਂ ਦੇਖੋਗੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਮੰਗਤੇ, ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਵੰਡਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

"ਮੱਥਾ ਟਿਕਾਇਆ। ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਮੇਵੇ ਵਿਚੋਂ ਰਤਾ ਕੁ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਿਤਾ ਤੇ ਤੋਰੀਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਭਾਈਓ ਮੱਥਾ ਟੇਕੋ ਗੁਰੂਦਰਬਾਰ ਵਿਚ, ਫਿਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾਓ ਪਟਿਆਲੇ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਤਿਆਰੀਆਂ ਵਿਚ ਹਾਂ। ਕੀ ਪਤਾ ਕਦੋਂ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲ ਜਾਏ। ਚੰਗੈ। ਹੁਣ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਨਾਲੇ ਮੇਰੀ ਯਾਤਰਾ ਸੌਖੀ ਐ। ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣੈ? ਹੱਡ ਮਾਸ ਦਾ ਭਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾਂ, ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਸੌ ਫੀ ਸਦੀ ਮੁਕਤ ਆਂ। ਛਮਕਾਂ ਖਾਣ ਲਈ ਫੇਰ ਵੀ ਤਿਆਰ ਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸੌ ਫੀ ਸਦੀ ਨੰਬਰ ਆਪੇ ਦੇ ਲਏ ਨੇ ਅਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ, ਹਿਸਾਬ ਕਦੇ ਆਇਆ ਨੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ, ਗੱਲਾਂ ਫੀ ਸਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾਂ।

ਪੁੱਛਿਆ - ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੋਂ ਦੇ ਹੋ ਤਾਰਿਕ ਸਾਹਿਬ ?

- ਜੀ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਦਾ।

- ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼?

- ਜੀ ਲੁਹਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਗਲੀ।

- ਕਦੋਂ ਜਾਓਗੇ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ?

- ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ !

- ਅੱਛਾ ਇਹ ਦਸੋ ਇਸੇ ਗਲੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਅਖਤਰ ਪਰਵੇਜ਼ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਐ?

- ਬਾਕੀ ਸਭ ਠੀਕ ਐ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਲੇਟ ਹੋ ਰਿਹੈ। ਕਿਤੇ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ। ਬੜੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਨੇ।

- ਚੜ੍ਹੇਗੀ ਸਿਰੇ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਥੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੈ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਨੇਕਬਖ਼ਤ ਧੀ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਕਿਉਂ ਲੇਟ ਹੋਏ? ਮੈਂ ਦੁਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਜਾਓ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਿਉ, ਬਸ ਇਹ ਆਖਿਓ ਕਿ ਚੈਲ ਜਾਕੇ ਆਏ ਆਂ। ਫੇਰ ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਪਰਵੇਜ਼ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਸੁਣਨੀਆਂ।

ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਬੋਪਾਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਹਾਂ। ਦੋ ਕੁ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਹੈ ਕਿਧਰੇ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਮੈਂ ਦਸਿਆ- ਕਿਤੇ ਨੀ ਜਾਣਾ। ਬੋਲੇ- ਦਸ ਵਜੇ ਆ ਜਾਇਓ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸੁਣਾਂਗੇ ਇਸ ਦਾਨਸ਼ਵਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ। ਉਥੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜੀ. ਐਸ. ਰਿਆਲ, ਤਾਰਿਕ ਕਿਫਾਇਤੁੱਲਾ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸਾਹਿਬ

ਪਹਿਲੋਂ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸਵਾ ਦੋ ਘੰਟੇ ਨਿਰੰਤਰ ਇਸ ਦਰਵੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਰਹੱਸਮਈ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸੁਣਦੇ ਹੋਈਏ। ਬੋਪਾਰਾਇ ਨੇ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ - ਏਡੇ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਆਂ ਆਪਾਂ? ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਪਾਧੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਬਾਨੀ ਫੈਸਲਾ 4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਤੇ 10 ਨਵੰਬਰ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਨਰੇਰੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਆਸਾਮੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋਇਆ।

ਇਹ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਚੈਲ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫੋਨ ਤੇ ਸੁਣਾਈ। ਸੁਣ ਕੇ ਫ਼ੁਰਮਾਇਆ- ਏਨਾ-ਕੁਛ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿਨਾ ਜਦੋਂ ਚੈਲ ਆਓਂ, ਦੋ ਹਾਰ ਲੈ ਆਉਣੇ। ਇਕ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਸਰੀਰ ਲਈ ਸੁਖਦਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਜੁੱਤੀਆਂ ਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਨ ਕੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਦਿਮਾਗ ਦਰੁਸਤ ਰਹੇਗਾ। ਅੱਗੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ। ਬੁੱਢਿਆਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਦੋਂ ਚਲਦੀ ਹੈ? ਫਿਰ ਆਖਿਆ- ਤਾਰਿਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਨਾ ਪੰਨੂ ਸਾਹਿਬ ਕਿ ਅਖ਼ਤਰ ਪਰਵੇਜ਼ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਨਿਕਾਹ ਨੀ ਹੋ ਰਿਹਾ? ਮੈਂ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ। ਕੱਲ੍ਹ ਵਿਆਹ ਦਾ ਕਾਰਡ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਸ਼ਗਨ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਕਿਉਂ? ਹੈ ਨਾ ਬੁੱਢਾ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਕਿ ਨਹੀਂ?

ਮੈਂ ਤਾਰਿਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ, ਹਾਂ ਜੀ, ਮੈਂ ਨਕਾਹ ਮੌਕੇ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਥੱਕਣ ਈ ਨਾ। ਪੰਨੂ ਸਾਹਿਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਖਬਰ ਸਾਰ ਲੈਣ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਗਰੀਬ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਕੋਟਲੇ ਆਉਂਦੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅਮੀਰਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨੀ ਕੀਤੀ। ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਬਾਬਤ ਕਿਨੇ ਪਰੇਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ।

ਉਪਰ ਦਰਜ ਗੱਲਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਾਫੀ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਪੰਜ ਸੱਤ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਸ.ਐਮ. ਵਰਮਾ ਆ ਬੈਠੇ, ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਬੋਲੇ- ਇਹ ਕੀਹਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਛੇੜ ਰੱਖਿਐ ਤੂੰ ਅੱਜ? ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ- ਚੈਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਾਇਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਇਆਂ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- ਕਮਾਲ ਐ ਬਈ। ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜਾਨ ਹਨ। ਜਿਸ ਰੱਾਇਲ ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਤੂੰ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸੀਆਂ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਮੈਂ ਉਸ ਉਪਰ ਚੈਲ ਜਾ ਕੇ ਝੂਟੇ ਲਏ ਸਨ। ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਲਗਾਮ ਫੜੀ ਚਾਚਾ ਜੀ, ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਮੈਂ ਤੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ, ਅਸੀਂ ਪਹਾੜੀ ਪਗਡੰਡੀਆਂ ਉਪਰ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਲਈ ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਸ਼ਾਇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਦੋਂ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਮੈਨੂੰ।

"ਤੁਹਾਡੇ ਚਾਚਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਏ ਉਹ"? ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ।

-ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਪੰਨੂ ਸਾਹਿਬ ਕਿ ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਸੀ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ ਦਾ ਜਮਾਤੀ ਅਤੇ ਮਿੱਤਰ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ ਜੀ ਚਾਚਾ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਵੱਡੇ ਸਨ, ਉਹ ਹੁਣ 90 ਸਾਲ ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਚਾਚਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਗਜ਼ਬ ਦੀ ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਲਿਆਕਤ ਤੇ ਤਰਜ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਦੀ ਮੇਰੇ ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਮਿਲੀਂ। ਬਹੁਤਾ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋ. ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ, ਹੋ ਸਕਦੈ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆ ਜਾਏ।

ਇਕ ਜਨਵਰੀ 2007 ਨੂੰ ਮੈਂ ਅਪਣੇ ਕੁਲੀਗ ਦੇ ਘਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਵਰਮਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਗਿਆ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਦ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਜਿੰਨੀ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸੀ ਗਈ, ਕੀ ਵਾਕਈ ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਉਨੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ ਜਾਂ ਹਨ? ਵਰਮਾ ਜੀ ਹੱਸ ਪਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ- ਸ਼ਾਇਰ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਅਤੇ ਸੱਚ ਆਪਣੇ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸੱਚ ਅਤੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦੈ। ਸਾਰੀ ਕਥਾ ਵਿਚੋਂ ਜਿੰਨਾਂ ਕੁ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਐ ਉਹ ਸੁਣੋ:

"ਇਹ ਨਖਰੇਬਾਜ਼ ਮੁੰਡਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪੂਰਾ ਆਕੜ ਖਾਂ ਪਰ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਢਿੱਲਾ। ਦਸਵੀਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਟੱਕਰਾਂ ਕਈ ਪਾਸੇ ਮਾਰੀਆਂ ਪਰ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਖਿਆਲ ਕਿ ਕੋਈ ਅਗਲੀ ਜਮਾਤ ਪਾਸ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਾਇਰ ਇਹ ਹੈਗਾ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਬਤ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਮੰਨਦੇ। ਇਹਦਾ ਵਡਾ ਭਰਾ ਬਲਵੀਰ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਫਾਰਸੀ ਉਪਰ ਖ਼ੂਬ ਪਕੜ ਸੀ। ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਬਲਵੀਰ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਖਬਤੀ ਛੋਕਰਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ "ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ" ਦੀ ਛੇੜ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਕਲਾਸੀਕਲ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਮੈਂ ਜ਼ਾਮਨ ਹਾਂ ਕਿ ਫਾਰਸੀ ਜਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਰਬੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਬਲਵੀਰ ਪਾਸ ਅੜ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸੁਲਝਾ ਦਿੰਦਾ। ਬਲਵੀਰ ਖ਼ੁਸ਼ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਦੁਖੀ ਵੀ। ਖ਼ੁਸ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਹੈ, ਦੁਖੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੜ੍ਹਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਮਾਤਾਂ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ।

ਮਾਇਕ ਹਾਲਤ ਠੀਕ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ। ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਨਾਭਾ ਰਿਆਸਤ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਰਸੂਖ ਸੀ। ਮਜੀਠੀਏ ਸਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਦਰ ਸੀ। ਜਨਰਲ ਹਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਪੈਪਸੂ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਲਏ ਗਏ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਰਾੜੇਵਾਲਾ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਲੀਟਿਕਲ ਸੈਕਟਰੀ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਬਲਿਕ ਡੀਲਿੰਗ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਸੀ। ਸਤਿਕਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਬਲਵੀਰ ਉਪਰ ਖ਼ੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਚੰਗਾ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖੂ ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਲੱਗੂ। ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਦੇਖਦੈ, ਜੋਤਸ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਐ ਤਾਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਏ, ਕਿਹਾ- ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਸਾਡੇ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਹੈ ਈ ਨੀ। ਦੂਜਾ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਨੇ ਇਹ ਵਿਦਿਆ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖੀ ਨਹੀਂ।

ਜਿਹੜੀ ਵਿੱਦਿਆ ਵਿਧੀਵਤ ਹਾਸਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਸ਼ਰਾਫਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦਾ ਜੋਤਸ਼ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਕਾ ਜਮਿਆ। ਵਡੇ ਵਡੇ ਰਈਸ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਆਪਣਾ ਭਵਿਖ ਪੁੱਛਣ ਚੈਲ ਤੱਕ ਜਾਂਦੇ।

"ਮੈਂ ਤੇ ਬਲਵੀਰ ਪਹਿਲੋਂ ਲਾਹੌਰ ਪੜ੍ਹਨ ਗਏ, ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਦੇਸ ਵੰਡ ਹੋਈ ਅਸੀਂ ਵਾਪਸ ਪਟਿਆਲੇ ਆਕੇ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਬਲਵੀਰ ਨਾਭੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪਟਿਆਲੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ ਛੋਟੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਾਂ, ਉਦੋਂ ਇਸ ਨਵਾਬ ਨੇ ਚੈਲ ਦੀ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕੋਠੀ ਬਣਾਈ। ਬਲਵੀਰ ਤੇ ਮੈਂ ਪਟਿਆਲਿਓਂ ਨਾਭੇ, ਸਮਾਣੇ, ਸੁਨਾਮ, ਭਵਾਨੀਗੜ੍ਹ ਦੋਸਤਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਸਾਈਕਲਾਂ ਉਪਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ਪਰ ਇਹਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਘੋੜੀ ਖਰੀਦੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹਨੂੰ ਛੇੜਨ ਵਾਸਤੇ ਨਵਾਬ ਦਾ ਲਕਬ ਬਖਸ਼ਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਸੱਚਮੁਚ ਦਾ ਨਵਾਬ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਰਜਾ ਮੰਨ ਲਿਆ।

"ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਚੈਲ ਸੱਦਦਾ, ਕਦੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕੱਟਣ ਉਸ ਪਾਸ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਇਛਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਮਹਿਮਾਨਾ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਪੂਰੀ ਠਾਠ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੇ ਪੁੱਜਣ ਵੇਲੇ ਦਰਵਾਜੇ ਉੱਪਰ ਵਰਦੀ ਪਹਿਨੀ ਦਰਬਾਨ ਖਲੋਤਾ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦਾ, ਦਰਵਾਜਾ ਖੋਲ੍ਹਦਾ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੂਟਾਂ ਦੇ ਤਸਮੇ ਆਪ ਖੋਹਲਦਾ। ਫਿਰ ਪੀਣ ਖਾਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਮੁਕਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜੋ ਜੋ ਪੀਣਾ ਖਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੋ ਸੋ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਹੜਾ ਮੀਟ ਖਾਣਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਖਾਣਾ ਹੈ, ਖਾਨਸਾਮਾ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਇਕਾਂਤ ਵਿਚਲੀ ਹਵੇਲੀ ਕੋਈ ਰਾਜੇ ਦਾ ਮਹਿਲ ਲਗਦੀ। ਮਜਾਲ ਐ ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਲੀਕੇ ਤੋਂ ਉਰੇ ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਫਜ਼ੂਲ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਕੁੱਤਾ ਰੱਖਿਐ ਤਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਨਸਲ ਦਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ। ਘੋੜਾ ਰੱਖਿਐ ਤਾਂ ਉਸ ਵਰਗਾ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਲੰਮਾ ਅਰਸਾ ਹੋ ਗਿਐ ਗਿਆਂ ਨੂੰ ਚੈਲ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸਦੀ ਹਵੇਲੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਬੜੀ ਸ਼ਾਨ ਸੀ ਉਦੋਂ ਇਸਦੀ।

"ਇਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਪਗਡੰਡੀਆਂ ਉਪਰ ਤੁਰੇ ਇਸਦੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਸੁਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਘੋੜਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੋਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਸਤਚਾਲ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚੋਂ ਛੁਟ ਕੇ ਲਗਾਮ ਡਿਗ ਪਿਆ ਜੋ ਫਿਸਲ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਦੂਰ ਜਾ ਰੁਕਿਆ। ਅਸੀਂ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਮੈਂ ਬਲਵੀਰ ਤੇ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਰੁਕ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ – ਦੇਖਦੇ ਕੀ ਹੋ ਬਿਟਰ ਬਿਟਰ? ਲਗਾਮ ਡਿਗਿਆ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ? ਚੁੱਕਣ ਵਿਚ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ? ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਤਾਂ ਲੈਣੈ ਪਰ ਡਿਗਿਆ ਲਗਾਮ ਨੀ ਚੁਕਣਾ। ਕਿਉਂ?

"ਮੈਂ ਅਤੇ ਬਲਵੀਰ ਹੇਠਾਂ ਵਲ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਖਿਸਕ ਕੇ ਲਗਾਮ ਚੁੱਕ ਲਿਆਏ। ਸਾਨੂੰ ਉਸਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਗੁਸਤਾਖੀ ਪੂਰਨ, ਉਹ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਸੀ, ਉਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਿ ਉਹ ਹੈ ਈ ਨਵਾਬ। ਨਵਾਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਰਜਾ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਮੰਨਦੀ? ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਸੱਚ ਮੰਨਣਾ ਉਹ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਸਿੱਕਾ ਚਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਥੇ ਉਮਰ ਦਾ ਘਾਟਾ ਵਾਧਾ ਕੀ ਮਾਇਨੇ ਰਖਦਾ? ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਬਰ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ।

ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ – ਤੁਹਾਡੀ ਜੁਆਨੀ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਪਟਿਆਲਾ ਬੜਾ ਸੁਹਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ? ਉਹ ਹੱਸ ਪਏ। ਕਿਹਾ – ਕਿਥੇ ਜੀ। ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਖਿਆਲ ਐ। ਤੰਗ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਤੰਗ ਘਰ। ਸਟੇਟ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅੱਸੀ ਫੀਸਦੀ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੀਆਂ ਅਯੱਾਸ਼ੀਆਂ ਉਪਰ ਖਰਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਫੇਰ ਪਟਿਆਲਾ ਕਿਵੇਂ ਸੁਹਣਾ ਹੁੰਦਾ? ਦਿਨ ਕਟੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਬਸ। ਹੁਣ ਦਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਨਾਲੋਂ ਬੜਾ ਸੁਹਣੈ। ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜੇ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਦੋਂ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਪਿਛੋਂ ਉਹ ਪਟਿਆਲਾ ਦਰਸ਼ਨ ਲਈ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਪੂਰਾ ਜਲੌਅ। ਸੁਹਣਾ ਵੀ ਸੀ, ਸਿਆਣਾ ਵੀ, ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ। ਗ਼ਜ਼ਬ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੀ ਉਹਦੀ। ਅੱਯਾਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਭਿਅੰਕਰ ਲਿੰਗ ਰੋਗਾਂ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਅਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਥੀ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਨਿਕਲਿਆ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਨੇੜਿਓਂ ਦੇਖਿਆ। ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਸਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਧਸੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਨਿਗਾਹਾਂ ਬੇਨੂਰ। ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇਖ ਕੇ ਡਰ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਤਾਕਤਵਰ ਅਤੇ ਗੁਣੀ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦਾ ਅੰਤ ਖੌਫਨਾਕ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਚ ਮਾਤਮ ਛਾ ਗਿਆ।

"ਤੁਸੀਂ ਸੱਦਿਆ ਸੀ ਨਾ ਪੰਨੂ ਸਾਹਿਬ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ, ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਉਹੀ ਨਵਾਬੀ ਠਾਠ ਦੇਖੀ ਜਿਹੜੀ ਜੁਆਨੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਵਧੀਕ ਸਹਿਜ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਚੈਲ ਆਈਂ, ਉਹੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹਕੂਮਤ ਦਿਖਾਵਾਂਗਾ ਜਿਹੜੀ ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤਕ ਉਵੇਂ ਹੁਕਮ ਚਲਦੇ।"

ਜਿਸ ਸਵੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਬੋਪਾਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ– ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਣਾ। ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪੁੱਜਾਂਗਾ। ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ 15 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਇਤਲਾਹ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸਰਦਾਰਨੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਬੋਪਾਰਾਇ ਦੋਵੇਂ ਉਹਨਾ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਪੁੱਜੇ। ਖੈਰ ਸੁੱਖ ਪੁੱਛੀ ਦੱਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚੈਲ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਮਿਲੀ ਡਾਕਟਰ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਕਿਸ਼ਨਵੀਰ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਿਛੇ ਸਾਵਧਾਨ ਖਲੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਲੱਗ ਗਈ। ਜਿਵੇਂ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਸ

ਦਾ ਏ.ਡੀ.ਸੀ ਖਲੋਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਿਸ਼ਨਵੀਰ ਨੇ ਡਿਊਟੀ ਦਿਤੀ ਜੋ ਇਸ ਵਕਤ ਬਤੌਰ ਏ.ਡੀ.ਸੀ ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ ਪਿਛੇ ਤਣ ਕੇ ਖਲੋਤਾ। ਗੰਭੀਰ, ਸਾਵਧਾਨ, ਚੁਸਤ, ਫੁਰਤੀਲਾ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਠਾਠਦਾਰ ਲਿਬਾਸ, ਰਵਾਇਤੀ ਢੰਗ ਦੇ, ਖਾਸ ਖਾਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ। ਮਾਣ ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਜਦੋਂ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਨਰੇਰੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਇੰਸ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਗੁੰਜਾਰ ਪੈ ਗਈ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਦੇਰ ਤੱਕ ਆਪਣਾ ਮੱਥਾ ਮੇਜ਼ ਉਪਰ ਟਿਕਾ ਕੇ ਪਰਵਰਦਗਾਰ, ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕੀਤਾ।

ਈਰਾਨ ਦੇ ਵਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕੁਮ ਤੋਂ ਇਕ ਚਾਲੀ ਕੁ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਖੋਜੀ ਮੁਹੰਮਦ ਰੂਹਾਨੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਤੇ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਮਈ ਜੂਨ 2006 ਰਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਗੁਜਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਜ਼ਗੀ ਦੀ ਮਹਿਕ ਆਈ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ- ਸਿਖੀ ਬਾਬਤ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਜਿਹੜੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ? ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਲਿਸ਼ਕੀਆਂ, ਕਿਹਾ- ਜੀ *ਮੁਨਾਜਾਤਿ ਬਾਮਦਾਦੀ*। ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਔਰ ਬਹੁਤ ਆਹਲਾ ਕਿਤਾਬ ਹੈ ਯੇ। ਬੜੇ ਲੋਗੋਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੀਆ ਹੈ ਆਪਕਾ ਮਜਹਬ ਜਾਨਨੇ ਕੇ ਲੀਏ। ਕਯਾ ਆਪਨੇ ਦੇਖੀ ਯਹ ਅਜ਼ੀਮ ਕਿਤਾਬ? ਮੁਹੰਮਦ ਰੂਹਾਨੀ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਮੈਂ ਜਿਸ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਮ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਬਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਰੂਹਾਨੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ- ਆਪ ਮੁਝੇ ਕੈਨਵਸ ਔਰ ਕਲਰ ਲਾਕਰ ਦੇ ਦੋ ਤੋ ਮੈਂ ਹਜ਼ਰਤ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਅਲਹਿ ਸਲਾਮ ਕੀ ਪੇਂਟਿੰਗ ਬਨਾਨਾ ਚਾਹਤਾ ਹੂੰ।

ਇਸ ਡਰੋਂ, ਕਿ ਕਿਤੇ ਪੈਸੇ ਲੁਆ ਦਏ, ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪੁੱਛਿਆ- ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਚਿਤਰਕਾਰੀ?

ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਕਾਗਜ਼ ਮੰਗੇ। ਬਾਲ ਪੈੱਨ ਨਾਲ ਦੋ ਦੋ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸੁਹਣੇ ਸਕੈੱਚ ਬਣਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਖਾਏ। ਕੀ ਮਜਾਲ ਕਿਸੇ ਲਕੀਰ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਬਾਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਸੌ ਦਾ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਿਆ। ਇਕ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਤਸਵੀਰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬਗਦਾਦ ਪੁੱਜ ਕੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਗੁੰਬਦ ਅਤੇ ਮੀਨਾਰ ਦਿੱਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਚੇ ਦੀਵਾਨ ਉਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਵੀਰਾਨਗੀ ਦੀ ਝਲਕ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਖਜੂਰ ਦੇ ਦਰਖਤ ਨਜਦੀਕ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਝਾੜੀਆਂ ਦੇ ਕੰਡੇ ਹਨ ਪੱਤੇ ਨਹੀਂ, ਕਰੀਰ ਅਤੇ ਥੋਹਰ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕਦਮ ਦੀਵਾਨ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਛੂਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੇ ਲਾਗਲੀ ਝਾੜੀ ਉਪਰ ਕੁੱਝ ਫੁੱਲ ਖਿੜ ਗਏ ਹਨ। ਬਸ! ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਦੱਸਣਾ ਸੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਥੇ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਲਾਗੇ ਨੀਵਾਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮੁਰਾਦਾਂ ਮੰਗਣ ਨਾਲ ਸੁਰਤ ਟਿਕਾਣੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਰ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਜੀ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਕਿਹਾ ਸੀ- ਆਦਮੀ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਆਖਰ? ਇਹਨੂੰ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਜਿੰਨੀ ਖੇਡ ਖੇਡਣੀ ਨੀ ਆਉਂਦੀ। ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੈ ਕਿ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਬਾਬਤ ਜਾਣ ਗਿਐ।

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ (ਡਾ:)
ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ
ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ

ਕੋਈ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ: ਪੰਨੂ ਸਾਹਿਬ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਤਕਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੋਲੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੀ ਰਾਏ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਜ਼ਤਰ ਨਾਭਵੀ ਦੀ "ਮਨਾਜਾ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ" ਸੀ। ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਮ ਤਰਜ਼ੁਮਾ। ਕਿਤਾਬ ਮੈਂ ਵੇਖੀ, ਪਸੰਦ ਆਈ, ਭਾਸ਼ਾ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਪੰਨੂ ਬੋਲੇ ਲਿਖ ਦਿਓ। "ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਕੀ ਸੰਕੋਚ ਹੈ" ਸੋ ਮੈਂ ਕੁਝ ਵਾਕ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਉਹ ਫੇਰ ਤਸ਼ਰੀਫ਼ ਲਿਆਏ, ਨਾਲ ਵਾਇਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਆਰਡਰ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ (ਗੁਰਮੁਖੀ) ਵਿਚ ਲਿਪੀ-ਅੰਤਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੋ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਗਾ ਲਓ, ਜੋ ਕੁਝ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਮੰਗ ਲਓ। ਮੈਂ ਆਖਿਆ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ੁਭ ਕੰਮ ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ਤਕਮੀਲ ਪਾਵੇ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਭਾਗ ਹੈ। ਫੇਰ ਵੀ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਫ਼ਾਰਗ਼ ਡਾ: ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਸਮਰਾ ਅਤੇ ਡਾ: ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਨ ਨੂੰ ਸੱਦ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਬਸ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਾਰ ਬਣਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵਿਦਵਤਾ ਭਰਪੂਰ ਲੇਖ ਪਰਿਚੇ ਵੱਜੋਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਅਜਿਹੇ ਨੁਕਤੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਨਵੇਂ ਅਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਭਾਗ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਹੋ ਗਏ,

ੳ) ਮੁਨਾਜਾਤ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਸਲ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੂਲ ਸ਼ਲੋਕ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮੂਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪਾਠ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਇਹ ਪੰਨਾ 21 ਤੋਂ 241 ਤਕ ਹੈ)।

ਅ) ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ "ਦੀਬਾਚਾ-ਓ-ਮੁਖ਼ਤਸਰੀ" ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਵਿਖਿਆਨ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਰੂਪਾਂਤਰ।

ੲ) ਉਪਰੋਕਤ 'ਅ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪੰਨਾ 1 ਤੋਂ ਪੰਨਾ 20 ਤਕ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਚਾਅ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਤਕਮੀਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਮ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ 2/3 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜ ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਗਨ ਸਦਕਾ 2/3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤਕਮੀਲ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਬਸ ਇਸ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦਾ ਮਰਹਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਤੋਂ ਪਾਕ ਰਖਣ ਲਈ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਕਿਤਾਬਤ ਦਾ ਕਾਰਜ ਆਪਣੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਖ਼ੁਦ ਹੀ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਉੱਦਮ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ਮੰਦ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਕੁੱਝ ਤਕਨੀਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਦਿੱਕਤਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਗ ਦੀ ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਫ਼ਾਰਸੀ ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ ਵੀ ਕਰਾ ਲਈ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਲਫ਼ਜ਼ ਜਿੱਥੇ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਨਾ ਹਿਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਕੰਮ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਾਲਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੀ ਜ਼ਰਾ ਜਿੰਨੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਜਾਂ ਨਾਵਾਕਫ਼ੀ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪੀ ਮੋਤੀ ਕਿਤੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਨਾ ਰੋਲੇ ਜਾਣ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਾਹਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਚਾਇਲ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚੰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਕੇ ਇਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕਿੱਸਾ ਪੰਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹ ਹੀ ਚੁੱਕੇ ਹੋ। ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਦੀ ਤਕਮੀਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਰੱਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰੋਕੀ ਰਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਪੋਜ਼ ਕੀਤੇ ਮੈਟਰ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੋਧਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਲਿਆ।

ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਲਗਨ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਾਇਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਬੋਪਾਰਾਏ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੁਨਾਜਾਤ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ ਦੀ ਛਪਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ, ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਪਿਆ ਸੀ ਅਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਚੀਜ਼ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਬੋਪਾਰਾਏ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਆਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਡਾ: ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵਾਇਸ ਚਾਂਸਲਰ ਬਣਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਤਸ਼ਰੀਫ਼ ਲੈ ਆਏ। ਸ਼ਾਇਦ 'ਮੁਨਾਜਾਤ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਇਸੇ ਲਮਹੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਫ਼ੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫ਼ੈਜ਼ ਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਹ :

ਗੁਲੋਂ ਮੇਂ ਰੰਗ ਭਰੇ ਬਾਦ-ਏ-ਨੌ ਬਹਾਰ ਚਲੇ
ਚਲੇ ਭੀ ਆਓ ਕਿ ਗੁਲਸ਼ਨ ਕਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲੇ

ਡਾ: ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਕ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਸੇਵਕ ਅਤੇ ਮੁਖ਼ਲਿਸ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਨਾਂ ਇਸ ਮੁਬਾਰਕ ਕਾਰਜ ਨਾਲ ਜੁੜਕੇ ਇਸ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਮਨਜ਼ਿਲ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਮਾਨਯੋਗ ਵਾਇਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਆਮਦੀਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, 'ਮਨਾਜਾਤ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਾਰਜ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਤਪਰਤਾ ਅਤੇ ਆਸ਼ਿਰਵਾਦ ਲਈ ਦਿਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਡਾ: ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਸਾਹਿਬ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ, ਵਲੋਂ 'ਮਨਾਜਾਤ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ' ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਜਿੰਨੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਉਹ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਇੰਚਾਰਜ ਡਾ: ਸਤੀਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਾਮਨ ਬਣੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਮਹਾਰਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਹਜਵਾਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਹੁਸਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਇਜ਼ਾਫ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਸ਼ੁਕਰਿਏ ਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ ਨਿਗੂਣੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

ਅਖ਼ੀਰ ਇਸ ਟੀਮ ਵਿਚ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਵੀ ਵਾਜਿਬ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਛੁਟ ਦਿਲੀ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਅਕੀਦਤ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ: ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਪ੍ਰੋ: ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਕਪਤਾਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨੇ ਔਕੜਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਦੀ ਹਾਰਨਾ ਸਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੇਕਟ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਵਰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਵਾਜਿਬ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਸ਼ਾਗਿਰਦਾਂ ਪੰਜਾਬ ਇਤਿਹਾਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਡਾ: ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਸਮਰਾ ਅਤੇ ਡਾ: ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਮਾਨ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਲਿਪੀਅੰਤਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਦਾਨੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧੰਨਵਾਦ ਦੀ ਥਾਂ ਵਧਾਈ ਦੇਣਾ ਮੈਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਉਚਿਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਧੰਨਵਾਦ ਤਾਂ ਉਸ ਰੱਬ ਦਾ ਕਰਨਾ ਬਨਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਤੌਫ਼ੀਕ ਬਖ਼ਸ਼ੀ।

ਤਾਰਿਕ ਕਿਫ਼ਾਇਤਉੱਲ੍ਹਾ (ਡਾ:)

ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖੀ, ਮੁਖੀ ਨਵਾਬ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖ਼ਾਂ ਸੰਸਥਾ

ਫ਼ਾਰਸੀ ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਅਰਬੀ ਵਿਭਾਗ (ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ)

ਤਤਕਰਾ

ਮੁੱਖ ਬੰਧ ਅਤੇ ਸਾਰ

॥ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ॥

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਨਾਭਵੀ

ਉੱਚੀ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ ਜੀਓ ! ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਉਸਤਤੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਹੈ, ਉਸਤਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਰਾਹੀਂ ਸਲਾਹੁਣ ਉਹ ਉਸ ਦਾਂ ਪਾਤਰ ਹੈ ਐਪਰ, ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਦਾ ਹੱਕ, ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ,

"ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਸਿਫ਼ਤ ਅਤੇ ਸਨਾ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੁਲਬੁਲ ਗ਼ਜ਼ਲ ਰਾਹੀਂ ਅਤੇ ਘੁੱਗੀ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਫ਼ਰਜ਼ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।" ਇਸ ਕਿਤਾਬ "ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ" ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੇਕ ਅਤੇ ਪਾਕਸੀਰਤ ਦਰਵੇਸ਼ ਨੇ ਨਜ਼ਮ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਪਰੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਏ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਈਰਾਨ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਈਰਾਨੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੀ ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਜੋਤ ਜਗਾਈ ਰੱਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਉਹ ਇਸ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਕਿ ਸਾਅਦੀ ਅਤੇ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਜਿਹੇ ਉਸਤਾਦ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦਾ ਸੂਖਮਤਾ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਸਕਣ ਅਤੇ ਹੁਣ ਖ਼ੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ਅਤੇ ਸਾਅਦੀ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਰਤ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਜ਼ਤਰ ਨਾਭਵੀ ਹੈ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਯਤਨ ਈਰਾਨੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਗੁਰਮਤ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਬਣੇਗਾ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੰਨੀ ਪ੍ਰਮੰਨੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸ਼ਖ਼ਸ਼ੀਅਤ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਗਿਆਨੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਯਤਨ ਦਾ ਪੁੰਨ ਉਸ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੀ ਆਤਮਾ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ।

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਇਸ ਉਸਤਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਮੋਢੀਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ।

ਮੇਰੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਆਇਆ ਅਤੇ ਜੋ ਕਲਾ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਮੇਰਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਅਤੇ ਸੁਭਾਗ ਹੈ।

ਸਵਰਗੀ ਗਿਆਨੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ
ਦੇ ਸਪੁੱਤਰਾਂ ਵਲੋਂ

ਨਜ਼ਰ (ਭੇਟ)

(1) ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਫ਼ਾਰਸੀ ਕੰਦ (ਮਿਠਾਸ) ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਕਲਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

(2) ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਇੱਕ ਨੁਕਰੇ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਸਰਮਦੀ (ਅਧਿਆਤਮਕ) ਜਾਮ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(3) ਸੌਖ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਬਖੇੜਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

(4) ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਰਚਣ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਜਲਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਇਸ ਪਹਿਲਵੀ (ਫ਼ਾਰਸੀ) ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਮੋਤੀ ਪਰੋ ਸਕਿਆ ਹਾਂ।

(5) ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਮਦਦ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਰਾਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ।

(6) ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਮਿਹਰ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(7) ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਮਦਦ ਨੇ "ਮੁਜ਼ਤਰ' ਲਈ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਖੋਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

(8) ਅਤਿਅੰਤ ਕਿਰਪਾਲੂਰੱਬ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਸਦਕਾ "ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(9) ਸ਼ੌਕੀਨ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਮੇਰੀ ਇਹ ਤੁੱਛ ਜਿਹੀ ਭੇਟ ਹੈ।

(10) ਈਸਵੀ ਸੰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਮਿਤੀ 1969 ਹੈ।

(11) ਇਹ ਮਸਨਵੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭੇਟ ਹੈ ਜੇ ਪਰਵਾਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾਸ ਲਈ ਬੜੇ ਸੁਭਾਗ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ।

2 ਮਈ 1965 ਤੋਂ ਸਿਤੰਬਰ 1969

ਦਾਸ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਜ਼ਤਰ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਉਸਤਤ

(1) ਜੀਵਨ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਗੁਰੂ ਹੈ।

(2) ਅੰਬਰ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬੁਰਜਾਂ ਤੇ ਤਬਕਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਰੂਪੀ ਮਹਿਫ਼ਲ ਦੀ ਰੌਣਕ ਗੁਰੂ ਹੈ।

(3) ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਰੱਬ ਦੇ ਨੂਰ ਦਾ ਜਲਵਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਗੁਰੂ ਹੈ।

(4) ਮਿਹਰ ਦਾ ਸੋਮਾ, ਦਇਆ ਤੇ ਦਾਨ ਦੀ ਘਟਾ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਗਰ ਗੁਰੂ ਹੈ।

(5) ਰਹਿਮਤ ਇਨਾਯਤ ਅਤੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਅਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਆਸਤਾਨਾ ਗੁਰੂ ਹੈ।

(6) ਇਛਾਵਾਂ, ਅਰਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਆਸਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਦੂਖਨਿਵਾਰਨ ਲਈ ਠਿਕਾਣਾ ਗੁਰੂ ਹੈ।

(7) ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਗਰ ਵਾਂਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਸਤੀ ਡੁੱਬਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਕਿਨਾਰੇ ਵਾਂਗ ਹੈ।

(8) ਹਸਤੀ ਦੀ ਬੇੜੀ ਦਾ ਨਾਖ਼ੁਦਾ ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਆਗੂ ਗੁਰੂ ਹੈ।

(9) ਮੁਜ਼ਤਰ ਦੀ ਕਲਮ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਜ਼ਾਤ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ।

ਦਾਸ ਮੁਜ਼ਤਰ ਨਾਭਵੀ

ਮੁੱਖ ਬੰਧ ਅਤੇ ਸਾਰ "ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ"

ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ

ਇਹ ਰੱਬੀ ਕਲਾਮ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ "ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ" ਹੈ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਦੇ ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਰਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਗ਼ਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਹੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਜਾਪ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਅਰਥ ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਪ, ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਈਸ਼ਵਰਵਾਦ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਤੇ ਰਮਜ਼ਾਂ ਚੌਹਾਂ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਦੇ ਸਹਾਈ ਤੇ ਹੱਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦੇ ਆਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਐਪਰ ਸ਼ਰਤ ਸਿਦਕ, ਸ਼ਰਧਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੌਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ, ਸੁਹਿਰਦ ਲੋਕ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਸਰੂਰ ਅਤੇ ਚਾਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੀ ਹਮਦ, ਸਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਨਿਮਾਣੇਪਨ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ

ਇਹ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦਾ ਨਗ਼ਮਾ ਅਤੇ ਇੱਕ-ਈਸ਼ਵਰਵਾਦ ਦੀ ਧੁਨ, ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਨਾਲ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਤਿ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਲਈ ਇਲਾਹੀ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੇ ਪਾਂਧੀਆਂ ਲਈ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਉਹ ਜੋਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਹੱਕ (ਸਤਿ) ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਤੇ ਦਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਪੰਧ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਇੱਛੁਕ, ਮਨ ਦਾ ਸੰਤੋਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਲਾਹ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਬਾਕੀ ਸਭ ਨੂੰ ਓਝਲ ਕਰਕੇ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਹੱਕ (ਸਤਿ) ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਪ੍ਰਵਚਨ ਈਮਾਨ ਦੇ ਨੂਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਜਲਾ ਕਰਕੇ ਇਸ਼ਕ ਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਕਿਆਈ ਅਤੇ ਦਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਅੰਤਰੀਵ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਜਲਵਾ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹੱਕਪ੍ਰਸਤ ਬੰਦੇ ਲਈ ਗ਼ੈਬ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਪਰਤੱਖ ਵਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਫ਼ਜ਼ੀਲਤ ਅਤੇ ਬਰਕਤ (ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਸੁਭਾਗ)

ਇਹ ਅਧਿਆਤਮਕ ਨਜ਼ਮ ਦਿਲ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਸਰਮਸਤ ਅਤੇ ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਦਰਸ਼ਨ-ਰਸਤੇ ਦਾ ਪਾਂਧੀ ਇਸ ਤੋਂ ਮਨ ਦਾ ਸਰੂਰ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਲਾਮ ਬੇਜੋੜ ਅਤੇ ਬਰਕਤ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਾਠਕ ਦਿਲੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਸੰਸਾਰਕ ਸੁਆਦਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਕਮਾਲ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਅਤੇ ਦਿੱਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪਾਠ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸੁਆਦ ਆਪ ਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਗੋਇਆ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ:-

ਗੁਫ਼ਤਗੂ-ਏ-ਹਮਾਕਸ ਦਰ ਇਦਰਾਕ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਅਸਤ
ਲਬ ਫ਼ਿਰੋਬੰਦ ਕਿ ਤਾ ਮਹਰਮ-ਏ-ਅਸਰਾਰ ਸ਼ਵੀ

ਅਰਥਾਤ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਭੇਦ ਖੁੱਲ ਜਾਣ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾਈ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਤੇ ਜੰਦਰਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਮਿਹਰ

ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਦੌਲਤ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸਦਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਮਨ ਦੀ ਕਿਆਰੀ ਵਿਚ ਸੁਖ਼ਨ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਫ਼ੁੱਲ ਖਿੜਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ਬੋਈ ਫੈਲਦੀ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪਨਾ ਦੇ ਪੰਛੀ ਈਸ਼ਵਰ ਦੀ ਹਮਦ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੀਆਂ ਜੋਤਾਂ ਨਾਲ ਦਿਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਫ਼ਲ ਨੂਰੋ ਨੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਿਦਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦਾ ਰਾਹੀ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਾ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਖ਼ੁਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਕੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਜਾਪ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲੀਨਤਾ ਦੀ ਸੁਗਾਤ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਬੇਖ਼ੁਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦੀ ਸਰਸ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਭੇਦਾਂ ਦੀ ਵਾਕਫ਼ੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ

ਤਰੀਕਤ, ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ

ਇਹ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਅਨਮੋਲ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਸਤਿ ਦੇ ਰਾਹ ਦੇ ਪਾਂਧੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਵਲ ਦਿੱਬ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਹੀ ਇਸ ਅਦੁੱਤੀ ਮੋਤੀ ਦੀ ਕਦਰ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਰਸ਼ਾਦਤ (ਅਗਵਾਈ)

ਇਹ ਵਡਮੁੱਲੀ ਇਲਹਾਮੀ ਰਚਨਾ ਜਿਹੜੀ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਹੈ, ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਫ਼ੈਜ਼ਭਰਪੂਰ ਵਗਦੇ ਚਸ਼ਮੇ ਤੋਂ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਬਾਗ਼ ਬਗ਼ੀਚੇ, ਤਾਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੁਹਾਸਿਨ (ਖ਼ੂਬੀਆਂ)

ਇਸ ਦਾ ਹਰੇਕ ਬੰਦ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਚਮਕਦਾਰ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਲੜੀ ਹੈ। ਹਰ ਸ਼ਬਦ ਤੌਹੀਦੀ ਰਹੱਸਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨੈਣਾਂ ਅਤੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਲਈ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦਾ ਵਚਿੱਤਰ ਦਰਸ਼ਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਸੂਫ਼ੀਵਾਦ ਅਤੇ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੇ ਫੁੱਲ-ਕਲੀਆਂ ਤਰੀਕਤ ਵਾਲੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ਬੋਈ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੇ ਰਾਹੀ ਇਸ ਖਿਜ਼ਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਪਤਾ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਦਿਲ ਖਿੱਚਵਾਂ ਬਿਆਨ ਸਿਦਕ ਦੇ ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰੀਵ ਦਾਤ, ਖ਼ੁਸ਼ੀ, ਰੌਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਲਾਹੀ ਜਲਾਲ, ਰਹੱਸ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ

ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਹੱਕ ਨੂੰ ਸ਼ਰੀਅਤ ਤੇ ਤਰੀਕਤ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ, ਮਿਹਰ ਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸੰਸਾਰਕ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਹੂਤ ਦੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪਾਕ ਜ਼ਾਤ ਦੇ ਅਦਵੈਤ ਗੁਣ ਸਦਕਾ ਤਾਲਿਬ ਨੂੰ ਇੱਕਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਲੀਨਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਪਲ ਇਲਾਹੀ ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਜਲਵਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਤੌਹੀਦ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਵਿੱਚ ਫ਼ਨਾ ਤੇ ਗ਼ਰਕ ਹੋ ਕੇ ਰੱਬੀ ਜ਼ਾਤ ਦੇ ਸਾਗਰ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਲਾਹੀ ਇਸ਼ਕ ਇਹੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂਸਤਿ ਦੀ ਤਲਬ ਅਤੇ ਉੱਚਤਮ ਸੁਭਾਗ ਉਸ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਦੁਖਨਿਵਾਰਕ ਅਤੇ ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਹੈ; ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਮੁਰੀਦ ਅਤੇ ਸਿਦਕਵਾਨ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹਿਦਾਯਤ

ਸੋਝੀ ਰੁਸ਼ਨਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਬਾਣੀ ਹਿਦਾਯਤ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਹਿਰਦ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਠਿਕਾਣਿਆਂ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹਰ ਸਾਹ ਲਗਾਤਾਰ ਰੱਬ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਪਾਕ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਉਸਤਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਅਸਤ ਹੋ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਧੂਸਤਿ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿੱਚ ਸਿਦਕੀ ਤੇ ਸੱਚਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨੂਰੋ-ਨੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹਕੀਕੀ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਸੁਆਦ ਦੂਜੇ ਸਾਰੇ ਸੁਆਦਾਂ ਅਤੇ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

ਦਰਿੜ੍ਹਤਾ

ਸੁਹਿਰਦ ਬੰਦਾ ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਨਮੁੱਖ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਲਾਹੀ ਰਹਿਮਤ ਦੀ ਵਰਖਾ ਆਪਣੇ ਸੁਹਿਰਦ ਇੱਛੁਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਹੱਸਾਂ ਦਾ ਮਹਿਰਮ ਬਣਾ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਦਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਭਾਵੇਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪਦਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਤੇ ਉੱਚੀ ਸ਼ਾਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਹੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਲਾਹੀ ਮਿਹਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬਲਬੂਤੇ ਤੇ ਇਹ ਦਰਜਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:

"ਫ਼ਕੀਰੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ।"

ਰਮਜ਼ਾਂ, ਅਰਥਾਂ ਅਤੇ ਰਹੱਸਾਂ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ

'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਬਹੁਤ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਬਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੂਖਮ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਰਮਜ਼ਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੜੇ ਸ਼ੁਭ, ਸਾਰਥਿਕ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਮਾਨੋ ਇਹ ਰਹੱਸਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹੈ, ਗਿਆਨਵਾਨ ਲੋਕ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਬ-ਦਿਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਸਰਵਣ ਬਿਸਮਾਦ ਤੇ ਬੇਖ਼ੁਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਇਤਰ ਹੈ, ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤ ਦਾ ਨੂਰ ਵਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਤੌਹੀਦ ਦਾ ਪਾਠ

ਤੌਹੀਦ ਦੇ ਇਸ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਤਾਲਿਬ ਲਈ ਰੱਬੀ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਕੀਕੀ ਮਹਿਬੂਬ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਲਕਸ਼ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਦਿਲ ਪੁਰਨੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਲਿਬ ਰੱਬ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋ ਕੇ ਉਸਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਕਲਾਮ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਜਾਪ ਮੁਰੀਦ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਸੁੱਖ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੌਹੀਦ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਤਾਲਿਬ ਅਤੇ ਹੱਕ ਪ੍ਰਸਤ ਇਸ ਦੇ ਪਾਠ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮੁਰਾਦ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਹੜਾ ਕਿ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਸਿਆਣਪ, ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਤੇ ਸਤਿ ਦੀ ਖਾਣ ਹਜ਼ਰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਉਚਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ

ਸ਼ਬਦ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਹੀਰੇ, ਮੋਤੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁੱਲਵਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਵਾਕ ਜਿਹੜਾ ਉੱਕਰਿਆ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਉਸਤਤ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਹਰੇਕ ਅੱਖਰ ਚਮਕਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹਰੇਕ ਲਾਈਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਰਚਣਹਾਰੇ ਦੀ ਹਮਦ ਅਤੇ ਸਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਜਾਪ ਸੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਬਰਕਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਕਸਦ

ਇਸ ਦਰਸ਼ਨ-ਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਚੋਂਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਹਰੇਕ ਤੁਕ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਦੀਆ ਰਮਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹਰੇਕ ਸਤਿਕਾਰਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਉਚਾਈਆਂ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਮਕਸਦ, ਸਿੱਖਿਆ, ਉਪਦੇਸ਼, ਹਦਾਇਤ, ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੀ ਤਾਲੀਮ, ਨੇਕੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਤੌਹੀਦ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ।

ਸ਼ੈਲੀ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਮਿੱਠੀ, ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਖੇੜਿਆਂ ਭਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਪੰਕਤੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੇ ਹਦਾਇਤ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਗ੍ਰੰਥ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਹਮਦ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ, ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਹੈ। ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਤੌਹੀਦ ਅਤੇ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ "ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਨ" ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਬੀ ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਖਾ ਕੇ ਹੱਕ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਹੱਕੀ ਹਦਾਇਤ-ਕਰਤਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਦੀਵੀ ਮਿਹਰ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਦਿਆ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਇਲਹਾਮੀ ਕਲਾਮ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਂਗ ਵਗਿਆ ਹੈ।

ਹੱਕ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਨਾ

ਇਸ ਦਾ ਹਰੇਕ ਸ਼ੁਭ ਵਾਕ ਮੁਰੀਦ ਨੂੰ ਸਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨੇਕ ਅਮਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲਣ ਲਈ ਅਡੋਲਤਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੂਹਜਵਾਦ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ, ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੇ ਨੂਰ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਲਈ ਅਣਗਿਣਤ ਜਲਵੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ।

ਮੁਬਾਰਕ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੁਬਾਰਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਕਿਸੇ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰੰਤੂਏਸ਼ੀਆ, ਪੂਰਬ ਤੇ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਅਤੇ ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਚਨ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਤੱਖ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਰੌਸ਼ਨ, ਸਪਸ਼ਟ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਬਾਰਕ ਨਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਵਾਨ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੌਰਵ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਨਾਜ਼ਦਾ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਸ਼ਖ਼ਸ਼ੀਅਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਹੈ।

ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਜਾਪ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ

ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਜਾਪ ਦਾ ਇਹ ਗੁਲਦਸਤਾ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਚੋਣਵੀਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ, ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਸੂਰਜ, ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਚੰਨ, ਇਮਾਮ, ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੋਢੀ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਪੰਦਰਵੀਂ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੂਬੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਧਾਰੇ, ਬੇਖ਼ੁਦੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਚਾਰਿਆ।

ਇਹ ਬਾਣੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਲਾਹੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ, ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਸਰਵਉੱਚ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਗਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ, ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤ ਲਈ ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ।

ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਮਤ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 1469 ਈ. ਮੁਤਾਬਿਕ 1526 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਗਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਇਸ ਜੀਵੰਤ ਬਾਗ਼ ਵਿੱਚ ਤਸ਼ਰੀਫ ਲਿਆ ਕੇ ਹਦਾਇਤ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਜੋਤ ਜਗਾਈ।

ਜਨਮਭੂਮੀ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਲੇਖਕ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਜਨਮਭੂਮੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ।

ਜਨਮ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਦਾ ਸਾਲ ਅਤੇ ਆਯੂ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਜਨਮ ਦਾ ਸਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਦਾ ਸਾਲ 1539 ਈਸਵੀ ਮੁਤਾਬਿਕ 1596 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਅੱਸੂਵਦੀ ਦਸਵੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਲੱਗਭੱਗ ਸੱਤਰ ਸਾਲ ਸੀ।

ਨੌਂ ਇਮਾਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਇਮਾਮ ਆਖਿਆ ਤੇ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਨੌਂ ਦੂਜੇ ਇਮਾਮ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਹਦਾਇਤ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਗਤ ਦੀ ਲੁਕਾਈ ਨੂੰ ਤੌਹੀਦ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਹਦਾਇਤ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨੂਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦਸੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਇਕੋ ਹੀ ਜੋਤ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨੂਰ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਇਸ ਸਮੇਂ ਨੂਰ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਰਹੱਸਾਂ ਦਾ ਖ਼ਜਾਨਾ ਤੇ ਦਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਪਾਕ ਮਿਸ਼ਅਲ, ਕੱਲਯੁਗ ਦੇ ਪੈਗ਼ੰਬਰ, ਤਖ਼ਤ ਅਤੇ ਅਲਮ, ਛਤਰ ਅਤੇ ਚੌਰ ਦੇ ਮਾਲਕ

ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦੇ ਸੋਮੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਗੁਰਿਆਈ, ਸਾਹਿਬੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ "ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਦਰਖ਼ਤ ਨੇ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਪਾਈ ਕਲਗੀਧਰ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖ਼ਸ਼ੀ"। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਖ਼ੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਹਾ ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਮਿਲਿਆ।

ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਦਾ ਸੋਮਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਚੇਰੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਮਾਲ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਦਕਾ ਪੂਰਾ ਜਗਤ ਤ੍ਰਿਪਤ ਅਤੇ ਆਨੰਦਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀਨਾ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ, ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਖਾਣ ਅਤੇ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਸੋਮਾ ਹੈ। ਇਲਾਹੀ ਰਹੱਸ ਤੇ ਨੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਗਟ ਤੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਅਣਗਿਣਤ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਮਿਹਰ ਦੀ ਵਰਖਾ ਵਾਂਗ ਬਰਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਣਗਿਣਤ ਮੁਅਜਿਜ਼ੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਫ਼ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਹਿਰਦ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦੇ ਜਾਪ ਲਈ ਇਲਾਹੀ ਜ਼ਾਤ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਲਈ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਇਹ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਨੇੜਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਚਾਹਵਾਨਾਂ, ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਕੰਠ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਪਾਰ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਆਤਮਾ ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਕੀਕਤ ਦੇ ਇਸ ਨੂਰ ਨਾਲ ਅਭਿਮਾਨ, ਹਉਮੈ, ਅਗਿਆਨਤਾ, ਕੁਰਾਹੇ ਤੇ ਮਨਾਂ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਮਿਟਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਇਮਾਮ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਗੂ, ਅਤਿਅੰਤ ਮਿੱਠ ਬੋਲੜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਹਿਫ਼ਲ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਕਰਾਮਾਤਾਂ, ਵਡਿਆਈਆਂ, ਰੱਬੀ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਲਈ ਅਦੁੱਤੀ ਅਤੇ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਸਰਚਸ਼ਮਾ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਦਾਤ ਦਾ ਸੋਮਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਤਿਹਾਦ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦੇ ਆਸ਼ਕ ਸਨ। ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਸੀ। ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿੱਤਨੇਮ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਗਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਯੁੱਗਾਂ ਯੁੱਗਾਂ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਹਨ।

ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਧਰਮ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਨਿੱਤਨੇਮ ਤੌਹੀਦ ਪ੍ਰਸਤੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਮਲ ਪਾਕ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਹਮਦ ਤੇ ਸਨਾ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, "ਉਹ ਬੇਪਰਵਾਹ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਸੂਚਕ ਹਨ ਤੇ ਸੁਭਾਅ ਅਨੁਸਾਰ ਹੱਕ-ਪ੍ਰਸਤ, ਹੱਕ-ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਹੱਕ-ਨਿਵਾਜ਼ਹਨ।"

ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰਕ

ਉਹ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰਕ, ਧਰਮ ਦੇ ਪੇਸ਼ਵਾ, ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਆਗੂ, ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਮਾਨਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਾਮੀ, ਦਿਆ ਅਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਧਾਰਕ, ਰਹਿਮਤ ਦੇ ਸੂਚਕ, ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੇ ਸੂਰਜ, ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ, ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸਚਾਈ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ, ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਪੈਗ਼ੰਬਰ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਇਮਾਮ, ਹਿਕਮਤ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ, ਤਪੱਸਿਆ ਦੀ ਮੂਰਤ, ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਸਬਰ ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਸੂਰਤ, ਰਜ਼ਾ ਤੇ ਤਸਲੀਮ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਵਸਨੀਕ, ਕਰਮ ਅਤੇ ਕਥਨ ਦੇ ਸੱਚੇ, ਬੰਦਗੀ ਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਦੇ ਪੈਕਰ, ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਬਾਦਤ ਅਤੇ ਪਰਤੱਖ ਖ਼ੂਬੀ ਤੇ ਨੇਕੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤ ਤੇ ਬਰਕਤ, ਧਰਮ, ਕੌਮ, ਸੰਪਰਦਾਇ, ਤਬਕੇ, ਦੇਸ਼, ਰੰਗ, ਜਾਤੀ ਆਦਿ ਦੇ ਭੇਦ ਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਪ੍ਰਵਚਨ ਅਤੇ ਫ਼ੁਰਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਹਤ ਹੈ।

ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਯਾਤਰਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਮ-ਏ-ਆਜ਼ਮ (ਨਾਮ), ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਰਾਕ, ਅਜਮ ਅਤੇ ਅਰਬ ਵੀ ਵੇਖੇ ਅਤੇ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਨਜ਼ਮ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਵਰਤਿਆ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਅੰਕਿਤ ਹੈ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਉਚੇਰੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ

ਮਤਲਅ-ਏ-ਅਨਵਾਰ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਮੁਸਤਤਾਬ
ਜੁਮਲਾ ਆਲਮ - ਅਜ਼ਵਜੂਦਸ਼ ਫ਼ੈਜ਼ਯਾਬ

(ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤੀ ਇਲਾਹੀ ਨੂਰ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਕੁਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ)

ਪਾਉੜੀ 1,6

ਹਜ਼ਰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਹਿਰਦ ਮੁਰੀਦਾਂ ਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਪਾਕ ਰੱਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਜਾਪ, ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਮਦਦ, ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਜ਼ਾਹਰੀ ਵਸਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਮਨ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚਾਰ, ਸਿਮਰਨ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਅਤੇ ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਮਿਹਰ ਅਤੇ ਨਦਰ

ਸਦਕਾ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਭਗਤ ਲਈ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਦਰ ਖੋਲਦਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 4,5,6

ਤਪੱਸਿਆ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ, ਸੇਵਾ, ਸੰਤੋਖ, ਸਬਰ, ਸ਼ੁਕਰ, ਰਜ਼ਾ, ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ, ਮੁਹੱਬਤ, ਮਿਹਨਤ, ਮੁਸ਼ੱਕਤ, ਦਰਸ਼ਨ, ਜਾਪ, ਸਿਮਰਨ, ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਬੰਦਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਲਿਬ ਨੂੰ ਮਨ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਐਪਰ ਮੁਰਸ਼ਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਦੀ ਰਹਿਬਰੀ ਸਦਕਾ ਰੂਹਾਨੀ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੇ ਪੜਾਅ ਵਧੇਰੇ ਨੇੜੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਾਉੜੀ 4,30

ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਉਹ ਰੱਬ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਭਾਈਵਾਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਬੰਦਿਆਂ ਤੇ ਮਿਹਰ, ਦਿਆ ਅਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਰਹੀਮ ਤੇ ਕਰੀਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਪਾਕ ਤੇ ਹੱਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਹੀ ਬੰਦਗੀ, ਭਗਤੀ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨਿੱਕਿਆਂ ਵੱਡਿਆਂ ਉਪਰ ਉਸ ਸਰਵਉੱਚ ਹਾਕਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਲਦਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 2

ਰੱਬੀ ਭਾਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿੰਤੂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੀ ਮਜਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਦਿ ਤੋਂ ਅੰਤ ਤੱਕ ਉਹ ਬਿਆਨ, ਗਿਣਤੀ, ਅਨੁਮਾਨ ਤੇ ਅਹਿਸਾਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 3,16,9

ਸੱਚੇ ਤਾਲਿਬ ਉਹੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਫ਼ਾਰਗ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਤੇ ਆਤਮਾ ਦਾ ਚੈਨ ਲੋਚਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸੱਚੇ ਭਗਤ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਨ।

ਪਾਉੜੀ 25

ਉਹ ਸੁਭਾਗਾ ਬੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਉੱਚੇ ਰੱਬ ਦੀ ਹਮਦ, ਸਨਾ ਅਤੇ ਮੌਲਾ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਤੋਂ ਉਚੇਰਾ ਤੇ ਚੰਗਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਅੰਦਰ ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪਰਵਾਨ ਅਤੇ ਪਿਆਰਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 16

ਇਹ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਰੱਬੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀ ਸਾਖੀ ਭਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਅਦੁੱਤੀ ਕਾਦਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਰੰਗਾਰੰਗ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਬਿਆਨ, ਹਿਸਾਬ, ਹੱਦ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਪਾਉੜੀ 4

ਉਸ ਪਾਕ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਤੇ ਸੋਹਣੇ ਨਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹਰ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਕਰਮ ਤੇ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਕ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਬੇਅੰਤ, ਅਹਿਸਾਨ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਬੇ-ਹਿਸਾਬ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਮਾਨਸਿਕ ਸਵੱਛਤਾ ਅਤੇ ਬੰਦਗੀ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 2,4,38

ਰੱਬੀ ਭਾਣੇ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਬੰਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ, ਉਸ ਦੀ ਹਿਕਮਤ ਦੇ ਰਹੱਸ, ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਗਿਆਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ। ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖੀ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਰੱਬੀ ਰਹਿਮਤ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦਇਆ ਤੇ ਮਿਹਰ ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਰੱਬ ਸੱਚਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਬੰਦੇ ਮੁਕਤੀ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਜੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਗੇ।

ਪਾਉੜੀ 28

ਇਨਸਾਨੀ ਮਨੋਰਥ ਭਗਤੀ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਤੇ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਦੇ ਡਰ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨ ਠੀਕ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂਜ਼ਾਹਰੀ ਦਿਖਾਵਾ ਬੇ-ਫਾਇਦਾ ਤੇ ਬੇ-ਹਕੀਕਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਧਰਾਉਣਾ ਚਾਰ ਧਾਮਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਅਸਲ ਪੂੰਜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 1,24

ਜ਼ਾਹਰੀ ਨੇਕੀ ਤੇ ਤਪੱਸਿਆ ਨਾਲ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਸਦੀਵੀ ਜੀਵਨ ਪਵਿੱਤਰ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਮਾਸਿਵਾ (ਰੱਬ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਹੋਰ ਸੱਭ ਕੁਝ) ਦੇ ਨਾਸ਼ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤੱਤ ਅਤੇ ਸਾਰ

ਇਸ ਬਾਣੀ ਦਾ ਤੱਤ ਅਤੇ ਸਾਰ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਰੱਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਹਿਮਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਣਾ ਵਿਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਕੋਲੋਂ ਮੁਰਾਦ ਮੰਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਸਲੀ ਕੰਮ ਸੰਵਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 1,30,27

ਸਤਿ ਦਾ ਰਾਹ ਮਨ ਦੀ ਸਵੱਛਤਾ ਨਾਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੀਆਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਤੀਕ ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸਤਿ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਅੱਪੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਲਈ ਰੱਬ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਮਾਲਕ ਦੀ ਹਮਦ, ਉਸਤਤ ਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਤਰਕ ਤੇ ਬੌਧਿਕਤਾ ਨਾਲ ਉੱਚੇ ਰੱਬ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ

ਬੰਦੇ ਲਈ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬਰ ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਭਾਣਾ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਉਸ ਸਰਵ-ਉੱਚ ਹਾਕਮ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਤਰੀਵ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮਨ ਦਾ ਚੈਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕੋ ਹੀ ਰੱਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤੀ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਤੇ ਵੱਡਾ ਹੈ ਹਮਦ, ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਦਾਤ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਸਦਕਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 33

ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤਾਂ ਮਨ ਦੀ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਨ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੁਖ, ਸ਼ੁਕਰ, ਸੰਤੋਖ, ਸਬਰ, ਰਜ਼ਾ ਤੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਹਿਤ ਹੈ।

ਆਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭਗਤੀ ਤੇ ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 24

ਸ਼ਾਨਾਂ ਵਾਲੇ ਰੱਬ ਦੀ ਉਸਤਤ ਉਸ ਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਸਮਰਥਾ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਲਮ ਅਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨ ਲਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਬੇਅੰਤ ਮਖ਼ਲੂਕ ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿੱਚ ਵਿਅਸਤ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰਥ ਹਨ।

ਪਾਉੜੀ 4

ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਦੀ ਮਿਹਰ ਤੇ ਦਇਆ ਉਸ ਨਾਲ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ, ਨਿਮਰਤਾ ਰਾਹੀਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਐਪਰ, ਆਪਣੀ ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਕੇਵਲ ਰੱਬੀ ਰਹਿਮਤ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 8,6

ਉਸ ਦੇ ਜਾਪ ਸਦਕਾ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ, ਸਤਿਕਾਰ ਪਦਵੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਰੱਬ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਘੜੀ ਉਸ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ ਅਤੇ ਅੰਨਦਾਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਭੁਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਹ ਹੀ ਸਤਿ ਦੀ ਭਾਲ ਅਤੇ ਦਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 26

ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਅਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਲਿਖਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਾਉਂਦੀਆਂ। ਉਸ ਦੀ ਹਮਦ ਅਤੇ ਸਨਾ ਅਨਮੋਲ ਦੌਲਤ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਉੱਚੀਆਂ ਸ਼ਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 27

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਦਇਆ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਗਤੀ, ਹਮਦ ਸਨਾ ਵਿੱਚ ਵਿਅਸਤ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਾਪ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮੱਧ-ਮਾਰਗੀ ਵਤੀਰਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਨਿਮਰਤਾ, ਬੰਦਗੀ ਅਤੇ ਤਪੱਸਿਆ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਗਿਆਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਵਸ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰੱਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਖਾਵੇ ਤੇ ਵਡਿਆਈਆਂ ਤੋਂ ਉਤਾਂਹ ਹੋ ਕੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਤਲਬ (ਇੱਛਾ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 32

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇੱਛਕ, ਸਤਿ ਦੀ ਤਲਬ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਰਮਿਤ ਅਤੇ ਝੂਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਨੀ ਝੂਠ, ਕੂੜ ਅਤੇ ਵਿਅਰਥ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੇਵਲ ਸੰਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਤਲਬ ਰਾਹੀਂ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 1

ਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਸਥਾਨ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਤਪੱਸਿਆ ਤੇ ਨੇਕੀ ਤੇ ਪਹਿਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਝੂਠ ਤੇ ਹਉਮੈ ਦੇ ਪਰਦੇ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੱਚਾ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 38

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਆਗਿਆਕਾਰੀ, ਬੰਦਗੀ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਲਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੱਬੀ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਭਗਤ ਰੱਬੀ ਨਾਮ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਸਿਦਕ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਦੀ ਕੁਠਾਲੀ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਪਿਘਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਹੀ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਢਾਲਦਾ ਹੈ। ਐਪਰ, ਇਹ ਔਖਾ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੋਵੇ।

ਪਾਉੜੀ 7

ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਇੱਛੁਕ ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲ ਕੇ ਭਾਵੇਂ ਸਨਮਾਨ, ਰੁਤਬਾ, ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਬੇ-ਕਦਰਾ ਬੇ-ਪੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਪਾਕ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਪਾਉੜੀ 8 ਤੇ 11

ਰੱਬ ਦੇ ਖਾਸ ਬੰਦੇ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਤਲਬਗਾਰ ਸਦਾ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਖਿੜੇ ਅਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਲਮ-ਉਲ-ਯਕੀਨ ਤੋਂ ਐਨ-ਉਲ-ਯਕੀਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਈਮਾਨ ਦੀ ਦੌਲਤ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਬੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਪਸੰਦੀਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਾਉੜੀ 23,37

ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਜ਼ਹੂਰ ਅਤੇ ਰਹੱਸ ਤੋਂ ਸ਼ੇਖ਼, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਕਾਜ਼ੀ, ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਅਣਜਾਣ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੇਵੱਸ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਗੁਣਵਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸ਼ੀਅਤ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤੌਹੀਦ ਦੇ ਸਾਗਰ ਝੀਆਂ

ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣੇ ਬਗੈਰ 'ਲਾਹੂਤ' (ਦੇਵਲੋਕ) ਦੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਤੇ ਬਿਆਨ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣਾ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਲਿਕ ਨੂੰ ਫਨਾ-ਫ਼ਿਲੱਾਹ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫ਼ਨਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਮੂਲਮੰਤਰ (ਕਲਮਾ-ਏ-ਅਸਲ)

ਰੱਬੀ ਨਾਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ '੧ਓ' ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਰੱਬ ਅਦੁੱਤੀ ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਬੇ ਮਿਸਾਲ ਯੱਕਤਾ, ਲਾ-ਸ਼ਰੀਕ, ਕਾਇਮ-ਬਿਜ਼ਾਤ, ਵਾਜਿਬ-ਉਲ-ਵਜੂਦ, ਇਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਰਬ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤੋਂ ਇਸ ਅਧਿਆਤਮਕ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਰੱਬੀ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਇਹ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਾਠ ਹੈ।

ਇਤਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ

ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਤੇ ਤਾਲਿਬਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰੋਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਇਆ ਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦਰ ਅਤੇ ਤੌਹੀਦ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅੰਕਿਤ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੇ ਸਾਗਰ ਦੇ ਤਾਰੂ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਠ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਮੁਰਾਦ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਟੂਕਾਂ

ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਜੋਂ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਟੂਕਾਂ ਮੈਂ ਮੁੱਖਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਠਕ ਆਪਣੀ ਸਮਝ, ਸਮਰਥਾ, ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸ਼ੌਕ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਠ ਕਰਨ ਲਗਿਆਂ ਆਪ ਸੁਭਾਗੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੱਲੇ ਨੂੰ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਮੂਲਮੰਤਰ

ਇਰਸ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਕ ਅਤੇ ਉਚੇਰਾ ਰੱਬ ਮਹਾਨਤਮ, ਇਕੱਲਾ ਸਤਿ, ਸਰਬਕਰਤਾ, ਸਿਰਜਣਹਾਰ, ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ ਆਦਿ ਅੰਤ ਵਾਲਾ, ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਕਾਇਮ-ਬਿਜ਼ਾਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਸਿਮਰਨ ਬੰਦਗੀ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਜਾਂ ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਦੀ ਹਦਾਇਤ, ਰੂਹਾਨੀ ਆਗੂਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਫ਼ਰਜ਼ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

੧ਓ ਸਤਿਨਾਮੁ

ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ॥ ਜਪੁ॥

ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਰੱਬ ਲਾਸ਼ਰੀਕ ਅਤੇ ਅਸੀਮ ਹੈ। ਉਹੀ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਤੇ ਪਾਲਣਹਾਰ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਹੱਕ (ਸਤਿ) ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਕਾਰਜ ਦਾ ਕਰਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸ਼ੰਕਾ ਜਾਂ ਡਰ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਉਤਾਂਹ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਕਿਸੇ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪ ਆਪਣੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਉਸ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਉਸ ਅੱਲਾਹ ਦਾ ਵਜੂਦ ਹਕੀਕੀ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਹੈ। ਓ ਬੰਦਿਆ! ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ।

ਪਾਉੜੀ 1

ਅੰਦਰ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਫ਼ਾਈ, ਉਸ ਰੱਬ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਅਤੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਬਾਹਰੀ ਸਫ਼ਾਈ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਪ੍ਰਗਟ ਅਮਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਲੱਖ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰੀਏ ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਮਨ ਤੇ ਦਿਲ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਨੂਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਐਪਰ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ, ਮਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸ਼ੁਧੀ, ਸਫ਼ਾਈ, ਸਿਮਰਨ, ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ॥

ਜ਼ਾਹਰੀ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਨਫ਼ਸ (ਲਾਲਸਾ ਭਰੇ ਮਨ) ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਅਤੇ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲੱਖ ਵਾਰੀ ਨੁਹਾ ਲਈਏ ਪਰ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਪਾਉੜੀ 2 : 1

ਇਲਾਹੀ ਹਿਕਮਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਔਖੀ ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ
ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ॥

ਉਸ ਮਾਲੂਕ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਲੋਕ ਪਲੋਕ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ (ਭਾਣਾ) ਵਿਚਲੀ ਹਿਕਮਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 3 : 11

ਬਖ਼ਸ਼ਣਹਾਰ ਰੱਬ ਇੰਨਾ ਦਇਆਵਾਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਾਰੀ ਮਖ਼ਲੂਕ ਤੇ ਅਪਰੰਪਾਰ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂਉਸ ਦੀਆਂ ਅਸੀਮ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਬੰਦੇ ਅਸਮਰਥ ਹਨ:

ਦੇਦਾ ਦੇ ਲੈਦੇ ਥਕਿ ਪਾਹਿ॥

ਬਖ਼ਸ਼ਣਹਾਰ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਵਸ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ। ਅਰਥਾਤ, ਉਹ ਇੰਨੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਕਿ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 4 : 5

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉੱਠ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਉਸ

ਦੀ ਹਮਦ ਤੇ ਸਨਾ ਅਦਾ ਕਰ। ਬੰਦਗੀ ਕਰ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਘੜੀ ਅਤਿਅੰਤ ਸ਼ੁਭ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬੰਦਗੀ ਸਮੇਂ ਜਿਵੇਂ ਬੰਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ॥

ਸੁਬਹ ਦਮ ਕੁਨ ਹਮਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹਕ
ਨੀਜ਼ਅਜ਼ਸਿਫ਼ਤ - ਓ - ਸਨਾਇਸ਼ ਖ਼ੁਆਂ ਵਰਕ

ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤੀ ਪਾਕ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਬੇ ਨਿਆਜ਼ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦ ਹੈ:

ਪਾਉੜੀ 5 : 2

ਆਪੇ ਆਪਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਸੋਇ॥

ਕਾਇਮ-ਓਜ਼-ਜ਼ਾਤ ਅਸਤ ਰੱਬ-ਏ-ਹਸਤ-ਓ-ਬੂਦ
ਬੇਨਿਯਾਜ਼-ਓ-ਪਾਕ-ਓ-ਵਾਜਿਬ-ਉਲ-ਵਜੂਦ

ਜਿਸ ਨੇ ਵੀ ਮਾਲਿਕ ਦੀ ਤਾਬਿਆਦਾਰੀ ਭਗਤੀ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਉਸਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤ ਤੇ ਸੁਭਾਗ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ, ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਲਾਹੀ ਨੇੜਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ।

ਪਾਉੜੀ 5 : 3

ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਤਿਨਿ ਪਾਇਆ ਮਾਨੁ॥

ਆਂਕਿ ਤਾਅਤ ਕਰਦ ਉਸ਼ੁਦ ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼
ਦਰ ਹਜ਼ੂਰ-ਏ-ਕਰਦਗਾਰ-ਏ-ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਸੱਚੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸੂਚਕ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਤੇ ਉਹ ਸਰਬ ਸਮਰੱਥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਜਲਵਾਗਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਮੁਰਸ਼ਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਸਾਹਵੇਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪਾ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਕ-ਉੱਲ-ਯਕੀਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧੀ ਕੇਵਲ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਦੀ ਮੇਹਰ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਮੁਰੀਦ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰਕ ਹਿਰਸ, ਲਾਲਸਾ ਤੇ ਤਵਾਂ ਤੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਸਤਿ ਨਾਲ ਇੱਕਮਿੱਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਇਲਮ ਅਤੇ ਅਮਲ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖੋਂ ਸਾਫ਼ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਵੇ।

ਪਾਉੜੀ 5 : 7

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥

ਮਜ਼ਹਰ-ਏ-ਹੱਕ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬੁਵਦ
ਜਲਵਾ-ਏ-ਨੂਰਸ਼ ਬਜਾਨ-ਓ-ਦਿਲ ਬੁਵਦ

ਸੰਸਾਰਕ ਸਾਧਨਾਂ ਤੇ ਠਾਠ ਬਾਠ ਦਾ ਮੁੱਲ ਰੱਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੌਡੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਕ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਨਹੀਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਨਦਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 7 : 4

ਜੇ ਤਿਸੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ ਤ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੇ॥

ਕਾਬਿਲ-ਏ-ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਗਰ ਨੀਸਤ ਆਂ
ਕਸ ਨਪੁਰਸਦ ਹਾਲਸ਼ ਆਂਜਾ ਬੇ ਗੁਮਾਂ
ਦਰ ਹਜ਼ੂਰ-ਏ-ਹੱਕ ਨਗਰਦਦ ਆਂ ਅਜ਼ੀਜ਼
ਬੇ ਹਕੀਕਤ ਬਾਸ਼ਦ ਓ ਬੇ ਕਦਰ ਨੀਜ਼

ਆਗਿਆਪਾਲਣ ਅਤੇ ਜਾਪ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਗਤ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਤਾਲਿਬ ਉਸ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਸਦਾ ਗੁਲਾਬ ਅਤੇ ਕੰਵਲ ਵਾਂਗ ਖਿੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ:

ਪਾਉੜੀ 8 : 5

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥

ਆਂਕਿ ਨਾਨਕ ਆਬਿਦਾਨ-ਏ-ਅੱਲ੍ਹਾ ਅੰਦ
ਦਾਇਮਾ ਚੂੰ ਨੀਲੋਫ਼ਰ ਬਿਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ ਅੰਦ

ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਅਤੇ ਮਾਲਿਕ ਦੇ ਜਾਪ ਸਦਕਾ ਕੁਰਾਹੀਏ ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਰੱਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਉੱਕਾ ਅਵੇਸਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਤਿ ਦੀ ਰਾਹ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਗਤ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਾਉੜੀ 11 : 3

ਸੁਣਿਐ ਅੰਧੇ ਪਾਵਹਿ ਰਾਹੁ॥

ਅਜ਼ ਸਮਾਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਆਰਿਫ਼ ਸ਼ਵੰਦ
ਗੁਮਰਹਾਂ ਵ ਕੋਰ ਚਸ਼ਮਾਂ ਰਹ ਬੁਰੰਦ

ਇਲਮ-ਉੱਲ-ਯਕੀਨ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ, ਐਨ-ਉੱਲ-ਯਕੀਨ ਅਧਿਆਤਮ ਰਾਹੀ ਅਤੇ ਹੱਕ-ਉੱਲ-ਯਕੀਨ ਦਰਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਭਗਤ ਰੱਬੀ ਦਰਗਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੰਦਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਠਵੀਂ ਤੋਂ ਪੰਦਰ੍ਹਵੀਂ ਪੌੜੀ ਤੱਕ ਇਸੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਵਿੱਚ ਪਵਿੱਤਰ ਰੱਬੀ ਨਾਮ ਨੂੰ ਵਸਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਹੜਾ ਹੱਕ-ਉੱਲ-ਯਕੀਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

ਪਾਉੜੀ 15 : 1

ਮੰਨੈ ਪਾਵਹਿ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ॥

ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਯਕੀਂ
ਆਂਕਿ ਦਾਰਦ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਦਰ ਦਿਲ ਮਕੀਂ
ਯਾਬਦ ਅਜ਼ ਹੱਕ ਰਸਤਗਾਰੀ-ਓ-ਨਿਜਾਤ
ਦਰ ਹਿਯਾਤ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼-ਓ-ਹਮ ਬਅਦ-ਏ-ਹਿਯਾਤ

ਸਾਡਾ ਉਹੀ ਕੰਮ ਠੀਕ ਅਤੇ ਚੰਗੇਰਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਅਤੇ ਪਸੰਦ ਹੋਵੇ।

ਪਾਉੜੀ 16 : 23

ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥

ਆਂਚਿ ਬਿਪਸੰਦਦ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਇੱਜ਼-ਓ-ਜੱਲ
ਬਿਹਤਰ-ਓ-ਖ਼ੂਬ ਅਸਤ ਆਂ ਕਾਰ-ਓ-ਅਮਲ

ਅਜਿਹੇ ਨੇਕ ਤੇ ਪਾਕ ਬੰਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਕੰਠ ਜਾਪ ਸਿਮਰਨ, ਬੰਦਗੀ, ਤਪ ਅਤੇ ਇਲਾਹੀ ਹਮਦ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬੇਹੱਦ, ਬੇਹਿਸਾਬ ਜਾਪ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਸਨੇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਿਮਰਨ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਾਉੜੀ 17 : 1

ਅਸੰਖ ਜਪ ਅਸੰਖ ਭਾਉ॥

ਬੇ ਹਦ ਅਜ਼ਕਾਰ-ਓ-ਅਕਾਇਦ-ਏ-ਬੇਹਿਸਾਬ
ਕਾਂ ਨਮੀ ਗੁੰਜਦ ਬ ਤਹਰੀਰ-ਓ-ਕਿਤਾਬ

ਬੇਕਿਰਾਂ ਅਫ਼ਰਾਦ ਮਹਵ-ਏ-ਤਾਅਤ ਅੰਦ
ਬੇ ਨਿਹਾਯਤ ਗ਼ਰਕ-ਏ-ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਉਲਫ਼ਤ ਅੰਦ

ਮਸਤ-ਏ-ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਬੇ ਇਨਤਿਹਾ
ਵਕਫ਼-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਬੰਦਗੀ ਬੇ ਇਨਤਿਹਾ

ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਦਕਾਰ ਅਤੇ ਅਭਾਗੇ ਵੀ ਅਣਗਿਣਤ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਨਿਰੰਤਰ ਭੈੜੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਰਾਹੇ, ਅਵੇਸਲੇ, ਤਫੱਰਕੇ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਾਉੜੀ 18 : 1

ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਘੋਰ॥

ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਅਬਲਾ-ਓ-ਨਾਦਾਂ ਅਹਮਕ ਅੰਦ
ਕੋਰ ਬਾਤਿਨ ਜਾਹਿਲਾਨ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਅੰਦ
ਆਂਕਿ ਦਰ ਕਅਰ-ਏ-ਜ਼ਲਾਲਤ ਗੁਮਰਹੰਦ
ਹਮ ਬ ਤਾਰੀਕੀ-ਏ-ਜਹਲ ਉਫ਼ਤਾਦਾ ਅੰਦ

ਪਾਉੜੀ 19 : 11

ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ, ਕੋਈ ਸ਼ਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਾਹੀ ਕੋ ਥਾਉ॥

ਨੀਸਤ ਜੁਜ਼ ਇਸਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਹਾਸਿਲ ਕਲਾਮ
ਹੇਚ ਜਾ, ਮਨਜ਼ਿਲ, ਮਕਾਂ, ਖ਼ਾਨਾ ਮਕਾਮ

ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਗੰਦਗੀ ਨੂੰ ਤੌਬਾ ਦੇ ਪਾਣੀ, ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਦੇ ਹੰਝੂਆਂ, ਰੱਬੀ ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਜਾਪ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਨਾਲ ਧੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 20:5:6

ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ॥
ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ॥

ਅਜ਼ ਖ਼ਤਾ ਇਸਿਯਾਂ ਗੁਨਾਹ-ਓ-ਕਾਰ-ਏ-ਬਦ
ਗਰ ਚਿ ਆਲੂਦਾ ਸ਼ਵਦ ਅਕਲ-ਓ-ਖ਼ਿਰਦ
ਆਂ ਬ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਸ਼ੁਸਤਾ ਸ਼ਵਦ
ਤਾ ਜ਼ਿ ਦਿਲ ਆਲਾਇਸ਼-ਏ-ਇਸਿਯਾਂ ਰਵਦ

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਸਾਰੇ ਗੁਣ, ਸਾਰੀਆਂ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਤੇਰੀ ਹੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਤੁਛ ਬੰਦੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੁਣ, ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਤੇ ਕੋਈ ਲਿਆਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 21:5

ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥

ਈਂ ਹਮਾ ਔਸਾਫ਼ ਅਜ਼ਇਕਰਾਮ-ਏ-ਤੁਸਤ
ਮਨ ਚਿ ਹਸਤਮ ਹੇਚ-ਓ-ਨਾਚੀਜ਼ਮ ਨਖ਼ੁਸਤ

ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਜੇ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ, ਵਿਦਵਾਨ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਤੇ ਸੂਫ਼ੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸਮਝਦਾ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਦਰ, ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੇ ਕੋਈ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਰੱਬੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਵਿਦਵਤਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਤੁੱਛ ਹਨ ਤੇ ਰੱਬੀ ਰਹਿਮਤ ਦਾ ਦਰ ਸਿਰਫ਼ ਹਮਦ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਖੁੱਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ

ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਤਰਕ ਨਿਰਅਧਾਰ ਅਤੇ ਬੇਫ਼ਾਇਦਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 21:18

ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੋ ਆਪੌ ਜਾਣੈ ਅਗੈ ਗਇਆ ਨ ਸੋਹੈ॥

ਕਾਰ ਕਸੇ ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਬਿਫ਼ਹਮਦ ਬਿਲਉਮੂਮ
ਅਹਲ-ਏ-ਹਿਕਮਤ ਅਹਲ-ਏ-ਰਾਜ਼ ਅਹਲ-ਏ-ਉਲੂਮ

ਗਰ ਚਿ ਬਾਸ਼ਦ ਆਰਿਫ਼-ਓ-ਅਹਲ-ਏ-ਖ਼ਿਰਦ
ਚੂੰ ਬਿਗਰਦਦ ਮੁਦਈ ਖ਼ੁਦ ਬੀਂ ਬੁਵਦ

ਦਰ ਹਜ਼ੂਰ-ਏ-ਦਰਗਹ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਊਨਖ਼ਾਹਦ ਯਾਫ਼ਤ ਜ਼ੇਬ-ਓ-ਇੱਜ਼-ਓ-ਸ਼ਾਂ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਦਵਾਨ, ਖੋਜੀ, ਸੂਫ਼ੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗ ਅਧਿਆਤਮਿਕ, ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਇਲਹਾਮੀ ਗ੍ਰੰਥ ਕੁਰਆਨ ਇੰਜੀਲ ਜ਼ਬੂਰ ਤੇ ਤੌਰੇਤ ਇਹੋ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਹੀ ਹਕੀਕੀ ਹਸਤੀ ਹਕੀਕਤ ਦਾ ਨੂਰ ਅਤੇ ਅਦੁੱਤੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਮਾਲਿਕ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਰੱਬ ਸਭ ਦਾ ਆਦਿ ਅਤੇ ਸੋਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਇੱਕ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਗਾਂਵਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਾਉੜੀ 22:3

ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ ਅਸੁਲੂ ਇਕੁ ਧਾਤੁ॥

ਆਲਿਮ-ਓ-ਆਰਿਫ਼, ਮੁਹੱਕਿਕ ਜ਼ੀ-ਕਿਯਾਸ
ਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਹਲ-ਏ-ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਹੱਕਸ਼ਿਨਾਸ

ਨੁਕਤਾ ਰਸ ਦਾਨਾ ਹਕੀਮ-ਏ-ਮਅਨਵੀ
ਮਾਹਿਰ-ਏ-ਇਲਮ-ਏ-ਖ਼ਫ਼ੀ, ਇਲਮ-ਏ-ਜਲੀ

ਆਂ ਪੁਰਾਨ-ਏ-ਹਜਦਹ ਕੁਤਬ-ਏ-ਹਿੰਦਵੀ
ਨੀਜ਼ ਦੀਗਰ ਕੁਤਬ-ਏ-ਦੀਨ-ਓ-ਮਜ਼ਹਬੀ

ਮੁਸਹਫ਼-ਓ-ਇੰਜੀਲ-ਓ-ਤੌਰੈਤ-ਓ-ਜ਼ਬੂਰ
ਸ਼ੁਹਰਾ-ਏ-ਇਲਹਾਮ ਦਾਰਦ ਨਜ਼ਦ-ਓ-ਦੂਰ

ਅਜ਼ ਹਕੀਕਤ ਯਕ ਸੁਖ਼ਨ ਸੰਜੰਦ ਈਂ
ਆਂ ਹਮਾ ਗੋਯੰਦ ਯਕ ਸੁਖ਼ਨ-ਏ-ਮੰਬੀਂ

ਹਸਤ ਅਸਲਨ ਕਾਰ ਫ਼ਰਮਾ ਜ਼ਾਤ ਯਕ
ਮਬਦ-ਓ-ਅਸਲ ਅਸਤ ਊਬੇ ਸ਼ੁਬਹ-ਓ-ਸ਼ਕ

ਉਹ ਉਚੇਰੀ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤੀ ਸੀਮਤ ਮਨੁੱਖੀ ਅਕਲ, ਸਮਝ, ਕਲਪਨਾ ਵਿਚਾਰ, ਸੋਝੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। ਉਸਤਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੇਵਲ ਉਸਦੀ ਹਮਦ ਤੇ ਸਨਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਪਾਤਰ ਹੈ, ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਅਸੀਮ ਸ਼ਕਤੀ, ਉਸਦੀ ਜ਼ਾਤ ਤੇ ਭੇਦਾਂ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੋਝੀ ਜਾਂ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸਦੀ ਹਸਤੀ ਕਿੰਤੂਪ੍ਰੰਤੂਤੋਂ ਉਤਾਂਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 23:1

ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ ਏਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ॥

ਹਮਦ ਗੋਯਾਨ-ਏ-ਨਿਕੂ-ਓ-ਹੱਕ ਪਸੰਦ
ਹਮਦ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼ਸ਼ ਫ਼ਕਤ ਬਿਸਰੂ ਦਾ ਅੰਦ

ਲੇਕ ਅਜ਼ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਹੱਕ ਅਹਲ-ਏ-ਸ਼ਿਨਾਖ਼ਤ
ਆਗਹੀ-ਓ-ਇਲਮ ਨਤਵਾਨੰਦ ਯਾਫ਼ਤ
ਅਕਲ-ਓ-ਫ਼ਹਮ-ਓ-ਹੋਸ਼-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਨਜ਼ਰ
ਪੇਸ਼-ਏ-ਲਾਮਹਦੂਦ ਕੁਦਰਤ, ਬੇ ਖ਼ਬਰ

ਦਰ ਹਕੀਕਤ-ਈਂ ਜ਼ੁਬਾਂ ਗੋਯਦ ਚਿਸਾਂ
ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਚੁਨੀਂ ਅਸਤ-ਓ-ਚੁਨਾਂ

ਰੱਬੀ ਭਾਣਾ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਕਿਸ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਪਣੀ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਹ ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਦੇ ਵੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਦਖ਼ਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਪਾਉੜੀ 24:4

ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕਿਆ ਮਨਿ ਮੰਤੁ॥

ਹੇਚ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਮੀ ਆਯਦ ਬਦਸਤ
ਦਰ ਮਸ਼ੀਯਤ, ਦਰ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਹੱਕ ਚਿ ਹਸਤ

ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭੁਸਿਫ਼ਤ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਹਮਦ ਸਨਾ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਉਹ ਸੁਭਾਗਾ ਹੱਕੀ ਬੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪਾਕ ਰੱਬ ਦੀ ਹਮਦ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਕੱਢ ਚੋਣਵਾਂ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ:

ਪਾਉੜੀ 25:16:17

ਜਿਸ ਨੋ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ॥
ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਸਾਹੁ॥

ਹਰ ਕਿਰਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਖ਼ੁਦਾ ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਲਾਹ
ਪਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਰਾਸਤ ਨਾਨਕ ਪਾਦਸ਼ਾਹ

ਉਹ ਪਾਕ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ ਹਰੇਕ ਮੁੱਲ, ਕੀਮਤ, ਅੰਦਾਜ਼ੇ, ਹਿਸਾਬ, ਹੱਦ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾ ਕਿਆਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਪਾਉੜੀ 26:9

ਅਮੁਲੋ ਅਮੁਲੁ ਆਖਿਆ ਨ ਜਾਇ॥

ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ ਏ ਪਾਕ ਰੱਬ-ਉਲ-ਆਲਮੀਂ
ਹਸਤ ਅਜ਼ ਹਰ ਕਦਰ-ਓ-ਕੀਮਤ ਬਰਤਰੀਂ
ਹੇਚ ਨਤਵਾਂ ਸ਼ੁਦ ਬਯਾਨ-ਓ-ਸ਼ਰਹ-ਏ-ਪਾਕ
ਆਜਿਜ਼-ਓ-ਕਾਸਿਰ ਚਿ ਗੋਯਦ ਮੁਸ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ਾਕ

ਜੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਵਲੋਂ ਉਨੀ ਹੀ ਮਖ਼ਲੂਕ ਜਿੰਨੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਮਖ਼ਲੂਕ ਮਿਲਕੇ ਉਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੇ ਤਾਂ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਹਮਦ ਅਤੇ ਉਸਤਤ ਕਰਨੀ ਵਾਜਿਬ ਹੈ, ਉਹ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਪਾਉੜੀ 26:21:22

ਏਤੇ ਕੀਤੇ ਹੋਰਿ ਕਰੇਹਿ॥
ਤਾ ਆਖਿ ਨ ਸਕਹਿ ਕੇਈ ਕੇਇ॥

ਈਂ ਕਦਰ ਮਖ਼ਲੂਕ ਗਰ ਦੀਗਰ ਕੁਨਦ
ਜੁਮਲਾ ਆਲਮ ਹਮਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਅਰ ਕੁਨਦ

ਹੇਚ ਨਤਵਾਂ ਗੁਫ਼ਤ ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਹੱਕ ਤਮਾਮ
ਹਸਤ ਆਜਿਜ਼ ਨੁਤਕ-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਕਲਾਮ

ਆਂਚਿ ਬਾਯਦ ਕੈ ਬੁਵਦ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ
ਹੱਕ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਨ ਅਜ਼ ਕਸੇ ਨਸ਼ਵਦ ਅਦਾ

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹਮਦ ਉਹੀ ਬੰਦੇ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਤੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਉਸਤਤ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਦੀ ਖ਼ੁਮਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 27:15

ਸੇਈ ਤੁਧੁ ਨੋ ਗਾਵਹਿ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵਨਿ ਰਤੇ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਰਸਾਲੇ॥

ਆਂ ਹਮਾ ਦਰ ਅਸਲ ਹਮਦ-ਏ-ਤੈ ਕੁਨੰਦ
ਦਰ ਰਜ਼ਾਯਤ ਮੁਕਬਿਲ-ਓ-ਮਜ਼ੂਰ ਅੰਦ

ਬੰਦਗਾਨਤ ਮਹਵ-ਏ-ਇਸ਼ਕਤ, ਗ਼ਰਕ-ਏ-ਯਾਦ
ਬੇਖ਼ੁਦ-ਓ-ਪੁਰ ਜ਼ੌਕ-ਓ-ਸ਼ੌਕ-ਓ-ਮਸਤ-ਓ-ਸ਼ਾਦ

ਬਾ ਹਲਾਵਤ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਤੈ ਕੁਨੰਦ
ਲੱਜ਼ਤ-ਏ-ਹਮਦ-ਓ-ਇਬਾਦਤ ਰਾ ਚਸ਼ੰਦ

ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਰੱਬ ਅਸਲੀ ਪਾਦਸ਼ਾਹ, ਦੋਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਹੱਕ-ਉਲ-ਮਬੀਨ ਸੁਲਤਾਨ ਹੈ। ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਸਾਡਾ ਕਾਰਜ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਾਜ਼ੀ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 27:22

ਸੋ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹਿਬੁ ਨਾਨਕ ਰਹਣੁ ਰਜਾਈ॥

ਮਲਿਕ-ਉਲ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਮਬੀਨ, ਰੱਬ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਪਾਤਸ਼ਹਸਤ-ਓ-ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ-ਏ-ਸ਼ਹਾਂ

ਕਾਰ-ਏ-ਮਾ ਨਾਨਕ ਰਜ਼ਾਯਸ਼ ਜੁਸਤਨ ਅਸਤ
ਦਰ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਪਾਕ ਰਾਜ਼ੀ ਬੂਦਨ ਅਸਤ

ਆਪਣੇ ਮਨ ਅਤੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਸ ਵਿੱਚ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਬਣਾ ਲੈਣਾ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 28:3

ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ॥

ਫ਼ਤਹ ਬਰ ਨਫ਼ਸ-ਓ-ਦਿਲ ਆਵੁਰਦਨ ਬਿਦਸਤ
ਫ਼ਤਹ-ਏ-ਆਲਮ ਗੋਯਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦਨ ਅਸਤ

ਪਵਿੱਤਰ ਰੱਬ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਤਖ਼ਤ ਹਰੇਕ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਵੀ ਹਰੇਕ ਲੋਕ ਲਈ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਭੰਡਾਰਿਆਂ ਤੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ,

ਉਸ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਪ੍ਰਭੂਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੀ ਸਾਜਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਦਾ ਲਈ ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਨਿਆਮਤਾਂ ਦਾ ਇਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਕਦੀ ਵੀ ਖਤਮ ਜਾਂ ਖ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਤੇ ਬੰਦਗੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ਦਾ ਰਹੇ।

ਪਾਉੜੀ 31:1:2

ਆਸਣੁ ਲੋਇ ਲੋਇ ਭੰਡਾਰੁ॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਪਾਇਆ ਸੋ ਏਕਾ ਵਾਰ॥

ਦਰ ਹਰ ਆਲਮ ਤਖ਼ਤ-ਏ-ਆਂ ਮਅਬੂਦ ਅਸਤ
ਦਰ ਹਰ ਆਲਮ ਗੰਜ-ਏ-ਹੱਕ ਮੌਜੂਦ ਅਸਤ

ਦਰ ਜ਼ਖ਼ਾਇਰ ਆਂਚਿ ਪੁਰਦਾਦਾਰ ਕਰਦ
ਕਾਫ਼ੀ-ਓ-ਵਾਫ਼ੀ ਹਮਾ ਯਕ ਬਾਰ ਕਰਦ

ਉਸ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ, ਪਵਿੱਤਰ ਰੱਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਸਾਡਾ ਨਮਸਕਾਰ ਸਜਦਾ ਸਲਾਮ ਮੁੜ ਪੇਸ਼ ਹੈ:

ਪਾਉੜੀ 31:5

॥ ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

ਪੇਸ਼-ਏ-ਆਂ-ਰੱਬ-ਏ-ਅਹਦ ਸਜਦਾਤ-ਏ-ਮਾ
ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਕੋਰਨਿਸ਼-ਓ-ਸਲਵਾਤ-ਏ-ਮਾ

ਜਦੋਂ ਫੋਕੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੇ-ਅਮਲ, ਜ਼ਾਹਰ-ਪ੍ਰਸਤ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਕਥਨ ਅਧਾਰਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਣਤ ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਣੂਸ਼੍ਰਿਸਟੀ ਦੇ ਰਹੱਸਾਂ ਦੇ ਵਾਕਫ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਰੱਬ ਨਾਲ ਇੱਕਮਿੱਕ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਈਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਰੱਬ ਨਾਲ ਇੱਕਮਿੱਕ ਹੋ ਸਕਣ ਪ੍ਰੰਤੂਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਬੰਦਗੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰੱਬ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ।

ਪਾਉੜੀ 32:4

ਸੁਣਿ ਗਲਾ ਆਕਾਸ ਕੀ, ਕੀਟਾ ਆਈ ਰੀਸ॥

ਸੁਖ਼ਨ-ਏ-ਅਰਸ਼ੀ ਓ ਨਿਕਾਤ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ
ਚੁੰ ਸ਼ੁਨੀਦ ਅਜ਼ ਮੁਕਬਿਲਾਂ ਦਰ ਈਂ ਸਿਫ਼ਤ

ਅਹਲ-ਏ-ਦਅਵਾ ਰਾ ਕਿ ਮਿਸਲ-ਏ-ਕਿਰਮਹਾ
ਬਰ ਚੁਨੀਂ ਕਸ ਨੀਜ਼ ਹਮ ਰਸ਼ਕ ਆਮਦਾ
ਮਿਸਲ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਯਾਬਮ ਮਾ ਹਮ ਮਨਜ਼ਿਲਸ਼
ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਬਿਸ਼ਵੇਮ ਅਜ਼ ਹੱਕ ਵਾਸਿਲਸ਼

ਲੇਕ ਅਹਲ-ਏ-ਕਾਲ ਰਾ ਅਜ਼ ਗੁਫ਼ਤਗੂ
ਕੈ ਬਵਦ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਏ-ਜ਼ਾਤ ਅੱਲਾਹ ਹੂ

ਉਸ ਦੀ ਦਇਆ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੇਵਲ ਬਲ ਜਾਂ ਜੋਰ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਰੱਬੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਅਤੇ ਦਇਆ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਜੁਗਤ ਜਾਂ ਤਦਬੀਰ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਤਿਆਗ ਹੋ ਸਕੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾ ਲਈਏ ਵੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਜੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਪਾਉੜੀ 33:6

ਜੋਰੁ ਨ ਜੁਗਤੀ ਛੁਟੈ ਸੰਸਾਰੁ॥
ਨੀਸਤ ਬਰ ਤਦਬੀਰ, ਜ਼ੋਰ-ਏ-ਮਾ ਕਜ਼ਾਂ
ਮਾ ਨਿਜਾਤ ਆਰੇਮ ਅਜ਼ ਤਰਕ-ਏ-ਜਹਾਂ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਮਨਮੋਹਣੇ ਬਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਕਰਮੀ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਾਰੇ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਰਾਤ ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਘੜੀਆਂ, ਮੌਸਮ, ਸਮਾਂ, ਯੁੱਗ, ਮਿਤੀ, ਸਥਾਨ, ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ, ਪੌਣ-ਪਾਣੀ, ਅਗਨੀ, ਪਾਤਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਕਰਮ-ਭੂਮੀ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਜਿਆ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 34:1:2:3

ਰਾਤੀ ਰੁਤੀ ਥਿਤੀ ਵਾਰ॥
ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਪਾਤਾਲ॥
ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਥਾਪਿ ਰਖੀ ਧਰਮ ਸਾਲ॥

ਆਫ਼ਰੀਦ ਔਕਾਤ-ਓ-ਮੀਆਦ-ਏ-ਅਰਸਾ ਰਾ
ਨੀਜ਼ ਵੁਸਅਤ-ਏ-ਸਤਹ-ਓ-ਜਾ-ਓ-ਫ਼ਸਿਲਾ
ਰੋਜ਼-ਓ-ਸ਼ਬ ਤਾਰੀਖ਼-ਓ-ਮੌਸਮ ਫ਼ਸਲਹਾ
ਬਾਦ-ਓ-ਆਬ-ਓ-ਆਤਿਸ਼-ਓ-ਤਹਤ-ਉਸ-ਸਰਾ

ਦਰਮਿਯਾਂ ਦਰ ਸਾਖ਼ਤ ਰੱਬ-ਏ-ਇੱਜ਼-ਓ-ਜੱਲ

ਈਂ ਜ਼ਮੀਨ-ਓ-ਅਰਜ਼ ਯਕ ਜਾ-ਏ-ਅਮਲ

ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਉਸ ਉਚੇਰੇ ਹੱਕੀ ਪਵਿੱਤਰ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੀ ਸਮੇਂ ਹੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀ ਕਚਿਆਈ ਅਤੇ ਪਕਿਆਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਅਸਫ਼ਲ ਜਾਂ ਸਫ਼ਲ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 34:11

ਨਾਨਕ ਗਇਆ ਜਾਪੈ ਜਾਇ॥

ਨਾਨਕ ਅਜ਼ ਰਫ਼ਤਨ ਬ ਆਂ ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਪਾਕ
ਇਲਮ ਖ਼ੁਾਹਦ ਸ਼ੁਦ ਜ਼ਿ ਹਾਲ-ਏ-ਮੁਸ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ਾਕ

ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਬਾਸ਼ਦ ਅਜ਼ ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਮਸਾ
ਖ਼ਾਮ-ਓ-ਪੁਖ਼ਤਾ, ਨੇਕ-ਓ-ਬਦ ਗਰਦਦ ਜੁਦਾ

ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਰਿਆ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਣਗਿਣਤ ਰੂਹਾਨੀ ਸਵਾਦ ਤੇ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ, ਸਰਮਦੀ, ਸਰੂਰ ਅਤੇ ਸਿਰਮੌਰ ਸਿਮਰਨ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ:

ਪਾਉੜੀ 36:1:2

ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਮਹਿ ਗਿਆਨੁ ਪਰਚੰਡੁ॥
ਤਿਥੈ ਨਾਦ ਬਿਨੋਦ ਕੋਡ ਅਨੰਦੁ॥

ਗਯਾਨ ਖੰਡ ਆਂ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਂ ਸਿਫ਼ਤ
ਕਾਂਜਾ ਮੁਤਜੱਲੀ ਮੁਨੱਵਰ ਮਅਰਫ਼ਤ

ਆਂਜਾ ਅਜ਼ ਨਗਮਾਤ-ਓ-ਸੌਤ-ਏ-ਸਰਮਦੀ
ਵਜ਼ ਨਿਸ਼ਾਤ-ਓ-ਫ਼ਰਹਤ-ਓ-ਹੱਜ਼-ਓ-ਖ਼ੁਸ਼ੀ

ਹਸਤ ਬੇ ਹਦ ਇਨਬਿਸਾਤ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ
ਕੈਫ਼-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਸੁਰੂਰ-ਓ-ਖ਼ੁੱਰਮੀ

ਸੱਚਖੰਡ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਦੇਵਲੋਕ ਅਕਾਲ ਤੇ ਫ਼ਨਾ-ਫ਼ਿਲਾਹ ਦਾ ਮੁਕਾਮ, ਰੱਬੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦਾ ਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਅਰਸ਼ ਹੈ, ਉਹ ਇਕੋ ਇੱਕ ਇਕਲਾ ਰੱਬ ਹੁਵੱਸਮਦ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤੀ ਆਪ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਜਲਵਾ ਫ਼ਰਮਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨੂਰ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਖ਼ਲੂਕ ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦਯਾ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਰਹਿਮਤ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਅਤੇ ਸਫ਼ਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਾਉੜੀ 37:11:12

ਸਚ ਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥
ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ, ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥

ਸਚ ਖੰਡਸਤ ਅਜ਼ ਫ਼ਨਾ ਫ਼ਿਲਾਹ ਮਕਾਮ
ਆਲਮ-ਏ-ਲਾਹੂਤ ਨੀਜ਼ਸ਼ ਹਸਤ ਨਾਮ

ਬਾਬ-ਏ-ਤੌਹੀਦ-ਓ-ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਅਹਦੀਯਤ
ਅਰਸ਼-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਲਾਮਕਾਨ-ਏ-ਸਮਦੀਯਤ

ਵਾਹਿਦ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਅਹਦ
ਜਲਵਾ ਫ਼ਰਮਾ-ਓ-ਮੁਹੀਤ ਆਂ ਜਾ ਬਵਦ

ਖ਼ਿਲਕਤ ਓ ਮਸਨੂਅ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਜ਼ੁਲ-ਜਲਾਲ
ਬੀਨਦ-ਓ-ਬਿਕੁਨਦ ਜ਼ਿ ਨਿਗਹ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਨਿਹਾਲ

ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਰੱਬੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵਰਨਣ ਬਿਆਨ ਵਿਆਖਿਆ ਫ਼ੌਲਾਦ ਚਬਾਉਣ ਵਾਂਗ ਕਰੜੀ ਔਖੀ ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਹੱਸ ਕਿਸੇ ਲਿਖਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਟੀਕੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਾ ਸਕਦੇ।

ਪਾਉੜੀ 37:18

ਨਾਨਕ ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ॥

ਅਜ਼ ਮਕਾਮ-ਏ-ਹੱਕ ਮਜ਼ੀਦ ਇਜ਼ਹਾਰ-ਏ-ਹਾਲ
ਸੂਰਤ-ਏ-ਫ਼ੌਲਾਦ ਸਖ਼ਤ ਅਸਤ-ਓ-ਮੁਹਾਲ

ਨਾਨਕ ਅਸਰਾਰ-ਓ-ਨਿਕਾਤ-ਏ-ਲਾਮਕਾਂ
ਮਰ ਨਮੀਗੁੰਜਦ ਬ ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ-ਬਿਯਾਂ

ਹੱਕ ਪ੍ਰਸਤ ਬੰਦੇ ਅਤੇ ਸਿਦਕੀ ਭਗਤ, ਮਾਅਰਫ਼ਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਾਬਿਆਦਾਰੀ ਅਤੇ ਬੰਦਗੀ ਸਦਕੇ ਰੱਬ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਬੰਦੇ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਪੱਸਵੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਇਲਾਹੀ ਨਾਮ ਦੇ ਜਾਪ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕਤੀ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੁਰਖ਼ਰੂ ਅਤੇ ਰੌਸ਼ਨ-ਮੁਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਬੰਦੇ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਮੁਕਤੀ ਅਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹ ਰੱਬੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਨ ਅਤੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ :-

ਅੰਤਿਮ ਬੈਤ (ਅਖੀਰਲਾ ਸਲੋਕ) ਤੁਕ 5,6

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ, ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥
ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥

ਜ਼ਾਕਿਰਾਨਸ਼ ਕਾਂ ਇਬਾਦੱਤ ਕਰਦਾ ਅੰਦ
ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕ-ਓ-ਤਾਅਤ ਕਰਦਾ ਅੰਦ
ਮਿਹਨਤ-ਏ-ਸਖ਼ਤ ਓ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦੀਦਾ ਅੰਦ
ਅਜ਼ ਰਿਯਾਜ਼ਤ ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਹੱਕ ਬਿਰਸੀਦਾ ਅੰਦ

ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਰੱਬ-ਉਲ ਆਲਮੀਂ
ਆਂ ਹਮਾ ਰੌਸ਼ਨ ਰੁਖ਼-ਓ-ਰੌਸ਼ਨ ਜਬੀਂ

ਰੂਏ ਸ਼ਾਂ ਨਾਨਕ ਜ਼ਿ ਨੂਰਸ਼ ਤਾਫ਼ਤੰਦ
ਦੀਗਰਾਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਬ ਈਸ਼ਾਂ ਯਾਫ਼ਤੰਦ

ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਬਿਆਨ

ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ ਨਜ਼ਮ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੈ ਮਿਠਾਸ, ਸੂਖ਼ਮਤਾ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ ਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਸੂਝਵਾਨ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਲੁਤਫ਼ ਅਤੇ ਸਰੂਰ ਬਖ਼ਸ਼ਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੱਬੀ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜ਼ਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਬਾਣੀ (ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਸ਼ੋਭਤ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਚਾਰ ਸੌ ਤੀਹ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਨੂਰਾਨੀ ਪੰਨੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹਰੇਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂਮੁਰੀਦ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਰਚਿਤ ਅਧਿਆਤਮਕ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਰੱਬੀ ਉਸਤਤ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਰਾਗ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਨਾਲ ਹੀ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਤੇ ਪਰਵਾਣਿਤ ਹਿੰਦੂਸੰਤਾਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਫ਼ਾਰਸੀ, ਹਿੰਦੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਪੰਜਾਬੀ, ਸਿੰਧੀ, ਮੁਲਤਾਨੀ ਆਦਿ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਲਈ ਰਚਿਤ ਬਾਣੀ ਵੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਅਜ ਇਹੀ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਰੂਹਾਨੀ ਆਗੂਅਤੇ ਕਾਬਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਹੈ।

ਕੀਰਤਨ

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਸੰਝ ਸਵੇਰੇ ਰਾਗ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਰੱਬੀ ਉਸਤਤ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਰਾਗਾਂ ਤੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹਨ :-

"ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ ਆਯੰਦ ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਅਕੀਦਤ ਸੁਬਹ-ਓ-ਸ਼ਾਮ"
(ਸੰਝ ਸਵੇਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂਇਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ)

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬੰਦਗੀ ਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਮਰਿਯਾਦਾ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੰਦਗੀ-ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਬੰਦਗੀ ਸਥੱਲ ਵਿੱਚ ਰੂਹਾਨੀ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬੀੜ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਉਪਰ ਹਦਾਇਤ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੰਗਤ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸਜਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ

ਉਕਤ ਬੰਦਗੀ-ਸਥਾਨ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ) ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰਖਦਾ ਹੈ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਆ ਕੇ ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਲਈ ਕੋਈ ਬੰਦਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਗੜੀ, ਟੋਪੀ ਜਾਂ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਸਿਰ ਢਕੇ ਬਗੈਰ ਇਸ ਬੰਦਗੀ-ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਸਤਿਕਾਰ/ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੰਗਤ ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਗੋਇਆ ਜੀ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਹੈ:

"ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਂ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਅਸਤ
ਕਿ ਫ਼ਜ਼ਲਸ਼ ਬ ਹਰ ਦੋ ਜਹਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਅਸਤ"

(ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਉਹ ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਹਨ੍ਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਹੈ)

ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਹਜ਼ਰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੋਢੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਪੇਸ਼ਵਾ ਹਨ। ਇਹ ਧਰਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਧਰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ

ਹਿੰਦੂਕੌਮ ਵਾਂਗ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਤੌਹੀਦ ਪ੍ਰਸਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਸਿੱਖ' ਦਾ ਅਰਥ ਸੁਹਿਰਦ ਮੁਰੀਦ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਭਗਤ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ ਸੇਵਾਦਾਰ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ

'ਗੁਰੂ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਅਰਥ ਰੂਹਾਨੀ ਅਧਿਆਪਕ ਅਧਿਆਤਮਕ ਭੇਦਾਂ ਦਾ ਮਹਿਰਮ, ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਰੱਬੀ ਇਮਾਮ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸਿੱਖਿਅਕ ਅਤੇ ਰੱਬੀ ਪੈਗ਼ੰਬਰ ਆਦਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਪ੍ਰਮੰਨੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ।

ਸਿੰਘ

ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ੇਰ ਹੈ। ਇਹ ਪਦਵੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਦਸ਼ਾਹ ਵਲੋਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭੱਗ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਹੈ।

ਨਾਨਕ-ਸ਼ਾਹੀ ਸੰਮਤ

ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ) ਦਾ ਸੰਮਤ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 500 ਸਾਲ ਤੋਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਆਖਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਰਧਾ ਸੁਭਾਗ

ਇਸ ਏਕਾਂਤਵਾਸੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹਾ ਜੀਵਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਦ ਅਤੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਪੁੰਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਉਹ ਜੋਸ਼ ਜਿਹੜਾ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਅਤੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਸਹਾਈ ਬਣਿਆ ਹੈ।

ਧੰਨਵਾਦ

ਪਵਿੱਤਰ ਪ੍ਰਭੂਦਾ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤੁਛ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੋਝੀ ਦੇ ਕਪਾਟ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਅਗਿਆਨੀ ਲਈ ਇਸ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਤ ਤੇ ਕਾਬਲੀਅਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਾਵਿ ਅਤੇ ਗਦ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਨਿਮਾਣੇ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹਾ ਤੇ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸੂਝ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੇ ਸਾਰਥਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਾਵਿ-ਅਨੁਵਾਦ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਲੀ ਰੱਬੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਝਲਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਅੰਤ

ਰੱਬ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਮੈਂ 1965 ਈ. ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਢ ਤੋਰਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਬਾ ਮਨ-ਏ-ਮਿਸਕੀਨ ਓ ਆਜਿਜ਼ ਐ ਖ਼ੁਦਾ
ਕਾਰ-ਏ-ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਰਾ ਸਪੁਰਦੀ ਅਜ਼ ਚਿਰਾ

ਰਹਰਵਏ-ਰਾ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਮਕਸਦ ਨੁਮਾ
ਉਕਦਾ-ਏ-ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬ ਫ਼ਜ਼ਲ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਕੁਸ਼ਾ

(ਹੇ ਰੱਬ ! ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਨਿਮਾਣੇ ਤੇ ਬੇਵਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਹ ਔਖਾ ਕੰਮ ਕਿਸ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਰਾਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰੜੀ ਗੰਢ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਇਆ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖ਼ਸ਼)

ਸੋ, ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਕੰਮ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਤੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪਰੋ ਸਕਿਆ ਹਾਂ। ਆਸਵੰਦ ਹਾਂ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਇਹ ਫੁੱਲ ਉਸ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਪਰਵਾਨ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮਤ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਪੈ ਕੇ ਮੇਰੀ ਇੱਜ਼ਤ ਵਧਾਏਗੀ।

ਇਸ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਇਸ ਤੇ ਪੈਰ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਲੱਗਭੱਗ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ।

ਮਨ ਚਿ ਜ਼ੱਰਾ ਮੁਸ਼ਤੇ ਅਜ਼ ਖ਼ਾਕ-ਏ-ਗ਼ਰੀਬ
ਈਂ ਹਮਾ ਦੌਲਤ ਜ਼ਿ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਸ਼ੁਦ ਨਸੀਬ

(ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ ਇੱਕ ਤੁੱਛ ਜਿਹਾ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਕਣ। ਇਹ ਕੰਮ ਮੇਰੀ ਵਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਪਰ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹ ਸਕਿਆ ਹਾਂ।)

ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਗਾਤ

ਇਸ ਨਿਮਾਣੇ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਈਰਾਨ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਫ਼ਾਰਸੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਵਲੋਂ ਮੈਂ ਸੁਗਾਤ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਉੱਪਰ ਮੇਰੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਇਕਰਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਵਾਦ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੁੱਲਾਂ ਚੁੱਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਿਮਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਚਿ ਕੁਨਦ ਬੇ ਨਵਾ ਹਮੀਂ ਦਾਰਦ

(ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਇਸ ਬੇਜ਼ੁਬਾਨ ਕੋਲ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੈ)

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੰਡ

ਗ਼ਲਤੀ ਅਤੇ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕ ਲਈ ਦਾਸ ਖ਼ਿਮਾ ਦਾ ਜਾਚਕ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਮੇਰਾ ਮਨੋਰਥ ਆਪਣੀ ਮੁਹਾਰਤ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਗੁੰਦਣਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੂਝਵਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੰਡ ਤੇ ਮਿਸ਼ਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਵਰਨਣ

ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਗ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੇ ਇਸ ਤੁਛ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਲਾਈ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਇਸ ਕੰਮ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਤੇ ਤਕਮੀਲ ਹੋਈ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ 'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਜਿਹੇ ਟੁੱਟੀ ਕਲਮ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾ ਕਿਥੇ ਸੀ?

ਮਨ ਚਿ ਹਸਤਮ ਆਸੀ-ਓ-ਅਹਕਰ ਗ਼ਰੀਬ-ਓ-ਕਮਤਰੀਂ

ਤਾ ਨਾ ਬੂਦਾ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਫ਼ੈਜ਼-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਰ ਮਨ ਚੁਨੀਂ

(ਮੈਂ ਕੀ ਹਾਂ ਪਾਪੀ, ਨਿਮਾਣਾ, ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਤੁੱਛ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨੇ ਹੀ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ।)

ਪਰਿਭਾਸ਼ਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਅਤੇ ਅਰਥ

ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਸਾਰ ਇਸ ਮੁਖਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਫੇਰ ਵੀ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਪੰਨਿਆਂ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਆਖਿਆ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਤੇ ਔਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਕ ਅਰਥ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਪਾਉੜੀਆਂ ਦਾ ਬਿਊਰਾ

ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰਵਚਨ 38 ਬੰਦਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਜ਼ੀਨਾਂ, ਮੰਜ਼ਿਲ, ਮੁਕਾਮ ਆਦਿ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਬੰਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ਿਅਰ ਹਨ, ਸ਼ੁਰੂ ਅਤੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸ਼ਿਅਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਗੁਟਕੇ ਦਾ ਨਾਂ ਜਪੁ

ਮੁਢ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਕਲਮਾ-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਮੌਲਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਪਿਛੋਂ 'ਜਪੁ' ਸ਼ਬਦ ਦੋ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸਿਮਰਨ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਪ ਵੀ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਅਰ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਦੀ ਹਮਦ ਲਈ ਅਤੇ ਫੇਰ ਅਸਲ ਗੁਟਕਾ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਅਖ਼ੀਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇੱਕ ਸ਼ਲੋਕ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਛੇ ਤੁਕਾਂ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਿਅਰ ਹਨ, ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਗੁਟਕੇ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 387 ਨੂਰਾਨੀ ਪੰਕਤੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸਲੀਅਤ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਬਾਣੀ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇੰਨ-ਬਿੰਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਆਯੂ ਬੇਅੰਤ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਸਿੰਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੇਨਤੀ

ਬਰੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਹੜੀ ਲਿਖਤ ਹੈ, ਉਹ ਅਨੁਵਾਦਕ ਵਲੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਕਾਵਿ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵਧਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਧਿਆਤਮਕ ਬਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਰੂਪੀ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਫੁੱਲ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਉੱਕਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰੁਖਾਂ ਦੇ ਪੰਛੀ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਚਮਨ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਵਾਂਗ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤਿਅੰਤ ਕਠਿਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਰਥ-ਭਰਪੂਰ ਪਵਿੱਤਰ ਰੱਬੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਦਰਜਾ ਮੇਰੀ ਲਿਆਕਤ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਉੱਚਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੰਕਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਲੋਂ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਗੁਸਤਾਖ਼ੀ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਆਪਣੀ ਸਮਰਥਾ ਤੇ ਹਿੰਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਸ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਜੋ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਸਹਾਈ ਹੋਇਆ।

ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਅਤੇ ਮਖ਼ਦੂਮ

ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਤੇ ਮਖ਼ਦੂਮ ਸ਼ਾਇਰ, ਦਰਵੇਸ਼, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਮਿਹਰ ਦੇ ਸਰਚਸ਼ਮੇ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਡਾਕਟਰ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਉਪਕਾਰ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮੈਂ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ'

ਦੇ ਰਮਜ਼ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਨੁਕਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਬਾਰਕ ਮੁਖ ਤੋਂ ਸੁਣੇ ਹਨ ਤੇ ਸਮਝੇ ਹਨ:

ਰੁਮੂਜ਼-ਏ-ਹਕੀਕਤ-ਏ-ਇਯਾਂ ਕਰਦਾ ਅਸਤ
ਨਿਕਾਤ-ਏ-ਖ਼ਫ਼ੀ ਰਾ ਬਯਾਂ ਕਰਦਾ ਅਸਤ

(ਮੇਰੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸੂਖਮ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਕੇ ਹਕੀਕਤ ਦੀਆਂ ਰਮਜਾਂ ਨੂੰ ਪਰਤੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ)

1954 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦਾ ਫ਼ਾਰਸੀ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਸੀ:

ਜੇ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਜਾਣੂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਣ।"

ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੁਝ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿੰਨੀ ਸ਼ੁਭ ਘੜੀ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹਾਂ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੇ ਮੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਤੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਇਸ ਦਾਸ ਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਮੂਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਹੀ ਸਦਕਾ ਹੈ।

ਚਿ ਗੋਯਮ ਚਿਹਾ ਮਿਹਰਬਾਂ ਬੂਦਾ ਅਸਤ
ਬ ਮਨ ਫ਼ੈਜ਼-ਓ-ਇਕਰਾਮ ਫ਼ਰਮੂਦਾ ਅਸਤ

ਬ ਜ਼ਾਹਿਰ ਸੁਖ਼ਨਵਰ ਬ ਬਾਤਿਨ ਫ਼ਕੀਰ
ਯਮ-ਏ-ਇਲਮ-ਓ-ਮਖ਼ਦੂਮ-ਏ-ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ
ਬ ਨਾਮ-ਏ-ਸੁਖ਼ਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਰਫ਼ ਕਰਦ
ਬ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਹਰ ਨਫ਼ਸ ਵਕਫ਼ ਕਰਦ

ਬਸੇ ਸਾਲਹਾ ਆਯਦ-ਓ-ਬਿਗੁਜ਼ਰਦ
ਕਿ ਮਾਨਿੰਦ-ਏ-ਮਖ਼ਦੂਮ ਪੈਦਾ ਸ਼ਵਦ
ਚਿ ਵਸਫ਼ਸ਼ ਕੁਨਦ ਨੁਤਕ-ਓ-ਕਲਮ-ਓ-ਦਵਾਤ
ਸਲਾਮ-ਏ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਰ ਆਂ ਪਾਕਜ਼ਾਤ

(ਮੈਂ ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲੋਂ ਇੱਕ ਦਰਵੇਸ਼। ਉਹ ਇਲਮ ਦਾ ਸਾਗਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਰੌਸ਼ਨ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਜੀਵਨ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰ ਸਾਹ ਇਲਾਹੀ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਬੀਤਿਆ ਹੈ। ਅਜੇਹੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਜੁੱਗਾਂ ਜੁੱਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਲਿਖਤ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਬਸ ਇਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਲਾਮ !)

ਪ੍ਰੇਰਨਾ

1965 ਈ. ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸੁਰਗਵਾਸੀ ਸ੍. ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਤਹਿਰਾਨੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਈਰਾਨੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਹੈ, ਨੇ ਸੋਨੀਪਤ ਨਿਵਾਸੀ ਸ੍. ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀਂ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਫ਼ਾਰਸੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਇੱਛਾ ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ 17-09-1964 ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮੈਂ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਪ੍ਰੰਤੂਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂ ਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਹੱਕ ਅਨੁਵਾਦਕ ਦੇ ਨਾਂ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਅਨੁਵਾਦ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ

ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਗਿਆਨੀ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਈ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਸਨੇਹ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਖ਼ਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਤੌਹੀਦ ਜਾਂ ਅਦਵੈਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਪੁਜੀ ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਬੇਜੋੜ ਬਾਣੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਜਾਪ ਅਤੇ ਪਾਠ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਹੈ:

ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬ ਹੱਕ ਬਿਰਸਾਂਦਤ
ਹਸਤ ਅਜ਼ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਅਰ ਜੁਸਤਜੂ

(ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਸਤਿ ਦੀ ਭਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਕਾਮਿਲ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।)

ਵੀਰ ਨਿਵਾਸ,
ਚਾਇਲ ਪਹਾੜੀਆਂ,
3 ਸਿਤੰਬਰ, 1969 ਈ.

ਬੰਦਾ
ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਨਾਭਵੀ

ਬ ਮੁਨਾਸਬਤ-ਏ-ਪਾਂਸਦੁਮੀਨ
ਸਾਲ-ਏ-ਤਵੱਲੁਦ-ਏ-ਹਜ਼ਰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂਨਾਨਕ

ਮੁਨਾਜਾਤ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ

ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅਸਲ-ਓ-ਤਰਜਮਾ ਬ ਸ਼ਿਅਰ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ

ਮੁਤਰਜਿਮ
ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਨਾਭਵੀ
ਵੀਰ ਨਿਵਾਸ, ਕੋਹ-ਏ-ਚਾਇਲ, (ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ)

بمناسبت پانصدمین سال
تولد حضرت بابا گورونانک

مناجات بامدادی

جپ جی صاحب

اصل و ترجمہ بشعر فارسی

مترجم
بھائی لکش ویر سنگھ نابھوی
ویر نواس، کوہ چائل (ہندوستان)

ਤਸਲੀਮਾਤ-ਏ-ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ

"ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂਜ਼ੁਲ-ਇਹਤਿਰਾਮ
ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ ਆਦਾਬ-ਓ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਸਲਾਮ

ਮਨ ਚਿ ਹਸਤਮ ਹੇਚ-ਓ-ਨਾ ਚੀਜ਼ ਆਕਿਮ
ਮੀ ਨਿਗਾਰਮ ਆਂਚਿ ਗੋਯਦ ਹਾਤਿਫ਼ਮ"

3 ਅਕਤੂਬਰ-1969-ਈ:

ਬੰਦਾ ਮੁਜ਼ਤਰ ਨਾਭਵੀ
(ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ)

ਅਹਵਾਲ-ਏ-ਵਾਕਈ

ਗੋਸ਼ਾ-ਏ-ਇੰਦਰ ਬਸਰ ਸ਼ੁਦ ਰੋਜ਼ਗਾਰ
ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰਦਮ ਨਾਮ-ਏ-ਚਾਇਲ ਕੋਹਸਾਰ

ਬੰਦਾ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਜ਼ਤਰ ਨਾਭਵੀ

تسلیماتِ شُکرانہ

"دَر حضُورِ ستگُورُو ذُوالاحترام
صدٗ ہَزار آدَاب و تسلیم و سَلاَم

مَن چہ ہستَم؟ ہیچ و ناچیز عاجزم
می نِگارَم آنچہ گوید با تفہم

۱۳/اکتوبر۱۹۶۹ء بندہ لکش وِیر سنگھ مُضطَر نابھوی (ہندوستان)

اَحوالِ واقعی

گوشہَ اندر بَسر شُد رُوزگار
زِندہ گردم نامِ چائل کوہسار

بندہ لکش وِیر سنگھ مُضطَر نابھوی

(4) ਕਰਮੀ[1] ਆਪੋ[2] ਆਪਣੀ ਕੇ[3] ਨੇੜੈ[4] ਕੇ[5] ਦੂਰਿ[6]॥

(5) ਜਿਨੀ[1] ਨਾਮੁ[2] ਧਿਆਇਆ[3] ਗਏ[4] ਮਸਕਤਿ[5] ਘਾਲਿ[6]॥

(6) ਨਾਨਕ ਤੇ[1] ਮੁਖ[2] ਉਜਲੇ[3] ਕੇਤੀ[4] ਛੁਟੀ[5] ਨਾਲਿ[6]॥1॥

4. ਹਸਬ-ਏ-ਅਮਲ-ਏ-ਖ਼੍ਰੇਸ਼-ਓ-ਫ਼ਿਅਲ-ਏ-ਨੇਕ-ਓ-ਬਦ
ਬਅਜ਼ ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਰੱਬ ਕਸੇ ਦੂਰਸ਼ ਬਵਦ

(ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼-ਓ-ਮੁਕਬਿਲ -ਏ-ਦਰਗਹ ਕਸੇ
ਰਾਂਦਾ-ਓ-ਮਕਹੂਰ ਮੀ ਬਾਸ਼ਦ ਬਸੇ)

5. ਜ਼ਾਕਿਰਾਨਸ਼ ਕਾਂ ਇਬਾਦਤ ਕਰਦਾ ਅੰਦ
ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕ-ਓ-ਤਾਅਤ ਕਰਦਾ ਅੰਦ

ਮਿਹਨਤ-ਏ-ਸਖ਼ਤ-ਓ-ਮੁੱਸ਼ਕਤ ਦੀਦਾ ਅੰਦ
ਅਜ਼ ਰਿਯਾਜ਼ਤ ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਹੱਕ ਬਿਰਸੀਦਾ ਅੰਦ

6. ਦਰ ਹਜ਼ੂਰ-ਏ-ਪਾਕ ਰੱਬ-ਉਲ-ਆਲਮੀਂ
ਆਂ ਹਮਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਰੁਖ਼-ਓ-ਰੌਸ਼ਨ ਜਬੀਂ

ਰੂਏ ਸ਼ਾਂ ਨਾਨਕ ਜ਼ਿ ਨੂਰਸ਼ ਤਾਫ਼ਤੰਦ
ਦੀਗਰਾਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਬ ਈਸ਼ਾਂ ਯਾਫ਼ਤੰਦ

ਅਜ਼ ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ- ਸ਼ਾਂ ਬਸਾ ਮਖ਼ਲੂਕ ਰਾ
ਹਮ ਨਿਜਾਤ-ਓ-ਮਗ਼ਫ਼ਿਰਤ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਖ਼ੁਦਾ

---

(4) 1. ਅਅਮਾਲ-ਓ-ਅਫ਼ਆਲ
2. ਖ਼੍ਰੇਸ਼ਤਨ
3. ਕਸੇ, ਬਅਜ਼
4. ਕਰੀਬ, ਨਜ਼ਦ, ਮਕਬੂਲ, ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼, ਵਾਸਿਲ-ਏ-ਹੱਕ
5. ਕਸੇ, ਦੀਗਰ
6. ਦੂਰ, ਬਈਦ, ਰਾਂਦਾ, ਮਕਹੂਰ, ਬਾਤਿਲ, ਰਾਂਦਾ-ਏ-ਬਾਰਗਾਹ-ਏ-ਈਜ਼ਦੀ

(5) 1. ਆਨਾਂ ਕਿ
2. ਨਾਮ-ਓ-ਇਸਮ, ਜ਼ਿਕਰ, ਵਿਰਦ ਬੰਦਗੀ-ਏ-ਹੱਕ
3. ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਬੰਦਗੀ-ਓ-ਵਿਰਦਸ਼ ਕਰਦਾ ਅੰਦ
4. ਰਫ਼ਤਾਅੰਦ
5. ਮੁਸ਼ੱਕਤ, ਮਿਹਨਤ, ਸਖ਼ਤ, ਰਿਯਾਜ਼ਤ-ਏ-ਸ਼ਾਕਾ
6. ਕਰਦਾ, ਬਰਦਾਸ਼ਤਾ, ਕਸ਼ੀਦਾ

(6) 1. ਐ ਨਾਨਕ ਈਸ਼ਾਂ ਰਾ
2. ਰੁਖ਼, ਆਰਜ਼, ਰੂਏ
3. ਪੁਰਨੂਰ, ਰੌਸ਼ਨ, ਸੁਰਖ਼ਰੂ
4. ਬਸੇ, ਬਿਸਯਾਰ, ਦੀਗਰਾਂ
5. ਨਿਜਾਤ, ਰਸਤਗਾਰੀ ਮਗ਼ਫ਼ਿਰਤ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼
6. ਹਮਰਾਹ, ਬਤੁਫ਼ੈਲ, ਬਵਸਾਤਤ, ਬਦਾਮਨ ਗਿਰਫ਼ਤਾ

॥ ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਕੇ ਨੇੜੈ ਕੇ ਦੂਰਿ ॥

۴) کرمی[1] آپو[2] آپنی کے[3] نیڑے[4] کے[5] دُورِ[6]

॥ ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ ॥

۵) جِنّی[1] نامُ[2] دِھیایِا[3] گئے[4] مسقتِ[5] گھالِ[6]

॥ ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ ॥ ੧ ॥

۶) نانک[1] تے[2] مُکھ[3] اُجلے[4] کیتی[5] چھُٹی نالِ[6]

---

۴) ۱ اَعمال واَفعال ۲ خویش،خویشتن ۳ کسے،بعض ۴ قرِیب،نزد،مقبول، سَرفراز،واصِلِ حق ۵ کسے،دِیگر ۶ دُور،بعید،راندہ،مقہور،باطل،راندۂ بارگاہِ ایزدی

۵) ۱ آناں کہ ۲ نام واِسم،ذِکر،وِرد،بندگیِ حق ۳ ذِکر وبندگی،وِرد کردہ اند ۴ رفتہ اند ۵ مُشقّت،محنت،سُمت ریاضتِ شاقہ ۶ کردہ،بَرداشتہ،کشیدہ

۶) ۱ اے نانک ایشاں را ۲ رُخ،عارِض،رُوئے،چہرہ ۳ پُرنُور،رَوشن،سُرخرُو ۴ بسے،بَسا،دیگراں ہم ۵ نجات،رستگاری،مَغفرت،بخشش ۶ ہمراہ،بہ طُفیل،بوساطت،بوجہ،بدامن گرفتہ

۴) حَسبِ عَمَلِ خویش وفِعلِ نیک وبَد بعُض نزدِ رَبّ گسے دُورَش بوَد
(سَرفراز و مُقبلِ دَرگہ گسے راندَہ و مقہور باشَد دِیگرے)

۵) ذاکر انَش کاں عَبادَت گردہ اَند ذِکرِ اِسمِ پاک وطاعَت کردَہ اَند
مِحنَتِ سَخت و مُشقّت دِیدَہ اَند اَز رِیاضت نزدِ حَق برسیدہ اَند

۶) دَر حُضورِ پاک رَبُّ العالمین
آں ہَمہ رَوشَن رُخ ورَوشَن جَبین
رُوئے شاں نانک زِنُورَش تافتَند دِیگراں بَخشِش بہ اِیشاں یافتَند
اَز طُفیلِ شاں بَسا مَخلُوق رَا
ہَم نَجات ومَغفِرت بَخشَد خُدا

یکم اکتوبر ۱۹۶۹ء

مترجم: بندہ مُضطر نابھوی،کوہ چائل

ਸਲੋਕ

(1) ਪਵਣੁ[1] ਗੁਰੂ[2] ਪਾਣੀ[3] ਪਿਤਾ[4] ਮਾਤਾ[5] ਧਰਤਿ[6] ਮਹਤੁ[7]॥

(2) ਦਿਵਸੁ[1] ਰਾਤਿ[2] ਦੁਇ[3] ਦਾਈ[4] ਦਾਇਆ[5] ਖੇਲੈ[6] ਸਗਲ[7] ਜਗਤੁ[8]॥

(3) ਚੰਗਿਆਈਆ[1] ਬੁਰਿਆਈਆ[2] ਵਾਚੈ[3] ਧਰਮੁ[4] ਹਦੂਰਿ[5]॥

(1) 1. ਬਾਦ
2. ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ
3. ਆਬ
4. ਪਿਦਰ, ਵਾਲਿਦ, ਬੁਜ਼ੁਰਗਵਾਰ
5. ਮਾਦਰ, ਵਾਲਿਦਾ-ਏ-ਮਾਜਿਦਾ
6. ਜ਼ਮੀਨ, ਅਰਜ਼-ਏ-ਆਲਮ, ਅਰਜ਼-ਏ-ਬਸੀਤ
7. ਬੁਜ਼ੁਰਗ, ਮੁਕੱਰਮਾ, ਮੁਅੱਜ਼ਮਾ

(2) 1. ਰੋਜ਼, ਨਹਾਰ
2. ਸ਼ਬ, ਲੈਲ
3. ਹਰ ਦੋ
4. ਦਾਯਾ-ਏ-ਸ਼ਬ
5. ਦਾਯਾ-ਏ-ਰੋਜ਼
6. ਬਿਬਾਜ਼ਦ
7. ਜੁਮਲਾ-ਓ-ਹਮਾ
8. ਆਲਮ, ਜਹਾਂ, ਜ਼ਮਾਨਾ, ਮਖ਼ਲੂਕ, ਕਾਯਨਾਤ

(3) 1. ਖ਼ੂਬੀ-ਓ-ਨੇਕੀ, ਨੇਕੂਈਹਾ ਵ ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਹਸਨਾ
2. ਬਦੀਹਾ, ਅਫ਼ਆਲ-ਏ-ਜ਼ਿਸ਼ਤ-ਓ-ਬਦਕਾਰਹਾ
3. ਬਿਖ਼੍ਵਾਨਦ, ਬਯਾਨ ਕੁਨਦ, ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਗੁਫ਼ਤ
4. ਧਰਮ ਰਾਜ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ-ਏ-ਅਦਲ-ਓ ਜਜ਼ਾ
5. ਬਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ, ਪੇਸ਼-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਵ ਬਰਤਰ

ਬਹਰ-ਏ-ਜਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਪਾਕਜ਼ਾਤ
ਬਾਯਦਤ ਅਮਲ-ਏ-ਨਕੂਸ਼ਰਫ਼-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ

ਅਬਿਯਾਤ-ਏ-ਆਖ਼ਰੀ

(1) ਬਾਦ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਆਬ-ਏ-ਪਿਦਰ-ਏ-ਬਿਹਤਰੀਂ
ਵਾਲਿਦਾ-ਏ-ਮਾਜਿਦਾ ਹਸਤ ਈਂ ਜ਼ਮੀਂ

ਅਜ਼ ਅਨਾਸਿਰ ਹਸਤ ਬਹਰ-ਏ-ਕਾਯਨਾਤ
ਈਂ ਹਮਾ ਗੋਯਾ ਮਦਦਗਾਰ-ਏ-ਹਿਯਾਤ

(2) ਦਾਈ[1] ਦਾਯਾ[2] ਹਰਦੋ ਈਂ ਲੈਲ-ਓ-ਨਹਾਰ
ਜੁਮਲਾ ਆਲਮ ਜ਼ਾਂਕਿ ਬਾਜ਼ਦ ਦਰ ਕਿਨਾਰ

(3) ਜੁਮਲਾ ਨੇਕੀ-ਓ-ਬਦੀ ਅਜ਼ ਬੰਦਗਾਨ
ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਹੱਕ ਧਰਮ[1] ਬਿਕੁਨਦ ਬਯਾਨ

(2) 1. ਦਾਈ : ਜ਼ਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ ਕਿ ਤਿਫ਼ਲਾਨ-ਏ-ਕਮਸਿਨ-ਰਾ ਬਵਕਤ-ਏ-ਸ਼ਬ ਨਿਗਹ ਦਾਰਦ
2. ਦਾਯਾ : ਜ਼ਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ ਕਿ ਬਚਗਾਨ ਰਾ ਬਵਕਤ-ਏ-ਰੋਜ਼ ਮੁਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਅਸਤ

(3) 1. ਧਰਮਰਾਜ : ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ-ਏ-ਅਦਲ-ਓ-ਇਨਸਾਫ਼, ਮਲਕ-ਉਲ-ਅਦਲ-ਓ-ਜਜ਼ਾ

سلوک ॥ ਸਲੋਕ ॥

॥ ਪਵਣੁ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਧਰਤਿ ਮਹਤੁ ॥

۱) پَوَن[۱] گورُو[۲] پانی[۳] پِتا[۴] ماتا[۵] دھرتِ[۶] مہتُ[۷]

॥ ਦਿਵਸੁ ਰਾਤਿ ਦੁਇ ਦਾਈ ਦਾਇਆ ਖੇਲੈ ਸਗਲ ਜਗਤੁ ॥

۲) دِوسُ[۱] راتِ[۲] دُوءِ[۳] دائی[۴] دائِیا[۵] کھیلَے[۶] سگل[۷] جگتُ[۸]

॥ ਚੰਗਿਆਈਆ ਬੁਰਿਆਈਆ ਵਾਚੈ ਧਰਮੁ ਹਦੂਰਿ ॥

۳) چنگیائِیا[۱] بُرِیائِیا[۲] واچے[۳] دھرمُ[۴] حَدُورِ[۵]

۱) [۱] باد [۲] مُرشِدِ کامِل [۳] آب [۴] پدر، والِدِ بزرگوار [۵] مادر، والِدۂ ماجدہ
[۶] زمین، اَرض، عالَم، اَرضِ بسیط [۷] بزرگ، مُکرّمہ، مُعَظّمہ

۲) [۱] روز، نہار [۲] شب، لَیل [۳] ہر دُو [۴] دایۂ شب [۵] دایۂ روز [۶] بازد
[۷] جُملہ، ہمہ [۸] عالَم، جہان، زمانہ، مخلوق، کائنات

۳) [۱] خُوبی و نیکی، نِکوئی ہا، اَعمالِ حَسَنہ [۲] بدی ہا، افعالِ زِشت و بدکارہا [۳] بخواند، بیان کُنَد، خواہد گُفت [۴] دَھرم راج، فرِشتۂ عدل و جزا [۵] بحضورِ حق تعالیٰ، پیشِ خُدائے پاک و برتر

(بہرِ ذکرِ اسمِ ربِّ پاک ذات   بایدت عملِ نکو شرفِ صفات)

ابیاتِ آخر

۱) باد مُرشِد آبِ پدرِ بہترین   والدۂ ماجدہ ہست ایں زمیں
(از عناصر ہست بہرِ کائنات   ایں ہمہ گویا مددگارِ حیات)

۲) دائی[۱] دایہ[۲] ہردو ایں لیل و نہار   جُملہ عالَم زانکہ بازِد درکنار

۳) جُملہ نیکی و بدی از بندگان
درحضورِ حق دَھرم[۳] بکُند بیاں

[۱] دائی: زنِ خاص کہ طِفلانِ کمسن را بوقتِ شب نگہدارد
[۲] دایہ: زنِ خاص کہ بچگان را بوقتِ روز محافِظ است
[۳] دَھرم راج: فرِشتۂ عدل و انصاف، مَلَکُ العدل و جزا

(4) ਭਾਂਡਾ[1] ਭਾਉ[2] ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ[3] ਤਿਤੁ[4] ਢਾਲਿ[5]॥

(5) ਘੜੀਐ[1] ਸਬਦੁ[2] ਸਚੀ[3] ਟਕਸਾਲ॥

(6) ਜਿਨ[1] ਕਉ ਨਦਰਿ[2] ਕਰਮੁ ਤਿਨ[3] ਕਾਰ॥

(7) ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ[1] ਨਦਰਿ[2] ਨਿਹਾਲ[3]॥38॥

(4) 1. ਜ਼ਰਫ਼
2. ਸਿਦਕ, ਯਕੀਨ, ਅਕੀਦਤ, ਮੁਹੱਬਤ, ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਇਖ਼ਲਾਸ, ਇਅਤਕਾਦ, ਜਜ਼ਬਾ -ਏ-ਉਲਫ਼ਤ, ਅਕੀਦਾ-ਏ-ਸਾਦਿਕ
3. ਆਬ-ਏ-ਹਿਯਾਤ, ਜ਼ਰ-ਏ-ਖ਼ਾਲਿਸ, ਜ਼ਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ, ਤਿਲਾ-ਏ-ਨਾਮ-ਏ-ਹੱਕ
4. ਦਰ ਆਂ ਜ਼ਹਫੇ-ਬੇਅੰਦਾਜ਼
5. ਬਿਗੁਦਾਜ਼

(5) 1. ਸਾਖ਼ਤਾ ਮੀਬਾਸ਼ਦ
2. ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ, ਇਸਮ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਮੁਹਰਹਾ-ਏ-ਨਾਮ-ਏ-ਹੱਕ
3. ਦਾਰ-ਉਜ਼-ਜ਼ਰਬ-ਏ-ਹੱਕ ਹਮੀਂ ਬਾਸ਼ਦ

(6) 1. ਬਰ ਆਨਾਂ ਕਿ
2. ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਏ-ਹੱਕ
3. ਈਂ ਤੌਰ-ਓ-ਰਾਹ, ਕਾਰ-ਓ-ਅਮਲ-ਏ- ਆਨਾਂ ਅਸਤ

(7) 1. ਰੱਬ-ਏ-ਬਸੀਰ, ਰਹੀਮ-ਓ-ਕਰੀਮ, ਰਊਫ਼, ਗ਼ਨੀ, ਵੱਹਾਬ, ਰਹਮਤ, ਜ਼ੁਲਮਨਨ, ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਰਹਮਤ, ਮਿਹਰ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਬਖ਼ਿਸ਼ੰਦਾ-ਏ-ਨਿਅਮ
2. ਅਜ਼ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਓ-ਰਹਮਤ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼
3. ਨਿਹਾਲ, ਬਾਮੁਰਾਦ, ਖ਼ੁਸ਼, ਕਾਮਯਾਬ, ਕਾਮਗਾਰ

4. ਜ਼ਰਫ਼ ਅਜ਼ ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਯਕੀਨ-ਓ-ਸਿਦਕ ਸਾਜ਼
ਅੰਦਰਸ਼ ਅਮਰਿਤ[1] ਬੇਅੰਦਾਜ਼-ਓ-ਗੁਦਾਜ਼

(ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਆਂ ਜ਼ਰ-ਓ-ਆਬ-ਏ-ਹਿਯਾਤ
ਨੀਜ਼ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਨਾਮ-ਏ-ਆਂ ਜੁਮਲਾ ਸਿਫ਼ਾਤ)

5. ਹਸਤ ਦਾਰ-ਉਜ਼-ਜ਼ਰਬ-ਏ-ਹੱਕ ਈਂ ਬੇ ਗੁਮਾਂ
ਸਾਖ਼ਤ ਬਿਸ਼ਵਦ ਮਿਹਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਦਰ ਆਂ

6. ਨਿਗਹ-ਏ-ਮਿਹਰ-ਏ-ਖ਼ਾਸ ਬਰ ਆਨਾਂਕਿ ਹਸਤ
ਮਹਜ਼ ਸ਼ਾਂ ਰਾ ਕਾਰ-ਏ-ਈਂ ਆਯਦ ਬਦਸਤ

7. ਆਂ ਹਮਾ ਰਾ ਖ਼ੁਦ ਕਰੀਮ-ਏ-ਜ਼ੁਲ-ਜਲਾਲ
ਨਾਨਕ ਅਜ਼ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ ਬਿਕੁਨਦ ਨਿਹਾਲ

(ਤਾਲਿਬਾਂ ਰਾ ਈਂ ਸਆਦਤਹਾ-ਏ-ਨੇਕ
ਅਜ਼ ਇਨਾਯਾਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਲੇਕ)

(ਦਰ ਤਲਬ ਸ਼ਰਤ ਅਸਤ ਬੂਦਨ ਮੁਸਤਕਿਲ
ਆਬਿਦ-ਓ-ਆਰਿਫ਼-ਓ-ਸਾਦਿਕ ਪਾਕ ਦਿਲ)

(4) 1. ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਏ-ਆਬ-ਏ-ਹਿਯਾਤ, ਜ਼ਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਤਿਲਾ-ਏ-ਨਾਮ-ਏ-ਹੱਕ

॥ ਭਾਂਡਾ ਭਾਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਤੁ ਢਾਲਿ ॥

۴) بھانڈا[1] بھاؤُ[2] اَنمرِتُ[3] تِتُ[4] ڈھالِ[5]

॥ ਘੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ॥

۵) گھڑیئے[1] سبدُ[2] سچّی[3] ٹکسال

॥ ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰਮੁ ਤਿਨ ਕਾਰ ॥

۶) جن[1] کو ندرِ[2] کرمُ تن[3] کار

॥ ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥ ੩੮ ॥

۷) نانک ندری[1] ندرِ[2] نہال[3]

---

۴) ۱ ظَرف ۲ صِدق ویقین، عقیدت، محبت عشقِ حقیقی، اخلاص، اعتقاد، جذبۂ اُلفت، عقیدۂ مساوی
۳ آبِ حیات، زَرِ خاص، زرِ اِسمِ اعظم، طلائے نامِ حق ۴ درآں ظرف بیَنداز
۵ بگداز

۵) ۱ ساختہ میشود ۲ اِسمِ اعظم، اِسمِ حقیقی، مُہر ہائے نامِ حق ۳ دارُالضّربِ حق ہمیں باشد

۶) ۱ برآنانکہ ۲ نظرِ کرمِ حق ۳ ایں طور وراہ، کار وعمل آناں است

۷) ۱ ربّ بصیر، رحیم وکریم، رؤف، غنی، وہاب، رحمن، ذوالمنن، صاحب رحمت، مہر وبخشش، بخشندۂ نعم
۲ ازنظرِ کرم ورحمت وبخشش ۳ نہال، بامُراد، خوش، کامیاب، کامگار

---

۴) ظَرف اَز عشق ویقین وصِدق ساز   اَندرش اَمرِت[1] بیَنداز و گُداز
(اِسمِ اَعظم آں زَر وآبِ حیات   نیز ذِکرِ نامِ آں جُملہ صِفات)

۵) ہست دارُ الضّربِ حق ایں بیگماں   ساخت بشود مُہرِ اِسمِ حق در آں

۶) نگہِ مہرِ خاص بَر آناں کہ ہست   محض شاں را کارِ ایں آید بدست

۷) آں ہمہ را خود کریمِ ذوالجلال
نانک اَز نظرِ کرم بکُند نہال

(طالباں را ایں سعادت ہائے نیک   اَز عِنایاتِ خُدا باشد ولیک)
(دَر طلب شرط است بُودن مُستقِل   عابد وعارِف وصادِق پاک دِل)

---

۴) ۱ اَمرِت، آبِ حیات، زرِ اِسمِ اعظم، طلائے نامِ حق

ਪਾਉੜੀ 38

(1) ਜਤੁ[1] ਪਾਹਾਰਾ[2] ਧੀਰਜੁ[3] ਸੁਨਿਆਰੁ[4]॥

(2) ਅਹਰਣਿ[1] ਮਤਿ[2] ਵੇਦੁ[3] ਹਥੀਆਰੁ[4]॥

(3) ਭਉ[1] ਖਲਾ[2] ਅਗਨਿ[3] ਤਪ[4] ਤਾਉ[5]॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਹਸ਼ਤਮ

(ਬਹਰ-ਏ-ਦਾਰ-ਓਜ਼-ਜ਼ਰਬ-ਏ-ਹੱਕ ਈਂ ਹਫ਼ਤ ਚੀਜ਼
ਬਾਸ਼ਦਤ ਮਰਦ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਦਰਕਾਰ ਨੀਜ਼)

1. ਤਰਕ-ਓ-ਤਜਰੀਦ-ਓ-ਵਰਅ ਦਮਗਹ ਸ਼ੁਦੇ
ਸਬਰ-ਓ-ਇਸਤਿਕਲਾਲ ਬਾਸ਼ਦ ਜ਼ਰਗਰੇ

2. ਸ਼ਕਲ-ਏ-ਸਿੰਦਾਂ ਸਾਜ਼ ਅਕਲ-ਓ-ਫ਼ਹਮ ਰਾ
ਇਲਮ-ਓ-ਇਰਫ਼ਾਂ ਵੇਦ ਰਾ ਚੂੰ ਮਿਤਰਕਾ

3. ਮਿਨਫ਼ਖ਼-ਏ-ਬੀਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਓ-ਖ਼ੌਫ਼-ਏ-ਹੱਕ
ਆਤਿਸ਼-ਓ-ਤਪਿਸ਼-ਏ-ਰਿਯਾਜ਼ਾਤ-ਏ-ਅਦਕ

ਪਾਉੜੀ 38

(1) 1. ਤਰਕ, ਤਜਰੀਦ, ਤਕਵਾ, ਵਰਅ, ਜ਼ੁਹਦ, ਪਾਰਸਾਈ, ਈਮਾਨ, ਪਰਹੇਜ਼ਗਾਰੀ, ਕਾਬੂਬਰ ਨਫ਼ਸਾਨੀ ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼ਾਤ ਵ ਸ਼ਹਵਾਤ
2. ਦਮਗਹ, ਦਮਗਾਹ, ਕਾਨੂਨ
3. ਸਬਰ-ਓ-ਇਸਤਿਕਲਾਲ-ਓ-ਕਰਾਰ
4. ਜ਼ਰਗਰ, ਸੱਯਾਗ਼

(2) 1. ਸਿੰਦਨ, ਅਲਾਤ
2. ਅਕਲ, ਫ਼ਹਮ, ਖ਼ਿਰਦ ਤਮੀਜ਼, ਦਾਨਿਸ਼, ਅਜ਼ਮ
3. ਵੇਦ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ, ਇਰਫ਼ਾਨ, ਮਅਰਫ਼ਤ, ਇਦਰਾਕ, ਇਲਮ-ਓ-ਹਿਕਮਤ, ਸ਼ਿਨਾਖ਼ਤ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਕਸ਼ਫ਼-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ
4. ਔਜ਼ਾਰ, ਸਿਲਾਹ, ਆਲਾਤ, ਚਿਕਸ, ਮਿਤਰਿਕਾ, ਮਿਤਰਾਕ

(3) 1. ਖ਼ੌਫ਼-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਬੀਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
2. ਮਿਨਫ਼ਖ਼
3. ਆਤਿਸ਼
4. ਰਿਯਾਜ਼ਤ-ਏ-ਸ਼ੌਕਾ, ਅਦਕ, ਮੁਜਾਹਿਦਾ-ਏ-ਸਖ਼ਤ, ਤਆਤ-ਏ-ਕਾਮਿਲ
5. ਤਪਿਸ਼, ਹਰਾਰਤ, ਆਤਿਸ਼

॥ ਜਤੁ ਪਾਹਾਰਾ ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰੁ ॥

پوڑی ۳۸　　۱) جَتُ[1] پاہارا[2] دِھیرجُ[3] سُنیارُ[4]

॥ ਅਹਰਣਿ ਮਤਿ ਵੇਦੁ ਹਥੀਆਰੁ ॥

۲)　اہرنِ[1] متِ[2] ویدُ[3] ہتھِیارُ[4]

॥ ਭਉ ਖਲਾ ਅਗਨਿ ਤਪ ਤਾਉ ॥

۳)　بھو[1] کھلا[2] اگنِ[3] تپ[4] تاؤ[5]

(بہُر دارُالضَّرب حقّ ایں ہفت چیز　باشدت مَردِ خُدا درکار نیز)

منزلِ سی و ہشتم

۱) تَرک وتَجرِید وورعْ دمگہ شُدے　صَبر و اِستَقلال باشَد زرگرے

۲) شَکلِ سِنداں سازعَقل وفہم را　عِلم وعِرفاں ویدراچوں مطرِقہ

۳)　منفخِ بیمِ خُدا و خوفِ حق
آتِشِ وتپشِ رِیاضاتِ اَدَق

۳۸　۱) ۱ ترک، تجرید، تقوٰی، وَرع، زُہد، پارسائی، ایمان، پرہیزگاری، قابُو برنفسانی خواہشات وشہوات　۲ دَمگہ، دمگاہ، کانُون　۳ ہمّت، صبر واِستقلال، قرار　۴ زرگر، صیّاغ

۲) ۱ سِندان، عَلات　۲ عَقل وفہم، خرد، تمیز، دانش، عزم　۳ ویدِ مُقدس، عرفان ومعرفت، اِدراک، عِلم وحِکمت، شِناختِ حقیقی، کشفِ باطنی　۴ اوزار، سِلاح، آلات، چکس، مطرقہ، مَطراق

۳) ۱ خوفِ الٰہی، بیمِ خُدا　۲ منفخ　۳ آتش　۴ رِیاضتِ شاقّہ، اَدق، مُجاہدہ سخت، طاعتِ کامل　۵ تپش، حَرارت، آتش

(16) ਜਿਵ ਜਿਵ[1] ਹੁਕਮੁ[2] ਤਿਵੈ[3] ਤਿਵ ਕਾਰ[4]॥

(17) ਵੇਖੈ[1] ਵਿਗਸੈ[2] ਕਰਿ[3] ਵੀਚਾਰੁ[4]॥

(18) ਨਾਨਕ ਕਥਨਾ[1] ਕਰੜਾ[2] ਸਾਰੁ[3]॥37॥

(16) ਆਂਚਿ ਹੁਕਮ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਆਂ ਅੱਲਾਹ ਬਵਦ
ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਤਅਮੀਲ-ਓ-ਕਾਰ ਆਂਜਾ ਬਵਦ

(17) ਕਰਦਗਾਰ-ਏ-ਪਾਕ ਆਂ ਹੱਕ-ਉਸ-ਸਮਦ
ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਕੌਨ-ਓ-ਮਕਾਂ ਰੱਬ-ਉਲ-ਅਹਦ

ਖ਼ਲਕ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਬੀਨਦ-ਓ-ਗ਼ੌਰੇ ਕੁਨਦ
ਦਰ ਰਜ਼ਾ ਬਿਸ਼ੁਗੁਫ਼ਤਾ-ਓ-ਖ਼ੁਸ਼ ਮੀਸ਼ਵਦ

(18) ਅਜ਼ ਮਕਾਮ-ਏ-ਹੱਕ ਮਜ਼ੀਦ ਇਜ਼ਹਾਰ-ਏ-ਹਾਲ
ਸੂਰਤ-ਏ-ਫੌ.ਲਾਦ ਸਖ਼ਤ ਅਸਤ-ਓ-ਮੁਹਾਲ

ਨਾਨਕ ਅਸਰਾਰ-ਓ-ਨਿਕਾਤ-ਏ-ਲਾਮਕਾਂ
ਮਰ ਨਮੀਗੁੰਜਦ ਬ ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ-ਬਯਾਂ

---

(16) 1. ਆਂਚਿ, ਚੁਨਾਂਕਿ
2. ਹੁਕਮ-ਓ-ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਪਾਕ ਮੀਸ਼ਵਦ
3. ਬ ਆਂ ਤੌਰ, ਹਮ ਚੁਨੀਂ, ਆਂਚੁਨਾ
4. ਕਾਰ-ਓ-ਅਮਲ-ਓ-ਤਅਮੀਲ ਸ਼ਵਦ

(17) 1. ਬੀਨਦ
2. ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ, ਖ਼ੁਸ਼-ਓ-ਰਾਜ਼ੀ ਮੀਸ਼ਵਦ
3. ਕਰਦਾ, ਮੁਲਾਹਿਜ਼ਾ, ਗ਼ੌਰ ਫ਼ਰਮੂਦਾ
4. ਗ਼ੌਰ-ਓ-ਮੁਲਾਹਿਜ਼ਾ

(18) 1. ਐ ਨਾਨਕ ਬਯਾਨ ਕਰਦਨ ਵ ਸ਼ਰਹ ਵ ਤਫ਼ਸੀਰ-ਵ-ਜ਼ਿਕਰ ਮਜ਼ੀਦ ਗੁਫ਼ਤਨ ਅਜ਼ ਆਂ ਬਾਬ-ਏ-ਤੌਹੀਦ, ਸਚ ਖੰਡ
2. ਸਖ਼ਤ, ਦੁਸ਼ਵਾਰ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ, ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ, ਮੁਹਾਲ
3. ਚੂੰ ਫ਼ੌਲਾਦ, ਆਹਨ

اصل

॥ ਜਿਵ ਜਿਵ ਹੁਕਮੁ ਤਿਵੈ ਤਿਵ ਕਾਰ ॥

۱۶) جو جو[1] حُکمُ[2] تِوَے[3] تِو کار[4]

॥ ਵੇਖੈ ਵਿਗਸੈ ਕਰਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

۱۷) ویکھے[1] وِگسے[2] کرِ[3] وِیچارُ[4]

॥ ਨਾਨਕ ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ ॥ ੩੭ ॥

۱۸) نانکؔ کتھنا[1] کرڑا[2] سارُ[3]

---

۱۶) ۱ آنچہ، چُنانکہ ۲ حُکم دَررضائے پاک میشوَد ۳ بآں طور، ہم چُنیں وآنچُناں
۴ کارو عَمل و تعمیل شود

۱۷) ۱ بیند ۲ شگُفتہ، خوشِ راضی میشوَد ۳ کردہ، ملاحظہ، غور فرمُودہ ۴ غَورو مُلاحظہ

۱۸) ۱ اے نانک بیان کردن وشرح، تفسیر، ذِکر، مزِید گُفتن ازاں بابِ توَحِید وِچ کھنڈ
۲ سخُت، دُشوار، مُشکل، نامُمکِن، مُحال ۳ چوں فولادو آہن

ترجمہ

۱۶) آنچہ حُکمِ پاکِ آں اللہ بُوَد ہم چُنیں تعمِیل و کار آنجا بُوَد

۱۷) کردگارِ پاک آں حَقُّ الصَّمَد خالقِ کَون ومَکاں رَبُّ الاَحَد
خَلقِ خُود را بِیند و غَورے کُند در رَضا بشگُفتہ و خُوش میشوَد

۱۸) اَز مُقامِ حَقّ مَزِید اِظہارِ حال صُورتِ فولادسخُت است ومُحال
نانکؔ اَسرَ ار و نِکاتِ لامَکاں
مَر نَمی گُنجد بہ تفسِیر و بیاں

(12) ਕਰਿ ਕਰਿ[1] ਵੇਖੈ[2] ਨਦਰਿ[3] ਨਿਹਾਲ[4]॥

(13) ਤਿਥੈ[1] ਖੰਡ[2] ਮੰਡਲ[3] ਵਰਭੰਡ[4]॥

(14) ਜੇ[1] ਕੋ[2] ਕਥੈ[3] ਤ[4] ਅੰਤ[5] ਨ ਅੰਤ[6]॥

(15) ਤਿਥੈ[1] ਲੋਅ[2] ਲੋਅ[3] ਆਕਾਰ[4]॥

12. ਖ਼ਿਲਕਤ-ਓ-ਮਸਨੂਅ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਜ਼ੁਲ-ਜਲਾਲ
ਬੀਨਦ-ਓ-ਬਿਕੁਨਦ ਜ਼ਿ ਨਿਗਹ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਨਿਹਾਲ

13. ਜੁਮਲਾ ਆਲਮ ਨੀਜ਼ ਦਰ ਆਂ ਮਨਜ਼ਿਲੇ
ਮੁਲਕ-ਓ-ਅਕਲੀਮ-ਓ-ਜਹਾਂ ਬਾਸ਼ਦ ਬਸੇ

14. ਗਰ ਕਸੇ ਸ਼ਰਹ-ਓ-ਬਯਾਨ-ਏ-ਊਕੁਨਦ
ਹੇਚ ਨਾਯਦ ਇਨਤਿਹਾ ਅੰਜਾਮ-ਓ-ਹੱਦ

15. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਆਂਜਾਸਤ ਆਲਮਹਾ ਜਹਾਂ
ਕੁੱਰਾ-ਓ-ਸੱਯਾਰਾ-ਓ-ਕੌਨ-ਓ-ਮਕਾਂ

---

(12) 1. ਸਾਖ਼ਤਾ-ਓ-ਕਰਦਾ, ਮਸਨੂਅ, ਮਖ਼ਲੂਕ-ਏ-ਖ਼ੇਸ਼ ਰਾ
2. ਬੀਨਦ-ਓ-ਪਰਵਰਦ-ਓ-ਨਿਗਾਹ ਦਾਰਦ
3. ਅਜ਼ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ
4. ਨਿਹਾਲ, ਖ਼ੁਸ਼, ਕਾਮਰਾਂ, ਕਾਮਯਾਬ, ਬਾ ਮੁਰਾਦ

(13) 1. ਬਆਂ ਜਾ, ਦਰ ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਜ਼ੀਰਾ ਕਿ ਊਮੁਹੀਤ-ਏ-ਕੁੱਲ ਅਸਤ
2. ਮਮਾਲਿਕ, ਖ਼ਿੱਤਾਹਾ, ਕਿਸ਼ਵਰਹਾ, ਵਿਲਾਯਤਹਾ
3. ਬੱਰ ਏ ਅਅਜ਼ਮਹਾ, ਅਕਾਲੀਮ, ਕੁੱਰਾਹਾ
4. ਆਲਮ, ਕਾਯਨਾਤ, ਅਕਾਲੀਮ, ਜਹਾਂ

(14) 1. ਅਗਰ
2. ਕਸੇ
3. ਗੋਯਦ-ਓ-ਬਯਾਨ-ਓ-ਸ਼ਰਹਸ਼ ਬਿਕੁਨਦ
4. ਪਸ
5. ਇਨਤਿਹਾ
6. ਹੱਦ, ਇਖ਼ਤਿਤਾਮ, ਪਾਯਾਨ, ਅੰਜਾਮ-ਓ-ਆਖ਼ਿਰ ਨਮੀ ਆਯਦ

(15) 1. ਬ ਆਂਜਾ, ਸਚ ਖੰਡ - ਆਲਮ-ਏ-ਲਾਹੂਤ
2. ਆਲਮ-ਏ-ਜਹਾਂ
3. ਸੱਯਾਰਗ਼ਾਤ
4. ਅਸ਼ਕਾਲ, ਨੁਕੂਸ਼, ਕੌਨ-ਓ-ਮਕਾਂ, ਕਾਯਨਾਤ

|| ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ||

۱۲) کرکرِ[1] ویکھے[2] ندرِ[3] نہال[4]

|| ਤਿਥੈ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਵਰਭੰਡ ||

۱۳) تِتھے[1] کھنڈ[2] منڈل[3] وربھنڈ[4]

|| ਜੇ ਕੋ ਕਥੈ ਤ ਅੰਤ ਨ ਅੰਤ ||

۱۴) جے[1] کو[2] کتھے[3] تہ[4] اَنت[5] نہ اَنت[6]

|| ਤਿਥੈ ਲੋਅ ਲੋਅ ਆਕਾਰ ||

۱۵) تِتھے[1] لوئ[2] لوئ[3] آکار[4]

۱۲) خِلقت ومَصنُوعِ خُود را ذُوالجَلال بیند و بکُند زِنگہِ خُود نہال

۱۳) جُملہ عالَم نیز در آں منزِلے مُلک واَقلیم و جہاں باشَد بسے

۱۴) گر کسے شَرح و بیانِ اُو کُند ہیچ نایَد اِنتہا اَنجام و حَد

۱۵) بے شُمار آنجاست عالَم ہا جہاں
گُرّہ و سیّارہ و کَون و مکاں

---

۱۲) ۱ ساختہ وگردہ، مَصنُوع، مخلُوقِ خویش را ۲ بیند، پرورد، نِگاہدارَد ۳ اَزنظرِ کرم
۴ نہال، خوش، کامراں، کامیاب، بامُراد

۱۳) ۱ بآنجا در مُقامِ ذاتِ الٰہی زِیرا کہ اُو محیطِ کُل است ۲ مُمالِک، خِطّہ ہا، کشور ہا، ولایت ہا
۳ برِّ اعظم ہا، اقالیم، گُرّہ ہا ۴ عالَم، کائنات، اقالیم، جہاں

۱۴) ۱ گر ۲ کسے ۳ گوید، بیان وشرحش بکُند ۴ پَس ۵ اِنتہا
۶ حَد، اِختتام، پایان، انجام وآخر نمی آید

۱۵) ۱ بآنجا، سچ کھنڈ، عالَمِ لاہُوت ۲ عالَم، جہاں ۳ سیّارات
۴ اَشکال، نقُوش، کون ومکاں، کائنات

(10) ਕਰਹਿ[1] ਅਨੰਦੁ[2] ਸਚਾ[3] ਮਨਿ[4] ਸੋਇ[5]॥

(11) ਸਚ ਖੰਡਿ[1] ਵਸੈ[2] ਨਿਰੰਕਾਰੁ[3]॥

---

(10) 1. ਖ਼ੁੱਰਮੀ ਵ ਖ਼ੁਰਸੰਦੀ ਮੀਕੁਨੰਦ, ਹੱਜ਼ ਬੁਰੰਦ
2. ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ, ਕੈਫ਼-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਇਨਬਿਸਾਤ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ, ਗਹਤ-ਏ-ਦਿਲੀ, ਮੁਸੱਰਤ-ਏ-ਕਲਬੀ, ਨਿਸ਼ਾਤ-ਏ-ਮਅਨਵੀ
3. ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਹੱਕ, ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਬਰ ਹੱਕ, ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਮਬਦਅ-ਏ- ਸਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਵ ਬਹਰ-ਏ-ਸਰੂਰ-ਏ-ਅਬਦੀ
4. ਦਿਲ-ਓ-ਜਾਂ
5. ਆਂ ਮੁਹੀਤ-ਏ-ਕੁਲ, ਅਬਾਦ ਵ ਮੁਹੀਤ ਮਅਮੂਰ ਅਸਤ

(11) 1. ਆਲਮ-ਏ-ਲਾਹੂਤ, ਲਾਂ ਮਕਾਂ, ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਰਬੂਬੀਯਾਤ, ਬਾਬ-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਖ਼ਾਨਾ-ਏ-ਵਹਦਤ, ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਫ਼ਨਾ-ਫ਼ਿੱਲਾਹ, ਆਲਮ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਅਰਸ਼-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ
2. ਜਲਵਾਗਰ, ਜਲਵਾਫ਼ਰਮਾ, ਮੁਹੀਤ
3. ਵਾਹਿਦ-ਏ-ਮੁਤਲਕ, ਰੱਬ-ਏ-ਅਹਦ, ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਬਹਤ, ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ, ਹੁਵਲ ਮੁਤਲਕ

10. ਦਰ ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਮਸਰੂਰ ਸ਼ਾਂ
ਜਲਵਾਗਰ ਆਂ ਹੱਕ ਬਵਦ ਦਰ ਕਲਬ-ਓ-ਜਾਂ

ਤਸ਼ਰੀਹ: ਅਜ਼ ਨਿਸ਼ਾਤ-ਏ-ਮਅਨਵੀ ਖ਼ੁੱਰਮ ਸ਼ਵੰਦ
ਇਨਬਿਸਾਤ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ ਰਾ ਹੱਜ਼ ਬੁਰੰਦ

ਹਸਤ ਦਰ ਦਿਲ ਜ਼ਾਂ ਕਿ ਆਂ ਹੱਕ-ਉਲ-ਗ਼ਨੀ
ਮਬਦਅ-ਓ-ਬਹਰੁਏ ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ

11. ਸੱਚ ਖੰਡਾਂ ਸਤ ਅਜ਼ ਫ਼ਨਾ-ਫ਼ਿੱਲਾਹ ਮੁਕਾਮ
ਆਲਮ-ਏ-ਲਾਹੂਤ[1] ਨੀਜ਼ਸ਼ ਹਸਤ ਨਾਮ

ਬਾਬ-ਏ-ਤੌਹੀਦ-ਓ-ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਅਹਦੀਯਤ
ਅਰਸ਼-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਲਾ ਮਕਾਨ-ਏ-ਸਮਦੀਯਤ

ਵਾਹਿਦ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਅਹਦ
ਜਲਵਾ ਫ਼ਰਮਾ-ਓ-ਮੁਹੀਤ ਆਂਜਾ ਬੁਵਦ

---

1. ਆਲਮ-ਏ-ਲਾਹੂਤ

॥ ਕਰਹਿ ਅਨੰਦੁ ਸਚਾ ਮਨਿ ਸੋਇ ॥

۱۰) کرہِ[1] انندُ[2] سچاؔ[3] منِ[4] سوئے[5]

॥ ਸਚ ਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ॥

۱۱) سچ کھنڈِ[1] وسے[2] نرنکارُ[3]

۱۰) ا خُرمی وخُرسندی میکنند بحظ بُرند ۲ سُرورِسَرمَدی، کیفِ رُوحانی، انبساطِ باطِنی، راحتِ دِلی، مُسرّتِ قلبی، نِشاطِ مَعنوی ۳ حضرتِ حق خالقِ برحق، حق تعالیٰ مَبدِ سُرورِ سرمَدی، بَحرِ سرمدِ اَبدی ۴ دل وجاں ۵ آں مُحیطِ کُل آباد و مُحیط و معمُوراست

۱۱) ا عالَمِ لاہُوت، لامَکاں، مَنزِلِ ربوبیّت، بابِ توحید، خانۂ وَحدَت، مُقامِ فنافی اللہ، عالَمِ ذاتِ اِلٰہی، عَرشِ اعظم ۲ جلوہ گر، جلوہ فرما، مُحیط ۳ واحِد، مُطلَق، رَبِّ اَحَد، ذاتِ بحت، خُدائے پاک، ھُوَ الصَّمَد، ھُوَ المُطلَق

۱۰) دَر سُرورِ سَرمَدی مَسرُور شاں جَلوہ گرآں حَقّ بود دَر قَلب و جاں

تشریح

(اَز نِشاطِ معنَوی خُرم شوَند اِنبساطِ باطِنی را حَظّ بُرند)

(ہست در دِل زانکہ آں حَقُّ الغَنی مبدٔ و بَحرِ سُرورِ سَرمَدی)

۱۱) سَچ کھنڈ[1] ست اَز فنافی اللہ مُقام
عَالَمِ لاہُوت نیزَش ہَست نام
بابِ تَوحِید و مُقامِ اَحدِیَّت عَرشِ اَعظَم لامَکانِ صمدِیَّت
واحِدِ مُطلَق خُداوَندِ اَحَد جلوَہ فَرما و مُحِیط آنجا بوَد

۱۱) ا عالَمِ لاہوت

(6) ਤਾ ਕੇ[1] ਰੂਪ[2] ਨ ਕਥਨੇ[3] ਜਾਹਿ॥

(7) ਨ ਓਹਿ[1] ਮਰਹਿ[2] ਨ ਠਾਗੇ[3] ਜਾਹਿ॥

(8) ਜਿਨ[1] ਕੈ ਰਾਮੁ[2] ਵਸੈ[3] ਮਨ ਮਾਹਿ[4]॥

(9) ਤਿਥੈ[1] ਭਗਤ[2] ਵਸਹਿ[3] ਕੇ[4] ਲੋਅ[5]॥

(6) 1. ਈਸ਼ਾਂ ਰਾ
2. ਹੁਸਨ-ਓ-ਜਮਾਲ, ਅਜ਼ਮਤ ਵ ਜ਼ੀਨਤ
3. ਨਤਵਾਨਦ ਗੁਫ.ਤਨ ਸ਼ੁ.ਦ, ਬਯਾਨ ਨਮੀਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ

(7) 1. ਈਸ਼ਾਂ, ਆਨਾਂ
2. ਨ ਮੀਰੰਦ
3. ਨ ਦਮ ਖੁਰੰਦ, ਨੈ ਫ.ਰੇਬ, ਖ਼ੁਰਦਨ ਤਵਾਂਨਦ ਸ਼ੁਦ

(8) 1. ਈਸ਼ਾਂ ਰਾ ਕਿ
2. ਰਾਮ: ਖ਼ੁਦਾ, ਖ਼ਾਲਿਕ, ਰਹੀਮ-ਓ-ਕਰੀਮ, ਪਰਵਰਦਗਾਰ, ਰੱਬ-ਏ-ਬਰਤਰ, ਅੱਲਾਹ
3. ਆਬਾਦ ਵ ਮਅਮੂਰ ਵ ਮੁਹੀਤ ਅਸਤ
4. ਦਰ ਦਿਲ-ਓ-ਜਾਂ

(9) 1. ਆਂਜਾ
2. ਮਹਬੂਬਾਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ, ਆਬਿਦਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਪਰਸਤ, ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਏ-ਰੱਬ, ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਗਾਨ-ਏ-ਹੱਕ, ਵਾਸਿਲਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ, ਮੁਕਬਲਾਨ-ਏ-ਰੱਬ
3. ਆਬਾਦ ਅੰਦ
4. ਅਜ਼ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ ਵ ਬਸੇ
5. ਆਲਮ, ਜਹਾਂ, ਆਫ਼ਾਕ, ਦੁਨਿਯਾ

5/6. ਰਾਮ-ਓ-ਸੀਤਾ ਨੰਦ ਆਂਜਾ ਹਮਦ ਖ਼ੁਾਂ
ਨਤਵਾਂ ਸ਼ੁਦ ਹੁਸਨ-ਓ-ਜਮਾਲ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਬਯਾਂ

7. ਨੈ ਬਿਮੀਰੰਦ ਓ ਨ ਦਮ ਈਸ਼ਾਂ ਖ਼ੁਰੰਦ
ਜ਼ਿੰਦਾ-ਏ-ਜਾਵੇਦ ਸ਼ਾਂ ਅਕਨੂੰ ਸ਼ੁਦੰਦ

8. ਆਂ ਰਹੀਮ-ਓ-ਰਾਮ[1] ਓ ਰੱਬ-ਉਲ-ਆਲਮੀਨ
ਦਰ ਦਿਲ-ਏ-ਈਸ਼ਾਂ ਮੁਹੀਤ ਅਸਤ-ਓ-ਮਕੀਂ

9. ਨੀਜ਼ ਆਂ ਜਾ ਅਬਿਦਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਪਸੰਦ
ਅਜ਼ ਜਹਾਨ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ ਆਬਾਦ ਅੰਦ

(8) 1. ਇਸਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਬ ਜ਼ਬਾਨ-ਏ-ਹਿੰਦੀ ਅਸਤ

॥ ਤਾ ਕੇ ਰੂਪ ਨ ਕਥਨੇ ਜਾਹਿ ॥

۶) تا کے[1] رُوپ[2] نہ کتھنے[3] جاہِ

॥ ਨਾ ਓਹਿ ਮਰਹਿ ਨ ਠਾਗੇ ਜਾਹਿ ॥

۷) نا اوہِ[1] مرہِ[2] نہ ٹھاگے[3] جاہِ

॥ ਜਿਨ ਕੈ ਰਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥

۸) جِن کَے[1] رامُ[2] وسَے[3] من ماہِ[4]

॥ ਤਿਥੈ ਭਗਤ ਵਸਹਿ ਕੇ ਲੋਅ ॥

۹) تِتھَے[1] بھگت[2] وسہِ[3] کے[4] لوءَ[5]

۵/۶) رام و سِیتا نند آنجا حَمد خواں
خواں گُفتن شُد جَمال وحُسنِ شاں

۷) نے بمیرند و نہ دَم اِیشاں خُورند
زِندہٗ جاوید شاں اکنُوں شُدَند

۸) آں رحیم و رام[1] و رَبّ العالمین
دَر دِلِ ایشاں مُحیط اَست و مکیں

۹) نیز آنجا عابِدانِ حَق پَسَند
اَز جہانِ مُختَلِف آباد اَند

۶) ۱ ایشاں را ۲ حُسن وجمال، عظمت وزینت ۳ نتوانَد گفتن شُد، بیاں نمی توانَد شُد

۷) ۱ ایشاں، آناں ۲ نہ میرند ۳ نہ دَم خُورند نے فَریب خُوردن توَاند شُد

۸) ۱ اِیشاں را کہ ۲ رام، خُدا، خالق، رحیم وکریم، پروَردِگار، رَبّ بَرتر، اللہ ۳ آباد و معمور و محیط است
۴ در دِل وجاں

۹) ۱ آنجا ۲ محبُوبانِ الٰہی، طالِبانِ صادِق، عابِدانِ حَق پرَست، بندگانِ خاصِ ربّ، برگُزیدگانِ حَق، واصِلانِ خُدا، مُقبلانِ ربّ ۳ آباداَند ۴ اَز مُختلِف، بَسے ۵ عالَم، جہاں، آفاق، دُنیا

۸) ۱ اِسمِ خُدائے پاک بزبانِ ہندی ست

(3) ਤਿਥੈ[1] ਜੋਧ[2] ਮਹਾ[3] ਬਲ ਸੂਰ[4]॥

(4) ਤਿਨ[1] ਮਹਿ[2] ਰਾਮੁ[3] ਰਹਿਆ[4] ਭਰਪੂਰ[5]॥

(5) ਤਿਥੈ[1] ਸੀਤੋ[2] ਸੀਤਾ[3] ਮਹਿਮਾ[4] ਮਾਹਿ[5]॥

(3) 1. ਆਂ ਜਾ
2. ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਿਕਨ, ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਜ਼ਨ, ਬਹਾਦੁਰ, ਜੰਗਜੂ, ਅਸ਼ਜਅ
3. ਬੇ ਹੱਦ ਤਾਕਤਵਰ, ਬਸੇ ਜੋਰਾਵਰ
4. ਸ਼ੁਜਾਅ ਜਵਾਨ ਮਰਦ, ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਮਰਦ, ਜਰੀ, ਆਹਨੀ ਜਿਗਰ

(4) 1. ਦਰ ਆਨਾਂ
2. ਅੰਦਰ
3. ਰਾਮ: ਇਸਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਤਆਲਾ ਅਸਤ ਬ ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਹਿੰਦੀ, ਮੁਹੀਤ-ਏ-ਕੁੱਲ, ਰੱਬ-ਏ-ਇੱਜ਼-ਓ-ਜੱਲ
4/5. ਮੁਹੀਤ, ਆਬਾਦ, ਮਅਮੂਰ ਅਸਤ

(5) 1. ਆਂ ਜਾ
2. ਰਾਮ : ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਪੈਗ਼ੰਬਰ-ਏ-ਹੁਨੂਦ ਕਿ ਬ ਦੌਰ-ਏ-ਤਰੇਤਾ ਬ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤਸ਼ਰੀਫ਼ ਆਵਰੰਦ
3. ਸੀਤਾ ਜੀ : ਜ਼ੌਜਾ-ਏ-ਪਾਕਦਾਮਨ-ਏ-ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਕਿ ਦਰ ਇਸਮਤ-ਓ-ਇੱਫ਼ਤ, ਸ਼ੁਹਰਾ-ਏ-ਆਫ਼ਾਕ ਬੂਦ
4. ਦਰ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ-ਏ-ਰੱਬ
5. ਅੰਦਰ, ਮਹਵ-ਓ-ਮਸ਼ਗੂਲ ਵ ਮਸਰੂਫ਼

3. ਅਸ਼ਜਅ-ਓ-ਮਰਦਾਨ-ਮਰਦ ਆਂ ਜਾ ਬਵੰਦ
ਕਾਂ ਬਹਾਦੁਰ-ਓ-ਬਸੇ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਅੰਦ

4. ਹਸਤ ਮਅਮੂਰ-ਓ-ਮੁਹੀਤ-ਏ-ਆਂ ਹਮਾ
ਰਾਮੇ[1] ਰੱਬ-ਏ-ਇੱਜ਼-ਓ-ਜੱਲ, ਨੂਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ

5/6. ਰਾਮ[1]-ਓ-ਸੀਤਾ[2] ਨੰਦ ਆਂ ਜਾ ਹਮਦ ਖ਼੍ਵਾਂ
ਨਤਵਾਂ ਗੁਫ਼ਤਨ ਸ਼ੁਦ ਜਮਾਲ-ਓ-ਹੁਸਨ-ਏ ਸ਼ਾਂ

(4) 1. ਬ ਜ਼ਬਾਨ-ਏ-ਹਿੰਦੀ ਇਸਮੇ ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਹਸਤ

(5) 1. ਰਾਮ, ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ, ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਅਯੁਧਿਆ ਵ ਪੈਗ਼ੰਬਰ-ਏ-ਹੁਨੂਦ ਅਸਤ
2. ਸੀਤਾ : ਜ਼ੌਜਾ-ਏ-ਪਾਕ ਦਾਮਨ-ਏ-ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ।

॥ ਤਿਥੈ ਜੋਧ ਮਹਾਬਲ ਸੂਰ ॥

۳) تتھے[1] جودھ[2] مہابَل[3] سُور[4]

॥ ਤਿਨ ਮਹਿ ਰਾਮੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ ॥

۴) تِن[1] مہِ[2] رام[3] رہیا[4] بھرپُور[5]

॥ ਤਿਥੈ ਸੀਤੋ ਸੀਤਾ ਮਹਿਮਾ ਮਾਹਿ ॥

۵) تتھے[1] سِیتو[2] سِیتا[3] مہما[4] ماہ[5]

۳) ۱ آنجا ۲ لشکر شکن، شمشیر زن، بہادرِ یکتا، جنگجو، اشجع ۳ بے حد طاقت ور، بے زور آور
۴ شجاع، جوانمرد، مردان مرد، جری، آہنیں جگر

۴) ۱ درآناں ۲ اندر ۳ رام، اسمِ خدائے تعالیٰ است بزبانِ ہندی، محیطِ کل، ربِ عزّ وجلّ
۴ ۵ محیط وآباد ومعمور است

۵) ۱ آنجا ۲ رام: سری رام چندر پیغمبرِ ہنود کہ بدورِ ترتیا بہ ہندوستان تشریف آوردند
۳ سیتاجی، زوجۂ پاکدامنِ سری رام چندر کہ در عصمت وعفّت شہرہ آفاق بود
۴ در حمد وثنائے ربّ ۵ اندر محو ومشغول ومصروف

۳) اَشجع و مَردان مَرد آنجا بُوَند
گاں بہادر و بسے زور آوَرند

۴) ہَست مَعمُور و مُحیط آں ہَمہ
رام[1]، رَبّ عِزّ و جَل، نُورِ خُدا

۵/۶) رام[1] و سِیتا[2] نند آنجا حَمد خواں
نَتواں گُفتَن شُد جَمال وحُسنِ شاں

۴) ۱ بزبانِ ہندی اسمِ حق تعالیٰ ہست

۵) ۱ رام، سری رام چندر پادشاہِ اجودھیا و پیمبرِ ہنود ۲ سیتا، زوجۂ پاکدامنِ رام چندر جی

(8) ਤਿਥੈ[1] ਘੜੀਐ[2] ਸੁਰਾ[3] ਸਿਧਾ[4] ਕੀ ਸੁਧਿ[5]॥

ਪਾਉੜੀ 37

(1) ਕਰਮ[1] ਖੰਡ ਕੀ ਬਾਣੀ[2] ਜੋਰੁ[3]॥

(2) ਤਿਥੈ[1] ਹੋਰੁ[2] ਨ ਕੋਈ ਹੋਰੁ[3]॥

8. ਇਲਮ-ਓ-ਦਾਨਾਈ-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਜ਼ਕਾ
ਦਾਨਿਸ਼-ਓ-ਅਕਲ-ਓ-ਰਸਾ-ਏ-ਔਲੀਯਾ

ਵਜ਼ ਮਲਕ ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਕਰਾਮਾਤ-ਓ-ਖ਼ਿਰਦ
ਹੱਕ ਸ਼ਿਨਾਸੀ ਸਾਖ਼ਤਾ ਆਂ ਜਾ ਸ਼ਵਦ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਹਫ਼ਤੁਮ

1. ਕਰਮ ਖੰਡ ਆਂ ਬਾਬ-ਏ-ਫ਼ਜ਼ਲ-ਓ-ਰਹਮਤ ਅਸਤ
ਸਾਖ਼ਤ-ਓ-ਤਰਹਸ਼ ਬਜ਼ੋਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਅਸਤ

2. ਅੰਦਰ ਆਂ ਬਾਬ-ਏ-ਕਰਮ-ਰਹਮਤ ਨਿਸ਼ਾਂ
ਨੀਸਤ ਦੀਗਰ ਹੇਚ ਜੁਜ਼ ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਗਾਂ

---

(8) 1. ਆਂਜਾ
2. ਸਾਖ਼ਤਾ-ਓ-ਪਰਦਾਖਤਾ ਮੀਸ਼ਵਦ
3. ਮਲਾਇਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਗਾਨ, ਕੱਰੋਬਿਯਾਨ
4. ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ-ਏ-ਕਾਮਿਲ, ਅਹਲ-ਏ-ਕਮਾਲ, ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਹੱਕ, ਔਲੀਯਾ-
ਏ-ਅੱਲਾਹ, ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ-ਓ-ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਕਰਾਮਾਤ
5. ਦਾਨਾਈ ਕਾਮਿਲ, ਅਕਲ, ਦਾਨਿਸ਼-ਵ-ਇਦਰਾਕ ਵ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ, ਬੀਨਿਸ਼, ਵਜਦਾਨ, ਮਅਰਫ਼ਤ, ਹੱਕ ਸ਼ਿਨਾਸੀ, ਹਿਕਮਤ-ਖ਼ਿਰਦ-ਏ-ਬੁਲੰਦ, ਫ਼ਜ਼ੀਲਤ-ਓ-ਕਮਾਲ, ਫ਼ਿਰਾਸਤ, ਖ਼ਬਰ

ਪਾਉੜੀ 37

(1) 1. ਕਰਮ ਖੰਡ: ਬਾਬ-ਏ-ਰਹਮਤ, ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਮਿਹਰ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਫ਼ਜ਼ਲ- ਓ-ਕਰਮ
2. ਸਾਖ਼ਤ, ਤਰਹ, ਵਜ਼ਅ, ਤਰਬੀਯਤ, ਕਿਯਾਮ
3. ਜ਼ੋਰ, ਕੁੱਵਤ, ਕੁਦਰਤ

(2) 1. ਆਂ ਜਾ ਦਰ ਕਰਮ ਖੰਡ ਵ ਬਾਬ-ਏ-ਕਰਮ ਵ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਫ਼ਜ਼ਲ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼
2. ਕਸੇ ਹੇਚ
3. ਦੀਗਰ ਨੀਸਤ
ਆਂ ਜਾ ਬਜੁਜ਼ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ ਯਾਫ਼ਤਾ ਵ ਮੁਕੱਰਬਾਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਓ-ਮਕਬੂਲਾਨ ਦਰਗਾਹ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਕਸੇ ਦੀਗਰ ਨ ਬਾਸ਼ਦ

॥ ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਾ ਸਿਧਾ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥ ੩੬ ॥

۸) تتھے[1] گھڑِیئے[2] سُرا[3] سِدّھا[4] کی سُدھِ[5]

॥ ਕਰਮ ਖੰਡ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜੋਰੁ ॥

پوڑی ۳۷   ۱) کرم کھنڈ[1] کی بانی[2] جورُ[3]

॥ ਤਿਥੈ ਹੋਰੁ ਨ ਕੋਈ ਹੋਰੁ ॥

۲) تتھے[1] ہورُ[2] نہ کوئی[3] ہورُ

۸) عِلم و دانائی و اِدراک و ذکا دانش و عقل رَسائے اَولیا
وَ مَلَک کشف و کرامات و خِرد حق شِناسی ساختہ آنجا شَود

منزلِ سی و ہفتم

۱) کرم کھنڈ[1] آں بابِ فضل و رَحمت است
ساخت و طَرحش بزورِ قُدرَت است

۲) اندر آں بابِ کرم رَحمت نِشاں
نیست دِیگر ہیچ جُز بخشیدگاں

---

۸) ۱ آنجا   ۲ ساختہ و پرداختہ میشوَد   ۳ ملایک، فرِشتگاں، کرّوبیاں
۴ عارِفانِ الٰہی، درویشانِ کامِل، اہلِ کمال، اربابِ حق، اولیائے اللہ، مردانِ روشن ضمیر و کشف و کرامت   ۵ دانائیِ کامِل، عقلِ رسا، دانش، اِدراک، عِرفان، کشف، مُشاہدہ، بینش، وجدان، معرفت، حق شناسی، حِکمت، خِرد، فضیلت و کمال، فراست، خبر

۳۷ ۱) ۱ کرم کھنڈ، بابِ رحمت، منزلِ مہر و بخشش، مقامِ فضل و کرم   ۲ ساخت، طرح، وضع، ترتیب، قیام   ۳ زور، قوّت، قُدرت

۲) ۱ آنجا در کرم کھنڈ، بابِ کرم، منزلِ فضل و بخشش ۲ کسے ہیچ ۳ دِیگر نیست
(آنجا بجز بخشش یافتہ، مُقرّبانِ خاص، مقبولانِ درگاہِ الٰہی کسے دِیگر نباشد)

(5) ਤਾ ਕੀਆ[1] ਗਲਾ[2] ਕਥੀਆ[3] ਨਾ ਜਾਹਿ[4]॥

(6) ਜੇ[1] ਕੋ[2] ਕਹੈ[3] ਪਿਛੈ[4] ਪਛੁਤਾਇ[5]॥

(7) ਤਿਥੈ[1] ਘੜੀਐ[2] ਸੁਰਤਿ[3] ਮਤਿ[4] ਮਨਿ[5] ਬੁਧਿ[6]॥

5. ਸ਼ਰਹ-ਓ-ਸੁਖ਼ਨਸ਼ ਹੇਚ ਨ ਤਵਾਂਗੁਫ਼ਤ ਕਸ
ਗਰ ਕਸੇ ਗੋਯਦ ਪਸ਼ੇਮਾਨ ਅਸਤ ਪਸ

6. ਨਤਵਾਂ ਗੁਫ਼ਤਨ ਗੁਫ਼ਤਗੂਯਸ਼ ਵ ਬਯਾਂ
ਗਰ ਕਸੇ ਗੋਯਦ ਪਸ਼ੇਮਾਂ ਬਅਦ ਅਜਾਂ

7. ਸਾਖ਼ਤਾ ਆਂ ਜਾ ਸ਼ਵਦ ਹੋਸ਼-ਓ-ਹਵਾਸ
ਆਂ ਜ਼ਮੀਰ-ਓ-ਰਾਏ-ਓ-ਤਖ਼ਈਲ-ਓ ਕਿਯਾਸ

ਜ਼ਿਹਨ-ਓ-ਅਕਲ-ਓ-ਦਾਨਿਸ਼-ਓ-ਫ਼ਹਮ-ਓ-ਤਮੀਜ਼
ਨਫ਼ਸ-ਓ-ਦਿਲ ਹਿਕਮਤ ਜ਼ਹਾਨਤ ਇਲਮ ਨੀਜ਼

---

(5) 1. ਅਜ਼ਾਂ, ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸਰਮਖੰਡ, ਬਾਬ-ਏ-ਅਜ਼ਮਤ ਵ ਜਲਾਲ, ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ
2. ਬਯਾਨ, ਨਿਕਾਤ ਵ ਅਸਰਾਰ, ਰੁਮੂਜ਼, ਗੁਫ਼ਤਗੂ
3. ਦਰ ਗੁਫ਼ਤਨ, ਬਯਾਨ, ਸ਼ਰਹ, ਤਫ਼ਸੀਰ
4. ਨਤਵਾਂ ਆਮਦ

(6) 1. ਅਗਰ, ਗਰ
2. ਕਸੇ
3. ਬਯਾਨ ਕੁਨਦ ਵ ਗੋਯਦ
4. ਬਅਦ ਅਜ਼ਾਂ, ਪਸੇ
5. ਆਂ ਕਸ ਪਸ਼ੇਮਾਨੀ ਕਸ਼ਦ, ਪਸ਼ੇਮਾਨ ਸ਼ਵਦ

(7) 1. ਆਂ ਜਾ ਦਰ ਸਰਮਖੰਡ, ਬਾਬ-ਏ-ਅਜ਼ਮਤ
2. ਸਾਖ਼ਤਾ, ਮਸਨੂਅ ਮੀ ਸ਼ਵਦ
3. ਜ਼ਮੀਰ, ਹੋਸ਼, ਹਵਾਸ, ਖ਼ਿਯਾਲ, ਫ਼ਿਕਰ, ਤਸੱਵਰ, ਆਗਹੀ, ਬਾਤਿਨ, ਜ਼ਿਹਨ, ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ, ਰਾਏ
4. ਅਕਲ, ਦਾਨਿਸ਼ ਫ਼ਹਮ, ਤਮੀਜ਼ਇਰਾਦਾ ਦਾਨਾਈ
5 ਦਿਲ, ਕਲਬ, ਨਫ਼ਸ, ਫ਼ਿਤਰਤ, ਸਰਿਸ਼ਤ, ਮਿਜ਼ਾਜ, ਤੀਨਤ, ਰਗ਼ਬਤ
6. ਇਦਰਾਕ, ਇਰਫ਼ਾਨ, ਯਕੀਨ, ਇਲਮ-ਓ-ਫ਼ਹਮ, ਜ਼ਕਾ, ਜ਼ਹਾਨਤ, ਜ਼ੀਰਕੀ, ਹਿਕਮਤ, ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰੀ, ਇਲਮੀਯਤ, ਫ਼ਿਤਤ, ਦਾਨਿਸ਼-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ, ਕਮਾਲ, ਜ਼ਕਾਵਤ

॥ ਤਾ ਕੀਆ ਗਲਾ ਕਥੀਆ ਨਾ ਜਾਹਿ ॥

۵) تا کِیا[۱] گلا[۲] کتھیا[۳] نا جاہِ[۴]

॥ ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ ॥

۶) جے[۱] کو[۲] کہے[۳] پچھے[۴] پچھتائے[۵]

॥ ਤਿਥੈ ਘੜੀਐ ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਮਨਿ ਬੁਧਿ ॥

۷) تتھے[۱] گھڑیئے[۲] سُرتِ[۳] متِ[۴] منِ[۵] بُدھِ[۶]

---

۵) ۱ ازاں مَنزِل (سرم کھنڈ) بابِ عظمت وجلال، صفاتِ الٰہی ۲ بیان، نِکات، اَسرار، رمُوز، گفتگو ہا ۳ در گفتن بیان شرح، تفسیر ۴ نتواں آمد

۶) ۱ اگر، گر ۲ کسے ۳ بیان کند، گوید ۴ بعدِ ازاں، پَسے ۵ آں کس پشیمانی کشد، پشیمان شوَد

۷) ۱ آنجا، در سرم کھنڈ، بابِ عظمت ۲ ساختہ، مصنُوع میشوَد ۳ عقل، دانش، فہم، تمیز، اِرادہ، دانائی ۴ ضمیر، ہوش، حواس، خیال، تصوّر، آگہی، باطن، ذہن یادداشت، رائے ۵ دِل، قلب، نفس، فطرت، سرشت، مزاج، طبیعت، رغبت ۶ اِدراک، عرفان، یقین، علم و فہم، ذکا، ذہانت، زِیرکی، حِکمت فراست، روشن ضمیری، علمیّت، فطنت، ذکاوت، دانشِ باطنی، کمال

۵) شرح وسُخنش ہیچ نتواں گفت کس
گر کسے گوید پشیمان ست پس

۶) نتواں گُفتن گُفتگوئش و بیاں
گر کسے گوید پشیماں بعد ازاں

۷) ساختہ آنجا شوَد ہوش و ہواس
آں ضمیر ورائے وتخیّل وقیاس
ذہن وعقل ودانش وفہم وتمیز
نفس ودِل حِکمت ذہانت عِلم نیز

(2) ਤਿਥੈ[1] ਨਾਦ[2] ਬਿਨੋਦ[3] ਕੋਡ[4] ਅਨੰਦੁ[5]॥

(3) ਸਰਮ ਖੰਡ[1] ਕੀ ਬਾਣੀ[2] ਰੂਪੁ[3]॥

(4) ਤਿਥੈ[1] ਘਾੜਤਿ[2] ਘੜੀਐ[3] ਬਹੁਤ[4] ਅਨੂਪੁ[5]॥

2. ਕਾਂਜਾ ਅਜ਼ ਨਗ਼ਮਾਤ-ਓ-ਸੌਤ-ਏ-ਸਰਮਦੀ
ਵਜ਼ ਨਿਸ਼ਾਤ-ਓ-ਫ਼ਰਹਤ-ਓ-ਹੱਜ਼-ਓ-ਖ਼ੁਸ਼ੀ

ਹਸਤ ਬੇ ਹਦ ਇਨਬਸਾਤ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ
ਕੈਫ਼-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਸੁਰੂਰ-ਓ-ਖ਼ੁੱਰਮੀ

3. ਬਾਬ-ਏ-ਅਜ਼ਮਤ ਸਰਮ ਖੰਡ ਆਂਰਾ ਕਿ ਨਾਮ
ਯਾ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਰਾ ਮੁਕਾਮ

ਵਜ਼ ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਦਾਰ-ਉਲ-ਕਮਾਲ
ਸਾਖ਼ਤਸ਼ ਅਜ਼ ਨੂਰ-ਓ-ਹੁਸਨ ਅਸਤ-ਓ-ਜਮਾਲ

4. ਸਾਖ਼ਤਾ ਆਂਜਾ ਸ਼ਵਦ ਸਨਅਤ ਅਜੀਬ
ਬੇ ਨਜ਼ੀਰ-ਓ-ਅਜਮਲ-ਓ-ਬੇ ਹਦ ਗ਼ਰੀਬ

---

(2) 1. ਆਂਜਾ
2. ਅਲਹਾਨ-ਏ-ਲਤੀਫ਼, ਸੌਤ-ਏ-ਸਰਮਦੀ, ਸੁਲਤਾਨ-ਉਲ ਅਜ਼ਕਾਰ ਸਰੂਦ-ਓ-ਨਗ਼ਮਾਤ
3. ਸਰੂਰ-ਓ-ਇਨਬਿਸਾਤ, ਤਰਬ, ਹੱਜ਼, ਖ਼ੁਸ਼ੀ, ਨਿਸ਼ਾਤ, ਖ਼ੁੱਰਮੀ
4. ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ, ਬੇ ਹਿਸਾਬ, ਕਰੋੜਹਾ
5. ਕੈਫ਼-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ, ਸਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਰਾਹਤ-ਏ-ਦਿਲੀ, ਮੁਸੱਰਤ-ਏ-ਕਲਬੀ, ਇਨਬਿਸਾਤ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ

(3) 1. ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਸਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ, ਬਾਬ-ਏ-ਕੈਫ਼-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ, ਇਨਬਿਸਾਤ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ, ਆਲਮ-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਵ ਅਜ਼ਮਤ ਵ ਜਲਾਲ, ਬਾਬ-ਏ-ਹਕੀਕਤ
2. ਸਾਖ਼ਤ, ਬਿਨਾ, ਵਜ਼ਅ, ਤਰਕੀਬ, ਤਰਜ਼-ਏ-ਆਲਮ
3. ਨੂਰ-ਓ-ਹੁਸਨ-ਓ-ਜਮਾਲ, ਜਲਾਲ, ਅਜ਼ਮਤ, ਹਕੀਕਤ

(4) 1. ਆਂਜਾ ਦਰ ਬਾਬ-ਏ-ਜਮਾਲ-ਓ-ਅਜ਼ਮਤ, ਸਰਮ ਖੰਡ
2. ਸਾਖ਼ਤ, ਸਨਅਤ
3. ਸਾਖ਼ਤਾ ਮੀ ਸ਼ਵਦ, ਤਖ਼ਲੀਕ, ਇਖ਼ਤਿਰਾਅ, ਈਜਾਦ ਮੀ ਸ਼ਵਦ
4. ਬੇ ਹੱਦ, ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ-ਓ-ਜ਼ਿਥਸ
5. ਬੇ ਮਿਸਲ ਵ ਬੇ ਨਜ਼ੀਰ, ਅਜੀਬ-ਓ-ਗ਼ਰੀਬ, ਬੇ ਹੱਦ, ਹਸੀਨ

॥ ਤਿਥੈ ਨਾਦ ਬਿਨੋਦ ਕੋਡ ਆਨੰਦੁ ॥

۲) تتھے[۱] ناد[۲] بنود[۳] کوڑ[۴] انند[۵]

॥ ਸਰਮ ਖੰਡ ਕੀ ਬਾਣੀ ਰੂਪੁ ॥

۳) سرم کھنڈ[۱] کی بانی[۲] روپ[۳]

॥ ਤਿਥੈ ਘਾੜਤਿ ਘੜੀਐ ਬਹੁਤੁ ਅਨੂਪੁ ॥

۴) تتھے[۱] گھاڑتِ[۲] گھڑیئے[۳] بہُت[۴] انوپ[۵]

۲) ۱ آنجا ۲ الحانِ لطیف، صوتِ سرمدی، سُلطانُ الاذکار، سرود و نغمات ۳ سرور و انبساط، طَرب، حظ، خُوشی، نِشاط، مُسرّت، خرّمی ۴ بیشمار و بے حساب، کرورہا ۵ کیفِ رُوحانی، سُرورِ سَرمدی، راحتِ دِلی، مسرّتِ قلبی، اِنبساطِ باطِنی

۳) ۱ مقامِ سُرورِ سَرمدی، بابِ کیفِ رُوحانی و انبساطِ باطِنی، عالَمِ جبرُوت، عالَمِ صِفاتِ الٰہی و عظمَت وجَلال، بابِ حقیقت ۲ ساخت، بِنا، وضع، ترتیب، طرزِ عالَم ۳ نور و حُسن و جمال، جلال، عظمَت، حقیقت

۴) ۱ آنجا در بابِ جَمال وجَلال و عظمَت، سرم کھنڈ ۲ ساخت و صَنعَت ۳ ساختہ میشوَد، تخلیق واِختراع، اِیجاد میشوَد ۴ بے حد، بسیار، زبَس ۵ بے مثل و بے نظیر، عجیب وغریب، بے حد حَسین وجَمیل، لاثانی، نادِر، بے مانند

۲) کانجا اَز نغمات و صَوتِ سَرمَدی
و زِ نِشاط و فَرحت و حَظّ و خوشی
ہَست بے حَد اِنبِسَاطِ باطِنی
کیفِ رُوحانی سُرور و خُرّمی

۳) بابِ عَظمت سَرم کھنڈ[۱] آنرا کہ نام
یا صِفاتِ حَق تعالیٰ را مُقام
وَز سُرورِ سرمَدی دَارُالکمال
ساختش اَز نُور و حُسن اَست و جَمال

۴) ساختہ آنجا شوَد صَنعَت عَجیب
بے نَظیر و اَجمل و بے حَد غرِیب

(9) ਕੇਤੀਆ ਖਾਣੀ[1] ਕੇਤੀਆ[2] ਬਾਣੀ ਕੇਤੇ ਪਾਤ[3] ਨਰਿੰਦ[4]॥

(10) ਕੇਤੀਆ ਸੁਰਤੀ ਸੇਵਕ ਕੇਤੇ ਨਾਨਕ ਅੰਤੁ ਨ ਅੰਤੁ॥35॥

ਪਾਉੜੀ 36

(1) ਗਿਆਨ ਖੰਡ[1] ਮਹਿ ਗਿਆਨੁ[2] ਪਰਚੰਡੁ[3]॥

---

(9) 1. ਮਵਾਲੀਦ
2. ਜ਼ੁਬਾਨਹਾ
3. ਤਖ਼ਤ, ਸਰੀਰ, ਪਾਦ, ਔਰੰਗ
4. ਪਾਦਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਾਹਾਨ, ਜ਼ਿੱਲ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ

(10) 1. ਕੁਤਬ-ਏ-ਇਲਹਾਮੀ, ਮੁਰਾਦ ਅਜ਼ਵੇਦ-ਏ-ਮੁੱਕਦਸ ਅਸਤ
2. ਖ਼ਾਦਿਮ, ਮੁਰੀਦ, ਮੁਅਤਕਿਦ, ਮੁਕਤਦੀ, ਪੈਰੋਕਾਰ, ਆਬਿਦ, ਅਰਵਾਹ-ਏ-ਪਾਕ
3. ਹੇਚ ਇਨਤਿਹਾ-ਓ-ਕਰਾਨ ਹੱਦ, ਪਾਯਾਨ, ਇਖ਼ਤਿਤਾਮ ਨੀਸਤ

ਪਾਉੜੀ 36

(1) 1. ਮਨਜ਼ਿਲ-ਓ-ਬਾਬ-ਓ-ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ
2. ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ
3. ਮੁਨੱਵਰ, ਮੁਤੱਜਲਾ, ਦਰਖ਼ਸਾਂ, ਜ਼ੌਬਾਰ, ਜ਼ੌਫ਼ਿਸ਼ਾਂ, ਨੂਰ ਅਫ਼ਸ਼ਾਂ, ਤਾਬਾਨ, ਪੁਰਜ਼ਿਯਾ, ਪੁਰ ਤਨਵੀਰ, ਨੂਰਬਾਰ, ਰਖ਼ਸ਼ਾਂ

9. ਬਸ ਮਵਾਲੀਦ-ਓ-ਜ਼ਬਾਂਹਾ ਹਮ ਬਸੇ
ਤਖ਼ਤ-ਓ-ਸ਼ਾਹਾਨ-ਓ-ਸ਼ਹ-ਏ-ਆਲਮ ਬਸੇ

10. ਕੁਤਬ-ਏ-ਇਲਹਾਮੀ-ਓ-ਸ਼ੁਰਤੀ[1] ਹਾ ਬਸੇ
ਪਾਕ ਅਰਵਾਹ-ਓ-ਖ਼ਦਮ ਆਂਰਾ ਬਸੇ

ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਆਂ ਹਮਾ ਮਖ਼ਲੂਕ ਰਾ
ਨੀਸਤ ਨਾਨਕ ਇਖ਼ਤਿਤਾਮ-ਓ-ਇਨਤਿਹਾ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਸ਼ਸ਼ੁਮ

1. ਗਿਯਾਨ[1] ਖੰਡ ਆਂ ਬਾਬ-ਓ-ਜਾਏ ਮਅਰਫ਼ਤ
ਕਿਅੰਦਰਸ਼ ਰਖ਼ਸ਼ਾਂ ਜ਼ਿਯਾ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ

ਮਅਰਫ਼ਤ ਦਰ ਆਂ ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਆਲੀਸ਼ਾਂ
ਹਸਤ ਮੁਤੱਜਲੀ ਮੁਨੱਵਰ ਜ਼ੌਫ਼ਿਸ਼ਾਂ

---

1. ਮੁਰਾਦ ਅਜ਼ਵੇਦ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ ਅਸਤ ਕਿ ਚਹਾਰ ਕੁਤਬ-ਏ-ਇਲਹਾਮੀ-ਏ-ਹੁਨੂਦ ਅਸਤ

॥ ਕੇਤੀਆ ਖਾਣੀ ਕੇਤੀਆ ਬਾਣੀ ਕੇਤੇ ਪਾਤ ਨਰਿੰਦ ॥

۹) کیتیا کھانی[۱] کیتیا بانی[۲] کیتے پات[۳] نَرِندَ[۴]

॥ ਕੇਤੀਆ ਸੁਰਤੀ ਸੇਵਕ ਕੇਤੇ ਨਾਨਕ ਅੰਤੁ ਨ ਅੰਤੁ ॥੩੫ ॥

۱۰) کیتیا سُرتی[۱] سیوک[۲] کیتے نانک انتُ[۳] نہ انتُ

॥ ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਮਹਿ ਗਿਆਨੁ ਪਰਚੰਡ ॥

پوڑی۳۶ ۱) گِیان کھنڈ[۱] مہِ گِیانُ[۲] پَرچنڈ[۳]

۹) ۱ مؤالید ۲ زُبانہا ۳ تخت، سرِیر، پاد، اَورنگ ۴ پادشاہ، شاہان، ظلِ خُدا

۱۰) ۱ کُتبِ الہامی مُراد از وید مُقدس است، ارواحِ پاک ۲ خادِم، مُرید، مُعتقِد، مُقتدی، پیروکار، عابِد ۳ ہیچ انتہا و کران وحدّ، پایان، اختِتام نیست

۳۶ ۱) ۱ مَنزِل، باب، مُقامِ مَعرفت ۲ عِرفان و مَعرفت ۳ مُنوّر، مُتجلّی، درخشاں، ضَوبار، ضَوفِشاں، نُور افشاں، تابان، پُرضیا، پُرتنویر، نُور بار، رَخشاں

۹) بَس مَوالِید و زُباں ہا ہَم بَسے تخُت و شاہان و شَہِ عالَم بَسے

۱۰) کُتَبِ اِلہامی و شُرتی[۱] ہا بَسے پاک اَروَاحُ و خَدَم آنرا بَسے
دَر حَقِیقَت آں ہَمہ مَخلُوق را
نیست نانک اِختَتام و اِنتَہا

مَنزِلِ سی و شَشم

۱) گِیان کھَنڈ[۱] آں بَاب و جائے مَعرفَت کاندرَش رَخشاں ضِیائے مَعرفَت
مَعرِفت دَر آں مُقامِ عالی شان ہَست مُتجَلّی مُنوّر ضَو فِشاں

۱) ۱ ملاحظہ بکنید حاشیہ ۱:۱ ابر صفحہ سابق (252)

(6) ਕੇਤੇ ਇੰਦ[1] ਚੰਦ[2] ਸੂਰ[3] ਕੇਤੇ ਕੇਤੇ ਮੰਡਲ[4] ਦੇਸ[5]॥

(7) ਕੇਤੇ ਸਿਧ[1] ਬੁਧ[2] ਨਾਥ[3] ਕੇਤੇ ਕੇਤੇ ਦੇਵੀ[4] ਵੇਸ॥

(8) ਕੇਤੇ ਦੇਵ[1] ਦਾਨਵ[2] ਮੁਨਿ[3] ਕੇਤੇ ਕੇਤੇ[4] ਰਤਨ[5] ਸਮੁੰਦ[6]॥

6. ਮਿਹਰ ਹਮ ਬਸ ਚੂੰ ਮਹ-ਓ-ਇੰਦਰ[1] ਬਸੇ
ਬੱਰ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਕੁੱਰਾਹਾ ਕਿਸ਼ਵਰ ਬਸੇ

7. ਬਾ ਕਰਾਮਤ ਸਿੱਧ[1], ਬੁਧ[2] ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ
ਆਬਿਦ-ਏ-ਮੁਰਤਾਜ਼ ਨਾਥ[3] ਆਂ ਹਮ ਕਸੀਰ

ਸ਼ਕਲ-ਏ-ਦੇਵੀ[4] ਸੂਰਤ-ਏ-ਰੂਹਾਨਿਯਾ
ਆਂ ਮੁਵਕਿਲਾ-ਏ-ਕੁੱਵਤਹਾ ਬਸਾ

8. ਬਸ ਕਿ ਜਿੱਨਾਤ-ਓ-ਮਲਕ ਬਸ ਔਲਿਯਾ
ਬਹਰ-ਏ-ਜ਼ੱਖ਼ਾਰ-ਓ-ਜਵਾਹਰ ਦੁੱਰ ਬਸਾ

---

(6) 1. ਇੰਦਰ : ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ ਅਸਤ ਵ ਸ਼ਾਹ-ਏ-ਮਲਾਇਕਾ ਨੀਜ਼
2. ਮਾਹ, ਮਾਹਤਾਬ, ਕਮਰ
3. ਮਿਹਰ, ਆਫ਼ਤਾਬ, ਸ਼ਮਸ
4. ਅਕਾਲੀਮ, ਬੱਰ-ਏ-ਆਜ਼ਮਹਾ, ਕੁੱਰਾਹਾ
5. ਮੁਲਕ, ਕਿਸ਼ਵਰ, ਵਿਲਾਯਤ

(7) 1. ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਸਾਲਿਕੀਨ, ਅਹਲ-ਏ-ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਕਰਾਮਾਤ, ਜ਼ਾਬਤੁਲ ਹਵਾਸ, ਹਾਬਿਸ-ਉੱਦਮ, ਅਹਲ-ਏ-ਕਮਾਲ, ਫ਼ਕੀਰਾਨ-ਏ-ਬਾ ਕਰਾਮਤ
2. ਜ਼ੀਰਕ, ਦਾਨਾ, ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ, ਆਲਿਮ-ਏ-ਉਲੂਮ-ਏ-ਮਅਨਵੀ
3. ਮੁਰਤਾਜ਼, ਆਬਿਦਾਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਦਰਵੇਸ਼ਾਨ-ਏ-ਕਾਮਿਲ, ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
4. ਅਸ਼ਕਾਲ-ਏ-ਰੂਹਾਨਿਯਾ, ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਮਲਾਇਕਾ, ਮੁਵੱਕਿਲਾ-ਏ-ਕੁੱਵਤ

(8) 1. ਮਲਾਇਕ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਗਾਨ, ਕੱਰੋਬਿਯਾਂ
2. ਜਿਨਾਤ, ਸ਼ਯਾਤੀਨ, ਦੇਵ
3. ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਔਲਿਯਾ-ਏ-ਅੱਲਾਹ, ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਹੱਕ, ਮੁਕਬਿਲਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
4. ਬਸੇ, ਬਸ
5. ਚਹਾਰਦਹ ਜਵਾਹਰ-ਏ-ਖ਼ਾਸ, ਜਵਾਹਰ-ਓ-ਗੌਹਰ
6. ਬਹਰ-ਏ-ਜ਼ੱਖ਼ਾਰ, ਦਰਿਯਾ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ, ਦਰਿਯਾ-ਏ-ਬਹਰ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ

॥ ਕੇਤੇ ਇੰਦ ਚੰਦ ਸੂਰ ਕੇਤੇ ਕੇਤੇ ਮੰਡਲ ਦੇਸ ॥

۶) کیتے اِند[1] چند[2] سُور[3] کیتے کیتے منڈل[4] دیس[5]

॥ ਕੇਤੇ ਸਿਧ ਬੁਧ ਨਾਥ ਕੇਤੇ ਕੇਤੇ ਦੇਵੀ ਵੇਸ ॥

۷) کیتے سِدھ[1] بُدھ[2] ناتھ[3] کیتے کیتے دیوی[4] ویس

॥ ਕੇਤੇ ਦੇਵ ਦਾਨਵ ਮੁਨਿ ਕੇਤੇ ਕੇਤੇ ਰਤਨ ਸਮੁੰਦ ॥

۸) کیتے دیو[1] دانو[2] مُنِ[3] کیتے کیتے[4] رَتن[5] سُمنُد[6]

---

۶) ۱ اِندر، اِسمِ مَلَک است وشاہِ ملایکہ نیز ۲ ماہْ، ماہتاب، قمر ۳ مہر، آفتاب، شمس
۴ اَقالیم، بحرِ اعظم ہا، کُرّہ ہا ۵ مُلک، کشوَر، وِلایت

۷) ۱ عارِفانِ الٰہی، قُدوۃ السالکین، اہلِ کشف وکرامات، ضابطِ الحواس، وحابسِ الدم، اہلِ کمال، فقیرانِ باکرامت ۲ زِیرک، دانا، رَوشن ضمیر، عالمِ علومِ معنوی ۳ مُرتاض، عابدانِ الٰہی، درویشانِ کامل، عارِفانِ خُدا ۴ اشکالِ رُوحانیہ وصِفاتِ ملایکہ، موکّلہ قوّت ہا

۸) ۱ مَلایک، فرِشتگان، کرّوبیاں ۲ جِنّات، شیاطین، دیو ۳ عارِفانِ الٰہی، اولیائے اللہ، مردانِ حق، مُقبلانِ خُدا ۴ بسے، بَس ۵ چہاردہ جواہرِ خاص، لَعل وگُہر ۶ بحرِ زخّار، دریائے اَعظم، دریائے مُحیط، بحرِ اَعظم

۶) مِہر ہم بَس چُوں مَہ و اِندَر بسے
بحرِ اَعظم کُرّہ ہا کِشوَر بسے

۷) با کرامت سِدھ و بُدھ رَوشن ضمیر
عابدِ مُرتاض ناتھ آں ہم کثیر
شُکلِ دیوی صُورتِ رُوحانیہ
آں موکّلہ قُوّت ہا بسا

۸) بَسکہ جِنّات و مَلَک بَس اَولیا
بحرِ زخّار و جَواہر دُرّ بَسا

(3) ਕੇਤੇ[1] ਪਵਣ[2] ਪਾਣੀ[3] ਵੈਸੰਤਰ[4] ਕੇਤੇ[5] ਕਾਨ[6] ਮਹੇਸ[7]॥

(4) ਕੇਤੇ[1] ਬਰਮੇ[2] ਘਾੜਤਿ[3] ਘੜੀਅਹਿ[4] ਰੂਪ[5] ਰੰਗ[6] ਕੇ ਵੇਸ[7]॥

(5) ਕੇਤੀਆ ਕਰਮ[1] ਭੂਮੀ[2] ਮੇਰ[3] ਕੇਤੇ[4] ਕੇਤੇ ਧੂ[5] ਉਪਦੇਸ[6]॥

---

(3) 1. ਬਸੇ
2. ਬਾਦ
3. ਆਬ
4. ਆਤਿਸ਼
5. ਬਸ
6. ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ: ਪੈਗ਼ੰਬਰ-ਏ-ਹੁਨੂਦ
7. ਸ਼ਿਵ ਜੀ: ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਫ਼ਨਾ

(4) 1. ਬਸੇ
2. ਜਮਅ ਬ੍ਰਹਮਾ : ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਈਜਾਦ ਵ ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ
3. ਸਾਨਿਅ-ਓ-ਸੱਨਾਅ
4. ਸਿਫ਼ਤ ਕੁਨੰਦ, ਸਾਜ਼ੰਦ
5. ਫ਼ਨ-ਓ-ਜਮਾਲ, ਲਤਾਫ਼ਤ, ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ, ਨਫ਼ਾਸਤ-ਓ-ਨਜ਼ਾਕਤ
6. ਤਰਜ਼, ਰੰਗ, ਵਜ਼ਅ
7. ਸੂਰਤ, ਸ਼ਕਲ, ਵਜ਼ਅ, ਤਸਵੀਰ, ਨਕਸ਼ਾ, ਹੈਅਤ, ਸ਼ਬੀਹ

(5) 1. ਬਸੇ
2. ਫ਼ਰਜ਼ਗਾਹ, ਅਮਲਗਾਹ, ਦਾਰ-ਉਲ-ਅਮਲ, ਸਰਜ਼ਮੀਨ-ਏ-ਫ਼ਰਜ਼-ਓ-ਅਮਲ
3. ਕੋਹ-ਏ-ਜ਼ਰ, ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ
4. ਬਸੇ
5. ਧ੍ਰੂਭਗਤ: ਇਸਮ-ਏ-ਮੁਕਬਿਲ-ਏ-ਵਕਤ ਕਿ ਅਬਿਦ-ਏ-ਅਅਲਾ ਬੂਦ
6. ਵਾਇਜ਼-ਏ-ਧ੍ਰੂਮੁਰਾਦ ਅਜ਼ਨਾਰਦਸਤ ਕਿ ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ ਅਸਤ

3. ਬਾਦ-ਓ-ਆਬ-ਓ-ਆਤਿਸ਼ ਈਂ ਜੁਮਲਾ ਬਸੇ
ਕਰਿਸ਼ਨ[1]-ਓ-ਸ਼ਿਵਜੀ[2] ਨੀਜ਼ ਹਮ ਆਂਜਾ ਬਸੇ

4. ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਅਸ਼ਕਾਲ-ਏ-ਹੁਸਨ-ਓ-ਰੰਗ ਰਾ
ਬਰ ਮਏ[1]-ਏ-ਸਾਨਿ ਅਕਿ ਸਾਜ਼ੰਦ ਆਂ ਬਸਾ

5. ਅਰਜ਼-ਏ-ਅਮਲ-ਓ- ਮੇਰ[1]-ਓ-ਕੋਹ-ਏ-ਜ਼ਰਬਸੇ
ਨਾਰਦ-ਏ-ਵਾਇਜ਼[2] ਧ੍ਰੁਰੂਦੀਗਰ[3] ਬਸੇ

---

(3) 1. ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ: ਪੈਗ਼ੰਬਰ-ਏ-ਹੁਨੂਦ ਕਿ ਦਰ ਦਵਾਪਰ ਜੁਗ ਦਰ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਤਸ਼ਰੀਫ਼ ਆਵੁਰਦਾ ਅੰਦ
2. ਸ਼ਿਵ ਜੀ: ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ-ਓ-ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਫ਼ਨਾ, ਯਕੇ ਅਜ਼ ਸਿਹ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਕਮਾਲ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ

(4) 1. ਜਮਅ-ਏ-ਬ੍ਰਹਮਾ: ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ-ਓ-ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਈਜਾਦ ਕਿ ਯਕੇ ਅਜ਼ ਸਿਹ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਕਮਾਲ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਹਸਤ.

(5) 1. ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ: ਕੋਹ-ਏ-ਜ਼ਰ
2. ਨਾਰਦ: ਇਸਮ-ਏ-ਆਬਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲਸਤ, ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ-ਏ-ਹੱਕਸਤ ਕਿ ਦਰ ਤਿਫ਼ਲੀ ਗ਼ਰਕ-ਏ-ਰਿਯਾਜ਼ਤ-ਓ-ਇਬਾਦਤ-ਏ-ਸ਼ੌਕਾ ਗਸ਼ਤਾ, ਨਾਮ-ਏ-ਸਿਤਾਰਾ ਹਮ ਅਸਤ
3. ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ ਅਸਤ ਕਿ ਧ੍ਰੁਰੂਰਾ ਵਅਜ਼ ਕਰਦਾ ਬੂਦ

॥ ਕੇਤੇ ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਵੈਸੰਤਰ ਕੇਤੇ ਕਾਨ ਮਹੇਸ ॥

(۳ کیتے[1] پَوَن[2] پانی[3] وَیسنتر[4] کیتے[5] کان[6] مہیس[7]

॥ ਕੇਤੇ ਬਰਮੇ ਘਾੜਤਿ ਘੜੀਅਹਿ ਰੂਪ ਰੰਗ ਕੇ ਵੇਸ ॥

(۴ کیتے[1] بَرمے[2] گھاڑتِ[3] گھڑیۓ[4] رُوپ[5] رنگ[6] کے ویس[7]

॥ ਕੇਤੀਆ ਕਰਮ ਭੂਮੀ ਮੇਰ ਕੇਤੇ ਕੇਤੇ ਧੂ ਉਪਦੇਸ ॥

(۵ کیتِیا کرم[1] بھُومی[2] میر[3] کیتے[4] کیتے دھُو[5] اُپدیس[6]

(۳ ۱ بَسے ۲ باد ۳ آب ۴ آتش ۵ بس ۶ سِری کرشن جی، پیمبرِ ہنُود
۷ شِو جی، صِفتِ فنا

(۴ ۱ جمع برہما، صِفتِ اِیجاد و اِسمِ مَلک ۲ صانِع وصَناع ۳ صَنعَت کُنند، سازند و ساختہ میشوَد
۴ حُسن و جَمال، لطافت، خُوبصُورتی، نفاسَت ونزاکت ۵ طرزِ رنگ، وَضع
۶ صُورت، شکل، وَضع، تصویر، نقشہ، ہیَت، شبیہہ ۷ بَسے

(۵ ۱ بَسے ۲ فَرض گاہ، عَمل گاہ، دارُالعمَل، سرزمینِ فرض وعَمل ۳ کوہِ زر، سُمیر پَربت ۴ بسے
۵ دِھرو بھگت، اِسمِ مُقبلِ حق کہ عابِد اعلیٰ بوَد ۶ واعِظ دھرُو مراد از ناردست کہ اِسمِ مَلک است

(۳ باد و آب و آتش اِیں جُملہ بَسے کرِشن[1] و شِو جی[2] نیز ہم آنجا بَسے

(۴ مُختلِف اَشکالِ حُسن و رنگ را بَرمیۓ[1] صانع کہ سازند آں بَسا

(۵ اَرضِ عمل و مِیر[1] و کوہِ زر بَسے
نارَدِ واعِظ[2] دھرُو دِیگر بَسے

(۳ ۱ سِری کرِشن جی پیمبرِ ہنُود کہ دَردواپَر جُگ در ہندوستان تشریف آوردہ اند
۲ شِو جی، اِسمِ مَلک وصِفتِ فنا یکے اَز سہ صِفاتِ کمالِ حق تعالیٰ

(۴ ۱ جمع برہما، اِسمِ مَلک وصِفت اِلقا، ایجاد کہ یکے از سہ صِفاتِ کمالِ حق تعالیٰ ہست

(۵ ۱ سمیر پربت، کوہِ زر ۲ نارد، اِسمِ عابِد کامِلست، برگزیدہ ہست کہ در طِفلی غرقِ
ریاضیت، عِبادتِ شاقہ گشت ونامِ ستارہ ھَم است

(11) ਨਾਨਕ ਗਇਆ[1] ਜਾਪੈ[2] ਜਾਇ॥34॥

ਪਾਉੜੀ 35

(1) ਧਰਮ ਖੰਡ[1] ਕਾ ਏਹੋ[2] ਧਰਮੁ[3]॥

(2) ਗਿਆਨ ਖੰਡ[1] ਕਾ ਆਖਹੁ[1] ਕਰਮੁ[3]॥

---

(11) 1. ਰਸੀਦਾ, ਰਫ਼ਤਾ
2. ਮਅਲੂਮ, ਸਾਬਿਤ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਸ਼ੁਦ (ਐ ਨਾਨਕ ਬਆ ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਆਲਾ ਬਿਰਸੀਦਾ ਸਾਬਿਤ ਗਰਦਦ, ਦਰ ਕੁਦਾਮੀ ਖ਼ਾਮੀ ਪੁਖ਼ਤਗੀਸਤ)

ਪਾਉੜੀ 35
(1) 1. ਦਾਰ-ਉਲ-ਅਮਲ, ਸ਼ਰੀਅਤ, ਤਰੀਕਤ
2. ਹਮੀਂ
3. ਕਾਨੂਨ, ਫ਼ਰਜ਼, ਅਮਲ, ਦਸਤੂਰ-ਉਲ-ਅਮਲ
(2) 1. ਬਾਬ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ, ਆਲਮ-ਏ-ਮਲਕੂਤ, ਆਲਮ-ਏ-ਅਰਵਾਹ
2. ਬਿਗੋਏਦ, ਬਯਾਨ ਬਿਕੁਨੇਦ
3. ਆਈਨ, ਬਯਾਨ, ਜ਼ਿਕਰ, ਦਰਜਾ, ਬਾਬ, ਸ਼ਰਹ, ਦਸਤੂਰ, ਤਫ਼ਸੀਰ, ਤਸ਼ਰੀਹ (ਈਂ ਹਰ ਸਿਹ ਮੁਕਾਮਾਤ ਗਿਆਨ ਖੰਡ, ਸਰਮਖੰਡ, ਕਰਮਖੰਡ ਅਜ਼ਮੁਕਾਮਾਤ-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਬਾਸ਼ ਦ)

11. ਨਾਨਕ ਅਜ਼ ਰਫ਼ਤਨ ਬ ਆਂ ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਪਾਕ
ਇਲਮ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਸ਼ੁਦ ਜ਼ਿ ਹਾਲ-ਏ-ਮੁਸ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ਾਕ

ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਬਾਸ਼ਦ ਅਜ਼ ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਮਾ
ਖ਼ਾਮ-ਓ-ਪੁਖ਼ਤਾ ਨੇਕ-ਓ-ਬਦ ਗਰਦਦ ਜੁਦਾ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਪੰਜਮ

1. ਆਲਮ-ਏ-ਦਾਰੁਲ-ਅਮਲ ਰਾ ਬਰ ਜ਼ਮੀਂ
ਫ਼ਰਜ਼-ਓ-ਆਈਨ-ਓ-ਅਮਲ ਬਾਸ਼ਦ ਹਮੀਂ

(ਕਜ਼ ਅਮਲ ਈਂਜਾ ਕੁਨਦ ਫ਼ਰਜ਼ੇ ਅਦਾ
ਤੋਸ਼ਾ-ਏ-ਨੇਕੀ ਬੁਰਦ ਪੇਸ਼-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ

2. ਗਿਯਾਨ' ਖੰਡ ਸਤ ਆਂਕਿ ਬਾਬ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ
ਜ਼ਾਂ ਬਿਗੋਏਦ ਅਕਨੂੰ ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਕੈਫ਼ੀਯਤ

(ਆਲਮ-ਏ-ਨਾਸੂਤ ਰਾ ਹਸਤ ਈਂ ਬਯਾਂ
ਆਲਮ-ਏ-ਮਲਕੂਤ ਰਾ ਬਾਸ਼ਦ ਚਿਸਾਂ?

॥ ਨਾਨਕ ਗਇਆ ਜਾਪੈ ਜਾਇ ॥ ੩੪ ॥

۱۱)　نانک گئیا[۱] جاپَے[۲] جائے

॥ ਧਰਮ ਖੰਡ ਕਾ ਏਹੋ ਧਰਮੁ ॥

پوڑی ۳۵　۱) دھرم کھنڈ[۱] کا ایہو[۲] دھرم[۳]

॥ ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਕਾ ਆਖਹੁ ਕਰਮੁ ॥

۲)　گِیان کھنڈ[۱] کا آکھہ[۲] کرم[۳]

---

۱۱) ۱ رسیدہ، رفتہ　۲ معلوم، ثابت خواہد شُد
(اے نانک بآں دربارِ عُلا برسیدہ ثابت گردَد کہ درکدامی خامی و پُختگی ست)

---

۳۵ ۱) ۱ دارُالعَمَل، شرِیعَت وطرِیقَت　۲ ہمیں　۳ قانُون، فرض، عَمَل، دستُورالعَمَل

---

۲) ۱ بابِ معُرفت، عالَمِ ملکُوت، عالَمِ اَرواح ۲ بگوید، بیانِ بکُنید　۳ آئین، بیان، ذِکر، دَرجہ، باب، شرحِ دستور، تفسیر، تشرِیح
(اِیں ہر سہ مُقامات گیان کھنڈ، سرم کھنڈ، کرم کھنڈ اِز مُقاماتِ حَق تعالٰی باشد)

۵) نانکؔ اَز رَفتن بآں دَربارِ پاک　عِلُم خواہَد شُد زِحالِ مُشتِ خاک
آزمائش باشَد اَز اَعمالِ ما
خام و پُختَہ نیک و بَد گردَد جُدا

منزلِ سی و پنجم

۱)　عالَمِ دارُالعَمَل را بَر زمیں　فَرض و آئین و عَمل باشد ہَمیں
(گر عَمَل اِیں جا کُند فرضے اَدا　توشَہَ نیکی بُرد پیشِ خُدا)

۲)　گِیان کھنڈ[۱] ست آنکہ بابِ مَعُرفت
زاں بگوئید اکنُوں ذِکر و کیفیّت
(عالَمِ ناسُوت راہست اِیں بیاں　عالَمِ مَلکُوت را باشَد چساں؟)

---

۲) ۱ ملاحظہ بکنید حاشیہ ۲:۱ بر صفحہ سابق (246)

(8) ਤਿਥੈ[1] ਸੋਹਨਿ[2] ਪੰਚ[3] ਪਰਵਾਣੁ[4]॥

(9) ਨਦਰੀ[1] ਕਰਮਿ ਪਵੈ[2] ਨੀਸਾਣੁ[3]॥

(10) ਕਚ[1] ਪਕਾਈ[2] ਓਥੈ[3] ਪਾਇ[4]॥

8. ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਹਕ ਪਸੰਦ
ਅੰਦਰਾਂ ਦਰਬਾਰ ਜ਼ੀਨਤ ਮੀ ਬੁਰੰਦ

9. ਨੀਜ਼ ਆਂਜਾ ਗਰਦਦ ਅਜ਼ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਿਸ਼ਾਂ
ਅਜ਼ ਨਿਗਾਹ-ਏ-ਮਿਹਰ-ਏ-ਹੱਕ ਬਰ ਮੁਕਬਿਲਾਂ

10. ਇਮਤਿਹਾਂ ਆਂਜਾ ਬਿਗਰਦਦ ਜੁਮਲਗੀ
ਦਰ ਕੁਦਾਮੀ ਹਸਤ ਖ਼ਾਮੀ-ਪੁਖ਼ਤਗੀ?

---

(8) 1. ਬ ਆਂ ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਪਾਕ
2. ਜ਼ੇਬ-ਓ-ਜ਼ੀਨਤ ਯਾਬੰਦ, ਜ਼ੇਬੰਦ
3. ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਮੌਲਾ, ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
4. ਮਕਬੂਲ, ਮਨਜ਼ੂਰ, ਖ਼ਾਸ, ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ, ਪਸੰਦੀਦਾ, ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ, ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਹੱਕ, ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਹੱਕ, ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ, ਮੁਕੱਰਬੀਨ

(9) 1. ਅਜ਼ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਓ-ਰਹਮਤ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਏ-ਹੱਕ
2. ਗਰਦਦ, ਕਰਦਾ ਮੀਸ਼ਵਦ
3. ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਮਿਹਰ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਏ-ਹੱਕ

(10) 1. ਖ਼ਾਮੀ
2. ਪੁਖ਼ਤਗੀ, ਨੇਕੀ
3. ਦਰ ਆਂਜਾ
4. ਇਮਤਿਹਾਨ-ਓ-ਆਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਮੀਸ਼ਵਦ, ਮਅਲੂਮ ਸ਼ਵਦ, ਖ਼ਬਰਤ ਸ਼ਵਦ

॥ ਤਿਥੈ ਸੋਹਹਿ ਪੰਚ ਪਰਵਾਣੁ ॥

۸) تِتھے[1] سوہنِ[2] پنچ[3] پَروانُ[4]

॥ ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ ਪਵੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥

۹) نَدرى[1] کرمِ پوَے[2] نیسانُ[3]

॥ ਕਚ ਪਕਾਈ ਓਥੈ ਪਾਇ ॥

۱۰) کچ[1] پکائی[2] اُتھے[3] پائے[4]

۸) برگزیدہ عارفانِ حق پسند
اندر آں دربار زینت می برند

۹) نیز آنجا گردد از بخشش نشاں
از نگاہِ مہرِ حق بر مقبلاں

۱۰) اِمتحاں آنجا بگردد جملگی
در کدامی ہست خامی پختگی

---

۸) [1] باں دربارِ پاک [2] زیب وزینت یابند وزیبند [3] عارفانِ مولا، اربابِ خدا، حق، طالبانِ صادق، مقربین [4] مقبول ومنظور، خاص، برگزیدہ وپسندیدہ

۹) [1] از نظرِ کرم، رحمت وبخششِ حق [2] گردد، گردہ می شود [3] نشانِ مہر وبخششِ حق

۱۰) [1] خامی [2] پختگی، نیکی [3] درآنجا [4] امتحان وآزمائش میشود، معلوم شود، خبرت شود

(5) ਤਿਨ ਕੇ[1] ਨਾਮ[2] ਅਨੇਕ[3] ਅਨੰਤ[4]॥

(6) ਕਰਮੀ[1] ਕਰਮੀ ਹੋਇ ਵੀਚਾਰੁ[2]॥

(7) ਸਚਾ[1] ਆਪਿ[2] ਸਚਾ[3] ਦਰਬਾਰੁ[4]॥

5. ਹਸਤ ਬੇ ਹਦ ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਆਂ ਖ਼ਲਕਤੇ
ਨਾਮ-ਏ-ਆਂਹਾ ਨੀਜ਼ ਬਿਸਿਯਾਰ-ਓ-ਬਸੇ

6. ਹਸਬ-ਏ-ਅਮਲ-ਏ-ਖ਼੍ਰੇਸ਼ ਹਰ ਜਾਂਦਾਰ ਰਾ
ਮੀ ਸ਼ਵਦ ਅਦਲ-ਓ-ਜਜ਼ਾ ਬਅਦ-ਏ-ਕਜ਼ਾ

7. ਹਸਤ ਖ਼ੁਦ ਹੱਕ ਨੀਜ਼ ਦਰਬਾਰਸ਼ ਹਕ ਅਸਤ
ਜਲਵਾਗਰ ਆਂਜਾ ਬ ਨੂਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਅਸਤ

---

(5) 1. ਆਨਾਂ ਰਾ
2. ਨਾਮ
3. ਬਿਸਯਾਰ-ਓ-ਬਸੇ ਅਜ਼ਬਸ
4. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ, ਬੇ ਹੱਦ-ਓ-ਅਦ, ਬੇ ਹਿਸਾਬ, ਬੇ ਗ਼ਾਯਤ, ਬੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ

(6) 1. ਹਸਬ-ਏ-ਅਮਲ-ਏ-ਖ਼੍ਰੇਸ਼
2. ਗ਼ੌਰ, ਦਾਦ, ਅਦਲ, ਜਜ਼ਾ, ਅਜਰ, ਇਨਸਾਫ਼

(7) 1. ਆਂ ਹੱਕ
2. ਖ਼ੁਦ ਅਸਤ
3. ਬਰ ਹੱਕ
4. ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਅਸਤ

॥ ਤਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕ ਅਨੰਤ ॥

۵) تِن کے[1] نام[2] انیک[3] اننُت[4]

॥ ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ ਹੋਇ ਵੀਚਾਰੁ ॥

۶) کرمی[1] کرمی ہوئے وِیچارُ[2]

॥ ਸਚਾ ਆਪਿ ਸਚਾ ਦਰਬਾਰੁ ॥

۷) سَچّا[1] آپِ[2] سچّا[3] دَربارُ[4]

۵) ہَسْت بے حَد بے شُمار آں خِلقتے
نامِ آنہا نیز بِسیار و بَسے

۶) حَسْبِ عَمَلِ خویش ہَر جانْدار را
می شَود عدْل و جَزا بَعْدِ قَضا

۷) ہَسْت خُود حَقّ نیز دربارش حَق اَست
جَلوَہ گر آنجا بہ نُورِ مُطلَق اَسْت

---

۵) [1] آناں را [2] نام [3] بِسیار و بَسے از بَس [4] بے شُمار، بے حَد و عَدد، بے حساب، بے عِنایت، بے اندازہ

۶) [1] حَسْبِ عَمَلِ خویش [2] غَور، داد، عدْل، جزا، اَجر، اِنصاف

۷) [1] آں حقّ [2] خُود است [3] بَرحَق [4] دربارِ حَق تعالیٰ است

(2) ਪਵਣ[1] ਪਾਣੀ[2] ਅਗਨੀ[3] ਪਾਤਾਲ[4]॥

(3) ਤਿਸੁ[1] ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ[2] ਥਾਪਿ[3] ਰਖੀ ਧਰਮਸਾਲ[4]॥

(4) ਤਿਸੁ[1] ਵਿਚਿ ਜੀਅ[2] ਜੁਗਤਿ[3] ਕੇ ਰੰਗ[4]॥

2. ਰੋਜ਼-ਓ-ਸ਼ਬ ਤਾਰੀਖ਼-ਓ-ਮੌਸਮ ਫ਼ਸਲਹਾ
ਬਾਦ-ਓ-ਆਬ-ਓ-ਆਤਿਸ਼-ਓ-ਤਹਤੁੱਸਰਾ

3. ਦਰਮਿਯਾਂ ਦਰ ਸਾਖ਼ਤ ਰੱਬ-ਏ-ਇੱਜ਼-ਓ-ਜੱਲ
ਈਂ ਜ਼ਮੀਨ-ਓ-ਅਰਜ਼ ਯਕ ਦਾਰ-ਉਲ-ਅਮਲ

4. ਗੂਨਾਗੂੰ ਮਖ਼ਲੂਕ ਦਰ ਈਂ ਸਰਜ਼ਮੀਂ
ਨੀਜ਼ ਬਹਰ-ਏ-ਜ਼ੀਸਤਨ ਤਰਜ਼-ਏ-ਚੁਨੀਂ

---

(2) 1. ਬਾਦ
2. ਆਬ
3. ਆਤਿਸ਼
4. ਆਲਮ-ਏ-ਜ਼ੇਰੀਂ-ਓ-ਪਸਤ, ਤਹਤਾਨੀ, ਤਹਤੁੱਸਰਾ

(3) 1. ਦਰਮਿਯਾਨ ਵੁਸਅਤ, ਅਰਸਾ, ਔਕਾਤ, ਫ਼ਾਸਿਲਾ
2. ਕੁੱਰਾ-ਏ-ਅਰਜ਼, ਜ਼ਮੀਨ
3. ਨਸਬ-ਓ-ਕਾਇਮ ਕਰਦਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ
4. ਅਮਲਗਾਹ, ਫ਼ਰਾਇਜ਼ਗਾਹ, ਦਾਰ-ਉਲ-ਅਮਲ

(4) 1. ਦਰ ਆਂ ਜ਼ਮੀਨ-ਓ-ਜਹਾਨ
2. ਜਾਨਦਾਰ, ਮਖ਼ਲੂਕ, ਜ਼ੀ ਰੂਹ, ਖ਼ਲਕਤ
3. ਤਰਜ਼, ਤਦਬੀਰ, ਤਰਕੀਬ, ਤੌਰ
4. ਰੰਗਾ ਰੰਗ, ਗੂਨਾ ਗੂੰ, ਈਂ ਬਯਾਨ-ਏ-ਆਲਮ-ਏ-ਅਲਵਾਨ ਕਿ ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼-ਓ-ਮੁਤਫ਼ੱਰਿਕ ਰੰਗ ਦਾਰਦ

॥ ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਪਾਤਾਲ ॥

۲) پَوَن[۱] پانی[۲] اگنی[۳] پاتال[۴]

॥ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਥਾਪਿ ਰਖੀ ਧਰਮਸਾਲ ॥

۳) تِس[۱] وِچ دھرتی[۲] تھاپِ[۳] رکھی دھرم[۴] سال

॥ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਜੀਅ ਜੁਗਤਿ ਕੇ ਰੰਗ ॥

۴) تِس وِچ[۱] جِیہ[۲] جُگتِ[۳] کے رنگ[۴]

۲) ۱ باد ۲ آب ۳ آتِش ۴ عالَمِ زِیریں وپَست، تحتانی، تحتُ الثریٰ

۳) ۱ دِرمیان وُسعَت وعَرصہ واوقات، فاصِلہ ۲ کُرّۂ اَرض، زمین ۳ نصب وقائم کردہ است
۴ عَمَل گاہ، فرائض گاہ، دارُالعَمَل

۴) ۱ دَرآں زمین وجہان ۲ جاندار، مخلُوق، ذِی رُوح، خِلقت ۳ طرز، تدبیر، ترکیب، طور
۴ رنگارنگ، گُونہ گُوں بہ مُختَلِف اقسام، قِسم بقِسم
ایں بیان عالم الوان است کہ مُختلف ومتفرق رنگ دارد

۲) رُوز وشَب تارِیخ ومَوسَم فَصل ہا
باد وآب وآتِش وتحتُ الثَّریٰ

۳) دَرمِیاں دَرساخت رَبّ عِزّ وجَلّ
اِیں زمین وارض یک دَارُالعَمَل

۴) گُونہ گُوں مَخلُوق دَر اِیں سَرزمیں
نِیز بَہرِ زِیستَن طَرزِ چُنیں

(8) ਨਾਨਕ ਉਤਮੁ[1] ਨੀਚੁ[2] ਨ ਕੋਇ[3]॥33॥

ਪਾਉੜੀ 34

(1) ਰਾਤੀ[1] ਰੁਤੀ[2] ਥਿਤੀ[3] ਵਾਰ[4]॥

8. ਬਿਲਯਕੀਂ ਨਾਨਕ ਬ ਜ਼ੋਰ-ਓ-ਦਸਤਰਸ
ਆਲਾ ਅਦਨਾ ਹੇਚ ਨਤਵਾਂ ਗਸ਼ਤਕਸ

(ਅਜ਼ ਯਕੀਨ-ਓ-ਇਅਤਦਾਲ-ਓ-ਆਜਿਜ਼ੀ
ਰਹਮਤਸ਼ ਆਯਦ ਨ ਅਜ਼ ਜ਼ੋਰ-ਓ-ਖ਼ੁਦੀ)

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਚਹਾਰੁਮ

1. (ਆਂ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਅਜ਼ੀਮ-ਓ-ਕਿਬਰੀਯਾ
ਫ਼ਾਇਲ-ਏ-ਕੁਲ ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਓ-ਸਮਾ)

(ਆਫ਼ਰੀਦ ਔਕਾਤ-ਓ-ਮੈਆਦ ਅਰਸਾਰਾ
ਨੀਜ਼ ਵੁਸਅਤ ਸਤਹ-ਓ-ਜਾਏ-ਓ-ਫ਼ਾਸਿਲਾ)

ਰੋਜ਼-ਓ-ਸ਼ਬ ਤਾਰੀਖ਼-ਓ-ਮੌਸਮ ਫ਼ਸਲਹਾ
ਬਾਦ-ਓ-ਆਬ-ਓ-ਆਤਿਸ਼-ਓ-ਤਹਤੁੱਸਰਾ

---

(8) 1. ਆਲਾ
2. ਅਦਨਾ
3. ਬਿਖ਼ੁਦ ਕਸੇ ਨਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ

ਪਾਉੜੀ 34

(1) 1. ਲੈਲ, ਸ਼ਬ
2. ਮੌਸਮ, ਫ਼ਸਲ, ਹੰਗਾਮ
3. ਤਾਰੀਖ਼
4. ਯੌਮ, ਰੋਜ਼-ਓ-ਨਹਾਰ

॥ ਨਾਨਕ ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਨ ਕੋਇ ॥ ੩੩ ॥

۸) نانکؔ اُتمُ[1] نیچُ[2] نہ کوئے[3]

۸) بالیّقیں نانکؔ بزور و دسترس اعلیٰ ادنیٰ ہیچ نتواں گشت کس

(از یقین و اعتدال و عاجزی)

رحمتش آید نہ از زور و خودی

منزل سی و چہارم

॥ ਰਾਤੀ ਰੁਤੀ ਥਿਤੀ ਵਾਰ ॥

پوڑی ۳۴ ۱) راتی[1] رُتی[2] تھِتی[3] وار[4]

۱) (آں خداوندِ کریم و کبریا فاعلِ کُل خالقِ ارض و سما)

(آفرید اوقات و میعادِ عرصہ را نیز وسعت سطح و جائے و فاصلہ)

رُوز و شب تاریخ و موسم فصل ہا

باد و آب و آتش و تحتُ الثّریٰ

---

۸) [1] اعلےٰ [2] ادنےٰ [3] بخُود کسے نتواند شد

۳۴ ۱) [1] لیل و شب [2] موسم، فصل ہنگام [3] تاریخ [4] یوم، روز و نہار

(5) ਜੋਰੁ ਨ ਸੁਰਤੀ[1] ਗਿਆਨਿ[2] ਵੀਚਾਰਿ[3]॥

(6) ਜੋਰੁ ਨ ਜੁਗਤੀ[1] ਛੁਟੈ[2] ਸੰਸਾਰੁ[3]॥

(7) ਜਿਸੁ[1] ਹਥਿ[2] ਜੋਰੁ[3] ਕਰਿ[4] ਵੇਖੈ[5] ਸੋਇ॥

5. ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਬਰਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਤਹਕੀਕ-ਓ-ਸਈ
ਮਅਰਫ਼ਤ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਇਦਰਾਕ ਆਗਹੀ

ਬਰ ਹਮਾ ਕਾਰ-ਏ-ਜ਼ਮੀਰ-ਓ-ਅਕਲ-ਓ-ਹੋਸ਼
ਜ਼ੋਰ-ਓ-ਕੁੱਵਤ ਬੇ ਅਸਰ ਅਸਤ-ਓ-ਖ਼ਮੋਸ਼

6. ਨੀਸਤ ਬਰ ਤਦਬੀਰ ਜ਼ੋਰ-ਏ-ਮਾ ਕਜ਼ਾਂ
ਮਾ ਨਿਜਾਤ ਆਰੇਮ ਅਜ਼ ਤਰਕ-ਏ-ਜਹਾਂ

7. ਗਰ ਬਜ਼ਅਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਬਿਦਸਤਸ਼ ਤਾਕਤੇ
ਆਜ਼ਮਾਯਦ ਜ਼ੋਰ-ਓ-ਬੀਨਦ ਆਂ ਕਸੇ

(ਬੇ ਅਸਰ ਬੇਕਾਰ ਜ਼ੋਰਸ਼ ਬੇ ਗੁਮਾਂ
ਆਜਿਜ਼-ਓ-ਬੇ ਚਾਰਾ ਇਨਸਾਂ ਪੇਸ਼-ਏ-ਆਂ)

---

(5) 1. ਜ਼ਮੀਰ-ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਹੋਸ਼, ਤਸੱਵੁਰ, ਆਗਾਹੀ, ਫ਼ਹਮ-ਓ-ਕਿਯਾਸ
2. ਇਰਫ਼ਾਨ, ਮਅਰਫ਼ਤ
3. ਗ਼ੌਰ-ਓ-ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਸਈ, ਜੁਹਦ, ਤਹਕੀਕ

(6) 1. ਤਦਬੀਰ-ਓ-ਤਰਕੀਬ
2. ਤਰਕੀਬ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ ਬਵਦ ਵ ਨਿਜਾਤ ਬਾਸ਼ਦ
3. ਦੁਨਿਯਾ, ਆਲਮ-ਏ-ਅਸਬਾਬ, ਜਹਾਂ, ਮਹਸੂਸਾਤ-ਏ-ਲੱਜ਼ਾਤ-ਏ-ਜਹਾਂ

(7) 1. ਕਸੇ
2. ਗਰ ਬਦਸਤ
3. ਜ਼ੋਰ-ਓ-ਤਾਕਤ
4. ਬਿਕੁਨਦ-ਓ- ਬਿਬੀਨਦ
5. ਆਂ ਜ਼ੋਰ ਰਾ

॥ ਜੋਰੁ ਨ ਸੁਰਤੀ ਗਿਆਨਿ ਵੀਚਾਰਿ ॥

۵)　جورُ نہ سُرتی[1] گِیانِ[2] وِیچارِ[3]

॥ ਜੋਰੁ ਨ ਜੁਗਤੀ ਛੁਟੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥

۶)　جورُ نہ جُگتی[1] چھُٹے[2] سنْسارُ[3]

॥ ਜਿਸੁ ਹਥਿ ਜੋਰੁ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸੋਇ ॥

۷)　جِسُ[1] ہتھِ[2] جورُ[3] کرِ[4] ویکھے سوئے[5]

۵) ہَم چُنِیں بَر فِکُر و تحقیق و سَعٔی　مَعْرِفت عِرفان و اِدراک آگہی
بَر ہمہ کارِ ضمیر و عَقل و ہوش　زور و قُوّت بے اثر اَست خموش

۶)　نیست بَر تدبیر زورِ ما گزاں
مانجات آریم اَز ترکِ جہاں

۷) گر بزُعمِ خُود بدَستَش طَاقتے　آزماید زور و بیند آں کسے
(بے اَثر بے کار زورش بیگماں　عاجز و بیچارہ اِنساں پیشِ آں)

---

۵) [1] ضمیر، اِدراک و ہوش، تصوُّر، آگاہی، فہم و قیاس　[2] عِرفان و مَعْرِفت
[3] غور و فکر، سَعی، جہد، تحقیق

۶) [1] تدبیر و ترکیب　[2] ترکِ دُنیا و دو نجات باشد　[3] دُنیا و عالَم اسبابِ جہاں، محسُوسات لذّاتِ جہاں

۷) [1] کے　[2] گر بدست　[3] زور، طاقت　[4] بکُند و بیند　[5] آن زور را

ਪਾਉੜੀ 33

(1) ਆਖਣਿ[1] ਜੋਰੁ[2] ਚੁਪੈ[3] ਨਹ ਜੋਰੁ[4]॥

(2) ਜੋਰੁ[1] ਨ ਮੰਗਣਿ[2] ਦੇਣਿ ਨ[3] ਜੋਰੁ॥

(3) ਜੋਰੁ ਨ ਜੀਵਣਿ[1] ਮਰਣਿ[2] ਨਹ ਜੋਰੁ॥

(4) ਜੋਰੁ ਨ ਰਾਜਿ[1] ਮਾਲਿ[2] ਮਨਿ[3] ਸੋਰੁ[4]॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਸਿੱਵਮ

1. ਨੀਸਤ ਗੁਫ਼ਤਨ ਨੈ ਖ਼ਮੋਸ਼ੀਦਨ ਬਜ਼ੋਰ

2. ਨੀਸਤ ਆਂ ਦਾਦਨ-ਓ-ਤਲਬੀਦਨ ਬਜ਼ੋਰ

(ਪੇਸ਼-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਤਾਕਤ-ਓ-ਜ਼ੋਰ-ਏ-ਬਸ਼ਰ
ਹੇਚ ਨਤਵਾਂ ਸ਼ੁਦ ਮੁਅੱਸਰ ਕਾਰਗਰ)

3. ਜ਼ੀਸਤਨ ਅਜ਼ ਜ਼ੋਰ ਨੈ ਮੁਰਦਨ ਬਜ਼ੋਰ
ਮੀ ਤਵਾਨਦ ਹੇਚ ਕਸ ਬੁਰਦਨ ਬਜ਼ੋਰ?

4. ਬਰ ਹਸੂਲ-ਏ-ਮਾਲ-ਓ-ਦੌਲਤ ਨੀਸਤ ਜ਼ੋਰ
ਹਸਤ ਬਹਰ-ਏ-ਆਂ ਕਿ ਹਰ ਦਿਲ ਖ਼ਬਤ-ਓ-ਸ਼ੋਰ

ਪਾਉੜੀ 33

(1) 1. ਗੋਯਾਈ, ਗੁਫ਼ਤਨ
2. ਅਜ਼ ਜ਼ੋਰ ਨੀਸਤ
3. ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ, ਸੁਕੂਤ
4. ਬਤਾਕਤ, ਜ਼ੋਰ, ਯਾਰਾ

(2) 1. ਜ਼ੋਰ-ਓ-ਤਾਕਤ
2. ਤਲਬੀਦਨ
3. ਦਾਦਨ

(3) 1. ਜ਼ੀਸਤ-ਓ-ਜ਼ੀਸਤਨ
2. ਮੌਤ, ਮੁਰਦਨ, ਹਮ ਬਿ ਜ਼ੋਰ ਨੀਸਤ

(4) 1. ਸਲਤਨਤ, ਦੌਲਤ, ਰਿਯਾਸਤ, ਮੁਲਕ, ਤਖ਼ਤ
2. ਮਾਲ, ਹਸ਼ਮਤ, ਜਾਹ-ਓ-ਦੌਲਤ
3. ਦਿਲ
4. ਸ਼ੋਰ, ਖ਼ਬਤ, ਸ਼ੋਰਿਸ਼, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ

॥ ਆਖਣਿ ਜੋਰੁ ਚੁਪੈ ਨਹ ਜੋਰੁ ॥

پوڑی۳۳　　۱) آکھنِ[۱] جورُ[۲] چُپّے[۳] نہ جورُ[۴]

॥ ਜੋਰੁ ਨ ਮੰਗਣਿ ਦੇਣਿ ਨ ਜੋਰੁ ॥

۲)　جورُ[۱] نہ منگنِ[۲] دینِ[۳] نہ جورُ

॥ ਜੋਰੁ ਨ ਜੀਵਣਿ ਮਰਣਿ ਨਹ ਜੋਰੁ ॥

۳)　جورُ نہ جِیون[۱] مرنِ[۲] نہ جورُ

॥ ਜੋਰ ਨ ਰਾਜਿ ਮਾਲਿ ਮਨਿ ਸੋਰੁ ॥

۴)　جور نہ راجِ[۱] مالِ[۲] منِ[۳] سورُ[۴]

---

۳۳ ۱) ۱ گویائی، گفتن　۲ اِززورنیست　۳ خاموشی، سکوت　۴ بطاقت وزور، یارانیرم نیست

۲) ۱ زور، طاقت　۲ طلبیدن　۳ دادن

۳) ۱ زِیست وزِیستن　۲ مَوت، مُردن، ہم بزورنیست

۴) ۱ سَلطنت، دَولت، ریاست، مُلک، تخت　۲ مال، حشمت، جاہ ودَولت　۳ دِل
۴ شور، خبط، شورِش، پریشانی

مَنزِلِ سی وسوم

۱)　نیست گُفتَن نے خَموشِیدن بزور

۲)　نیست آں دادَن وطلبِیدن بزور

(پیشِ قُدرَت طاقت وزورِ بشَر　ہیچ نَواں شُد مؤثّر کارگَر)

۳)　زِیستَن اَز زور نے مُردن بزور
می توَاند ہیچ کَس بُردَن بزور؟

۴)　بَرحُصولِ مال ودَولت نیست زور
ہَست بَہرِ آنکہ دَر دِل خَبط وشور

(4) ਸੁਣਿ[1] ਗਲਾ[2] ਆਕਾਸ[3] ਕੀ ਕੀਟਾ[4] ਆਈ[5] ਰੀਸ॥

(5) ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ[1] ਪਾਈਐ[2] ਕੂੜੀ[3] ਕੂੜੈ[4] ਠੀਸ[5]॥32॥

4. ਚੂੰ ਸ਼ੁਨੀਦ ਅਜ਼ ਮੁਕਬਿਲਾਂ ਦਰ ਈਂ ਸਿਫ਼ਤ
ਸੁਖ਼ਨ-ਏ-ਅਰਸ਼ੀ ਓ ਨਿਕਾਤ-ਏ-ਮ ਅਰਫ਼ਤ

ਅਹਲ-ਏ-ਦਅਵਾ ਰਾ ਕਿ ਗੋਈ ਕਿਰਮਹਾ
ਬਰ ਚੁਨੀਂ ਕਸ ਨੀਜ਼ ਹਮ ਰਸ਼ਕ ਆਮਦਾ

ਤਸ਼ਰੀਹ: (ਮਿਸਲ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਯਾਬੇਮ ਮਾ ਹਮ ਮਨਜ਼ਿਲਸ਼
ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਬਿਸ਼ਵੇਮ ਅਜ਼ ਹੱਕ ਵਾਸਿਲਸ਼)

(ਲੇਕ ਅਹਲ-ਏ-ਕਾਲ ਰਾ ਅਜ਼ ਗੁਫ਼ਤਗੂ
ਕੈ ਬਵਦ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਊ)

5. ਮਿਹਰਬਾਂ ਚੂੰ ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਬਵਦ
ਵਸਲ-ਏ-ਹੱਕ ਨਾਨਕ ਜ਼ਿ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਹੱਕ ਬਵਦ

ਗਪਹਾ-ਓ-ਲਾਫ਼ ਹਾ-ਏ-ਕਾਜ਼ਿਬਾਂ
ਜੁਮਲਾ ਗੁਫ਼ਤਾਰ-ਏ-ਫ਼ਜ਼ੂਲ-ਏ-ਬਾਤਿਲਾਂ

ਹਸਤ ਬੇ ਅਸਲ-ਓ-ਦਰੋਗ਼-ਓ-ਬੇਹੁਦਾ
ਅਜ਼ ਹਕੀਕਤ ਨਾਕਿਸਾਂ ਨਾ ਆਸ਼ਨਾ

---

(4) 1. ਚੂੰ ਸ਼ੁਨੀਦਾ
2. ਸੁਖ਼ਨਹਾ ਵ ਰੁਮੂਜ਼
3. ਬੁਲੰਦ-ਓ-ਬਾਲਾ, ਰਫ਼ੀਅ, ਆਸਮਾਨੀ, ਅਰਸ਼ੀ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ
4. ਕਿਰਮਾਨ, ਨਕਿਸਾਂ, ਅਹਲ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ, ਅਹਲ-ਏ-ਕੀਲ-ਓ-ਕਾਲ
5. ਰਸ਼ਕ, ਗ਼ੈਰਤ, ਸਬਕਤ, ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼-ਏ-ਹਮਸਰੀ ਪੈਦਾ ਸ਼ੁਦ

(5) 1. ਅਜ਼ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਏ-ਹੱਕ
2. ਤਵਾਂ ਯਾਫ਼ਤ
3. ਫ਼ਜ਼ੂਲ, ਦਰੋਗ਼, ਬਾਤਿਲ, ਬੇਹੂਦਾ
4. ਬਾਤਿਲਾਂ, ਦਰੋਗ਼ ਗੋਯਾਂ, ਲਾਫ਼ਜ਼ਨਾਂ, ਕਾਜ਼ਿਬਾਂ, ਮੁਦਈਯਾਨ-ਏ-ਬਾਤਿਲ, ਬੇ ਮਅਰਫ਼ਤ, ਨਾ ਆਸ਼ਨਾ-ਏ-ਹੱਕ
5. ਗਪਹਾ, ਲਾਫ਼ਹਾ, ਬੇਹੂਦਾ ਗੁਫ਼ਤਗੂ

॥ ਸੁਣਿ ਗਲਾ ਆਕਾਸ ਕੀ ਕੀਟਾ ਆਈ ਰੀਸ ॥

۴) سُنِ[1] گلاً[2] آکاس[3] کی کیٹا[4] آئی رِیس[5]

॥ ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਪਾਈਐ ਕੂੜੀ ਕੂੜੈ ਠੀਸ ॥ ੩੨ ॥

۵) نانک ندری[1] پائیئے[2] کُوڑی[3] کُوڑے[4] ٹھیس[5]

۴) ۱ چُوں شنیدہ ۲ سخن ہا ورمُوز ۳ بُلند وبالا، رفیع، آسمانی، عَرشی، اسرارِ عرفان ومعرفت
۴ کرمان، ناقصاں، اَہلِ دعویٰ، اہلِ قیل و قال ۵ رشک، غیرت، سبقت، خواہشِ ہمسری پیدا شُد

۵) ۱ ازنظر، کَرمِ حقّ ۲ تواں یافتن ۳ فضُول، دروغ، باطِل، بیہُودہ
۴ باطِلاں، دروغ گویاں، لاف زناں، کاذِباں، مُدّعِیانِ باطِل، بے معرفت، نا آشنائے حق
۵ گپ ہا، لاف ہا، بیہُودہ گفتگو

۴) چُوں شُنید از مُقبِلاں دَر اِیں صِفت سُخنِ عَرشی و نِکاتِ مَعرِفت
اَہلِ دَعویٰ را کہ گوئی کِرم ہا بَر چُنیں کَس نیز ہم رشک آمدہ

تشریح

(مِثلِ شاں یا بیم ما ہم مَنزِلَش ہم چُنیں بشَویم از حق واصِلَش)
(لیک اہلِ قال را از گفتگو کَے بُود عرفانِ ذاتِ پاکِ اُو)

۵) مہرباں چُوں قادِرِ مُطلَق بُوَد وَصلِ حق نانک زِنظرِ حقّ بُوَد
گپ ہا و لاف ہائے کاذِباں جُملہ گُفتارِ فضُولِ باطِلاں
ہَست بے اَصل و دروغ و بیہُدہ
اَز حقیقت ناقِصاں نا آشنا

ਪਾਉੜੀ 32

(1) ਇਕ[1] ਦੂ[2] ਜੀਭੌ[3] ਲਖ[4] ਹੋਹਿ ਲਖ ਹੋਵਹਿ ਲਖ ਵੀਸ[5]॥

(2) ਲਖੁ ਲਖੁ[1] ਗੇੜਾ[2] ਆਖੀਅਹਿ[3] ਏਕੁ[4] ਨਾਮੁ ਜਗਦੀਸ[5]॥

(3) ਏਤੁ[1] ਰਾਹਿ[2] ਪਤਿ[3] ਪਵੜੀਆ[4] ਚੜੀਐ[5] ਹੋਇ ਇਕੀਸ[6]॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਦੁੱਵਮ

1. (ਐ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਕਰੀਮ-ਓ-ਕਾਰਸਾਜ਼
ਖ਼ਲਿਕ-ਓ-ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਏ-ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼)

ਲਕ ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਮਾ ਸ਼ਵੰਦ ਅਜ਼ ਯਕ ਜ਼ੁਬਾਂ
ਬਿਸਤ ਲਕ ਗਰਦੰਦ ਨੀਜ਼ ਆਂ ਲਕ ਜ਼ੁਬਾਂ[2]

2. ਸਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਾਰ ਮਾ ਬਿਕੁਨੇਮ ਅਜ਼ਾਂ
ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਯਕ ਇਸਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਏ ਦੋ ਜਹਾਂ[3]

3. ਜਲਵਾਗਾਹ-ਏ-ਪਾਕ ਰਾ ਈਨ ਅਸਤ ਰਾਹ
ਕਿਅੰਦਰਸ਼ ਜ਼ੀਨਾ-ਏ-ਕਸਰ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ ਮਾ[4]

ਚੂੰ ਬਜ਼ੀਨਾਹਾ ਫ਼ਰਾਰਫ਼ਤਨ ਬਵਦ
ਵਸਲ-ਏ-ਹੱਕ ਵਜ਼ ਹਕ ਯਕ ਗਸ਼ਤਨ ਬਵਦ[5]

ਪਾਉੜੀ 32

(1) 1. ਯਕ
2. ਅਜ਼
3. ਜ਼ੁਬਾਨਹਾ
4. ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ-ਓ-ਲਕ
5. ਬਿਸਤ ਲਕ

(2) 1. ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ-ਓ-ਲਕ ਬਾਰ
2. ਬਾਰ, ਦਾਇਰਾ
3. ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਵਿਰਦ ਕੁਨੇਮ
4. ਯਕ ਇਸਮ-ਏ-ਆਅਜ਼ਮ
5. ਰੱਬ-ਉਲ-ਆਲਮੀਨ, ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਦੋ ਜਹਾਂ, ਮਾਲਿਕ-ਉਲ-ਮੁਲਕ

(3) 1. ਈਂ
2. ਰਾਹ ਅਸਤ
3. ਰੱਬ-ਉਲ-ਆਲਮੀ, ਖ਼ਸਮ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਮਾਲਿਕ-ਏ-ਕੁੱਲ
4. ਜ਼ੀਨਾਹਾ
5. ਫ਼ਿਰਾਰਫ਼ਤਨ
6. ਵਾਸਿਲ-ਏ-ਹੱਕ ਗਸ਼ਤਨ, ਵਸਲ-ਏ-ਹੱਕ ਯਾਫ਼ਤਨ

॥ ਇਕ ਦੂ ਜੀਭੌ ਲਖ ਹੋਹਿ ਲਖ ਹੋਵਹਿ ਲਖ ਵੀਸ ॥

پوڑی۳۲   ۱) اِک[1] دُو[2] جیبھو[3] لکھ[4] ہوہِ لکھ ہووہِ لکھ وِیس[5]

॥ ਲਖੁ ਲਖੁ ਗੇੜਾ ਆਖੀਅਹਿ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਜਗਦੀਸ ॥

۲) لکھُ لکھُ[1] گیڑا[2] آکھی اہِ[3] ایکُ[4] نامُ جگدِیس[5]

॥ ਏਤੁ ਰਾਹਿ ਪਤਿ ਪਵੜੀਆ ਚੜੀਐ ਹੋਇ ਇਕੀਸ ॥

۳) ایتُ[1] راہِ[2] پتِ[3] پَوڑِیا[4] چڑِیئے[5] ہوئے اِکیس[6]

۳۲ ۱) ۱ یک ۲ اَز ۳ زُبانہا ۴ صَد ہزار و لک ۵ بِست لک

۲) ۱ صَد ہزار و لک بار ۲ بار، دائرہ ۳ ذِکر دوِزد کُنیم ۴ یک اِسمِ اعظم
۵ ربّ العالمین، خُدائے دو جہاں، مالِکُ المُلک

۳) ۱ ایں ۲ راہ است ۳ ربّ العالمین، خصمِ حقیقی، مالِکِ کُل ۴ زِینہ ہا
۵ فرارفتن ۶ واصِلِ حق گشتن، وَصلِ حق یافتن

مَنزِلِ سی و دوم

۱) اَے خُداوندِ کرِیم و کارسَاز
خالِق و پَروردِگارِ بے نیاز
لَک زُبانِ ما شَوَند اَز یک زُباں
بِست لَک گردند نِیز آں لَک زُباں

۲) صَد ہَزاراں بار ما بکُنیم اَزاں
ذِکرِ یک اِسمِ خُدائے دو جہاں

۳) جَلوہ گاہِ پاک را اِین است رَاہ
کاندرَش زِینہٴ قَصرِ رَبّ ما
چُوں بزِینہ ہا فَرارفتن بُود
وَصلِ حَقّ وزحَقّ یک گشتَن بُود

ਪਾਉੜੀ 31

(1) ਆਸਣੁ[1] ਲੋਇ[2] ਲੋਇ[3] ਭੰਡਾਰ[4]॥

(2) ਜੋ ਕਿਛੁ[1] ਪਾਇਆ[2] ਸੁ ਏਕਾ ਵਾਰ[3]॥

(3) ਕਰਿ ਕਰਿ[1] ਵੇਖੈ[2] ਸਿਰਜਣ[3] ਹਾਰੁ॥

(4) ਨਾਨਕ ਸਚੇ[1] ਕੀ ਸਾਚੀ[2] ਕਾਰ[3]॥

(5) ਆਦੇਸੁ[1] ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ॥

(6) ਆਦਿ[1] ਅਨੀਲੁ[2] ਅਨਾਦਿ[3] ਅਨਾਹਤਿ[4] ਜੁਗੁ[5] ਜੁਗੁ ਏਕੋ[6] ਵੇਸੁ॥31॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਯਕਮ

1. ਦਰ ਹਰ ਆਲਮ ਤਖ਼ਤ-ਏ-ਆਂ ਮਅਬੂਦ ਅਸਤ
ਦਰ ਹਰ ਆਲਮ ਗੰਜ-ਏ-ਹੱਕ ਮੌਜੂਦ ਅਸਤ

2. ਦਰ ਜ਼ਖ਼ਾਇਰ ਆਂਚਿ ਪੁਰ ਦਾਦਾਰ ਕਰਦ
ਕਾਫ਼ੀ-ਓ-ਵਾਫ਼ੀ ਹਮਾ ਯਕ ਬਾਰ ਕਰਦ

3. ਖ਼ਲਕ ਰਾ ਤਖ਼ਲੀਕ ਕਰਦਾ ਕਰਦਗਾਰ
ਖ਼ੁਦ ਬਿਬੀਨਦ ਪਰਵਰਦ ਲੈਲ-ਓ-ਨਹਾਰ

4. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਹੱਕ ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਬਵਦ
ਕਾਰ-ਏ-ਹੱਕ ਨਾਨਕ ਹਕ-ਓ-ਬਰ ਹਕ ਬਵਦ

5. ਪੇਸ਼-ਏ-ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਅਹਦ ਸਜਦਾਤ-ਏ-ਮਾ
ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਕੋਰਨਿਸ਼-ਓ-ਸਲਵਾਤ-ਏ-ਮਾ

6. ਆਂਕਿ ਬੇ ਰੰਗ-ਓ-ਲਤੀਫ਼-ਓ-ਅੱਵਲ ਅਸਤ
ਇਬਤਿਦਾਯ, ਨੀਸਤ ਰੱਬ-ਬੇ-ਅਜ਼ਲ ਅਸਤ

ਹਸਤ ਅਬਦੀ ਲਾਯਮੂਤ-ਓ-ਲਾਯਜ਼ਾਲ
ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼-ਏ-ਇਨਤਹਾ-ਓ-ਲਾਯਜ਼ਵਾਲ

ਬਰ ਯਕੇ ਸੂਰਤ ਬ ਹਰ ਦੌਰ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਹਸਤ ਉਕਾਇਮ ਬਵਹਦਤ ਜਾਵਿਦਾਂ

ਪਾਉੜੀ 31

(1) 1. ਤਖ਼ਤ, ਸਰੀਰ
2. ਦਰ ਹਰ ਆਲਮ
3. ਬਿਹਰ ਜਹਾਂ
4. ਜ਼ਖ਼ਾਇਰ, ਖ਼ਜ਼ਾਇਨ, ਗੰਜ, ਗੰਜੀਨਾ

(2) 1. ਹਰਚਿ, ਆਂਚਿ
2. ਪੁਰੀਦਾ ਅਸਤ
3. ਬਯਕ ਬਾਰ, ਯਕ ਮਰਤਬਾ, ਯਕ ਅਮਰ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਬ ਕੁਨ ਮਕਸੂਦ ਅਸਤ

(3) 1. ਦਰ ਸਾਖ਼ਤਾ-ਓ-ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਦਾ, ਤਖ਼ਲੀਕ-ਓ-ਤਸ਼ਕੀਲ ਕਰਦਾ
2. ਨਿਗਾਹਦਾਰਦ, ਪਰਵਰਦ
3. ਖ਼ਾਲਿਕ, ਕਰਦਗਾਰ, ਆਫ਼ਰੀਦਗਾਰ, ਆਫ਼ਰੀਨੰਦਾ

(4) 1. ਹੱਕ ਤਆਲਾ
2. ਬਰ ਹੱਕ
3. ਕਾਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ

(5) 1. ਸਜਦਾਤ

(6) 1. ਅੱਵਲ
2. ਲਤੀਫ਼
3. ਅਜ਼ਲੀ
4. ਅਬਦੀ
5. ਬਹਰ ਦੌਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਂ
6. ਯਕ ਸੂਰਤ, ਹੁੱਵਲ ਬਾਕੀ

॥ ਆਸਣੁ ਲੋਇ ਲੋਇ ਭੰਡਾਰ ॥

پوڑی ۳۱ ۱) آسن[1] لوئے[2] لوئے[3] بھنڈار[4]

॥ ਜੋ ਕਿਛੁ ਪਾਇਆ ਸੁ ਏਕਾ ਵਾਰ ॥

۲) جو کچھ[1] پایا[2] سو ایکا وار[3]

॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ॥

۳) کرکر[1] ویکھے[2] سِرجن ہارُ[3]

॥ ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਕੀ ਸਾਚੀ ਕਾਰ ॥

۴) نانک سچے[1] کی ساچی[2] کار[3]

॥ ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

۵) آدیسُ[1] تِسے آدیسُ

॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥ ੩੧ ॥

۶) آدِ[1] انیلُ[2] انادِ[3] اَناہتِ[4] جُگُ[5] جُگُ ایکو ویسُ[6]

---

۱) ۱ تخت و سریر ۲ در ہر عالَم ۳ بہر جہاں ۴ ذخائر، خزائن، گنج، گنجینہ

۲) ۱ ہرچہ، آنچہ ۲ پُریدہ است ۳ بیک بار، یک مرتبہ، یک امرِ حق تعالیٰ بہ کُن مقصود است

۳) ۱ درساختہ، پرورِش کردہ، تخلیق و تشکیل کردہ ۲ نِگاہدارد، پرورد
۳ خالِق، کردِگار، آفرِیدگار، آفرِینندہ

۴) ۱ حق تعالیٰ ۲ بر حق ۳ کار، قُدرت

۵) ۱ سجدات

۶) ۱ اوّل ۲ لطیف ۳ ازلی ۴ اَبدی
۵ بہر دورِ زماں ۶ یک صُورت، ھُوالباقی

منزلِ سی و یکم

۱) دَر عالَم تختِ آں مَعبُود اَست دَر عالَم گنجِ حق موجُود اَست

۲) در ذخائر آنچہ پُر دادار کرد کافی و وافی ہمہ یک بار کرد

۳) خَلق را تخلیق کردہ کِردگار خُود بَبیند پَروَرد لَیل و نہار

۴) صاحِبِ حق قادِرِ مُطلَق بوَد
کارِ حق نانکؔ حق و بَر حق بوَد

۵) پیشِ آں رَبِّ اَحَد سجداتِ ما دَر حُضورَش کورنش وصَلوَاتِ ما

۶) آنکہ رنگ ولَطِیف واوّل است اِبتدائَش نیست رَبِّ اَزل اَست
ہَست اَبدی لایَموت و لایَزال بے نیازِ اِنتہا و لازِوَال
ہَر یکے صُورَت بہ ہَر دَورِ جہاں
ہَست اُو قائم بوَحدَت جاوِداں

(2) ਇਕੁ[1] ਸੰਸਾਰੀ[2] ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ[3] ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ[4]॥

(3) ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ॥

(4) ਓਹੁ[1] ਵੇਖੈ[2] ਓਨਾ[3] ਨਦਰਿ[4] ਨ ਆਵੈ ਬਹੁਤਾ[5] ਏਹੁ[6] ਵਿਡਾਣੁ[7]॥

(5) ਆਦੇਸੁ[1] ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ॥

(6) ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ॥30॥

---

(2) 1. ਯਕ
2. ਬ੍ਰਹਮਾ : ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਈਜਾਦ, ਮਲਕ-ਏ-ਪੈਦਾਇਸ਼
3. ਵਿਸ਼ਨੂ: ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਕਬੂਬੀਯਤ, ਮਲਕ-ਏ-ਪਰਵਰਿਸ਼
4. ਸ਼ਿਵਜੀ : ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਫ਼ਨਾ, ਮਲਕ-ਏ-ਫ਼ਨਾ

(3) 1. ਆਂਚਿ
2. ਆਂ ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਓ-ਹੱਕ
3. ਮੀ ਪਸੰਦਦ ਵ ਬਿਖ਼੍ਹਾਹਦ ਵ ਦਰ ਰਜ਼ਾਯਸ਼ ਆਯਦ
4. ਬਆਂ ਤੌਰ
5. ਮੁਤੀਅ ਓ ਮਹਕੂਮ ਮਸ਼ਗੂਲ-ਏ-ਕਾਰਦਾਰਦ
6. ਚੁਨਾਂ ਕਿ ਹੁਕਮ-ਓ-ਫ਼ਰਮਾਨਸ਼-ਓ-ਰਜ਼ਾਯਸ਼ ਬਾਸ਼ਦ

(4) 1. ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਬਸੀਰ
2. ਬੀਨਦ
3. ਹਰ ਸਿਹ ਰਾ
4. ਨਜ਼ਰ ਨਮੀ ਆਯਦ
5. ਬੇਹਦ, ਬਸਕਿ
6. ਈਂ
7. ਹੈਰਤ ਅਸਤ

(5) 1. ਸਜਦਾਤ

(6) 1. ਅੱਵਲ
2. ਪਾਕ
3. ਅਜ਼ਲੀ
4. ਅਬਦੀ
5. ਬਹਰ-ਦੌਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਂ
6. ਬਾਕੀ ਬਯਕ ਸੂਰਤ-ਏ-ਵਹਦਤਸਤ

2. ਹਰ ਸਿਹ ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ ਅੰਦ ਦਰ ਕਾਰ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਕਾਰਹਾ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਜੁਦਾ ਬਿਕੁਨੰਦ ਆਂ

ਯਕ ਕੁਨਦ ਈਜਾਦ-ਓ-ਦੀਗਰ ਪਰਵਰਦ
ਦਰ ਹਲਾਕਤ ਖ਼ਲਕ ਰਾ ਯਕ ਅਫ਼ਗਨਦ

3. ਹਰ ਚਿ ਹੱਕ ਖ਼੍ਹਾਹਦ ਬਆਂ ਤੌਰ ਈਂ ਰਵੰਦ
ਹਸਬ-ਏ-ਫ਼ਰਮਾਨ-ਓ-ਰਜ਼ਾ ਕਾਰਸ਼ ਕੁਨੰਦ

4. ਬੀਨਦ ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਬਸੀਰ ਈਂ ਰਾ ਮਗਰ
ਬੇ ਹਦ ਈਂ ਹੈਰਤ ਨਯਾਯਦ ਖ਼ੁਦ ਨਜ਼ਰ

5. ਪੇਸ਼-ਏ-ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਅਹਦ ਸਜਦਾਤ-ਏ-ਮਾ
ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਕੋਰਨਿਸ਼-ਓ-ਸਲਵਾਤ-ਏ-ਮਾ

6. ਆਂਕਿ ਬੇ ਰੰਗ-ਓ-ਲਤੀਫ਼-ਓ-ਅੱਵਲ ਅਸਤ
ਇਬਤਿਦਾਯਸ਼ ਨੀਸਤ ਰੱਬ-ਏ-ਅਜ਼ਲ ਅਸਤ

ਹਸਤ ਅਬਦੀ ਲਾਯਮੂਤ-ਓ-ਲਾਯਜ਼ਾਲ
ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼-ਏ-ਇਨਤਿਹਾ-ਓ-ਲਾਜ਼ਵਾਲ

ਬਰ ਯਕੇ ਸੂਰਤ ਬ ਹਰ ਦੌਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਂ
ਹਸਤ ਊਬਾਕੀ ਬ ਵਹਦਤ ਜਾਵਿਦਾਂ

॥ ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ ॥

۲) اِکُ[1] سنساریؔ[2] اِکُ بھنڈاریؔ[3] اِکُ لائےؔ[4] دِیبانُ

॥ ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ ॥

۳) جِو[1] تِسُ[2] بھاوَے[3] تِوَے[4] چلاوَے[5] جِو ہووَے[6] فُرمانُ

॥ ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ ॥

۴) اُوہُ[1] ویکھے[2] اونا[3] ندرِ[4] نہ آوَے بُہتا[5] ایہہ[6] وِڈانُ[7]

॥ ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

۵) آدیسُ[1] تِسَے آدیسُ

॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥ ੩੦ ॥

٦) آدِ[1] انیلُ[2] انادِ[3] اَناہتِ[4] جُگُ[5] جُگُ ایکو[6] ویسُ[7]

---

۲) ۱ یک ۲ برہما، صِفتِ اِیجاد، مَلکِ پَیدائش ۳ وِشنُو، صِفتِ رُبُوبِیّت، مَلکِ پرورش ۴ شِوجی، صِفتِ فنا، مَلکِ فنا

۳) ۱ آنچہ ۲ آں پروردگار، حَق ۳ می پسندد، بخواہد و در رضائش آید ۴ بآں طور ۵ مطِیع، محکُوم، مشغُول کارِدارَد ۶ چنانکہ حُکم و فرمائش و رضائش باشد

۴) ۱ آں رَبّ بصِیر ۲ بِیند ۳ ہر سہ را ۴ نَظر نمی آید ۵ بے حَد، بسکہ ۶ اِیں ۷ حیرت است

۵) ۱ سجدات

٦) ۱ اَوّل ۲ پاک ۳ اَزلی ۴ ۵ اَبدی ۶ بہر دَورِ زماں ۷ باقی بیک صُورتِ وَحدتست

۲) ہر سِہ مشغُول اند دَر کارِ جہاں　کارہائے خُود جُدا بکُنند آں
یگ کُند اِیجاد و دِیگر پَروَرد　دَر ہلاکت خلق را یک افگَند

۳) ہرچہ حَق خواہد بآن طَور اِیں رَوند　حَسبِ فرمان و رضا کارش کُنند

۴) بِینَد آں رَبّ بَصِیر اِیں را مگر
بے حَد اِیں حَیرت نیاید خُود نَظر

۵) پیشِ آں رَبّ اَحَد سجداتِ ما　دَر حُضورَش گو رِشو صَلوَاتِ ما

۱۹) آنکہ بے رنگ و لَطِیف و اَوّل اَست　اِبتدائش نیست رَبّ اَزل است
ہست اَبدی لایَموت و لایزال　بے نِیازِ اِنتہا و لازِوال
ہَر یکے صوُرت بہر دَورِ زَماں
ہَست اُو باقی بوَحدَت جاوِداں

(3) ਸੰਜੋਗੁ[1] ਵਿਜੋਗੁ[2] ਦੁਇ[3] ਕਾਰ[4] ਚਲਾਵਹਿ ਲੇਖੇ ਆਵਹਿ[5] ਭਾਗ[6]॥

(4) ਆਦੇਸੁ[1] ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ[2]॥

(5) ਆਦਿ[1] ਅਨੀਲੁ[2] ਅਨਾਦਿ[3] ਅਨਾਹਤਿ[4] ਜੁਗ ਜੁਗੁ[5] ਏਕੋ ਵੇਸੁ[6]॥29॥

ਪਾਉੜੀ 30

(1) ਏਕਾ[1] ਮਾਈ[2] ਜੁਗਤਿ[3] ਵਿਆਈ[4] ਤਿਨਿ[5] ਚੇਲੇ[6] ਪਰਵਾਣੁ[7]॥

---

(3) 1. ਵਿਸਾਲ, ਇੱਤਿਸਾਲ, ਤਅੱਲੁਕ
2. ਇਨਫ਼ਿਸਾਲ, ਫ਼ੁਰਕਤ, ਦੂਰੀ, ਤਫ਼ਰਿਕਾ, ਫ਼ਾਸਿਲਾ, ਤਫ਼ਰੀਕ
3. ਹਰ ਦੋ
4. ਕਾਰ ਫ਼ਰਮਾ ਅਸਤ
5. ਹਸਬ-ਏ-ਨਵਿਸ਼ਤਾ, ਤਕਦੀਰ, ਤਹਰੀਰ-ਏ-ਕਿਸਮਤ
6. ਹਿੱਸਾ, ਰੋਜ਼ੀ, ਕਿਸਮਤ, ਬਖ਼ਰਾ

(4) 1. ਸਜਦਾਤ, ਕੋਰਨਿਸ਼ਾਤ
2. ਸਲਵਾਤ-ਓ-ਸਜਦਾਤ

(5) 1. ਅੱਵਲ
2. ਲਤੀਫ਼
3. ਅਜ਼ਲੀ
4. ਅਬਦੀ
5. ਬ ਹਰ ਦੌਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਂ
6. ਯਕੇ ਸੂਰਤ, ਹਾਲਤ-ਏ-ਵਹਦਤ ਅਸਤ

ਪਾਉੜੀ 30

(1) 1. ਰੱਬ-ਏ-ਵਾਹਿਦ, ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ
2. ਕੁਦਰਤ
3. ਵਿਸਾਲ, ਇੱਤਿਸਾਲ
4. ਆਫ਼ਰੀਨਿਸ਼ ਪੈਦਾਇਸ਼, ਤੌਲੀਦ
5. ਸਿਹ
6. ਮੁਰੀਦਾਨ
7. ਮਕਬੂਲ, ਮਨਜ਼ੂਰ, ਖ਼ਾਸ, ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ

3. ਬਹਰ-ਏਂ-ਦੋ ਆਲਮ ਬ ਹੁਕਮ-ਏ-ਜ਼ੁਲ-ਜਲਾਲ
ਕਾਰ ਫ਼ਰਮਾ ਦੋ ਵਿਸਾਲ-ਓ-ਇਨਫ਼ਿਸਾਲ

ਹਸਬ-ਏ-ਮਕਸੂਮ ਨਵਿਸ਼ਤਾ ਕਮਾਬੇਸ਼
ਹਿੱਸਾ ਬਿਰਸਦ ਮਾ ਰਾ ਹਸਬ-ਏ-ਅਮਲ ਖ਼ੇਸ

4. ਪੇਸ਼-ਏ-ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਅਹਦ ਸਜਦਾਤ-ਏ-ਮਾ
ਦਰ ਹਜ਼ੂਰਸ਼ ਕੌਰਨਿਸ਼-ਓ-ਸਲਵਾਤ-ਏ ਮਾ

5. ਕਾਂ ਲਤੀਫ਼-ਓ-ਪਾਕ-ਓ-ਬੇਗੂੰ ਅੱਵਲ ਅਸਤ
ਇਬਤਦਾਇਸ਼ ਨੀਸਤ ਰੱਬ-ਏ-ਅਜ਼ਲ ਅਸਤ

ਹਸਤ ਅਬਦੀ ਲਾਯਮੂਤ-ਓ-ਲਾਯਜ਼ਾਲ
ਬੇ ਨਿਆਜ਼ ਏ-ਇਨਤਿਹਾ-ਓ-ਲਾਜ਼ਵਾਲ

ਬਰ ਯਕੇ ਸੂਰਤ ਬ ਹਰ ਦੌਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਂ
ਹਸਤ ਊਬਾਕੀ ਬ ਵਹਦਤ ਜਾਵਿਦਾਂ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀਉਮ

1. ਇਤਿੱਸਾਲ-ਏ-ਕਾਦਿਰ ਅਜ਼ ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਖ਼ੇਸ਼
ਕਰਦ ਪੈਦਾ ਬ੍ਰਹਮਾ[1]-ਓ-ਵਿਸ਼ਨੂ[1] ਮਹੇਸ਼[3]

ਸਿਹ ਮੁਰੀਦਾਨ-ਓ-ਮਲਕ ਮਕਬੂਲ-ਏ-ਜ਼ਾਤ
ਅਜ਼ਕਮਾਲ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਸਿਹ ਸਿਫ਼ਾਤ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀਉਮ

1. ਈਂ ਹਰ ਸਿਹ ਅਸਮਾ-ਏ-ਮਲਾਇਕ-ਅਸਤ, ਬਰਹਮਾ ਮਲਕ-ਏ-ਈਜਾਦ, ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਈਜਾਦ-ਓ-ਯਕੇ ਅਜ਼ਸਿਹ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਕਮਾਲ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ
2. ਵਿਸ਼ਨੂੰ: ਮਲਕ-ਉਰ-ਰਿਜ਼ਕ ਵ ਪਰਵਰਿਸ਼, ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਰਬੂਬੀਯਤ ਯਕੇ ਅਜ਼ਸਿਹ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਕਮਾਲ-ਏ ਹੱਕ ਤਆਲਾ
3. ਮਹੇਸ਼: ਮਲਕ -ਉਲ-ਫ਼ਨਾ, ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਫ਼ਨਾ ਯਕੇਅਜ਼ਸਿਹ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ

॥ ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ ਲੇਖੇ ਆਵਹਿ ਭਾਗ ॥

۳) سَنجوگ[1] وِجوگ[2] دُوءِ[3] کارچلاوہِ[4] لیکھے[5] آوہِ بھاگ[6]

॥ ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

۴) آدیس[1] تِسے آدیس[2]

॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥ ੨੯ ॥

۵) آدِ[1] انیل[2] انادِ[3] اَناہتِ[4] جُگ[5] جُگ ایکو ویس[6]

॥ ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ ॥

پوڑی ۳۰ ۱) ایکا[1] مائی[2] جُگتِ[3] وِیائی[4] تِنِ[5] چیلے[6] پَروان[7]

---

۳) [1] وِصال، اِتّصال، تعلّق [2] اِنفصال، فُرقت، دُوری، تفرقہ، فاصِلہ، تفرِیق [3] ہردُو
[4] کارفرماست [5] حَسبِ نوِشتۂ تقدِیر، تحرِیرِ قسمت [6] حِصہ، روزی، قسمت، مقسُوم، بَخرہ

۴) [1] سجدات، کورنشات [2] صَلوات، سجدات

۵) [1] اوّل [2] لطِیف [3] ازلی [4] اَبدی [5] بہر دَورِ زماں [6] یکےصورت، حالتِ وحدست

۳۰ ۱) [1] رَبِّ واحِد، قادرِ مُطلَق [2] قُدرت [3] وِصال، اِتّصال [4] آفرینش، پَیدائش، تَولید
[5] سہ [6] مُریدان [7] مقبُول، مَنظور، خاص، بَرگُزیدہ

۳) بہرِ دو عالَم بحُکمِ ذُوالجلال کارفَرما دُو وِصال و اِنفِعال
حَسبِ مَقسُومِ نوِشتہ کما بیش حِصّہ بَرسد ما راحَسبِ عَملِ خویش

۴) پیشِ آں رَبِّ اَحد سجداتِ ما درحضُورَش کورنِش وصَلوَاتِ ما

۵) کاں لَطِیف و پاک و بیگُوں اَوّل اَست اِبتدائش نیست رَبِّ اَزَل است
ہست اَبدی لایمُوت و لایزال بے نیازِ انتہا و لازِوال
بَر یکے صوُرت بہ ہَر دَورِ زَماں ہَست اُو باقی بوَحدَت جاوِداں

مَنزِلِ سیئم

۱) اِتّصالِ قادِر اَز قُدرَتِ خویش کرد پَیدا بَرہما[1] و وِشنو[2] مہیش[3]
سہ مُریدان و مَلک مقبُولِ ذات
اَز کمالِ حَقّ تعالیٰ سہ صِفات

---

[1] ایں ہرسہ اَسمائے ملایک است۔ بَرہما: مَلکِ ایجاد، صِفت ایجاد، یکےاَز سہ صِفات کمالِ حَقّ تعالیٰ

[2] وِشنو: مَلک الرِزق، پرورِش، صِفتِ ربُوبیّت، مَلکِ ایجاد، صِفت ایجاد، یکےاَز سہ صِفات کمالِ حَقّ تعالیٰ

[3] مہیش: مَلکُ الفنا، صِفتِ فنا، صِفت ایجاد، یکےاَز سہ صِفات کمالِ حَقّ تعالیٰ

ਪਾਉੜੀ 29

(1) ਭੁਗਤਿ[1] ਗਿਆਨੁ[2] ਦਇਆ[3] ਭੰਡਾਰਣਿ[4] ਘਟਿ[5] ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ[6] ਨਾਦ[7]॥

(2) ਆਪਿ[1] ਨਾਥੁ[2] ਨਾਥੀ[3] ਸਭ[4] ਜਾ ਕੀ ਰਿਧਿ[5] ਸਿਧਿ ਅਵਰਾ[6] ਸਾਦ[7]॥

ਪਾਉੜੀ 29

(1)
1. ਖ਼ੁਰਾਕ, ਖ਼ੁਰਿਸ਼, ਤਆਮ
2. ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ
3. ਰਹਮ-ਓ-ਕਰਮ ਵ ਮਿਹਰ-ਓ-ਰਹਮਤ
4. ਮੋਦੀ, ਰਸਦ ਰਸਾਂ, ਤਹਵੀਲਦਾਰ, ਰਸਦਾਤ
5. ਬ ਹਰ ਦਿਲ-ਓ-ਜਾਂ
6. ਮੀ ਨਵਾਜ਼ਦ, ਨਵਾਜ਼ੀਦਨ ਸ਼ਵਦ
7. ਨਗ਼ਮਾ, ਸਰੂਦ, ਨਾਕੂਸ, ਲਹਨ-ਏ-ਲਤੀਫ਼, ਨਗ਼ਨਗ਼ਾ, ਨਗ਼ਮਾਤ

(2)
1. ਖ਼ੁਦ
2. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕੁਲ, ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਕਰੀਮ, ਸੁਲਤਾਨ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਰੱਬ-ਏ-ਬਰਤਰ, ਮਾਲਿਕ-ਓ-ਖ਼ੁਦਾ
3. ਸੁਫ਼ਤਾ ਅਸਤ
4. ਜੁਮਲਾ ਕਾਯਨਾਤ
5. ਅਜਾਜ਼, ਕਰਾਮਾਤ, ਖ਼ਿਰਕ-ਏ-ਆਦਤ
6. ਦੀਗਰਾਂ, ਬੇਗਾਨਗਾਂ, ਅਗ਼ਯਾਰ
7. ਲੱਜ਼ਾਤ ਖ੍ਵਾਹਿਸ਼, ਹਵਾ, ਜ਼ਾਇਕਾ ਕਿ ਬਜਾਏ ਇਸਤਿਕਾਮਤ ਆਨਾਂ ਕਰਾਮਾਤ ਰਾ ਇਖ਼ਤਿਯਾਰ ਕੁਨੰਦ ਵ ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਕਮਤਰ ਅਸਤ ਵ ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਉਰਫ਼ਾ ਅਜ਼ ਮਕਸਦ-ਏ-ਮਅਜ਼ਮ ਬਈਦ ਅਸਤ.

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬੀਸਤ-ਓ-ਨੁਹੁਮ

1. ਯਾਫ਼ਤੇਮ ਅਜ਼ ਤਾਅਤ-ਓ-ਹਮਦ-ਓ-ਸਿਫ਼ਤ
ਖ਼ੁੱਰਿਸ਼-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਂ ਤਆਮ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ

ਮੁਹਤਮਿਮ-ਏ-ਰਹਮ-ਓ-ਕਰਮ, ਮਿਹਰਸ਼ ਬਵਦ
ਆਂਕਿ ਅਜ਼ ਖ਼੍ਵਾਨ-ਏ-ਕਰਮ ਮਾਰਾ ਦਹਦ

ਜ਼ਮਜ਼ਮਾ ਖ਼੍ਵਾਨੀਸਤ ਦਰ ਹਰ ਕਲਬ-ਓ-ਜਾਂ
ਨਗ਼ਮਾ-ਏ-ਮਾ ਬਸ ਹਮਾਂ ਅਸਤ-ਓ-ਹਮਾਂ

ਤਸ਼ਰੀਹ: ਨੀਸਤ ਨਾਕੂਸੇ ਨ ਕਸ ਤਹਵੀਲਦਾਰ
ਮਾ ਫ਼ਕਤ ਤਲਬੇਮ ਅਜ਼ ਪਰਵਰਦਗਾਰ

ਚੂੰ ਸ਼ਵਦ ਮਾਰਾ ਅਤਾ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਏ-ਜ਼ਾਤ
ਦੂਰ ਗਰਦਦ ਤਿਸ਼ਨਗੀ-ਏ-ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼ਾਤ

ਹਸਤ ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦਾ-ਏ-ਹਰ ਨਿਅਮਤ ਖ਼ੁਦਾ
ਫ਼ਾਰਿਗ਼ੇਮ ਅਜ਼ ਹਰ ਖ਼ਿਯਾਲ-ਏ-ਮਾਸਿਵਾ

2. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਮਾ ਖ਼ੁਦ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਜ਼ਾਤ
ਸੁਫ਼ਤ ਦਰ ਰਿਸ਼ਤਾ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਕਾਯਨਾਤ

ਜੁਜ਼ ਯਕੇ ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਏ-ਬਹਰ-ਓ-ਬੱਰ
ਨੀਸਤ ਮਾ ਰਾ ਆਕਾ-ਓ-ਵਾਲੀ ਦਿਗਰ

ਖ਼ਿਰਕ-ਏ-ਆਦਾਤ-ਓ-ਕਰਾਮਾਤ-ਏ-ਹਮਾ
ਲੱਜ਼ਤ-ਏ-ਬੇਗਾਨਗਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕ-ਏ-ਮਾ

ਆਰਿਫ਼ੇ ਕੂਇਸਤਿਕਾਮਤ ਰਾ ਗੁਜ਼ੀਦ
ਈਂ ਬਵਦ ਅਜ਼ ਮਕਸਦ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਬਈਦ

॥ ਭੁਗਤਿ ਗਿਆਨੁ ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ ਨਾਦ ॥

پوڑی۲۹　۱)　بھُگتِ[۱] گِیانُ[۲] دیِا[۳] بھنڈارنِ[۴] گھٹِ[۵] گھٹِ واجِہ[۶] ناد[۷]

॥ ਆਪਿ ਨਾਥੁ ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਅਵਰਾ ਸਾਦ ॥

۲)　آپِ[۱] ناتھُ[۲] ناتھی[۳] سبھ[۴] جا کی رِدھِ[۵] سِدھِ اوَرا[۶] ساد[۷]

۲۹　۱) ۱ خوراک، خورش، طُعام　۲ عِرفان و معُرفت　۳ رُحم، کَرم، مہر، رحمت
۴ مُودِی، رَسدرساں، مہتمم ذَخائر، منتظم ذخیرہ ہا، خوان گاہ، تحویلدارِ رسدات　۵ بہ ہردِل وجاں
۶ بےنوازَد، نوازیدن شوَد　۷ نغمہ، سرُود، ناقوس، لحُنِ لطِیف، نغنغہ، نغمات

۲) ۱ خُود　۲ صاحبِ کُل، خُداوندِ کرِیم، سُلطانِ حقیقی، رَبِّ برتر، مالِک، خُدا　۳ سُفتہ است
۴ جُملہ کائنات　۵ اعجاز و کرامات، خرقِ عادت　۶ دِیگراں، بیگانگاں، اغیار
۷ لذّات، خواہش، ذائقہ، کہ بجائے استقامت آناں کرامت را اختیار کنند واِیں مَنزِلِ کمتر است،
نزدِ عُرفا از مقصدِ اعظم بعید است

مَنزِلِ بِست و نہم

۱) یافتیم اَز طاعَت و حَمد و صِفَت　خُورِشِ عِرفاں طُعامِ مَعُرفت
مہتَمِم رُحم و کَرَم مِہرش بوَد　آنکہ اَز خَوانِ کَرَم مَا را دَہد
زَمزَمہ خوانیست دَرقلب و جاں　نغمۂ ما بس ہماں است و ہَماں

تشرِیح

(نیست ناقُوسے نہ کس تحویلدار　ما فقَط طَلبیم اَز پَروَردِگار)
چُوں شوَد ما را عَطا عِرفانِ ذَات　دُور گَردَد تِشنگی خواہشَات
ہَست بخشِندَہَ ہر نِعمَت خُدا　فارغیم اَز ہر خیالِ مَا سِوا

۲) صاحِبِ ما خود خُدائے پاک ذات　سُفت در رِشتۂ قُدرَت کائنات
جُز یکے پَروَردگارِ بَحُر و بَرّ　نیست ما را آقا و والی دِگر
خَرقِ عادات و کراماتِ ہَمہ　لَذّتِ بیگانگاں نَزدِیکِ مَا
(عارِفے گو استِقامت را گُزِید)
اِیں بوَد اَز مَقصدِ اَعظَم بَعِید

(3) ਆਈ ਪੰਥੀ[1] ਸਗਲ[2] ਜਮਾਤੀ[3] ਮਨਿ[4] ਜੀਤੈ[5] ਜਗੁ[6] ਜੀਤੁ[7]॥

(4) ਆਦੇਸੁ[1] ਤਿਸੈ[2] ਆਦੇਸੁ[3]

(5) ਆਦਿ[1] ਅਨੀਲੁ[2] ਅਨਾਦਿ[3] ਅਨਾਹਤਿ[4] ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ[5] ਏਕੋ[6] ਵੇਸੁ[7]॥28॥

---

(3) 1. ਯਕ ਫ਼ਿਰਕਾ ਅਜ਼ ਦਵਾਜ਼ਦਹ ਫ਼ਿਰਕਾਹਾ-ਏ-ਜੋਗਿਯਾਨ ਕਿ ਹਾਬਿਸ-ਉਂਦਮ ਵ ਜ਼ਾਬਿਤ-ਉਲ-ਹਵਾਸ ਮਸ਼ਹੂਰੰਦ ਵ ਜੁਮਲਾ ਦੀਗਰ ਫ਼ਿਰਕਾਹਾ ਰਾ ਇਤਿਹਰਾਮ ਕੁਨੰਦ
2. ਜੁਮਲਾ, ਹਮਾ
3. ਜਮਾਅਤ
4. ਦਿਲ, ਨਫ਼ਸ
5. ਮੁਸੱਖ਼ਰ, ਮਹਕੂਮ, ਮੁਫ਼ਤੂਹ-ਓ-ਕਾਬੂਕਰਦਨ
6. ਆਲਮ, ਜਹਾਨ
7. ਫ਼ਤਹ, ਜ਼ਫ਼ਰ, ਫ਼ਤਹਮੰਦੀ

(4) 1. ਕੋਰਨਿਸ਼ਾਤ
2. ਆਂ ਖ਼ੁਦਾਏ ਬਰਤਰ ਰਾ
3. ਸਜਦਾਤ, ਸਲਵਾਤ

(5) 1. ਅੱਵਲ, ਹੁਵਲ ਅਵੱਲ, ਇਬਤਿਦਾ
2. ਪਾਕ, ਲਤੀਫ਼, ਬੇਗੂੰ, ਬੇ ਚਿਹਰਾ ਕਿ ਹੇਚ ਰੰਗ-ਓ-ਸ਼ਕਲ-ਏ-ਜਿਸਮ-ਏ-ਮੱਦੀ ਨਦਾਰਦ
3. ਅਜ਼ਲੀ, ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਅਜ਼ਲ, ਅਜ਼ ਇਬਤਿਦਾ ਬੇਨਿਯਾਜ਼
4. ਅਬਦੀ, ਲਾਜ਼ਵਾਲ, ਲਾਯਮੂਤ, ਲਾਯਜ਼ਾਲ
5. ਬ ਹਰ ਦੌਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਨਾ
6. ਬਯਕ
7. ਸੂਰਤ-ਏ-ਵਹਦਤ

3. ਆਈ ਪੰਥੀ ਦੀਨ-ਏ-ਮਾ ਬਾਸ਼ਦ ਮਗਰ
ਬਾ ਜਮੂਅ-ਏ-ਜੁਮਲਾ ਬੂਦਨ ਯਕ ਨਜ਼ਰ

ਮਾ ਬਯਕ ਫ਼ਿਰਕਾ ਮੁਕੱਈਯਦ ਨੀਸਤੇਮ
ਇਹਤਿਰਾਮ-ਓ-ਕਦਰ-ਏ-ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ ਕੁਨੇਮ

ਨਫ਼ਸ ਮਫ਼ਤੂਹ-ਓ-ਦਿਲ ਆਵੁਰਦਨ ਬਦਸਤ
ਫ਼ਤਹ-ਏ-ਆਲਮ ਗੋਯਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦਨਸਤ

4. ਪੇਸ਼-ਏ-ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਅਹਦ ਸਜਦਾਤ-ਏ-ਮਾ
ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਕੋਰਨਿਸ਼-ਓ-ਸਲਵਾਤ-ਏ-ਮਾ

5. ਕਾਂ ਲਤੀਫ਼-ਓ-ਪਾਕ-ਓ-ਬੇਗੂੰ ਅੱਵਲ ਅਸਤ
ਇਬਤਿਦਯਸ਼ ਨੀਸਤ ਰੱਬ-ਏ-ਅਜ਼ਲ ਅਸਤ

ਹਸਤ ਅਬਦੀ ਲਾਯਮੂਤ-ਓ-ਲਾਯਜ਼ਾਲ
ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼-ਏ-ਇਨਤਿਹਾ-ਓ-ਲਾਜ਼ਵਾਲ

ਬਰ ਯਕੇ ਸੂਰਤ ਬ ਹਰ ਦੌਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਂ
ਹਸਤ ਊਬਾਕੀ ਵਹਦਤ ਜਾਵਿਦਾਂ

॥ ਆਈ ਪੰਥੀ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ ॥

۳) آئی پُنتھی[1] سگل[2] جماتی[3] منِ[4] جیتےَ[5] جگُ[6] جیتُ[7]

॥ ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

۴) آدیسُ[1] تِسےَ[2] آدیسُ[3]

॥ ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥ ੨੮ ॥

۵) آدِ[1] انیلُ[2] انادِ[3] اَناہتِ[4] جُگُ[5] جُگُ ایکو[6] ویسُ[7]

۳) ۱ یک فرقہ از دوازدہ فرقہ ہائے جوگیان کہ حابس الدم و ضابطُ الحواس مشہور رند و جملہ دِیگر فرقہ ہارا احترام کنند ۲ جُملہ، ہَمہ ۳ جَماعَت ۴ دِل، نَفس ۵ مُسخّر محکُوم و مفتُوح، قابُو کردَن ۶ عاَلَم، جہان ۷ فتح وظفر، فتح مندی

۴) ۱ گُورنشات ۲ آن خُدائے بَرتَرا ۳ سجدات وصَلوات

۵) ۱ اوّل، ھُوالاوّل، اِبتدا ۲ پاک، لطِیف، بیگُون، بی چرا کہ ہیچ رنگ وشکلِ جسم مادی ندارد ۳ اَزلی، صاحِب اَزل، از اِبتدا بے نیاز ۴ ابدی، لازوال، لایموت، لازوال ۵ بہ ہر دَورِ زمانہ ۶ بہ یک ۷ صُورتِ وَحدت

۳) آئی پنتھی[1] دِینِ ما باشَد مگر　با جمُوعِ جُملہ بُودن یگ نظَر
ما بیگ فِرقہ مُقیَّد نیستیم　اِحتَرام و قدُرِ ہر مَذہَب کنُیم
نَفُس مَفتُوح و دِل آوُردن بدست　فَتُحِ عاَلَم گویا حاصِل گرِدَنست

۴) پیشِ آں رَبّ اَحَد سجداتِ مَا
دَر حُضورَش گُورنَش وصَلَواتِ مَا

۵) گاں لَطِیف و پاک و بیگُوں اَوّل است　اِبتدائش نیست رَبّ اَزَل است
ہست اَبدی لایَموت و لایَزال　بے نِیازِ اِنتہا و لازِوال
بَر یگے صُورَت بہ ہَر دَورِ زَماں
ہَست اُو باقی بَوحدَت جاوِداں

ਪਾਉੜੀ 28

(1) ਮੁੰਦਾ[1] ਸੰਤੋਖੁ[2] ਸਰਮੁ[3] ਪਤੁ[4] ਝੋਲੀ[5] ਧਿਆਨ[6] ਕੀ ਕਰਹਿ[7] ਬਿਭੂਤਿ[8]॥

(2) ਖਿੰਥਾ[1] ਕਾਲੁ[2] ਕੁਆਰੀ[3] ਕਾਇਆ[4] ਜੁਗਤਿ[5] ਡੰਡਾ[6] ਪਰਤੀਤਿ[7]॥

ਮਨਜਿਲ-ਏ-ਬੀਸਤ-ਓ-ਹਸ਼ਤਮ

1. ਮਿਸਲ-ਏ-ਅਹਲ-ਏ-ਹਬਸ-ਏ-ਦਮ ਜ਼ਬਤ-ਉਲ-ਹਵਾਸ
ਆਂ ਨਮੀ ਦਾਰੇਮ ਅਸ਼ਿਯਾ-ਓ-ਲਿਬਾਸ

ਬਲਕਿ ਬਿਲਇਵਜ਼ ਚੁਨੀਂ ਅਸ਼ੀਯਾ ਬ ਹੋਸ਼
ਹਲਕਾ-ਏ-ਸਬਰਸਤ ਮਾ ਰਾ ਬਹਰ-ਏ-ਗੋਸ਼

ਜਾਏ ਆਂ ਜ਼ੰਬੀਲ-ਓ-ਕਸ਼ਕੌਲ-ਏ-ਗਦਾ
ਹਸਤ ਮਾਰਾ ਗ਼ੈਰਤ-ਓ-ਸ਼ਰਮ-ਓ-ਹਯਾ

ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਤਸੱਵੁਰ ਦਾਸ਼ਤੇਮ
ਬਹਰ-ਏ-ਤਨ ਖ਼ਾਕਿਸਤਰ ਅਜ਼ ਆਂ ਸਾਖ਼ਤੇਮ

2. ਯਾਦ ਅਜ਼ ਮਰਗ-ਓ-ਅਜਲ ਮੌਤ-ਓ-ਕਜ਼ਾ
ਹਸਤ ਗੋਯਾ ਖ਼ਿਰਕਾ-ਓ-ਕਫ਼ਨੀ ਬ ਮਾ

ਦਾਸ਼ਤਨ ਈਂ ਜਿਸਮ-ਏ-ਪਾਕ-ਓ-ਬੇਗੁਨਹ
ਹਸਤ ਦਰ ਦੀਨੇਮ ਰਾਹ-ਓ-ਕਾਇਦਾ

ਬਰ ਇਲਾਹੀ ਸਿਦਕ-ਓ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਯਕੀਂ
ਦਾਸ਼ਤਨ ਮਾ ਰਾ ਅਸਾਏ-ਰਾਸਤੀਂ

ਪਾਉੜੀ 28

(1)
1. ਹਲਕਾਹਾ
2. ਸਬਰ-ਓ-ਕਨਾਅਤ, ਸ਼ੁਕਰ
3. ਸ਼ਰਮ-ਓ-ਹਯਾ-ਓ-ਗ਼ੈਰਤ
4. ਕਾਸਾ-ਓ-ਕਸ਼ਕੌਲ-ਏ-ਫ਼ਕੀਰੀ
5. ਜ਼ੰਬੀਲ
6. ਤਸੱਵੁਰ, ਫ਼ਿਕਰ, ਇਦਰਾਕ, ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ
7. ਮੀ ਕੁਨੇਮ ਵ ਸਾਜ਼ੇਮ
8. ਖ਼ਾਕਿਸਤਰ

(2)
1. ਖ਼ਿਰਕਾ, ਕਫ਼ਨੀ
2. ਮੌਤ, ਅਜਲ, ਮਰਗ
3. ਪਾਕ-ਓ-ਸਫ਼ਾ, ਬੇ ਐਬ, ਬੇ ਗੁਨਾਹ
4. ਜਿਸਮ-ਓ-ਬਦਨ, ਤਨ, ਜਸਦ
5. ਰਾਹ, ਰਵਿਸ਼, ਅਮਲ, ਤਰਕੀਬ, ਤਦਬੀਰ, ਦਸਤੂਰ, ਅੰਦਾਜ਼, ਹਿਕਮਤ, ਰਮਜ਼, ਕਾਇਦਾ
6. ਅਸਾ
7. ਸਿਦਕ-ਓ-ਯਕੀਨ, ਈਮਾਨ, ਤਵੱਕੁਲ

॥ ਮੁੰਦਾ ਸੰਤੋਖੁ ਸਰਮੁ ਪਤੁ ਝੋਲੀ ਧਿਆਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਬਿਭੂਤਿ ॥

پوڑی۲۸ ۱) مُندا[۱] سنتوکھُ[۲] سرمُ[۳] پتُ[۴] جھولی[۵] دِھیان[۶] کی کرہِ[۷] بِبھوتِ[۸]

॥ ਖਿੰਥਾ ਕਾਲੁ ਕੁਆਰੀ ਕਾਇਆ ਜੁਗਤਿ ਡੰਡਾ ਪਰਤੀਤਿ ॥

۲) کِھنتھا[۱] کالُ[۲] کُآری[۳] کائِیا[۴] جُگتِ[۵] ڈنڈا[۶] پرتیتِ[۷]

---

۲۸ ۱) ۱ حلقہ ہا ۲ صبر وقناعت، شُکر ۳ شرم وحیا، غیرت ۴ زنبیل ۵ تصوّر، فِکر، ادراک، مُشاہدہ ۶ می کُنیم، سازیم ۷ خاکستر ۸ کاسہ، کشکولِ فقیری

---

۲) ۱ خِرقہ، کفنی ۲ مَوت، اَجل، مرگ ۳ پاک، صاف، بے عَیب، بے گُناہ ۴ جِسم، بدن، جسد ۵ راہ، روِش، عمل، ترکیب، تدبیر، دستور، انداز، حِکمت، رمز، قاعِدہ ۶ عصا ۷ صِدق، یقیں، اِیمان، توکّل

منزلِ بست و ہشتم

۱) (مثلِ اہلِ حبسِ دم ضبط الحواس   آں نمی داریم اشیا و لباس)
بلکہ بالعوض چنیں اشیا بہ ہوش
حلقۂ صبر ست ما را بہرِ گوش
جائے آں زنبیل و کشکولِ گدا   ہست ما را غیرت و شرم و حیا
فکر و ادراک و تصوّر داشتیم   بہرِ تن خاکستر از آں ساختیم

یاد از مرگ و اجل موت و قضا   ہست گویا خرقہ و کفنی بما
داشتن ایں جسم پاک و بے گنہ   ہست در دینیم راہ و قاعدہ
بر الٰہی صدق و ایمان و یقیں
داشتن، ما را عصائے راستیں

(20) ਕਰਿ[1] ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਕੀਤਾ[2] ਆਪਣਾ ਜਿਵ ਤਿਸਦੀ[3] ਵਡਿਆਈ[4]॥

(21) ਜੋ ਤਿਸੁ[1] ਭਾਵੈ[2] ਸੋਈ[3] ਕਰਸੀ[4] ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਰਣਾ[5] ਜਾਈ॥

(22) ਸੋ[1] ਪਾਤਿਸਾਹੁ[2] ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹਿਬੁ[3] ਨਾਨਕ ਰਹਣੁ[4] ਰਜਾਈ[5]॥27॥

20. ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਓ-ਸਮਾ ਕੌਨ-ਓ-ਮਕਾਂ
ਆਫ਼ਰੀਨੰਦਾ-ਵ-ਸੱਨਾਅ-ਏ-ਜਹਾਂ

ਕਾਯਨਾਤ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਰਾ ਦਰਸਾਖ਼ਤਾ
ਜੁਮਲਾ ਮੌਜੂਦਾਤ ਰਾ ਪਰਦਾਖ਼ਤਾ

ਖ਼ਿਲਕਤ-ਓ-ਮਸਨੂਅ-ਓ-ਖ਼ਲਕ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਰਾ
ਪਰਵਰਦ ਬੀਨਦ ਨਿਗਹ ਦਾਰਦ ਖ਼ੁਦਾ

ਆਂਚਿ ਦਰ ਸ਼ਾਨ-ਓ-ਰਜ਼ਾ-ਓ-ਅਜ਼ਮਤਸ਼
ਹਸਤ ਮਨਜ਼ੂਰ-ਓ-ਪਸੰਦ-ਏ-ਕੁਦਰਤਸ਼

ਹਰ ਚਿ ਬਿਪਸੰਦਦ ਹਮਾਂ ਬਿਕੁਨਦ ਖ਼ੁਦਾ
ਨਤਵਾਂ ਕਰਦ ਹੇਚ ਹੁਕਮ ਅੰਦਰ ਰਜ਼ਾ

ਦਰ ਹਜ਼ੂਰਸ਼ ਨੈ ਮਜਾਲ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਨ ਅਸਤ
ਦਰ ਮਸ਼ਿਯਤ ਨੈ ਜ਼ੁਬਾਂ ਤਰ ਕਰਦਨ ਅਸਤ

22. ਮਲਿਕ-ਉਲ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਮੁਬੀਂ ਰੱਬ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਪਾਦਸ਼ਾਹਸਤ-ਓ-ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ-ਏ-ਸ਼ਹਾਂ

ਕਾਰ-ਏ-ਮਾ ਨਾਨਕ ਰਜ਼ਾਯਸ਼ ਜੁਸਤਨ ਅਸਤ
ਦਰ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਪਾਕ ਰਾਜ਼ੀ ਬੂਦਨ ਅਸਤ

---

(20) 1. ਦਰ ਸਾਖ਼ਤਾ, ਪਰਦਾਖ਼ਤਾ, ਤਖ਼ਲੀਕ-ਓ-ਤਸ਼ਕੀਲ-ਓ-ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕਰਦਾ
2. ਮਖ਼ਲੂਕ-ਓ-ਮਸਨੂਅ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼
3. ਚੁਨਾਂਕਿ
4. ਸ਼ਾਨ, ਅਜ਼ਮਤ, ਰਜ਼ਾ

(21) 1. ਆਂਚਿ
2. ਪਸੰਦ-ਓ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਆਯਦ
3. ਹਮਾਂ
4. ਮੀ ਕੁਨਦ ਵ ਫ਼ਰਮਾਯਦ
5. ਦਖ਼ਲ, ਹੁਕਮ ਬ ਦਰਗਾਹਸ਼ ਨਤਵਾਂ ਸ਼ੁਦ

(22) 1. ਆਂ
2. ਪਾਦਸ਼ਾਹ
3. ਪਾਦਸ਼ਾਹ-ਏ-ਸ਼ਾਹਾਂ, ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ-ਏ-ਦੋ ਆਲਮ
4. ਰਾਜ਼ੀ ਬ ਰਜ਼ਾ ਬੂਦਨ, ਰਜ਼ਾ ਜੁਸਤਨ
5. ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਹਕ

॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਜਿਵ ਤਿਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ॥

۲۰) کرکرِ[1] ویکھے کِیتا[2] آپنا جو تِس[3] دِی وڈِیائی[4]

॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਕਰਸੀ ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਰਣਾ ਜਾਈ ॥

۲۱) جو تِسُ[1] بھاوے[2] سوئی[3] کرسی[4] حُکمُ نہ کرنا جائی[5]

॥ ਸੋ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹਿਬੁ ਨਾਨਕ ਰਹਣੁ ਰਜਾਈ ॥ ੨੭ ॥

۲۲) سو[1] پاتِساہُ[2] ساہا پاتِ[3] صاحِبُ نانک رہنُ[4] رجائی[5]

۲۰) خالقِ اَرض و سَما کون و مَکاں آفرِیندَہ و صَنّاعِ جہاں
کائِناتِ خویش را دَر ساختہ جُملہ مَوجودات را پَرداختہ
خِلقَت و مَصنُوع و خَلقِ خویش را پَروَرد بیند نِگہ دارَد خُدا
آنچہ دَر شان و رِضا و عَظمَتش
ہَست و مَنظُور و پَسَندِ قُدرَتَش

۲۱) ہرچہ پَسندَد ہَماں بکُند خُدا نَتواں کَردن ہیچ حُکم اَندر رِضا
دَر حُضُورَش نے مجالِ گُفتن است دَر مُشیِّت نے زُباں تر کردن است

۲۲) مَلِکُ الحَقُّ المُبیں ربِّ جہاں
پادشاہَست و شہنشاہِ شہاں
کارِ ما نانک رِضائش جستن است دَر رِضاہائے پاک راضی بُودن است

۲۰) ۱ درساختہ، پرداختہ، تخلیق، تشکیل، پرورش کردہ ۲ مخلوق، مصنوعِ خویش ۳ چنانکہ ۴ شان، عظمت، رضا

۲۱) ۱ آنچہ ۲ پسند، منظور آید ۳ ہماں ۴ میکُند، فرماید ۵ دخل، حُکم بدرگاہش نتواں شُد

۲۲) ۱ آں ۲ پادشاہ شاہاں ۳ شہنشاہِ دوعالَم ۴ راضی برضا بُودن، رضا جُستن ۵ رضائے حق

(18) ਹੈ ਭੀ[1] ਹੋਸੀ[2] ਜਾਇ ਨ ਜਾਸੀ[3] ਰਚਨਾ[4] ਜਿਨਿ[5] ਰਚਾਈ॥

(19) ਰੰਗੀ[1] ਰੰਗੀ ਭਾਤੀ[2] ਕਰਿ ਕਰਿ[3] ਜਿਨਸੀ[4] ਮਾਇਆ[5] ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ[6]॥

18. ਹਾਜ਼ਿਰ-ਓ-ਨਾਜ਼ਿਰ ਬਵਦ ਰੱਬ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਬਾਸ਼ਦ ਬ ਆਇੰਦਾ ਜ਼ਮਾਂ

ਨੈ ਸ਼ਵਦ ਜ਼ਾਇਲ ਨ ਹੇਚ ਅਸਰ-ਏ-ਫ਼ਨਾ
ਹਸਤ ਆਂ ਰੱਬ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਮੁਲਕ-ਏ-ਬਕਾ

ਜਾਵਿਦਾਂ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਏ ਜ਼ੁਲ-ਜਲਾਲ
ਲਾਯਮੂਤ-ਓ-ਲਾਯਜ਼ਾਲ-ਓ-ਲਾਜ਼ਵਾਲ

ਆਂਕਿ ਮਖ਼ਲੂਕਾਤ-ਏ-ਆਲਮ ਆਫ਼ਰੀਦ
ਕਾਯਨਾਤ-ਏ-ਜੁਮਲਾ ਜ਼ਾਂ ਆਮਦ ਪਦੀਦ

19. ਮੌਜੂਦਾਂਤ-ਏ-ਰੰਗਾ ਰੰਗ-ਓ-ਗੂਨਾ ਗੂੰ
ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਮਖ਼ਲੂਕ-ਏ-ਮੁਤਫ਼ੱਰਿਕ ਦਰੂੰ

ਮੁਸ਼ਤਮਿਲ ਬਰ ਨੋਅ-ਓ-ਸਿਨਫ਼-ਓ-ਜਿਨਸ-ਓ-ਕਿਸਮ
ਮੁਨਕਸਿਮ ਦਰ ਸ਼ਕਲ-ਓ-ਜ਼ਾਤ-ਓ-ਰੰਗ-ਓ-ਇਸਮ

ਅਜ਼ ਕਮਾਲ-ਏ-ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼-ਓ-ਸਿਫ਼ਾਤ
ਪੈਦਾ ਕਰਦ ਈਂ ਖ਼ਲਕ-ਓ-ਜੁਮਲਾ ਕਾਯਨਾਤ

---

(18) 1. ਦਰ ਹਾਲ ਹਾਜ਼ਿਰ-ਓ-ਨਾਜ਼ਿਰਸਤ
2. ਬਜ਼ਮਾਨ-ਏ-ਆਯੰਦਾ ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਬੂਦ
3. ਜ਼ਾਇਲ ਨਤਵਾਂ ਸ਼ੁਦ ਊਲਾਜ਼ਵਾਲ-ਓ-ਲਾਯਜ਼ਾਲ-ਓ-ਲਾਯਮੁਤ-ਓ-ਕਾਇਮ-ਓ-ਬਾਕੀ ਅਲੱਦਵਾਮ ਅਸਤ
4. ਖ਼ਲਕਤ, ਖ਼ੁਦਾਈ, ਕਾਯਨਾਤ, ਆਲਮ
5. ਆਫ਼ਰੀ ਦਾ ਅਸਤ, ਤਸ਼ਕੀਲ ਦਾਦਾ, ਦਰ ਸਾਖ਼ਤਾ ਅਸਤ, ਤਖ਼ਲੀਕ ਕਰਦਾ ਅਸਤ

(19) 1. ਰੰਗਾ ਰੰਗ
2. ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼, ਮੁਤਫ਼ੱਰਿਕ, ਅਨਵਾਅ-ਓ-ਅਕਸਾਮ
3. ਦਰ ਸਾਖ਼ਤਾ-ਓ-ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ
4. ਹਰ ਨੋਅ ਅਜ਼ ਚੀਜ਼ੇ ਕਿ ਦਰ ਊਅਕਸਾਮ-ਏ-ਚੀਜ਼ਹਾ ਬਾਸ਼ਦ ਕਿਸਮ ਬਕਿਸਮ, ਨੋਅ, ਸਿਨਫ਼
5. ਹਿਕਮਤ-ਓ-ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਬੂਕਲਮੂੰ
6. ਆਫ਼ਰੀਦਾ ਅਸਤ

॥ ਹੈ ਭੀ ਹੋਸੀ ਜਾਇ ਨ ਜਾਸੀ ਰਚਨਾ ਜਿਨਿ ਰਚਾਈ ॥

۱۸) ھَے بھی[1] ہوسی[2] جائے نہ جاسی[3] رَچنا[4] جِنِ[5] رچائی

॥ ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ ਭਾਤੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜਿਨਸੀ ਮਾਇਆ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ॥

۱۹) رنگی رنگی[1] بھاتی[2] کرکرِ[3] جنُسی[4] مائیا[5] جِنِ اُپائی[6]

۱۸) حاضِر و ناظِر بُود رَبِّ جہاں
هم چُنیں باشَد بہ آئیندہ زَماں
نے شَود زائِل نہ ہیچ اثرِ فَنا
ہَست آں رَبّ صاحِبِ مُلکِ بَقا
جاوِداں ذاتِ خُدائے ذُوالجَلال
لا یَموت و لایَزال و لازِوال
آنکہ مَخلُوقاتِ عالَم آفرِید
کائناتِ جُملہ آمد پَدید

۱۹) مَوجوداتِ رَنگارَنگ و گُونہ گُوں
مُختَلِف مَخلُوقِ مُتفرَّق دُروں
مُشتَمِل بَر نَوع وصنف و جِنس و قِسم
مُنقَسِم دَر شکل و ذات و رنگ و اِسم
اَز کمالِ قُدرتِ خویش و صِفات
پیدا کرد اِیں خَلق و جُملہ کائنات

۱۸) [1] درحال حاضِر وناظِر ست [2] بزبانِ آئیندہ ہم چُنیں خواہد بود [3] زائل نتواں شُد اُو لازِوال ولایزال، لایموت، قائم وباقی، علی الدّوام است [4] خَلقت خُدائی، کائنات عالَم [5] آفریدہ است، تشکیل دادہ، درساختہ است تخلیق کردہ است

۱۹) [1] رنگارنگ [2] مختلف، متفرق، انواع واقسام [3] درساختہ وپیدا کردہ [4] ہرنوع از چیزے کہ درواقسامِ چیزہا باشد قسم بقسم، نوع، صنف [5] حِکمت، قدرتِ [6] آفرِیدہ است

(15) ਸੇਈ[1] ਤੁਧੁ ਨੋ ਗਾਵਹਿ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵਨਿ[2] ਰਤੇ[3] ਤੇਰੇ ਭਗਤ[4] ਰਸਾਲੇ[5]॥

(16) ਹੋਰਿ[1] ਕੇਤੇ[2] ਗਾਵਨਿ[3] ਸੇ ਮੈ[4] ਚਿਤਿ[5] ਨ ਆਵਨਿ[6] ਨਾਨਕੁ-ਕਿਆ[7] ਵੀਚਾਰੇ[8]॥

(17) ਸੋਈ[1] ਸੋਈ ਸਦਾ[2] ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ[3] ਸਾਚਾ ਸਾਚੀ[4] ਨਾਈ॥

---

(15) 1. ਹਮਾਂ
2. ਪਸੰਦੀਦਾ ਵ ਮਨਜ਼ੂਰ-ਓ-ਕਬੂਲ
3. ਗ਼ਰਕ, ਮਸਰੂਫ਼, ਮਹਵ, ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ
4. ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ, ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਮੌਲਾ, ਅਹਲ-ਏ-ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਯਾਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ
5. ਮਸਤ-ਓ-ਸਰਸ਼ਾਰ, ਬੇਖ਼ੁਦ-ਓ-ਪੁਰਜ਼ੌਕ-ਓ-ਸ਼ੌਕ-ਓ-ਸਰੂਰ ਆਂਕਿ ਦਰਯਾਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ ਹਲਾਵਤ-ਓ-ਲੱਜ਼ਤ ਮੀ ਚਸ਼ੰਦ

(16) 1. ਦੀਗਰਾਂ
2. ਬਸੇ
3. ਹਮਦ ਸਰਾਯੰਦ
4. ਆਨਾਂ
5. ਯਾਦ
6. ਨਮੀ ਆਯਦ
7. ਚਿ
8. ਬਿਯਾਨ, ਸ਼ਰਹ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ ਕੁਨਦ

(17) 1. ਹਮਾਂ
2. ਜਾਵਿਦਾਂ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਕ
3. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਬਰ ਹਕ
4. ਇਸਮ-ਓ-ਸਿਫ਼ਾਤ, ਹਮਦ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼ ਹਕ ਅਸਤ

15. ਆਂ ਹਮਾ ਦਰ ਅਸਲ ਹਮਦ-ਏ-ਤੋ ਕੁਨੰਦ
ਦਰ ਰਜ਼ਾ ਹਸਤੰਦ ਮਕਬੂਲ-ਓ-ਪਸੰਦ

ਬੰਦਗਾਨਤ ਮਹਵ-ਏ-ਇਸ਼ਕਤ ਗ਼ਰਕ-ਏ-ਯਾਦ
ਬੇਖ਼ੁਦ-ਓ-ਪੁਰ ਜ਼ੌਕ-ਓ-ਸ਼ੌਕ-ਓ-ਮਸਤ-ਓ-ਸ਼ਾਦ

ਬਾ ਹਲਾਵਤ ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਹਮਦਤ ਮੀ ਕੁਨੰਦ
ਲੱਜ਼ਤ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਇਬਾਦਤ ਮੀ ਚਸ਼ੰਦ

16. ਹਮਦ ਬਿਸਰਾਯੰਦ ਦੀਗਰ ਹਮ ਬਸੇ
ਯਾਦ ਨਾਯੰਦ ਆਂ ਮਰਾ ਈਂ ਦਮ ਵਲੇ

ਨਾਨਕ ਅਜ਼ ਆਂ ਹਮਦ ਗੋਯਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
ਸ਼ਰਹ-ਓ-ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ-ਬਯਾਂ ਬਿਕੁਨਦ ਚਿਹਾ

17. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਹੱਕ ਮਰ ਹਮਾਨਸਤ-ਓ-ਹਮਾਂ
ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਹੱਕ-ਓ-ਬਰਹੱਕ ਜਾਵਿਦਾਂ

ਕਾਇਮ ਬਿੱਜ਼ਾਤ ਅਸਤ-ਓ-ਰੱਬ-ਏ-ਮਤਲਕ ਅਸਤ
ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਹਮਦ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼ਸ਼ ਹੱਕ ਅਸਤ

॥ ਸੇਈ ਤੁਧੁਨੋ ਗਾਵਹਿ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵਨਿ ਰਤੇ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਰਸਾਲੇ ॥

۱۵) سیئی تُدھ نوگاوہِ جوتُدھ بھاونِ رتے تیرے بھگت رسالے

॥ ਹੋਰਿ ਕੇਤੇ ਗਾਵਨਿ ਸੇ ਮੈ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਨਿ ਨਾਨਕ ਕਿਆ ਵੀਚਾਰੇ ॥

۱۶) ہورِ کیتے گاونِ سے مَیں چِتِ نہ آونِ نانکُ کِیا وِیچارے

॥ ਸੋਈ ਸੋਈ ਸਦਾ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਚਾ ਸਾਚੀ ਨਾਈ ॥

۱۷) سوئی سوئی سَدا سچُ صاحِبُ ساچا ساچی نائی

---

۱۵) ۱ ہَماں ۲ پسندِیدہ ومنظور ومقبُول ۳ غرق، مصرُوف، محو، مشغول ۴ بندگانِ خاص، طالِبانِ مَولا، اہلِ عِشقِ حقیقی، یادوذکرِ حمدوثنا ۵ مَست وسرشار، بیخُود وپُر ذوق وشوق، مسرور، آنکہ دریادوذِکرِ حلاوت ولذّت می چشند

۱۶) ۱ دِیگراں ۲ بسے ۳ حمدسرایند ۴ آناں ۵ یاد ۶ نمی آیند ۷ چہ ۸ بیان وشرح وذِکر کُند

۱۷) ۱ ہماں ۲ جاوداں، ہمیشہ حق ۳ صاحِب برحق ۴ اِسم وصِفات، حمد، تعریفِ حق است

---

۱۵) آں ہمہ دراصل حمدِ تو کُنند　در رضا ہستند مقبُول و پسند
بندگانت محوِ عِشقت غرقِ یاد　بےخُود وپُرذوق وشوق ومست وشاد
با حلاوت ذِکر وحمدت می کُنند　لذّتِ پاکِ عِبادت می چشند

۱۶) حمد بسرایند دِیگر ہم بسے　یاد ناید آں مرا ایندم ولے
نانک از آں حمد گویانِ خُدا　شرح وتفسیر و بیاں بکُند چِہا

۱۷) صاحِبِ حقّ مر ہمانست و ہماں　حقّ تعالیٰ حقّ و برحق جاوِداں
قائم بالذّات است وربِّ مُطلق است
اِسمِ پاکش حمد و تعرِیفش حق است

(12) ਗਾਵਨਿ ਰਤਨ[1] ਉਪਾਏ ਤੇਰੇ[2] ਅਠਸਠਿ[3] ਤੀਰਥ[4] ਨਾਲੇ[5]॥

(13) ਗਾਵਹਿ ਜੋਧ[1] ਮਹਾਬਲ[2] ਸੂਰਾ[3] ਗਾਵਹਿ ਖਾਣੀ[4] ਚਾਰੇ॥

(14) ਗਾਵਹਿ ਖੰਡ[1] ਮੰਡਲ[2] ਵਰਭੰਡਾ[3] ਕਰਿ ਕਰਿ[4] ਰਖੇ ਧਾਰੇ[5]॥

12. ਨੁਹ ਜਵਾਹਰ ਰਤਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਏ-ਚਾਰਦਹ
ਆਂਚਿ ਹਸਤ ਅਜ਼ ਹੁਕਮ-ਏ-ਤੋ ਪੈਦਾ ਸ਼ੁਦਾ

ਬਾ ਜ਼ਿਯਾਰਤਗਾਹ-ਏ-ਦਹਰ-ਏ-ਸ਼ਸਤ-ਓ-ਹਸ਼ਤ
ਹਮਦ ਬਿਸਰਾਯਦ ਸਨਾ ਖ਼੍ਵਾਨ-ਏ-ਤੋ-ਅਸਤ

13. ਸ਼ੇਰ ਮਰਦ-ਓ-ਜੰਗਜੂਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਜ਼ਨ
ਅਸ਼ਜਅ-ਓ-ਜ਼ੋਰਾਵਰ-ਓ-ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਿਕਨ

ਹਮਦ ਬਿਸਰਾਯੰਦ ਜੱਰਾਰ-ਓ-ਕੱਰਾਰ
ਨੀਜ਼ ਆਂ ਜੁਮਲਾ ਮਵਾਲੀਦ-ਏ-ਚਹਾਰ

ਦਰ ਸਨਾ-ਏ-ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਬਾਲਾ-ਓ-ਪਸਤ
ਅੰਦਜ-ਓ-ਜੇਰਜ-ਓ-ਸੇਤਜ ਉਤਭੁਜ ਅਸਤ

14. ਕਿਸ਼ਵਰ-ਓ-ਮੁਲਕ-ਓ-ਦਿਯਾਰ-ਓ-ਖ਼ਿੱਤਾਹਾ
ਬੱਰ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮਹਾ ਵਿਲਾਯਤ ਕੁੱਰਹਾ

ਦਹਰ-ਓ-ਆਫ਼ਾਕ-ਓ-ਅਕਾਲੀਮ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਕਾਯਨਾਤ-ਏ-ਆਲਮ-ਓ-ਕੌਨ-ਓ-ਮਕਾਂ

ਆਂ ਕਿ ਅਜ ਕੁਦਰਤ ਬ ਹਿਕਮਤ ਸਾਖ਼ਤਾ
ਕਾਯਮ-ਓ-ਬਾਕੀ ਬ ਤਕਯਾ ਦਾਸ਼ਤਾ

ਬਾ ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਹਾਲ ਤਅਰੀਫ਼ਤ ਕੁਨੰਦ
ਹਮਦ ਬਿਸਰਾਯੰਦ ਵ ਤੌਸੀਫ਼ਤ ਕੁਨੰਦ

---

(12) 1. ਨੁਹ ਜਵਾਹਰ ਵ ਚਹਾਰ ਦਹ ਰਤਨ ਵ ਜਵਾਹਰ-ਏ-ਖ਼ਾਸ
2. ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ, ਤਖ਼ਲੀਕ ਕਰਦਾ
3. ਸ਼ਸਤ-ਓ-ਹਸ਼ਤ
4. ਮੁਕਾਮਾਤ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ ਵ ਜ਼ਿਆਰਤਗਾਹ-ਏ-ਖ਼ਾਸ
5. ਹਮਰਾਹ, ਬਮਅ

(13) 1. ਲਸ਼ਕਰ ਸ਼ਿਕਨ ਅਸ਼ਜਅ, ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਜਨ, ਜੰਗਜੂ, ਸ਼ੇਰ ਮਰਦ, ਜਰੀ, ਕੱਰਾਰ
2. ਬੇ ਹੱਦ ਤਾਕਤਵਰ ਵ ਬਸੇ ਜ਼ੋਰਾਵਰ
3. ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਮਰਦ, ਸ਼ੁਜਾਅ ਦਿਲਾਵਰ, ਬਹਾਦੁਰ, ਜਵਾਨ ਮਰਦ, ਆਹਨੀਂ, ਜਿਗਰ
4. ਮਵਾਲੀਦ-ਏ-ਅਰਬਆ ਹੈਵਾਨਾਤ, ਨਬਾਤਾਤ ਜਮਦਾਤ, ਤਯੂਰ ਵਗ਼ੈਰਾ, ਕੁਲ ਮੌਜੂਦਾਤ ਕਿ ਦਰ ਚਹਾਰ ਅਕਸਾਮ ਬਾਸ਼ਦ

(14) 1. ਮੁਲਕ, ਖ਼ੱਤਾ, ਦਿਯਾਰ, ਕਿਸ਼ਵਰ, ਵਿਲਾਯਤ
2. ਬੈਰ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ, ਅਕਾਲੀਨ, ਕੁੱਰਾਹਾ
3. ਅਕਾਲੀਮ ਸਬ ਅ ਹਫ਼ਤ ਜ਼ਮੀ
4. ਸਾਖ਼ਤਾ-ਓ-ਤਖ਼ਲੀਕ ਕਰਦਾ
5. ਕਾਇਮ-ਓ-ਉਸਤਵਾਰ, ਬਾਕੀ, ਪਾਇੰਦਾ ਦਾਸ਼ਤਾ ਅਸਤ

|| ਗਾਵਨਿ ਰਤਨ ਉਪਾਏ ਤੇਰੇ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨਾਲੇ ||

۱۲) گاوِن رتن[1] اُپائے[2] تیرے اٹھ سٹھِ[3] تیرتھ[4] نالے[5]

|| ਗਾਵਹਿ ਜੋਧ ਮਹਾ ਬਲ ਸੂਰਾ ਗਾਵਹਿ ਖਾਣੀ ਚਾਰੇ ||

۱۳) گاوہِ جودھ[1] مہابَل[2] سُورا[3] گاوہِ کھانی[4] چارے

|| ਗਾਵਹਿ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਵਰਭੰਡਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਰਖੇ ਧਾਰੇ ||

۱۴) گاوہِ کھنڈ[1] منڈل[2] وَر بھنڈا[3] کرکرِ[4] رکھے دھارے[5]

۱۲) ۱ نہ جواہر، چہاردہ رتن، جواہرِ خاص ۲ پیدا کردہ، تخلیق کردہ ۳ شصت وہشت
۴ مقاماتِ مقدس، زیارت گاہِ خاص ۵ ہمراہ، بمع

۱۳) ۱ لشکر شکن، اشجع، شمشیر زن، جنگجو، شیر مرد، جری، کرّار ۲ بے حد طاقتور، بسے زور آور
۳ مردان مرد، شجاع، دِلاور، بہادر، جوانمرد، آہنیں جگر ۴ موالیدِ اربعہ، حیوانات، نباتات، نبادات، طیور وغیرہ کُل موجودات کہ در چہار اقسام باشد

۱۴) ۱ مُلک، خِطّہ، دیار، کشور، ولایت ۲ بِرّ اعظم، اقالیم، کُرہ ہا ۳ اقالیم سبعہ ہفت زمین
۴ ساختہ و تخلیق کردہ ۵ قائم، اُستوار، باقی، پایندہ داشتہ است

۱۲) نہ جواہر رتنِ خاصِ چاردَہ   آنچہ ہست از حُکمِ تو پیدا شُدہ
با زِیارتگاہِ دَہر شِصت و ہشت   حمد بسرایَد ثنا خوانِ تو اَست

۱۳) شیر مَرد و جنگجو شمشیر زَن   اَشجع و زور آور و لشکر شِکن
حمد بسرایند جَرار و کرّار   نیز آں جُملہ مَوالیدِ چہار
دَر ثنائے خالقِ بالا و پست   اندرج وجیرج سوتج اتبھج است

۱۴) کشور و مُلک و دِیار و خِطّہ ہا   بَرِّ اعظم ہا ولایت کُرّہ ہا
دَہر و آفاق و اقالیمِ جَہاں   کائناتِ عالَم و کون و مَکاں
آنکہ از قُدرت بحکمت ساختہ   قائم و باقی بہ تکیہ داشتہ
با زُبانِ حال تعریفت کُنَند
حَمد بسرایند و توصیفت کُنَند

(9) ਗਾਵਨਿ ਜਤੀ[1] ਸਤੀ[2] ਸੰਤੋਖੀ[3] ਗਾਵਹਿ ਵੀਰ[4] ਕਰਾਰੇ[5]॥

(10) ਗਾਵਨਿ ਪੰਡਿਤ[1] ਪੜਨਿ[2] ਰਖੀਸਰ[3] ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ[4] ਵੇਦਾ[5] ਨਾਲੇ[6]॥

(11) ਗਾਵਹਿ ਮੋਹਣੀਆ[1] ਮਨੁ ਮੋਹਨਿ[2] ਸੁਰਗਾ[3] ਮਛ[4] ਪਇਆਲੇ[5]॥

9. ਸਾਦਿਕ-ਉੱਲ-ਕੌਲ-ਓ-ਅਮਲ ਅਹਲ-ਏ-ਸਖ਼ਾ
ਸਾਬਿਰ-ਓ-ਕਨਿਅ-ਓ-ਸ਼ਾਕਿਰ ਦਰ ਰਜ਼ਾ

ਤਾਰਿਕ-ਉਦ-ਦੁਨੀਆ ਮੁਜੱਰਦ ਮਰਦੁਮਾਂ
ਦਰ-ਬੁਜ਼ੂਰਤ ਅਜ਼ ਸਨਾਯਤ ਹਮਦਖ਼੍ਵਾਂ

ਦਰ ਸ਼ੁਜਾਅਤ ਮੁਸਤਕਿਲ ਸਾਬਿਤ ਕਦਮ
ਹਮਦ ਗੋਯਾਨਤ ਸ਼ੁਜਾਆਂ ਨੀਜ਼ ਹਮ

10. ਆਲਿਮਾਨ-ਏ-ਵੇਦ-ਓ-ਮਜ਼ਹਬ ਸ਼ਰਅ-ਉ-ਦੀਨ
ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ ਖ਼ਾਸ-ਓ-ਕਾਮਿਲ ਆਰਿਫ਼ੀਨ

ਅਜ਼ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਹੱਕ ਬਹਰਦੌਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਂ
ਸ਼ਾਂ ਬਮਅ ਵੇਦ ਏ ਮੁਕੱਦਸ ਹਮਦ ਖ਼੍ਵਾਂ

11. ਦਿਲਰੁਬਾ ਮਹਬੂਬ ਹੂਰਾਨ-ਓ-ਜੁਸ਼ੇ ਜ਼ਨਾਂ
ਆਂ ਨਿਗਾਰ-ਏ-ਆਲਮ-ਏ-ਹਰ ਸਿਹ ਜਹਾਂ

ਅਜ਼ ਬਹਿਸ਼ਤ-ਓ-ਗੀਤੀ-ਓ-ਤਹਿਤੁਸੱਰਾ
ਮਰ ਹਸੀਨਾਨੇ ਜਮੀਲ-ਓ-ਦਿਲਕਸ਼ਾਂ

ਨਾਜ਼ਨੀਨਾਂ, ਖ਼ੂਬਰੂ-ਓ-ਦਿਲ ਪਸੰਦ
ਆਂਕਿ ਦਿਲ-ਹਾਰਾ ਮੁਸੱਖ਼ਰ ਮੀ ਕੁਨੰਦ

ਹਮਦ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼-ਓ-ਸਨਾਯਤ ਮੀਂ ਕੁਨੰਦ
ਨਗ਼ਮਾ ਖ਼੍ਵਾਨੀ ਅਜ਼ ਸਿਫ਼ਾਤਤ ਮੀ ਕੁਨੰਦ

---

(9) 1. ਮੁਜੱਰਦ, ਤਾਰਿਕ-ਉਦ-ਦੁਨੀਆ ਕਿ ਤਾ ਹਯਾਤ ਬੇ ਜ਼ਨ ਪਰਹੇਜ਼ਗਾਰ ਬਾਸ਼ਦ
2. ਰਾਸਤ ਬਾਜ਼, ਸਾਦਿਕ ਸਖ਼ੀ, ਸਾਦਿਕ-ਉੱਲ-ਕੌਲ-ਓ-ਅਮਲ
3. ਕਾਨਿਅ ਵ ਸਾਬਿਰ-ਓ-ਮੁਤਵੱਕਿਲ
4. ਬਹਾਦੁਰ, ਸ਼ੁਜਾਅ, ਜਵਾਨ ਮਰਦ
5. ਸਖ਼ਤ, ਜਰੀ, ਮਜ਼ਬੂਤ, ਮਸਤਕਿਲ, ਕੱਰਾਰ, ਸਾਬਿਤ ਕਦਮ, ਤਾਕਤਵਰ

(10) 1. ਆਲਮ-ਓ-ਫ਼ਾਜ਼ਿਲ-ਏ-ਅਹਲ-ਏ-ਹੁਨੂਦ
2. ਖ਼੍ਵਾਨਦਨ ਵ ਤਲਾਵਤ ਕਰਦਨ
3. ਆਬਿਦ-ਏ-ਮੁਰਤਾਜ਼, ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਕਾਮਿਲ, ਔਲੀਆ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
4. ਬਹਰ ਦੌਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਨਾ ਕਿ ਚਹਾਰ ਅਸਤ
5. ਵੇਦ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ ਕਿ ਚਹਾਰ ਅਸਤ
6. ਹਮਰਾਹ, ਮਅ

(11) 1. ਹਸੀਨ-ਓ-ਜਮੀਲ, ਨਿਗਾਰ-ਏ-ਆਲਮ, ਖ਼ੂਬਰੂ-ਓ-ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਜ਼ਨਾਂ ਮਹਬੂਬਾਨ
2. ਦਿਲਰੁਬਾ ਵ ਦਿਲ ਫ਼ਰੇਬ ਵ ਦਿਲ ਪਸੰਦ ਕਿ ਦਿਲਹਾ ਰਾ ਮੁਸੱਖ਼ਰ-ਓ-ਵਾਲਾ ਬਿਕੁਨੰਦ
3. ਬਹਿਸ਼ਤ, ਆਲਮ-ਏ-ਬਾਲਾ, ਅਜ਼ ਹਰ ਸਿਹ ਆਲਮ ਹਾ
4. ਦੁਨਿਯਾ, ਆਲਮ-ਏ-ਅਸਬਾਬ, ਖ਼ਾਕ
5. ਆਲਮ-ਏ-ਪਸਤ, ਤਹਤੁੱਸਰਾ

॥ ਗਾਵਨਿ ਜਤੀ ਸਤੀ ਸੰਤੋਖੀ ਗਾਵਹਿ ਵੀਰ ਕਰਾਰੇ ॥

۹) گاون جتی[1] ستی[2] سنتوکھی[3] گاوہ ویر[4] کرارے[5]

॥ ਗਾਵਨਿ ਪੰਡਿਤ ਪੜਨਿ ਰਖੀਸਰ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਵੇਦਾ ਨਾਲੇ ॥

۱۰) گاون پنڈت[1] پڑن[2] رکھیسر[3] جگ[4] جگ ویدا[5] نالے[6]

॥ ਗਾਵਹਿ ਮੋਹਣੀਆ ਮਨੁ ਮੋਹਨਿ ਸੁਰਗਾ ਮਛ ਪਇਆਲੇ ॥

۱۱) گاوہ موہنیا[1] من[2] موہن سرگا[3] مچھ[4] پیالے[5]

۹) صادِق القول و عَمل اہلِ سَخا   صابر و قانع و شاکر در رَضا
تارِکُ الدّنیا مُجرَّد مَردُماں   در حُضورَت از ثنایَت حمد خواں
در شجاعَت مُستَقِل ثابِت قدم   حَمد گویانت شجاعاں نیز ہم

۱۰) عالِمانِ وید و مذہب شرع و دِین   بَرگُزیدہ خاص و کامِل عارِفین
از صِفاتِ حقّ بہر دَورِ زماں   شاں بمع ویدِ مُقدّس حَمد خواں

۱۱) دِلرُبا محبوبِ حُوران و زَناں   آں نِگارِ عالَمِ ہر سہ جہاں
از بہِشت و گیتی و تحتُ الثّریٰ   مہر حسینانِ جَمیل و دِل کشا
ناز نیناں خُوبرُو و دِل پسند   آنکہ دِلہا مُسَخّر می کُنند
حَمد و تعرِیف و ثنایَت می کُنند
نَغمہ خوانی از صِفاتَت می کُنند

---

۹) ۱ مجرد، تارک الدنیا، کہ تا حیات بے زن پرہیزگار باشد ۲ راستباز، صادق، سخی، صادق القول ۳ قانع و صابر، متوکل ۴ بہادر، شجاع، جوانمرد ۵ سخت، جری، مضبوط، مستقل کرار، ثابت قدم، طاقت ور

---

۱۰) ۱ عالم و فاضلِ اہلِ ہنود ۲ خواندن، تلاوت کردن ۳ عابدِ مرتاض، عارفِ کامل، اولیائے خدا ۴ بہر دورِ زمانہ کہ چہار است ۵ ویدِ مقدس کہ چہار است ۶ ہمراہ

---

۱۱) ۱ حسین و جمیل نگارِ عالم، خوبرو، خوبصورت زناں، محبوبان ۲ دلربا، دلفریب، دل پسند کہ دلہا مسخر و والہ بکنند ۳ بہشت، عالمِ بالا، از سہ عالم ہا ۴ دنیا، عالمِ اسبابِ خاک ۵ عالمِ پست، تحت الثریٰ

(6) ਗਾਵਹਿ ਈਸਰੁ[1] ਬਰਮਾ[2] ਦੇਵੀ[3] ਸੋਹਨਿ[4] ਸਦਾ ਸਵਾਰੇ[5]॥

(7) ਗਾਵਹਿ ਇੰਦ[1] ਇੰਦਾਸਣਿ[2] ਬੈਠੇ ਦੇਵਤਿਆ[3] ਦਰਿ ਨਾਲੇ[4]॥

(8) ਗਾਵਹਿ ਸਿਧ[1] ਸਮਾਧੀ[2] ਅੰਦਰਿ ਗਾਵਨਿ ਸਾਧ[3] ਵਿਚਾਰੇ[4]॥

---

(6) 1. ਸ਼ਿਵਜੀ: ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ ਵ ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਫ਼ਨਾ, ਯਕੇ ਅਜ਼ ਸਿਹ ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਕਮਾਲ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ
2. ਬ੍ਰਹਮਾ: ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ ਵ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਈਜਾਦ
3. ਦੇਵੀ: ਇਸਮ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀਆ, ਮੁਵੱਕਿਲਾ-ਏ-ਕੁਵੱਤ, ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਮਲਕ
4. ਜ਼ੇਬਾ
5. ਹਮੇਸ਼ਾ, ਮੁਦਾਮ ਆਰਾਸਤਾ-ਓ-ਪੈਰਾਸਤਾ ਵ ਪਰਦਾਖ਼ਤਾ ਵ ਬਰਗਜ਼ੀਦਾ

(7) 1. ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ
2. ਤਖ਼ਤ-ਏ-ਇੰਦਰ, ਸਰੀਰ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਏ-ਮਲਕ
3. ਮਲਾਯਿਕਾ
4. ਮਅ, ਹਮਰਾਹ

(8) 1. ਸਿੱਧ, ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਅਹਲ-ਏ-ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਕਰਾਮਾਤ, ਅਹਲ-ਏ-ਕਮਾਲ, ਜ਼ਾਬਿਤ-ਉੱਲ-ਹਵਾਸ, ਹਬਸ-ਉਦ-ਦੱਮ, ਫ਼ਕੀਰ-ਏ-ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ
2. ਸਮਾਧੀ: ਕਮਾਲ-ਏ-ਇਸਤਿਗ਼ਰਾਕ, ਮਹੱਵੀਯਤ, ਮੁਜਾਹਿਦਾ, ਮੁਰਾਕਿਬਾ, ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ-ਏ-ਜਮਾਲ-ਏ-ਹੱਕ, ਇਨਕਿਤਾਅ ਅਜ਼ ਜੁਮਲਾ ਮਹਸੂਸਾਤ
3. ਸਾਧ: ਦਰਵੇਸ਼-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਆਬਿਦ-ਓ-ਜ਼ਾਹਿਦ ਹੱਕ ਪ੍ਰਸਤ, ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਹੱਕ ਫ਼ਕੀਰ-ਏ-ਤਾਅਤ ਗੁਜ਼ਾਰ
4. ਵਿਚਾਰੇ: ਗ਼ੌਰ-ਓ-ਤਹਕੀਕ-ਓ-ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ, ਤਸੱਵੁਰ, ਮੁਜਾਹਿਦਾ, ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਇਰਫ਼ਾਨ
ਕੁਨਦ

6. ਸ਼ਿਵਜੀ ਬਰਹਮਾ ਦੇਵੀ ਹਮਦ-ਏ-ਤੋ-ਕੁਨੰਦ
ਕਾਂ ਮਲਾਯਿਕ-ਓ-ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਹੱਕ ਬਵੰਦ

ਜ਼ਾਵਿਦਾਂ ਆਰਾਸਤਾ ਪੈਰਾਸਤਾ
ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਤ ਜ਼ੇਬ-ਓ-ਜ਼ੀਨਤ ਯਾਫ਼ਤਾ

7. ਬਰ ਦਰਤ ਇੰਦਰ ਜ਼ਿ ਤਖ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼
ਹਮਦ ਗੋਯਦ ਬਾ ਮਲਾਯਿਕ ਗਿਰਦ-ਓ-ਪੇਸ਼

8. ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਓ-ਜ਼ਾਬਿਤ-ਉਲ-ਹਵਾਸ
ਅਹਲ-ਏ-ਕਸ਼ਫ਼ ਅਹਲ-ਏ-ਕਮਾਲ-ਓ-ਹੱਕ ਸ਼ਿਨਾਸ

ਬਅਦ-ਏ-ਕਤਅ-ਏ-ਜੁਮਲਾ ਮਹਸੂਸਾਤ ਰਾ
ਮੀਕੁਨੰਦ ਅਜ਼ ਮਹੱਵੀਯਤ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ

ਨੀਜ਼ ਦਰਵੇਸ਼ਾਨ-ਏ-ਰੱਬ ਆਬਿਦ ਫ਼ਕੀਰ
ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਮੁਅਰਫ਼ਤ ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ

ਮਹਵ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਏ-ਬੁਲੰਦ
ਅਜ਼ ਸਿਫ਼ਾਤਤ ਜ਼ਮਜ਼ਮਾ ਖ਼੍ਵਾਨੀ ਕੁਨੰਦ

॥ ਗਾਵਹਿ ਈਸਰੁ ਬਰਮਾ ਦੇਵੀ ਸੋਹਨਿ ਸਦਾ ਸਵਾਰੇ ॥

۶) گاوہِ ایسرُ[1] برَما[2] دیوی[3] سوہنِ[4] سَدا سوارے[5]

॥ ਗਾਵਹਿ ਇੰਦ ਇਦਾਸਣਿ ਬੈਠੇ ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਿ ਨਾਲੇ ॥

۷) گاوہِ اِندَ[1] اِداسنِ[2] بیٹھے دیوتیاں[3] درِنالے[4]

॥ ਗਾਵਹਿ ਸਿਧ ਸਮਾਧੀ ਅੰਦਰਿ ਗਾਵਨਿ ਸਾਧ ਵਿਚਾਰੇ ॥

۸) گاوہِ سِدّھ[1] سمادھی[2] اندرِ گاونِ سادھ[3] وِچارے[4]

---

۶) ۱ شِو جی، اِسمِ مَلَک، صِفتِ فنا، یکے از سہ صِفاتِ کمالِ حق تعالیٰ ۲ برہما، اِسمِ مَلَک، صِفتِ ایجاد
۳ اِسمِ روحانیہ، موکِلہ قُوّت، صِفتِ مَلَک ۴ زیبا ۵ ہمیشہ، مُدام آراستہ و پیراستہ، پرداختہ و برگُزیدہ

۷) ۱ اِسمِ مَلَک ۲ تختِ اندر، سَریرِ خاصِ مَلَک ۳ ملایکہ ۴ مع، ہمراہ

۸) ۱ سِدھ۔ عارِفِ الٰہی، اہلِ کشف و کرامت، اہلِ کمال، ضابِطِ الحواس، حابِسُ الدّم، فقیرِ روشن ضمیر
۲ سمادھی۔ کمالِ اِستغراق، محوِیّت مجاہدہ، مُراقبہ، مُشاہدہ، جمالِ حق، اِنقطاع از جملہ محسوسات
۳ سادھ۔ درویشِ خُدا، عابد و زاہد حق پرست، طالِبِ حق، فقیرِ طاعت گزار
۴ وِچارے۔ غور، تحقیق، فِکر، ذِکر، تصوّر، مُجاہدہ، اِدراک و عرفان کُند

---

۶) شِوجی[1] برہما[2] دیوی[3] حمدِ تُو کُنند   کاں ملایک و صِفاتِ حق بوند
جاوِداں آراستہ پیراستہ   دَرحُضورت زیب و زینت یافتہ

۷) بَردرت اِندر زِتختِ خاصِ خویش   حمد گوید با ملایک گِرد و پیش

۸) عارِفانِ خاص و ضابطُ الحَواس   اہلِ کشف اہلِ کمال وحق شِناس
بعدِ قطعِ جُملہ محسُوسات را   می کُنند از محوِیّت حمد و ثنا
نیز دَرویشانِ رَبّ، عابِد، فقیر   طالِبانِ مَعرفت رَوشن ضَمیر
محوِ ذِکر و فِکر و اِدراکِ بُلند
از صِفاتت زَمزَمہ خوانی کُنند

(2) ਵਾਜੇ[1] ਨਾਦ[2] ਅਨੇਕ[3] ਅਸੰਖਾ[4] ਕੇਤੇ[5] ਵਾਵਣ[6] ਹਾਰੇ॥

(3) ਕੇਤੇ[1] ਰਾਗ[2] ਪਰੀ[3] ਸਿਉ ਕਹੀਅਨਿ[4] ਕੇਤੇ ਗਾਵਣ[5] ਹਾਰੇ॥

(4) ਗਾਵਹਿ[1] ਤੁਹਨੋ[2] ਪਉਣ[3] ਪਾਣੀ[4] ਬੈਸੰਤਰੁ[5] ਗਾਵੈ ਰਾਜਾ[6] ਧਰਮੁ ਦੁਆਰੇ[7]॥

(5) ਗਾਵਹਿ[1] ਚਿਤੁ ਗੁਪਤੁ[2] ਲਿਖਿ ਜਾਣਹਿ[3] ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ[4] ਧਰਮੁ[5] ਵੀਚਾਰੇ[6]॥

---

(2) 1 [illegible]
2 [illegible]-ਨਗ਼ਮਾ
3 [illegible], ਬਿਸਯਾਰ
[illegible]
(3) [illegible]
[illegible]-ਏ-ਸਾਜ਼ਹਾ
(3) 1 [illegible]
2 [illegible]-ਏ-[illegible], ਸਰੂਦਹਾ
3 ਬ [illegible]-ਓ-ਨਵਾਹਾਏ ਖ਼ੁਸ਼
4 ਗੁਲਫ਼ਤਾ-ਓ-ਸਰਾਈਦਾ ਸ਼ਵਦ
5 ਮੁਤ੍ਰਿਬ ਖ਼੍ਵਾਂ, ਸਰਾਯੰਦਾ, ਮੁਗ਼ੱਨੀ
(4) 1 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
2 [illegible]
[illegible] ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ-ਏ-ਅਦਲ
[illegible]
[illegible]
[illegible]-ਓ-[illegible]-ਏ-ਮਮਲੂਕ
[illegible]
[illegible] ਨਵਿਸ਼ਤਾ
[illegible]-ਆਮਾਲ ਬਿਦਹਦ
[illegible]

2. ਦਰ ਹਜ਼ੂਰਤ ਬੇ ਨਿਹਾਯਤ ਸਾਜ਼ਹਾ
ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਅਲਹਾਨ-ਓ-ਖ਼ੁਸ਼ ਆਵਾਜ਼ਹਾ

ਹਮ ਨਵਾਜ਼ਿੰਦਾਹਾ ਬਿਸਯਾਰ ਆਂ ਬਵੰਦ
ਕਜ਼ ਚੁਨੀਂ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਵਾਜ਼ੀਦਨ ਕੁਨੰਦ

3. ਨਗ਼ਮਾ ਆਹੰਗ-ਓ-ਸਰੂਦ ਅਜ਼ ਬਸ ਬਵਦ
ਕਾਂ ਬਮਅ ਨਗ਼ਮਾਤ ਬਿਸਰੂਦਾ ਸ਼ਵਦ

ਨੀਜ਼ ਨਗ਼ਮਾ ਖ਼੍ਵਾਨ-ਏ-ਆਂ ਨਗ਼ਮਾ ਬਸੇ
ਆਂ ਮੁਗ਼ੱਨੀ-ਓ-ਸਰਾਯੰਦਾ ਬਸੇ

4. ਬਾਦ-ਓ-ਆਬ-ਓ-ਆਤਿਸ਼-ਓ-ਨੂਰ-ਓ-ਜ਼ਿਯਾ
ਮੀ ਸਤਾਯੰਦ ਨਗ਼ਮਾ-ਏ-ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ

ਧਰਮ ਰਾਜਾ[1] ਨੀਜ਼ ਬਰ ਬਾਬ-ਏ-ਸ਼ੁਮਾ
ਮੀ ਸਰਾਯਦ ਹਮਦ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼-ਓ-ਸਨਾ

5. ਆਂ ਕਰਾਮੂਨ ਕਾਤਿਬੀਨ-ਏ-ਹੋਸ਼ਮੰਦ
ਨਗ਼ਮਾ ਖ਼੍ਵਾਨੀ ਅਜ਼ ਸਨਾ-ਏ-ਤੋ ਕੁਨੰਦ

ਆਂਕਿ ਬੀਨੰਦ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰੰਦ ਅਮਲਹਾ
ਖ਼ੁਫ਼ਿਯਾ ਬਿਨਵਿਸ਼ਤਨ ਬਿਦਾਨੰਦ ਅਮਲਹਾ

ਬਰ ਨਵਿਸ਼ਤ-ਏ-ਆਂ ਦਬੀਰਾਨ-ਏ-ਸਫ਼ਾ
ਧਰਮ ਰਾਜਾ ਮਲਕ-ਉਲ-ਅਦਲ-ਓ-ਜਜ਼ਾ

ਗੌਰ-ਓ-ਅਦਲ-ਓ-ਦਾਦ-ਓ-ਇਨਸਾਫ਼ੇ ਨਿਹਦ
ਹਸਬ-ਏ-ਅਅਮਾਲਸ਼ ਜਜ਼ਾਯਸ਼ ਮੀ ਦਹਦ

---

1. ਮਲਕ-ਉਲ-ਅਦਲ-ਓ-ਜਜ਼ਾ, ਮਲਕ-ਉਲ-ਮੌਤ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ-ਏ-ਅਦਲ

॥ ਵਾਜੇ ਨਾਦ ਅਨੇਕ ਅਸੰਖਾ ਕੇਤੇ ਵਾਵਣਹਾਰੇ ॥

۲) واجے[1] ناد[2] انیک[3] اسنکھا[4] کیتے[5] واون[6] ہارے

॥ ਕੇਤੇ ਰਾਗ ਪਰੀ ਸਿਉ ਕਹੀਅਨਿ ਕੇਤੇ ਗਾਵਣਹਾਰੇ ॥

۳) کیتے[1] راگ[2] پری[3] سیو کہین[4] کیتے گاون[5] ہارے

॥ ਗਾਵਹਿ ਤੁਹਨੋ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਗਾਵੈ ਰਾਜਾ ਧਰਮੁ ਦੁਆਰੇ ॥

۴) گاوہِ[1] تہنو[2] پوُن[3] پانی[4] بیسنترُ[5] گاوے راجا[6] دھرمُ دُآرے[7]

॥ ਗਾਵਹਿ ਚਿਤੁ ਗੁਪਤੁ ਲਿਖਿ ਜਾਣਹਿ ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਧਰਮੁ ਵੀਚਾਰੇ ॥

۵) گاوہِ[1] چِتُ گُپتُ[2] لِکھِ جانہِہ[3] لِکھِ[4] لِکھِ دَھرمُ[5] وِیچارے[6]

۲) [1] سازہا [2] سُرودونغمہ [3] مختَلِف، بسیار [4] لاتعداد، بیشُمار [5] بسے [6] نوازندگانِ سازہا

۳) [1] بَس [2] نغمہ ہائے کلاں سرودہا [3] بہ نغمات ونواہائے خویش [4] گُفتہ، سرائیدہ شود
[5] سرودخواں، سرائندہ، مُغنّی

۴) [1] سراید [2] تُرا [3] یاد [4] آب [5] نُور، آتِش [6] مَلَکُ المَوت و فرِشتۂ عدل [7] برآستاں ودَرت

۵) [1] سَرایند [2] کرامُ کاتبینِ، کاتِبانِ اعمال [3] نِوِشتنِ خُفیہ بدانَند [4] نِوشت تحریر نوِشتہ
[5] فرِشتۂ عدل کہ جزائے اعمال بدہد [6] غوروعدل کُند

۲) دَر حُضورَت بے نہایت ساز ہا　　بیشُمار اَلحَان و خُوش آواز ہا
ہم نوازِندہ ہا بسیار آں بوَند　　کز چُنیں سازاں نَوازِیدن کُنُند

۳) نَغمہ آہنگ وسُرود از بَس بوَد　　کاں بَمع نَغمات بسُرودہ شوَد
نِیز نَغمہ خوانِ آں نغمہ بَسے　　آں مُغَنّی و سرائندہ بَسے

۴) باد و آب و آتِش و نُور و ضِیا　　می ستاید نغمۂ صِفتِ خُدا
دَھرم راجہ[1] نیز بَر بابِ شُما　　می سَراید حَمد و تَعریف و ثَنا

۵) آں کَرامُ کاتِبینِ ہوشمَند　　نَغمہ خوانی از ثنائے تَو کُنُند
آنکہ بِینند و شُمارند عَمَل ہا　　خُفیہ بِنوِشتن بدانَد عَمَل ہا
بَر نِوِشت آں دبیرانِ صَفا　　دَھرم راجہ مَلَکُ العَدل و جَزا
غَور وعَدل وداد و اِنصافے کُنَد
حَسبِ اَعمالش جزائش می دہَد

[1] مَلَکُ العدل وجَزا، مَلَکُ المَوت، فرِشتۂ عدل

(23) ਜੇਵਡੁ[1] ਭਾਵੈ[2] ਤੇਵਡਾ[3] ਹੋਇ॥

(24) ਨਾਨਕ ਜਾਣੈ ਸਾਚਾ[1] ਸੋਇ॥

(25) ਜੇ ਕੋ ਆਖੈ[1] ਬੋਲ ਵਿਗਾੜੁ[2]॥

(26) ਤਾ ਲਿਖੀਐ ਸਿਰਿ ਗਾਵਾਰਾ ਗਾਵਾਰੁ[1]॥26॥

ਪਾਉੜੀ 27

(1) ਸੋ ਦਰੁ[1] ਕੇਹਾ ਸੋ ਘਰੁ[2] ਕੇਹਾ[3] ਜਿਤੁ ਬਹਿ[4] ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ[5]॥

23. (ਹੱਕ ਤ ਆਲਾ ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਓ-ਸਮਾ
ਨੀਸਤ ਪਾਯਾਨਸ਼ ਨ ਹੱਦ-ਓ-ਇਨਤਿਹਾ)

ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ ਚੰਦਾਂਕਿ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਦਰ ਰਜ਼ਾ
ਆਂਕਦਰ ਗਰਦਦ ਅਜ਼ੀਮ-ਓ-ਕਿਬਰੀਯਾ

24. ਨਾਨਕ ਅਜ਼ਮਤ, ਸ਼ਾਨ-ਓ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਰਾ
ਖ਼ੁਦ ਬਿਦਾਨਦ ਹੱਕ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਰਾ

25. ਗਰ ਕਸੇ ਬੇਹੂਦਾ ਗੋ ਦਅਵਾ ਕੁਨਦ
ਅਜ਼ ਹਿਮਾਕਤ ਦਰ ਬਯਾਂ ਲਾਫ਼ੇ ਜ਼ਨਦ

26. ਬਰ ਸਕ-ਏ-ਬੇਅਕਲ-ਓ-ਜਾਹਿਲ ਅਹਮਕਾਂ
ਨਾਮ-ਏ-ਊਬਿਨਵਿਸ਼ਤਾ ਬਾਯਦ ਬੇਗੁਮਾਂ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬੀਸਤ-ਓ-ਹਫ਼ਤਮ

1. ਐ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਐ ਰੱਬ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਆਂ ਦਰ-ਓ-ਆਂ ਖ਼ਾਨਾ-ਏ-ਪਾਕਤ ਚਿਸਾਂ?

ਕਾਂਜਾ ਬਿਨਿਸ਼ਸਤਾ ਹਮਾ ਰਾ ਪਰਵਰੀ
ਜੁਮਲਾ ਆਲਮ ਰਾ ਨਿਗਹ ਬਾਨੀ ਕੁਨੀ

---

(23) 1. ਚੰਦਾਂਕਿ ਅਕਬਰ-ਓ-ਅਜ਼ੀਮ ਸ਼ੁਦਨ
2. ਬਿਖ਼੍ਵਾਹਦ
3. ਹਮਾਂ ਕਦਰ ਬਰਤਰੀਂ-ਓ-ਅਰਫ਼ਅ-ਓ-ਤਆਲਾ ਸ਼ਵਦ
(24) 1. ਸਾਹਿਬ, ਬਰ ਹੱਕ, ਹੱਕ ਤਆਲਾ
(25) 1. ਗੋਯਦ
2. ਅਹਮਕ, ਮੁਦੱਈ-ਏ-ਬਾਤਿਲ, ਬੇਹੂਦਾਗੋ, ਜਾਹਿਲ
(26) 1. ਬਿਸਯਾਰ ਅਹਮਕ, ਨਾਦਾਂ, ਜਾਹਿਲ, ਬੇ ਅਕਲ
ਪਾਉੜੀ 27
(1) 1. ਦਰ, ਆਸਤਾਨ, ਬਾਬ
2. ਖ਼ਾਨਾ-ਓ-ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਪਾਕ
3. ਚਿਸਾਂ, ਬ ਚਿਤੌਰ ਅਸਤ
4. ਹਮਾ ਮਖ਼ਲੂਕ ਰਾ
5. ਪਰਵਰੀ, ਨਿਗਹਿਬਾਨੀ, ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤਦਾਰੀ

॥ ਜੇਵਡੁ ਭਾਵੈ ਤੇਵਡ ਹੋਇ ॥

۲۳) جے وڈُ[1] بھاوَے[2] تے وڈّ[3] ہوئے

॥ ਨਾਨਕ ਜਾਣੈ ਸਾਚਾ ਸੋਇ ॥

۲۴) نانک جانَے ساچاؔ[1] سوئے

॥ ਜੇ ਕੋ ਆਖੈ ਬੋਲੁ ਵਿਗਾੜੁ ॥

۲۵) جے کو آکھَے[1] بولُ[2] وِگاڑُ

॥ ਤਾ ਲਿਖੀਐ ਸਿਰਿ ਗਾਵਾਰਾ ਗਾਵਾਰੁ ॥ ੨੬ ॥

۲۶) تا لِکھیئے سِرِ گاوارا[1] گاوَارُ

॥ ਸੋ ਦਰੁ ਕੇਹਾ ਸੋ ਘਰੁ ਕੇਹਾ ਜਿਤੁ ਬਹਿ ਸਰਬ ਸਮਾਲੇ ॥

پوڑی ۲۷ ۱) سودرُ[1] کیہا سوگھرُ[2] کیہا[3] جِتُ بہِہ سَرب[4] سمالے[5]

۲۳) ۱ چنداں کہ اکبر و عظیم شُدن ۲ بخواہد ۳ ہماں قدر برتریں، ارفع وتعالےٰ شود، آنقدر بہترین

۲۴) ۱ صاحِب برحق، حق تعالیٰ　۲۵) ۱ گوید ۲ احمق، مدّعی باطِل، بیہودہ گو، جاہِل

۲۶) ۱ بسیار احمق، ناداں جاہِل، بے عقل

۲۷ ۱) ۱ در، آستان، باب ۲ خانہ، دربارِ پاک ۳ چساں، بچہ طور است ۴ ہمہ مخلوق را
۵ پَروری، نگہبانی، حِفاظت داری

۲۳) حَق تُعالیٰ خالِقِ اَرض و سَما　نیست پایانش نہ حَدّ و انتہا
آں خُدا چندانکہ خواہَد دَر رَضا　آن قَدَر گردَد عَظِیم و کِبرِیا

۲۴) نانکؔ عظمَت شان وذاتِ خویش را　خُود بداند حَق صِفاتِ خویش را

۲۵) گر کسے بیہُودہ گو دَعویٰ کُند　اِز حماقَت دَر بیاں لاَفی زَند

۲۶) بَرسَرِ بے عَقُل و جاہِل اَحمقاں
نامِ اُو بِنوِشتہ باید بے گُماں

مَنزِلِ بست و ہفتم

۱) اے خُدائے پاک، اے رَبِ جہاں　آں دَرو آں خانۂ پاکت چساں
کانجا بِنشستہ ہَمہ را پَرَوَری　جُملہ عَالَم را نِگہبانی کُنی

(18) ਆਖਹਿ ਸੁਰਿ ਨਰ[1] ਮੁਨਿ ਜਨ[2] ਸੇਵ[3]॥

(19) ਕੇਤੇ[1] ਆਖਹਿ[2] ਆਖਣਿ[3] ਪਾਹਿ॥

(20) ਕੇਤੇ ਕਹਿ ਕਹਿ[1] ਉਠਿ ਉਠਿ[2] ਜਾਹਿ॥

(21) ਏਤੇ[1] ਕੀਤੇ[2] ਹੋਰਿ[3] ਕਰੇਹਿ[4]॥

(22) ਤਾ[1] ਆਖਿ ਨ[2] ਸਕਹਿ ਕੇਈ[3] ਕੇਇ॥

---

(18) 1. ਅਹਲ-ਏ-ਅਦਬ, ਉਲੂਲ-ਅਲ-ਬਾਬ, ਦੀਦਾਵਰ, ਅਹਲ-ਏ-ਫ਼ਜ਼ਇਲ
2. ਔਲੀਯਾ-ਏ-ਅੱਲ੍ਹਾ, ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਹੱਕ, ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਕਾਮਿਲ, ਮੁਕਬਿਲਾਨ
3. ਸਾਲਿਕਾਨ-ਓ-ਦਰਵੇਸ਼ਾਨ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬ-ਏ-ਜੈਨ ਕਿ ਯਕ ਫ਼ਿਰਕਾ-ਏ-ਹੁਨੂਦਸਤ ਵ ਲਿਬਾਸ-ਏ-ਸਫ਼ੈਦ ਦਾਰੰਦ ਵ ਈਸ਼ਾਂ ਰਾ ਸਵੇਤਾਂਬਰ ਜੈਨ ਗੋਯੰਦ

(19) 1. ਬਸਾ, ਬਅਜ਼
2. ਮੀ ਗੋਯੰਦ
3. ਬਿਗੁਫ਼ਤਨ ਕੋਸ਼ਾਂ ਵ ਕਮਰਬਸਤਾ ਅੰਦ

(20) 1. ਗੁਫ਼ਤਾ ਗੁਫ਼ਤਾ
2. ਬਰਖ਼ੇਜੰਦ-ਓ-ਬਿਗੁਜ਼ਰੰਦ-ਓ-ਮੀਰੰਦ

(21) 1. ਈਂ ਕਦਰ
2. ਮਖ਼ਲੂਕ
3. ਦੀਗਰ ਨੀਜ਼
4. ਖ਼ਲਕ ਕੁਨਦ-ਓ-ਸਾਜ਼ਦ

(22) 1. ਪਸ, ਬਾਜ਼
2. ਨਤਵਾਂ ਗੁਫ਼ਤ
3. ਕਸੇ

18. ਅਹਲ-ਏ-ਔਸਾਫ਼-ਓ-ਫ਼ਜ਼ਾਇਲ-ਆਲਿਮਾਂ
ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਕਾਮਿਲ-ਓ-ਸਾਹਿਬ ਦਿਲਾਂ

ਸਾਲਿਕਾਨ-ਏ-ਜੈਨ[1] ਮਜ਼ਹਬ ਦੀਗਰਾਂ
ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਹੱਕ ਦਾਰੰਦ ਬਰ ਨੁਤਕ-ਓ-ਜ਼ਬਾਂ

19. ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਊਮਰਦਾਂ ਬਸੇ
ਮੁਸਤਇਦ ਕੋਸ਼ਾਂ ਕਮਰ ਬਸਤਾ ਕਸੇ

20. ਬਅਜ਼ ਈਂ ਜਾ ਜ਼ਾਕਿਰਾਂ ਦੀਗਰ ਹਮ ਅੰਦ
ਗੁਫ਼ਤਾ ਬਰਖ਼ੇਜ਼ੰਦ-ਓ-ਮੀਰੰਦ-ਓ-ਰਵੰਦ

21. ਈਂ ਕਦਰ ਮਖ਼ਲੂਕ ਗਰ ਦੀਗਰ ਕੁਨਦ
ਜੁਮਲਾ ਆਲਮ ਹਮਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਅਰ ਕੁਨਦ

22. ਹੇਚ ਨਤਵਾਂ ਗੁਫ਼ਤ ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਹੱਕ ਤਮਾਮ
ਹਸਤ ਆਜਿਜ਼ ਨੁਤਕ-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਕਲਾਮ

ਆਂਚਿ ਬਾਯਦ ਕੈ ਬਵਦ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ
ਹੱਕ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਨ ਅਜ਼ ਕਸੇ ਨਸ਼ਵਦ ਅਦਾ

॥ ਆਖਹਿ ਸੁਰਿ ਨਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵ ॥

۱۸) آکھہِ سُرِ نَر[1] مُنِ جَن[2] سیو[3]

॥ ਕੇਤੇ ਆਖਹਿ ਆਖਣਿ ਪਾਹਿ ॥

۱۹) کیتے[1] آکھہِ[2] آکھنِ[3] پاہِ

॥ ਕੇਤੇ ਕਹਿ ਕਹਿ ਉਠਿ ਉਠਿ ਜਾਹਿ ॥

۲۰) کیتے کہہِ کہہِ[1] اُٹھِ اُٹھِ[2] جاہِ

॥ ਏਤੇ ਕੀਤੇ ਹੋਰਿ ਕਰੇਹਿ ॥

۲۱) ایتے[1] کیتے[2] ہورِ[3] کریہہِ[4]

॥ ਤਾ ਆਖਿ ਨ ਸਕਹਿ ਕੇਈ ਕੇਇ ॥

۲۲) تا[1] آکھِ[2] نہ سکہِ کیئی[3] کیئِ

---

۱۸) ١ اہلِ ادب، اَولوالالباب، دِیدہ وَر　٢ اولیائے اللہ، مردانِ حق، عارِفانِ کامِل، مُقبِلان
٣ اہلِ فضائِل (سالِکان ودرویشانِ مَذہَبِ جَین کہ یک فِرقۂ ہنُود ست ولِباسِ سفید دارَندو ایشاں راسویتامبر جَین گویند)

۱۹) ١ بَسا، بعُض　٢ می گویند　٣ بگُفتن کوشاں وکمر بستہ اند

۲۰) ١ گُفتہ گُفتہ　٢ برخیزند، بگُذرندومیرند

۲۱) ١ اِیں قدر　٢ مخلوق　٣ دِیگرنیز　٤ خلق کُندوسازد

۲۲) ١ پس، باز　٢ نتواں گُفت　٣ کسے

---

۱۸) اہلِ واَوصاف وفضائِل عالِماں　عارِفانِ کامِل و صاجِبدِلاں
سالِکانِ جَین مَذہَب دِیگراں　ذِکرِ حَق دارَند بَر نُطق و زباں

۱۹) دَر بیانِ پاکِ اُو مَرداں بَسے　مُستعِد کوشاں کمر بَستہ کسے

۲۰) بعُض اِیں جا ذاکراں دِیگر ہم اَند　گُفتہ بَر خیزَند و میرَند و رَوَند

۲۱) اِیں قَدَر مخلُوق گر دِیگر کُنَد　جُملہ عالَم حَمد و ذِکرَش ار کُنَد

۲۲) ہیچ نَتواں گُفت صِفت حَق تمام　ہَست عاجز نُطق و اِدراک وکلام
آنچہ باید کے بُود حَمد و ثنا
حقّ گُفتن از کسے نشوَد اَدا

(13) ਆਖਹਿ ਬਰਮੇ[1] ਆਖਹਿ ਇੰਦ[2]॥

(14) ਆਖਹਿ ਗੋਪੀ[1] ਤੈ ਗੋਵਿੰਦ[2]॥

(15) ਆਖਹਿ ਈਸਰ[1] ਆਖਹਿ ਸਿਧ[2]॥

(16) ਆਖਹਿ ਕੇਤੇ ਕੀਤੇ[1] ਬੁਧ[2]॥

(17) ਆਖਹਿ ਦਾਨਵ[1] ਆਖਹਿ ਦੇਵ[2]॥

13/14. ਬਰਹਮਾ[1]-ਓ-ਇੰਦਰ[2] ਬਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਅੰਦ
ਕਿਰਸ਼ਨ[2]-ਓ-ਗੋਪੀ[1] ਹਮ ਬਯਾਨ-ਏ-ਊਕੁਨੰਦ

15. ਸ਼ਿਵਜੀ[1] ਮੀ ਗੋਯਦ ਬਯਾਨਸ਼ ਦਮਬਦਮ
ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਕਰਾਮਤ ਸਿੱਧ ਹਮ

16. ਨੀਜ਼ ਦਾਨਾਯਾਨ-ਏ-ਇਲਮ-ਏ-ਮਅਨਵੀ
ਆਲਿਮਾਨ-ਏ-ਸਿੱਰ-ਏ-ਖ਼ੁਫ਼ੀਯਾ-ਓ-ਜਲੀ

ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ੀ ਯਾਫ਼ਤੰਦ-ਓ-ਬੁਧ ਸ਼ੁਦੰਦ
ਅਜ਼ ਬਯਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਬਸਾ ਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਕੁਨੰਦ

17. ਜੁਮਲਾ ਜਿੰਨਾਤ-ਓ-ਮਲਕ ਕੱਰੋਬੀਯਾਂ
ਨੀਜ਼ ਮੀ ਗੋਯੰਦ ਅਜ਼ ਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਬਯਾਂ

---

(13) 1. ਬ੍ਰਹਮਾ: ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਾਇਕ, ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਈਜਾਦ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਅਜ਼ ਮਿਹ ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਕਮਾਲ-ਏ-ਹੱਕ

(14) 1. ਮਸਾਹਿਬਾ-ਏ-ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ

2. ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ; ਪੈਗ਼ੰਬਰ-ਏ-ਹੁਨੂਦ ਕਿ ਦਰ ਦਵਾਪਰ ਜੁਗ ਆਮਦਾ ਅਸਤ

(15) 1. ਸ਼ਿਵਜੀ: ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ-ਓ-ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਫ਼ਨਾ

2. ਅਹਲ-ਏ-ਕਮਾਲ, ਜ਼ਾਬਤ-ਉਲ-ਹਵਾਸ, ਨਫ਼ਸ਼ ਕੁਸ਼, ਦਰਵੇਸ਼-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਕਰਾਮਤ, ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਇਲਾਹੀ

(16) 1. ਕਰਦਾ-ਓ-ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ ਸ਼ੁਦਾ

2. ਦਾਨਾ-ਏ-ਕਾਮਿਲ, ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਆਲਿਮ-ਏ-ਉਲੂਮ-ਏ-ਮਅਨਵੀ, ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ

(17) 1. ਜਿਨ,

2. ਮਲਕ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ, ਕੱਰੋਬੀ

॥ ਆਖਹਿ ਬਰਮੇ ਆਖਹਿ ਇੰਦ ॥

۱۳) آکھہِ برمے[۱] آکھہِ اِنْد[۲]

॥ ਆਖਹਿ ਗੋਪੀ ਤੈ ਗੋਵਿੰਦ ॥

۱۴) آکھہِ گوپی[۱] تَے گووِنْد[۲]

॥ ਆਖਹਿ ਈਸਰ ਆਖਹਿ ਸਿਧ ॥

۱۵) آکھہِ اِیسر[۱] آکھہِ سِدّھ[۲]

॥ ਆਖਹਿ ਕੇਤੇ ਕੀਤੇ ਬੁਧ ॥

۱۶) آکھہِ کیتے کِیتے[۱] بُدھ[۲]

॥ ਆਖਹਿ ਦਾਨਵ ਆਖਹਿ ਦੇਵ ॥

۱۷) آکھہِ دانَو[۱] آکھہِ دیو[۲]

۱۳) ۱ برہما، اِسمِ ملائک، صِفتِ اِیجادِ حق تعالیٰ اَز سہ صِفت کمال حق　۲ اندر، اِسمِ مَلَک

۱۴) ۱ مصاحِبہ کرشن جی　۲ سِری کرِشن پیغمبرِ ہنود کہ در دوآپر جگ آمدہ است

۱۵) ۱ شِو جی، اِسمِ مَلَک وصِفتِ فنا　۲ اہلِ کمال، ضابطُ الحواس، نفس کُش، درویشِ کامِل، صاحِبِ کشف وکرامت، عارِفِ الٰہی

۱۶) ۱ گروہ وسَرفراز شُدہ　۲ دانائے کامِل، عارِفِ الٰہی، عالِمِ علومِ مَعنوی، روشن ضمیر

۱۷) ۱ جِن　۲ مَلَک، فرِشتہ، کرّوبی

۱۴/۱۳) بَرہَما و اِندر بذکرِ پاکش اَند
کرِشن و گوپی ہم بیانِ اُو کُنند

۱۵) شِو جی می گوید بیانش دَمبدم
صاحِبِ کشف و کَرامَت سِدّھ ہم

۱۶) نِیز دانایانِ عِلمِ مَعنوی
عالِمانِ سِرِّ خُفیہ و جَلی
سرفَرازی یافتند و بُدھ شُدند
اَز بیانِ حَق بَسا ذِکرش کُنند

۱۷) جُملہ جِنّات و مَلَک کرّ و بِیاں
نِیز می گوئیند اَز ذِکرش بیاں

(8) ਅਮੁਲੁ ਕਰਮੁ[1] ਅਮੁਲੁ ਫੁਰਮਾਣੁ[2]॥

(9) ਅਮੁਲੋ[1] ਅਮੁਲੁ ਆਖਿਆ[2] ਨ ਜਾਇ॥

(10) ਆਖਿ[1] ਆਖਿ ਰਹੇ ਲਿਵ[2] ਲਾਇ॥

(11) ਆਖਹਿ ਵੇਦ[1] ਪਾਠ[2] ਪੁਰਾਣ॥

(12) ਆਖਹਿ[1] ਪੜੇ[2] ਕਰਹਿ ਵਖਿਆਣ[3]॥

---

(8) 1. ਕਰਮ, ਅਤਾ
2. ਫ਼ਰਮਾਨ, ਹੁਕਮ

(9) 1. ਬੇ ਕੀਮਤ, ਬੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ, ਬੇ ਪਾਯਾਨ
2. ਬਯਾਨਸ਼ ਨਮੀ ਸ਼ਵਦ, ਨਤਵਾਂ ਗੁਫ਼ਤਨ

(10) 1. ਗੁਫ਼ਤਾ
2. ਦਰ ਮਹੱਵੀਯਤ, ਮਹਵ-ਏ-ਯਾਦ ਗ਼ਰਕ-ਏ-ਤਸੱਵੁਰ

(11) 1. ਬੇਦ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ, ਰਿਗਵੇਦ, ਸਾਮਵੇਦ, ਅਥਰਵਵੇਦ, ਯਜੁਰਵੇਦ
2. ਤਿਲਾਵਤ-ਏ-ਕੁਤਬ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬੀਯਾ
3. ਪੁਰਾਣ, ਹਜਦਹ ਕੁਤਬ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬੀਯਾ-ਏ-ਹੁਨੂਦ ਦਰ ਅਹਵਾਲ-ਏ-ਅਸਲਾਫ਼

(12) 1. ਬਯਾਨ ਕੁਨੰਦ-ਓ-ਬਿਖ਼੍ਵਾਨੰਦ
2. ਆਲਿਮਾਨ, ਨੁਕਤਾ-ਦਾਨ
3. ਸ਼ਰਹ, ਤਫ਼ਸੀਰ, ਬਯਾਨ

8. ਬੇ ਬਹਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਂ ਬੇ ਬਹਾ
ਬੇ ਬਹਾ ਕਰਮ ਅਸਤ-ਓ-ਫ਼ਰਮਾਂ ਬੇ ਬਹਾ

9. ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ-ਓ-ਰੱਬ-ਉਲ-ਆਲਮੀਂ
ਹਸਤ ਅਜ਼ ਹਰ ਕਦਰ-ਓ-ਕੀਮਤ ਬਰਤਕੀਂ

ਹੇਚ ਨਤਵਾਂ ਸ਼ੁਦ ਬਯਾਨ-ਓ-ਸ਼ਰਹ-ਏ-ਪਾਕ
ਆਜਿਜ਼-ਓ-ਕਾਸਿਰ ਚਿ ਗੋਯਦ ਮੁਸ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ਾਕ

10. ਈਂ ਬਿਗੁਫ਼ਤਾ ਹਮਦ ਗੋਯਾਨ-ਏ-ਨਿਕੂ
ਮਹਵਿੱਯਤ ਦਾਰੰਦ ਅੰਦਰ ਯਾਦ-ਏ-ਊ

11. ਬੇਦ-ਓ-ਦੀਗਰ ਕੁਤਬ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬਹਾ ਪੁਰਾਨ
ਹਸਤ ਅੰਦਰ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਹੱਕ ਰਤਬ-ਉਲ-ਲਿੱਸਾਨ

(ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਬਰਤਰ ਅਸਤ ਬੇਚੂੰ ਬੇਚਿਰਾ
ਬੇ ਨਜ਼ੀਰ-ਓ-ਬੇ ਕਿਰਾਂ ਬੇ ਇਨਤਹਾ)

12. ਨੀਜ਼ ਜੁਮਲਾ ਆਲਿਮਾਨ-ਓ-ਨੁਕਤਾ ਦਾਂ
ਮੀ ਕੁਨੰਦ ਅਜ਼ ਸ਼ਰਹ-ਓ-ਤਫ਼ਸੀਰਸ਼ ਬਯਾਂ

॥ ਅਮੁਲੁ ਕਰਮੁ ਅਮੁਲੁ ਫੁਰਮਾਣੁ ॥

۸) اَمُلُ کرمُ[1] اَمُلُ فُرمانُ[2]

॥ ਅਮੁਲੋ ਅਮੁਲੁ ਆਖਿਆ ਨ ਜਾਇ ॥

۹) اَمُلو[1] اَمُلُ آکھِیا[2] نہ جائے

॥ ਆਖਿ ਆਖਿ ਰਹੇ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

۱۰) آکھِ[1] آکھِ رہے لِو۔لائے[2]

॥ ਆਖਹਿ ਵੇਦ ਪਾਠ ਪੁਰਾਣ ॥

۱۱) آکھہِ وید[1] پاٹھ[2] پُران[3]

॥ ਆਖਹਿ ਪੜੇ ਕਰਹਿ ਵਖਿਆਣ ॥

۱۲) آکھہِ[1] پڑے[2] کرہِ وکھیان[3]

---

۸) [1] کرَم، عطا [2] فرمان، حُکم

۹) [1] بے قیمت، بے اندازہ، بے پایاں [2] بیانش نمی شوَد نتواں گفتن

۱۰) [1] گُفتہ گفتہ [2] درمحوِیت، محوِ یاد، غرقِ تصوّر

۱۱) [1] بیدِ مقدّس، رگ وید، شام وید، اتھرون وید، یجر وید [2] تلاوتِ کُتبِ مذہبیہ
[3] پوران، ہژدہ کُتبِ مَذہبیہٗ ہنُود دراحوالِ اسلاف

۱۲) [1] بیان کُند، بخوانند [2] عالمان، نکتہ داں [3] شرح، تفسیر، بیان

---

۸) بے بَہا بَخشِش نِشاں آں بے بَہا
بے بَہا کرَم است و فرماں بے بَہا

۹) آں خُدائے پاک و ربِّ العالَمیں　ہست از ہر قدر و قیمت برتریں
ہیچ نتواں شُد بیان و شرحِ پاک　عاجز و قاصر چہ گوید مُشتِ خاک

۱۰) ایں بگُفتہ حمد گویانِ نکُو　محوِیّت دارند اندر یاد اُو

۱۱) بید و دیگر کُتبِ مذہب ہا پُران　ہست اندر ذِکرِ حق رَطبُ اللِّساں
(ذاتِ برتر است بیچُوں بے چرا　بے نظیر و بے کراں بے اِنتہا)

۱۲) نیز جُملہ عالمان و نکتہ داں
می کُنند از شرح و تفسیرش بیاں

ਪਾਉੜੀ 26

(1) ਅਮੁਲ[1] ਗੁਣ[2] ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰ[3]॥

(2) ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰੀਏ[1] ਅਮੁਲ ਭੰਡਾਰ[2]॥

(3) ਅਮੁਲ ਆਵਹਿ[1] ਅਮੁਲ ਲੈ[2] ਜਾਹਿ॥

(4) ਅਮੁਲ ਭਾਇ[1] ਅਮੁਲਾ ਸਮਾਹਿ[2]॥

(5) ਅਮੁਲ ਧਰਮੁ[1] ਅਮੁਲੁ ਦੀਬਾਣੁ[2]॥

(6) ਅਮੁਲੁ ਤੁਲੁ[1] ਅਮੁਲੁ ਪਰਵਾਣੁ[2]॥

(7) ਅਮੁਲੁ ਬਖਸੀਸ[1] ਅਮੁਲੁ ਨੀਸਾਣੁ[2]॥

ਪਾਉੜੀ 26

(1) 1. ਬੇ ਬਹਾ
2. ਤਅਰੀਫ਼, ਸਿਫ਼ਤ
3. ਤਿਜਾਰਤ, ਸੌਦਾਗਰੀ

(2) 1. ਤਾਜਿਕ, ਸੌਦਾਗਰ, ਤਿਜਾਰਤ
2. ਜ਼ਖ਼ੀਰਾਹਾ

(3) 1. ਆਯੰਦ
2. ਬੁਰੰਦ

(4) 1. ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਅਕੀਦਤ
2. ਮਹਵ ਸ਼ੁਦੰਦ, ਗੁੰਜਾਨੀਦਾ ਅੰਦ

(5) 1. ਕਾਨੂਨ, ਦਸਤੂਰ-ਉਲ-ਅਮਲ, ਆਈਨ, ਕਾਇਦਾ
2. ਦੀਵਾਨ

(6) 1. ਤਰਾਜ਼ੂ, ਮੀਜ਼ਾਨ
2. ਵਜ਼ਨਹਾ, ਸੰਗ-ਏ-ਤਰਾਜ਼ੂ

(7) 1. ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਰਹਮਤ
2. ਨਿਸ਼ਾਨ, ਹੁਕਮ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬੀਸਤ-ਓ-ਸ਼ਸ਼ਮ

1. ਐ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਅਜ਼ੀਮ-ਓ-ਕਿਬਰੀਯਾ
ਸ਼ਾਨ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼-ਓ-ਸਿਫ਼ਾਤਤ ਬੇ ਬਹਾ

ਬੇ ਬਹਾ ਸੌਦਾਗਰੀ-ਏ-ਆਂ ਸਿਫ਼ਾਤ
ਬੇ ਬਹਾ ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਲਾਹ-ਏ-ਪਾਕ ਜ਼ਾਤ

2. ਬੇ ਬਹਾ ਤੁੱਜਾਰ-ਏ-ਹੱਕ ਈਜ਼ਦ ਸ਼ਿਨਾਸ
ਬੇ ਬਹਾ ਹਸਤ ਆਂ ਜ਼ਖ਼ੀਰਾ-ਏ-ਸਿਪਾਸ

3. ਬਹਰ-ਏ-ਤਲਬ-ਏ-ਦੌਲਤ-ਏ-ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ
ਤਾਲਿਬਾਂ ਆਯੰਦ ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਆਸ਼ਨਾ

ਬੇ ਬਹਾ ਬਿਬੁਰੰਦ ਬਰਕਾਤ-ਓ-ਨਿਅਮ
ਬੇ ਬਹਾ ਗਰਦੰਦ ਈਸ਼ਾਂ ਨੀਜ਼ ਹਮ

4. ਬੇ ਬਹਾ ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਅਕੀਦਤ ਦਾਸ਼ਤੰਦ
ਬੇ ਬਹਾ ਜੌਹਰ ਬਦਿਲ ਪਰਦਾਖ਼ਤੰਦ

ਮਹਵ ਚੂੰ ਗਸ਼ਤੰਦ ਦਰ ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਲਾਹ
ਬੇ ਬਹਾ ਹਸਤੰਦ ਸ਼ਾਂ ਬੇ ਇਸ਼ਤਿਬਾਹ

5. ਹਸਤ ਆਂ ਦੀਵਾਨ-ਏ-ਅਕਦਸ ਬੇ ਬਹਾ
ਬੇ ਬਹਾ ਦਸਤੂਰ-ਏ-ਅਮਲ ਆਈਨਹਾ

6. ਬੇ ਬਹਾ ਮੀਜ਼ਾਨ-ਏ-ਆਂ ਦੀਵਾਨ ਰਾ
ਬੇ ਬਹਾ ਸੰਗ-ਏ-ਤਰਾਜ਼ੂਵਜ਼ਨਹਾ

7. ਬੇ ਬਹਾ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਿਸ਼ਾਂ ਆਂ ਬੇ ਬਹਾ
8. ਬੇ ਬਹਾ ਕਰਮ ਅਸਤ-ਓ-ਫ਼ਰਮਾਂ ਬੇ ਬਹਾ

॥ ਅਮੁਲ ਗੁਣ ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰ ॥

پوڑی۲۶ ۱) اَمُل[1] گُن[2] اَمُل واپار[3]

॥ ਅਮੁਲ ਵਾਪਾਰੀਏ ਅਮੁਲ ਭੰਡਾਰ ॥

۲) اَمُل واپاریئے[1] اَمُل بھنڈار[2]

॥ ਅਮੁਲ ਆਵਹਿ ਅਮੁਲ ਲੈ ਜਾਹਿ ॥

۳) اَمُل آوہِ[1] اَمُل لَے[2] جاہِ

॥ ਅਮੁਲ ਭਾਇ ਅਮੁਲਾ ਸਮਾਹਿ ॥

۴) اَمُل بھائے[1] اَمُلا سَماہِ[2]

॥ ਅਮੁਲੁ ਧਰਮੁ ਅਮੁਲੁ ਦੀਬਾਣੁ ॥

۵) اَمُلُ دَھرمُ[1] اَمُلُ دِیبانُ[2]

॥ ਅਮੁਲੁ ਤੁਲੁ ਅਮੁਲੁ ਪਰਵਾਣੁ ॥

۶) اَمُلُ تُلُ[1] اَمُلُ پروانُ[2]

॥ ਅਮੁਲੁ ਬਖਸੀਸ ਅਮੁਲੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥

۷) اَمُلُ بخسِیس[1] اَمُلُ نِیسانُ[2]

---

۲۶ ۱) [1] بے بہا [2] تعرِیف، صِفت [3] تجارت سوداگری

۲) [1] تاجر، سوداگر، تجّار [2] ذخیرہ ہا ۳) [1] آیند [2] بُرند

۴) [1] عِشق وعَقِیدت [2] محوشُدند، گنجانیدہ اند

۵) [1] قانُون، دَستُورالعَمل، آئین، قاعِدہ [2] دِیوان

۶) [1] ترازو، مِیزان [2] وزن ہا، سنگِ ترازو ۷) [1] بَخشِش، رحمت [2] نِشان، حُکم

مَنزِلِ بست وششم

۱) اے خُداوندِ عظیم و کِبرِیا شان وتعرِیف وصِفاتت بے بَہا
بے بہا سَوداگریِ آں صِفات بے بَہا صِفت وصلاحِ پاک ذات

۲) بے بَہا تجّارِ حَقّ اِیزَد شِناس بے بَہا ہَست آں ذخِیرۂ سِپاس

۳) بہرِ طلَبِ دَولتِ حَمد و ثَنا طالِباں آیند نزُد آشَنا
بے بَہا بُرند بَرکات و نِعَم بے بَہا گردند اِیشان نِیز ہَم

۴) بے بَہا عِشق وعَقِیدت داشتند بے بَہا جَوہر بہ دِل پَرداختند
مَحوچُوں گشتند دَرصِفت وصَلاح بے بَہا ہستند شاں بے اِشتِباہ

۵) ہست آں دِیوَانِ اَقدَس بے بَہا بے بَہا دستُورِ عَمَل آئین ہا

۶) بے بہا مِیزانِ آں دِیوان را بے بَہا سنگِ ترازُو وَزن ہا

۷) بے بَہا بَخشِش نِشاں آں بے بَہا
بے بَہا کرَم است وفرماں بے بَہا

(12) ਜੇ[1] ਕੋ ਖਾਇਕੁ[2] ਆਖਣਿ[3] ਪਾਇ॥

(13) ਓਹ[1] ਜਾਣੈ[2] ਜੇਤੀਆ[3] ਮੁਹਿ ਖਾਇ॥

(14) ਆਪੇ[1] ਜਾਣੈ[2] ਆਪੇ ਦੇਇ[3]॥

(15) ਆਖਹਿ[1] ਸਿ ਭਿ[2] ਕੇਈ[3] ਕੇਇ॥

(16) ਜਿਸ[1] ਨੋ ਬਖਸੇ[2] ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ[3]॥

(17) ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ[1] ਪਾਤਿਸਾਹੁ॥25॥

12. ਅਹਮਕੇ ਗ਼ਰ ਜੁਰਅਤ-ਏ-ਗ਼ੁਫ਼ਤਨ ਕੁਨਦ
ਲਾਫ਼-ਏ-ਇਸਤਿਦਲਾਲ ਆਂ ਨਾਦਾਂ ਜ਼ਨਦ

13. ਊਬਿਦਾਨਦ ਆਂਚਿ ਜ਼ਿੱਲਤ ਹਾ ਖ਼ੁਰਦ
ਅਜ਼ ਹਿਮਾਕਤ ਖ਼ੁਆਰ ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਹੱਕ ਬਵਦ

14/15 ਖ਼ੁਦ ਬਿਦਾਨਦ ਖ਼ੁਦ ਬਿਬਖ਼ਸ਼ਦ ਜ਼ੁਲ-ਕਰਮ
ਈਂ ਸੁਖ਼ਨ ਗੋਯੰਦ ਆ ਹਮ ਸ਼ਾਜ਼-ਓ-ਕਮ

16. ਹਰ ਕਿਰਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਖ਼ੁਦਾ ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਲਾਹ
17. ਪਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਰਾਸਤ ਨਾਨਕ ਪਾਦਸ਼ਾਹ

---

(12) 1. ਅਗਰ
2. ਅਹਮਕ, ਨਾਦਾਨ, ਜਾਹਿਲ ਪੁਰਗੋ
3. ਜੁਰਅਤ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਨ ਕਸ਼ਦ

(13) 1. ਆਂ
2. ਬਿਦਾਨਦ
3. ਚੁਨਾਂਕਿ, ਆਂਚਿ
4. ਜ਼ਿੱਲਤ ਹਾਂ ਖ਼ੁਰਦਨ, ਜ਼ਲੀਲ-ਓ-ਖ਼ੁਆਰ ਸ਼ੁਦਨ

(14) 1. ਬਿਖ਼ੁਦ
2. ਦਾਨਦ
3. ਦਹਦ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਦ, ਅਤਾ ਕੁਨਦ

(15) 1. ਗੋਯੰਦਗਾਂ, ਗੋਯਾਨ
2. ਆਂ ਹਮ
3. ਸਾਜ਼-ਓ-ਕਮ-ਓ-ਕਦਰੇ, ਕਲੀਲ

(16) 1. ਹਰ ਕਿਰਾ, ਆਂ ਕਿਰਾ
2. ਬਖ਼ਸ਼ੀਦ
3. ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਲਾਹ, ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ

(17) 1. ਆਂ ਪਾਦਸ਼ਾਹ-ਏ-ਪਾਦਸ਼ਾਹਾਨ ਅਸਤ

॥ ਜੇ ਕੋ ਖਾਇਕੁ ਆਖਣਿ ਪਾਇ ॥

۱۲) جے[1] کوکھائِک[2] آکھن[3] پائے

॥ ਓਹੁ ਜਾਣੈ ਜੇਤੀਆ ਮੁਹਿ ਖਾਇ ॥

۱۳) اوہُ[1] جانے[2] جیتیا[3] مُہِ کھائے[4]

॥ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੇ ਦੇਇ ॥

۱۴) آپے[1] جانے[2] آپے دیئے[3]

॥ ਆਖਹਿ ਸਿ ਭਿ ਕੇਈ ਕੇਇ ॥

۱۵) آکھِ[1] سِ[2] بھِ کیئِ[3] کیئِ

॥ ਜਿਸ ਨੋ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ॥

۱۶) جِس[1] نو بخشے[2] صِفتِ صالاح[3]

॥ ਨਾਨਕ ਪਾਤਿਸਾਹੀ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ॥ ੨੫ ॥

۱۷) نانک پاتِ ساہی[1] پاتِساہُ

۱۲) اَحمقے گر جُرأَتِ گُفتن کُند لافِ اِستدلال آں ناداں زنَد

۱۳) اُو بَداند آنچہ ذِلّت ہا خُورَد اَز حَماقت خوار نزدِ حَق بُود

۱۴/۱۵) خُود بَداند خُود بَخشَد ذُوالکَرام اِیں سُخَن گویند آں ہم شَاذ وکَم

۱۶) ہر کرا بَخشَد خُدا صِفت وصَلاح

۱۷) پادشاہاں راست نانک پادشاہ

۱۲) ۱ اگر ۲ اَحمق، نادان، جاہل، پُرگو ۳ جرأتِ گفتن کند

۱۳) ۱ چندانکہ، آنچہ ۲ ذِلّت ہاخُوردن، ذلیل وخوار شُدن ۳ آں ۴ بداند

۱۴) ۱ بخُود ۲ داند ۳ دہدوبخشد، عطا کند

۱۵) ۱ گویندگاں، گویان ۲ آں ہم ۳ شاذ وکم، مُختَصر، قدرے، قلیل

۱۶) ۱ ہر کرا، آنکہ را ۲ بَخشد ۳ صِفت وصَلاح، حمد وثنا

۱۷) ۱ آں پادشاہِ پادشاہان است

(6) ਕੇਤੇ[1] ਲੈ[2] ਲੈ ਮੁਕਰੁ ਪਾਹਿ[3]॥

(7) ਕੇਤੇ ਮੂਰਖ[1] ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ[2]॥

(8) ਕੇਤਿਆ[1] ਦੂਖ[2] ਭੂਖ[3] ਸਦ[4] ਮਾਰ[5]॥

(9) ਏਹਿ[1] ਭਿ[2] ਦਾਤਿ[3] ਤੇਰੀ ਦਾਤਾਰ[4]॥

(10) ਬੰਦਿ[1] ਖਲਾਸੀ[2] ਭਾਣੈ[3] ਹੋਇ॥

(11) ਹੋਰੁ[1] ਆਖਿ[2] ਨ ਸਕੈ ਕੋਇ[3]॥

6. ਕਾਫ਼ਿਰਾਨ-ਏ-ਨਿਆਮਤਸ਼ ਹਮ ਦੀਗਰਅੰਦ
ਚੂੰ ਅਤਾ ਗੀਰੰਦ ਮੁਨਕਿਰ ਮੀ ਸ਼ਵੰਦ

7. ਅਹਮਕਾਂ ਅਜ਼ ਬਸ ਕਿ ਦਾਇਮ ਪੁਰ ਖ਼ੁਰੰਦ
ਪੁਰ ਸ਼ਿਕਮਹਾ ਅਜ਼ ਖ਼ੁਰਸ਼ ਤਾ ਲਬ ਕੁਨੰਦ

(ਗ਼ਾਫ਼ਿਲ-ਓ-ਨਾ ਆਕਿਬਤ ਅੰਦੇਸ਼ ਅੰਦ
ਵਕਫ਼-ਏ-ਖ਼ੁਰਦਨ ਹਮਚੂੰ ਗਾਵ-ਏ-ਮੇਸ਼ ਅੰਦ)

8. ਦਰ ਜ਼ਦ-ਏ-ਜ਼ਹਮਾਤ-ਓ-ਗੁਰਸਨਗੀ ਬਸਾ
ਮਰਦੁਮਾ ਬਾਸ਼ੰਦ ਦਾਇਮ ਮੁਬਤਿਲਾ

9. ਰੱਬ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ੰਦਾ ਕਰੀਮਾ ਕਿਬਰੀਆ
ਹਸਤ ਈਂ ਹਮ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਓ-ਦਾਦ-ਏ-ਸ਼ੁਮਾ

(ਰੰਜ਼-ਓ-ਜ਼ਹਮਤ ਹਰ ਚਿ ਵਾਰਿਦ ਮੀ ਸ਼ਵਦ
ਅੰਦਰ ਆਂ ਹਮ ਮਸਲਹਤ ਹਿਕਮਤ ਬਵਦ)

10/11. ਮੁਖ਼ਲਿਸੀ ਅਜ਼ ਕੈਦ ਬਾਸ਼ਦ ਅਜ਼ ਰਜ਼ਾ
ਹੇਚ ਨਤਵਾਂ ਗੁਫ਼ਤ ਦਰ ਕਦਰ-ਓ-ਕਜ਼ਾ

11. ਨੀਸਤ ਰਾਹ-ਓ-ਤੌਰ-ਓ-ਤਦਬੀਰ-ਏ-ਦਿਗਰ
ਕਜ਼ ਕਯੂਦ-ਏ-ਗ਼ਮ ਨਿਜਾਤ ਆਰਦ ਬਸ਼ਰ

---

(6) 1. ਬਸੇ
2. ਅਜ਼ਯਾਫ਼ਤਾ ਵ ਗਰਿਫ਼ਤਨ
3. ਮੁਨਕਿਰ ਵ ਕਾਫ਼ਰ, ਨਾਸਿਪਾਸ, ਨਾ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ, ਗਰਦੰਦ

(7) 1. ਅਹਮਕ, ਨਾਦਾਨ, ਗ਼ਾਫ਼ਿਲ, ਨਾ ਆਕਿਬਤ ਅੰਦੇਸ਼
2. ਪੁਰ ਖ਼ੁਰੰਦ, ਤਾ ਲਬ ਸ਼ਿਕਮ ਪੁਰ ਕਰਦਨ

(8) 1. ਬਸੇ
2. ਮਸਾਇਬ, ਕੋਫ਼ਤ, ਜ਼ਹਮਤ, ਮਰਜ਼, ਗ਼ਮ, ਤਕਲੀਫ਼ ਰੰਜ
3. ਗੁਰਸਨਗੀ, ਜੂਅ
4. ਜ਼ਦ ਵ ਜ਼ਹਮਤ
5. ਦਾਇਮ, ਹਮੇਸ਼ਾ

(9) 1. ਈਂ
2. ਹਮ
3. ਦਾਦ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼
4. ਐ ਕਰੀਮ, ਰੱਬ, ਬਖਸ਼ੰਦ

(10) 1. ਬੰਦ, ਕੈਦ
2. ਰਿਹਾਈ, ਖ਼ਲਾਸੀ, ਨਿਜਾਤ, ਆਜ਼ਾਦੀ
3. ਅਜ਼ਰਜ਼ਾ, ਹੁਕਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ

(11) 1. ਦੀਗਰ
2. ਨ ਤਵਾਂਗੁਫ਼ਤ
3. ਕਸ, ਕਸੇ

॥ ਕੇਤੇ ਲੈ ਲੈ ਮੁਕਰੁ ਪਾਹਿ ॥

۶) کیتے[1] لے لے[2] مُکرُ پاہِ[3]

॥ ਕੇਤੇ ਮੂਰਖ ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ ॥

۷) کیتے مُورکھ[1] کھاہی کھاہِ[2]

॥ ਕੇਤਿਆ ਦੂਖ ਭੂਖ ਸਦ ਮਾਰ ॥

۸) کیتیاں[1] دُوکھ[2] بھُوکھ[3] سَد[4] مار[5]

॥ ਏਹਿ ਭਿ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ ਦਾਤਾਰ ॥

۹) ایہہِ[1] بھِ[2] داتِ[3] تیری داتار[4]

॥ ਬੰਦਿ ਖਲਾਸੀ ਭਾਣੈ ਹੋਇ ॥

۱۰) بندِ[1] خَلاصی[2] بھانَے[3] ہوئے

॥ ਹੋਰੁ ਆਖਿ ਨ ਸਕੈ ਕੋਇ ॥

۱۱) ہورُ[1] آکھِ[2] نہ سکَے کوئے[3]

---

۶) ۱ بسے ۲ اَز یافتن و بر گرفتن ۳ منکر و کافِر، ناسِپاس، ناشُکر گزار گردند

۷) ۱ اَحمق، نادان، غافِل، ناعاقِبت اندیش ۲ پُرخُورند، تالَب شِکم پُر کردَن

۸) ۱ بسے ۲ مصائب، کوفت، زحمت، مرض، غم، تکلیف، رنج ۳ گُرسنگی، جُوع
۴ زدو زَحمت ۵ دائم، ہمیشہ

---

۶) کافرانِ نِعمتش ہم دِیگر اَند   چُوں عطا گیرند مُنکِر میشوند

۷) اَحمقاں اَز بس کہ دائم پُر خُورند   پُر شِکم ہا اَز خُورش تا لَب کُنند
(غافِل و ناعاقِبت اندیش اَند   وَقفِ خُوردن ہم چُوں گاومیش اَند)

۸) دَر زَدِ زحمات و گُرسنگی بَسا   مَردُماں باشند دائم مُبتلا

۹) رَبِّ بَخشِندہ کریما کِبریا   ہست اِیں ہَم بَخشِش و دادِ شُما
(رَنج و زحمت ہر چہ وارِد می شوَد   اندر آں ہم مَصلحت حِکمت بوَد)

۱۰/۱۱) مُخلصی اَز قَید باشَد اَز رَضا   ہیچ نَواں گُفت دَر قَدر و رَضا

۱۱) نیست راہ و طَور و تدبیرِ دِگر   کز قیودِ غَم نجات آرَد بَشر

---

۹) ۱ اِیں ۲ ہَم ۳ داد و بخشِش ۴ کریم، ربّ بخشِندہ

۱۰) ۱ بند، قَید ۲ رِہائی، خلاصی، نجات، آزادی ۳ اَز رضا، حُکمِ خُدا

۱۱) ۱ دِیگر ۲ نَواں گُفت ۳ کس، کسے

ਪਾਉੜੀ 25

(1) ਬਹੁਤਾ[1] ਕਰਮੁ[2] ਲਿਖਿਆ[3] ਨਾ ਜਾਇ॥

(2) ਵਡਾ[1] ਦਾਤਾ[2] ਤਿਲੁ[3] ਨ ਤਮਾਇ[4]॥

(3) ਕੇਤੇ[1] ਮੰਗਹਿ[2] ਜੋਧ[3] ਅਪਾਰ[4]॥

(4) ਕੇਤਿਆ[1] ਗਣਤ[2] ਨਹੀ ਵੀਚਾਰੁ[3]॥

(5) ਕੇਤੇ[1] ਖਪਿ[2] ਤੁਟਹਿ[3] ਵੇਕਾਰ॥

ਪਾਉੜੀ 25

(1) 1. ਕਸੀਰ, ਬੇਹੱਦ, ਬੇ ਇਨਤਿਹਾ, ਬੇ ਪਾਯਾਂ
2. ਕਰਮ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਦਾਦ, ਮਿਹਰ, ਜੂਦ, ਫ਼ਜ਼ਲ
3. ਦਰ ਨਵਿਸ਼ਤਨ ਨਮੀ ਆਯਦ ਵ ਦਰ ਤਹਰੀਰ ਨ ਗੁੰਜਦ

(2) 1. ਅਕਬਰ-ਓ-ਅਜ਼ੀਮ
2. ਕਰੀਮ, ਦਾਦ ਬਖ਼ਸ਼, ਬਖ਼ਸ਼ੰਦਾ, ਦਾਦਫ਼ਰਮਾ
3. ਜ਼ੱਰਾ, ਅੰਦਕ, ਹੇਚ
4. ਤਮਅ, ਆਜ਼, ਹਿਰਸ

(3) 1. ਬਾਅਜ਼, ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼-ਓ-ਮੁਤਫ਼ੱਰਿਕ
2. ਤਲਬੰਦ
3. ਸ਼ੁਜਾਅ, ਬਹਾਦੁਰ, ਸਫ਼ ਸ਼ਿਕਨ, ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਦਿਲਾਵਰ-ਓ-ਅਸ਼ਜਅ
4. ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ, ਬੇ ਹੱਦ, ਬੇ ਇਨਤਿਹਾ

(4) 1. ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼, ਮੁਤੱਫ਼ਰਿਕ-ਓ-ਬਸੇ, ਦੀਗਰ
2. ਤਅਦਾਦ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ
3. ਅੰਦਾਜ਼ਾ, ਹਿਸਾਬ, ਤਹਕੀਕ

(5) 1. ਬਸੇ, ਦੀਗਰਾਂ
2. ਗ਼ਰਕ, ਮੁਬਤਿਲਾ
3. ਖ਼ਤਮ ਸ਼ੁਦਨ, ਸ਼ਿਕਸਤਨ
4. ਲੱਜ਼ਾਤ-ਏ-ਸਾਮਾਨ-ਏ-ਇਸ਼ਰਤ, ਬਦਕਾਰਹਾ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬੀਸਤ-ਓ-ਪੰਜਮ

1. ਯਾ ਇਲਾਹੀ ਯਾ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਅਜ਼ੀਮ
ਅਕਰਮ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ੰਦਾ-ਓ-ਰੱਬ-ਏ-ਕਰੀਮ

ਹਸਤ ਚੰਦਾਂ ਬੇਕਿਰਾਂ ਮਿਹਰ-ਓ-ਕਰਮ
ਆਂਕਿ ਬਿਨਵਿਸ਼ਤਨ ਨਯਾਯਦ ਅਜ਼ ਕਲਮ

2. ਆਂ ਕਰੀਮ-ਅਕਬਰ ਅਸਤ-ਓ-ਬੇਨਿਯਾਜ਼
ਨੀਸਤ ਅੰਦਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਜ਼ੱਰਾ-ਏ-ਆਜ਼

3. ਸਫ਼ਸ਼ਿਕਨ ਅਸ਼ਜਅ ਬਹਾਦੁਰ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ
ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਏ-ਪਰਵਰਦਗਾਰ

4. ਤਾਲਿਬ-ਓ-ਸਾਇਲ ਬਸੇ ਮੁਤਫ਼ੱਰਿਕ ਅੰਦ
ਨੀਜ਼ ਮੁਹਤਾਜ-ਓ-ਗਦਾ-ਓ-ਮੁਸਤਮੰਦ

ਆਂਕਿ ਮੀ ਤਲਬੰਦ ਜ਼ਾਂ ਆਲੀ ਜਨਾਬ
ਨੇਕ ਅਜ਼ ਤਅਦਾਦ ਨਤਵਾਂ ਸ਼ੁਦ ਹਿਸਾਬ

5. ਮਰਦੁਮਾਨ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਦੀਗਰ ਹਮ ਅੰਦ
ਕਾਂ ਹਮਾ ਅਸਬਾਬ-ਏ-ਆਲਮ ਯਾਫ਼ਤੰਦ

ਨੇਕ ਦਰ ਅਫ਼ਆਲ-ਏ-ਬਦ, ਬਦਜ਼ਾਤ ਅੰਦ
ਗ਼ਰਕ ਦਰ ਲੱਜ਼ਾਤ-ਏ-ਮਹਸੂਸਾਤ ਅੰਦ

ਦਰ ਹਵਾ-ਏ-ਨਫ਼ਸ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਆਂ ਬਿਸ਼ਿਕਨੰਦ
ਖ਼ਤਮ ਆਖ਼ਿਰ ਦਰ ਲਜ਼ਾਯਜ਼ ਮੀ ਸ਼ਵੰਦ

॥ ਬਹੁਤਾ ਕਰਮੁ ਲਿਖਿਆ ਨਾ ਜਾਇ ॥

پوڑی ۲۵ ۱) بہتا[۱] کرمُ[۲] لِکھِیا نا[۳] جائے

॥ ਵਡਾ ਦਾਤਾ ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ ॥

۲) وڈا[۱] داتا[۲] تِلُ[۳] نہ تمائے[۴]

॥ ਕੇਤੇ ਮੰਗਹਿ ਜੋਧ ਅਪਾਰ ॥

۳) کیتے[۱] منگہِ[۲] جودھ[۳] اپار[۴]

॥ ਕੇਤਿਆ ਗਣਤ ਨਹੀ ਵੀਚਾਰੁ ॥

۴) کیتِیا[۱] گنت[۲] نہی وِیچارُ[۳]

॥ ਕੇਤੇ ਖਪਿ ਤੁਟਹਿ ਵੇਕਾਰ ॥

۵) کیتے[۱] کھپ[۲] تُٹہِ[۳] ویکار[۴]

---

۲۵ ۱) ۱ کثیر، بے حد، بے اِنتہا، بے پایاں ۲ کرَم، بخشش، داد، مہر، جُود، فضل
۳ درنوشتن نمی آید، درتحریر نگنجد

---

۲) ۱ اکبر و عظیم ۲ کرِیم، دادبخش، بخشِندہ، دادفرما ۳ ذرّہ، اندک، ہیچ
۴ طمَع، آز، حِرص

---

۳) ۱ بعض، مُختلف و مُتفرّق ۲ طلبند ۳ شجاع، بہادر، صفِ شکن، مردانِ دِلاور، اشجع
۴ بے شُمار، بے حد، بے انتہا

منزلِ بست و پنجم

۱) (یا الٰہی یا خُداوندِ عظیم   اَکرِم و بخشِندہ رَبّ کریم)
ہست چنداں بیکراں مِہر و کرم   آں کہ بنوِشتن نیایَد از قلم

۲) آں کرِیم اکبر اَست و بے نیاز   نیست اندر بخشِش اَش ذرّہ آز

۳) صَف شِکن اشجع بہادر بے شُمار   طالِبانِ بخشِشِ پروردگار

۴) طالِب و سائِل بسے مُتفرَّق اَند   نیز مُحتاج و گدا و مُستمند
آنکہ می طلبند زاں عالی جناب   لیک اَز تعدادِ شاں نتواں شُد حِساب

۵) مَردُمانِ مُختلِف دِیگر ہم اَند   کاں ہمہ اسبابِ عالَم یافتند
لیک دَر اَفعالِ بَد، بَد ذات اند   غرق دَر لذّاتِ محسُوسات اند
در ہوائے نَفسِ خُود آں بشکنند   خُتم آخر دَر لذایذ می شوند

---

۴) ۱ مُختلِف و مُتفرّق و بسے، دِیگر ۲ تعداد، شُمار ۳ اندازہ حساب و تحقیق

---

۵) ۱ بسے، دیگراں ۲ غرق، مُبتلا ۳ ختم شُدن، شِکستن
۴ لذّاتِ سامانِ عشرت، بدکارہا

(11) ਵਡਾ[1] ਸਾਹਿਬੁ ਊਚਾ[2] ਥਾਉ[3]॥

(12) ਊਚੇ[1] ਉਪਰਿ ਊਚਾ[2] ਨਾਉ[3]॥

(13) ਏਵਡੁ[1] ਊਚਾ[2] ਹੋਵੈ ਕੋਇ॥

(14) ਤਿਸ ਊਚੇ[1] ਕਉ ਜਾਣੈ ਸੋਇ॥

(15) ਜੇਵਡੁ[1] ਆਪਿ ਜਾਣੈ ਆਪਿ[2] ਆਪਿ॥

(16) ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ[1] ਕਰਮੀ[2] ਦਾਤਿ[3]॥24॥

11. ਹਸਤ ਆਂ ਰੱਬ ਅਕਬਰ-ਓ-ਆਲਾ ਮਕਾਮ
12. ਬਰਤਰੀਂ ਇਸਮਸ਼ ਰਫ਼ੀਅ-ਓੱ-ਸ਼ਾਨ ਨਾਮ

13. ਗਰ ਕਸੇ ਯਾਬਦ ਬੁਲੰਦੀ ਈਂ ਕਦਰ
ਰੱਬ-ਏ-ਬਰਤਰ ਰਾ ਹਮਾਂ ਦਾਨਦ ਮਗਰ

14. ਹਸਤ ਈਂ ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ-ਓ-ਵਹਮ-ਓ-ਮੁਹਾਲ
ਕਿ ਬਿਦਾਨਦ ਇਨਤਿਹਾ-ਏ-ਜ਼ੁਲ-ਜਲਾਲ

15. ਬਰਤਰੀਂ ਚੰਦਾਂਕਿ ਰੱਬ-ਏ-ਅਕਬਰ ਅਸਤ
ਮਰ ਅਜ਼ੀਮ-ਓ-ਕਿਬਰੀਯਾ-ਓ-ਬਰਤਰ ਅਸਤ

ਸ਼ਾਨ-ਓ-ਅਜ਼ਮਤ ਖ਼੍ਰੇਸ਼ਤਨ ਰਾ ਜੀਂ ਨਮਤ
ਹੱਕ ਤ ਆਲਾ ਯਕ ਬਖ਼ੁਦ ਦਾਨਦ ਫ਼ਕਤ

16. ਗਰ ਨਿਗਾਹ-ਏ-ਮਿਹਰ-ਓ-ਕਰਮ-ਏ-ਈਜ਼ਦਸਤ
ਨਾਨਕ ਆਯਦ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਓ-ਰਹਮਤ ਬਦਸਤ

---

(11) 1. ਅਜ਼ੀਮ-ਓ-ਅਕਬਰ
2. ਆਲਾ-ਓ-ਅਰਫ਼ਅ
3. ਮਕਾਮ, ਬਾਰਗਾਹ, ਦਰਗਹ, ਆਸਤਾਨ

(12) 1. ਅਜ਼ਹਰ ਰਫ਼ੀਅ-ਓ-ਬੁਲੰਦ
2. ਅਰਫਅ, ਆਲਾ (ਅਅਲਾ)
3. ਇਸਮ-ਏ-ਆਜ਼ਮ

(13) 1. ਈਂ ਕਦਰ, ਚੰਦੀਂ
2. ਬੁਲੰਦ

(14) 1. ਅਜ਼ੀਮ-ਓ-ਤਆਲਾ-ਓ-ਬਰਤਰੀਨ

(15) 1. ਅਕਬਰ-ਓ-ਅਜ਼ੀਮ, ਕਿਬਰੀਯਾ
2. ਬਖ਼ੁਦ, ਫ਼ਕਤ ਦਾਨਦ

(16) 1. ਅਜ਼ਨਜ਼ਰ
2. ਕਰਮ-ਓ-ਮਿਹਰ
3. ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਓ-ਰਹਮਤ ਹਾਸਿਲ ਆਯਦ

اصل

॥ ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ ਊਚਾ ਥਾਉ ॥

۱۱) وڈا[1] صاحِبُ اُوچا[2] تھاؤُ[3]

॥ ਊਚੇ ਉਪਰਿ ਊਚਾ ਨਾਉ ॥

۱۲) اُچّے[1] اُپرِ اُوچا[2] ناؤُ[3]

॥ ਏਵਡੁ ਊਚਾ ਹੋਵੈ ਕੋਇ ॥

۱۳) ایوڈُ[1] اُوچا[2] ہووَے کوئِے

॥ ਤਿਸੁ ਊਚੇ ਕਉ ਜਾਣੈ ਸੋਇ ॥

۱۴) تِسُ اُوچے[1] کو جانَے سوئِے

॥ ਜੇਵਡੁ ਆਪਿ ਜਾਣੈ ਆਪਿ ਆਪਿ ॥

۱۵) جے وَڈُ[1] آپ جانَے آپِ[2] آپ

॥ ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਕਰਮੀ ਦਾਤਿ ॥ ੨੪ ॥

۱۶) نانک نَدری[1] کرمی[2] داتِ[3]

---

۱۱) ۱ عظیم، اَکبَر ۲ اَعلیٰ واَرفَع ۳ مقام، بارگاہ، درگہ، آستان

۱۲) ۱ اَز ہر رفیع وبلند ۲ اَرفَع واَعلیٰ ۳ اِسمِ اعظم

۱۳) ۱ ایں قدر، چندیں ۲ بُلند　　۱۴) ۱ عَظِیم وتَعالےٰ وبرتریں

۱۵) ۱ اَکبَر وعَظِیم، کِبریا ۲ بخُود فقط داند

۱۶) ۱ اَز نظر ۲ کَرَم ومِہر ۳ بخشِش ورَحمت حاصِل آید

ترجمه

۱۱) ہست آں رَبّ اَکبر و اعلیٰ مُقام

۱۲) بَرتَریں اِسمَش رفیعُ الشّان نام

۱۳) گر کسے یابد بُلندی ایں قدر　رَبّ بَرتَر را ہَماں داند مگر

۱۴) (ہست ایں نامُمکِن و وَہم و مُحال　کہ بداند اِنتہائے ذُوالجَلال)

۱۵) بَرتَریں چندانکہ رَبّ اَکبَر است　مَر عَظِیم و کِبریا و بَرتَر است
شان و عَظمَت خویشتن رازیں نَمط　حق تعالیٰ یک بخُود داند فقط

۱۶) گر نِگاہِ مِہر و کَرَم اِیزدست
نانک آید بخشِش و رَحمت بدَست

(4) ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕਿਆ ਮਨਿ[1] ਮੰਤੁ[2]॥

(5) ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕੀਤਾ ਆਕਾਰੁ[1]॥

(6) ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਪਾਰਾਵਾਰੁ[1]॥

(7) ਅੰਤ ਕਾਰਣਿ[1] ਕੇਤੇ ਬਿਲਲਾਹਿ[2]॥

(8) ਤਾਕੇ ਅੰਤ ਨ ਪਾਏ ਜਾਹਿ[1]॥

(9) ਏਹੁ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ[1]॥

(10) ਬਹੁਤਾ[1] ਕਹੀਐ ਬਹੁਤਾ ਹੋਇ[2]॥

4. ਹੇਚ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਮੀ ਆਯਦ ਬਦਸਤ
ਦਰ ਮਸ਼ੀਯਤ ਦਰ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਹੱਕ ਚਿ ਅਸਤ

5. ਕਾਯਨਾਤ-ਓ-ਖ਼ਲਕ-ਓ-ਮੌਜੂਦਾਤ ਰਾ
ਨੀਸਤ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨ ਹਸਰ-ਓ-ਇਨਿਤਹਾ

6. ਇਨਤਿਹਾਏ ਕੁਦਰਤਸ਼ ਨਸ਼ਵਦ ਇਯਾਂ
ਹਸਤ ਊਬੇ ਪਾਯਾਂ ਬਹਰ-ਏ-ਬੇਕਿਰਾਂ

7. ਦਰ ਪਏ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਅਜ਼ ਬਸ ਮੁਜ਼ਤਰੰਦ
ਹੁਕਮਾ-ਓ-ਦਾਨਾ ਮੁਹੱਕਿਕ ਅਕਲਮੰਦ

8. ਇਨਤਿਹਾਯਸ਼ ਲੇਕ ਨਤਵਾਂ ਯਾਫ਼ਤਨ
9. ਕਸ ਨਦਾਨਦ ਹੱਦ-ਓ-ਪਾਯਾਂ ਮੁਤਲਕਨ

10. ਗਰਚਿ ਮਾ ਗੋਏਮ ਅਜ਼ਬਸ ਸ਼ਬ-ਓ-ਰੋਜ਼
ਬੇਸ਼ਤਰ ਮਾਨਦ ਬਯਾਂ ਬਾਕੀ ਹੁਨੂਜ਼

ਦਰ ਬਿਯਾਨਸ਼ ਅਕਲ-ਓ-ਦਾਨਿਸ਼ ਆਜਿਜ਼ਸਤ
ਇਨ ਤਹਾਏ-ਕੁਦਰਤਸ਼ ਨਾਯਦ ਬਦਸਤ

---

(4) 1. ਦਿਲ
2. ਰਜ਼ਾ
3. ਮਰਜ਼ੀ, ਮਸ਼ੀਯਤ, ਇਰਸ਼ਾਦ

(5) 1. ਆਲਮ, ਦੁਨਿਯਾ, ਕਾਯਨਾਤ, ਤਰਕੀਬ-ਏ-ਆਲਮ, ਮੌਜੂਦਾਤ

(6) 1. ਪਾਯਾਨ, ਹੱਦ, ਕਨਾਰ, ਇਨ ਤਹਾ, ਕਨਾਰਾ

(7) 1. ਬਹਰ-ਏ-ਇਨਤਿਹਾਯਸ਼
2. ਕੋਸ਼ਾਂ, ਮੁਜ਼ਤਰ, ਮੁਤਮੰਨੀ

(8) 1. ਮਾਅਲੂਮ ਨਮੀ ਸ਼ਵਦ, ਯਾਫ਼ਤਨ ਮੁਮਕਿਨ ਨੀਸਤ

(9) 1. ਕਸ, ਕਸੇ

(10) 1. ਅਗਰ ਬੇਸ਼ਤਰ ਗੋਏਮ
2. ਬੇ ਹੱਦ-ਓ-ਬਿਸਯਾਰ-ਓ-ਕਸੀਰ ਹੁਨੂਜ਼ ਕਾਬਿਲ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਨ ਬਾਕੀ ਬਾਜ਼ ਮਾਨਦ

॥ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕਿਆ ਮਨਿ ਮੰਤੁ ॥

۴) انتُ نہ جاپَے کیا منِ[۱] مَنتُ[۲]

॥ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕੀਤਾ ਆਕਾਰੁ ॥

۵) انتُ نہ جاپَے کیِتا آکارُ[۱]

॥ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥

۶) انتُ نہ جاپَے پاراوارُ[۱]

॥ ਅੰਤ ਕਾਰਣਿ ਕੇਤੇ ਬਿਲਲਾਹਿ ॥

۷) انتُ کارنِ[۱] کیتے بِل لاہِ[۲]

॥ ਤਾਕੇ ਅੰਤ ਨ ਪਾਏ ਜਾਹਿ ॥

۸) تاکے انُت نہ پائے جاہِ[۱]

॥ ਏਹੁ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥

۹) ایہہُ انتُ نہ جانَے کوئِے[۱]

॥ ਬਹੁਤਾ ਕਹੀਐ ਬਹੁਤਾ ਹੋਇ ॥

۱۰) بہُتا کہیِئَے[۱] بہُتا ہوئِے[۲]

---

۴) ۱ دِل ۲ رَضا، مرضی، مشِیّت، ارشاد ۷) ۱ بہرِ انتہائش ۲ کوشاں، مُضطر، متمنّی

۵) ۱ عالَم، دُنیا، کائِنات، تَرکیبِ عالَم، مُوجودات ۸) ۱ معلوم نمی شوَد، یافتن ممکن نیست

۶) ۱ پایاں، حدّ، کنار، انتہا، کنارہ ۹) ۱ کس، کسے

۱۰) ۱ اگر بیشتر گوئیم ۲ بے حد و بسیار و کثیر ہنوز، قابلِ گفتن باقی باز ماند

---

۴) ہیچ اندَازہ نمی آید بدست دَر مشِیّت دَر رضائے حَق چہ اَست

۵) کائنات و خَلُق و مَوجُودات را نیست اندازَہ نہ حَصر و اِنتہا

۶) اِنتہائے قُدرَتش نَشود عِیاں ہَست اُو بے پایاں بَحرِ بیکَراں

۷) دَرپئے اندازَہ اَز بَس مُضطَرند حُکمَا و دانا مُحقِّق عَقلمند

۸) انتہائش لیک نَتواں یَافتن

۹) کس نَدانَد حَدّ و پَایاں مُطلَقاً

۱۰) گرچہ ما گوئیم از بَس شَب و رُوز بیشتَر ماند بِیاں باقی ہُنوز
در بیاش عَقل و دانِش عاجِزست
(اِنتہائے قُدرَتش نایَد بدست)

(3) ਸਮੁੰਦ[1] ਸਾਹ[2] ਸੁਲਤਾਨ[3] ਗਿਰਹਾ[4] ਸੇਤੀ[5] ਮਾਲੁ[6] ਧਨੁ।

(4) ਕੀੜੀ[1] ਤੁਲਿ[2] ਨ ਹੋਵਨੀ[3] ਜੇ[4] ਤਿਸੁ[5] ਮਨਹੁ ਨ[6] ਵੀਸਰਹਿ[7]॥23॥

ਪਾਉੜੀ 24

(1) ਅੰਤੁ[1] ਨ ਸਿਫ਼ਤੀ[2] ਕਹਣਿ[3] ਨ ਅੰਤੁ[4]॥

(2) ਅੰਤੁ ਨ ਕਰਣੈ[1] ਦੇਣਿ[2] ਨ ਅੰਤੁ॥

(3) ਅੰਤ ਨ ਵੇਖਣਿ[1] ਸੁਣਣਿ[2] ਨ ਅੰਤੁ॥

3. ਐ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ ਐ ਸ਼ਹ-ਏ-ਕੌਨ-ਓ-ਮਕਾਂ
ਗੁਫ਼ਤਮਤ ਬਹਰ-ਏ-ਮੁਹੀਤ-ਓ-ਬੇਕਿਰਾਂ

ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਜੁਮਲਾ ਦਰਿਯਾ-ਓ-ਬਹਾਰ
ਮਾਲ-ਓ-ਜ਼ਰ ਚੂੰ ਕੋਹ ਦਾਰਦ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ

ਮਿਸਲ-ਏ-ਆਂ ਮੋਰੇ ਨਬਾਸ਼ਦ ਜ਼ੀਨਹਾਰ
ਆਂਕਿ ਨਫ਼ਰਾਮੋਸ਼ਦ ਅਜ਼ ਦਿਲ ਕਰਦਗਾਰ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬੀਸਤ-ਓ-ਚਹਾਰੁਮ

1. ਨੀਸਤ ਪਾਯਾਨ-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਕਿਬਰੀਯਾ
ਨੀਸਤ ਹੱਦ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਨ-ਏ-ਆਂ ਵਸਫ਼ਹਾ

2. ਨੀਸਤ ਅੰਜਾਮ-ਏ-ਉਮੂਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤਸ਼
ਨੀਜ਼ ਹੱਦ-ਏ-ਜੂਦ-ਓ-ਦਾਦ-ਓ-ਰਹਮਤਸ਼

3. ਨੀਸਤ ਹੱਦ-ਏ-ਦੀਦਨ-ਏ-ਰੱਬ-ਉਲ-ਬਸੀਰ
ਨੈ ਹਿਸਾਬ-ਏ-ਸਮਅ-ਏ-ਜਮੀਅ-ਉਲ-ਕਬੀਰ

(ਆਂਕਿ ਬੀਨਦ ਜੁਮਲਾ ਸੂਰੀ-ਓ-ਖ਼ਫ਼ੀ
ਨੀਜ਼ ਸ਼ਨਵਦ ਜ਼ਾਹਿਰੀ-ਓ-ਬਾਤਿਨੀ)

---

(3) 1. ਬਹਰ-ਏ-ਮੁਹੀਤ, ਬਹਰ-ਏ-ਬੇਕਿਨਾਰ
2. ਸ਼ਾਹ
3. ਸੁਲਤਾਨ, ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ
4. ਕੋਹ
5. ਹਮ ਚੂੰ, ਮਾਨਿੰਦ
6. ਮਾਲ-ਓ-ਜ਼ਰ, ਗੌਹਰ, ਖ਼ਜਾਇਨ

(4) 1. ਮੋਰ
2. ਮਸਾਵੀ, ਬਰਾਬਰ, ਮਾਨਿੰਦ
3. ਨਬਾਸ਼ਦ
4. ਅਗਰ
5. ਆਂ, ਹਮਾਂ
6. ਅਜ਼ਦਿਲ-ਓ-ਜਾਨ
7. ਫ਼ਰਾਮੋਸ਼ ਨਗਰਦਦ

ਪਾਉੜੀ 24

(1) 1. ਇਨ ਤਹਾ, ਹਦ, ਅੰਜਾਮ, ਹੱਦ-ਓ-ਅੱਦ, ਪਾਯਾਨ, ਇਖ਼ਤਿਤਾਮ
2. ਸਿਫ਼ਾਤ-ਓ-ਔਸਾਫ਼
3. ਗੁਫ਼ਤਨ, ਬਯਾਨ, ਸ਼ਰਹ ਤਫ਼ਸੀਰ
4. ਹੱਦ, ਹਿਸਾਬ, ਆਖ਼ਿਰ

(2) 1. ਉਮੂਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ, ਮਸ਼ਾਗ਼ਿਲ-ਏ-ਹੱਕ
2. ਦਾਦ, ਜੂਦ, ਇਹਸਾਨ, ਕਰਮ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਅਤਾ, ਰਹਮਤ, ਫ਼ਜ਼ਲ ਦਾਦਨ, ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਨ

(3) 1. ਦੀਦਨ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਬਸੀਰ ਕਿ ਜ਼ਾਹਿਰ-ਓ-ਬਾਤਿਨ ਰਾ ਬੀਨਦ
2. ਸ਼ੁਨੀਦਨ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਸਮੀਅ ਕਿ ਸੁਨੰਵਦਾ-ਏ-ਹਰ ਆਵਾਜ਼-ਏ-ਪਿਨਹਾਂ-ਓ-ਆਸ਼ਕਾਰਾ ਹਸਤ

॥ ਸਮੁੰਦ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ ਗਿਰਹਾ ਸੇਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ ॥

۳) سمُند ساہ سُلطان گرہا سیتی مالُ دھنُ

॥ ਕੀੜੀ ਤੁਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ ਜੇ ਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ ॥ ੨੩ ॥

۴) کیڑی تُلِ نہ ہوونی جے تِسُ منہُ نہ وِیسرہِ

॥ ਅੰਤੁ ਨ ਸਿਫਤੀ ਕਹਣਿ ਨ ਅੰਤੁ ॥

پوڑی۲۴ ۱) انتُ نہ صِفتی کہنِ نہ انتُ

॥ ਅੰਤੁ ਨ ਕਰਣੈ ਦੇਣਿ ਨ ਅੰਤੁ ॥

۲) انتُ نہ کرنَے دینِ نہ انتُ

॥ ਅੰਤੁ ਨ ਵੇਖਣਿ ਸੁਣਣਿ ਨ ਅੰਤੁ ॥

۳) انت نہ ویکھنِ سُننِ نہ انتُ

---

۳) ۱ بحرِ محیط، بحرِ بے کنار ۲ شاہ ۳ سلطان وشہنشاہ ۴ کوہ ۵ ہم چوں، مانند ۶ مال وزر، گہر، خزائن

۴) ۱ مور ۲ مساوی، برابر، مانند ۳ نباشد ۴ اگر ۵ آں، ہماں ۶ از دل وجاں ۷ فراموش نگردد

۲۴ ۱) ۱ انتہا، حد، انجام، حد وعد، پایان، اختتام ۲ صفات واوصاف ۳ گفتن، بیان، شرح، تفسیر ۴ حد وحساب، آخر

---

۳) اے شہنشہ اے شہِ کون ومکاں گفتمت بحرِ محیط و بیکراں
در حقیقت جملہ دریا و بحار مال و زر چوں کوہ دارد بیشمار
مثلِ آں مورے نباشد زینہار
آنکہ نفراموشد از دلِ کردگار

منزلِ بست وچہارم

۱) نیست پایانِ صفاتِ کبریا نیست حدِ گفتنِ آں وصف ہا

۲) نیست انجامِ امورِ قدرتش نیز حدِ جود و داد و رحمتش

۳) نیست حدِ دیدنِ ربُ البصیر نے حسابِ سمعِ سمیع الکبیر
(آنکہ بیند جملہ صوری و خفی
نیز شنود ظاہری و باطنی)

---

۲) ۱ امورِ قدرت، مشاغلِ حق ۲ داد، جود، احسان، کرم، بخشش، عطا، رحمت، فضل، دادن، بخشیدن

۳) ۱ دیدنِ ربِ بصیر کہ ظاہر وباطن را بیند ۲ شنیدنِ رب سمیع کہ شنوندہ ہر آوازِ پنہاں وآشکار است

(2) ਨਦੀਆ ਅਤੈ ਵਾਹ ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ॥

2. ਚੂੰ ਯਮ-ਓ-ਦਰਿਯਾ-ਓ-ਜੂਏ-ਓ-ਰੂਦਬਾਰ
ਮੀਸ਼ਵਦ ਦਾਖ਼ਿਲ ਬਆਂ ਬਹਰ-ਏ-ਜ਼ੱਖ਼ਾਰ

ਕੈ ਸ਼ਵਦ ਬਿਸ਼ਿਨਾਖ਼ਤਾ ਈਂ ਪਸ ਅਜ਼ਾਂ
ਖ਼ਤਮ ਸ਼ੁਦ ਸ਼ਕਲ-ਏ-ਅਲਾਹਦਾ-ਓ-ਨਿਸ਼ਾਂ

ਰਫ਼ਤਾ ਰਫ਼ਤਾ ਦਰ ਕਿਨਾਰਸ਼ ਚੂੰ ਰਸੀਦ
ਸੂਰਤ-ਏ-ਬਹਰ-ਏ-ਮੁਹੀਤ ਈਂ ਹਮ ਗੁਜ਼ੀਦ

ਤਸ਼ਰੀਹ: ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਹਾਲ-ਏ-ਪਰਸਤਾਰਾਨ-ਏ-ਓਸਤ
ਚੂੰ ਖ਼ੁਦੀ ਫ਼ਾਨੀ ਸ਼ਵਦ ਯਾਬੰਦ ਦੋਸਤ

ਗ਼ਰਕ ਚੂੰ ਗਰਦੰਦ ਦਰ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ
ਹਾਸਿਲ ਆਯਦ ਵਸਲ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਕਿਬਰੀਯਾ

ਜੁਜ਼-ਓ-ਕੁੱਲ ਗਰਦਦ ਸ਼ਵਦ ਈਂ ਕਤਰਾ ਯਮ
ਚੂੰ ਬਮਰਜਅ-ਏ-ਆਖ਼ਿਰ ਆਂ ਆਯਦ ਬਹਮ

ਅਜ਼ ਫ਼ਨਾ-ਏ-ਹਸਤ ਨਬਵਦ ਈਂ ਹਮਾ
ਇਮਤਿਯਾਜ਼-ਏ-ਮਾ-ਓ-ਤੋ-ਵ-ਤਫ਼ਰਿਕਾ

ਅਜ਼ ਖ਼ੁਦੀ ਰਸਤਾ ਫ਼ਨਾ ਫ਼ਿੱਲਾਹ ਸ਼ਵੰਦ
ਬਾ ਹਕੀਕਤ ਨੀਜ਼ ਪੈਵਸਤਾ ਸ਼ਵੰਦ

---

(2) 1. ਦਰਿਯਾ-ਓ-ਯਮ
2. ਵ, ਹਮ, ਦੀਗਰ
3. ਰੂਦ, ਓ-ਜੂਇ
4. ਦਰ ਆਯਦ, ਦਾਖ਼ਿਲ ਸ਼ਵਦ
5. ਬਹਰ-ਏ-ਜ਼ੱਖ਼ਾਰ, ਦਰਿਯਾ-ਏ-ਆਜ਼ਮ, ਦਰਿਯਾ-ਏ-ਮੁਹੀਤ
6. ਨਸ਼ਿਨਾਖ਼ਤਾ ਸ਼ਵਦ

॥ ਨਦੀਆ ਅਤੈ ਵਾਹ ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ ॥

۲)   ندِیآ[1] اتَے[2] واہ[3] پوِہ[4] سمُندِ[5] نہ جانِیہِ[6]

۲) چوں یَم و دَریا و جوئے ورُود بار   میشوَد داخل بآں بحرِ زخّار
کے شوَد بشناختہ ایں پس ازاں   ختم شُد شکلِ علیحدہ و نشاں
رَفتہ رَفتہ دَر کنارش چوں رسید
صُورتِ بحرِ مُحیط ایں ہم گزید

تشریح

ہم چنیں حالِ پرستارانِ اوست   چوں خُودی فانی شوَد یابند دوست
غرق چون گردند دَر حَمد و ثنا   حاصل آید وصلِ ذاتِ کبریا
جز وکلّ گردَد شوَد ایں قطرہ یَم   چوں بمرجع آخر آں آید بہم
از فنائے ہست نبود ایں ہمہ   اِمتیازِ ما و تُو و تفرقہ
از خُودی رَستہ فنا فی اللہ شوند   با حقیقت نیز پیوستہ شوند

---

۲) [1] دریا و یَم   [2] و، ہم، دِیگر   [3] رُود، جُوئے   [4] دَرآید، داخل شوَد
[5] بحرِ زخّار، دریائے اعظم، دریائے مُحیط   [6] شناختہ شوَد

(5) ਨਾਨਕ[1] ਵਡਾ ਆਖੀਐ[2] ਆਪੇ[3] ਜਾਣੈ ਆਪੁ[4]॥22॥

ਪਾਉੜੀ 23

(1) ਸਾਲਾਹੀ[1] ਸਾਲਾਹਿ[2] ਏਤੀ[3] ਸੁਰਤਿ[4] ਨ ਪਾਈਆ[5]॥

---

(5) 1. ਅਕਬਰ, ਅਜ਼ੀਮ, ਬਰਤਰੀਨ, ਕਿਬਰੀਆ, ਅਜ਼ਆਜਿਜ਼ੀ ਵ ਇਨਕਸਾਰੀ ਹਮਦ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਕਿਬਰੀਯਾ ਸਰੂਦਨ ਬਾਯਦ
2. ਗੁਫ਼ਤਨ ਬਾਯਦ
3. ਬਖ਼ੁਦ
4. ਖ਼ੇਸ਼ਤਨ ਰਾ ਬਿਦਾਨਦ ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਬਰਤਰ, ਜ਼ਾਤ-ਓ-ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ੇਸ਼ ਰਾ ਫ਼ਕਤ ਖ਼ੁਦਸ਼ ਦਾਨਦ

ਪਾਉੜੀ 23

(1) 1. ਹਮਦ ਗੋਯਾਨ, ਸਨਾ ਗੋਯਾਨ
2. ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ, ਤੌਸੀਫ਼, ਸਤਾਇਸ਼
3. ਆਂ ਚਿਗੂਨਾ ਅਸਤ, ਹਕੀਕਤ, ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ, ਹਿਕਮਤ ਸੁਰਾਗ਼
4. ਆਗਾਹੀ, ਇਲਮ, ਖ਼ਬਰ, ਹੋਸ਼, ਕਿਯਾਸ
5. ਨਯਾਫ਼ਤੰਦ

5. ਹਮਦ ਬਿਸਰਾ ਨਾਨਕ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਨ-ਏ-ਓ
ਕਿਬਰੀਯਾ ਬਰਤਰ ਅਜ਼ੀਮ ਅਕਬਰ ਬਿਗੋ

ਤਸ਼ਰੀਹ: ਆਜਿਜ਼ਾਨਾ ਬਾਸ਼ ਦਰ ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਨਾ
ਵੀਂ ਹਮਾ ਬਿਗੁਜ਼ਾਰ ਇਸਤਿਦਲਾਲ ਰਾ

ਅਜ਼ ਰੁਮੂਜ਼-ਏ-ਹਿਕਮਤ-ਏ-ਪਰਵਰਦਗਾਰ
ਹੇਚ ਤੌਰ ਅਸਰਾਰ ਨਬਵਦ ਆਸ਼ਕਾਰ

ਖ਼ੁਦ ਫ਼ਕਤ ਦਾਨਦ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਕਾਯਨਾਤ
ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਖ਼ੇਸ-ਓ-ਆਂ ਜੁਮਲਾ ਸਿਫ਼ਾਤ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬੀਸਤ-ਓ-ਸਿੱਵੁਮ

1. ਹਮਦ ਗੋਯਾਨ-ਏ-ਨਿਕੂ-ਓ-ਹਕ ਪਸੰਦ
ਹਮਦ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼ਸ਼ ਫ਼ਕਤ ਬਿਸਰੂਦਾਅੰਦ

ਲੇਕ ਅਜ਼ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਹੱਕ ਅਹਲ-ਏ-ਸ਼ਿਨਾਖ਼ਤ
ਆਗਹੀ-ਓ-ਇਲਮ ਨਤਵਾਨੰਦ ਯਾਫ਼ਤ

ਪੇਸ਼-ਏ-ਲਾਮਹਦੂਦ ਕੁਦਰਤ, ਬੇਖ਼ਬਰ
ਅਕਲ-ਓ-ਫ਼ਹਮ-ਓ-ਹੋਸ਼-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਨਜ਼ਰ

ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਈਂ ਜ਼ਬਾਂ ਗੋਯਦ ਚਿਸਾਂ?
ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਚੁਨੀਂ ਅਸਤ-ਓ-ਚੁਨਾਂ

(ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਜ਼ਲਜਲਾਲ
ਹਸਤ ਬੇ ਚੂੰ ਬੇ ਚਿਰਾ ਬੇ ਕੀਲ-ਓ-ਕਾਲ)

॥ ਨਾਨਕ ਵਡਾ ਆਖੀਐ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੁ ॥ ੨੨ ॥

۵) نانک وڈا[۱] آکھیئے[۲] آپے[۳] جانے آپُ[۴]

॥ ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ ਏਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ ॥

پوڑی۲۳ ۱) صالاحی[۱] صالاحِ[۲] ایتی[۳] سُرتِ[۴] نہ پائِیا[۵]

۵) ۱ اکبر، عظیم، برترین، کبریا، اَز عاجزی وانکساری حمدِ خُدائے کبریا سرُودن باید ۲ گُفتن باید ۳ بخُود ۴ خویشتن رابداند آں خُدائے بَرتر ذات وصِفاتِ خویش رافقط خُودش داند

۲۳ ۱) ۱ حمد گویان وثنا گویان ۲ حمد وثنا، تعریف وستائش ۳ آں چگُونہ است، حقیقت، اَسرارِ قدرت حِکمتِ سُراغ ۴ آگاہی، عِلم، خبر، ہوش، قیاس ۵ نیافتند

۵) حَمد بِسرا نانکؔ اندر شَانِ اُو کِبریا بَرتَر عَظِیم اکبَر بگو

تشرِیح

عاجزانہ باش دَر صِفَت و ثَنا وِیں ہَمہ بِگُذار اِستدلال را

تشریح

اَز رمُوزِ حِکمَتِ پَروَردگار ہیچ طَور اَسرار نبود آشکار

خُود فَقط داند خُدائے کائنات

ذاتِ پاکِ خویش وآں جُملہ صِفات

منزِلِ بست وسَوم

۶) حَمد گویانِ نِکو و حَق پَسنُد حَمد تَعرِیفش فَقط بِسرُودَہ اند

لیک اَز اَسرارِ حَق اہلِ شِناخت آگہی و عِلُم نتوانند یافت

پیش لامحدُود قُدرَت، بے خَبر عَقل وفہم وہوش وِادراک ونَظر

دَرحَقِیقت اِیں زباں گوید چساں؟ قادر مُطلق چُنیں است وچُناں

(ذاتِ پاکِ آں خُدائے ذُوالجُلاَل ہست بیچوں بیچرا بے قیل وقاَل)

(3) ਸਹਸ[1] ਅਠਾਰਹ[2] ਕਹਨਿ[3] ਕਤੇਬਾ ਅਸੁਲੂ[4] ਇਕੁ ਧਾਤੁ[5]॥

(4) ਲੇਖਾ[1] ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ[2] ਲੇਖੈ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ[3]॥

3. ਆਲਿਮ-ਓ-ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਮੁਹੱਕਿਕ ਜ਼ੀ ਕਿਯਾਸ
ਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਹਲ-ਏ-ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਹੱਕ ਸ਼ਿਨਾਸ

(ਨੁਕਤਾ ਰਸ ਦਾਨਾ ਹਕੀਮ-ਏ-ਮਅਨਵੀ
ਮਾਹਿਰ-ਏ-ਇਲਮ-ਏ-ਖ਼ਫ਼ੀ ਇਲਮ-ਏ-ਜਲੀ)

ਆਂ ਪੁਰਾਨ-ਏ-ਹਜਦਹ ਕੁਤਬ-ਏ-ਹਿੰਦਵੀ
ਨੀਜ਼ ਦੀਗਰ ਕੁਤਬ-ਏ-ਦੀਨ-ਓ-ਮਜ਼ਹਬੀ

(ਮੁਸਹਫ਼-ਓ-ਇਨਜੀਲ-ਓ-ਤੌਰੈਤ-ਓ-ਜ਼ਬੂਰ
ਸ਼ੁਹਰਾ-ਏ-ਇਲਹਾਮ ਦਾਰਦ ਨਜ਼ਦ-ਓ-ਦੂਰ)

ਅਜ਼ ਹਕੀਕਤ ਯਕ ਸੁਖ਼ਨ ਸੰਜੰਦ ਈਂ
ਆਂ ਹਮਾਂ ਗੋਯੰਦ ਯਕ ਸੁਖ਼ਨ-ਏ-ਮੁਬੀਂ

ਹਸਤ ਅਸਲਨ ਕਾਰ ਫ਼ਰਮਾ ਜ਼ਾਤ ਯਕ
ਮੰਬਦਅ-ਓ-ਅਸਲ ਅਸਤ ਊਬੇ ਸ਼ੁਬਹ-ਓ-ਸ਼ੱਕ

4. ਗਰ ਬਵਦ ਮੁਮਕਿਨ ਹਿਸਾਬ-ਏ-ਕੁਦਰਤਸ਼
ਮਾ ਰਕਮ ਬਿਕੁਨੇਮ ਹਾਲ-ਏ-ਹਿਕਮਤਸ਼

ਲੇਕ ਦਰ ਤਹਰੀਰ-ਏ-ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ-ਕਿਤਾਬ
ਨੀਸਤ-ਓ-ਨਾਬੂਦ ਮੀ ਗਰਦਦ ਹਿਸਾਬ

(ਅਜ਼ ਉਮੂਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ-ਏ ਆਂ ਕਰਦਗਾਰ
ਕਦਰ-ਓ-ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨ ਬਾਸ਼ਦ ਜ਼ੀਨਹਾਰ)

---

(3) 1. ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਰਾਦ ਅਜ਼ਆਲਮ-ਓ-ਆਰਿਫ਼, ਹਕੀਮ, ਮੁਹੱਕਿਕ ਅਸਤ
2. ਹਜਦਹ ਇਸ਼ਾਰਤ ਬ ਹਜਦਹ ਪੁਰਾਨਹਾ ਬਾਸ਼ਦ
3. ਦੀਗਰ ਕੁਤਬ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬੀਯਾ
4. ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਅਸਲਨ
5. ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਹਕੀਕਤ ਇਨਫ਼ਿਰਾਦੀਯਤ ਅਸਲ, ਮਬਦਅ-ਏ-ਜੌਹਰ, ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਵਾਹਿਦ, ਚੀਜ਼-ਏ-ਗਿਰਾਂ ਮਾਯਾ

(4) 1. ਨਵਿਸ਼ਤਾ, ਹਿਸਾਬ-ਓ-ਕਿਤਾਬ
2. ਪਸ ਬਿਨਵੀਸੇਮ
3. ਨਾਬੂਦ, ਬਰਬਾਦ ਰਫ਼ਤਨ, ਮਅਦੂਮ ਸ਼ੁਦਨ

॥ ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ ਅਸੁਲੂ ਇਕੁ ਧਾਤੁ ॥

۳) سہس[1] اٹھارہ[2] کہنِ کتیبا[3] اُصلو[4] اِک دھاتُ[5]

॥ ਲੇਖਾ ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ ਲੇਖੈ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ ॥

۴) لیکھا[1] ہوئے تا لِکھیئے[2] لیکھے ہوئے وِناس[3]

۳) عالِم و عارِف مُحقّق ذِی قیاس   آں ہزاراں اہلِ کشف و حق شناس
(نُکتہ رَس دَانا حکیمِ مَعنوی   ماہِرِ عِلمِ خَفی عِلمِ جلی)
آں پُرانِ ہژدَہ کُتبِ ہندوی   نیز دِیگر کُتبِ دِین و مَذہَبی
(مُصحَف وانجیل وتوریت وزَبُور   شُہرۂ اِلہام دارَد نزد و دُور)
اَز حَقِیقت یک سُخن سنجند اِیں   آں ہَمہ گویند یک سُخَنِ مُبیں
ہست اَصلاً کار فرما ذاتِ یک
مَبدَ واصُل اَست اُو بے شُبہ وشک

۴) گَر بوَد مُمکِن حِسابِ قُدرَتَش   ما رَقم بکُنم حالِ حِکمَتش
لیک دَر تحرِیرِ تفسِیر و کِتاب   نیست و نابُود میگردَد حِساب

(اَز امُورِ قُدرَتِ آں کردگار)
قدَر و اَندازَہ نباشد زِینہار

۳) ۱ ہزار مُراد از عالِم و عارِف، حکیم و مُحقّق اَست ۲ ہژدہ داشارت بہ ہژدہ پوران ہا باشد
۳ دِیگر کُتب مذہَبِیہ ۴ درحقیقت، اصلاً ۵ ذاتِ حقیقی، حقیقت، اِنفرادیَت، اصُل،
مَبہ جَوہر، ذاتِ واحِد، چیزِ گرانمایہ

۴) ۱ نِوشتہ، حِساب و کِتاب ۲ پَس بنِویسیم ۳ نابُود، بَر بادرَفتن، مَعدُوم شُدن

ਪਾਉੜੀ 22

(1) ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ[1] ਲਖ[2] ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ[3]॥

(2) ਓੜਕ[1] ਓੜਕ[2] ਭਾਲਿ[3] ਥਕੇ ਵੇਦ[4] ਕਹਨਿ[5] ਇਕ ਵਾਤ॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬੀਸਤ-ਓ-ਦੁੱਵਮ

ਬਅਦ ਅਜ਼ ਤਹਤ-ਓਸ-ਸਰਾ ਦੀਗਰ ਹਮ ਅਸਤ
ਆਲਮ-ਏ-ਤਹਤਾਨੀ-ਓ-ਜ਼ੇਰੀਂ-ਓ-ਪਸਤ

ਹਸਤ ਬਰ ਅਫ਼ਲਾਕ ਦੀਗਰ ਹਮ ਚੁਨਾਂ
ਚਰਖ਼-ਓ-ਸਮਾਵਾਤ-ਓ-ਸਿਪਹਰ-ਓ-ਆਸਮਾਂ

ਦਰ ਹਿਸਾਬ-ਏ-ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਬੇ ਇਨਤਿਹਾ
ਵਜ਼ ਤਲਾਸ਼-ਓ-ਜੁਸਤਜੂ-ਏ-ਮੁਨਤਹਾ

ਅਹਲ-ਏ-ਤਹਕੀਕ ਆਲਿਮ-ਓ-ਹਿਕਮਤ ਪਸੰਦ
ਆਜਿਜ਼-ਓ-ਦਰ ਮਾਂਦਾ ਬਿਲਆਖ਼ਿਰ ਸ਼ੁਦੰਦ

ਯਕ ਸੁਖ਼ਨ ਵੇਦ'-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ ਨੀਜ਼ ਗੁਫ਼ਤ
ਨੀਸਤ ਈਂ ਹਮ ਆਂਚਿ ਗੁਫ਼ਤ ਅਸਤ-ਓ-ਸ਼ਿਨੁਫ਼ਤ

ਹਸਰ-ਓ-ਹੱਦ-ਏ-ਕੁਦਰਤਸ਼ ਨਤਵਾਂ ਬਿਗੁਫ਼ਤ
ਗੌਹਰ-ਏ-ਸਿੱਰ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਕਸ ਨਸੁਫ਼ਤ

ਪਾਉੜੀ 22

(1) 1. ਤਹਤ-ਉਸ-ਸਰਾ, ਆਲਮ-ਏ-ਜ਼ੇਰੀਂ-ਓ-ਪਸਤ, ਜ਼ੇਰ-ਏ-ਆਲਮ-ਏ-ਜ਼ੇਰੀਂ ਦੀਗਰ ਆਲਮ-ਏ-ਤਹਤਾਨੀਸਤ
2. ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ
3. ਆਲਮ-ਏ-ਫ਼ੌਕਾਨੀ, ਸਿਪਹਰ, ਆਸਮਾਨ, ਫ਼ਲਕ, ਸਮਾ, ਚਰਖ਼, ਨੀਜ਼ਬਰ ਫ਼ਲਕ-ਏ-ਦੀਗਰ ਅਫ਼ਲਾਕ ਬਾਸ਼ਦ

(2) 1. ਆਖ਼ਿਰ
2. ਹਦ, ਅੰਦਾਜ਼ਾ, ਹਿਸਾਬ, ਅੰਜਾਮ, ਆਖ਼ਿਰ, ਇਨ ਤਹਾ, ਮੁਨਤਹਾ, ਇਖ਼ਤਿਤਾਮ
3. ਤਾਲਾਸ਼, ਜੁਸਤਨ, ਸੁਰਾਗ਼
4. ਵੇਦ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ
5. ਆਜਿਜ਼-ਓ-ਦਰਮਾਂਦਾ-ਓ-ਕਾਸਿਰ
6. ਯਕ ਨੁਕਤਾ-ਓ-ਸੁਖ਼ਨ ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਆਂ ਹਕੀਕਤ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਅਜ਼ਅੰਦਾਜ਼ਾ-ਓ-ਹਿਸਾਬ, ਬਾਲਾਤਰੀਨ ਅਸਤ, ਸ਼ੁਮਾਰਸ਼ ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਬਵਦ, ਪਾਯਾਨਸ਼ ਨਤਵਾਂ ਯਾਫ਼ਤ

॥ ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ ॥

پوڑی۲۲ ۱) پاتالا پاتال[۱] لکھ[۲] آگاسا آگاس[۳]

॥ ਓੜਕ ਓੜਕ ਭਾਲਿ ਥਕੇ ਵੇਦ ਕਹਨਿ ਇਕ ਵਾਤ ॥

۲) اوڑک[۱] اوڑک[۲] بھالِ[۳] تھکے[۴] وید کہنِ[۵] اِک[۶] وات

۲۲ ۱) ۱ تحتُ الثریٰ، عالَم زیریں وپست، زیرِ عالَمِ زیرِیں، دیگر عالَمِ تحتانی ست ۲ بیشُمار
۳ عالَمِ فوقانی، سپہر، آسمان، فلک، سما، چرخ، نیز بر فلک دیگر اَفلاک باشد

۲) ۱ آخر ۲ حدّ، اَندازہ، حساب، انجام، آخر، انتہا، مُنتہیٰ، اِختتام، حصر وحد، پایاں
۳ تلاش، جُستن، سُراغ ۴ عاجز ودرمانده وقاصِر، یک نکتہ وسخن بگوید ۵ بیدِ مقدّس
۶ کہ آں حقیقت

مَنزِلِ بِست ودوم

بَعد اَز تحتُ الثَّریٰ دِیگر ہم است   عالَمِ تحتانی و زِیرِیں و پَسْت
ہَست بَر اَفلاک دِیگر ہَم چُناں   چَرخ و سمٰوات و سپہر و آسماں
دَر حِسابِ قُدرَتِ بے اِنتہا   وَز تلاش و جُستجُوئے مُنتہیٰ
اہلِ تَحقِیق عالِم و حِکمَت پَسَند   عاجز و دَرماندہ بالآخر شُدند
یک سُخَن ویدِ[۱] مُقدّس نِیز گُفت   نیست اِیں ہَم آنچہ گُفت است وشُنُفت
حَصر و حَدِّ قُدرَتَش نَتواں بجُست
گوہرِ سِرِّ حَقِیقت کس نَسُفت

۱ کُتبِ اِلہامیِ ہُنود کہ چہار ست

(17) ਵਡਾ[1] ਸਾਹਿਬੁ[2] ਵਡੀ ਨਾਈ[3] ਕੀਤਾ ਜਾਕਾ[4] ਹੋਵੈ॥

(18) ਨਾਨਕ ਜੇ[1] ਕੋ[2] ਆਪੌ[3] ਜਾਣੈ ਅਗੈ ਗਇਆ[4] ਨ ਸੋਹੈ[5]॥21॥

17. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਬਰ ਹੱਕ ਅਜ਼ੀਮ-ਓ-ਅਕਬਰ ਅਸਤ
ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਕਿਬਰੀਯਾ-ਓ-ਬਰਤਰ ਅਸਤ

ਅਜ਼ਮਤ-ਓ-ਸ਼ਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਕਰੀਮ
ਪਾਕ-ਓ-ਮੁਤਆਲ-ਓ-ਰਫ਼ੀਅ ਅਸਤ-ਓ-ਅਜ਼ੀਮ

ਫ਼ਾਇਲ-ਏ-ਕੁਲ ਹਸਤ ਰੱਬ-ਏ-ਕਰਦਗਾਰ
ਮੀ ਸ਼ਵਦ ਅਜ਼ ਹੁਕਮ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਜੁਮਲਾ ਕਾਰ

ਈਂ ਹਮਾ ਓ ਕਾਰਹਾ ਜੁਮਲਾ ਅਜ਼ੂਸਤ
ਗੁਫ਼ਤਾ-ਓ-ਫ਼ਰਮੂਦਾ-ਓ-ਕਰਦਾ ਅਜ਼ੂਸਤ

18. ਗਰ ਕਸੇ ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਬਫ਼ਹਮਦ ਬਿਲਉਮੂਮ
ਅਹਲ ਹਿਕਮਤ ਅਹਲ-ਏ-ਰਾਜ਼ ਅਹਲ-ਏ-ਉਲੂਮ

ਗਰ ਚਿ ਬਾਸ਼ਦ ਆਰਿਫ਼-ਓ-ਅਹਲ-ਏ-ਖ਼ਿਰਦ
ਚੂੰ ਬਿਗਰਦਦ ਮੁਦਈ ਖ਼ੁਦਬੀਂ ਬਵਦ

ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਦਰਗਹ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਜਹਾਨ
ਊਨਖ਼੍ਵਾਹਦ ਯਾਫ਼ਤ ਜ਼ੇਬ-ਓ-ਇੱਜ਼-ਓ-ਸ਼ਾਨ

---

(17) 1. ਅਜ਼ੀਮ, ਅਕਬਰ, ਤਆਲਾ ਪਾਕ, ਰਫ਼ੀਅ, ਕਿਬਰੀਯਾ
2. ਸਾਹਿਬ, ਰੱਬ, ਮਾਲਿਕ ਖ਼ੁਦਾ
3. ਸ਼ਾਨ-ਓ-ਅਜ਼ਮਤ, ਜਲਾਲਤ, ਸਿਫ਼ਾਤ, ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ, ਤਅਰੀਫ਼
4. ਕਰਦਾ-ਓ-ਫ਼ਰਮੂਦਾ ਅਜ਼ੂਮੀਸ਼ਵਦ

(18) 1. ਅਗਰ
2. ਕਸੇ
3. ਖ਼੍ਵੇਸ਼ਤਨ ਰਾ ਦਾਨਾ ਬਿਦਾਨਦ ਵ ਮੁਦਈ ਗਰਦਦ
4. ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਰਫ਼ਤਾ ਪੇਸ਼-ਏ-ਬਾਰਗਾਹ-ਏ-ਇਲਾਹੀ
5. ਇੱਜ਼ਤ-ਓ-ਮਕਬੂਲੀਯਤ ਨਯਾਬਦ

॥ ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ ਵਡੀ ਨਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾਕਾ ਹੋਵੈ ॥

۱۷) وڈا[1] صاحِبُ[2] وڈی نائی[3] کیِتا جاکا[4] ہووَے

۱۷)
صاحِب بَرحَق عَظِیم و اَکبر اَست
حَق تعالیٰ کِبریا و بَرتَر اَست
عَظمت و شانِ خُداوَندِ کرِیم
پاک و مُتعال و رَفیع است و عَظِیم
فاعِلِ کُل ہست رَبّ کردِگار
میشَوَد اَز حُکمِ پاکش جُملہ کار
اِیں ہَمہ و کارہا جُملہ اَز وست
گُفتہ و فرمُودہ و کَردَہ اَز وست

॥ ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੋ ਆਪੌ ਜਾਣੈ ਅਗੈ ਗਇਆ ਨ ਸੋਹੈ ॥ ੨੧ ॥

۱۸) نانَک جے[1] کو[2] آپَو جانے[3] اگے گیا[4] نہ سوھَے[5]

۱۸)
گر کسے خود را بفَہمد بِالعُمُوم
اہلِ حِکمَت اہلِ رَاز اہلِ عُلوم
گرچہ باشَد عارِف و اہلِ خِرَد
چُوں بگردَد مُدعی خُود بیں بوَد
دَر حُضُورِ دَرگہِ رَبّ جہاں
اُونخواہد یافت زیب و عِزّ و شاں

۱۷) ۱ عظِیم، اکبر، تعالےٰ، پاک، رفیع، کِبریا ۲ صاحِب، ربّ، مالِک، خُدا ۳ شان و عظمَت، جلالَت، صِفات، حمد و ثنا، تعرِیف ۴ کردہ و فرمُودہ اَزوی شود

۱۸) ۱ اگر ۲ کسے ۳ خویشتن را دانا بداند و مُدّعی گردَد ۴ درحضُورش رفتہ، پیشِ بارگاہِ اِلٰہی ۵ عِزّت، قُبولیّت نیابد

(15) ਕਿਵ[1] ਕਰਿ ਆਖਾ[2] ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ[3] ਕਿਉ ਵਰਨੀ[4] ਕਿਵ[5] ਜਾਣਾ॥

(16) ਨਾਨਕ ਆਖਣਿ[1] ਸਭੁ[2] ਕੋ ਆਖੈ ਇਕ ਦੂ ਇਕੁ[3] ਸਿਆਣਾ[4]॥

(15) 1. ਚਿਗੂਨਾ
2. ਗੋਯਮ
3. ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ
4. ਬਿਯਾਨ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਤਫ਼ਸੀਰ ਕੁਨਮ
5. ਮਅਰਫ਼ਤ ਯਾਬਮ, ਦਾਨਮ

(16) 1. ਗੁਫ਼ਤਗੂ-ਓ-ਕਲਾਮ
2. ਹਰ ਕਸ ਬਿਗੋਯਦ
3. ਯਕੇ ਅਜ਼ ਦੀਗਰੇ
4. ਦਾਨਾ, ਖ਼ਿਰਦਮੰਦ, ਅਕਲਮੰਦ, ਵਾਕਿਫ਼, ਹਕੀਮ, ਆਲਿਮ, ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ, ਜ਼ੀਰਕ

(ਇਲਮ-ਓ-ਹਿਕਮਤ ਦਾਨਿਸ਼-ਓ-ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਖ਼ਿਯਾਲ
ਦਰ ਸਿੱਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਨਮੀ ਦਾਰਦ ਮਜਾਲ)

15. ਜ਼ਿਕਰਸ਼-ਓ-ਤਸ਼ਰੀਹ-ਓ-ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ-ਬਯਾਂ
ਦਰ ਕਲਾਮ-ਓ-ਗੁਫ਼ਤਗੂਆਰਮ ਚਿਸਾਂ?

ਮਨ ਚਿਗੂਨਾ ਗੋਯਮ ਅਜ਼ ਨੁਤਕ-ਓ-ਜ਼ਬਾਂ
ਹਮਦ-ਓ-ਤੌਸੀਫ਼-ਓ-ਸਨਾ ਬਿਕੁਨਮ ਚਿਸਾਂ?

ਆਂਕਿ ਦੂਰ ਅਜ਼ ਅਕਲ-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਗੁਮਾਂ
ਮਅਰਫ਼ਤ ਦਰ ਯਾਬਮ-ਓ-ਦਾਨਮ ਚਿਸਾਂ?

(ਕਮਤਰੀਨਮ ਆਜਿਜ਼-ਓ-ਕਾਸਿਰ ਦਹਨ
ਹੇਚ-ਓ-ਨਾ ਚੀਜ਼ਮ ਚਿ ਮਨ ਗੋਯਮ ਸੁਖ਼ਨ

16. ਜੀਂ ਨਮਤ ਨਾਨਕ ਬਜ਼ਾਹਿਰ ਹਰ ਕਸੇ
ਈਂ ਕਲਾਮ-ਓ-ਗੁਫ਼ਤਗੂਗੋਯਦ ਹਮੇ

ਆਲਿਮ-ਓ-ਦਾਨਿਸ਼ਵਰ-ਓ-ਜ਼ੀਰਕ ਬਸੇ
ਹਸਤ ਆਕਿਲ ਤਰ ਯਕੇ ਅਜ਼ ਦੀਗਰੇ

ਹਮ ਬ ਇਲਮ-ਓ-ਹਿਕਮਤ ਅਜ਼ ਪਿੰਦਾਰ-ਏ-ਖ਼੍ਰੇਸ਼
ਖ਼੍ਰੇਸ਼ਤਨ ਰਾ ਫ਼ ਹਿਮਦ ਅਜ਼ ਦਿਗਰਾਨ ਬੇਸ਼

॥ ਕਿਵ ਕਰਿ ਆਖਾ ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ ਕਿਉ ਕਰਨੀ ਕਿਵ ਜਾਣਾ ॥

۱۵) کِو[1] کرِ آکھا[2] کِو صالاحی[3] کِیوُ[4] ورنی کِو جانا[5]

॥ ਨਾਨਕ ਆਖਣਿ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ ਇਕ ਦੂ ਇਕੁ ਸਿਆਣਾ ॥

۱۶) نانکؔ آکھنِ[1] سبھُ کو[2] آکھے اِک[3] دُو اِکُ سِیانا[4]

۱۵) ۱ چگونہ ۲ گویَم ۳ حمد وثنا ۴ بیان وذِکر وتفسِیر کُنم ۵ معرفت یابم ودانم

۱۶) ۱ گفتگو وکلام ۲ ہَر کس بگوید ۳ یکے اَز دِیگرے ۴ دانا، خِردمند، عقلمنُد، واقِف، حکِیم، عالِم، دانشور، زِیرک

۱۵) (عِلم وحِکمت دانش وفکرِ وخِیال)
(دَر بسِرِّ قُدرت نمی داردمُجال)

ذِکرش و تَشرِیح و تفسِیر و بیاں　دَر کلام و گُفتگو آرَم چِساں
مَن چگُونہ گویَم اَز نُطق و زباں　حَمد و توصِیف وثنا بکُنم چِساں
آنکہ دُور اَز عَقل واِدراک وگُماں　مَعرفت در یابَم و دانَم چِساں
(کمتریِنم عاجز و قاصِر ذِہن)
(ہیچ و ناچیزم چہ مَن گویَم سُخَن)

۱۶) زِیں نَمط نانکؔ بظاہر ہر کسے　اِیں کَلام و گُفتگو گویَد ہے
عالِم و دانشوَر و زیرَک بَسے　ہست عاقِل تَر یکے اَز دِیگرے
ہم بعِلم و حِکمت اَز پِندارِ خویش　خویشتن را فہمَد اَز دِگران بیش

(13) ਥਿਤਿ[1] ਵਾਰੁ[2] ਨਾ ਜੋਗੀ[3] ਜਾਣੈ ਰੁਤਿ[4] ਮਾਹੁ ਨਾ ਕੋਈ[5]॥

(14) ਜਾ[1] ਕਰਤਾ[2] ਸਿਰਠੀ[3] ਕਉ ਸਾਜੇ[4] ਆਪੇ[5] ਜਾਣੈ[6] ਸੋਈ[7]॥

13. ਨਫ਼ਸ ਕੁਸ਼ ਮੁਰਤਾਜ਼, ਜ਼ਾਹਿਦ-ਏ-ਹੱਕ ਸ਼ਿਨਾਸ
ਆਮਿਲ-ਏ-ਹਬਸ-ਏ-ਦਮ-ਓ-ਜ਼ਬਤ-ਏ-ਹਵਾਸ

ਕੈ ਬਿਦਾਨਦ ਅਜ਼ ਜ਼ਹੂਰ-ਏ-ਕੁਨਫਕਾਂ
ਯੌਮ-ਓ-ਤਾਰੀਖ਼-ਓ-ਦਮ-ਓ-ਰੋਜ਼-ਓ-ਜ਼ਮਾਂ

ਨੀਜ਼ ਹਮ ਆਂ ਫ਼ਸਲ-ਓ-ਮਾਹ-ਓ-ਮੌਸਿਮੇ
ਜ਼ਾਫ਼ਰੀਨਸ਼ ਮਰ ਨਮੀ ਦਾਨਦ ਕਸੇ

(ਮਰਦ-ਏ-ਤਹਕੀਕ ਆਲਿਮ-ਓ-ਅਹਲ-ਏ-ਸ਼ਿਨਾਖ਼ਤ)
ਹੇਚ ਸਾਲਿਕ ਰਾਜ਼ ਨਤਵਾਨਿਸਤ ਯਾਫ਼ਤ

14. ਫ਼ਾਇਲ-ਏ-ਕੁਲ-ਏ-ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਬਰਤਰ ਖ਼ੁਦਾ
ਚੂੰ ਕੁਨਦ ਤਖ਼ਲੀਕ-ਓ-ਸਾਜ਼ਦ ਖ਼ਲਕਹਾ

ਆਂ ਦਮ-ਓ-ਵਕਤ-ਓ-ਰਜ਼ਾ ਕਦਰ-ਓ-ਕਜ਼ਾ
ਊਖ਼ੁਦਸ਼ ਦਾਨਦ ਫ਼ਕਤ ਹਰ ਰਾਜ਼ ਰਾ

(ਅਕਲ-ਓ-ਇਦਰਾਕ ਆਜਿਜ਼ ਅਸਤ-ਓ-ਨਾਰਸਾ
ਦੀਗਰੇ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਦਾਨਦ ਮਾਜਰਾ)

---

(13) 1. ਤਾਰੀਖ਼
2. ਰੋਜ਼, ਯੌਮ, ਨਹਾਰ
3. ਮੁਰਤਾਜ਼, ਨਫ਼ਸ ਕੁਸ਼ਠ ਜ਼ਾਹਿਦ ਆਮਿਲ-ਏ-ਹਬਸ-ਏ-ਦਮ-ਓ-ਜ਼ਬਤ-ਏ-ਹਵਾਸ
4. ਫ਼ਸਲ, ਮੌਸਮ
5. ਦੀਗਰ

(14) 1. ਚੋਂ
2. ਆਫ਼ਰੀਨੰਦਾ, ਕਰਦਗਾਰ, ਖ਼ਾਲਿਕ
3. ਦੁਨਿਯਾ, ਕਾਯਨਾਤ, ਮਖ਼ਲੂਕਾਤ
4. ਸਾਜ਼ਦ-ਓ-ਆਫ਼ਰੀਨਦ
5. ਬਖ਼ੁਦ
6. ਦਾਨਦ
7. ਫ਼ਕਤ ਹਮਾਂ, ਆਂ

॥ ਥਿਤਿ ਵਾਰੁ ਨਾ ਜੋਗੀ ਜਾਣੈ ਰੁਤਿ ਮਾਹੁ ਨਾ ਕੋਈ ॥

۱۳) تھِتِ[۱] وارُ[۲] نا جوگی[۳] جانَے رُتِ[۴] ماہُ ناکوئی[۵]

॥ ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ ॥

۱۴) جا[۱] کرتا[۲] سِرٹھی[۳] کوُساجے[۴] آپے[۵] جانَے[۶] سوئی[۷]

۱۳) ۱ تارِیخ ۲ روز، یوم، نہار ۳ مُرتاض، نفس کُش، زاہد، عامِلِ حبسِ دَم وضبطِ حواس
۴ فصل، موسم ۵ دیگر

۱۴) ۱ چوُں ۲ آفریندہ، کردگار، خالق ۳ دُنیا، کائنات، مخلوقات ۴ سازد و آفرینَد
۵ بخُود ۶ داند ۷ فقط ہماں، آں

۳) نَفس کُش مُرتاض وزاہد حق شِناس   عامِلِ حَبسِ دَم و ضَبطِ حَواس
کے بداند اَز ظہُورِ کُن فکاں   یوم وتارِیخ و دَم و رُوز و زماں
نِیز ہَم آں فَصل و ماہُ و مَوسمے   زآفرِینش مر نمی داند کسے
(مُردِ تحقِیق عالم و اہلِ شِناخت)
ہیچ سالِک راز نتوانست یافت

۱۴) فاعِلِ کُل خالِقِ بَرتر خُدا   چُوں کُند تخلیق و سازَد خَلق ہا
آں دَم و وَقت ورَضا قدَر وقَضا   اُو خُودش داند فقط ہَر راز را
(عَقل و اِدراک عاجز است ونارَسا)
(دِیگرے ہرگز ندَاند ماجرا)

(11) ਵੇਲ[1] ਨ ਪਾਈਆ[2] ਪੰਡਤੀ[3] ਜਿ[4] ਹੋਵੈ[5] ਲੇਖੁ[6] ਪੁਰਾਣੁ[7]॥

(12) ਵਖਤੁ[1] ਨ ਪਾਇਓ[2] ਕਾਦੀਆ[3] ਜਿ ਲਿਖਨਿ[4] ਲੇਖੁ[5] ਕੁਰਾਣੁ[6]॥

11. ਆਲਿਮਾਨ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬੀ ਰਾ ਅਜ਼ ਹੁਨੂਦ
ਵਕਤ-ਏ-ਕੁਨ ਦਰ ਇਲਮ ਨਤਵਾਨਦ ਕਸ਼ੂਦ

ਚੂੰ ਪੁਰਾਨ ਅਰ ਹਸਤ ਤਹਰੀਰ-ਏ-ਅਜ਼ੀਜ਼
ਬਿਨਿਗਰੰਦ ਈਸ਼ਾਂ-ਓ-ਬਿਨੁਮਾਯੰਦ ਨੀਜ਼

ਦਰ ਨਵਿਸ਼ਤ-ਏ-ਕੁਤਬ-ਏ-ਦੀਨ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬੀ
ਕੈ ਬਵਦ ਜ਼ਿਨਹਾਰ ਈਂ ਸਿੱਰ-ਏ-ਖ਼ਫ਼ੀ

12. ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਆਂ ਵਕਤ-ਏ-ਤਖ਼ਲੀਕ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਆਸ਼ਕਾਰਾ ਕੈ ਸ਼ੁਦਾ ਬਰ ਕਾਜ਼ਿਯਾਂ ?

ਆਲਿਮ੍ਹਾਂ ਗੋਯੰਦ ਤਫ਼ਸੀਰਸਤ ਗਰ
ਲੇਕ ਬਾਸ਼ਦ ਮਿਸਲ-ਏ-ਕੁਰਆਂ ਮੁਅਤਬਰ

ਰਾਜ਼-ਏ-ਸਰਬਸਤਾ ਨ ਅਜ਼ ਕੁਰਾਂ ਕੁਸ਼ਦ
ਹਸਤ ਕੂਦੀਗਰ ਕਿਤਾਬ-ਏ-ਮੁਸਤਨਦ

ਅਜ਼ ਜ਼ਹੂਰ-ਏ-ਖ਼ਲਕ-ਓ-ਅਮਰ-ਏ-ਕੁਨਫ਼ਕਾਂ
ਕਸ ਨਮੀ ਦਾਨਦ ਮਗਰ ਵਕਤ-ਓ-ਜ਼ਮਾਂ

ਸਿੱਰ-ਏ-ਮਖ਼ਫ਼ੀ ਅਸਤ, ਬਾਸ਼ਦ ਹਮ ਚੁਨੀਂ
ਅੰਦਰੀਂ ਬਾਬ ਅੰਦ ਆਜਿਜ਼ ਅਹਲ-ਏ-ਦੀਂ

---

(11) 1. ਵਕਤ
2. ਨਯਾਫ਼ਤਾ
3. ਆਲਿਮ-ਏ-ਅਲੂਮ-ਓ-ਮਜ਼ਹਬ-ਏ-ਹਨੂਦ
4. ਅਗਰ
5. ਬਾਸ਼ਦ
6. ਨਵਿਸ਼ਤ, ਤਹਰੀਰ
7. ਪੁਰਾਣ, ਕੁਤਬ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬੀਯਾ-ਏ-ਅਹਲ-ਏ-ਹੁਨੂਦ ਕਿ ਹਜ਼ਦਹ ਅਸਤ

(12) 1. ਵਕਤ
2. ਨਯਾਫ਼ਤਾ
3. ਕਾਜ਼ੀਯਾਨ
4. ਬਿਨਵੀਸਦ
5. ਤਹਰੀਰ-ਓ-ਸਨਦ
6. ਕੁਰਆਨ ਸ਼ਰੀਫ਼

॥ ਵੇਲ ਨ ਪਾਈਆ ਪੰਡਤੀ ਜਿ ਹੋਵੈ ਲੇਖੁ ਪੁਰਾਣੁ ॥

۱۱) ویل[1] نہ پائِیا[2] پنڈتی[3] جے[4] ہووے[5] لیکھُ[6] پُرانُ[7]

॥ ਵਖਤੁ ਨ ਪਾਇਓ ਕਾਦੀਆ ਜਿ ਲਿਖਨਿ ਲੇਖੁ ਕੁਰਾਣੁ ॥

۱۲) وختُ[1] نہ پائیو[2] قادِیا[3] جے لِکھنِ[4] لیکھُ[5] قُرانُ[6]

۱۱) عالِمانِ مَذہبی را از ہنُود وَقتِ کُن دَر عِلم نتواند کشُود
چوں پُران اَر ہست تحرِیرِ عزِیز بنگرند ایشاں و ننُمایند نیز
دَر نوِشتِ کُتبِ دِین و مَذہبی گے بوَد زِنہار اِیں سِرِّ خفی

۱۲) ہم چُنِیں آں وَقتِ تخلِیقِ جہاں
آشکارا گے شُدہ بر قاضِیاں
عالِماں گویند تفسِیرست گر لیک باشد مِثلِ قُرآں مُعتَبر
رازِ سَر بَستہ نہ از قُرآں کُشد ہست کُو دِیگر کِتابِ مُستَند
اَز ظہُورِ خَلق و اَمرِ کُن فکاں کس نمی داند مگر وقت و زماں
سِرِّ مخفی است و باشد ہم چُنِیں
اندرِیں باب اند عاجز اہلِ دِیں

۱۱) ۱ وَقت ۲ نیافتہ ۳ عالِمِ عُلوم، مذہب ہنود ۴ اگر ۵ باشَد ۶ نوِشت وتحرِیر
۷ پُوران، کُتبِ مذہبیۂ اہلِ ہنُود کہ شُودہ است

۱۲) ۱ وقت ۲ نیافتہ ۳ قاضِیان ۴ بنوِیسند ۵ تحریروسنَد، بمثل ۶ قُرآنِ شریف

(8) ਸਤਿ[1] ਸੁਹਾਣੁ[2] ਸਦਾ[3] ਮਨਿ[4] ਚਾਉ[5]॥

(9) ਕਵਣੁ[1] ਸੁ[2] ਵੇਲਾ[3] ਵਖਤੁ[4] ਕਵਣੁ ਕਵਣੁ ਥਿਤਿ[5] ਕਵਣੁ ਵਾਰੁ[6]॥

(10) ਕਵਣਿ[1] ਸਿ ਰੁਤੀ[2] ਮਾਹੁ[3] ਕਵਣੁ ਜਿਤੁ[4] ਹੋਆ ਆਕਾਰੁ[5]॥

8. ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਬਰਹੱਕ ਤੂਈ
ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼-ਓ-ਵਾਹਿਦ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਤੂਈ

ਮਬਅ-ਏ-ਨੂਰ-ਓ-ਜਲਾਲ ਅਸਤ-ਓ-ਜਲੀਲ
ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਹੁਸਨ-ਓ-ਜਮਾਲ ਅਸਤ-ਓ-ਜਮੀਲ

ਜਾਵਿਦਾਂ ਅੰਦਰ ਸਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ
ਕਾਇਮ ਬਿਜ਼ਾਤ ਅਸਤ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਈਜ਼ਦੀ

(ਹਾਜ਼ਿਰ-ਓ-ਨਾਜ਼ਿਰ, ਮੁਹੀਤ-ਏ-ਕੁਲ ਅਜ਼ੀਮ
ਰੱਬ-ਏ-ਇੱਜ਼-ਓ-ਜੱਲ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਕਰੀਮ

9. ਆਂ ਕੁਦਾਮੀ ਵਕਤ-ਓ-ਹੰਗਾਮ-ਓ-ਅੱਯਾਮ?
ਰੋਜ਼-ਓ-ਤਾਰੀਖ਼-ਓ-ਮਹ-ਓ-ਮੌਸਮ ਕੁਦਾਮ?

10. ਚੂੰ ਸ਼ੁਦਾ ਅੱਵਲ ਜ਼ਹੂਰ-ਏ-ਕੁਨ ਫ਼ਕਾਂ
ਆਫ਼ਰੀਦਾ ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਬਰਤਰ ਜਹਾਂ

ਜੁਮਲਾ ਮੌਜੂਦਾਤ ਆਮਦ ਦਰ ਵੁਜੂਦ
ਆਲਮ-ਏ-ਮਖ਼ਲੂਕ-ਓ-ਹਰ ਸ਼ੈ ਵਾ ਨਮੂਦ

---

(9) 1. ਕੁਦਾਮੀ
2. ਆਂ
3. ਵਕਤ
4. ਵਕਤ, ਜ਼ਮਾਨਾ, ਅਹਦ, ਹੰਗਾਮ, ਅਰਸਾ
5. ਤਾਰੀਖ਼
6. ਰੋਜ਼, ਯੌਮ

(10) 1. ਕੁਦਾਮੀ
2. ਮੌਸਿਮ, ਫ਼ਸਲ, ਹੰਗਾਮ
3. ਮਾਹ, ਸ਼ਹਰ
4. ਚੂੰ
5. ਆਲਮ, ਦੁਨਿਯਾ, ਕਾਯਨਾਤ, ਤਰਤੀਬ-ਓ-ਤਰਕੀਬ-ਏ-ਆਲਮ, ਮਖ਼ਲੂਕਾਤ-ਏ-ਜਹਾਂ, ਸ਼ਕਲ-ਓ-ਸੂਰਤ-ਏ-ਆਲਮ, ਮੌਜੂਮਾਤ-ਏ-ਜਹਾਂ, ਨਕਸ਼ਾ-ਏ-ਦਹਰ ਤਖ਼ਲੀਕ ਸ਼ੁਦ

۸) سَتِ سُہانُ سدا منِ چاؤُ

॥ ਕਵਣੁ ਸੁ ਵੇਲਾ ਵਖਤੁ ਕਵਣੁ ਕਵਣ ਥਿਤਿ ਕਵਣੁ ਵਾਰੁ ॥

۹) کوَنُ[۱] سُو[۲] ویلا[۳] وختُ[۴] کوَنُ کون تھِتِ[۵] کوَنُ وارُ[۶]

॥ ਕਵਣਿ ਸਿ ਰੁਤੀ ਮਾਹੁ ਕਵਣੁ ਜਿਤੁ ਹੋਆ ਆਕਾਰੁ ॥

۱۰) کونِ[۱] سی رُتی[۲] ماہُ[۳] کونُ جِتُ[۴] ہوا آکارُ[۵]

---

۹) ۱ کدامی ۲ آں ۳ وقت ۴ وقت، زمانہ، عہد، ہنگامہ، عرصہ ۵ تاریخ ۶ روز، یوم

۱۰) ۱ کدامی ۲ موسم، فصل، ہنگام ۳ ماہ، شہر ۴ چوں ۵ عالَم، دُنیا، کائنات
۵ ترتیب وترکیبِ عالَم، مخلوقاتِ جہاں، شکل وصورتِ عالَم، مَوجُوداتِ جہاں، نقشۂ دہر تخلیق شُد

۸) حَق تعالیٰ صاحِبِ برَحَق تُوئی بے نِیاز و واحِدِ مُطلَق تُوئی
مَبدِ نُور و جَلال است و جَلیل خالِقِ حُسن وجَمال است وجَمیل
جاوِداں اَندر سرُورِ سَرمَدی قائمِ بالذّات است ذَاتِ اِیزدی
(حاضِر و ناظِر مُحیطِ کُل عَظِیم
رَبِّ عِزّ و جَل خُداوندِ کریم)

۹) آں کدامی وقت وہنگام وایّام؟ رُوز و تارِیخ ومَہ ومَوسم کدام؟

۱۰) چُوں شُدہ اَوّل ظہُورِ کُن فکاں آفرِیدہ خالِقِ برَتَر جہاں
جُملہ مَوجودات آمَد دَر وَجُود عالَمِ مَخلُوق و ہر شَے وَا نمُود

(5) ਸਭਿ[1] ਗੁਣ[2] ਤੇਰੇ[3] ਮੈ ਨਾਹੀ[4] ਕੋਇ[5]॥

(6) ਵਿਣੁ[1] ਗੁਣ[2] ਕੀਤੇ ਭਗਤਿ ਨ[3] ਹੋਇ[4]॥

(7) ਸੁਅਸਤਿ[1] ਆਥਿ[2] ਬਾਣੀ ਬਰਮਾਉ[3]॥

(8) ਸਤਿ[1] ਸੁਹਾਣੁ[2] ਸਦਾ[3] ਮਨਿ[4] ਚਾਉ[5]॥

---

(5) 1. ਹਮਾ, ਜੁਮਲਾ
2. ਵਸਫ਼, ਜੌਹਰ, ਖ਼ੂਬੀ, ਉਮਦਗੀ, ਸ਼ਰਫ਼, ਨੇਕੂਈ, ਲਿਯਾਕਤ, ਕਦਰ, ਤੌਸੀਫ਼, ਸ਼ਾਨ, ਨੇਕੀ, ਕਾਬਲੀਯਤ
3. ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਾ-ਏ-ਤੁਸਤ
4. ਮਨ
5. ਹੇਚ, ਨਾ ਚੀਜ਼

(6) 1. ਬਿਦੂੰ, ਬਗ਼ੈਰ
2. ਔਸਾਫ਼
3. ਤਾਅਤ, ਬੰਦਗੀ, ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਖ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰਸਤੀ, ਇਬਾਦਤ
4. ਨਮੀ ਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ

(7) 1. ਗੁਫ਼ਤਗੂ-ਏ-ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ, ਕਲਮਾਤ-ਏ-ਸਨਾ, ਅਲਫ਼ਾਜ਼-ਏ-ਖ਼ੈਰ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼
2. ਗਦਾ, ਸਾਇਲ, ਫ਼ਕੀਰ, ਮਿਸਕੀਨ
3. ਕਲਮਾਤ-ਏ-ਬਰਹਮਨ, ਗੁਫ਼ਤਗੂਏ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ, ਅਲਫ਼ਾਜ਼-ਏ-ਸਾਇਲ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਵ ਖ਼ੈਰਾਤ ਯਾਫ਼ਤਾ

(8) 1. ਹੱਕ, ਬਰਹੱਕ
2. ਜਮੀਲ-ਓ-ਜਲੀਲ-ਓ-ਜੱਲ-ਏ-ਜਲਾਲ ਹੂ, ਸਰਾਪਾ ਨੂਰ, ਜਮਾਲ-ਓ-ਜਲਾਲ
3. ਦਾਇਮਾ, ਜਾਵਿਦਾਂ, ਬਿਦੁੱਵਾਮ
4. ਦਿਲ, ਜ਼ਾਤ
5. ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ-ਓ-ਅਬਦੀ
ਆਂ ਮਬਦ-ਏ-ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਦਾਇਮ ਬ ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਅਬਦੀਸਤ

5. ਈਂ ਹਮਾ ਔਸਾਫ਼ ਅਜ਼ ਇਕਰਾਮ-ਏ-ਤੁਸਤ
ਮਨ ਚਿ ਹਸਤਮ? ਹੇਚ-ਓ-ਨਾ ਚੀਜ਼ਮ ਨਖ਼ੁਸਤ

6. ਤਾ ਨਯਾਵੁਰਦਸਤ ਵਸਫ਼-ਓ-ਜੌਹਰੇ
ਕੈ ਸ਼ਵਦ ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਇਬਾਦਤ ਅਜ਼ ਦਿਲੇ

7. ਬਰ ਮਨ-ਏ-ਸਿਸਕੀਂ ਬਿਫ਼ਰਮਾ ਰਹਮਤੇ
ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਏ-ਮਿਹਰ-ਓ-ਕਰਮ ਯਾਰਬ ਜ਼ਹੇ

(ਬੇ ਹੁਨਰ ਬੇ ਵਸਫ਼ ਰਾ ਨੇਕੀ ਬਿਦਿਹ
ਬੰਦਾ-ਏ-ਨਾ ਚੀਜ਼ ਰਾ ਖ਼ੂਬੀ ਬਿਦਿਹ)

ਸੂਰਤ-ਏ-ਕਲਮਾਤ-ਏ-ਸਾਇਲ ਬਰਹਮਨ[1]
ਗੌਯਮਤ ਦਰ ਸ਼ੁਕਰ-ਏ-ਇਹਸਾਂ ਈਂ ਸੁਖ਼ਨ

ਹਮਦ-ਓ-ਤੌਸੀਫ਼-ਓ-ਸਨਾ-ਏ-ਬਰਤਰੀਂ
ਨੀਜ਼ ਬਿਪਜ਼ੀਰ ਅਜ਼ ਗਦਾ-ਏ-ਕਮਤਰੀਂ

8. ਐ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਕਾਰਸਾਜ਼-ਓ-ਕਰਦਗਾਰ
ਮਾਲਿਕ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਓ-ਸਮਾ ਪਰਵਰਦਗਾਰ

॥ ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥

۵) سبھِ[1] گُن[2] تیرے[3] مَیں[4] ناہی کوئے[5]

॥ ਵਿਣੁ ਗੁਣ ਕੀਤੇ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ ॥

۶) وِنُ[1] گُن[2] کیتے بھگتِ[3] نہ ہوئے[4]

॥ ਸੁਅਸਤਿ ਆਥਿ ਬਾਣੀ ਬਰਮਾਉ ॥

۷) سُواستِ[1] آتھِ[2] بانی بَرماؤُ[3]

॥ ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ ॥

۸) سَتِ[1] سُہانُ[2] سداَ[3] مَنِ[4] چاؤُ[5]

---

۵) ۱ ہَمہ، جُملہ ۲ وصف، جَوھر، خُوبی، عُمدگی، شَرف، نِکوئی، لیاقت، قدر، تعرِیف، شان، نیکی، قابلیت ۳ بخشِیدہ، تُست ۴ مَن ۵ ہیچ وناچیز

۶) ۱ بدُوں، بغیر ۲ اَوصاف ۳ طاعت، بندگی، عِشقِ حقیقی خُداپرستی، عبادت ۴ نمی تواند شُد

۷) ۱ گُفتگوئے شُکرانی، کلماتِ ثَنا، الفاظِ خَیر وتعرِیف ۲ گدا، سائل، فقیر، مسکین ۳ کلماتِ بَرحَق، گفتگوئے شُکر گُزار، الفاظِ سائلِ بَخشش وخَیرات یافتہ

۸) ۱ حَق وبَرحق ۲ جمیل وجلیل، جلّ جلالہٗ، سراپا نُور وجمال وجلال ۳ دائما، جاوِداں، باالدّوام ۴ دِل، ذات ۵ سرُورِ سرمَدی واَبدی

۳/۴/۵ آں مَبدءِ سرُورِ سرمَدی دائما بہ سرُورِ ذاتِ اَبدی ست

۵) اِیں ہَمہ اَوصاف اَز اِکرامِ تُست　مَن چہ ہَستم؟ ہیچ وناچیزم نَخُست

۶) تا نیاوُردست وَصف و جَوہرے　کَے شوَد عِشق وعِبادَت اَز دِلے

۷) (بر مَنِ مِسکیں بفرما رَحمتے　بَخشِشِ مِہر وکَرم یارَب زہے)

(بے ہُنَر بے وَصف رانیکی بِدہ　بَندۂ ناچیز را خُوبی بِدہ)

صُورتِ کَلماتِ سائل بَرہَمَن[1]

گوئمَت دَر شُکرِ احساں سُخَن

حَمد وتوَصِیف وثنائے بَرتَرین　نیز بہ پذِیر اَز گدائے کمتَرین

۸) (اے خُدائے کارساز وکردگار)

مالِکِ اَرض و سَما پَروردگار

---

۸) ۱ نامِ قومیت از ہنُود، حکیم، دانشمند وعالم

ਪਾਉੜੀ 21

(1) ਤੀਰਥੁ[1] ਤਪੁ[2] ਦਇਆ[3] ਦਤੁ[4] ਦਾਨੁ[5]॥

(2) ਜੇ[1] ਕੋ[2] ਪਾਵੈ[3] ਤਿਲ[4] ਕਾ ਮਾਨੁ[5]॥

(3) ਸੁਣਿਆ[1] ਮੰਨਿਆ[2] ਮਨਿ[3] ਕੀਤਾ[4] ਭਾਉ[5]॥

(4) ਅੰਤਰਗਤਿ[1] ਤੀਰਥਿ[2] ਮਲਿ[3] ਨਾਉ[4]॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬੀਸਤ-ਓ-ਯਕੁਮ

1. ਹਰ ਜ਼ਿਯਾਰਤ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਓ-ਰਹਮ-ਓ-ਅਤਾ
ਜ਼ੁਹਦ-ਓ-ਖ਼ੈਰਾਤ-ਓ-ਰਿਯਾਜ਼ਾਤ-ਓ-ਸਖ਼ਾ

2. ਗਰ ਕਸੇ ਯਾਬਦ ਸਵਾਬ ਆਯਦ ਬਦਸਤ
ਇੱਜ਼-ਓ-ਸ਼ਰਫ਼ਸ਼ ਮਿਸਲ-ਏ-ਜ਼ੱਰਾ ਅੰਦਕ ਅਸਤ

3. ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਕਿ ਤਾਅਤ ਕਰਦਾ ਅਸਤ
ਅਜ਼ ਖ਼ੁਲੂਸ ਇਸਮਸ਼ ਸਮਾਅਤ ਕਰਦਾ ਅਸਤ

ਹਮ ਜ਼ਿ ਈਮਾਨ-ਓ-ਯਕੀਂ ਤਸਲੀਮ ਕਰਦ
ਦਰ ਦਿਲ-ਓ-ਜਾਂ ਉਲਫ਼ਤ-ਓ-ਤਕਰੀਮ ਕਰਦ

ਦਾਸ਼ਤਾ ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਅਕੀਦਤ ਇਅਤਕਾਦ
ਬਾ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਕਾਮਿਲ ਇਅਤਮਾਦ

ਤਸ਼ਕੀਹ: ਅਜ਼ ਤਰੀਕਤ ਮਰ ਹਕੀਕਤ ਖ਼੍ਵਾਸਤਾ
ਅਜ਼ ਹਕੀਕਤ ਮਅਰਫ਼ਤ ਦਰਯਾਫ਼ਤਾ

(ਅਜ਼ ਯਕੀਂ ਇਲਮ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਆਮਦ ਕਰੀਂ
ਬਾਜ਼ ਸ਼ੁਦ ਐਨ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਹੱਕ-ਉਲ ਯਕੀਂ)

4. ਦਰ ਜ਼ਿਯਾਰਤਗਾਹ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ
ਖ਼ੂਬ ਆਂ ਕਰਦ ਅਸਤ ਗ਼ੁਸਲ-ਏ-ਮਅਨਵੀ

ਤਸ਼ਕੀਹ: (ਤਜ਼ਕਿਯਾ-ਏ-ਨਫ਼ਸ-ਓ-ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ
ਤਸਫ਼ਿਯਾ-ਏ-ਕਲਬ-ਓ-ਦਾਰਦ ਮਹਵਿਯਤ

(ਦਰ ਮਕਾਮ-ਏ-ਅਕਦਿਸ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀਯਤ
ਮਰਦ-ਏ-ਤਾਅਤ ਬਾਜ਼ ਬਿਰਸਦ ਈਂ ਸਿਫ਼ਤ)

ਪਾਉੜੀ 21

(1) 1. ਜ਼ਿਯਾਰਤ
2. ਰਿਯਾਜ਼ਤ
3. ਰਹਮ
4. ਖ਼ੈਰਾਤ-ਓ-ਸਖ਼ਾਵਤ, ਦਾਦ
5. ਖ਼ੈਰਾਤ

(2) 1. ਅਗਰ
2. ਕਸੇ
3. ਯਾਬਦ
4. ਜ਼ੱਰਾ, ਅੰਦਕ, ਕਲੀਲ
5. ਸ਼ਰਫ਼-ਓ-ਇੱਜ਼ਤ, ਉਮਦਗੀ, ਤਹਸੀਨ, ਕਦਰ

(3) 1. ਸਮਾਅਤ ਕਰਦ
2. ਤਸਲੀਮ ਕਰਦ
3. ਦਿਲ
4. ਅਜ਼ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਦਰ ਦਿਲ ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਪਰਵਰਦ ਅਸਤ
5. ਇਅਤਕਾਦ, ਜਜ਼ਬਾ-ਏ-ਉਲਫ਼ਤ, ਇਸ਼ਕ, ਅਕੀਦਤ, ਯਕੀਨ, ਇਅਤਕਾਦ

(4) 1. ਜ਼ਿਯਾਰਤਗਾਹ-ਏ-ਬਾਤਿਨ, ਸਫ਼ਾ-ਏ-ਕਲਬ-ਓ-ਰੂਹ-ਓ-ਬਾਤਿਨੀ-ਓ-ਹਕੀਕੀ
2. ਜ਼ਿਯਾਰਤਗਾਹ, ਮਕਾਮ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ
3. ਖ਼ੂਬ
4. ਗ਼ੁਸਲ

॥ ਤੀਰਥੁ ਤਪੁ ਦਇਆ ਦਤੁ ਦਾਨੁ ॥

پوڑی۲۱ ۱) تیرتھُ[۱] تپُ[۲] دئِیا[۳] دتُ[۴] دانُ[۵]

॥ ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ ॥

۲) جے[۱] کو[۲] پاوَے[۳] تِل[۴] کا مانُ[۵]

॥ ਸੁਣਿਆ ਮੰਨਿਆ ਮਨਿ ਕੀਤਾ ਭਾਉ ॥

۳) سُنِیا[۱] مَنِیا[۲] منِ[۳] کِیتا[۴] بھاوُ[۵]

॥ ਅੰਤਰਗਤਿ ਤੀਰਥਿ ਮਲਿ ਨਾਉ ॥

۴) اَنترگتِ[۱] تِیرتھِ[۲] ملِ[۳] ناوُ[۴]

---

۲۱ ۱) ۱ زیارت ۲ رِیاضت ۳ رُحم ۴ خَیرات وسَخاوت، داد ۵ خیرات

۲) ۱ اگر ۲ کسے ۳ یابد ۴ ذرّہ، اندک، قلیل ۵ شَرف وعزّت، عُمدگی، تحسین، قدر

۳) ۱ سَماعت کرد ۲ تسلیم کرد ۳ دِل ۴ اَزحق الیقیں، دردِل عشقِ حقیقی پروَرداست ۵ اِعتقاد، جَذبۂ اُلفت، عِشق، عقِیدت، یقین، اِعتماد

۴) ۱ زیارتگاہِ باطنی، صفائے قلب ورُوح وباطنی وحقیقی، تزکیۂ نفس وتصفِیۂ قلب، مُقامِ روحانیت ۲ زیارتگاہ، مقامِ مقدّس ۳ خُوب ۴ غُسل

مَنزِل بست ویکم

۱) ہر زِیارت بَخشِش و رَحم و عَطا زُہد و خَیرات رِیاضات و سَخا

۲) گر کسے یابد ثواب آید بدَست عِزّوشَرفش مِثلِ ذرّہ اندک است

۳) طالِبِ صادِق کہ طاعت کردَہ است اَزخلُوصِ اِسُمَش سماعَت کردَہ است
ہَم زِ اِیمان و یقِیں تسلِیم کرد دَر دِل و جاں اُلفت وتکرِیم کرد
داشتہ عِشق و عَقِیدت اِعتقَاد با خُدائے پاک کامِل اِعتماد

تَشرِیح

(اَز طَرِیقت مَر حَقِیقت خواستہ اَز حَقِیقت مَعرِفت دریافِتہ)
(اَز یقِیں عِلمُ الیقیں آمد قَرِیں باز شُد عَینُ الیقیں حَقُّ الیَقِیں)

۴) درزِیارت گاہِ پاکِ باطِنی خُوب آں کردست غُسلِ مَعنوی

تشرِیح

(تزکِیۂ نفس وعِشق ومَعرِفت تصفِیۂ قلب و دارَد معرِفت)
(دَر مُقامِ اَقدَسِ رُوحانِیّت مردِطَاعت بازبرسد اِیں صِفت)

(7) ਪੁੰਨੀ[1] ਪਾਪੀ[2] ਆਖਣੁ[3] ਨਾਹਿ[4]॥

(8) ਕਰਿ ਕਰਿ[1] ਕਰਣਾ[2] ਲਿਖਿ[3] ਲੈ ਜਾਹੁ[4]॥

(9) ਆਪੇ[1] ਬੀਜਿ[2] ਆਪੇ[3] ਹੀ ਖਾਹੁ[4]॥

(10) ਨਾਨਕ[1] ਹੁਕਮੀ[2] ਆਵਹੁ[3] ਜਾਹੁ[4]॥20॥

7. ਈਂ ਹਮਾ ਇਸਿਯਾਂ ਗੁਨਹ ਅਜਰ-ਓ-ਸਵਾਬ
ਨੀਸਤ ਦਰ ਗੁਫ਼ਤਨ ਵਲੇ ਦਾਰਦ ਹਿਸਾਬ

8. ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਤੋ ਦਰੀਂ ਗੀਤੀ ਸਰਾ
ਆਂਚਿ ਬਿਕੁਨੀ ਕਰਦਾ ਬਾਸ਼ੀ ਕਾਰਹਾ

ਹਰ ਅਮਲ ਬਿਨਵਿਸ਼ਤਾ ਬਾਸ਼ਦ ਹਮਰਹਤ
ਨੀਜ਼ ਖ਼੍ਵਾਹੀ ਬੁਰਦ ਸੂਏ ਆਕਿਬਤ

9. ਸੂਰਤ-ਏ-ਅਅਮਾਲ ਤੁਖ਼ਮੇ ਕਾਸ਼ਤੀ
ਹਸਬ-ਏ-ਸ਼ਜਰ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਸਮਰਸ਼ ਹਮ ਖ਼ੁਰੀ

10. ਨਾਨਕ ਅਜ਼ ਹੁਕਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਏ ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼
ਦਰ ਜਹਾਂ ਮੀ ਆਈ, ਖ਼੍ਵਾਹੀ ਰਫ਼ਤ ਬਾਜ਼

ਖ਼ਲਕਤਸ਼ ਰਾ ਹਸਬ-ਏ-ਅਮਲ-ਏ-ਨੇਕ-ਓ-ਬਦ
ਸਿਲਸਿਲਾ-ਏ-ਆਮਦ-ਓ-ਰਫ਼ਤਨ ਬਵਦ

(ਕੈ ਨਿਜਾਤ ਆਯਦ ਬਦਸਤ ਅਜ਼ ਕਾਰ ਹਾ
ਰਸਤਗਾਰੀ ਬਾਸ਼ਦ ਅਜ਼ ਫ਼ਜ਼ਲ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ)

---

(7) 1. ਸਵਾਬ, ਅਮਲ-ਏ-ਨੇਕੂ, ਸਾਲਿਹ
2. ਅਜ਼ਾਬ-ਓ-ਗੁਨਾਹ, ਤਾਲਿਹ
3. ਬਜ਼ਾਹਿਰ, ਮਹਜ਼ਦਰ ਗੁਫ਼ਤਨ ਨੀਸਤ

(8) 1. ਕਰਦਾ
2. ਅਮਲ, ਕਾਰਹਾ
3. ਨਵਿਸ਼ਤਾ
4. ਬਆਕਬਤ ਖ਼੍ਵਾ ਹੀ ਬੁਰਦ

(9) 1. ਖ਼ੁਦ
2. ਤੁਖ਼ਮ, ਕਾਸ਼ਤਾਈ
3. ਖ਼ੁਦ
4. ਬਿਖ਼੍ਵਾਹੀ ਖ਼ੁਰਦ, ਯਾਫ਼ਤ

(10) 1. ਅਜ਼ਅਮਰ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਹੁਕਮ, ਰਜ਼ਾ
2. ਖ਼੍ਵਾਹੀ ਆਮਦ-ਓ-ਬਿਯਾਯਦ
3. ਬਅਦਮ ਬਿਰਵੀ-ਓ-ਬਾਜ਼ਗਰਦੀ
4. ਅਜ਼ਕਜ਼ਾ-ਓ-ਕਦਰ-ਏ-ਈਜ਼ਦੀ ਆਮਦ-ਓ-ਰਫ਼ਤ-ਏ-ਅਰਵਾਹ ਹਸਤ-ਓ-ਬਿਮਾਨਦ ਤਾ ਨਿਜਾਤ ਨਸੀਬ ਸ਼ਵਦ ਵ ਰਸਤਗਾਰੀ ਆਯਦ

اصل

॥ ਪੁੰਨੀ ਪਾਪੀ ਆਖਣੁ ਨਾਹਿ ॥

۷) پُنّی[۱] پاپی[۲] آکھنُ[۳] ناہِ

॥ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਣਾ ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹੁ ॥

۸) کرِکرِ[۱] کرنا[۲] لِکھِ[۳] لے جاہُ[۴]

॥ ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥

۹) آپے[۱] بیجِ[۲] آپے[۳] ہی کھاہُ[۴]

॥ ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੀ ਆਵਹੁ ਜਾਹੁ ॥ ੨੦ ॥

۱۰) نانک حُکمی[۱] آوہُ[۲] جاہُ[۳] [۴]

تَرجمہ

۷) اِیں ہَمہ عِصیاں گُنہ اَجُر وثَواب   نیست دَر گُفتن وَلے دارَد حِساب

۸) دَر حَقِیقت تُو درِیں گیتی سَرا   آنچہ بکُنی کردَہ باشی کار ہا
ہَر عَمَل بنوِشتہ باشَد ہمرَہت   نیز خواہی بُرد سُوئے عاقِبَت

۹) صُورَتِ اَعمال تُخمے کاشتی
حَسبِ شَجرِ خویش ثَمرش ہم خُوری

۱۰) نانک اَز حُکُمِ خُدائے بے نِیاز   در جہاں می آئَی، خواہی رَفت باز
خِلقتَش را حَسبِ عَمَلِ نیک و بَد   سِلسِلہَ آمد و رَفتن بوَد
(گے نجات آید بَدَست اَز کارہا   رَستگاری باشَد اَز فَضلِ خُدا)

---

۷) ۱ ثواب، عَملِ نِکو، صالح ۲ عذاب وگناہ، طالح ۳ بظاہر، محض در گُفتن نیست

۸) ۱ کردَہ ۲ عَمل وکارہا ۳ نوِشتہ ۴ بعاقِبَت خواہی بُرد

۹) ۱ خُود ۲ تُخم، کاشتہَ ۳ خُود ۴ بخواہی خُورد، یافت

۱۰) ۱ ازامرِ الٰہی وحُکمِ رضا ۲ خواہی آمد، بیاید ۳ بعدم بروی، باز گردی
۴ اَز قضاوقدرِ ایزدی آمدورفتِ اروَاح ہست و بماند تا نجات نصِیب شوَد ورستگاری آید

ਪਾਉੜੀ 20

(1) ਭਰੀਐ[1] ਹਥੁ[2] ਪੈਰੁ[3] ਤਨੁ[4] ਦੇਹ[5]॥

(2) ਪਾਣੀ[1] ਧੋਤੈ[2] ਉਤਰਸੁ[3] ਖੇਹ[4]॥

(3) ਮੂਤ[1] ਪਲੀਤੀ[2] ਕਪੜ[3] ਹੋਇ॥

(4) ਦੇ ਸਾਬੂਣ[1] ਲਈਐ ਓਹੁ[2] ਧੋਇ॥

(5) ਭਰੀਐ ਮਤਿ[1] ਪਾਪਾ[2] ਕੈ ਸੰਗਿ[3]॥

(6) ਓਹੁ ਧੋਪੈ[1] ਨਾਵੈ[2] ਕੈ ਰੰਗਿ[3]॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬੀਸਤਮ

1. ਦਸਤ-ਓ-ਪਾ ਤਨ ਜਿਸਮ-ਓ-ਅਅਜ਼ਾ-ਏ-ਬਸ਼ਰ
ਮੀ ਸ਼ਵਦ ਅਜ਼ ਖ਼ਾਕ ਆਲੂਦਾ ਅਗਰ

2. ਸ਼ੁਈਦਨ ਅਜ਼ ਆਬ ਜ਼ਾਇਲ ਮੀ ਸ਼ਵਦ
ਖ਼ਾਕ-ਓ-ਗਰਦ ਆਲਾਇਸ਼ ਅਜ਼ ਜਿਸਮ-ਓ-ਜਸਦ

3. ਜਾਮਾ ਅਜ਼ ਪੇਸ਼ਾਬ ਅਰ ਗੰਦਾ ਸ਼ਵਦ

4. ਅਜ਼ ਰਹ-ਏ-ਸਾਬੂਨ ਆਂ ਸ਼ੁਸਤਾ ਸ਼ਵਦ

5. ਅਜ਼ ਖ਼ਤਾ ਇਸਿਯਾਂ ਗੁਨਾਹ-ਓ-ਕਾਰ-ਏ-ਬਦ
ਗਰਚਿ ਆਲੂਦਾ ਸ਼ਵਦ ਅਕਲ-ਓ-ਖ਼ਿਰਦ

6. ਆਂ ਬਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਸ਼ੁਸਤਾ ਸ਼ਵਦ
ਤਾਜ਼ਿ ਦਿਲ ਆਲਾਇਸ਼-ਏ-ਇਸਿਯਾਂ ਰਵਦ

ਪਾਉੜੀ 20

(1) 1. ਆਲੂਦਾ ਸ਼ਵਦ
2. ਦਸਤ
3. ਪਾ
4. ਤਨ, ਬਦਨ
5. ਅ ਅਜ਼ਾ-ਏ-ਜਿਸਮ-ਓ-ਜਸਦ

(2) 1. ਆਬ
2. ਅਜ਼ਸ਼ੁਸਤਨ
3. ਦੂਰ-ਓ-ਜ਼ਾਇਲ ਗਰਦਦ
4. ਖ਼ਾਕ, ਗਰਦ, ਗ਼ੁਬਾਰ, ਆਲਾਇਸ਼

(3) 1. ਬੌਲ, ਪੇਸ਼ਾਬ
2. ਪਲੀਦ, ਨਾਪਾਕ, ਗ਼ਲੀਜ਼
3. ਪਾਰਚਾ, ਜਾਮਾ

(4) 1. ਅਜ਼ਸਾਬੂਨ ਜ਼ਦਨ
2. ਸ਼ੁਸਤਨ ਬਾਯਦ

(5) 1. ਅਕਲ-ਓ-ਖ਼ਿਰਦ, ਨਫ਼ਸ-ਓ-ਦਿਲ-ਓ-ਦਿਮਾਗ਼
2. ਖ਼ਤਾ, ਗੁਨਾਹ, ਇਸਿਯਾਂ, ਫ਼ਿਅਲ-ਏ-ਬਦ
3. ਅਜ਼, ਬਾ, ਹਮਕਾਰ, ਮਅ, ਬਵਜਹ, ਬਿਬਾਇਸ

(6) 1. ਸ਼ਸਤਾ ਮੀ ਸ਼ਵਦ
2. ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ, ਵਿਰਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ, ਬੰਦਗੀ, ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ, ਤਾਅਤ
3. ਤਰਜ਼, ਸ਼ਿਆਰ, ਰਵਿਸ਼, ਖ਼ੂਬੀ, ਨਿਦਾਮਤ, ਜ਼ਰੀਆ, ਮੁਹੱਬਤ, ਮਿਹਨਤ

॥ ਭਰੀਐ ਹਥੁ ਪੈਰੁ ਤਨੁ ਦੇਹ ॥

پوڑی۲۰ ۱) بھریئے[1] ہتھُ[2] پیَرُ[3] تنُ[4] دیہہ[5]

॥ ਪਾਣੀ ਧੋਤੈ ਉਤਰਸੁ ਖੇਹ ॥

۲) پانی[1] دھوتے[2] اُترسُ[3] کھیہ[4]

॥ ਮੂਤ ਪਲੀਤੀ ਕਪੜੁ ਹੋਇ ॥

۳) مُوت[1] پلیتی[2] کپڑُ ہوئے[3]

॥ ਦੇ ਸਾਬੂਣੁ ਲਈਐ ਓਹੁ ਧੋਇ ॥

۴) دے صابونُ[1] لئیے اوہُ دھوئے[2]

॥ ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ॥

۵) بھریئے مَتِ[1] پاپاّ[2] کے سنگِ[3]

॥ ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ ॥

۶) اوہُ دھوپے[1] ناوے[2] کے رنگِ[3]

---

۲۰ ۱) ۱ آلُودَہ شَوَد ۲ دَست ۳ پا ۴ تن، بدن ۵ اعضائے جسُم، جَسَد

۲) ۱ آب ۲ اَز شُستن ۳ دُور و زائل گردَد ۴ خاک، گرد و غبار، آلائش

۳) ۱ بول، پیشاب ۲ پلید، ناپاک، غلیظ ۳ پارچہ، جامہ، ثمر

۴) ۱ اَز صابون زدَن ۲ شُستن باید

منزلِ بیستم

۱) دست و پاتن جِسُم و اعضائے بَشر
میشَوَد اَز خاک آلُودہ اَگر

۲) شوئیدن اَز آب زائِل می شَوَد
خاک گرُد آلائش اَز جِسُم و جَسَد

۳) جامَہ اَز پیشاب اَرگَندہ شَوَد
۴) اَز رَہِ صابُون آں شُستہ شَوَد

اَز خطا عِصیاں گُناہ و کارِ بَد
۵) گرچہ آلُودَہ شَوَد عَقُل و خِرَد

آں بذِکرِ اِسُمِ حَق شُستہ شَوَد
۶) تا زِدِل آلائشِ عِصیاں رَوَد

---

۵) ۱ عقُل و خِرد، نفُس و دل و دماغ ۲ خَطا، گناہ، عصِیاں، فعلِ بَد ۳ از رہا، ہمراہ، مع، بوجہ

۶) ۱ شُستہ می شَوَد ۲ اِسُمِ اعظم، وِرُد و ذِکُر اِسُمِ حَق، بندگی، حَمد و ثنا، طاعَت ۳ طرز، شعار، روِش، خُوبی، ندامت، ذریعہ، محبت و محنت رسد

(11) ਵਿਣੁ[1] ਨਾਵੈ[2] ਨਾਹੀ ਕੋ[3] ਥਾਉ॥

(12) ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ ਕਹਾ[1] ਵੀਚਾਰ॥

(13) ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ[1] ਏਕ ਵਾਰ॥

(14) ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ[1] ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥

(15) ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ[1] ਨਿਰੰਕਾਰ॥19॥

11. ਨੀਸਤ ਜੁਜ਼ ਇਸਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਹਾਸਿਲ ਕਲਾਮ
ਹੇਚ ਜਾ ਮਨਜ਼ਿਲ, ਮਕਾਂ, ਖ਼ਾਨਾ, ਮਕਾਮ

12. ਦਰ ਮਨ-ਏ-ਆਜਿਜ਼ ਕੁਜਾ ਤਾਬ-ਓ-ਤਵਾਂ
ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਬਯਾਂ ਬਿਕੁਨਮ ਚਿਸਾਂ

13. ਮਨ ਚਿਰਾ ਨਸ਼ਵਮ ਬ ਇਜਜ਼-ਓ-ਇਨਕਿਸਾਰ
ਬਰ ਖ਼ੁਦਾ ਯਕ ਬਾਰ ਕੁਰਬਾਨ-ਓ-ਨਿਸਾਰ

14. ਆਂਚਿ ਬਿਪਸੰਦੀ ਹਮਾਂ ਖ਼ੂਬ ਅਸਤ ਕਾਰ

15. ਤੂਸਲਾਮਤ ਜਾਵਿਦਾਂ ਪਰਵਰਦਗਾਰ

---

(11) 1. ਬਗ਼ੈਰ, ਬਿਦੂੰ
2. ਇਸਮ-ਏ-ਆਜ਼ਮ-ਏ-ਹੱਕ
3. ਮਕਾਂ, ਮਕਾਮ, ਜਾਏ, ਮਨਜ਼ਿਲ

(12) 1. ਦਰ ਮਨ-ਏ-ਆਜਿਜ਼ਚੁਨੀਂ ਮਕਦੂਰ ਕੁਜਾ ਅਸਤ ਕਿ ਸ਼ੁਮਾਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਬੇ ਇਨਤਹਾਇਸ਼ ਬਿਤਵਾਨਮ ਕਰਦ

(13) 1. ਬ ਇਜਜ਼-ਓ-ਇਨਕਿਸਾਰ ਚਿਰਾ ਬਰ ਤੋ ਯਕ ਬਾਰ ਕੁਰਬਾਨ ਨਸ਼ਵਮ

(14) 1. ਆਂਚਿ ਤੋ ਮੀ ਪਸੰਦੀ ਹਮਾਂ ਕਾਰ-ਓ-ਅਮਲ-ਏ-ਮਾ ਬਿਹਤਰ ਬਾਸ਼ਦ

(15) 1. ਐ ਖ਼ੁਦਾ ਤੋ ਜਾਵਿਦਾਨਾ, ਸਲਾਮਤ, ਕਾਇਮ, ਬਾਕੀ ਬਾਸ਼ੀ

॥ ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਾਹੀ ਕੋ ਥਾਉ ॥

۱۱) وِنُ[۱] ناوَے[۲] ناہی کو تھاوُ[۳]

॥ ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥

۱۲) قُدرتِ کَوَن کہاں[۱] وِیچارُ

॥ ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥

۱۳) وارِیا نہ جاوا[۱] ایک وار

॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥

۱۴) جو تُدھ بھاوَے[۱] سائی بھلی کار

॥ ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥ ੧੯ ॥

۱۵) تُو سَدا سلامَتِ[۱] نِرنکار

۱۱) نیست جُز اِسمِ خُدا، حاصِل کَلام
ہیچ جا منزِل، مکاں، خانہ، مُقام

۱۲) دَر مَنِ عاجز کُجا تاب و تَواں
قُدرتِ حَق را بیاں بکُنم چساں؟

۱۳) مَن چرا نشوم بہ عجز و اِنکسار
بَر خُدا یک بار قُربان و نِثار

۱۴) آنچہ پَسندی ہَماں خُوب اَست کار

۱۵) تُو سَلامَت جاوِداں پَروردگار

---

۱۱) [۱] بغیر، بدُوں [۲] اِسمِ اَعظمِ حَق [۳] مکاں، مقام، جائے، منزِل

۱۲) [۱] درمنِ عاجز چُنیں مقدُور کُجاست کہ شُمارِ قُدرتِ بے انتہائش بتوانم کرد

۱۳) [۱] بہ عجز و اِنکسار چرا بر تو یک بار قُربان نشوَم

۱۴) [۱] آنچہ تو می پسندی ہماں کار دعَملِ ما بہتر باشد

۱۵) [۱] اے خُدا تُو جاوِدانہ سلامت وقائم و باقی باشی

(6) ਅਖਰੀ ਲਿਖਣੁ[1] ਬੋਲਣੁ[2] ਬਾਣਿ[3]॥

(7) ਅਖਰਾ[1] ਸਿਰਿ ਸੰਜੋਗੁ[2] ਵਖਾਣਿ[3]॥

(8) ਜਿਨਿ[1] ਏਹਿ[2] ਲਿਖੇ[3] ਤਿਸੁ[4] ਸਿਰਿ[5] ਨਾਹਿ॥

(9) ਜਿਵ[1] ਫੁਰਮਾਏ[2] ਤਿਵ[3] ਤਿਵ ਪਾਹਿ[4]॥

(10) ਜੇਤਾ[1] ਕੀਤਾ[2] ਤੇਤਾ[3] ਨਾਉ[4]॥

---

(6) 1. ਨਵਿਸ਼ਤਨ
2. ਗੁਫ਼ਤਨ
3. ਗੁਫ਼ਤਗੂ
4. ਜ਼ੁਬਾਨ, ਕਲਾਮ, ਅਦਬ, ਇਲਮ

(7) 1. ਅਜ਼ਹਰਫ਼
2. ਇੱਤਿਸਾਲ, ਵਿਸਾਲ
3. ਬਿਯਾਨ, ਤਹਰੀਰ, ਨਕਸ਼, ਜ਼ਾਹਿਰ

(8) 1. ਆਂਕਿ
2. ਈਂ ਹਰਫ਼
3. ਨਵਿਸ਼ਤਾ ਅਸਤ
4. ਬਆਂ
5. ਸਰ ਨਾ ਬਾਸ਼ਦ

(9) 1. ਚੁਨਾਂ ਕਿ
2. ਫ਼ਰਮਾਯਦ
3. ਹਮ ਚੁਨੀਂ, ਬਮੁਤਾਬਿਕ
4. ਬਿਯਾਬਦ

(10) 1. ਚੁਨਾਂਕਿ
2. ਕਰਦਾ, ਸਾਖ਼ਤਾ, ਆਫ਼ਰੀਦਾ
3. ਆਂਕਦਰ
4. ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਵ ਨੂਰ-ਏ-ਨਾਮ-ਏ-ਹਕ ਤਆਲਾ ਮੁਹੀਤ ਅਸਤ

6. ਗੁਫ਼ਤਨ-ਓ-ਬਿਨਵਿਸ਼ਤਨ-ਏ-ਅਦਬ-ਓ-ਕਲਾਮ
ਅਜ਼ ਹਰੂਫ਼ ਆਯਦ ਬਸੂਰਤ ਈਂ ਤਮਾਮ

7. ਸਰ ਨਵਿਸ਼ਤ-ਓ-ਵਸਲ-ਓ-ਤਕਦੀਰ-ਏ-ਬਸ਼ਰ
ਹਸਤ ਬਿਨਵਿਸ਼ਤਾ ਬ ਪੇਸ਼ਾਨੀ-ਓ-ਸਰ

ਅਜ਼ ਹਰੂਫ਼ ਆਯਦ ਬ ਤਹਰੀਰ-ਓ-ਬਯਾਂ
ਆਂ ਖ਼ਤ-ਏ-ਪੇਸ਼ਾਨੀ ਮੀਗਰਦਦ ਇਯਾਂ

8. ਕਾਤਿਬ-ਏ-ਕਿਸਮਤ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਰਊਫ਼
ਬਰ ਸਰ-ਏ-ਮਾ ਆਂਕਿ ਬਿਨਵਿਸ਼ਤਾ ਹਰੂਫ਼

ਬਰ ਜਬੀਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਨਦਾਰਦ ਹੇਚ ਖ਼ਤ
ਕਾਇਮ ਅਜ਼ ਜ਼ਾਤ-ਓ-ਵਜੂਦਸਤ ਆਂ ਫ਼ਕਤ

9. ਆਂਚਿ ਫ਼ਰਮਾਯਦ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਖ਼ਲਕ ਯਾਬਦ ਹਸਬ-ਏ-ਹੁਕਮਸ਼ ਹਮ ਚੁਨਾਂ

10. ਖ਼ਲਕ ਸ਼ੁਦ ਚੰਦਾਂਕਿ ਆਲਮਹਾ ਬਸੀਤ
ਆਂ ਕਦਰ ਇਸਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਬਾਸ਼ਦ ਮੁਹੀਤ

॥ ਅਖਰੀ ਲਿਖਣੁ ਬੋਲਣੁ ਬਾਣਿ ॥

٦) اکھری لِکھنُ[1] بولنُ[2] بانِ[3]

॥ ਅਖਰਾ ਸਿਰਿ ਸੰਜੋਗੁ ਵਖਾਣਿ ॥

٧) اَکھری[1] سِرِ سنجُوگُ[2] وکھانِ[3]

॥ ਜਿਨਿ ਏਹਿ ਲਿਖੇ ਤਿਸੁ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ ॥

٨) جِنِ[1] ایہہِ[2] لکھے[3] تِسُ[4] سِرِ ناہِ[5]

॥ ਜਿਵ ਫੁਰਮਾਏ ਤਿਵ ਤਿਵ ਪਾਹਿ ॥

٩) جِوُ[1] فُرمائے[2] تِوتِو[3] پاہِ[4]

॥ ਜੇਤਾ ਕੀਤਾ ਤੇਤਾ ਨਾਉ ॥

١٠) جیتا[1] کیتا[2] تیتا[3] ناوُ[4]

---

٦) [1] نِوشتن [2] گُفتن [3] گُفتگو، زبان وکلام، اَدب وعِلم

٧) [1] ازحَروف [2] اِتّصال، وِصال [3] بیان وتحریر، نقش، ظاہر

٨) [1] آنکہ [2] ایں حرُوف [3] نوِشتہ است [4] بہ آں [5] سَرنباشد

٩) [1] چُنانکہ [2] فرمایَد [3] ہم چُنیں، بمُطابق [4] بیابَد

١٠) [1] چندانکہ [2] کردہ وساختہ وآفریدہ [3] آنقدر [4] اِسمِ پاکش، نُورِ نامِ حق تعالیٰ مُحیط است

---

٦) گُفتن و بنوِشتن اَدب و کَلام
اِز حَرُوف آید بصُورت اِیں تمام

٧) سَر نوِشت و وَصل و تقدِیرِ بَشر
ہست بنوِشتہ بہ پیشانی و سَر
اَز حَرُوف آید بہ تحرِیر و بیاں
آں خطِ پیشانی میگردَد عِیاں

٨) کاتِبِ قِسمَت خُداونَدِ رَؤف
بَر سرِ ما آنکہ بنوِشتہ حَرُوف
بَر جَبِین خُود ندَارَد ہیچ خط
قائم اَز ذات و وجُود ست آں فقط

٩) آنچہ فَرمایَد خُداوندِ جہاں
خَلق بایَد حَسبِ حُکمش ہم چُناں

١٠) خَلق شُد چنداں کہ عَالَم ہا بَسِیط
آں قَدر اِسمِ خُدا باشَد محِیط

ਪਾਉੜੀ 19

(1) ਅਸੰਖ ਨਾਵ[1] ਅਸੰਖ ਥਾਵ[2]॥

(2) ਅਗੰਮ[1] ਅਗੰਮ ਅਸੰਖ[2] ਲੋਅ[3]॥

(3) ਅਸੰਖ ਕਹਹਿ[1] ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ[2] ਹੋਇ॥

(4) ਅਖਰੀ[1] ਨਾਮੁ ਅਖਰੀ[2] ਸਾਲਾਹ॥

(5) ਅਖਰੀ ਗਿਆਨ[1] ਗੀਤ[2] ਗੁਣ ਗਾਹ[3]॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਨੂਜ਼ਦਹਮ

1. ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਅਸਮਾ-ਓ-ਬੇ ਹਦ ਹਸਤ ਨਾਮ
ਨੀਜ਼ ਬੇ ਗ਼ਾਯਤ ਮਕਾਂ ਅਜ਼ ਬਸ ਮਕਾਮ

2. ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਆਲਮ, ਜਹਾਂ ਬਾਸ਼ਦ ਜ਼ਿ ਬਸ
ਅਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਦੂਰ-ਓ-ਬਈਦ ਅਜ਼ ਦਸਤਰਸ

3. ਬੇ ਨਿਹਾਯਤ ਮਰਦੁਮਾਂ ਹਸਤੰਦ ਆਂ
ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਕੁਨੰਦ ਅਜ਼ ਲਬ ਬਯਾਂ

ਦਰ ਸ਼ੁਮਾਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਬੇਹਦ ਮਗਰ
ਅਜ਼ ਖ਼ਤਾ ਬਾਰ-ਏ-ਗੁਨਹ ਆਯਦ ਬ ਸਰ

4. ਅਜ਼ ਹਰੂਫ਼ ਇਸਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਆਯਦ ਬ ਲਬ
ਮੀ ਸ਼ਵਦ ਅਜ਼ ਹਰਫ਼ਹਾ ਤਹਮੀਦ-ਏ-ਰੱਬ

5. ਅਜ਼ ਹਰੂਫ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਗਰਦਦ ਇਯਾਂ
ਨਗ਼ਮਾ-ਏ-ਵਹਦਤ ਸਰਾਯੰਦ ਅਜ਼ ਜ਼ੁਬਾਂ

ਮਅਰਫ਼ਤ ਬਾਸ਼ਦ ਅਜ਼ਾਂ ਜੁਮਲਾ ਸਿਫ਼ਾਤ
ਦਿਲ ਬਿਗਰਦਦ ਆਸ਼ਨਾ ਏ-ਪਾਕ ਜ਼ਾਤ

ਪਾਉੜੀ 19

(1) 1. ਨਾਮਹਾ, ਅਸਮਾ
2. ਮਕਾਮ, ਮਕਾਨ, ਜਾ-ਏ-ਕਯਾਮ

(2) 1. ਬਈਦ ਅਜ਼ ਰਸਾਈ, ਦੂਰ ਅਜ਼ ਦਸਤਰਸ-ਓ-ਨਜ਼ਰ
2. ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ, ਬੇ ਗ਼ਾਯਤ
3. ਆਲਮ, ਜਹਾਨ

(3) 1. ਬਯਾਨ, ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ-ਤਸ਼ਰੀਹ ਮੀ ਕੁਨੰਦ
2. ਬਾਰ-ਏ-ਗੁਨਾਹ ਬਰ ਸਰ-ਏ-ਈਸ਼ਾਂ ਬਾਸ਼ਦ

(4) 1. ਅਜ਼ ਤਹਰੀਰ-ਓ-ਤਕਰੀਰ
2. ਅਜ਼ ਹਰੂਫ਼
3. ਸਲਾਹ, ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ, ਤਅਰੀਫ਼

(5) 1. ਮਅਰਫ਼ਤ, ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਸ਼ਿਨਾਖ਼ਤ-ਏ-ਹਕੀਕੀ
2. ਸਰੂਦ-ਓ-ਨਗ਼ਮਾ
3. ਆਸ਼ਨਾ-ਏ-ਜੁਮਲਾ ਸਿਫ਼ਾਤ

॥ ਅਸੰਖ ਨਾਵ ਅਸੰਖ ਥਾਵ ॥

پوڑی ۱۹ ۱) اسنکھ ناو[۱] اسنکھ تھاو[۲]

॥ ਅਗੰਮ ਅਗੰਮ ਅਸੰਖ ਲੋਅ ॥

۲) اگم اگم[۱] اسنکھ[۲] لو[۳]

॥ ਅਸੰਖ ਕਹਹਿ ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਹੋਇ ॥

۳) اسنکھ کہھ[۱] سِرِ بھارُ[۲] ہوئے

॥ ਅਖਰੀ ਨਾਮੁ ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹ ॥

۴) اکھری[۱] نامُ اکھری[۲] صالاح[۳]

॥ ਅਖਰੀ ਗਿਆਨੁ ਗੀਤ ਗੁਣ ਗਾਹ ॥

۵) اکھری گِیانُ[۱]، گِیت[۲]، گُن گاہ[۳]

---

۱۹ ۱) ۱ نام ہا، اَسما ۲ جا، مکاں، جائے قیام

۲) ۱ بعید از رسائی، دُور از دسترس و نظر ۲ عالم، جہاں ۳ بے شُمار، بے غایت

۳) ۱ بیان و تفسیر و تشریح میکُنند ۲ بارِ گناہ بر سَرِ ایشاں باشد

۴) ۱ از تحریر و تقریر ۲ از حُروف ۳ صلاح، حمد و ثنا، توصیف

۵) ۱ معُرفت، اِدراک، شِناختِ حقیقی ۲ سرُود و نغمہ ۳ آشنائے جُملہ صِفات

منزلِ نوزدہم

۱) بیشُمار اَسما و بیحَد ہست نام نیز بے غایَت مَکاں اَز بس مُقام

۲) بے شُمار عالَم، جہاں باشَد زِبَس از نظر دُور و بعید از دسترَس

۳) بے نہایت مردماں ہستند آں قُدرَتِ حَق را کُنَند اَز لَب بیاں
دَر شُمارِ قُدرَتِ بے حَد مگَر از خطا بارِ گُنہ آید بہ سَر

۴) اَز حُروف اِسمِ خُدا آید بہ لَب
میشَود از حرف ہا تَحمِیدِ رَبّ

۵) اَز حُروف عِرفانِ حَق گردَد عِیاں نَغمَۂ وحدَت سَرایند از زباں
معُرفت باشَد اَزاں جُملہ صِفات دِل بگردَد آشنائے پاکذات

(6) ਅਸੰਖ ਕੂੜਿਆਰ[1] ਕੂੜੇ[2] ਫਿਰਾਹਿ[3]॥

(7) ਅਸੰਖ ਮਲੇਛ[1] ਮਲੁ[2] ਭਖਿ[3] ਖਾਹਿ[4]॥

(8) ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ[1] ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ[2] ਭਾਰੁ[3]॥

(9) ਨਾਨਕ ਨੀਚੁ[1] ਕਹੈ ਵੀਚਾਰੁ[2]॥

(10) ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ॥

(11) ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥

(12) ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ॥18॥

---

(6) 1. ਕਾਜ਼ਿਬ, ਦਰੋਗ਼ਗੋ, ਬਾਤਿਲ
2. ਕਿਜ਼ਬ, ਦਰੋਗ਼, ਨਾਰਾਸਤੀ, ਬਾਤਿਲ
3. ਸਰਗਸ਼ਤਾ, ਸਰਗਰਦਾਂ, ਮੁਬਤਲਾ-ਏ-ਤਫ਼ਰਿਕਾ

(7) 1. ਕਜ਼ੀਲ, ਫ਼ਰੂਮਾਯਾ, ਪਲੀਦ, ਨਾਪਾਕ, ਤਾਲਿਹ, ਨਾਕਸ
2. ਅਸ਼ਿਯਾ-ਏ-ਨਾ ਖ਼ੁਰਦਨੀ-ਓ-ਮਕਰੂਹ-ਓ-ਗੰਦਾ-ਓ-ਹਰਾਮ ਜਿਨਸ
3. ਗੁਫ਼ਤਨ
4. ਖ਼ੁਰਦਨ

(8) 1. ਬਦ ਗੋ, ਗ਼ੱਮਾਜ਼, ਐਬ ਜੂ, ਹਰਫ਼ਗੀਰ, ਮਰਦੇ ਕਿ ਚੁਗ਼ਲੀ ਖ਼ੁਰੰਦ, ਹਰਫ਼ਚੀਨ
2. ਬਰ ਸਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਗੀਰੰਦ-ਓ-ਕਸ਼ੰਦ
3. ਬਾਰ ਗੁਨਾਹ, ਵਜ਼ਨ

(9) 1. ਕਮਤਰ, ਆਜਿਜ਼, ਮਿਸਕੀਨ, ਅਜ. ਬਸ ਬਦ ਅਮਾਲ-ਓ-ਬਦਕਿਰਦਾਰ-ਓ-ਬਦਹਾਲ
2. ਬਯਾਨ, ਤਫ਼ਸੀਰ, ਅਹਵਾਲ ਬਿਗੋਯਦ

6. ਅਹਲ-ਏ-ਕਿਜ਼ਬ ਅਹਲ-ਏ-ਦਰੋਗ਼ ਅਜ਼ ਬਸ ਬਵੰਦ
ਦਰ ਦਰੋਗ਼-ਓ-ਕਿਜ਼ਬ ਗਰਦਿਸ਼ ਮੀ ਕੁਨੰਦ

(ਮੁਬਤੰਲਾਏ ਤਫ਼ਰਿਕਾ-ਓ-ਬਾਤਿਲ ਅੰਦ
ਦਰ ਤਨਾਸੁਖ਼ ਕੈਦ-ਓ-ਅੰਦਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਅੰਦ)

7. ਬਦ ਰਜ਼ੀਲ-ਓ-ਤਾਲਿਹ-ਏ-ਬੇ ਗ਼ਾਯਾਤ ਅੰਦ
ਨਜਿਸ-ਓ-ਨਾਪਾਕ-ਓ-ਹਰਾਮ ਅਸ਼ਿਯਾ ਖ਼ੁਰੰਦ

ਗੁਫ਼ਤਗੂਏ ਗੰਦਾ, ਸੁਖ਼ਨ-ਏ-ਨਾਗਵਾਰ
ਹਰਜ਼ਾ ਗੋਈ ਮੀ ਕੁਨੰਦ ਆਂ ਨਾ ਬਕਾਰ

8. ਐਬ ਜੂਗ਼ਮਜ਼ਾ-ਓ-ਬਦ ਗੋ ਬੇ ਹਦ ਅੰਦ
ਬਾਰ-ਏ-ਗ਼ੀਬਤ ਬਰ ਸਰਾਂ ਨਾ ਹਕ ਕਸ਼ੰਦ

9. ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਬਦ ਅਅਮਾਲ-ਓ-ਅਹਵਾਲ-ਏ-ਬਦਾਂ
ਨਾਨਕ ਈਂ ਆਜਿਜ਼ ਚੁਨੀਂ ਬਿਕੁਨਦ ਬਯਾਨ

10. ਐ ਖ਼ੁਦਾ ਨਸ਼ਵਮ ਬਤੋ ਕੁਰਬਾਂ ਚਿਰਾ
ਕਾਸ਼ਕੇ ਯਕ ਬਾਰ ਮਨ ਗਰਦਮ ਫ਼ਿਦਾ

11. ਦਰ ਰਜ਼ਾਯਤ ਹਰ ਚਿ ਮਕਬੂਲ ਊਫ਼ਤਦ
ਬਿਹਤਰ-ਓ-ਅਹਸਨ ਹਮਾਂ ਕਾਰੇ ਬਵਦ

12. ਕਾਇਮ-ਓ-ਦਾਇਮ ਸਲਾਮਤ ਜਾਵਿਦਾਂ
ਤੋ ਫ਼ਕਤ ਹਸਤੀ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਦੋ ਜਹਾਂ

॥ ਅਸੰਖ ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੇ ਫਿਰਾਹਿ ॥

۶) اسنکھ کوڑیار[1] کوڑے[2] پھراہِ[3]

॥ ਅਸੰਖ ਮਲੇਛ ਮਲੁ ਭਖਿ ਖਾਹਿ ॥

۷) اسنکھ ملیچھ[1] ملُ[2] بھکھِ[3] کھاہِ[4]

॥ ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ ਭਾਰੁ ॥

۸) اسنکھ نِندک[1] سِرِ کرِ[2] بھارُ[3]

॥ ਨਾਨਕ ਨੀਚੁ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰੁ ॥

۹) نانک نیچُ[1] کہَے وِیچارُ[2]

॥ ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕਵਾਰ ॥

۱۰) وارِیا نہ جاوا ایک وار

॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥

۱۱) جو تُدھ بھاوے سائی بھلی کار

॥ ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥ ੧੮ ॥

۱۲) تُو سدا سلامَتِ نِرنکار

---

۶) ۱ کاذِب،دروغ گو،باطِل ۲ کِذب،دروغ،ناراستی،باطِل ۳ سرگشتہ،سرگرداں، مُبتلائے تفرقہ

۷) ۱ رذِیل،فرمایہ،پلید،ناپاک،طالح،ناکس ۲ اشیائے ناخُوردنی ومکرُوہ،گندہ وحرام جنس ۳ گُفتن ۴ خُوردن

۸) ۱ بدگو،غمّاز،عیب جُو،حرف گیر،مردے کہ چُغلی خُورد،حرف چیں ۲ برسَرِ خُود گیرند،کشند ۳ بار، گناہ، فدن

۹) ۱ کمترِین،عاجز،مسکین ۱ ازبس بداعمال وبدکردار وبدحال ۲ بیان وتفسیر واحوال بگوید

---

۶) اہلِ کِذب اہلِ دروغِ اَزبَس بوَند　　در دروغ و کِذب گردِش میکُنند
(مُبتلائے تفَرقہ و باطِل اَند　　در تناسخ قَید و اَندر مُشکل اِند)

۷) بَد رذِیل و طالح بے غایات اَند　　نجس و ناپاک وحَرام اشیاخُورند
گُفتگوئے گَندہ، سُخَنِ ناگوار　　ہرزہ گوئی می کُنند آں نابَکار

۸) عَیب جُو غمّاز و بدگو بے حد اَند　　بارِ غیبت بَر سَراں ناحق کشند

۹) ذِکرِ بد اَعمال و احوالِ بداں　　نانَکِ ایں عاجز چُنیں بکُند بیاں

۱۰) اے خُدا نشوَم بتو قُرباں چرا　　کاشکے یکبار من گردَم فِدا

۱۱) دَر رضائت ہرچہ مقبُول اُوفتَد　　بہتر و اَحسن ہماں کارے بوَد

۱۲) قائم و دائم سَلامَت جاوِداں
تُو فقط ہستی خُدائے دو جہاں

ਪਾਉੜੀ 18

(1) ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ[1] ਅੰਧ[2] ਘੋਰ[3]॥

(2) ਅਸੰਖ ਚੋਰ[1] ਹਰਾਮ ਖੋਰ॥

(3) ਅਸੰਖ ਅਮਰ[1] ਕਰਿ ਜਾਹਿ[2] ਜੋਰ[3]॥

(4) ਅਸੰਖ ਗਲਵਢ[1] ਹਤਿਆ[2] ਕਮਾਹਿ[3]॥

(5) ਅਸੰਖ ਪਾਪੀ[1] ਪਾਪੁ[2] ਕਰਿ ਜਾਹਿ[3]॥

ਪਾਉੜੀ 18

(1) 1. ਅਬਲਾ, ਨਾਦਾਨ, ਜਾਹਿਲ, ਅਹਮਕ
2. ਬੇ ਇਲਮ, ਗੁਮਰਾਹ, ਗ.ਾਫ਼ਿਲ, ਕੋਰ-ਬਾਤਿਨ, ਨਾ ਹਕ ਸ਼ਿਨਾਸ, ਕੋਰ-ਏ-ਦਿਲ
3. ਤਾਰੀਕੀ, ਜ਼ਲਾਲਤ, ਅਜ਼ਬਸ ਕਅਰ-ਏ-ਜਹਾਲਤ

(2) 1. ਅਮਰ, ਹੁਕਮ
2. ਸਖ਼ਤੀ-ਓ-ਜਬਰ ਕਰਦਾ ਬਿਰਵੰਦ-ਓ-ਮੀਰੰਦ
3. ਜੋਰ, ਜ਼ੁਲਮ-ਓ-ਸਿਤਮ, ਸਖ਼ਤੀ, ਜਬਰ-ਓ-ਜ਼ੋਰ

(4) 1. ਗੁਲੂ-ਤਰਾਸ਼, ਗਰਦਨ-ਜ਼ਨ, ਜੱਲਾਦ
2. ਕਤਲ-ਏ-ਮਅਸੂਮ
3. ਮਸਰੂਫ਼-ਓ-ਮਸ਼ਗੂ.ਲਅੰਦ-ਓ-ਕੁਨੰਦ

(5) 1. ਗੁਨ੍ਹਾਗਾਰ, ਆਸੀ, ਮੂਜ਼ੀ, ਖ਼ਤਾਕਾਰ
2. ਖ਼ਤਾ, ਗੁਨਾਹ, ਇਸਿਯਾਂ, ਮਅਸਿਯਤ, ਫ਼ਿਸਕ, ਫ਼ੁਜੂਰ, ਅਜ਼ਾਬ, ਬਦਕਾਰੀ
3. ਬਿਕਰਦਾ ਆਖ਼ਿਰ ਮੀਰੰਦ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹਜਦਹੁਮ

(ਦਰ ਜਹਾਂ ਬਾਸ਼ੰਦ ਅਜ਼ ਬਸ ਸਾਲਿਹਾਨ
ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਹਸਤੰਦ ਬੇ ਹਦ ਤਾਲਿਹਾਨ)

1. ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਅਬਲਾ-ਓ-ਨਾਦਾਂ ਅਹਮਕ ਅੰਦ
ਕੋਰ ਬਾਤਿਨ ਜਾਹਿਲਾਨ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਅੰਦ

ਆਂਕਿ ਦਰ ਕਅਰ-ਏ-ਜ਼ਲਾਲਤ ਗੁਮਰਹ ਅੰਦ
ਹਮ ਬਤਾਰੀਕੀ-ਏ-ਜਹਲ ਉਫ਼ਤਾਦਾ ਅੰਦ

2. ਦੁਜ਼ਦ-ਓ-ਬਦਕਿਰਦਾਰ-ਓ-ਰਹਜ਼ਨ ਬੇਹਦ ਅੰਦ
ਰੋਜ਼ੀ-ਓ-ਰਿਜ਼ਕ-ਏ-ਹਰਾਮ ਆਨਾਂ ਖ਼ੁਰੰਦ

3. ਬੇ ਨਿਹਾਯਤ ਹਾਕਿਮਾਨ-ਏ-ਜਾਬਿਰ ਅੰਦ
ਅਮਰ ਅਜ਼ ਸਖ਼ਤੀ ਕੁਨੰਦ-ਓ-ਮੀ ਰਵੰਦ

ਮੀ ਸ਼ਵੰਦ ਅਜ਼ ਜਬਰ-ਓ-ਜੌਰੇ ਹੁਕਮਰਾਂ
ਆਖ਼ਿਰਸ਼ ਮੀਰੰਦ ਬੇ ਤਾਬ-ਓ-ਤਵਾਂ

4. ਕਤਲ-ਏ-ਮਅਸੂਮਾਂ ਕੁਨੰਦ ਆਂ ਬੇ ਹਿਸਾਬ
ਕਾਤਿਲ-ਓ-ਜੱਲਾਦ-ਓ-ਗਰਦਨਜ਼ਨ ਕੱਸਾਬ

ਬੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਰਾ ਦਹੰਦ ਆਨਾਂ ਅਜ਼ਾਬ
ਖ਼ਲਕ ਰਾ ਦਾਰੰਦ ਵਕਫ਼-ਏ-ਇਜ਼ਤਿਰਾਬ

5. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਅਹਲ-ਏ-ਖ਼ਤਾ ਆਸੀ ਬਵੰਦ
ਦਰ ਗੁਨਹ ਮਾਨੰਦ-ਓ-ਆਖ਼ਿਰ ਬਿਗੁਜ਼ਰੰਦ

॥ ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਘੋਰ ॥

پوڑی ۱۸   ۱) اسنکھ مورکھ[1] اندھ[2] گھور[3]

॥ ਅਸੰਖ ਚੋਰ ਹਰਾਮ ਖੋਰ ॥

۲)   اسنکھ چور[1] حرام خور

॥ ਅਸੰਖ ਅਮਰ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ਜੋਰ ॥

۳)   اسنکھ امر[1] کرِجاہِ[2] جور[3]

॥ ਅਸੰਖ ਗਲ ਵਢ ਹਤਿਆ ਕਮਾਹਿ ॥

۴)   اسنکھ گل وَڈھ[1] ہتیا[2] کماہِ[3]

॥ ਅਸੰਖ ਪਾਪੀ ਪਾਪੁ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ॥

۵)   اسنکھ پاپی[1] پاپُ[2] کرِجاہِ[3]

---

۱۸ ۱) [1] اَبلہ، نادان، جاہل، اَحمق [2] بےعلم، گُمراہ، غافِل، کودباطِن، ناحق شناس، کورِدل [3] تاریکی، ضلالت، ازبَس، قوِ جہالت

۲) [1] دزد، رہزن، بدکردار

۳) [1] اُمر، حُکم [2] سختی وجبُر کردہ بروند ومیرند [3] جور، ظُلم وستم، سختی، جبروزور

۴) [1] گلوتراش، گردن زن، جلّاد [2] قتلِ مظلوم [3] معروف ومشغول اندوکنند

۵) [1] گُناہ گار، عاصی، مُوذی، خطاکار [2] خطا، گناہ، عصیاں، مَعصِیت، فِسق، فجُور، عذاب، بدکاری [3] بکردہ آخر میرند

(دَر جہاں باشنُد اَز بَس صالحان   ہم چُنیں ہستند بے حَد طالحان)

مَنزِل ہجد ہم

۱) بیشُمار اَبلہ و نَاداں اَحمق اَند   کور باطِن جاہلانِ مُطلَق اند
آنکہ دَر قصرِ ضَلالَت گُمرَہ اَند   ہم بتارِیکِیٔ جہُل اُفتادہ اَند

۲) دُزد و بَد کردار و رَہزَن بیحَد اَند   روزی و رِزقِ حَرام آناں خُورَند

۳) بے نہایت حاکمانِ جابِر اند   اَمر اَز سَختی کُنُند و میروند
میشوند اَز جَبُر و جَورے حُکمراں   آخِرش میرند بے تاب و تواں

۴) قَتلِ مَعصُوماں کُنُند آں بے حِساب   قاتِل وجَلّاد و گردَن زَن قَصّاب
بے گُناہاں را دہند آناں عذاب   خَلق را دارَند وَقفِ اِضطِراب

۵)   بیشُمار اہلِ خَطا عاصِی بوَند
دَر گُنہ مانَند و آخِر بگُذرَند

(5) ਅਸੰਖ[1] ਭਗਤ[2] ਗੁਣ[3] ਗਿਆਨ[4] ਵੀਚਾਰ[5]॥

(6) ਅਸੰਖ ਸਤੀ[1] ਅਸੰਖ ਦਾਤਾਰ[2]॥

(7) ਅਸੰਖ ਸੂਰ[1] ਮੁਹ[2] ਭਖ[3] ਸਾਰ[4]॥

(8) ਅਸੰਖ ਮੋਨਿ[1] ਲਿਵ[2] ਲਾਇ ਤਾਰ[3]॥

(9) ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ॥

(10) ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ॥

(11) ਜੋ ਤੁਧ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥

(12) ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ॥17॥

5. ਬੇ ਨਿਹਾਯਤ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਅੰਦ
ਹਮਦ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਪੁਰਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਊਕੁਨੰਦ

ਨੀਜ਼ ਬਿਕੁਨੰਦ ਆਂ ਬਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ
ਦਰ ਹੁਸੂਲ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਜੁਹਦ-ਓ-ਸਈ

6. ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਅਹਲ-ਏ ਕਰਮ ਅਹਲ-ਏ-ਸਖ਼ਾ
ਸਾਦਿਕ-ਉੱਲ-ਕੌਲ-ਓ-ਅਮਲ ਬੇ ਇਨਤਿਹਾ

7. ਆਂ ਜਵਾਂ ਮਰਦ-ਓ-ਬਹਾਦੁਰ ਜਾਂ ਨਿਸਾਰ
ਜੰਗਜੂਅਹਲ-ਏ-ਸ਼ੁਜਾਅਤ ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ

ਤੇਗ਼-ਓ-ਆਹਨ ਬਰ ਰੁਖ-ਓ-ਸਰ ਮੀਚਸ਼ੰਦ
ਬਿਲਮੁਕਾਬਲ ਆਂਗਹ ਜ਼ਰਬਤ ਮੀਖ਼ੁਰੰਦ

8. ਆਬਿਦਾਂ ਹਸਤੰਦ ਬੇ ਹਦ ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ
ਦਰ ਸੁਕੂਤ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਕਾਰ

ਖ਼ਾਮੁਸ਼ੀ ਬਰ ਦਹਨ-ਓ-ਲਬ ਨੁਤਕ-ਓ-ਕਲਾਮ
ਦਰ ਤਸੱਵੁਰ ਮਹਵਿੱਯਤ ਬਾਸ਼ਦ ਮੁਦਾਮ

9. ਦਰ ਮਨ-ਏ-ਆਜਿਜ਼ ਕੁਜਾ ਤਾਬ-ਓ-ਤਵਾਂ
ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਕਾਦਿਰ ਚਿਸਾਂ ਬਿਕੁਨਮ ਬਯਾਂ?

10. ਐ ਜ਼ਹੇ ਯਕਬਾਰ ਕੁਰਬਾਨਤ ਸ਼ਵਮ
ਕਾਸ਼ਕੇ ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਫ਼ਿਦਾਏ-ਤੋ ਕੁਨਮ

11./12. ਆਂਚਿ ਬਿਪਸੰਦੀ ਹਮਾਂ ਖ਼ੂਬ ਅਸਤ ਕਾਰ
ਤੋ ਸਲਾਮਤ ਜਾਵਿਦਾਂ ਪਰਵਰਦਗਾਰ

---

(5) 1. ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ, ਬੇ ਨਿਹਾਯਤ
2. ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ, ਖ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰਸਤ, ਆਬਿਦ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਪਾਰਸਾ, ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਮੌਲਾ, ਤਾਅਤ ਗੁਜ਼ਾਰ, ਬੰਦਾ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਏ-ਮੌਲਾ
3. ਸਿਫ਼ਤ, ਹਮਦ, ਸਨਾ
4. ਇਰਫ਼ਾਨ ਮਆਰਫ਼ਤ
5. ਫ਼ਿਕਰ ਦਾਨਿਸਤਨ, ਗ਼ੌਰ, ਤਹਕੀਕ-ਜਿਹਦ-ਓ-ਸਈ

(6) 1. ਰਾਸਤਬਾਜ਼, ਸਾਦਿਕ-ਉਲ-ਕੌਲ-ਓ-ਅਮਲ
2. ਅਹਲ-ਏ-ਸਖ਼ਾ, ਅਹਲ-ਏ-ਕਰਮ, ਫ਼ੱਯਾਜ਼, ਆਦਿਲ, ਅਤਾ ਬਖਸ਼

(7) 1. ਮਰਦਾਨ, ਮਰਦ, ਬਹਾਦੁਰ, ਸ਼ੁਜ਼ਾਅ, ਜਰੀ ਆਹਨੀਂ ਜਿਗਰ, ਜਵਾਨ ਮਰਦ
2. ਚਿਹਰਾ, ਰੁਖ਼, ਰੂਏ
3. ਚਸ਼ੀਦਨ-ਓ-ਖ਼ੁਰਦਨ
4. ਆਹਨ, ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ, ਤੇਗ਼

(8) 1. ਆਂ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾ-ਏ-ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਬਿਦਾਰਦ ਵ ਅਜ਼ਜ਼ਬਾਨ ਗੁਫ਼ਤਗੂਨਮੀ ਕੁਨਦ, ਖਾਮੋਸ਼ ਕਾਰ, ਲਬ ਬੰਦ, ਜ਼ਬਾਂ ਬਸਤਾ
2. ਮਹਵੀਯੱਤ, ਤਸਵੁੱਰ
3. ਮੁਤਵਾਤਿਰ, ਮੁਸਲਸਲ, ਪੈਵਸਤਾ

॥ ਅਸੰਖ ਭਗਤ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ ॥

۵) اسنکھ[1] بھگت[2] گن[3] گیان[4] وِیچار[5]

॥ ਅਸੰਖ ਸਤੀ ਅਸੰਖ ਦਾਤਾਰ ॥

٦) اسنکھ ستی[1] اسنکھ داتار[2]

॥ ਅਸੰਖ ਸੂਰ ਮੁਹ ਭਖ ਸਾਰ ॥

۷) اسنکھ سُور[1] مُہ[2] بھکھ[3] سار[4]

॥ ਅਸੰਖ ਮੋਨਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ਤਾਰ ॥

۸) اسنکھ مونِ[1] لِو[2] لائے تار[3]

॥ ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥

۹) قُدرتِ کَون کہا وِیچارُ

॥ ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥

۱۰) وارِیا نہ جاوا ایک وار

॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥

۱۱) جو تُدھ بھاوے سائی بھلی کار

॥ ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥ ੧੭ ॥

۱۲) تُو سَدا سلامَتِ نِرنکار

---

۵) ا بے شُمار، بے نہایت ٢ طالبِ صادِق، خُدا پرست، عابدِ الٰہی، پارسا، طالبِ مَولا، طاعَت گُزار، بندۂ خاصِ مَولا ٣ صِفت وحمد وثنا ٤ عِرفان، معرفت ۵ فِکر دانستن، غور و تحقیق، جہد وسعی

---

٦) ا راستباز، صادِق القول وعُمل ٢ اہلِ سخا، اہلِ کرم، فیّاض وعادِل، عطا بخش

---

۵) بے نہایت، طالِبانِ صادِق اند   حمدِ ذاتِ پُر صِفاتِ اُو کُنند
نیز بکُنند آں بفِکرِ باطنی   در حصُولِ مَعرفت جہد وسَعی

٦) بے شُمار اہلِ کرم   اہلِ سخا   صادِق القول وعَمل بے انتہا

۷) آں جواں مرد و بہادر جانثار   جنگجو اہلِ شجاعت بے شُمار
تیغ و آہن بر رُخ و سَر می چشند   بالمُقابل آنکہ ضربت می خورند

۸) عابِداں ہستند بے حد بے شُمار   در سکوتِ ظاہری خاموش کار
خامشی بر دہن ولب نُطق وکلام   در تصوُّر محوِیت باشد مدام

۹) در مَنِ عاجز کُجا تاب و تَواں   قُدرَتِ قادِر چساں بکُنم بیاں؟

۱۰) اے زہے یک بار قُربانت شوم   کاشکے خُود را فِدائے تو کُنم

۱۱/۱۲) آنچہ پسندی ہماں خُوب است کار   تُو سلامت جاوِداں پرورِدگار

---

۷) ا مردان مرد، بہادر، شجاع، جری، آہنیں جگر، جوانمرد ٢ چہرہ، رُخ، رُوے ٣ چشیدن وخوردن ٤ آہن، شمشیر، تیغ

---

۸) ا آنکہ روزۂ خموشی، بدارد واز زُبان گفتگو نمی کُند، خاموش کار، لب بند، زبان بستہ ٢ محوِیّت، تصوّر ٣ متواتر، مُسلسل، پیوستہ

ਪਾਉੜੀ 17

(1) ਅਸੰਖ[1] ਜਪ[2] ਅਸੰਖ ਭਾਉ[3]

(2) ਅਸੰਖ[1] ਪੂਜਾ[2] ਅਸੰਖ ਤਪ[3] ਤਾਉ[4]

(3) ਅਸੰਖ[1] ਗਰੰਥ ਮੁਖਿ[2] ਵੇਦ[3] ਪਾਠ[4]

(4) ਅਸੰਖ ਜੋਗ[1] ਮਨਿ[2] ਰਹਹਿ ਉਦਾਸ[3]

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹਫ਼ਦਹੁਮ

1. ਬੇ ਹੱਦ ਅਜ਼ਕਾਰ-ਓ-ਅਕਾਇਦ ਬੇ ਹਿਸਾਬ
ਕਾਂ ਨਮੀ ਗੁੰਜਦ ਬ ਤਹਰੀਰ-ਓ-ਕਿਤਾਬ

ਬੇ ਕਿਰਾਂ ਅਫ਼ਰਾਦ ਮਹਵ-ਏ-ਤਾਅਤ ਅੰਦ
ਬੇ ਨਿਹਾਯਤ ਗ਼ਰਕ-ਏ-ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਉਲਫ਼ਤ ਅੰਦ

ਮਸਤ-ਏ-ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਬੇ ਇਨਤਿਹਾ
ਵਕਫ਼-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਬੰਦਗੀ ਬੇ ਇਨਤਿਹਾ

2. ਦਰ ਪ੍ਰਸਤਿਸ਼ ਆਬਿਦਾਨਤ ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ
ਦਰ ਰਿਯਾਜ਼ਤ ਨਫ਼ਸ ਕੁਸ਼ ਜ਼ਾਹਿਦ ਹਜ਼ਾਰ

3. ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਅਜ਼ ਵੇਦ-ਓ-ਕੁਤਬ-ਏ-ਦੀਗਰਾਂ
ਮੀ ਕੁਨੰਦ ਈਂਜਾ ਤਲਾਵਤ ਅਜ਼ ਜ਼ਬਾਂ

4. ਸ਼ਾਗ਼ਿਲ-ਏ-ਹਬਸ-ਏ-ਦਮ-ਓ-ਜ਼ਬਤ-ਏ-ਹਵਾਸ
ਨਫ਼ਸ ਕੁਸ਼ ਮੁਰਤਾਜ਼-ਓ-ਆਮਿਲ ਬੇ ਕਿਆਸ

ਦਰ ਰਿਯਾਜ਼ਤ ਤਾਰਿਕ-ਉੱਦ-ਦੁਨੀਆ ਸ਼ੁਦੰਦ
ਦਿਲ ਜ਼ਿ ਅਸਬਾਬ-ਏ-ਜਹਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤੰਦ

ਸ਼ਾਂ ਜ਼ਿ ਮਹਸੂਸਾਤ-ਏ-ਦਿਲ ਵਾਰਸਤਾ ਅੰਦ
ਅਜ਼ ਜਹਾਂ ਦਰ ਦਿਲ ਮਲੂਲ-ਓ-ਖ਼ਸਤਾ ਅੰਦ

ਪਾਉੜੀ 17

(1) 1. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ, ਬੇ ਇਨਤਹਾ, ਬੇਹੱਦ, ਬੇਪਾਯਾਂ, ਬੇਅੰਜਾਮ
2. ਯਾਦ, ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ, ਵਿਰਦ, ਬੰਦਗੀ, ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਹੱਕ, ਇਬਾਦਤ
3. ਜਜ਼ਬਾ-ਏ-ਅਕੀਦਤ, ਮੁਹੱਬਤ ਇਅਤਕਾਦ, ਅਕੀਦਾ, ਖ਼ਲੂਸ, ਇਰਾਦਤ, ਉਲਫ਼ਤ, ਜਜ਼ਬਾ-ਏ-ਇਸ਼ਕ

(2) 1. ਬੇ ਹੱਦ-ਓ-ਅੱਦ, ਲਾ ਤਅਦਾਦ, ਬੇ ਕਿਯਾਸ, ਬੇ ਗ਼ਾਯਤ
2. ਪ੍ਰਸਤਿਸ਼
3. ਰਿਯਾਜ਼ਤ-ਏ-ਸ਼ੱਾਕਾ, ਨਫ਼ਸ ਕੁਸ਼ੀ, ਜ਼ੁਹਦ-ਓ-ਮੁਜਾਹਿਾ
4. ਮਹਵ-ਓ-ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ-ਏ-ਜਿਯਾਜਜ਼ਾਤ-ਏ-ਸ਼ੱਾਕਾ ਅੰਦ

(3) 1. ਕੁਤਬ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬੀਆ
2. ਜ਼ਬਾਂ
3. ਕੁਤਬ-ਏ-ਇਲਹਾਮੀ-ਏ-ਅਹਲ-ਏ-ਹਨੂਦ ਕਿ ਚਹਾਰ ਅਸਤ
4. ਤਲਾਵਤ

(4) 1. ਰਿਆਜ਼ਤ ਕਸ਼, ਨਫ਼ਸ ਕੁਸ਼, ਮੁਰਤਾਜ਼., ਆਮਿਲ-ਏ-ਹਬਸ-ਏ-ਦਮ, ਜ਼ਬਤ-ਏ-ਹਵਾਸ, ਤਾਰਿਕ-ਉਲ-ਦੁਨੀਆ
2. ਦਿਲ
3. ਗਮੀਂ, ਦਿਲ ਬਰਦਾਸ਼ਤ, ਨਾ ਖ਼ੁਸ਼, ਕਿਨਾਰਾ ਕਸ਼, ਦਿਲ-ਏ-ਸਰਦ, ਦਿਲ-ਏ-ਖ਼ਸਤਾ

॥ ਅਸੰਖ ਜਪ ਅਸੰਖ ਭਾਉ ॥

پوڑی ۱۷   ۱) اسنکھ[۱] جپ[۲] اسنکھ بھاؤ[۳]

॥ ਅਸੰਖ ਪੂਜਾ ਅਸੰਖ ਤਪ ਤਾਉ ॥

۲) اسنکھ[۱] پوجا[۲] اسنکھ تپ[۳] تاؤ[۴]

॥ ਅਸੰਖ ਗਰੰਥ ਮੁਖਿ ਵੇਦ ਪਾਠ ॥

۳) اسنکھ گرنتھ[۱] مکھِ[۲] وید[۳] پاٹھ[۴]

॥ ਅਸੰਖ ਜੋਗ ਮਨਿ ਰਹਹਿ ਉਦਾਸ ॥

۴) اسنکھ جوگ[۱] منِ[۲] رہھِ اُداس[۳]

---

۱) ۱ بے شُمار، بے انتہا، بے حد، بے پایاں، بے انجام ۲ یاد، ذِکرِ خُدا، بندگی، ذِکرِ حق، عِبادت
۳ جذبۂ عقیدت ومحبت، اعتِقاد، عقیدہ، خُلوص، اِرادت، اُلفت، جذبۂ عشق، قصد

۲) ۱ بے حد وعد، لاتعداد، بے قِیاس، بے غایت ۲ پرستش ۳ ریاضتِ شاقہ، نفس کُشی، زُہدومجاہدہ ۴ محوو "مشغولِ ریاضتِ شاقہ اند"

۳) ۱ کُتبِ مذہبیہ ۲ زباں ۳ کُتبِ اِلہامی اہلِ ہنود کہ چہار است ۴ تلاوت

۴) ۱ رِیاضت کش، نفس کُش، مُرتاض، عامِلِ حَبسِ دَم وضبطِ حَواس، تارک الدُّنیا ۲ دِل
۳ غمیں، دِل برداشتہ، ناخُوش، کِنارہ کش، دلِ سرد، دلِ خستہ

منزِلِ ہفدہم

۱) بے حد اَذکار وعَقایِد بے حِساب   کاں نمی گُنجد بہ تحرِیر و کِتاب
بیکَراں اَفرَاد محوِ طاعَت اَند   بے نہایَت غَرقِ عِشق واُلفَت اند
مَستِ عِشقِ سَرمدی بے اِنتہا   وَقفِ ذِکر و بندگی بے اِنتہا

۲) دَر پرَستِش عابِدَانت بے شُمار   در رِیاضت نفس کُش زاہِد ہزار

۳) بے شُمار اَز وید وکُتبِ دِیگراں   میکُنند اِیں جا تلاوَت اَز زُباں

۴) شاغِلِ حَبسِ دَم و ضَبطِ حَواس
نفس کُش مُرتاض و عامِل بے قیاس
در رِیاضت تارِکُ الدُّنیا شُدند   دِل زِاسبابِ جہاں بَرداشتند
شاں زِمَحسُوساتِ دِل وَارستہ اَند   اَز جہاں دَر دِل ملُول وخستہ اَند

(19) ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ[1] ਏਕੋ ਕਵਾਉ[1]॥

(20) ਤਿਸ[1] ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ[2] ਦਰੀਆਉ[3]॥

(21) ਕੁਦਰਤਿ[1] ਕਵਣ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ[2]॥

(22) ਵਾਰਿਆ[1] ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ[2]॥

(23) ਜੋ ਤੁਧੁ[1] ਭਾਵੈ[2] ਸਾਈ[3] ਭਲੀ[4] ਕਾਰ[5]॥

(24) ਤੂ ਸਦਾ[1] ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ[2]॥16॥

19. ਕਰਦ ਅਜ਼ ਯਕ ਲਫ਼ਜ਼-ਏ-ਕੁਨ ਪੈਦਾ ਖ਼ੁਦਾ
ਖ਼ਲਕ-ਏ-ਆਲਮ ਵੁਸਅਤ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਓ-ਸਮਾ

ਆਮਦਸਤ ਅਜ਼ ਹਕ ਜ਼ਿ ਯਕ ਫ਼ਰਮਾਨ ਜ਼ੂਦ
ਜੁਮਲਾ ਮੌਜੂਦਾਤ-ਏ-ਆਲਮ ਦਰ ਵਜੂਦ

20. ਪਸ ਅਜ਼ਾਂ ਸ਼ੁਦ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ-ਓ-ਬੇਕਿਰਾਂ
ਬਹਰ-ਏ-ਨਜ਼ਮ-ਓ-ਨਸਕ-ਏ-ਦੋ ਆਲਮ ਰਵਾਂ

21. ਦਰ ਮਨ-ਏ-ਆਜਿਜ਼ ਕੁਜਾ ਤਾਬ-ਓ-ਤਵਾਂ
ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਕਾਦਿਰ ਬਯਾਂ ਬਿਕੁਨਮ ਚਿਸਾਂ

(ਬੰਦਾ-ਏ-ਆਸੀ ਬ ਇਜਜ਼-ਓ-ਇਨਕਿਸਾਰ
ਮੀ ਸ਼ਵਦ ਬਰ ਨਾਮ-ਏ-ਤੂਯਾਰਬ ਨਿਸਾਰ

22. ਐ ਜ਼ਹੇ ਯਕਬਾਰ ਕੁਰਬਾਨਤ ਸ਼ਵਮ
ਕਾਸ਼ਕੇ ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਫ਼ਿਦਾ-ਏ-ਤੂਕੁਨਮ

23. ਆਂਚਿ ਬਿਪਸੰਦਦ ਖ਼ੁਦਾਏ ਇੱਜ਼-ਓ-ਜੱਲ
ਬਿਹਤਰ-ਓ-ਖ਼ੂਬ ਅਸਤ ਆਂ ਕਾਰ-ਓ-ਅਮਲ

24. ਜਾਵਿਦਾਂ ਕਾਇਮ ਸਲਾਮਤ ਦਾਇਮਾ
ਹਸਤ ਬੇਚੂੰ ਬੇਚਿਰਾ ਬੇਗੂੰ ਖ਼ੁਦਾ

---

(19) 1. ਮੌਜੂਦਾਤ-ਏ-ਆਲਮ, ਵੁਸਅਤ, ਜਹਾਂ, ਮਖ਼ਲੂਕ-ਏ-ਆਫ਼ਰੀਨੀ
2. ਯਕ ਫ਼ਰਮਾਨ-ਓ-ਇਸ਼ਾਰਤ, ਅਮਰ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾਬਿ ਕੁਨ ਮਕਸੂਦ ਅਸਤ
(20) 1. ਅਜ਼ਾਂ
2. ਸਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ, ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ
3. ਦਰਿਯਾ-ਏ-ਨਿਜ਼ਾਮ-ਏ-ਆਲਮ
(21) 1. ਕੁਦਰਤ-ਓ-ਮਕਦੂਰ ਕੁਜਾ ਅਸਤ
2. ਕਿ ਸ਼ੁਮਾਰ-ਓ-ਬਿਯਾਂ ਤਵਾਨਮ ਕਰਦ
(22) 1. ਕੁਰਬਾਨ, ਤਸਦੁੱਕ, ਫ਼ਿਦਾ, ਨਿਸਾਰ
2. ਬਯਕਬਾਰ
(23) 1/2. ਆਂਚਿ ਦਰ ਰਜ਼ਾ ਤੁਰਾ ਪਸੰਦ ਆਯਦ
3/4. ਖ਼ੂਬ-ਓ-ਬਹਤਰ ਆਂ ਕਾਰ-ਓ-ਅਮਲ ਅਸਤ
(24) 1. ਜਾਵਿਦਾਂ ਦਾਇਮਾ
2. ਨਿਰੰਕਾਰ ਇਸਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕਸਤ ਕਿ ਓ ਹੇਚ ਰੰਗ-ਓ-ਸ਼ਕਲ-ਓ-ਜਿਸਮ-ਏ-ਮੱਾਦੀ ਨਦਾਰਦ

॥ ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ ॥

۱۹) کِیتا پساؤ[1] ایکو کواؤ[2]

॥ ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥

۲۰) تِس[1] تے ہوئے لکھ[2] دریاؤ[3]

॥ ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥

۲۱) قُدرتِ[1] کَون کہا وِیچارُ[2]

॥ ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥

۲۲) وارِیا[1] نہ جاوا ایک[2] وار

॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥

۲۳) جو تُدھ[1] بھاوے[2] سائی[3] بھلی کار[4]

॥ ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥ ੧੬ ॥

۲۴) تُوسَدا[1] سَلامَتِ نِرنُکار[2]

---

۱۹) ۱؎ مَوجودَاتِ عالَم، وسعتِ جہاں، مخلوق آفرینی ۲؎ یک فرمان واشارَت، اَمرِ حَق تعالیٰ بہ کُن مقصُودست

۲۰) ۱؎ ازاں ۲؎ صد ہزاراں وبیشُمار ۳؎ دریائے نِظامِ عالَم

۲۱) ۱؎ قُدرت ومقدُور کُجاست ۲؎ کہ شُمار وبیاں تَوانم کرد

۲۲) ۱؎ قُربان، تصدّق، فِدا، نِثار ۲؎ بیک بار

۲۳) ۱/۲؎ آنچہ در رضائے اللہ آید ۳/۴؎ خُوب وبہتر، آں رد عمل است

۲۴) ۱؎ جاوِداں دائما ۲؎ نِرنُکار، اِسمِ خُدائے پاکست کہ اُو ہیچ رنگ وشکل وجِسمِ مادی نَدارد، واحِد مُطلَق، ہُو الصَّمَد واَحَد است

۱۹) کرد اَز یک لَفظِ کُن پَیدا خُدا   خَلقِ عالَم وُسعَتِ ارض و سَما
آمدست اَز حَقّ زِ یک فرمان زُود   جُملَہ مَوجُوداتِ عالَمِ دَر وُجود

۲۰) پَس اَزاں شُد صَد ہَزار وبیکَراں   بَحرِ نَظم و نَسقِ دو عالَم رَواں

۲۱) دَر مَنِ عاجز کُجا تاب و تَواں
قُدرتِ قادِر بیاں بِکُنَم چساں
(بَندَہ عاصی بہ عجز و اِنکَسار   میشَود بر نامِ تو یارَب نِثار)

۲۲) اے زہے یکبار قُربَانت شَوم   کاشکے خُود را فِدائے تو کُنَم

آنچہ پسَنَد و خُدائے عِزّ وجَل   بِہتَر وخُوب است آں کار وعَمَل

۲۴) جَاوِداں   قائم   سلامَت   دائما
ہَست بے چُوں بے چِرا بے گُوں خُدا

(16) ਲੇਖਾ[1] ਲਿਖਿਆ ਕੇਤਾ[2] ਹੋਇ॥

(17) ਕੇਤਾ ਤਾਣੁ[1] ਸੁਆਲਿਹੁ[2] ਰੂਪੁ[3]॥

(18) ਕੇਤੀ[1] ਦਾਤਿ[2] ਜਾਣੈ ਕੌਣੁ ਕੂਤੁ[3]॥

16. ਗਰ ਨਵੀਸਦ ਸ਼ਖ਼ਸ ਬਿਲ ਫ਼ਰਜ-ਏ-ਮੁਹਾਲ
ਸ਼ਰਹ-ਏ-ਅਦਾਦ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰਸ਼ ਦਰ ਖ਼ਿਆਲ

ਈਂ ਨਵਿਸ਼ਤਾ ਚੰਦ ਬਾਸ਼ਦ ਆਖ਼ਿਰਸ਼
ਆਜਿਜ਼-ਓ-ਕਾਸਿਰ ਬਿਮਾਨਦ ਆਖ਼ਿਰਸ਼

(ਮੀ ਕੁਨਦ ਅੰਦਾਜ਼ਾ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਕੁਦਾਮ
ਨੀਜ਼ ਤਹਰੀਰਸ਼ ਨ ਬਾਸ਼ਦ ਨਾ ਤਮਾਮ

17. ਹਸਤ ਜ਼ੋਰ-ਓ-ਤਾਕਤ-ਓ-ਕੁੱਵਤ ਬਚੰਦ
ਨੀਜ਼ ਹਿਕਮਤ ਅਜ਼ਮਤਸ਼ ਕੁਦਰਤ ਬਚੰਦ

ਖ਼ੂਬ-ਓ-ਜ਼ੇਬਾ ਆਂਚਿ ਹੁਸਨ ਅਸਤ-ਓ-ਜਮਾਲ
ਆਂ ਨਮੀ ਆਯਦ ਬ ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਖ਼ਿਆਲ

ਅੱਵਲ-ਓ-ਆਖ਼ਿਰ ਅਜ਼ੀਮ-ਓ-ਬੇਹਿਮਾਲ
ਬਰਤਰ-ਓ-ਪਾਕਸਤ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਜ਼ੁਲ-ਜਲਾਲ

18. ਚੰਦ ਬਾਸ਼ਦ ਦਾਦ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਫ਼ੈਜ਼-ਏ-ਆਮ
ਕਦਰ-ਓ-ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਚੁਨੀਂ ਦਾਨਦ ਕੁਦਾਮ?

(ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਬਿਦਾਨਦ ਹੱਕ ਫ਼ਕਤ
ਕੈ ਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ ਰਕਮ ਅਜ਼ ਰਸਮ-ਓ-ਖ਼ਤ)

---

(16) 1. ਨਵਿਸ਼ਤਾ
2. ਚੰਦ ਵ ਚਿ ਕਦਰ ਵ ਚੁੰਦੀਂ

(17) 1. ਜ਼ੋਰ, ਕੁਦਰਤ, ਅਜ਼ਮਤ, ਮੁਕਦੂਰ
2. ਖ਼ੂਬ ਓ ਜ਼ੇਬਾ, ਪਾਕ, ਦਿਲਕਸ਼, ਜਮੀਲ
3. ਹੁਸਨ-ਓ-ਜਮਾਲ-ਓ-ਜਲਾਲ

(18) 1. ਚੰਦ
2. ਦਾਦ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਜੂਦ-ਓ-ਕਰਮ
3. ਅੰਦਾਜ਼ਾ, ਕੁੱਵਤ, ਹਿਸਾਬ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

॥ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ ਕੇਤਾ ਹੋਇ ॥

۱۶) لیکھا[1] لِکھِیا کیتا[2] ہوئے

॥ ਕੇਤਾ ਤਾਣੁ ਸੁਆਲਿਹੁ ਰੂਪੁ ॥

۱۷) کیتا تانُ[1] سُآلِہُ[2] رُوپُ[3]

॥ ਕੇਤੀ ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਕੌਣੁ ਕੂਤੁ ॥

۱۸) کیتی[1] داتِ[2] جانَے کَونُ کُوتُ[3]

---

۱۶) ۱ نِوِشتہ　۲ چند، چہ قدر، چندیں

۱۷) ۱ زور، قُدرت، عظمت، مقدُور　۲ خُوب وزیبا، پاک، دلکش، جمیل　۳ حُسن وجمال وجلال

۱۸) ۱ چند　۲ اندازہ، قوّتِ حساب وشُمار　۳ داد بخشش، جُود وکرم

۱۶) گر نوِیسد شخص بِالفرضِ مُحال　شرحِ اَعداد و شُمارش دِرخیال
اِیں نوِشتہ چند باشد آخرش؟　عاجز و قاصر بماند آخرش
(میکُند اَندازۂ قُدرت کدام؟　نیز تحرِیرش نباشد ناتمام؟)

۱۷) هست زور طاقت و قُوّت بچند؟
نیز حِکمت عظمتش قُدرت بچند؟

خُوب وزیبا آنچہ حُسن است وجمال　آں نمی آید بہ اِدراک وخیال
اوّل و آخر عظِیم و بے ہمال　برتر وپاکست ذَاتِ ذُوالجَلال؟

۱۸) چند باشد داد و بخشش فیضِ عام؟　قدر و اندازہ چنیں داند کدام؟
(قُدرتِ خود را بداند حق فقط
کے تواند شد رقم از رسم و خط)

(13) ਜੀਅ[1] ਜਾਤਿ[2] ਰੰਗਾ[3] ਕੇ ਨਾਵ[4]॥

(14) ਸਭਨਾ[1] ਲਿਖਿਆ[2] ਵੁੜੀ[3] ਕਲਾਮ[4]॥

(15) ਏਹੁ[1] ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ[2] ਜਾਣੈ[3] ਕੋਇ॥

(13) 1. ਮਖ਼ਲੂਕ, ਜਾਨਦਾਰ
2. ਜ਼ਾਤ
3. ਰੰਗ, ਜ਼ਾਤ, ਕਿਸਮ, ਤਰਜ਼
4. ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਮੁਤਫ.ਰਿੱਕ ਨਾਮਹਾ–ਓ–ਬਸੇ

(14) 1. ਆਂ ਹਮਾ, ਜੁਮਲਾ ਰਾ
2. ਬਿਨਵਿਸ਼ਤਾ ਅਸਤ
3. ਰਵਾਂ
4. ਖ਼ਾਮਾ, ਕਲਮ, ਕਿਲਕ–ਏ–ਰਵਾਂ

(15) 1. ਈਂ ਨਵਿਸ਼ਤਾ
2. ਨਵਿਸ਼ਤਨ ਦਾਨਦ
3. ਦੀਗਰ ਕੁਦਾਮ

13. ਈਂ ਹਮਾ ਮਖ਼ਲੂਕ ਬਰ ਰੂਏ ਜ਼ਮੀਂ
ਗੂਨਾ ਗੂੰ ਅਕਸਾਮ ਦਾਰਦ ਬਿਲਯਕੀਂ

ਜ਼ਾਤ–ਓ–ਰੰਗ–ਓ–ਨਾਮ–ਓ–ਸੂਰਤ ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼
ਹਸਤ ਨਸਲ–ਓ–ਨਕਸ਼–ਏ–ਖ਼ਲਕਤ ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼

ਜੁਮਲਾ ਮਖ਼ਲੂਕਾਤ–ਏ–ਰੱਬ–ਏ–ਕਰਦਗਾਰ
ਹਸਤ ਬੇਸ਼ਕ ਬੇ ਹਿਸਾਬ–ਓ–ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ

14. ਈਂ ਹਮਾ ਮਖ਼ਲੂਕ ਰਾ ਰੱਬ–ਏ–ਜਹਾਂ
ਖ਼ੁਦ ਨਵਿਸ਼ਤਾ ਅਸਤ ਅਜ਼ ਕਲਮ–ਏ–ਰਵਾਂ

(ਅਦਦ–ਓ–ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਦਾਨਦ ਹੇਚ ਕਸ
ਕਾਤਿਬ–ਏ–ਤਕਦੀਰ ਅੱਲਾਮ ਅਸਤ–ਓ–ਬਸ)

15. ਈਂ ਨਵਿਸ਼ਤਾ ਰਾ ਨਵਿਸ਼ਤਨ ਅਜ਼ ਕਲਮ
ਜੁਜ਼ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾਨਦ ਕੁਦਾਮੀ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹਮ

(ਹਰ ਚਿ ਦਰ ਤਹਰੀਰ ਹਾ ਮਰਕੂਮ ਅਸਤ
ਕਾਤਿਬ–ਏ–ਤਕਦੀਰ ਰਾ ਮਅਲੂਮ ਅਸਤ)

॥ ਜੀਅ ਜਾਤਿ ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵ ॥

۱۳) جیء[1] جاتِ[2] رنگا[3] کے ناو[4]

॥ ਸਭਨਾ ਲਿਖਿਆ ਵੁੜੀ ਕਲਾਮ ॥

۱۴) سبھنا[1] لِکھِیا[2] وُڑی[3] کلام[4]

॥ ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥

۱۵) ایہہ[1] لیکھا لِکھِ[2] جانے کوئے[3]

۱۳) اِیں ہمہ مَخلُوق بَر رُوئے زمیں
گُونہ گُوں اَقسام دارَد بالیَقیں
ذات ورنگ و نام وصُورَت مُختَلِف
ہَست ونَسل ونقشِ خِلقَت مُختَلِف
جُملہ مَخلُوقاتِ رَبِّ جہاں
ہست بیشک بے حِساب و بیشُمار

۱۴) اِیں ہمہ مَخلُوق را رَبِّ جہاں
خُود نِوشتہ است اِز قَلَمِ رَواں
(عَدَد و اَندازَہ نَدانَد ہیچ کَس
کاتِبِ تَقدِیر عَلّام است و بَس)

۱۵) اِیں نوِشتہ را نوِشتَن اَز قَلَم
جُز خُدا دانَد کُدامی شَخص ہم!
(ہر چہ دَر تحرِیر ہا مَرقُوم است
کاتِبِ تَقدِیر را مَعلُوم است)

---

۱۳) ۱ مخلُوق، جاندار ۲ ذات ۳ رنگ، ذات، قِسم، طَرز ۴ مُختلف ومُتفرّق نام ہاوغیرہ
۱۴) ۱ آں ہمہ، جُملہ را ۲ بنوِشتہ است ۳ رَواں ۴ خامہ، قَلم، کلکِ رَواں
۱۵) ۱ اِیں نوِشتہ ۲ نوِشتن داند ۳ دِیگر کُدام

11. ਧਰਤੀ[1] ਹੋਰੁ[2] ਪਰੈ[3] ਹੋਰੁ[4] ਹੋਰੁ॥

12. ਤਿਸਤੇ[1] ਭਾਰੁ[2] ਤਲੈ[3] ਕਵਣੁ[4] ਜੋਰੁ[5]॥

11. ਮਾਸਿਵਾ-ਏ-ਈਂ ਜ਼ਮੀਂ ਦੀਗਰ ਹਮ ਅਸਤ
ਤਬਕਾ ਹਾ ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਬੇਸ਼-ਓ-ਕਮ ਅਸਤ

ਦੂਰਤਰ ਅਜ਼ ਆਂ ਜ਼ਮੀਂ ਦੀਗਰ ਜ਼ਮੀਂ
ਨੀਜ਼ ਹਮ ਬਾਸ਼ਦ ਬਿਆਲਮ ਹਮ ਚੁਨੀਂ

(ਅਨਜੁਮ-ਓ-ਸੱਯਾਰਾਹਾ ਸ਼ਮਸ-ਓ-ਕਮਰ
ਅਰਜ਼ਹਾ ਮਿਸਲ-ਏ-ਜ਼ਮੀਂ ਦਾਰਦ ਮਗਰ)

(ਜੁਜ਼ ਜਹਾਨੇ ਹਸਤ ਆਲਮਹਾ ਦਿਗਰ
ਈਂ ਹਕੀਕਤ ਰਾ ਬਿਦਾਨਦ ਦੀਦਾਵਰ)

12. ਹਸਤ ਜ਼ੇਰ-ਏ-ਬਾਰ-ਏ-ਆਲਮਹਾ ਤਮਾਮ
ਆਂ ਕੁਦਾਮੀ ਕੁੱਵਤ-ਓ-ਜ਼ੋਰ-ਏ-ਕੁਦਾਮ?

ਆਂ ਕਿ ਦਾਰਦ ਕਾਯਮ ਈਂ ਅਰਜ਼-ਏ-ਜਹਾਂ
ਮਿਸਲ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਬਾ ਚੁਨੀਂ ਤਾਬ-ਓ-ਤਵਾਂ

(ਈਂ ਫ਼ਕਤ ਕਾਨੂਨ-ਏ-ਕੁਦਰਤਸਤ-ਓ-ਬਸ
ਨੀਸਤ ਦੀਗਰ ਤਾਕਤ-ਓ-ਯਾਰਾ-ਏ-ਕਸ)

---

(11) 1. ਜ਼ਮੀਨ, ਅਰਜ਼-ਏ-ਆਲਮ
2. ਦੀਗਰ
3. ਦੂਰਤਰ
4. ਦੀਗਰ ਨੀਜ਼ਹਮ ਬਾਸ਼ਦ
(2) 1. ਆਨਹਾ
2. ਬਾਰ
3. ਜ਼ੇਰ
4. ਕੁਦਾਮੀ
5. ਜ਼ੋਰ-ਓ-ਤਾਕਤ-ਓ-ਤਕੀਯਾ

॥ ਧਰਤੀ ਹੋਰੁ ਪਰੈ ਹੋਰੁ ਹੋਰੁ ॥

۱۱) دھرتی[1] ہورُ[2] پرے[3] ہورُ ہورُ[4]

॥ ਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰੁ ਤਲੈ ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ ॥

۱۲) تِس تے[1] بھارُ[2] تلے[3] کَوَنُ[4] جورُ[5]

۱۱) [1] زمین، اَرضِ عالَم [2] دیگر [3] دُورتَر [4] دیگر نیز ہم باشَد

۱۲) [1] آنہا [2] بار [3] زیر [4] کدامی [5] زوروطاقت وتکیه

۱۱) ماسِوائے اِیں زمیں دِیگر ہم است   طَبقه ہائے مُختَلف بیش وکم است
دُور تر اَز آں زمیں دِیگر زمیں   نِیز ہم باشَد بَعالَم ہم چُنیں
(اِنجم و سِیّارہ ہا شُمس قَمر   اَرض ہا مِثلِ زمیں دارَد مگر)
(جُز جَہانے ہست عالَم ہا دِگر   اِیں حَقیقت را بداند دِیدَہ وَر)

۱۲) ہست زیرِ بارِ عالَم ہا تمام
آں کدامی قُوت و زورِ کدام

آنکہ دارَد قائم اِیں اَرضِ جہاں
مِثلِ قُدرَت با چُنیں تاب و تَواں

(اِیں فَقط قانُونِ قُدرتست و بَس
نیست دِیگر طاقت و یارائے کَس)

(9) ਜੇ[1] ਕੋ[2] ਬੁਝੈ[3] ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰੁ[4]॥

(10) ਧਵਲੈ[1] ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ[2] ਭਾਰੁ[3]॥

(ਮਾਸਿਵਾ-ਏ-ਕੁਦਰਤਸ਼ ਬਾਸ਼ਦ ਕੁਜਾ
ਬਾ ਚੁਨੀਂ ਜਿਸਮ-ਓ-ਬਦਨ ਗਾਵ-ਏ-ਸਰਾ?)

9. ਗਰ ਕਸੇ ਫ਼ਹਮਦ ਬਨਜ਼ਰ-ਏ-ਰਾਸਤੀਂ
ਈਂ ਸੁਖ਼ਨ ਬਰ ਊ(ਬਰ ਊ) ਬਵਦ ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਮੁਬੀਂ

ਈਂ ਹਕੀਕਤ ਰਾ ਕਸੇ ਦਾਨਦ ਅਗਰ
ਰਾਸਤ-ਓ-ਸਾਦਿਕ ਬਿਬਾਸ਼ਦ ਆਂ ਬਸ਼ਰ

10. ਗਰ ਹਮੀ ਗੋਯਦ ਕਸੇ ਈਂ ਦਾਸਤਾਂ
ਕਿੱਸਾ-ਏ-ਬਾਤਿਲ ਕੁਨਦ ਸ਼ਖ਼ਸੇ ਬਯਾਂ

ਆਂ ਬਿਗੋਯਦ ਸ਼ਹਰ-ਏ-ਇਸਤਿਦਲਾਲ ਤਾ
ਕਾਬਿਲ-ਏ-ਤਸਲੀਮ ਬਾਸ਼ਦ ਮਾਜਰਾ

10. ਬਾਰ ਬਾਸ਼ਦ ਚੰਦ ਬਰ ਗਾਵ-ਏ-ਜ਼ਮੀਂ?
ਨੀਜ਼ ਬਰਦਾਰਦ ਚਿਸਾਂ ਬਾਰ-ਏ-ਚੁਨੀਂ?

ਤਸ਼ਰੀਹ: ਈਂ ਗ਼ਲਤ ਅਸਤ-ਓ-ਫ਼ਕਤ ਕੁਦਰਤ ਬਵਦ
ਆਂਕਿ ਬਾਰ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਏ-ਆਲਮ ਮੀਕਸ਼ਦ

ਹਸਤ ਈਂ ਅਫ਼ਸਾਨਾ ਦਰ ਗੁਫ਼ਤ-ਓ-ਸ਼ੁਨੀਦ
ਹੇਚ ਗਾਵ ਬਾਰ ਨਤਵਾਨਦ ਕਸ਼ੀਦ

---

(9) 1. ਗਰ
2. ਕਸੇ
3. ਫਹਮਦ-ਓ-ਦਾਨਦ
4. ਰਾਸਤਬਾਜ਼, ਸਾਦਿਕ, ਅਹਲ-ਏ-ਤਹਕੀਕ

(10) 1. ਬਰਗਾਣ
2. ਚੰਦੀਂ, ਚਿ ਕਦਰ, ਚੰਦ
3. ਬਾਰ, ਵਜ਼ਨ-ਏ-ਗਿਰਾਂ, ਬਾਰ-ਏ-ਗਿਰਾਂ

॥ ਜੇ ਕੋ ਬੁਝੈ ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰੁ ॥

9) جے[1] کو[2] بُجھے[3] ہووے سچیارُ[4]

॥ ਧਵਲੈ ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ ਭਾਰੁ ॥

10) دھولے[1] اُپّرِ کیتا[2] بھارُ[3]

9) ا۔ گر ۲۔ کسے ۳۔ فہمد ودانَد ۴۔ راستباز، صادِق، اہلِ تحقیق

10) ا۔ برگاوَ ۲۔ چندیں، چہ قدر، چند ۳۔ بار، وزنِ گراں، بارِ گراں

(ماسِوائے قُدرتَش باشَد کُجا　باچُنیں جِسم وبَدن گاوَثریٰ؟)

9) گر کسے فَہمد بَنظرِ راستیں　اِیں سُخَن بَر اُو بوَد کشُف و مُبیں
اِیں حَقِیقت را کسے دانَد اگر　راست وصادِق بباشَد آں بَشَر

10) (گرہمی گویَد کسے اِیں داستاں　قِصّہٗ باطِل کُنَد شخصے بیاں)
(آں بگویَد شرُحِ اِستِدلال، تا　قابِلِ تَسلِیم باشَد ماجرا)

10) بار باشَد چَند بر گاوَ زمیں؟
نیز بر دارَد چساں بارِ چُنیں؟
اِیں غلط است و فَقط قُدرَت بوَد

تشریح

آنکہ بارِ ارضِ عالَم میکَشَد
ہَست دَر تحتُ الثریٰ یک گاوِنَر
کُرّہٗ ارضِ جہاں دارَد بہ سَر
ہَست اِیں اَفسانہ دَر گُفت و شنِید
ہیچ گاو بار نَتواند کشِید

(7) ਧੌਲੁ[1] ਧਰਮੁ[2] ਦਇਆ[3] ਕਾ ਪੂਤੁ[4]।

(8) ਸੰਤੋਖੁ[1] ਥਾਪਿ[2] ਰਖਿਆ ਜਿਨਿ[3] ਸੁਤਿ॥

7. (ਕਿੱਸਾ-ਏ-ਗਾਣ-ਏ-ਜ਼ਮੀਂ ਬਾਸ਼ਦ ਗ਼ਲਤ
ਕਾਰਫ਼ਰਮਾ ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਕਾਦਿਰ ਫ਼ਕਤ)

ਨੀਸਤ ਦਰ ਤਹਤ-ਉਸ-ਸਰਾ ਸਾਓ-ਏ-ਜੁਦਾ
ਹਸਤ ਈਂ ਕਾਨੂਨ-ਓ-ਆਈਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ

ਈਂ ਹਮਾ ਰਾ ਰਹਮਤ-ਏ-ਹੱਕ ਆਫ਼ਰੀਦ
ਕੁਦਰਤੇ ਅਜ਼ ਹੁਕਮ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਆਫ਼ਰੀਦ

(ਹਰਚਿ ਹਸਤ ਅਜ਼ ਕੁਦਰਤ-ਓ-ਕਾਨੂਨ-ਏ-ਹੱਕ
ਕੁੱਰਾ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਓ-ਫ਼ਲਕ ਅੰਜੁਮ ਤਬਕ)

(ਮਾਸਿਵਾ-ਏ-ਹੁਕਮ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਪਾਕ ਚੀਸਤ
ਫ਼ਾਇਲ-ਏ-ਕੁਲ ਹਮ ਬਜੁਜ਼ ਕੱਯੂਮ ਕੀਸਤ)

8. (ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਬੇਇਨਤਹਾ ਹਸਬ-ਏ-ਰਜ਼ਾ
ਮਰ ਹਮੀਂ ਕਾਨੂਨ-ਏ-ਹੱਕ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਰਾ)

ਦਰ ਅਸੂਲ ਆਈਨ-ਓ-ਫ਼ਰਜ਼-ਓ-ਕਾਇਦਾ
ਨੀਜ਼ ਦਰ ਤਨਜ਼ੀਮ-ਓ-ਕਾਰੇ ਦਾਸ਼ਤਾ

ਬਸਤਾ ਅਸਤ ਅਜ਼ ਰਿਸ਼ਤਾ-ਏ-ਸਬਰ-ਓ-ਸਬਾਤ
ਕਰਦ ਕਾਇਮ ਇੰਤਿਜ਼ਾਮ-ਏ-ਕਾਯਨਾਤ

ਹਸਤ ਕਾਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਪਰਵਰਦਗਾਰ
ਨਜ਼ਮ-ਓ-ਨਸਕ-ਏ-ਦਹਰ ਦਾਰਦ ਬਰਕਰਾਰ

---

(7) 1. ਗਾਵ-ਏ-ਜ਼ਮੀਨ, ਗਾਵ-ਏ-ਸਰਾ, ਗਾਵੇਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਬਰ ਪੁਸ਼ਤ-ਏ-ਊਸਤ, ਆਂ ਗਾਵ ਬਰ ਪੁਸ਼ਤ-ਏ-ਮਾਹੀ ਅਸਤ ਵਲੇ ਈਂ ਖ਼ਿਯਾਲ ਬਾਤਿਲ ਬਾਸ਼ਦ
2. ਕਾਨੂਨ, ਆਈਨ, ਦਸਤੂਰ, ਹੁਕਮ
3. ਰਹਮਤ-ਏ-ਹੱਕ
4. ਕੁਦਰਤ, ਫ਼ਰਜ਼ੰਦ, ਆਫ਼ਰੀਦਾ

(8) 1. ਅਜ਼ਇਸਤਿਕਲਾਲ-ਓ-ਸਬਰ-ਓ-ਸਬਾਤ
2. ਬਰ ਕਰਾਰ-ਓ-ਕਾਇਮ-ਓ-ਬਸਤਾ
3. ਨਿਜ਼ਾਮ, ਨਜ਼ਮ-ਓ-ਨਸਕ, ਰਿਸ਼ਤਾ, ਇਨਤਿਜ਼ਾਮ-ਓ-ਫ਼ਰਜ਼, ਆਈਨ, ਅਸੂਲ, ਕਾਇਦਾ, ਤਨਜ਼ੀਮ-ਓ-ਕਾਰ

॥ ਧੌਲੁ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ ॥

۷) دھول[1] دھرم[2] دیا[3] کا پوت[4]

॥ ਸੰਤੋਖੁ ਥਾਪਿ ਰਖਿਆ ਜਿਨਿ ਸੂਤਿ ॥

۸) سنتوکھ[1] تھاپ[2] رکھیا جن[3] سوت

۷) (قِصّہٗ گاوٗ زمیں باشد غلط   کار فرما قُدرتِ قادِر فقط)
نیست دَر تحتُ الثریٰ گاوے جُدا   ہَست اِیں قانُون وآئینِ خُدا
اِیں ہمہ را رَحمتِ حَق آفرِید   قُدرتے از حُکمِ مُطلَق آفرِید
(ہرچہ ہست از قُدرت وقانُونِ حَق   کُرّہٗ اَرض و فلک انجم طَبَق)
(ماسِوائے حُکمِ رَبّ پاک چیست؟
فاعِلِ کُل ہم بجُز قیُّوم کیست؟)

۸) (قُدرَتِ بے اِنتہا حَسبِ رَضا   مَرہَمیں قانُونِ حَق ہر چیز را)
دَر اصُول آئین وفَرض و قاعِدہ   نیز دَر تنظیم و کارے داشتہ
بَستہ اَست اَز رِشتہٗ صَبر و ثِبات   کرد قائم اِنتظامِ کائنات
ہست کارِ قُدرتِ پَروَردگار   نَظم نَسقِ دَہر دارَد بَرقرار

۷) [1] گاوٗزمیں، گاوٗثریٰ، گاویکہ زمین بر پُشت اوست، آں گاوٗ بر پُشت ماہی است ولے اِیں خیالِ باطِل باشد [2] قانُون، آئین، دستُور، حُکم [3] رَحمتِ حَق [4] قُدرت، فرزند، آفریدہ

۸) [1] اَز اِستقلال وصَبر وثِبات [2] برقرار وقائم وبستہ [3] نِظام، نَظم ونَسق، رِشتہ، اِنتظام و فرض، آئین، اُصول، قاعدہ، تنظیم وکار

(4) ਪੰਚਾ[1] ਕਾ ਗੁਰ[2] ਏਕੁ ਧਿਆਨੁ[3]॥

(5) ਜੇ[1] ਕੋ[2] ਕਹੈ[3] ਕਰੈ ਵੀਚਾਰੁ॥

(6) ਕਰਤੇ[1] ਕੈ ਕਰਣੈ[2] ਨਾਹੀ[3] ਸੁਮਾਰੁ॥

4. ਅਹਲ-ਏ-ਤਾਅਤ ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਪਾਕ ਰਾ
ਹਸਤ ਯਕ ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਰਹਨੁਮਾ

ਬੰਦਗਾਨਸ਼ ਰਾ ਖ਼ਿਯਾਲ-ਏ-ਹਕ ਯਕੇਸਤ
ਵਿਰਦ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਈਜ਼ਦ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਯਕੇਸਤ

(ਅਜ਼ ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਯਾਦ-ਓ-ਮਹਵਿਯਤ
ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਆਨਾਂ ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ)

5. ਗਰ ਕਸੇ ਗੋਯਦ ਕੁਨਦ ਹਿਕਮਤ ਬਯਾਂ
ਗ਼ੌਰ ਕਰਦਨ ਬਾਯਦ-ਓ-ਤਹਕੀਕ-ਏ-ਆਂ

(ਸਾਮਿਅ-ਹਮ ਅੰਦੇਸ਼ਦ-ਓ-ਬਾਯਦ ਬਜੁਸਤ
ਹਸਤ ਆਯਾ ਹਾਲ-ਓ-ਤਸ਼ਰੀਹਸ਼ ਦੁਰੁਸਤ)

6. ਕਾਰਹਾਏ ਕਾਰਸਾਜ਼-ਓ-ਕਰਦਗਾਰ
ਆਂ ਅਮੂਰ-ਏ-ਹਿਕਮਤ-ਏ-ਪਰਵਰਦਗਾਰ

ਦਰ ਹਿਸਾਬ-ਓ-ਅਦ ਨਯਾਯਦ ਜ਼ੀਨਹਾਰ
ਕੁਦਰਤਸ਼ ਰਾ ਕੈ ਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ ਸ਼ੁਮਾਰ

(ਫ਼ਹਮ-ਏ-ਇਨਸਾਂ ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਕਾਸਿਰ ਅਸਤ
ਦਰ ਬਯਾਨ ਆਜਿਜ਼ ਖ਼ਿਯਾਲ-ਓ-ਖ਼ਾਤਿਰ ਅਸਤ)

---

(4) 1. ਦਰਵੇਸ਼ਾਨ-ਏ-ਹੱਕ, ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ
2. ਮੁਰਸ਼ਿਦ, ਪੇਸ਼ਵਾ, ਰਹਨੁਮਾ-ਓ-ਹਾਦੀ
3. ਯਕ ਤਸੱਵੁਰ, ਖ਼ਿਯਾਲ, ਫ਼ਿਕਰ, ਇਦਰਾਕ, ਯਾਦ-ਏ-ਇਲਾਹੀ (ਚੁਨੀਂ ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਪਾਕ ਰਾ ਪੇਸ਼ਵਾ-ਓ-ਹਾਦੀ ਫ਼ਕਤਯਕ ਤਸੱਵੁਰ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਅਸਤ ਕਿ ਆਨਾਂ ਹਸਵਾਰਾ ਬਯਾਦ-ਓ-ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹਕ ਮਹਵ-ਓ-ਮਸ਼ਗੂਲ ਬਮਾਨੰਦ)

(5) 1. ਗਰ
2. ਕਸੇ
3. ਬਿਗੋਯਦ
4. ਗ਼ੌਰ-ਓ-ਤਹਕੀਕ-ਓ-ਫ਼ਿਕਰ ਸਾਮਿਅ-ਏ-ਅਹਵਾਲ ਰਾ ਬਾਯਦ ਕਿ ਕੁਨਦ

(6) 1. ਰੱਬ-ਏ-ਕਰਦਿਗਾਰ-ਓ-ਕਾਰਸਾਜ਼
2. ਕਾਰਹਾ-ਏ-ਹਕ, ਹਿਕਮਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ ਰਾ ਅਮੂਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ
3. ਹਿਸਾਬ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ ਨੀਸਤ

॥ ਪੰਚਾ ਕਾ ਗੁਰੁ ਏਕੁ ਧਿਆਨੁ ॥

۴) پنچاں[1] کا گورُ[2] ایکُ دِھیانُ[3]

॥ ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਕਰੈ ਵੀਚਾਰੁ ॥

۵) جے[1] کو[2] کہے[3] - کرے[4] وِیچارُ

॥ ਕਰਤੇ ਕੈ ਕਰਣੈ ਨਾਹੀ ਸੁਮਾਰੁ ॥

۶) کرتے[1] کے کرنے[2] ناہی سُمارُ[3]

۴) اہلِ طاعت عارِفانِ پاک را   ہَست یک فِکرِ اِلٰہی رَہنُما
بندگانش را خیالِ حَق یکیست   وِردِ اِسمِ ایزدِ مُطلَق یکیست

(از طُفیلِ ذِکر و یاد ومحوِیّت   مَنزِلِ آناں مُقامِ مَعرِفت)

۵) گر کسے وید کُند حِکمَت بیاں   غور کردَن باید و تحقیقِ آں

(سامِع ہم اندیشَد و باید بجُست   ہست آیا حال وتشرِ یحَش دُرست؟)

۶) کارہائے کارسَاز و کردگار   آں امُورِ حِکمَتِ پَروَردگار
دَر حِساب و عد نیاید زینہار   قُدرَتَش را کے تَواند شُد شُمار

(فہمِ اِنساں دَر حقیقت قاصِر است   دربیاں عاجز خیال وخاطِر است)

۴) [1] دَرویشانِ حَق، عارِفانِ الٰہی [2] مُرشِد، پیشوا، رہنما، ہادی [3] یک تصوّر، خیال، فِکر، اِدراک، یادِالٰہی (چُنیں عارِفانِ پاک راپیشواوہادی فقط یک تصوّرِالٰہی ست کہ آنان ہموارہ بیادوفِکر وذکرِاسمِ حَق محوومشغول بمانند)

۵) [1] گر [2] کسے [3] بگوید [4] غور وتحقیق وفکُر سامِع اَحوال رابایدکہ کُنَد

۶) [1] ربّ کردگار وسازگار [2] کارہائے حَق، حِکمَتِ خُداوندی، امُورِقُدرت [3] حساب وشُمار نیست

ਪਾਉੜੀ 16

(1) ਪੰਚ[1] ਪਰਵਾਣ[2] ਪੰਚ ਪਰਧਾਨੁ[3]॥

(2) ਪੰਚੇ[1] ਪਾਵਹਿ[2] ਦਰਗਹਿ[3] ਮਾਨੁ[4]॥

(3) ਪੰਚੇ[1] ਸੋਹਹਿ[2] ਦਰਿ[3] ਰਾਜਾਨੁ[4]॥

1. ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਬਹੱਕ ਮਕਬੂਲਅੰਦ
ਦਰ ਜਹਾਂ ਸਦਰ-ਓ-ਬਜ਼ੁਰਗ-ਓ-ਅਰਜ਼ਮੰਦ

(ਸਿਦਕ-ਓ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਰਜ਼ਾ ਦਰ ਕਲਬ-ਏ-ਸ਼ਾਂ
ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਬਾਸ਼ਦ ਮਕਾਂ)

(ਜ਼ਾਕਿਰਾਨ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਤਾਅਤ ਗਜ਼ੀਂ
ਮਹਵ-ਏ-ਯਾਦ-ਏ-ਪਾਕ ਰੱਬ-ਉਲ-ਆਲਮੀਂ

2. ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਓ-ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਪਾਕ
ਆਖ਼ਿਰਸ਼ ਚੂੰ ਬਿਗੁਜ਼ਰੰਦ ਅਜ਼ ਅਰਜ਼-ਏ-ਖ਼ਾਕ

ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਦਰਗਾਹਸ਼ ਮੁਅਜ਼ਿਜ਼ ਮੀ ਸ਼ਵੰਦ
ਦਰ ਹਜ਼ੂਰ-ਏ-ਪਾਕ ਇੱਜ਼ਤ ਆਵੁਰੰਦ

3. ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ ਮਕਬੁਲਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਪਸੰਦ
ਚੂੰ ਜ਼ਿ ਆਲਮ ਸੁਰਖ਼ਰੂਆਂ ਜਾ ਰਸੰਦ

ਬਰ ਦਰ-ਏ-ਸ਼ਾਹਨਸ਼ਹ-ਏ-ਕੌਨ-ਓ-ਮਕਾਂ
ਚੂੰ ਸ਼ਹਾਂ ਜ਼ੀਨਤ ਬੁਰੰਦ ਈਂ ਬੰਦਗਾਂ

ਜ਼ੇਬ-ਓ-ਸ਼ਰਫ਼-ਓ-ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ ਆਵੁਰੰਦ
ਬਾ ਖ਼ੁਦਾ ਏ ਖ਼ੇਸ਼ ਵਾਸਿਲ ਮੀ ਸ਼ਵੰਦ

ਪਾਉੜੀ 16

(1) 1. ਅਹਲ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ, ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਬੰਦਾ-ਏ-ਮਕਬੂਲ-ਓ-ਮਨਜ਼ੂਰ-ਏ ਹੱਕ ਸ਼ਨਾਸ,
ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਹੱਕ, ਅਹਲ-ਏ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਰਜ਼ਾ, ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਏ-ਮੌਲਾ, ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ
2. ਮਕਬੂਲ-ਓ-ਮਨਜ਼ੂਰ-ਓ-ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ-ਓ-ਖ਼ਾਸ
3. ਸਦਰ, ਬੁਜ਼ੁਰਗ, ਅਰਜੁਮੰਦ, ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ, ਖ਼ਾਸ, ਮੁਕੱਰਮ

(2) 1. ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਮਕਬੂਲ
2. ਮੀ ਯਾਬਦ
3. ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਦਰਗਾਹ-ਏ-ਰੱਬ
4. ਇੱਜ਼-ਓ-ਸ਼ਰਫ਼, ਕਦਰ-ਓ-ਮਨਜ਼ਿਲਤ, ਸ਼ਾਨ, ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ੀ, ਕੁਬੂਲਿਯਤ, ਵਿਕਾਰ, ਤੌਕੀਰ, ਆਬਰੂ, ਫ਼ਜ਼ੀਲਤ, ਇਅਜ਼ਾਜ, ਇਫ਼ਤਿਖ਼ਾਰ, ਸ਼ਾਨ, ਸਆਦਤ, ਨਾਮਵਰੀ, ਮਰਤਬਾ, ਦਰਜਾ, ਬੁਜ਼ੁਰਗੀ

(3) 1. ਮੁਕਬਿਲਾਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਹੱਕ
2. ਜ਼ੇਬੰਦ
3. ਬਿਦਰ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਹੱਕ, ਬਿਦਰਗਾਹ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਰੱਬ
4. ਬਮਿਸਲ-ਏ-ਸ਼ਾਹਾਂ, ਦਿਲ ਪਸੰਦੀਦਾ ਉ ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ-ਏ-ਹੱਕ

॥ ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨੁ ॥

پوڑی۱۶　۱)　پنچ[1] پروان[2] پنچ پردھان[3]

॥ ਪੰਚੇ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ ॥

۲)　پنچے[1] پاوہِ[2] درگہہِ[3] مانُ[4]

॥ ਪੰਚੇ ਸੋਹਹਿ ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ ॥

۳)　پنچے[1] سوہہِ[2] درِ[3] راجانُ[4]

۱۶　۱) ۱ اہلِ حقُّ الیقیں، عارفِ الٰہی، بندہ مقبول ومنظورِ حق، حق شناس، اربابِ حق، اہلِ تسلیم ورضا، بندگانِ خاصِ مولا، طالبانِ صادِق　۲ مقبول ومنظور وبرگزیدہ وخاص
۳ صدر، بزرگ، ارجمند، برگزیدہ، خاص، مکرّم

۲) ۱ بندگانِ الٰہی، مردانِ مقبول　۲ می یابند　۳ نزدِ درگاہِ ربّ　۴ عزّ وشرف، قدر ومنزلت، شان، سرفرازی، قبولیّت، وقار، توقیر، آبرو، فضیلت، اعزاز، افتخار، شان، سعادت، ناموری، مرتبہ، درجہ، بزرگی

۳) ۱ مقبلانِ الٰہی، مردانِ حق　۲ زیبند　۳ بدرِ پاکِ حق، بدرگاہِ پاکِ ربّ
۴ بمثلِ شاہاں وپسندیدہ، برگزیدہ حق

منزلِ شانزدہم

۱) بندگانِ حق بحق مقبول اند　در جہاں صدر وبزرگ وارجمند

(صدق وایمان ورضا در قلبِ شاں　منزلِ حقُّ الیقیں باشد مکاں)
(ذاکرانِ اسمِ حق طاعت گزیں　محوِ یادِ پاکِ ربُّ العالمیں)

۲) عارفان و بندگانِ ربّ پاک　آخرش چوں بگذرند از ارضِ خاک
نزدِ درگاہش معزز می شود　در حضورِ پاک عزّت آورند

۳) برگزیدہ مقبلانِ حق پسند　چوں زعالَم سرخرو آنجا رسند
بر درِ شاہنشہِ کون و مکاں　چوں شہاں زینت برند ایں بندگان

زیب وشرف وسرفرازی آورند
با خدائے خویش واصل می شوند

(4) ਮੰਨੈ ਨਾਨਕ ਭਵਹਿ¹ ਨ ਭਿਖ²॥

(5) ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ¹ ਹੋਇ॥

(6) ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ² ਮਨਿ ਕੋਇ॥15॥

4. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ ਯਕੀਂ ਅਹਲ-ਏ-ਰਜ਼ਾ
ਹਸਤ ਫ਼ਾਰਿਗ਼ ਨਾਨਕ ਅਜ਼ ਹਰ ਮਾ ਸਿਵਾ

ਬਰ ਦਰ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ ਗਦਾਈ ਕੈ ਕੁਨਦ
ਅਜ਼ ਦਰ-ਏ-ਹੱਕ ਜਾਏ ਦੀਗਰ ਕੈ ਰਵਦ

ਤਸ਼ਰੀਹ: (ਹੇਚ ਸ਼ੈ ਰਾ ਕਲਬ ਹਾਜਤਮੰਦ ਨੇਸਤ
ਅੰਦਰੂਨ-ਏ-ਖ਼ਾਨਾ ਨਿਆਮਤਹਾ ਬਸੇਸਤ)

ਕੈ ਨਜ਼ਰ ਦਾਰਦ ਬ ਅਸਬਾਬ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਜ਼ਾਂਕਿ ਸ਼ਾਹ-ਏ-ਫ਼ਕਰ-ਓ-ਇਰਫ਼ਾਨਸਤ ਆਂ

ਕਾਨਿ ਅ-ਓ-ਸ਼ਾਕਿਰ ਬਹਾਲ-ਏ-ਖ਼ੇਸ ਅਸਤ
ਸਬਰ-ਓ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਗ਼ਿਨਾਇਸ਼ ਕੇਸ਼ ਅਸਤ

"ਜੁਮਲਾ ਮਖ਼ਲੂਕ-ਏ-ਜਹਾਂ ਦਰ ਖ਼ਿਦਮਤਸ਼
ਆਯਦ-ਤਲਬਦ ਦੁ ਆ-ਓ-ਬਰਕਤਸ਼"

5. ਅਕਦਸ-ਓ-ਪਾਕਸਤ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਚੁਨੀਂ
ਲਾ ਸ਼ਰੀਕ-ਓ-ਬਰ ਹੱਕ-ਓ-ਮੁਤਲਕ ਚੁਨੀਂ

6. ਲੇਕਿਨ ਈਂ ਅਸਰਾਰ ਰਾ ਦਾਨਦ ਕਸੇ
ਅਜ਼ ਹਕੀਕਤ ਈਂ ਸੁਖ਼ਨ ਫ਼ਹਮਦ ਕਸੇ

ਆਂਕਿ ਦਾਰਦ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਕਾ ਦਿਲ ਨਸ਼ੀਂ
ਅਜ਼ ਕਮਾਲ-ਏ-ਸਿਦਕ-ਓ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਯਕੀਂ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਰਾ ਰਹ ਬੁਰਦ
ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਮਰਦ-ਏ-ਹੱਕ ਸ਼ਵਦ

---

(4) 1. ਗਦਾਈ ਨਮੀ ਕੁਨਦ, ਸਰਗਰਦਾਂ ਨਬਾਸ਼ਦ
2. ਬਰਾਏ ਖ਼ੈਰਾਤ-ਓ-ਹਾਜਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਬਰ ਦਰ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ ਨਰਵਦ
(5) 1. ਪਾਕ-ਓ-ਅਕਦਸ-ਓ-ਮੁਨੱਜ਼ਾ
(6) 2. ਗਰ ਕਸੇ ਆਂ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਦਿਲਨਸ਼ੀਂ ਦਾਰਦ ਓ ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਹਾਸਿਲ ਕੁਨਦ ਈਂ ਅਸਰਾਰ ਰਾ ਆਂਕਸ ਬਦਾਨਦ

॥ ਮੰਨੈ ਨਾਨਕ ਭਵਹਿ ਨ ਭਿਖ ॥

۴) مَنّے نانک بھَوہِ[۱] نہ بھِکھ[۲]

॥ ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥

۵) اَیسانامُ نِرنجنُ[۱] ہوئے

॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ ੧੫ ॥

۶) جے کو مَنِّ جانَے[۱] مَنِ کوئِے

---

۴) [۱] گرانی نمی کُند، سرگرداں نباشد [۲] برائے خیرات وحاجتِ خود، بردرِ دُنیا نرود

۵) [۱] پاک واقدس ومنزّہ

۶) [۱] گرکسے آں اِسمِ حق رادلنشیں دارد وحقُّ الیقیں حاصِل کُند ایں اسرار را آنکس بداند.

---

۴) صاحِبِ حَقُّ الیقیں اہلِ رَضا   ہَست فارِغ نانَک اَز ہَر ما سِوا
بَر دَرِ دُنیا گدائی کَے کُند   اَز دَرِ حَق جائے دِیگر کَے رَوَد

تشریح

(ہیچ شَے راقلب حاجت مند نیست   اندرُونِ خانہ نعمت ہا بسے ایست)
کَے نَظر دارَد بہ اَسبابِ جہاں   زانکہ شاہِ فَقُر و عِرفانست آں
قانِع وشاکِر بحالِ خویش است   صَبر و تَسلِیم و غِنائش کیش است
جُملَہ مَخلُوقِ جہاں. دَر خِدمَتش   آید و طَلبد دُعا و برکتش

۵) اَقدَس و پاکست اِسمِ حَق چُنیں   لاشرِیک و بَرحَق و مُطلَق چُنیں

۶) لیکن اِیں اَسرار را داند کَسے   اَز حَقیقت اِیں سُخَن فَہمد کَسے
آنکہ دارَد اِسمِ حَق را دِلنَشیں   اَز کمالِ صِدق و اِیمان ویَقیں
مَنزِلِ حَقُّ الیَقیں را رَہ بُرَد   صاحِبِ تَسلِیم و مَرِدِ حق شَوَد

(2) ਮੰਨੈ ਪਰਵਾਰੈ[1] ਸਾਧਾਰੁ[2]॥

(3) ਮੰਨੈ ਤਰੈ[1] ਤਾਰੇ[2] ਗੁਰ ਸਿਖ॥

(2) 1. ਖ਼ੇਸ਼ਾਵੰਦ, ਖ਼ਾਨਦਾਨ, ਮੁਤਅਲਿੱਕੀਨ, ਅਕਾਰਿਬ ਅਹਲ-ਓ-ਅਯਾਲ, ਖ਼ੇਸ਼ਾਂ
2. ਰਿਹਾਈ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸ਼ਫ਼ਾਅਤ, ਨਿਜਾਤ, ਖ਼ਲਸੀ, ਰਸਤਗਾਰੀ

(3) 1. ਅਬੂਰ ਕੁਨਦ, ਨਿਜਾਤ ਯਾਬਦ
2. ਮੁਰੀਦਾਨ-ਓ-ਅਕੀਦਤਮੰਦਾਂ ਰਾ ਨੀਜ਼ ਬਰ ਕਿਨਾਰਾ ਰਸਾਨਦ ਵਅਬੂਰ ਕੁਨਾਨਦ ਵ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਓ-ਨਿਜਾਤ ਦਹਾਨਦ

2. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਨੇਕੂਨਿਹਾਦ
ਮਰਦ-ਏ-ਜ਼ਾਕਿਰ ਹਕ ਪਰਸਤ-ਏ-ਬਾ ਮੁਰਾਦ

ਅਕਰਿਬਾ-ਓ-ਅਹਲ-ਓ-ਖ਼ੇਸ਼ਾਵੰਦ ਰਾ
ਰਸਤਗਾਰੀ ਮੀ ਦਹਾਨਦ ਅਜ਼ ਖ਼ੁਦਾ

ਤਸ਼ਰੀਹ: (ਜੁਮਲਾ ਰਾ ਤਲਕੀਨ-ਏ-ਤਾਅਤ ਮੀ ਕੁਨਦ
ਬਹਰ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ਾਇਸ਼ ਸ਼ਫ਼ਾਅਤ ਮੀ ਕੁਨਦ)

(ਆਂ ਹਮਾ ਰਾ ਮੀ ਕੁਨਦ ਅਹਿਲ-ਏ-ਯਕੀਂ
ਮੁਖ਼ਲਸੀ ਗੀਰੰਦ ਤਾ ਮੁਤ-ਅੱਲਕੀਂ)

(ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਈਸ਼ਾਂ ਰਾ ਬਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਮਹਵਿੱਯਤ
ਮੀ ਰਸਾਨਦ ਬਰ ਕਿਨਾਰ-ਏ-ਆਫ਼ਿੱਯਤ)

3. ਅਹਲ ਈਮਾਨ-ਓ-ਯਕੀਂ ਮਰਦ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
ਬਿਗੁਜ਼ਰਦ ਅਜ਼ ਮੌਜ-ਏ-ਦਰਿਯਾ-ਏ-ਫ਼ਨਾ

ਅਜ਼ ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ-ਤਾਲਿਬ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਗ਼ਫ਼ੂਰ
ਬਹਰ-ਏ-ਆਲਮ ਰਾ ਕੁਨਦ ਸਾਲਿਕ ਅਬੂਰ

ਮੀ ਬੁਰਦ ਹਮਰਹ ਮੁਰੀਦਾਂ ਬਰ ਕਿਨਾਰ
ਪੈਰਵਾਂ ਰਾ ਨੀਜ਼ ਬਿਕੁਨਦ ਰਸਤਗਾਰ

(ਅਜ਼ ਸ਼ਫ਼ਾਅਤ ਜੁਮਲਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ-ਏ-ਅਜ਼ੀਜ਼
ਸਾਹਿਲ-ਏ-ਮਕਸੂਦ ਰਾ ਯਾਬੰਦ ਨੀਜ਼

ਜ਼ਾਂਕਿ ਈਸ਼ਾਂ ਰਾ ਹਿਦਾਯਤ ਕਰਦਾ ਅਸਤ
ਹੁਕਮ-ਏ-ਯਾਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਤਾਅਤ ਕਰਦਾ ਅਸਤ

॥ ਮੰਨੈ ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ ॥

۲) مَنّے پرواریے[1] سادھارُ[2]

॥ ਮੰਨੈ ਤਰੈ ਤਾਰੇ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ॥

۳) مَنّے ترے[1] تارے[2] گُورُ سِکھ

۲) صاحِبِ حَقُّ الیَقِیں نیکو نہاد مَردِ ذاکر حق پرستِ با مُراد
اَقرِبا و اہل و خویشاوند را رَستگاری می دہاند از خُدا

تشریح

(جُملہ را تلقین طاعت میکُنَد بہرِ بخشائش شفاعت میکُنَد)
(آں ہمہ را میکُنَد اہلِ یقیں مخلصی گیرند تا مُتعلّقیں)
(بَخشد ایشاں را بذکرش محوِیّت می رساند بر کنارِ عافیّت)

۳) اہلِ ایمان و یقیں مَردِ خُدا بگُذرد از موجِ دریائے فنا
اَز طُفیلِ طاعت و ذِکرِ غفور بحرِ عالَم را کُند سالِکِ عُبور
می بَرد ہمرہ مُریداں بر کنار پَیرواں را نیز بکُند رستگار
(اَز شَفاعت جُملہ شاگردِ عزیز ساحِلِ مقصود را یابند نیز)
(زانکہ ایشاں را ہدایت کردہ است حُکمِ یادو ذِکر وطاعت کردہ است)

۲) [1] خویشاوند، خاندان، مُتعلّقین، اقارب، اہل وعِیال، خویشاں [2] رہائی، آزادی، شفاعت، نجات، مخلصی، رستگاری

۳) [1] عُبور کُند، نجات یابد [2] مُریدان وعقِید تمندان رانِیز برکنارہ رساند وعُبور کُنانَد و بخشِش ونجات دہاند

(5) ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ[1] ਹੋਇ॥

(6) ਜੇ[1] ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ[2] ਮਨਿ[3] ਕੋਇ॥14॥

ਪਾਉੜੀ 15

(1) ਮੰਨੈ ਪਾਵਹਿ[1] ਮੋਖੁ[2] ਦੁਆਰੁ[3]॥

5. ਅਕਦਸ-ਓ-ਪਾਕਸਤ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਚੁਨੀਂ
ਲਾ ਸ਼ਰੀਕ-ਓ-ਬਰ ਹਕ-ਓ-ਮੁਤਲਕ ਚੁਨੀਂ

6. ਆਂ ਕਸੇ ਦਾਨਦ ਵਲੇ ਈਂ ਰਾਜ਼-ਏ-ਹਕ
ਹਰ ਕਿ ਅਜ਼ ਹਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਖ਼੍ਵਾਨਦ ਸਬਕ

ਅਜ਼ ਖ਼ੁਲੂਸ-ਓ-ਸਿਦਕ-ਓ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਯਕੀਂ
ਦਰ ਦਿਲ-ਓ-ਜਾਂ ਇਸਮ-ਏ-ਹਕ ਦਾਰਦ ਮਕੀਂ

ਜ਼ਾਕਿਰਸ਼ ਗਰਦਦ ਚੁਨਾਂ ਮਰਦ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
ਕਰਦ ਹਮ ਆਹੰਗ ਇਸਮ-ਓ-ਜਿਸਮ ਰਾ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਪਾਂਜ਼ਦਹੁਮ

1. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਯਕੀਂ
ਆਂਕਿ ਦਾਰਦ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਦਰ ਦਿਲ ਮਕੀਂ

(ਜੁਮਲਾ ਮਹਸੂਸਾਤ ਰਾ ਬਿਗੁਜ਼ਾਸ਼ਤਾ
ਗਰਦਦ ਅਜ਼ ਬੰਦ-ਏ-ਤਅੱਲੁਕਹਾ ਰਿਹਾ

ਯਾਬਦ ਅਜ਼ਹੱਕ ਰਸਤਗਾਰੀ-ਓ-ਨਿਜਾਤ
ਦਰ ਹਯਾਤ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼-ਓ-ਹਮ ਬਅਦ-ਏ-ਹਯਾਤ

ਬਾਬ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਬਰ ਚੁਨੀਂ ਬੰਦਾ ਕੁਸ਼ਦ
ਰਸਤਗਾਰ-ਓ-ਨਾਜੀ-ਓ-ਵਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ

---

(5) 1. ਪਾਕ, ਮੁਕੱਦਸ, ਮੁਨੱਜਾ, ਕੁੱਦੂਸ

(6) 1. ਗਰ ਕਸੇ ਆਂ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਦਰਦਿਲ ਜਾ ਗਜ਼ੀਂ ਦਾਰਦ ਵ ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਹਾਸਿਲ ਕੁਨਦ ਵ ਇਸਮ-ਓ-ਜਿਸਮ ਰਾ ਹਮਆਹੰਗ ਬਿਕੁਨਦ
(ਨੋਟ : ਪੂਰੀ ਪੰਕਤੀ ਦਾ ਹੀ ਮਤਲਬ (ਅਰਥ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਕਤੀਆ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ-ਓਗ.ਅਤ;ਜਵਕਗ.ਵਰਗ)

ਪਾਉੜੀ 15

(1) 1. ਬਿਯਾਬਦ
2. ਨਿਜਾਤ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਮਗ਼ਫ਼ਿਰਤ
3. ਦਰ, ਬਾਬ

॥ ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥

۵) اَیسانامُ نِرنجنُ[1] ہوئے

॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ ੧੪ ॥

۶) جے[1] کو مَنِّ[2] جانَے مَنِ[3] کوئے

॥ ਮੰਨੈ ਪਾਵਹਿ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ ॥

پوڑی ۱۵ ۱) مَنّے پاوہِ[1] موکھُ[2] دُآرُ[3]

۵) اقدس و پاکست اِسمِ حق چنیں
لاشریک برحق و مُطلق چنیں

۶) آنکسے داند ولے ایں رازِ حق
ہر کہ از حقُّ الیقیں خواند سبق
از خلوص و صِدق و ایمان و یقیں
در دِل و جاں اِسمِ حق دارد مکیں
ذاکرش گردد چناں مردِ خُدا
کرد ہم آہنگ اِسم و جسم را

مَنزِلِ پانزدہم

۱) صاحبِ ایمان و تسلیم و یقیں — آنکہ دارد اِسمِ حق در دِل مکیں
(جملہ محسوسات را بگذاشتہ — گردد از بندِ تعلُّق ہا رہا)
یابد از حق رستگاری و نجات — در حیاتِ خویش و ہم بعدِ حیات
بابِ بخشش بر چنیں بندہ کُشد — رستگار و ناجی و واصِل شود

۵) ۱ پاک، مقدّس و منزّہ، قُدوس

۶) ۱ گرکسے آں اِسم حق را در دِل جاگزیں دارد و حقُّ الیقین حاصِل کند و اِسم و جسم را ہم آہنگ بکند ۲ ۳

۱۵ ۱) ۱ بیابد ۲ نجات و بخشش، مغفرت ۳ در، باب

(4) ਮੰਨੈ[1] ਧਰਮ[2] ਸੇਤੀ[3] ਸਨਬੰਧੁ[4]॥

4. ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਮੌਲਾ ਜ਼ਿ ਮਲਕ-ਉਲ-ਅਦਲ ਰਾ
ਆਸ਼ਨਾਈ ਹਸਤ-ਓ-ਰਬਤ-ਓ-ਵਾਸਤਾ

ਤਸ਼ਰੀਹ: (ਬੰਦਾ-ਏ-ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਏ-ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼
ਜ਼ਾਕਿਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਏ ਕਾਰਸਾਜ਼)

ਕਲਬ-ਓ-ਸੀਨਾ ਮਖ਼ਜ਼ਨ-ਏ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਦੀਂ
ਬਾਤਿਨਸ਼ ਪੁਰ ਨੂਰ ਅਜ਼ ਸ਼ਮਅ-ਏ-ਯਕੀਂ

ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਬ ਹਿਫ਼ਜ਼-ਏ-ਹੱਕ ਬਵਦ
ਕੈ ਜ਼ਿ ਮਲਕ-ਉਲ-ਮੌਤ ਜ਼ਰਬਸ਼ ਮੀ ਸ਼ਵਦ

ਹੇਚ ਬਾਕ ਊਰਾ ਜ਼ਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੀਸਤ
ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਮਰਗ-ਓ-ਜ਼ੀਸਤ ਦਰ ਤਖ਼ਈਲ ਨੀਸਤ

ਵਕਤ-ਏ-ਆਖ਼ਿਰ ਚੂੰ ਬਮਰਦ-ਏ-ਹੱਕ ਰਸਦ
ਅਜ਼ ਅਦਬ ਰੂਹਸ਼ ਜ਼ਿ ਤਨ ਬੇਰੂੰ ਕਸ਼ਦ

ਨੀਜ਼ ਆਂ ਰਾ ਮਲਕ-ਉਲ-ਅਦਲ-ਓ-ਜਜ਼ਾ
ਬਰ ਦਰ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਬੁਰਦ ਬਅਦ-ਏ-ਫ਼ਨਾ

ਵਸਲ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਪਾਕ ਬਾਸ਼ਦ ਹਾਸਿਲਸ਼
ਨੀਜ਼ ਕੁਰਬ-ਏ-ਹਕ ਨਿਜਾਤ-ਓ-ਮਨਜ਼ਿਲਸ਼

---

(4) 1. ਮਲਕ-ਉਲ-ਮੌਤ, ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਅਜ਼ਨਿਗਾਹ-ਏ-ਅਦਬ-ਓ-ਮਹੱਬਤ ਬੀਨਦ ਵ ਸਲੂਕ-ਏ-ਖ਼ਾਸ ਰਵਾ ਦਾਰਦ ਗੋਯਾ ਇਤਿਹਾਦ-ਓ-ਇਲਾਕਾ ਬਵਦ
2. ਧਰਮ, ਮਲਕ-ਉਲ-ਅਦਲ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ-ਏ-ਅਦਲ-ਓ-ਜਜ਼ਾ
3. ਹਮਰਾਹ, ਬਾ
4. ਇਲਾਕਾ, ਸ਼ਿਰਕਤ, ਨਿਸਬਤ, ਕਰੀਬ, ਵਾਸਤਾ, ਰਬਤ, ਯਗਾਨਗਤ, ਇਤਿਹਾਦ, ਰਿਸ਼ਤਾ, ਤਅੱਲੁਕ, ਮੁਵਾਫ਼ਿਕਤ, ਉਲਫ਼ਤ

|| ਮੰਨੈ ਧਰਮ ਸੇਤੀ ਸਨਬੰਧੁ ||

۴) مَنّے[1] دَھرم[2] سیتی[3] سنبنّدھ[4]

۴) عارفِ مَولا زِمَلکُ العدَل را
آشنائی ہَست و رَبط و وَاسطہ

تشریح

(بندۂ پَروردگارِ بے نِیاز — ذاکرِ اِسمِ خُدائے کارساز)
قلب و سِینہ مخزنِ ایمان و دِین — باطنش پُر نور از شمعِ یقیں
طالِبِ صادِق بہ حِفظِ حق بوَد — کے زِمَلکُ الموت ضَربش میرَسد
ہیچ باک اُو را زِعزرائیل نیست — فِکرِ مرگ و زیست در تخیل نیست
وَقتِ آخر چُوں بمرِ دِحق رَسَد — از اَدَب رُوحش زِتَن بیرُوں کُند
نیز آں را مَلکُ العدل و جزا — بَر دَرِ بخشش بَرَد بعدِ فَنا
وَصلِ رَبّ پاک باشَد حاصِلش — نیز قُربِ حق نجات و منزلش

۴) [1] مَلکُ الموت، مردانِ حق را از نگاہِ ادب و محبت بیند و سلوکِ خاص رَوادارد گویا اتحاد و علاقہ بوَد
[2] دَھرم، مَلکُ العدل، فرِشتۂ عدل و جزا [3] ہمراہ، با [4] عِلاقہ، شرکت، نسبت، قُربت
واسطہ، ربط، یگانگت، اتحاد، رِشتہ، تعلُّق، موافِقت، اُلفت

(3) ਮੰਨੈ[1] ਮਗੁ[2] ਨ ਚਲੈ[3] ਪੰਥੁ[4]॥

3. ਅਹਲ-ਏ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਯਕੀਨ ਆਂ ਨੇਕ ਨਾਮ
ਕੈ ਰਵਦ ਅਜ਼ ਦਹਿਰ ਬਿਤਰੀਕ-ਏ-ਅਵਾਮ

ਰਾਹ-ਏ-ਆਲਮਿਯਾਂ ਨਗੀਰਦ ਜ਼ੀਨਹਾਰ
ਰਹ ਜੁਦਾ ਮਨਜ਼ਿਲ ਜੁਦਾ ਦੀਗਰ ਸ਼ਿਆਰ

ਰਹਰਵ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ-ਅ ਅਲਾਹਿਦਾ ਰਾਹ ਬਵਦ
ਅਜ਼ਰਹ-ਏ-ਖ਼ਾਸਾਂ ਬਿਕੁਰਬ-ਏ-ਹੱਕ ਰਵਦ

ਤਸ਼ਰੀਹ: ਜੱਨਤੇ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਨਤਰਸਦ ਅਜ਼ ਜਾਹੀਮ
ਮਰਦ-ਏ-ਹੱਕ ਬਿਰਵਦ ਬਿਰਾਹ-ਏ-ਮੁਸਤਕੀਮ

ਅਹਿਲ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ ਮੁਬਤਲਾ-ਏ-ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼ਾਤ
ਹਸਤ ਆਂ ਫ਼ਾਰਿਗ ਜ਼ਿ ਜੁਮਲਾ ਕਾਇਨਾਤ

ਮਰਦਮਾਂ ਦਰ ਹਸਰਤ-ਓ-ਬੀਮ ਓ ਰਿਜਾ
ਤਾਲਿਬਸ਼ ਬਿਗੁਜ਼ਾਸ਼ਤਾ ਹਰ ਮਾ ਸਿਵਾ

ਕਾਬਿਜ਼-ਏ-ਅਰਵਾਹ ਬਾ ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਰੱਬ
ਪੇਸ਼ ਮੀ ਆਯਦ ਜ਼ਿ ਨਰਮੀ-ਓ-ਅਦਬ

ਦਰਮਿਯਾਨ-ਏ-ਹੱਕ-ਓ-ਆਂ ਹੱਕ ਆਸ਼ਨਾ
ਦਖ਼ਲ-ਏ-ਮਲਕ-ਉਲ-ਮੌਤ ਕਾ ਬਾਸ਼ਦ ਕੁਜਾ

ਚੂੰ ਸੁਏ ਮੁਲਕ-ਏ-ਅਦਮ ਰਾਹੀ ਸ਼ਵਦ
ਅਜ਼ ਰਹ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਬਦਰਗਾਹਸ਼ ਰਵਦ

---

(3) 1. ਸਾਲਿਕ-ਏ-ਰਾਹ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਮਸ਼ਰਬ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼-ਓ-ਰਾਹ-ਏ-ਜੁਦਾ ਦਾਰਦ ਵ ਬਰ ਜਾਦਾ-ਏ-ਅਵਾਮ ਨਮੀਂ ਰਵਦ ਬਲਕਿ ਅਜ਼ ਰਾਹ-ਏ-ਯਕੀਨ-ਓ ਤਾਅਤ ਬਹਜ਼ੂਰਸ਼ ਰਸਦ ਵਲੇ ਅਹਲ-ਏ-- ਦੁਨਿਯਾ ਅਜ਼ ਹਸਰਤ-ਓ-ਅਫ਼ਸੋਸ-ਓ-ਬੀਮ-ਓ-ਰਿਜਾ-ਓ-ਗਰਿਫ਼ਤਾਰ-ਏ-ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼ਾਤ-ਓ-ਲੱਜ਼ਾਤ-ਏ-ਨਫ਼ਸਾਨੀ ਰਾਹ-ਏ-ਅਦਮ ਗੀਰੰਦ ਨੀਜ਼ ਮਲਕ-ਉਲ-ਮੌਤ ਬ ਈਸ਼ਾਂ ਸਲੂਕ-ਏ-ਜੁਦਾਗਾਨਾ ਹਸਬ-ਏ-ਹੈਸਿਯਤ-ਏ-ਆਮਾਲ ਦਾਰਦ
2. ਰਾਹ, ਜਾਦਾ
3. ਨਰਵਦ
4. ਸ਼ਿਆਰ, ਤਰੀਕਾ, ਮਸ਼ਰਬ

॥ ਮੰਨੈ ਮਗੁ ਨ ਚਲੈ ਪੰਥੁ ॥

۳) مَنّے[۱] مگ[۲] نہ چلے[۳] پَنتھ[۴]

۳) [۱] سالِکِ راہِ خُدا مشربِ خویش وراہ جُدا دارَد و بر جادۂ عوام نمی روَد بلکہ اَز راہِ یقین وطاعت بحضورش رسد و لے اہلِ دُنیا از حسرت واَفسوس و بیم ورَجا و گرفتارِ خواہشات ولذّاتِ نفسانی راہِ عدم گیرند نیز مَلک الموت بہ ایشاں سلوکِ جُداگانہ حسبِ حیثّیتِ اَعمال دارَد۔
[۲] راہ، جادہ　[۳] نروَد　[۴] شُعار، طریقہ، مشرَب، راہ

۳) اہلِ تسلیم و یقیں آں نیک نام
گے رَود اَز دہر بطریقِ عَوام
راہِ عالَمیاں نگیرَد زِینہار
رَہ جُدا منزِل جُدا دِیگر شعار
رَہرَوِ حَق را علیحدا رَہ بوَد
اَز رَہِ خَاصاں بقُرب حَق رَسَد

تشریح

جنّتے خواہد نترسد اَز جحیم　　مَردِ حَق برَود براہِ مُستقیم
اہلِ دُنیا مُبتلائے خواہشات　　ہست آں فارِغ زِجُملہ کائنات
مردماں دَر حَسرت و بیم و رَجا　　طالِبش بگُذاشتہ ہَر ماسِوا
قابِضِ اَروَاح با مَردانِ رَبّ　　پیش می آید زِنَرمی و اَدَب
درمیانِ حَقّ و آں حَق آشنا　　دَخل مَلکِ المَوت را باشد کُجا
چُوں سُوئے مُلکِ عدَم راہی شود　　اَز رَہِ بخشِش بدَرگاہَش رَود

ਪਾਉੜੀ 14

(1) ਮੰਨੈ ਮਾਰਗਿ[1] ਠਾਕ[2] ਨ ਪਾਇ॥

(2) ਮੰਨੈ ਪਤਿ[1] ਸਿਉ[2] ਪਰਗਟੁ[3] ਜਾਇ॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਚਹਾਰਦਹੁਮ

1. ਆਰਿਫ਼-ਓ-ਅਹਲ-ਏ-ਯਕੀਨ-ਓ-ਆਸ਼ਨਾ
ਦਰ ਰਹ-ਏ-ਹੱਕ ਮਰਦ-ਏ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਰਜ਼ਾ

ਮਾਨਿਅ-ਓ-ਹਾਇਲ ਨ ਬੀਨਦ ਹੇਚ ਸੱਦ
ਰਫ਼ਤਾ ਰਫ਼ਤਾ ਬਰਸਰ-ਏ-ਮਨਜ਼ਿਲ ਰਸਦ

2. ਦਰ ਦਿਲ-ਓ-ਜਾਂ ਅਜ਼ ਯਕੀਨ-ਓ-ਇਅਤਕਾਦ
ਆਂਕਹਿ ਦਾਰਦ ਯਾਦ-ਏ-ਆਂ ਰੱਬ-ਉਲ-ਇਬਾਦ

ਤਸ਼ਰੀਹ:

ਬਾ ਖ਼ੁਦਾ ਯਸ਼ ਮਹਵਿੱਯਤ ਬਾਸ਼ਦ ਮੁਦਾਮ
ਵਕਫ਼-ਏ-ਤਾਅਤ ਹਸਤ-ਓ-ਜ਼ਾਕਿਰ-ਸੁਬਹ-ਓ-ਸ਼ਾਮ

ਦਿਲ ਬਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਹਕੀਕਤ ਆਸ਼ਨਾ
ਦੌਲਤ-ਏ-ਈਮਾਨਦਾਰ ਕਲਬ-ਏ-ਸਫ਼ਾ

ਤੋਸ਼ਾ-ਏ-ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਨੇਕੂਹਮਰਹਸ਼
ਵਿਰਦ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਆਜ਼ਮ-ਏ-ਹੂਹਮਰਹਸ਼

ਬਿਗਜ਼ਰਦ ਬਾ ਇੱਜ਼ਤ ਅਜ਼ ਬਹਰ-ਏ-ਫ਼ਨਾ
ਆਸ਼ਕਾਰਾ ਮੀ ਰਵਦ ਮਰਦ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ

ਸੁਰਖ਼ਰੂਪਾਕੀਜ਼ਾ ਬਿਰਸਦ ਪੇਸ਼-ਏ-ਹੱਕ
ਬਾਜ਼ ਯਾਬਦ ਮਿਹਰ-ਓ-ਫ਼ਜ਼ਲ-ਏ-ਬੇਸ਼-ਏ-ਹੱਕ

ਪਾਉੜੀ 14

(1) 1. ਰਾਹ, ਜਾਦਾ
2. ਮਾਨਿਅ-ਓ-ਹਾਇਲ, ਸੱਦ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ

(2) 1. ਇੱਜ਼ਤ, ਆਬਰੂ, ਹੁਰਮਤ
2. ਬਾ, ਮਅ
3. ਆਜ਼ਾਦ, ਆਸ਼ਕਾਰਾ, ਸਰੀਹ, ਜ਼ਾਹਿਰ, ਇਲਾਨੀਯਾ, ਹਵੈਦਾ, ਸਰੀਹਨ, ਮਸ਼ਹੂਰ, ਨਮੂਦਾਰ, ਪਾਕੀਜ਼ਾ

॥ ਮੰਨੈ ਮਾਰਗਿ ਠਾਕ ਨ ਪਾਇ ॥

پوڑی ۱۴　۱)　مَنّے مارگِ[۱] ٹھاک[۲] نہ پائے

॥ ਮੰਨੈ ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਜਾਇ ॥

۲)　مَنّے پَتِ[۱] سِیُوْ[۲] پَرگٹُ[۳] جائے

۱۴　۱) [۱] راہ، جادہ [۲] مانع وحائل، سَد، مُشکل

۲) [۱] عزّت، آبرو، حُرمت [۲] با، مع [۳] آزاد، آشکارا، صرِیح، ظاہر، اعلانیہ، ہویدا، صریحاً، مشہور، نمودار، پاکیزہ

مَنزلِ چہاردَہم

۱) عارِف و اہلِ یقین و آشنا　دَر رہِ حق مَردِ تسلیم و رَضا
مانِع و حائل نہ بیند ہیچ سَد　رَفتہ رَفتہ بَر سَرِ مَنزِل رَسَد

۲) دَر دِل و جاں اَز یقین و اِعتقاد　آنکہ دارَد یادِ آں رَبُّ العِباد
(با خُدا ایش محوِیّت باشَد مَدام　وَقفِ طاعت ہست وذاکرِ صُبح وشام

تشریح

دِل بِعرفان و حَقیقت آشنا　دَولتِ اِیمان دَر قلبِ صَفا
توشہَ اَعمالِ نیکُو ہمرہَش　وِردِ اِسمِ اَعظمِ ھُوہمرہَش)
بگُذرَد با عِزّت اَز بَحرِ فَنا　آشکارا میرَود مَردِ خُدا

(سُرخُرو پاکیزہ بَرسد پیشِ حق　باز یابَد مِہر وفضلِ بیشِ حق)

(3) ਮੰਨੈ ਮੁਹਿ[1] ਚੋਟਾ[2] ਨਾ ਖਾਇ[3]॥

(4) ਮੰਨੇ ਜਮ[1] ਕੈ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਇ॥

(5) ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ॥

(6) ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ[1] ਮਨਿ ਕੋਇ॥ 13॥

3. ਆਂਕਿ ਅਜ਼ ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਤਾਅਤ ਬੁਰਦ
ਜ਼ਰਬਾ-ਏ-ਨਫ਼ਸਾਨੀ ਕੈ ਰੂਯਸ਼ ਖ਼ੁਰਦ

ਵਸਵਸਾ-ਓ-ਵਹਿਮ-ਓ-ਸ਼ੱਕ, ਬੀਮ-ਓ-ਰਜਾ
ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਕਲਬ-ਏ-ਮੁਤਮਇਨ-ਬਾਸ਼ਦ ਕੁਜਾ

ਤਸ਼ਰੀਹ: ਖ਼ੌਫ਼-ਏ-ਮਲਕ-ਉਲ-ਮੌਤ ਈਮਾਂਦਾਰ ਰਾ
ਦਰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਸਾਜ਼ਦ ਮੁਬਤਲਾ

ਕੈ ਦਿਲਸ਼ ਅਜ਼ ਮਰਗ ਮੀ ਗੀਰਦ ਹਿਰਾਸ
ਜਮਏ ਖ਼ਾਤਿਰ ਦਾਰਦ ਆਂ ਈਜ਼ਦ ਸ਼ਨਾਸ

ਦਰ ਤਨਾ ਸੁਖ਼ ਕੈ ਬਿਯੁਫ਼ਤਦ ਅਹਿਲ-ਏ-ਹੱਕ
ਅਜ਼ ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ ਬਾਸ਼ਦ ਵਸਲ-ਏ-ਹੱਕ

4. ਆਂਕਿ ਦਾਰਦ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਬੇਨਿਯਾਜ਼
ਕੈ ਕਵਦ ਹਮਰਾਹ-ਏ-ਮਲਕ-ਉਲ-ਮੌਤ ਬਾਜ਼

ਤਸ਼ਰੀਹ: ਹਸਤ ਨਾਜੀ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ
ਦਰ ਤਨਾਸੁਖ ਬਾਜ਼ ਕੈ ਉਫ਼ਤਦ ਚੁਨੀਂ

ਕੈ ਸ਼ਵਦ ਅਜ਼ ਕਾਬਿਜ਼-ਏ-ਅਰਵਾਹ ਖ਼੍ਵਾਰ
ਵਾਸਿਲ-ਏ-ਹਕ ਬੰਦਾ-ਏ-ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ

5. ਅਕਦਸ-ਓ-ਪਾਕ ਅਸਤ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਚੁਨੀਂ
ਨਾ ਸ਼ਰੀਕ-ਓ-ਬਰ ਹਕ-ਓ-ਮੁਤਲਿਕ ਚੁਨੀਂ

6. ਲੇਕਿਨ ਆਂ ਦਾਨਦ ਖ਼ਬਰ ਅਜ਼ ਰਾਜ਼ਹਾ
ਮੀ ਸ਼ਵਦ ਅਜ਼ ਮਅਰਫ਼ਤ ਆਂ ਆਸ਼ਨਾ

ਅਜ਼ ਖ਼ਲੂਸ-ਓ-ਸਿਦਕ-ਓ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਯਕੀਂ
ਆਂਕਿ ਦਾਰਦ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਦਰ ਦਿਲ ਮਕੀਂ

---

(3) 1. ਚਿਹਰਾ, ਰੁਖ਼, ਰੂਏ
2. ਜਦ, ਜ਼ਰਬ, ਜ਼ਰਬਾ, ਜ਼ਰਬਤ-ਏ-ਨਫ਼ਸਾਨੀ ਵਸਵਸਾ ਵਹਿਮ-ਓ-ਸ਼ੱਕ, ਬੀਮ-ਓ-ਰਜਾ, ਖ਼ੌਫ ਉ-ਖ਼ਤਰ-ਓ-ਤਨਾਸੁਖ਼ ਵਗੈਰਾ
3. ਨਖ਼ੁਰਦ, ਨਰਸਦ

(4) 1. ਜਮ:-ਮਲਕ-ਉਲ-ਮੌਤ, ਕਾਬਿਜ਼-ਏ-ਅਰਵਾਹ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ-ਏ-ਮੌਤ

(5) 1. ਪਾਕ, ਮੁਕੱਦਸ, ਕੁੱਦੂਸ

(6) 1. ਆਂਕਿ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਦਰ ਦਿਲ ਜਾ ਗਜੀਂ ਦਾਰਦ ਵ ਬਰ ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਰਸਦ

॥ ਮੰਨੈ ਮੁਹਿ ਚੋਟਾ ਨਾ ਖਾਇ ॥

۳) مَنّے مُہِ[1] چوٹا[2] نہ کھائے[3]

॥ ਮੰਨੈ ਜਮ ਕੈ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਇ ॥

۴) مَنّے جَم[1] کے ساتھِ نہ جائے

॥ ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥

۵) اَیسانامُ نِرنجنُ[1] ہوئے

॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ ੧੩ ॥

۶) جے کومنِّ جانئے[1] منِ کوئے

۳) ۱ چہرہ، رُخ، رُوئے ۲ زَد، ضَرب، ضربہ، ضَربتِ نفسانی، وَسوسہ ووہم وشک، بیم ورَجا، خَوف وخطر وتناسخ وغیرہ ۳ نخُورد، نرَسد

۴) ۱ جَم: مَلک الموت، قابض ارواح، فرِشتۂ مَوت ۵) ۱ پاک، مقدّس، قدّوس

۶) ۱ آنکہ اِسمِ حق رادردلِ جاگزیں دارد، برحق الیقین رسَد

۳) آنکہ اَز حَقُّ الیَقیں طاعَت کُنَد   ضَربۂ نَفسانی کے رُویش خُورَد
وسوَسہ و وہم و شکّ بیم و رَجا   نزد قلبِ مُطمئِن باشَد کُجا؟

تشریح

خَوفِ ملکُ المَوت ایماں داررا   در پریشانی نسازَد مُبتَلا
کے دِلَش اَز مرگ می گیرد ہراس   جَمعِ خاطِر دارَد آں ایزَد شِناس
دَر تناسُخ کے بیُفتَد اہلِ حَق   اَز طُفیلِ ذِکر باشَد وصلِ حَق

۴) آنکہ دارَد ذِکرِ رَبِّ بے نیاز   کے رَوَد ہمراہِ مَلک المَوت باز

تشریح

ہست ناجی صاحبِ حَقُّ الیَقیں   دَرتناسُخ باز کے اُفتد چُنیں تشریح
کے شَوَد اَز قابِضِ اَرواح خوار   واصِلِ حَق بندَہ پروَردگار

۵) اقدس و پاک است اسمِ حق چُنیں   لاشریک و برحَق و مُطلق چُنیں

۶) لیکن آں داند خَبر از رَازہا   میشَود اَز مَعرفَت آں آشنا
اَز خلُوص وصِدق و ایمان ویقیں   آنکہ دارَد اِسمِ حَق دَر دِل مَکیں
(بَر رَہِ حَقُّ الیَقیں راہی شَوَد   لذّتِ سِرِّ حَقیقَت را چَشَد)

ਪਾਉੜੀ 13

1. ਮੰਨੈ ਸੁਰਤਿ ਹੋਵੈ ਮਨਿ ਬੁਧਿ॥

2. ਮੰਨੈ ਸਗਲ ਭਵਣ ਕੀ ਸੁਧਿ॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀਜ਼ਦਹੁਮ

1. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਤਸਲੀਮ ਰਾ ਕਲਬ-ਓ-ਜ਼ਮੀਰ
ਮੀ ਸ਼ਵਦ ਸਾਫ਼-ਓ-ਰਸਾ ਪਾਕ-ਓ-ਮੁਨੀਰ

ਫ਼ਹਿਮ-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਖ਼ਿਰਦ ਹੋਸ਼-ਓ-ਹਵਾਸ
ਦਾਨਿਸ਼-ਓ-ਦਾਨਾਈ-ਓ-ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਕਿਯਾਸ

ਅਜ਼ ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਯਕੀਂ
ਮਅਰਫਤ ਹਾਸਿਲ ਕੁਨਦ ਗਰਦਦ ਮੁਬੀਂ

(ਚੂੰ ਬਿਗੁੰਜਦ ਦਰਦਿਲ-ਓ- ਜਾਂ ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕ
ਆਸ਼ਨਾ ਅਜ਼ ਹੱਕ ਸ਼ਵਦ ਈਂ ਮੁਸ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ਾਕ
ਮਅਦਿਨ-ਏ-ਅਨਵਾਰ ਕਲਬ-ਓ-ਦਿਲ ਸ਼ਵਦ
ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ)

2. ਆਂਕਿ ਦਰ ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਬਾਸ਼ਦ ਬਸ਼ਰ
ਗੀਰਦ ਅਜ਼ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨਸ਼ ਖ਼ਬਰ

ਅਜ਼ ਹਕੀਕਤਹਾ-ਏ-ਆਲਮ ਜੁਮਲਗੀ
ਮਰਦ-ਏ-ਹੱਕ ਯਾਬਦ ਰੁਮੂਜ਼-ਏ-ਮਅਨਵੀ

(ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਚੂੰ ਬਿਦਿਲ ਦਾਰਦ ਮਕੀਂ
ਰੌਸ਼ਨੀ-ਓ-ਕਸ਼ਫ਼-ਏ-ਬਾਤਿਨ ਸ਼ੁਦ ਅਜ਼ੀਂ)

ਪਾਉੜੀ 13

(1) 1. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਯਕੀਨ-ਓ-ਈਮਾਨ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਰਾ
2. ਜ਼ਮੀਰ, ਫ਼ਿਕਰ, ਖ਼ਿਯਾਲ-ਓ-ਕਿਯਾਸ, ਬਾਤਿਨ, ਹੋਸ਼-ਓ-ਹਵਾਸ
3. ਕਲਬ, ਦਿਲ, ਨਫ਼ਸ
4. ਦਾਨਿਸ਼, ਦਾਨਾਈ, ਖ਼ਿਰਦ, ਇਦਰਾਕ, ਇਰਫ਼ਾਨ, ਇਲਮ-ਓ-ਫ਼ਹਮ

(2) 1. ਜੁਮਲਾ, ਹਮਾ
2. ਆਲਮ, ਹਕੀਕਤ, ਅਸਰਾਰ-ਓ-ਰੁਮੂਜ਼, ਨਿਕਾਤ
3. ਖ਼ਬਰ, ਇਦਰਾਕ, ਇਰਫ਼ਾਨ, ਕਸ਼ਫ਼, ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ, ਇਲਮ

॥ ਮੰਨੈ ਸੁਰਤਿ ਹੋਵੈ ਮਨਿ ਬੁਧਿ ॥

پوڑی ۱۳　۱)　مَنّے[1] سُرتِ[2] ہووَے مَنِ[3] بُدھِ[4]

॥ ਮੰਨੈ ਸਗਲ ਭਵਣ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥

۲)　مَنّے سگل[1] بھوَن[2] کی سُدھِ[3]

۱۳۔ ۱)　ا ضمیر، فِکر، خیال وقیاس، باطن، ہوش حواس　۲ قلب، دِل نفس　۳ دانش، دانائی، خِرد، اِدراک، عرفاں، عِلم وفہم　۴ صاحبِ تسلیم ویقین وایمانِ کامل را

۲)　ا جُملہ، ہمہ　۲ عالَم، حقیقت، اَسرار ورموز، نِکات　۳ خبر، اِدراک وعرفان، کشف، مُشاہدہ، عِلم

منزلِ سیزدہم

۱)　صاحِب تسلیم را قلب و ضمیر　میشوَد صاف ورَسا پاک ومُنیر
فہم واِدراک وخرَد ہوش وحواس　دانش و دائی و فکر و قیاس
اَز طُفیلِ ذِکر و اِیمان ویقیں　مَعرفت حاصِل کُند گردَد مُبیں
(چوں بگنجد دردِل وجانِ اِسمِ پاک　آشنا اَز حقِّ شَود اِیں مُشتِ خاک
مَعدِنِ اَنوار قلب و دِل شَود　مَنزِلِ حَقُّ الیَقیں حاصِل شَود)

۲)　آنکہ دَر حَقُّ الیَقیں باشَد بَشر
گیرَد اَز اَسرارِ عِرفانَش خَبر
اَز حَقیقت ہائے عالَم جُملگی
مَردِ حَق یابَد رمُوزِ مَعنوی
(اِسمِ حَق راچوں بدِل دارَد مکیں)
روشنی وکشفِ باطِن شُد اَزیں

(3) ਕਾਗਦ[1] ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣ[2] ਹਾਰ॥

(4) ਮੰਨੇ[1] ਕਾ ਬਹਿ[2] ਕਰਨਿ[3] ਵੀਚਾਰ॥

(5) ਐਸਾ[1] ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ[2] ਹੋਇ॥

(6) ਜੇ[1] ਕੋ ਮੰਨਿ[2] ਜਾਣੈ ਮਨਿ[3] ਕੋਇ॥12॥

3. ਕਾਗ਼ਜ਼-ਓ-ਕਲਮ-ਓ-ਨਵੀਸੰਦਾ ਕੁਦਾਮ
ਆਂਕਿ ਬਿਕੁਨਦ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਆਂ ਸਾਹਿਬ ਮੁਕਾਮ

4. ਬਹਰ-ਏ-ਆਂ ਸਾਹਿਬ ਯਕੀਂ ਦਾਨਿਸ਼ਵਰਾਂ
ਗਰਚਿ ਬਿਨਸ਼ੀਨੰਦ ਦਰ ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਬਯਾਨ

(ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਸਾਹਿਬ ਦਿਲ ਵਲੇ ਬਾਸ਼ਦ ਮੁਹਾਲ
ਅਹਲ-ਏ-ਤਸਲੀਮਅੰਦ ਬਰਤਰ ਅਜ਼ ਖ਼ਿਯਾਲ)

5. ਅਕਦਸ-ਓ-ਪਾਕਸਤ ਇਸਮ-ਏ-ਹਕ ਚੁਨੀਂ
ਲਾ ਸ਼ਕੀਕ-ਓ-ਬਰ ਹੱਕ-ਓ-ਮੁਤਲਕ ਚੁਨੀਂ

6. ਲੇਕਿਨ ਈਂ ਅਸਰਾਰ ਰਾ ਦਾਨਦ ਕਸੇ
ਅਜ਼ ਹਕੀਕਤ ਈਂ ਸੁਖ਼ਨ ਫ਼ਹਮਦ ਕਸੇ

ਆਂਕਿਹ ਦਾਰਦ ਇਸਮ-ਏ-ਹਕ ਕਾਦਿਲ ਨਸ਼ੀਂ
ਅਜ਼ ਕਮਾਲ-ਏ-ਸਿਦਕ-ਓ-ਈਮਾਂ-ਓ-ਯਕੀਂ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਰਾ ਰਾਹ ਬੁਰਦ
ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਮਰਦ-ਏ-ਹੱਕ ਸ਼ਵਦ

---

(3) 1. ਕਾਗਜ਼
2. ਨਵੀਸੰਦਾ-ਓ-ਕਾਤਿਬ ਨੀਸਤ

(4) 1. ਬਹਮ ਨਸ਼ੀਨੰਦ
2. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਈਮਾਨ ਰਾ
3. ਗ਼ੌਰ-ਓ-ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਬਯਾਨ, ਵਜ਼ਾਹਤਸ਼ ਕੁਨੰਦ

(5) 1. ਚੁਨੀਂ
2. ਪਾਕ ਅਜ਼ ਆਲਾਇਸ਼, ਮੁਕੱਦਸ, ਮੁਨੱਜ਼ਾ ਕੁੱਦੂਸ, ਬਾਲਾਤਰ ਅਜ਼ ਮਾਦਾ

(6) 1. ਗਰ ਕਸੇ
2. ਬਿਦਿਲ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਈਮਾਨ, ਯਕੀਨ-ਏ-ਕਾਮਿਲ-ਏ-ਪਰਵਰਦ-ਓ-ਬਿਦਾਰਦ
3. ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਹੱਕ ਉਲ ਯਕੀਂ ਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕੁਨਦ ਵ ਅਹਿਲ-ਏ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਈਮਾਂ ਸ਼ਵਦ ਪਸ ਹਮਾਂ ਈਂ ਰਮਜ਼ ਰਾ ਬਿਦਾਨਦ ਵ ਲੱਜ਼ਤ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਰਾ ਚਸ਼ਦ ਵ ਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਗਰਦਦ

॥ ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ ॥

۳) کاگدِ[۱] قلم نہ لِکھنہار[۲]

॥ ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

۴) منّے[۱] کا بہہِ[۲] کرنِ[۳] وِیچارُ

॥ ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥

۵) ایسا[۱] نام نِرنجنُ[۲] ہوئے

॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ ੧੨ ॥

۶) جے[۱] کو مَنِّ[۲] جانے مَنِ[۳] کوئے

---

۳) [۱] کاغذ [۲] نوِیسنده وکاتب نیست

۴) [۱] صاحِب تسلیم وایمان را [۲] بهم نشینند [۳] غور وفکرِ بیان، وضاحتش کنُند

۵) [۱] چُنیں [۲] پاک از آلائش، مقدّس ومنزّه، قُدّوس، بالاتر از مادّه

۶) [۱] گر کسے [۲] بدلِ تسلیم وایمان ویقینِ کامِل پُر ورد ودو بدارد [۳] مُقامِ حق الیقیں را حاصِل کُند، اہلِ تسلیم وایماں شود پس هماں ایں رمز رابد اند، لذّتِ حقیقت راچشد وذاکرش گردد

---

۳) کاغذ و قلَم و نوِیسنده کدام؟
آنکه بکُند ذِکرِ آں صاحِب مُقام

۴) بہرِ آں صاحِب یقیں دانشوَراں
گرچہ بنشینند درفکر و بیاں
(ذِکرِ صاحِبدِل وے باشد مُحال
اہلِ تسلیم اند برتر از خیال)

۵) اَقدس و پاکست اِسمِ حق چنیں
لاشریک و برحق و مُطلَق چنیں

۶) لیکن ایں اَسرار را داند کسے
از حقیقت ایں سخن فہمد کسے
آنکه دارد اِسمِ حق را دِلنشیں
از کمالِ صِدق و ایمان و یقیں
منزِلِ حقُّ الیقیں را رَہ بُرد
صاحِبِ تسلیم و مردِ حق شود

ਪਾਉੜੀ 12

(1) ਮੰਨੇ[1] ਕੀ ਗਤਿ[2] ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ[3]॥

(2) ਜੇ[1] ਕੋ ਕਹੈ[2] ਪਿਛੈ[3] ਪਛੁਤਾਇ[4]॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਦਵਾਜ਼ਦਹੁਮ

ਤਸ਼ਰੀਹ: ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਦਰ ਦਿਲ ਚੂਗਰਦਦ ਜਾਗਜ਼ੀਂ
ਬਾਸ਼ਦ ਆਂ ਦਮ ਮਰਦ ਰਾ ਐਨ-ਉਲ-ਯਕੀਂ

ਅਜ਼ ਮੁਕਾਮ-ਓ-ਜਾਦਾ-ਏ-ਐਨ ਉਲ ਯਕੀਂ
ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹੱਕੁਲ ਯਕੀਂ ਬਾਸ਼ਦ ਕਰੀਂ

ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਯਕੀ
ਆਂਕਿ ਸ਼ੁਦ ਅਜ਼ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮਸ਼ ਬਿਹਤਰੀ

1. ਅਜ਼ ਮੁਕਾਮਸ਼ ਅਜ਼ਮਤ-ਏ-ਈਮਾਨ ਓ ਸ਼ਾਂ
ਕੈ ਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ ਜ਼ਿ ਨੁਤਕ-ਏ-ਮਾ ਬਿਯਾਂ

(ਰੌਸ਼ਨ ਅਜ ਨੂਰ-ਏ-ਯਕੀਂ ਜਾਨ-ਓ-ਦਿਲ ਅਸਤ
ਸ਼ਰਹ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਜ਼ੀਸਤ ਕਰਦਨ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਅਸਤ)

2. ਗਰ ਕਸੇ ਬਿਕਨੁਦ ਬਯਾਨਸ਼ ਅਜ਼ ਗੁਮਾਂ
ਊਪਸ਼ੇਮਾਨੀ ਕਸ਼ਦ ਬਅਦ-ਏ-ਅਜ਼ਾਂ

ਪਾਉੜੀ 12

(1) 1. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਈਮਾਨ, ਅਹਿਲ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ
2. ਹਾਲਤ, ਅਜ਼ਮਤ, ਮੁਕਾਮ, ਸ਼ਿਆਰ, ਬਯਾਨ, ਬੁਜ਼ੁਰਗੀ, ਜ਼ੀਸਤ, ਤਫ਼ਸੀਲ, ਰਾਹ, ਰਵਿਸ਼, ਤਰੀਕਾ, ਦਸਤੂਰ, ਵਸਫ਼, ਜ਼ਿਕਰ, ਸ਼ਾਨ, ਸ਼ਰਫ਼, ਮਨਸਬ, ਮਰਤਬਾ, ਸ਼ਰਹ-ਏ-ਸ਼ੌਕਤ
3. ਨਗੁਫ਼ਤਾ ਸ਼ਵਦ

(2) 1. ਗਰ ਕਸੇ
2. ਗੋਯਦ-ਓ-ਬਯਾਨ ਕੁਨਦ
3. ਬਅਦ ਅਜ਼ ਆਂ, ਪਸ
4. ਪਸ਼ੇਮਾਨ ਸ਼ਵਦ

॥ ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥

پوڑی۱۲　۱)　مَنّے[1] کی گَتِ[2] کہی نہ جائے[3]

॥ ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ ॥

۲)　جے[1] کو کَہے[2] پچھے[3] پچھتائے[4]

۱۲　۱) [1] صاحِبِ تسلیم وایمان، اہلِ حقُّ الیقیں　[2] حالت، عظمت، مقام، شُعار، بیان، بزُرگی، زیست، تفصیل، راہ، روش، طریقہ، دستُور، وصف، ذِکر، شان، شَرَف، مَنصب، مرتبہ، شرحِ تفسیر، شوکت　[3] نگُفتہ شَوَد

۲) [1] گرکسے　[2] گویدوبیان کُند　[3] بعدِ اَزاں پس　[4] پشیمان شَوَد

مَنزِل دَوازدَہم

۱)　اِسمِ حَق در دِل چُو گردَد جاگُزیں
باشَد آں دَم مَرُد را عَینُ الیَقیں　تشریح
از مُقام و جادَہَ عَینُ الیَقیں
مَنزِلِ حَقُّ الیَقیں باشَد قَریں　تشریح
صاحِبِ تَسلیم و اِیمان و یَقیں
آنکہ شُد از ذِکرِ اِسمَش بہتریں

۱)　اَز مُقامَش عَظمتِ اِیمان و شاں
کے تَوانَد شُد زِنُطقِ ما بیاں
(روشن اَز نُورِ یقیں جان و دِل است
شَرحِ ذِکرو زِیست کردن مُشکِل است)

۲)　گر کَسے بکُند بیانَش اَز گُماں
اُو پَشیمانی کَشَد بَعدِ اَزاں

(4) ਸੁਣਿਐ ਹਾਥ[1] ਹੋਵੈ ਅਸਗਾਹੁ[2]॥

(5) ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ[1] ਸਦਾ[2] ਵਿਗਾਸੁ[3]॥

(6) ਸੁਣਿਐ[1] ਦੂਖ[2] ਪਾਪ[3] ਕਾ ਨਾਸੁ[4]॥੧੧॥

4. ਅਜ਼ ਸਮਾਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਆਯਦ ਬਿਦਸਤ
ਸਾਹਿਲ-ਏ-ਬਹਰੇ ਕਿ ਬੇ ਪਾਯਾਨ ਅਸਤ

ਮੁਨਕਸ਼ਿਫ਼ ਰਾਜ਼-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਮੀ ਸ਼ਵਦ
ਦਸਤਰਸ ਦਰ ਉਮਕ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨਸ਼ ਬਵਦ

(ਅਜ ਨਿਕਾਤ-ਏ-ਇਲਮ ਓ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਖ਼ਫ਼ੀ
ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤ ਕਸ਼ਫ਼ ਗਰਦਦ ਜੁਮਲਗੀ)

5. ਆਂਕਿ ਨਾਨਕ ਆਬਿਦਾਨ-ਏ-ਅੱਲ੍ਹਾ ਅੰਦ
ਦਾਇਮਾ ਮਾਨਿੰਦ-ਏ-ਗੁਲ ਬਿਸ਼ਗੁਫਤਾ ਅੰਦ

6. ਦੂਰ ਗਰਦਦ ਅਜ਼ ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਹਕ
ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਗ਼ਮ, ਜ਼ਹਮਤ ਗੁਨਹ, ਰੰਜ-ਓ-ਕਲਕ

---

(4) 1. ਬਿਦਸਤ ਉਫਤਦ, ਪਾਯਾਬ, ਕਰੀਬ ਓ ਨਜ਼ਦੀਕ
2. ਬਹਰ-ਏ-ਅਮੀਕ, ਬਹਰ-ਏ-ਬੇਪਾਯਾਨ

(5) 1. ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਏ-ਮੌਲਾ
2. ਦਾਇਮਨ, ਹਮੇਸ਼ਾ
3. ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ, ਖ਼ੱਸ਼ਾਸ਼-ਓ-ਮਸਰੂਰ

(6) 1. ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ, ਜ਼ਿਕਰਸ਼
2. ਅਜ਼ਾਬ, ਜ਼ਹਮਤ, ਗ਼ਮ
3. ਗੁਨਾਹ, ਮਅਸੀਯਤ, ਖ਼ਤਾ
4. ਮਅਦੂਮ-ਓ-ਜ਼ਾਇਲ ਸ਼ਵਦ

॥ ਸੁਣਿਐ ਹਾਥ ਹੋਵੈ ਅਸਗਾਹੁ ॥

۴) سُنِیٔے ہاتھ ہووے[1] اَسگاہُ[2]

॥ ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

۵) نانک بھگتا[1] سدا[2] وِگاسُ[3]

॥ ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥ ੧੧ ॥

۶) سُنِیٔے[1] دُوکھ[2] پاپ[3] کا ناسُ[4]

۴) اَز سماعِ اِسمِ حَق آید بدست
ساحِلِ بَحریکہ بے پایَان است
مُنکَشِف رازِ حَقِیقت میشوَد
دَسترَس در عُمقِ عِرفانَش بوَد

(اَز نِکاتِ عِلم و اَسرارِ خَفی
اَز سَماعَت کشُف گردَد جُملگی)

۵) آنکہ نانَک عابِدانِ اللہ اَند
دائِما مانِندِ گُل بِشگُفتہ اَند

۶) دُور گَردَد اَز طُفیلِ ذِکرِ حَق
فِکر و غَم زحمَت گُنہ رَنج و قلَق

۴) [1] بدستِ اُفتد، پایاب، قرِیب ونزدِیک [2] بَحرِعَمِیق، بَحرِ بے پایان

۵) [1] بندگانِ خاصِ مَولا [2] دائما، ہمیشہ [3] شگُفتہ، بشاش ومسرُور

۶) [1] ازسماعَتِ اِسمِ حَق وذِکرش [2] عذاب، زحمت، غم [3] گُناہ، مَعصِیّت، خطا
[4] معدُوم وزائِل شود

(5) ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ[1] ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ[2]॥

(6) ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ[1] ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ[2]॥

ਪਾਉੜੀ 11

(1) ਸੁਣਿਐ ਸਰਾ[1] ਗੁਣਾ[2] ਕੇ ਗਾਹ[3]॥

(2) ਸੁਣਿਐ ਸੇਖ[1] ਪੀਰ[2] ਪਾਤਿਸਾਹ[3] ॥

(3) ਸੁਣਿਐ ਅੰਧੇ[1] ਪਾਵਹਿ[2] ਰਾਹੁ॥

5. ਆਬਿਦਾਨ-ਏ-ਅੱਲ੍ਹਾ ਨਾਨਕ ਜਾਵਿਦਾਂ
ਮਿਸਲ-ਏ-ਗੁਲ ਬਿਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾਅੰਦ-ਓ-ਸ਼ਾਦਮਾਂ

6. ਦੂਰ ਮੀਗਰਦਦ ਬਿਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਹੱਕ ਅਜ਼ਾਬ
ਜ਼ਹਮਤ ਓ ਇਸਿਯਾਂ ਬਵਦ ਨਕਸ਼ੇ ਬਰਆਬ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਯਾਜ਼ਦਹੁਮ

1. ਤਾਲਿਬੇ ਰਾ ਅਜ਼ ਸਮਾਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ
ਤਾਇਰ-ਏ-ਫ਼ਿਕਰਸ਼ ਰਸਦ ਬਰ ਨੁਹ ਤਬਕ

ਮੀ ਸ਼ਵਦ ਇਦਰਾਕ ਅਜ਼ ਬਹਰ-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ
ਆਸ਼ਕਾਰਾ ਗਰਦਦ ਅਸਰਾਰ-ਓ-ਨਿਕਾਤ

(ਦਰ ਹਜ਼ੂਰਸ਼ ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ ਮੀ ਸ਼ਵਦ
ਅਹਿਲ-ਏ-ਔਸਾਫ਼-ਏ-ਹਮੀਦਾ ਮੀ ਸ਼ਵਦ)

2. ਅਜ਼ ਸਮਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਆਂ ਅਰਜੁਮੰਦ
ਸ਼ੇਖ਼-ਓ-ਪੀਰ-ਓ-ਪਾਦਸ਼ਾਹ ਆਰਿਫ਼ ਸ਼ਵੰਦ

3. ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਂ ਬਵੰਦ
ਗੁਮਰਹਾਨ ਓ ਕੋਰ ਚਸ਼ਮਾਂ ਰਹ ਬੁਰੰਦ

ਤਸ਼ਰੀਹ: (ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ ਹਮ ਅਜ਼ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਮੌਲਾ ਸ਼ਵੰਦ-ਓ-ਆਸ਼ਨਾ)

(ਗੁਮ ਸ਼ੁਦੰਦ ਆਨਾਂਕਿ ਦਰ ਜਿ-ਹਲ-ਓ-ਹਿਜਾਬ
ਆਂ ਹਮਾ ਅਜ਼ ਮਅਰਫ਼ਤ ਯਾਬੰਦ ਬਾਬ)

---

(5) 1. ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ, ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਏ-ਮੌਲਾ
2. ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ, ਮਸਰੂਰ-ਓ-ਬੱਸ਼ਾਸ਼

(6) 1. ਅਜ਼ਾਬ-ਓ-ਗੁਨਾਹ
2. ਜ਼ਾਇਲ ਗਰਦਦ

ਪਾਉੜੀ 11

(1) 1. ਬਹਰ-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ, ਮਬਦ-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ
3. ਆਸ਼ਨਾ, ਆਰਿਫ਼, ਸ਼ਨਾਵਿਰ, ਮਜਮੂਆ-ਏ-ਔਸਾਫ਼-ਏ-ਹਮੀਦਾ, ਜਾਮਿਅ-ਏ-ਫ਼ਜ਼ਾਇਲ

(2) 1. ਸ਼ੇਖ਼, ਬਜ਼ੁਰਗ, ਰਹਬਰ, ਮੁਰਸ਼ਿਦ, ਹਾਦੀ
2. ਪੀਰ, ਮਾਲਿਕ, ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਤਰੀਕਤ, ਰਹਨੁਮਾ
3. ਪਾਦਸ਼ਾਹ, ਮੁੱਕਰਬ-ਏ-ਇਲਾਹੀ, ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਇਲਾਹੀ

(3) 1. ਬੇਮਅਰਫ਼ਤ, ਕੋਰ ਚਸ਼ਮਾਂ, ਬੇ ਇਲਮ, ਗੁਮਰਾਹਾਂ, ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ, ਮੁਬਲਾਏ-ਜਹਲ ਓ-ਹਿਜਾਬ
2. ਰਾਹ-ਏ-ਹੱਕ, ਇਰਫ਼ਾਨ ਬਿਯਾਬੰਦ

॥ ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

۵) نانک بھگتا[۱] سدا وِگاس[۲]

॥ ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥ ੧੦ ॥

۶) سُنئیے دُوکھ پاپ[۱] کا ناس[۲]

॥ ਸੁਣਿਐ ਸਰਾ ਗੁਣਾ ਕੇ ਗਾਹ ॥

پوڑی۱۱ ۱) سُنئیے سَرا[۱] گُنا[۲] کے گاہ[۳]

॥ ਸੁਣਿਐ ਸੇਖ ਪੀਰ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥

۲) سُنئیے سیخ[۱] پیر[۲] پاتِساہ[۳]

॥ ਸੁਣਿਐ ਅੰਧੇ ਪਾਵਹਿ ਰਾਹੁ ॥

۳) سُنئیے اندھے[۱] پاوِہ[۲] راہ[۳]

---

۵) [۱] مردانِ خدا، بندگانِ خاصِ مولا [۲] شگفتہ، مسرور، بشاش

۶) [۱] عذاب وگُناہ [۲] زائل گردد

۱۱ ۱) [۱] بحر [۲] صِفات، بحرِ صِفات، مَبدءِ صِفات [۳] آشنا، عارِف، شناوِر، مجموعۂ اوصافِ حمیدہ، جامعِ فضائل

۲) [۱] شیخ، بزرگ، رہبر، مُرشِد، ہادی [۲] پیر، مالِک، مُرشِدِ طریقت، رہنُما [۳] پادشاہ، مُقرّبِ اِلٰہی، عارِفِ اِلٰہی

۳) [۱] بے معرفت، کورچشماں، بےعِلم، گُمراہاں، طالبانِ دُنیا، مبتلائے جہل وحجاب [۲] راہِ حق، عِرفان بیابند

۵) عابِدانِ اللہ نانک جاوِداں
مِثلِ گُل بِشگُفتہ اند و شادماں

۶) دُور میگردَد بذِکرِ حق عذاب
زَحمت و عِصیاں بوَد نقشے بر آب

منزِلِ یازدہم

۱) طالبے را از سَماعِ اِسمِ حق　طائرِ فِکرَش رَسَد بر نُہ طَبق
میشوَد اِدراک از بَحرِ صِفات　آشکارا گردَد اَسرار و نِکات
(دَر حضُورَش برگُزیدہ می شوَد　اہلِ اَوصافِ حَمیدہ می شوَد)

۲) اَز سَماعِ اِسمِ حق آں ارجمند　شیخ و پیر و پادشاہ عارِف شوَند

۳) اَز سَماعت صاحِبِ عِرفاں بوَند　گُمرہان و کورچشماں رَہ بُرند
(طالِبِ دُنیا ہَم اَز ذِکرِ خُدا　طالِبِ مَولا شوَند و آشنا)
(گُم شُدند آنانکہ دَر جہلِ وحجاب　آں ہَمہ اَز معرفت یابند باب)

ਪਾਉੜੀ 10

1. ਸੁਣਿਐ ਸਤੁ[1] ਸੰਤੋਖੁ[2] ਗਿਆਨੁ[3]॥

2. ਸੁਣਿਐ ਅਠਸਠਿ[1] ਕਾ ਇਸਨਾਨੁ[2]॥

3. ਸੁਣਿਐ ਪੜਿ ਪੜਿ[1] ਪਾਵਹਿ ਮਾਨੁ[2]॥

4. ਸੁਣਿਐ ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ[1] ਧਿਆਨੁ[2]॥

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਦਹੁਮ

1. ਹਾਸਿਲ ਆਯਦ ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤ ਰਾਸਤੀ
ਸਬਰ-ਓ-ਸ਼ੁਕਰ, ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਇਲਮ-ਏ-ਮਅਨਵੀ

ਸਿਦਕ-ਓ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਰਜ਼ਾ-ਓ ਮਅਰਫ਼ਤ
ਹਿਕਮਤ-ਓ-ਕਸਫ਼-ਓ-ਕਨਾਅਤ-ਇਲਮੀਯਤ

(ਤਾਲਿਬ ਸਾਦਿਕ ਚੂੰ ਯਾਦਸ਼ ਆਵੁਰਦ
ਅਜ਼ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਜੁਮਲਾ ਮੁਤਸਿਫ਼ ਮੀ ਸ਼ਵਦ)

2. ਸਮਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕ ਗ਼ੁਸਲ ਜ਼ਾਇਰ ਅਸਤ
ਬਰ ਮੁਕਾਮਾਤ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ ਸ਼ਸਤ-ਓ-ਹਸ਼ਤ

ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤ ਮਰਦ-ਏ-ਹਕ ਯਾਬਦ ਤਮਾਮ
ਅਜ਼ ਜ਼ਿਯਾਰਤਹਾ ਸਵਾਬ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਓ-ਆਮ
(ਬਰਕਤ ਅਜ਼ ਹੱਕ-ਓ-ਸਆਦਤ-ਬਾਸ਼ਦਸ਼
ਅਜ਼ਰ-ਓ-ਸਮਰ-ਏ-ਹਰ ਜ਼ਿਯਾਰਤ ਬਾਸ਼ਦਸ਼)

3. ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤ ਨੀਜ਼ ਆਂ ਇਜ਼ਾਜ਼ ਅਸਤ
ਆਂਕਿਹ ਅਜ਼ ਤਹਸੀਲ-ਏ-ਇਲਮ ਆਯਦ ਬਿਦਸਤ

ਜ਼ਾਕਿਰਸ਼ ਰਾ ਬਾਸ਼ਦ ਅਜ਼ ਤਾਅਤ-ਓ-ਵਕਾਰ
ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ੀ, ਸ਼ਕਫ਼-ਏ- ਇੱਜ਼-ਓ-ਇਫ਼ਤਿਖ਼ਾਰ

4. ਅਜ਼ ਸਮਾਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਹੱਕ ਪਸਤ
ਦਰ ਤਸੱਵੁਰ ਗ਼ਰਕ-ਏ-ਜ਼ਾਤਸ਼ ਅਜ਼ ਖ਼ੁਦ ਅਸਤ

ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਹੱਕ ਬਿਰਸਾਨਦਸ਼ ਬਰ ਮਅਰਫ਼ਤ
ਅਜ਼ ਜਮਈਯਤ ਹਾਸਿਲ ਆਯਦ ਮਹਵਿਯਤ

(ਨੀਜ਼ ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਮਾ ਸਿਵਾ ਫ਼ਾਨੀ ਸ਼ਵਦ
ਮਹਵ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਹਕ ਬਿਆਸਾਨੀ ਸ਼ਵਦ)

ਪਾਉੜੀ 10

(1) 1. ਰਾਸਤੀ, ਸਿਦਕ, ਹੱਕ, ਯਕੀਨ, ਸਦਾਕਤ, ਹਕੀਕਤ

2. ਸਬਰ-ਓ-ਸ਼ਕੇਬ, ਬਰਦਾਸ਼ਤ, ਕਰਾਰ, ਇਸਤਕਲਾਲ, ਸ਼ੁਕਰ, ਕਨਾਅਤ, ਤਸਲੀਮ, ਰਜ਼ਾ, ਸੇਰੀ, ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ, ਇਦਰਾਕ, ਹਿਕਮਤ, ਖ਼ਬਰ, ਆਗਾਹੀ, ਇਲਮ-ਏ-ਮਅਨਵੀ, ਕਸ਼ਫ਼-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ, ਸ਼ਿਨਾਖ਼ਤ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਖ਼ੁਦਾ ਸਿਨਾਸੀ

(2) 1. ਸ਼ਸਤ-ਓ-ਹਸ਼ਤ (68) ਮੁਕਾਮਾਤ-ਏ-ਮੁਕਦਸ ਓ ਜੁਮਲਾ ਜ਼ਿਯਾਰਤਗਾਹ-ਏ-ਮਅਰੂਫ਼

2. ਗ਼ੁਸਲ-ਓ-ਜ਼ਿਯਾਰਤ, ਅਜਰ, ਸਵਾਬ, ਸਮਰ

(3) 1. ਖ਼੍ਵਾਨਦਨ-ਏ-ਉਲੂਮ, ਇਕਤਿਸਾਬ, ਤਹਸੀਲ-ਏ-ਜੁਮਲਾ, ਉਲੂਮ

2. ਇਜ਼ਾਜ਼, ਵਕਾਰ, ਸ਼ਰਫ਼, ਫ਼ਜ਼ੀਲਤ, ਕਦਰ, ਤੌਕੀਰ, ਬਜ਼ੁਰਗੀ, ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ੀ, ਇੱਜ਼ਤ, ਸ਼ਾਨ

(4) 1. ਮਹਲ, ਆਸਾਨ, ਬਿਆਸਾਨੀ, ਬਿਸਹੂਲਤ

2. ਤਸੱਵੁਰ ਮਹਵਿਯਤ, ਇਜਤਿਮਾਅ-ਏ-ਖ਼ਾਤਿਰ, ਯਕਸੂਈ-ਏ-ਕਲਬ, ਇਦਰਾਕ ਅਜ਼ਖ਼ੁਦ

॥ ਸੁਣਿਐ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਗਿਆਨੁ ॥

پوڑی ۱۰　۱)　سُنِیَئے ستُ[1] سنتوکھُ[2] گیانُ[3]

॥ ਸੁਣਿਐ ਅਠਸਠਿ ਕਾ ਇਸਨਾਨੁ ॥

۲)　سُنِیَئے اٹھسٹھِ[1] کا اِسنانُ[2]

॥ ਸੁਣਿਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਪਾਵਹਿ ਮਾਨੁ ॥

۳)　سُنِیَئے پَڑِ پڑِ[1] پاوہِ مانُ[2]

॥ ਸੁਣਿਐ ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ ॥

۴)　سُنِیَئے لاگے سہجِ[1] دِھیانُ[2]

۱۰　۱) [1] راستی، صِدق، حق، یقین، حقیقت [2] صبر وشکیب، برداشت، قرار، اِستقلال، شُکر، قناعت، تسلیم، رضا، سیری [3] عِرفان ومعُرفت، اِدراک، حِکمت، خبر، آ گاہی، عِلمِ معنوی، کشفِ باطنی، شِناختِ حقیقی، خُدا شِناسی

۲) [1] شصت وہست (۶۸)، مقاماتِ مقدّس وجُملہ زیارت گاہِ معرُوف [2] غُسل وزِیارت واَجر وثواب وثمر

۳) [1] خواندنِ علُوم، اِکتساب وتحصیلِ جُملہ علُوم [2] اعزاز ووقار، شَرف، فَضِلیّت، قدر، توقیر، بُزرگی، سرفرازی، عِزّت، شان

۴) [1] سہل، آسان، بآسانی، سہولت، ازخُود [2] تصوّر، محویّت، اِجتماعِ خاطِر، یکسُوئیِ قلب، اِدراک

منزلِ دہم

۱)　حاصِل آید اَز سَماعَت راستی　　صَبر وشُکر عِرفان وعِلمِ مَعنوی
صِدق وتَسلیم ورَضا ومَعرفَت　　حِکمَت وکشف وقناعَت عِلمِیّت
(طالبِ صادِق چُوں یادش آوَرد　　اَز صِفاتِ جُملہ مُتصِف میشوَد)

۲)　سَمعِ اِسمِ پاک غُسلِ زائر است　　بَر مُقاماتِ مُقدّس شَصت وہشت
اَز سَماعت مَردِ حَق یابَد تمام　　اَز زِیارَت ہا ثَوابِ خاص وعام
(بَرکَت اَز حقّ وسَعادَت باشدَش　　اجُر وثَمر ہر زِیارَت باشدَش)

۳)　اَز سماعَت نیز آں اِعزاز است　　آنکہ اَز تحَصیلِ عِلم آید بدَست
ذاکرش را باشَد اَز طاعَت وِقار　　سَرفَرازی شَرفِ عِزّ و اِفتخار

۴)　اَز سَماعِ اِسمِ پاکش حَق پَرست　　دَر تصوّر غَرقِ ذاتَش اَز خُود است
ذِکرِ حَق بِرساندش بَر مَعرفت　　اَز جَمعِیَّت حاصِل آید محویّت
(نیز فِکرِ ما سِوا فانی شوَد　　محوِ ذاتِ حَق بآسانی شوَد)

(4) ਸੁਣਿਐ ਸਾਸਤ[1] ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ[2] ਵੇਦ[3]॥

(5) ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ[1] ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ[2]॥

(6) ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ[1] ਪਾਪ ਕਾ[2] ਨਾਸੁ॥

---

(4) 1. ਸ਼ਾਸਤਰ-ਸ਼ਸ਼ ਕੁਤਬ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬੀ-ਏ-ਹੁਨੂਦ
2. ਸ਼ਰਅ-ਏ-ਹੁਨੂਦ, ਕੁਤਬ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬੀ-ਏ-ਹੁਨੂਦ
3. ਚਾਰ ਕੁਤਬ-ਏ-ਇਲਹਾਮੀ-ਏ-ਅਹਿਲ-ਏ-ਹਿੰਦ

(5) 1. ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ, ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
2. ਸ਼ਗੁਫਤਾ

(6) 1. ਅਜ਼ਾਬ-ਓ-ਗੁਨਾਹ
2. ਦੂਰ-ਓ-ਜ਼ਾਇਲ ਸ਼ਵਦ

ਨੀਜ਼ ਬਿਕਸ਼ਦ ਰਾਜ਼-ਏ-ਜਿਸਮ-ਏ-ਉਨਸਰੀ
ਨੁਕਤਾਹਾ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ-ਓ-ਬਾਤਿਨੀ

ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤ ਚੂੰ ਬਵਦ ਕਸ਼ਫ਼-ਏ-ਦੂਰੂੰ
ਆਸ਼ਕਾਰਾ ਮੀ ਸ਼ਵਦ ਸਿੱਰ-ਏ-ਬੁਤੂਨ

4. ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਇਲਮ-ਉਲ-ਯਕੀਂ-ਹਰ ਆਂਕਿ ਹਸਤ
ਇਲਮ ਅਜ਼ ਜੁਮਲਾ ਉਲੂਮ ਆਯਦ ਬਦਸਤ
ਅਜ਼ ਸਮਾਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਯਾਬਦ ਬਸ਼ਰ
ਹਰ ਚਿ ਦਰ ਬੇਦਸਤ[3] ਓ ਸਿਮਰਤਿ[2] ਸ਼ਾਸਤਰ[1]

5. ਆਂਕਿ ਨਾਨਕ ਆਬਿਦਾਨ-ਏ-ਅੱਲ੍ਹਾ ਅੰਦ
ਦਾਇਮਾ ਖ਼ੁਸ਼, ਖ਼ੁੱਰਮ-ਓ-ਬਿਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾਅੰਦ

6. ਦੂਰ ਮੀ ਗਰਦਦ ਬਿਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਜ਼ੁਲ ਜਲਾਲ
ਮਅਸਿੱਯਤ ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਗੁਨਾਹ, ਰੰਜ-ਓ-ਮਲਾਲ

1,2 : ਬਰ ਸਫ਼ਗ-ਏ-ਗੁਜ਼ਸ਼ਤਾ ਬਿੰਬੀ ਨੀਦ

॥ ਸੁਣਿਐ ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵੇਦ ॥

۴) سُنِئیَے ساسَت[1] سِمرتِ[2] وید[3]

॥ ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

۵) نانک بھگتا[1] سدا وِگاسُ[2]

॥ ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥ ੯ ॥

۶) سُنِئیَے دُوکھ پاپ[1] کا ناسُ[2]

نیز بکُشَد رازِ جِسمِ عُنصَری نُکتہ ہائے ظاہری و باطنی
اَز سَماعَت چُوں بُوَد کشفِ دَرُوں
آشکارا می شَوَد سِرِّ بُطُوں

۴) طالِبِ عِلْمِ الیقیں ہر آنکہ ہست
عِلْم اَز جُملہ عَلُوم آید بدست
اَز سَماعِ اِسْمِ حَق یابَد بَشر
ہر چہ دَر بیدست و سِمرَت شاستَر

۵) آنکہ نانَک عابِدانِ اَللہ اند
دائِما خُوش خُرّم و بِشگُفت اند

۶) دُور میگردَد بذِکرِ ذُوالجَلال
مَعْصِیَّت فِکْر و گُنہ، رنج و مَلال

---

۴) [1] شاستَر، شَش کُتبِ مذہبیِ ہنود [2] شَرعِ ہنُود، کُتبِ مذہبیِ ہنُود [3] چار کُتبِ اِلہامیِ اہلِ ہند

۵) [1] طالِبانِ صادِق، مردانِ خُدا [2] شگُفتہ

۶) [1] عذاب و گُناہ [2] دُور و زائل شوَد

(6) ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ[1] ਪਾਪ[2] ਕਾ ਨਾਸੁ[3]॥

ਪਾਉੜੀ 9

(1) ਸੁਣਿਐ ਈਸਰੁ[1] ਬਰਮਾ[2] ਇੰਦੁ[3]॥

(2) ਸੁਣਿਐ ਮੁਖਿ[1] ਸਾਲਾਹਣ[2] ਮੰਦੁ[3]॥

(3) ਸੁਣਿਐ ਜੋਗ[1] ਜੁਗਤਿ[2] ਤਨਿ ਭੇਦ[3]॥

---

(6) 1. ਅਜ਼ਾਬ, ਰੰਜ-ਓ-ਗ਼ਮ, ਤਕਲੀਫ਼
2. ਗੁਨਾਹ-ਓ-ਅਜ਼ਾਬ, ਮਅਸੀਯਤ
3. ਮਅਦੂਮ, ਦਰ, ਪਾਮਾਲ, ਜ਼ਾਇਲ ਗਰਦਦ

ਪਾਉੜੀ 9

(1) 1. ਸ਼ਿਵਜੀ: ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਫ਼ਨਾ-ਓ-ਇਸਮ-ਏ ਮਲਕ
2. ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ-ਓ-ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਈਜਾਦ, ਬਰਹਮਾ (ਬ੍ਰਹਮਾ)
3. ਇਸਮ-ਏ-ਮਲਕ ਕਿ ਸ਼ਾਹ-ਏ-ਮਲਾਯਕ ਅਸਤ, ਇੰਦਰ

(2) 1. ਅਰਜੁਮੰਦ, ਪਸੰਦੀਦਾ, ਮੁਮਤਾਜ਼, ਮਕਬੂਲ, ਨੇਕੂ
2. ਅਜ਼ਸਲਾਹਿਯਤ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ, ਨੇਕੂਈ
3. ਨਾ ਖ਼ੂਬ, ਬਦ, ਬਦ ਸ਼ਿਆਰ, ਸਰਕਸ਼ੀ, ਬਦਕਿਰਦਾਰ, ਵਜਹ-ਏ-ਨਫ਼ਰੀਂ, ਕਾਬਿਲ-ਏ-ਤਹਸੀਨ, ਸਦਰ, ਉਮਦਾ, ਮੁਕੱਰਮ, ਤਾਅਤ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ, ਬੰਦਗੀ

(3) 1. ਜੋਗ, ਜ਼ਬਤ-ਏ-ਹਵਾਸ, ਹਬਸ-ਏ-ਦਮ, ਰਿਯਾ ਜ਼ਬਤ-ਏ-ਸ਼ੱਕਾ, ਮੁਜਾਹਿਦਾ-ਏ-ਹੱਕ, ਨਫ਼ਸ ਕੁਸ਼ੀ
2. ਤਰਕੀਬ, ਰਾਜ਼, ਰਾਹ, ਨੁਕਤਾ, ਹਿਕਮਤ, ਤਦਬੀਰ, ਅਮਲ
3. ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਜਿਸਮ ਉਨਸਰੀ, ਤਨ, ਕਾਜ਼ਹਾ-ਏ-ਬੁਤੂਨ, ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ-ਉ-ਬਾਤਿਨੀ, ਸਿੱਰ-ਏ-ਬੁਤੂਨ

6. ਦੂਰ ਮੀ ਗਰਦਦ ਬਿਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਹੱਕ ਅਲਮ
ਕੁਲਫ਼ਤ-ਓ-ਇਸਿਆਂ ਅਜ਼ਾਬਓ ਰੰਜ-ਓ-ਗ਼ਮ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਨੁਹੁਮ

1. ਅਜ਼ ਸਮਾਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ- ਹੱਕ ਅੰਦਰ ਵੁਜੂਦ
ਸ਼ਿਵਜੀ[1]-ਓ-ਇੰਦਰ[2]-ਓ-ਬ੍ਰਹਮਾ[3] ਰੁਖ਼ ਨਮੂਦ

2. ਮਰਦ-ਏ-ਸਰਕਸ਼ ਅਜ਼ ਸਮਾਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ
ਅਜ ਸੱਲਾਹਿਯਤ ਬਿਗਰਦਦ ਮੁਸਤਹਿੱਕ

(ਦੌਲਤ-ਏ-ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ ਚੂੰ ਯਾਫ਼ਤਾ
ਦਰ ਇਬਾਦਤ ਬਾਜ਼ ਦਿਲ ਰਾ ਸਾਖ਼ਤਾ)

ਵਜਹ-ਏ-ਨਫ਼ਰੀਂ ਆਂਕਿਹ ਅਵੱਲ ਬੂਦ-ਓ-ਬਦ
ਕਾਬਿਲ-ਏ-ਤਹਸੀਨ-ਓ-ਨੇਕੂਮੀਸ਼ਵਦ

ਗਰਦਦ ਅਜ਼ ਤਾਅਤ ਚੁਨੀਂ ਬਦਕਾਰ ਹਮ
ਸਦਰ-ਓ-ਮੁਮਤਾਜ਼-ਓ-ਮੱਕਦਮ ਮੁਹਤਰਿਮ

3. ਬਿਸ਼ੁਨਵਦ ਚੁੰ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਤਾਲਿਬ ਬਿਹੋਸ਼
ਸਿੱਰ ਮਖ਼ਫੀ ਮੀ ਰਸਦ ਦਰ ਅਕਲ-ਓ-ਗੋਸ਼

ਹਬਸ-ਏ-ਦਮ ਸ਼ਗ਼ਲ-ਓ-ਅਮਲ ਜ਼ਬਤ-ਏ-ਹਵਾਸ
ਜਹਦ-ਏ-ਸ਼ੱਕਾ ਆਂ ਰਿਯਾਜ਼ਤਹਾ-ਏ-ਖ਼ਾਸ

ਤੌਰ-ਓ-ਤਰਕੀਬ-ਓ-ਰਵਿਸ਼, ਹਿਕਮਤ ਬਯਾਂ
ਕਾਇਅਦਾ, ਦਸਤੂਰ-ਓ-ਅੰਦਾਜ਼-ਓ-ਨਿਸ਼ਾਂ

ਅਜ਼ ਸਮਾਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹਕ ਗਰਦਦ ਅਯਾਂ
ਈਂ ਸੁਖ਼ਨਹਾ ਸਰ ਬਸਰ ਬਾ ਤਾਲਿਬਾਂ

॥ ਸੁਣਿਐ ਦੂਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥ ੮ ॥

٦) سُنِئیے دُوکھ[1] پاپ[2] کا ناسُ[3]

॥ ਸੁਣਿਐ ਈਸਰੁ ਬਰਮਾ ਇੰਦੁ ॥

پوڑی ۹ ۱) سُنِئیے ایسرُ[1] برمَا[2] اِندُ[3]

॥ ਸੁਣਿਐ ਮੁਖਿ ਸਾਲਾਹਣ ਮੰਦੁ ॥

٢) سُنِئیے مُکھِ[1] صالاحن[2] مَندُ[3]

॥ ਸੁਣਿਐ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਤਨਿ ਭੇਦ ॥

٣) سُنِئیے جوگ[1] جُگتِ[2] تَنِ بھید[3]

---

٦) ١ عذاب، رنج وغم، تکلیف ٢ گُناہ وعذاب، معصِیّت ٣ معدُوم ودوُر، پامال، زائل گردد

۹ ١) ١ شِوجی: صِفتِ فناواِسمِ مَلَک ٢ برہما: اِسمِ مَلَک وصنعتِ اِیجاد
٣ اِندر: اِسمِ مَلَک کہ شاہِ ملایک است

٢) ١ اَرجمنَد، پسندیدہ، ممتاز، مقبُول، نیکو، قابلِ تحسین، صَدر، عُمدہ، مُکَرّم ٢ اَزصلاحِیّت، حمدوثنا، نکوئی وطاعت وذِکر وبندگی ٣ ناخوب، بَد، بدشعار، سرکش، بدکردار، وجہِ نفرِیں

٣) ١ جوگ: ضَبطِ حواس، حَبسِ دَم وریاضتِ شاقّہ، مُجاہدۂ حق، نفس کُشی ٢ ترکیب، راز، راہ، نکتہ، حِکمت، تدبیر، عَمَل ٣ اَسرارِ جسمِ عُنصری وتن، رازہائے بطُون، اَسرارِ ظاہری وباطنی، سِرّ بطُون

---

٦) دُور میگردد بذِکرِ حق اَلَم
کُلفت و عِصیاں عذاب و رنج وغَم

مَنزِلِ نہم

١) اَز سماعِ اِسمِ حق اندر وَجُود
شِوجی[1] و اِندَر[3] و برہما[2] رُخ نَمُود

٢) مَردِ سَرکش از سَماعِ اِسمِ حق از صِلاحِیّت بگَردد مُستحق
(دَولتِ حَمد و ثناء چُوں یافتہ دَر عِبادَت باز دِل را ساختہ)
وجہِ نفرِیں آنکہ اوّل بُود و بَد قابلِ تحسین و نیکو می شَوَد
گردد از طاعت چُنیں بدکار ہَم صَدر و مُمتاز و مُقدّم مُحتَرم

٣) بِشنَوَد چُوں اِسمِ حق طالب بہ ہوش سِرِّ مخفی میرسد در عقل و گوش
حَبسِ دَم شُغل وعَمَلِ ضَبطِ حواس جہدِ شاقّہ آں ریاضت ہائے خاص
طَور وتَرکیب ورَوِشِ حِکمت بیاں قاعِدہ، دَستُور و انداز و نشاں
اَز سَماعِ اِسمِ حق گردد عِیاں اِیں سُخن ہا سَر بسَر با طالباں

(2) ਸੁਣਿਐ ਧਰਤਿ[1] ਧਵਲ[2] ਆਕਾਸ[3]॥

(3) ਸੁਣਿਐ ਦੀਪ[1] ਲੋਅ[2] ਪਾਤਾਲ[3]॥

(4) ਸੁਣਿਐ ਪੋਹਿ[1] ਨ ਸਕੈ[2] ਕਾਲੁ॥

(5) ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ[1] ਸਦਾ[2] ਵਿਗਾਸੁ[3]॥

---

(2) 1. ਕੁੱਰਾ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਓ-ਜ਼ਮੀਨ, ਫ਼ਰਸ਼-ਏ-ਜ਼ਮੀਂ
2. ਤਹਤ-ਉਸ-ਸਰਾ ਆਲਮ-ਏ-ਜ਼ੇਰੀਂ, ਪਸਤ
3. ਫ਼ਲਕ, ਸਮਾ, ਆਸਮਾਨ, ਅਰਸ਼

(3) 1. ਆਲਮ-ਏ-ਆਫ਼ਾਕ, ਜਜ਼ਾਇਰ, ਖ਼ਿੱਤਾਜਾਤ, ਬੱਰ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਮਮਾਲਿਕ
2. ਹਰ ਸਿਹ ਆਲਮ, ਬਾਲਾ-ਓ-ਖ਼ਾਕ-ਓ-ਜ਼ੇਰੀਂ
3. ਤਹਿਤ ਉੱਸਸਰਾ ਮਅਏ ਕਾਯਨਾਤ-ਏ-ਈਂਹਾ

(4) 1. ਨਤਵਾਂ ਰਸੀਦ
2. ਮਰਗ-ਓ-ਅਜਲ, ਮਲਕ-ਉਲ-ਮੌਤ, ਅਸਰ ਓ ਖ਼ਤਰੁਏ-ਅਜਲ, ਅਸਰ-ਏ-ਤਨਾਸੁਖ਼

(5) 1. ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ, ਆਸ਼ਿਕਾਨ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਹੱਕ, ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਏ-ਮੌਲਾ
2. ਦਾਇਮਾ, ਜਾਵਿਦਾਂ, ਹਮੇਸ਼ਾ
3. ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ, ਖ਼ੁਸ਼-ਓ-ਬੱਸ਼ਾਸ਼, ਮਿਸਲ-ਏ-ਨੀਲੋਫਰ-ਓ-ਗੁਲ-ਏ-ਤਰ

2. ਅਜ਼ ਸਮਾਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ ਹਕ ਸ਼ੁਦ ਸਾਖ਼ਤਾ
ਕੁੱਰਾ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਓ-ਫ਼ਲਕ ਤਹਿਤ ਉੱਸਰਾ

3. ਦਰ ਵਜੂਦ ਆਮਦ ਬਿਸਮ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ
ਅਰਸ਼-ਓ-ਫਰਸ਼-ਓ-ਜ਼ੇਰ-ਓ-ਬੁਰਜ-ਓ-ਨੁਹ ਤਬਕ

ਬੱਰ-ਏ-ਆਜ਼ਮਹਾ ਜਜ਼ਾਇਰ ਖਿੱਤਾਜਾਤ
ਮੁਲਕ-ਓ-ਇਕਲੀਮ-ਓ-ਦਯਾਰ-ਓ-ਕਾਯਨਾਤ

ਆਲਮ-ਏ-ਆਫ਼ਾਕ-ਓ-ਆਂ ਦੋਜ਼ਖ਼ ਬਹਿਸ਼ਤ
ਖ਼ਲਕਤ-ਓ ਅਨਫ਼ਾਸ-ਓ-ਜਾਨ-ਓ-ਬਾਗ਼-ਓ-ਕਿਸ਼ਤ

ਅਜ਼ ਇਸ਼ਾਰਤ ਖ਼ਲਕ ਸ਼ੁਦ ਹਰ ਸ਼ੈ ਕਿ ਹਸਤ
ਹਰ ਸਿਹ ਆਲਮ, ਗੀਤੀ-ਓ-ਬਾਲਾ-ਓ-ਪਸਤ

4. ਅਜ਼ ਸਮਾਅ-ਏ-ਨਾਮ-ਏ-ਹਕ ਸ਼ੁਦ ਬੇ ਅਸਰ
ਮਰਗ-ਓ-ਮਲਕ ਉਲ ਮੌਤ-ਰਾ-ਖ਼ੌਫ-ਓ-ਖ਼ਤਰ

ਜ਼ਾਕਿਰਾਂ ਅਜ਼ ਤਾਅਤਸ਼ ਨਾ ਜੀ ਸ਼ੁਦੰਦ
ਜਾਵਿਦਾਨੀ ਜ਼ੀਸਤ ਅਜ਼ ਹੱਕ ਯਾਫ਼ਤੰਦ

5. ਆਂਕਿ ਨਾਨਕ ਆਬਿਦਾਨ-ਏ-ਅੱਲ੍ਹਾ ਅੰਦ
ਦਾਇਮਾ ਚੂੰ ਨੀਲੋਫ਼ਰ ਬਿਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾਅੰਦ

॥ ਸੁਣਿਐ ਧਰਤਿ ਧਵਲ ਆਕਾਸ ॥

۲) سُنِئیے دھرتِ[۱] دھول[۲] آکاس[۳]

॥ ਸੁਣਿਐ ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ॥

۳) سُنِئیے دِیپ[۱] لوء[۲] پاتال[۳]

॥ ਸੁਣਿਐ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਕਾਲੁ ॥

۴) سُنِئیے پوہِ[۱] نہ سکے کالُ[۲]

॥ ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

۵) نانک بھگتا[۱] سدا[۲] وِگاسُ[۳]

۲) ۱ گُرّہٗ اَرض وزمین، فُرشِ زمیں ۲ تحتُ الثریٰ، عَالمِ زیریں وپست ۳ فلک سَما، آسمان، عَرش

۳) ۱ عَالمِ آفاق، جزائر، خِطّہ جات، برِّ اَعظم، مُمالِک ۲ ہرسہ عالَم، بالاوخاک وزیریں ۳ تحتُ الثریٰ مع کائنات اِیں ہا

۴) ۱ تَواں رسید ۲ مَرگ واَجل، مَلَکُ المَوت، اَثَر وخطر اَجل، مَلَکُ المَوت، اثر تناسخ

۵) ۱ طالِبانِ صادِق، عاشِقانِ حقیقی، اَربابِ حَق، بندگانِ خاصِ مَولا ۲ دائما، جاوِداں، ہمیشہ ۳ شگفتہ، خُوش، بشّاش، مِثلِ نیلوفر وگُلِ تر

۲) اَز سَماعِ اِسمِ حَق شُد ساختہ
گُرّہٗ ارض و فلک، تحتُ الثریٰ

۳) دَر وُجود آمد بِسَمعِ اِسمِ حَق　عرش وفرش وزیر وبُرج ونُہ طَبَق
برِّ اَعظم ہا جزائر خِطّہ جات　مُلک و اقلیم و دِیار و کائنات
عالمِ آفاق و آں دوزخ بہشت　خِلقت و اَنفاس، جان و باغ وکشت
اَز اِشارت خَلق شُد ہر شے کہ ہست　ہر سہِ عالَم، گیتی و بالا و پست

۴) اَز سَماعِ نامِ حق شُد بے اَثر　مَرگ و مَلَکُ المَوت را خَوف وخطر
(ذاکراں اَز طاعتش ناجی شُدند　جاوِدانی زیست اَز حَق یافتند)

۵) آنکہ نانک عابِدانِ اللہ اند
دائما چُوں نیلوفر بشگفتہ اند

(7) ਤੇਹਾ[1] ਕੋਇ[2] ਨ ਸੁਝਈ[3] ਜਿ ਤਿਸੁ ਗੁਣੁ[4] ਕੋਇ[5] ਕਰੇ॥

ਪਾਉੜੀ 8

(1) ਸੁਣਿਐ[1] ਸਿਧ[2] ਪੀਰ[3] ਸੁਰਿ[4] ਨਾਥ[5]॥

---

(7) 1. ਮਿਸਲ-ਏ-ਆਂ ਮਬਦਅ-ਏ-ਫ਼ੈਜ਼
2. ਦੀਗਰ
3. ਨਜ਼ਰ ਨਮੀ ਆਯਦ
4. ਕਿ ਚੁਨੀਂ ਨਾ ਅਹਲ ਓ ਬੇ ਵਸਫ਼
5. ਜੌਹਰ ਉ ਵਸਫ਼-ਓ-ਖ਼ੂਬੀ ਦਹਦ

ਪਾਉੜੀ 8

(1) 1. ਅੰਜ਼ਸਮਾਅਤ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹਕ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ, ਇਲਮ-ਉਲ-ਯਕੀਂ
2. ਸਿਧ: ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਸ਼ਫ਼ ਉ ਕਰਾਮਤ ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਅੱਲਾਹ, ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਮਾਲ ਕਿ ਹਸ਼ਤਾਦ -ਓ-ਚਾਰਅੰਦ
3. ਪੀਰ: ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਓ ਸਾਲਿਕ-ਏ-ਕਾਮਿਲ, ਫ਼ਕੀਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਰਸੀਦਾ
4. ਮਲਕ, ਸਿਫ਼ਤ ਮਰਦ-ਏ-ਹੱਕ, ਵਾਸਿਲ-ਏ-ਹੱਕ-ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ, ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਕਾਮਿਲ
5. ਨਾਥ: ਸਰਤਾਜ-ਏ-ਫ਼ਕੀਰਾਂ, ਜ਼ੁਬਦਤੁਲ ਆਰਫ਼ੀਨ, ਖ਼ੱਸਾ-ਏ-ਹੱਕ, ਔਲੀਆ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਕਿ ਨੁਹ ਅੰਦ

7. ਮਿਸਲ-ਏ-ਊਦੀਗਰ ਨਮੀਂ ਬੀਨਮ ਕਸੇ
ਆਂਕਿਹ ਨਾਕਿਸ ਰਾ ਬਿਬਖ਼ਸ਼ਦ ਜੌਹਰੇ

ਹਸਤ ਜੁਜ਼ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਆਖ਼ਿਰ ਕੁਦਾਮ
ਕਿ ਆਫ਼ਰੀਨਦ ਵਸਫ਼ ਅੰਦਰ ਨਾ ਤਮਾਮ
(ਬੇ ਹੁਨਰ ਰਾ ਵਸਫ਼ ਨੇਕੂਈ ਬ ਬਦ
ਕਾਦਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਅਗਰ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਦਹਦ)

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹਸ਼ਤੁਮ

1. (ਤਾਲਿਬਾਂ ਗੀਰੰਦ ਚੂੰ ਇਲਮ-ਉਲ-ਯਕੀਂ
ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤ ਮੀ ਸ਼ਵੰਦ ਅਜ਼ ਆਰਫ਼ੀਂ)

ਆਂਕਿ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਸਮਾਅਤ ਕ਼ਰਦਾ ਅੰਦ
ਸਿੱਧ-ਓ ਪੀਰ-ਓ ਨਾਥ-ਗਰਦਦ ਅਰਜਮੰਦ

ਬੂਦਾ ਅੰਦ ਅਜ਼ ਬਰਕਤ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
ਵਾਸਿਲ-ਏ-ਹਕ, ਪੀਰ-ਓ-ਆਰਿਫ਼ ਔਲੀਆ

ਜ਼ੀ-ਕਰਾਮਤ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਸ਼ਫ-ਓ-ਕਮਾਲ
ਸਾਲਿਕ-ਓ-ਦਰਵੇਸ਼-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਅਹਲ-ਏ-ਹਾਲ

ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ-ਓ-ਵਲੀ, ਮੁਰਸ਼ਿਦ, ਫ਼ਕੀਰ
ਖ਼ਾਸਾ-ਏ-ਹੱਕ ਮੁਕਬਿਲ-ਏ-ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ

ਹਸਬ-ਏ-ਜੌਹਰ ਮਅਰਫ਼ਤ ਆਵੁਰਦਾ ਅੰਦ
ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਹੱਕ ਮਦਾਰਿਜ ਬੁਰਦਾ ਅੰਦ

॥ ਤੇਹਾ ਕੋਇ ਨ ਸੁਝਈ ਜਿ ਤਿਸੁ ਗੁਣੁ ਕੋਇ ਕਰੇ ॥ ੭ ॥

۷) تیہا[1] کوئے[2] نہ سجھئی[3] جے تِس گُنْ[4] کوئے[5] کرے

॥ ਸੁਣਿਐ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ ॥

پوڑی۸ ۱) سُنِئیے[1] سِدھ[2] پیر[3] سُرِ[4] ناتھ[5]

۷) [1] مِثلِ آں مَبدءِ فَیض [2] دیگر [3] نظرنمی آید [4] کہ چُنیں نااہل و بے وصف
[5] جَوہرووصف وخُوبی دہد

۸ ۱) [1] اَزسماعَتِ اِسمِ حَق وذِکرِ خُدا،عِلمُ الیَقِیں [2] سِدّھ: صاحِبِ کشف وکرامت، عارِفِ اللہ، صاحِبِ کمال کہ ہشتادوچارند [3] پیر: مُرشِد وسالِکِ کامِل، خُدارسیدہ
[4] سُر: مَلَک صِفت مَرُدِحَق واصِلِ حَق، برگزیدۂ خُدا، عارِفِ کامِل
[5] ناتھ: سرتاجِ فقیراں، زُبدۃ العارفین، خاصۂ حق، اولیائے کامِل کہ نُہ اند

۷) مِثلِ اُو دِیگر نمی بِینم کسے
آنکہ ناقِص را بَبَخشد جَوھرے
ہست جُز ذاتِ خُدا آخِر کُدام
کافرِیند وَصف اندر ناتمام
(بے ہُنَر را وَصف نیکوئی بہ بَد
قادِرِ مُطلَق اگر خواہد دہد)

مَنزِلِ ہَشتُم

۸) (طالِباں گیرند چُوں عِلمُ الیَقیں   اَز سماعَت می شَوَند اَز عارِفیں)
آنکہ اِسمِ حَق سَماعت کردہ اَند   سِدّھ وپیروناتھ وسُرشاں گشتہ اَند
بُودہ اَند اَز برکَتِ ذِکرِ خُدا   واصِلِ حَق پیر و عارِف اَولیا
ذِی کرامَت صاحِبِ کَشف وکمال   سالِک ودَرویشِ کامِل،اہلِ حال
برگُزِیدہ و ولی مُرشِدِ فقیر   خاصَۂ حَق مُقبِلِ رَوشَن ضمیر
حَسْبِ جَوھَر معرفت آوُردہ اند   دَر حُضورِ حَق مَدارِج بُردہ اَند

(4) ਜੇ[1] ਤਿਸੁ[2] ਨਦਰਿ[3] ਨ ਆਵਈ[4] ਤ ਵਾਤ[5] ਨ ਪੁਛੈ[6] ਕੇ॥

(5) ਕੀਟਾ[1] ਅੰਦਰਿ ਕੀਟੁ[2] ਕਰਿ ਦੋਸੀ[3] ਦੋਸੁ[4] ਧਰੇ॥

(6) ਨਾਨਕ ਨਿਰਗੁਣਿ[1] ਗੁਣੁ[2] ਕਰੇ ਗੁਣਵੰਤਿਆ[3] ਗੁਣੁ[4] ਦੇ॥

---

(4) 1. ਗਰ
2. ਆਂ
3. ਦਰ ਨਜ਼ਰ
4. ਨਯਾਦ
5. ਹਾਲ, ਸੁਖ਼ਨ
6. ਨਪੁਰਸਦ ਕਸੇ ਬੇ ਕਦਰ-ਓ-ਮਹਰੂਮ ਬਾਸ਼ਦ

(5) 1. ਦਰਕਿਰਮਾਨ
2. ਕਿਰਮ ਸਾਖ਼ਤਾ ਸ਼ਵਦ
3. ਖ਼ਤਾਕਾਰ, ਆਸੀ, ਗੁਨਾਹਗਾਰ
4. ਜ਼ਲੀਲ-ਓ-ਹਕੀਰ, ਕਸੂਰ-ਓ-ਗੁਨਾਹ-ਓ-ਖ਼ਤਾ ਸ਼ੁਮਰਦਾ ਸ਼ਵਦ

(6) 1. ਬੇ ਵਸਫ਼, ਬੇ ਖ਼ੂਬੀ, ਬੇ ਬਹਰਾ, ਨਾ ਪਸੰਦੀਦਾ
2. ਵਸਫ਼, ਸਿਫ਼ਤ, ਖ਼ੂਬੀ, ਜੌਹਰ, ਉਮਦਗੀ, ਬਾਵਸਫ਼
3. ਅਹਲ-ਏ-ਜੌਹਰ, ਅਹਲ-ਏ-ਵਸਫ਼, ਪਸੰਦੀਦਾ, ਮਕਬੂਲ
4. ਮਜ਼ੀਦ ਵਸਫ਼ ਵ ਨੇਕੀ-ਓ-ਖ਼ੂਬੀ ਬਿਯਫ਼ਜ਼ਾਯਦ

4. ਕਾਬਿਲ-ਏ-ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਗਰ ਨੀਸਤ ਆਂ
ਕਸ ਨਪੁਰਸਦ ਹਾਲਸ਼ ਆਂ ਜਾ ਬੇਗੁਮਾਂ

ਦਰ ਹਜ਼ੂਰ-ਏ-ਹਕ ਨਗਰਦਦ ਆਂ ਅਜ਼ੀਜ਼
ਬੇ ਹਕੀਕਤ ਬਾਸ਼ਦ ਓ-ਬੇ ਕਦਰ ਨੀਜ਼

ਆਂਕਿ ਨਬਵਦ ਦਰ ਅਮਲ ਮਨਜ਼ੂਰ-ਏ-ਹਕ
ਬਾਸ਼ਦ ਆਂਕਸ ਰਾਂਦਾ-ਓ-ਮਕਹੂਰ-ਏ-ਹਕ

5. ਅੰਦਰੂੰ 'ਕਿਰਮਾਨ' ਕਿਰਮ ਆਂਕਸ ਬਵਦ
ਮੌਰਿਦ-ਏ-ਲਅਨਤ ਜ਼ਿ ਹੱਕ ਅਜ਼ ਬਸ ਬਵਦ

ਅਜ਼ ਕੁਸੂਰ-ਏ-ਖ਼੍ਰੇਸ਼ ਓ ਐਬ-ਓ-ਅਮਲ-ਏ-ਜ਼ਿਸ਼ਤ
ਦਰ ਗੁਨ੍ਹਾਗਾਰਨਸ਼ ਹੱਕ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਨਵਿਸ਼ਤ

ਗਰ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਕਰਦਗਾਰ-ਏ-ਦੋ ਜਹਾਂ
ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਰਹਮਤ ਅਫ਼ਗਨਦ ਬਰ ਬੰਦਗਾਂ

6. ਨਾਨਕ ਆਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਅਜ਼ ਅਤਾ
ਵਸਫ਼-ਓ-ਖ਼ੂਬੀ ਮੀ ਦਹਦ ਬੇ ਵਸਫ਼ ਰਾ

ਅਹਲ-ਏ-ਜੌਹਰ ਰਾ ਸਿਫ਼ਾਤ ਅਫ਼ਜ਼ੂੰ ਨਿਹਦ
ਕਦਰ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਅਫ਼ਜ਼ਾਯਦ-ਓ-ਨੇਕੀ ਦਹਦ

॥ ਜੇ ਤਿਸੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ ਤ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੇ ॥

۴) جے[1] تِس[2] ندرِ[3] نہ آوئی[4] تہ وات[5] نہ پچھے[6] کے

॥ ਕੀਟਾ ਅੰਦਰਿ ਕੀਟੁ ਕਰਿ ਦੋਸੀ ਦੋਸੁ ਧਰੇ ॥

۵) کیتا[1] اندرِ کیٹ[2] کرِ دوسی[3] دوس[4] دھرے

॥ ਨਾਨਕ ਨਿਰਗੁਣਿ ਗੁਣੁ ਕਰੇ ਗੁਣਵੰਤਿਆ ਗੁਣੁ ਦੇ ॥

۶) نانک نرگنِ[1] گنُ[2] کرے، گن ونتیا[3] گن[4] دے

---

۴) ۱ گر ۲ آں ۳ درنظر ۴ نیاید ۵ حال وسُخن ۶ نپُرسد کسے بے قدر ومحرُوم باشد

۵) ۱ در رِکرمان ۲ رِکرُمِ ساختہ شوَد، ذلیل وحقیر ورانده ۳ خطا کار، عاصی، گناہ گار
۴ ذِمّہ وارِقصور وگناہ وخطا شمُرده شوَد

۶) ۱ بے وصُف، بے خوبی، بے بہرہ، ناپسندیده ۲ وصُف، صِفَت، خوبی، جَوہر، عُمدگی، باوصُف
۳ اہلِ جَوہر، اہلِ وصُف، پسندیده، مقبُول ۴ مزید وصُف، نیکی، خُوبی بیفزاید

۴) قابلِ نظرِ خُدا گر نیست آں — کس نپُرسد حالَش آنجا بیگُماں
دَر حضُورِ حق نگردَد آں عزِیز — بے حقیقت باشَد و بے قدر نیز
آنکہ بَوَد دَر عَمل منظُورِ حق — باشَدِ آنکس رانده و مقہُورِ حق

۵) اندرُوں رِکرمان، رِکرُم آنکس بوَد
موردِ لعنَت زِحق از بَس بوَد
اَز قُصورِ خویش وعَیب وعَملِ زِشت
دَر گُنہ گارانش حق خوَاہد نوِشت
(گر بخواہد کرد کارِ دوجہاں
نظرِ رَحمتِ افگند بر بندگاں)

۶) نانک آں بخشِندۂ پاک اَز عطا — وَصف وخُوبی می دہد بے وَصف را
اہلِ جَوہر راصِفات افزُوں کُند — قدرِ شاں افزاید و نیکی دہد

ਪਾਉੜੀ 7

(1) ਜੇ[1] ਜੁਗ[2] ਚਾਰੇ[3] ਆਰਜਾ[4] ਹੋਰ[5] ਦਸੂਣੀ[6] ਹੋਇ[7]॥

(2) ਨਵਾ[1] ਖੰਡਾ[2] ਵਿਚਿ[3] ਜਾਣੀਐ ਨਾਲਿ[4] ਚਲੈ ਸਭੁ[5] ਕੋਇ॥

(3) ਚੰਗਾ[1] ਨਾਉ[2] ਰਖਾਇਕੈ[3] ਜਸੁ[4] ਕੀਰਤਿ[5] ਜਗਿ[6] ਲੇਇ॥

ਪਾਉੜੀ 7

(1) 1. ਗਰ
2. ਦੌਰਹਾ-ਏ-ਜ਼ਮਾਂ
3. ਚਹਾਰ
4. ਉਮਰ
5. ਨੀਜ਼ਹਮ
6. ਦਹ ਚੰਦ
7. ਬਵਦ

(2) 1. ਨੁਹ
2. ਇਕਲੀਮ
3. ਦਰ ਆਂ ਨਾਮੀ ਵ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬਵਦ
4. ਬਿਜ਼ੇਰ-ਏ-ਫ਼ਰਮਾਂ, ਹਮਰਾਹਸ਼ ਰਵੰਦ
5. ਹਮਗਾਂ

(3) 1. ਨੇਕ
2. ਮਸ਼ਹੂਰ-ਏ-ਖ਼ਲਾਇਕ
3. ਦਾਸ਼ਤਾ
4. ਸ਼ੁਹਰਤ, ਖ਼ੂਬੀ, ਵਕਾਰ ਨਾਮ ਆਵਰੀ, ਇੱਜ਼ਤ, ਇਅਤਬਾਰ
5. ਸਤਾਇਸ਼, ਤਅਰੀਫ਼, ਮਰਹਬਾ, ਆਫ਼ਰੀਨ, ਮਿਦਹਤ
6. ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਿਖ਼ਰਦ ਵ ਯਾਬਦ ਵ ਬਿਬੁਰਦ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹਫ਼ਤੁਮ

1. ਅਜ਼ ਰਿਯਾਜ਼ਤ ਹਾਏ ਸ਼ਾਕਾ ਬਿਲਕਿਯਾਸ
ਹਮ ਬਿ ਜੁਹਦ ਹਵਾਸ ਏ-ਦਮ ਜ਼ਬਤ-ਏ-ਹਵਾਸ

ਗਰ ਕਸੇ ਰਾ ਚਾਰ ਯੁਗ[1] ਉਮਰੇ ਬਵਦ
ਦਰ ਤਵਾਲਤ-ਨੀਜ਼ ਦਹ ਚੰਦੇ ਬਵਦ

ਬਾਸ਼ਦਸ਼ ਤਾ ਦੌਰਹਾ ਉਮਰ-ਏ-ਤਵੀਲ
ਜ਼ੀਸਤਨ-ਏ-ਬਿਕੁਨਦ ਬਜ਼ੇਰ-ਏ-ਚਰਖ਼-ਏ-ਨੀਲ

2. ਨੀਜ਼ ਗਰਦਦ ਦਰ ਨੁਹ ਇਕਲੀਮ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਨਾਮੀ-ਓ-ਮਅਰੂਫ਼-ਓ-ਮਸ਼ਹੂਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਂ

ਜ਼ੇਰ-ਏ-ਹੁਕਮਸ਼ ਹਮਗਿਨਾਂ ਹਮਰਾਹ ਰਵੰਦ
ਇੱਜ਼ ਓ ਕਦਰ-ਓ-ਫ਼ਜ਼ੀਲਤ ਹਮਗਾਂ ਕੁਨੰਦ

3. ਨਾਮ-ਏ-ਨੇਕੂਨੀਜ਼ ਆਂਕਸ ਦਾਸ਼ਤਾ
ਸ਼ੁਹਰਤ-ਓ-ਤਹਸੀ ਬਿਯਾਬਦ ਅਜ਼ ਹਮਾ

ਦਰ ਜਹਾਂ ਅਜ਼ ਉਮਦਗੀ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ
ਨੀਜ਼ਬਿਖ਼ਰਦ ਇੱਜ਼ਤ-ਓ-ਨਾਮ ਆਵਰੀ

---

1. ਚਾਰ ਯੁਗ - ਚਹਾਰ ਦੌਰਹਾ ਏ ਜ਼ਮਾਂ ਕਿਹ ਨਾਮ-ਏ-ਤਅਦਾਦ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਏ-ਜ਼ਮਾਨਾ ਅਸਤ ਵ ਆਂ ਰਾ ਸਤਜੁਗ, ਤਰੇਤਾ ਜੁਗ ਵ ਦਵਾਪਰ ਵ ਕਲਜੁਗ ਗੋਯੰਦ

॥ ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਆਰਜਾ ਹੋਰ ਦਸੂਣੀ ਹੋਇ ॥

پوڑی ۷   ۱) جے[۱] جگ[۲] چارے[۳] آرجا[۴] ہور[۵] دسونی[۶] ہوئے[۷]

॥ ਨਵਾ ਖੰਡਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ ਨਾਲਿ ਚਲੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

۲) نوا[۱] کھنڈا[۲] وِچ جانیئے[۳] نالِ چلے[۴] سبھ کوئے[۵]

॥ ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾਇਕੈ ਜਸੁ ਕੀਰਤਿ ਜਗਿ ਲੇਇ ॥

۳) چنگا[۱] ناوَ[۲] رکھائیکے[۳] جس[۴] کیرت[۵] جگِ[۶] لیئے

۱) ۱ گر ۲ دورہائے زماں ۳ چہار ۴ عُمر ۵ نیز ہم ۶ دہ چند ۷ بوَد

۲) ۱ ہمہ ۲ اقلیم ۳ درآں نامی ومشہور بوَد ۴ بزیر فرماں ہمراہش روند ۵ ہمگاں

۳) ۱ نیک نام، مشہورِ خلائق ۲ شہرت، خوبی، وقار ۳ داشتہ ۴ نام آوری، عزت، اعتبار ۵ ستائش، تعریف، مرحبا، آفریں، مدحت ۶ از زمانہ بخرد و یابد و بیرد

منزلِ ہفتم

۱) (از ریاضت ہائے شاقہ بِالقیاس   ہم بہ جہد و حبسِ دم ضبطِ حواس)

گر کسے را چاریگ[۱] عُمرے بوَد   در طوالتِ نیز دہ چندے بوَد

باشدش تا دور ہا عُمرِ طویل   زیستن بکُند بزیرِ چرخِ نیل

۲) نیز گردد در ہمہ اقلیمِ جہاں   نامی و معروف و مشہورِ زماں

زیرِ حکمش ہمکناں ہمرہ روند   عِزّ و قدر و منزلت ہمگاں کنند

۳) نامِ نیکو نیز آنکس داشتہ

شہرت و تحسیں بیابد از ہمہ

در جہاں از عُمدگیِ ظاہری

نیز بخرد عِزّت و نام آوری

۱ چاریگ، چہار دورہائے زماں کہ نامِ تعدادِ خاصِ زمانہ است وآں را ست جگ، ترتیا، دواپرو کلجگ گویند

(2) ਜੇਤੀ[1] ਸਿਰਠਿ[2] ਉਪਾਈ[3] ਵੇਖਾ[4] ਵਿਣੁ[5] ਕਰਮਾ[6] ਕਿ[7] ਮਿਲੈ[8] ਲਈ[9]॥

(3) ਮਤਿ[1] ਵਿਚਿ[2] ਰਤਨ[3] ਜਵਾਹਰ[4] ਮਾਣਿਕ[5] ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ[6] ਕੀ[7] ਸਿਖ ਸੁਣੀ[8]॥

(4) ਗੁਰਾ[1] ਇਕ ਦੇਹਿ[2] ਬੁਝਾਈ॥

(5) ਸਭਨਾ ਜੀਆ[1] ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ[2] ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ[3] ਜਾਈ॥

---

(2) 1. ਚੰਦਾਂਕਿ, ਜੁਮਲਾ
2. ਮਖ਼ਲੂਕਾਤ-ਏ-ਆਲਮ
3. ਆਫ਼ਰੀਦਾ
4. ਨਿਗਰਮ
5. ਬਗ਼ੈਰ
6. ਤਕਦੀਰ, ਕਿਸਮਤ
7. ਚਿ
8. ਬਿਦਸਤ ਆਯਦ, ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ
9. ਬਿਗੀਰਦ ਵ ਨੁਮਾਯਦ

(3) 1. ਅਕਲ, ਖ਼ਿਰਦ, ਇਦਰਾਕ
2. ਅੰਦਰ
3. ਜਵਾਹਰ
4. ਗੌਹਰ-ਏ-ਨਾਯਾਬ ਵ ਦੁੱਰ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਂ
5. ਗਰ
6. ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ
7. ਹਿਦਾਯਤ, ਨਸੀਹਤ, ਤ'ਅਲੀਮ
8. ਸਮਾਅਤ ਕੁਨੀ

(4) 1. ਐ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ, ਐ ਸਤਿਗੁਰੂ-ਏ-ਮੁਹਤਰਮ
2. ਯਕ ਸੁਖਨ-ਏ-ਮ'ਅਰਫ਼ਤ ਮਰਾ ਬਿਫ਼ਹਮਾ

(5) 1. ਹਮਾ ਮਖ਼ਲੂਕ-ਏ-ਆਲਮ ਰਾ
2. ਖ਼ਾਲਿਕ-ਓ-ਰਾਜ਼ਿਕ
3. ਪਸ ਅਜ਼ ਮਨ ਆ ਫ਼ਰਾਮੋਸ਼ ਨਗਰਦਦ

2. ਈਂ ਹਮਾ ਮਖ਼ਲੂਕ ਰਾ ਨਿਗਰਮ ਕਿ ਹਸਤ
ਹੇਚ ਜੁਜ਼ ਕਿਸਮਤ ਨਮੀ ਆਯਦ ਬਦਸਤ

ਤਸ਼ਰੀਹ:

ਤਾ ਨ ਫ਼ਜ਼ਲ-ਏ-ਈਜ਼ਦੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਬਵਦ
ਨਿਅਮਤ ਅਜ਼ ਜ਼ੋਰੇ ਕੁਜਾ ਹਾਸਿਲ ਬਵਦ

3. ਲਅਲ-ਓ-ਅਲਮਾਸ-ਓ-ਜਵਾਹਰ ਦੁੱਰ ਗੁਹਰ
ਹਸਤ ਅੰਦਰ ਅਕਲ-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਏ-ਬਸ਼ਰ

ਗਰ ਹਿਦਾਯਤ ਬਿਸ਼ੁਨਵੀ ਐ ਮਰਦ-ਏ-ਹੋਸ਼
ਅਜ਼ ਗੁਰੂਪੰਦੇ ਗਰਤ ਆਯਦ ਬਗੋਸ਼

ਤਸ਼ਰੀਹ:

ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਅਗਰ ਨਜ਼ਰੇ ਕੁਨਦ
(ਬਰ ਦੁੱਰ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਂ ਰਸਾਈਯਤ ਬਵਦ)

4. ਸਤਿਗੁਰੂਮਨ ਰਾ ਬਿਫ਼ਹਮਾ ਯਕ ਸੁਖ਼ਨ
ਰਹਬਰੀ ਐ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬਕੁਨ

5. ਰਾਜ਼ਿਕ-ਏ-ਕੁਲ ਹਸਤ ਯਕ ਪਰਵਰਦਗਾਰ
ਅਜ਼ ਦਿਲਮ ਨਬਵਦ ਫ਼ਿਰਾਮੁਸ਼ ਜ਼ੀਨਹਾਰ

॥ ਜੇਤੀ ਸਿਰਠਿ ਉਪਾਈ ਵੇਖਾ ਵਿਣੁ ਕਰਮਾ ਕਿ ਮਿਲੈ ਲਈ ॥

۲) جیتی[1] سِرٹھِ[2] اُپائی[3] ویکھا[4] وِن[5] کرما[6] کِہ[7] مِلے[8] لئی[9]

॥ ਮਤਿ ਵਿਚਿ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਿਕ ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣੀ ॥

۳) مَتِ[1] وِچ[2] رتن[3] جواھر مانِک[4] جے[5] اِک گور[6] کی سِکھ[7] سُنی[8]

॥ ਗੁਰਾ ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ ॥

۴) گور[1] اِک دیہہِ[2] بُجھائی

॥ ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ ॥ ੬ ॥

۵) سَبھناجِیا[1] کا اِک داتا[2] سومَیں وِسرِ[3] نہ جائی

---

۲) [1] چندانکہ، جُملہ [2] مخلُوقاتِ عالَم [3] آفرِیدہ [4] نگرَم [5] بغیر [6] تقدیر، قسمت [7] چہ [8] بدست آید و حاصِل شوَد [9] بگیرد و نماید

۳) [1] عقل و خِرد، اِدراک [2] اندر [3] جواھر [4] گوہرِ نایاب و دُرِ عرفاں [5] گر [6] مُرشِدِ کامِل [7] ہدایت، نصِیحت، تعلیم [8] سَماعت کُن

۴) [1] اے مُرشِدِ کامِل، اے ستگُورُو مُحترَم [2] یک سُخنِ معُرفت مرا بفہما

۵) [1] ہَمہ مخلُوقِ عالَم را [2] خالِق و رازِق [3] پس اَز من آں فراموش نگردَد

---

۲) اِیں ہَمہ مَخلُوق را نگرم کہ ہَست
ہیچ جُز قِسمَت نمی آید بدَست

تشریح
تا نہ فضلِ اِیزدی شامِل بوَد
نِعمَت اَز زورے کُجا حاصِل بوَد

۳) لَعل و اَلماس و جَواہَر دُرّ گُہَر   ہست اَندر عَقل و اِدراکِ بَشَر
گر ہدایت بِشنوی اے مردِ ہوش   اَز گُورُو پندے گرت آید بگوش

تشریح
مُرشِدِ کامِل اگر نَظرے کُنَد
بَر دُرِّ عِرفاں رسائیَت بوَد

۴) سَتگُورُو مَن را بَفہما یک سُخَن
رَہبَری اے مُرشِدِ کامِل بکُن

۵) رازِقِ کُل ہست یک پَروَردگار
اَز دِلَم بنَود فِرامُش زِینہار

(9) ਜੇ[1] ਹਉ ਜਾਣਾ[2] ਆਖਾ[3] ਨਾਹੀ[4] ਕਹਣਾ[5] ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ[6]

(10) ਗੁਰਾ[1] ਇਕ[2] ਦੇਹਿ[3] ਬੁਝਾਈ

(11) ਸਭਨਾ[1] ਜੀਆ[2] ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ[3] ਸੋ ਮੈ[4] ਵਿਸਰਿ[5] ਨ ਜਾਈ[6]

ਪਾਉੜੀ 6

(1) ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਾ ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵਾ ਵਿਣੁ ਭਾਣੇ ਕਿ ਨਾਇ ਕਰੀ

9. ਵਸਫ਼ ਗਰਦਾਨਮ ਨਗੋਇਮ ਅਜ਼ ਜ਼ਬਾਂ
ਬੈਰੂੰ ਅਜ਼ ਤਕਰੀਰ ਬਾਸ਼ਦ ਕੀਂ ਬਯਾਂ

10. ਸਤਗੁਰੂਮਨ ਰਾ ਬਿਫਹਿਮਾ ਯਕ ਸੁਖ਼ਨ
ਰਹਬਰੀ ਐ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬਕੁਨ

11. ਰਾਜ਼ਿਕ-ਏ-ਕੁਲ ਹਸਤ ਯਕ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ
ਅਜ਼ਦਿਲਮ ਨਬਵਦ ਫ਼ਰਾਮੁਸ਼ ਜ਼ੀਨਹਾਰ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸ਼ਸ਼ੁਮ

1. ਗ਼ੁਸਲ ਦਰ ਆਬ-ਏ-ਜ਼ਿਯਾਰਤ ਗਰ ਸ਼ਵਦ
ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਖ਼ਾਲਿਕ ਅਰ ਪਸੰਦੀਦਾ ਬੁਵਦ

ਗਰ ਬਦਰਗਾਹਸ਼ ਨਮੀ ਉਫ਼ਤਦ ਕਬੂਲ
ਬੇ ਰਜ਼ਾਯਸ਼ ਗੁਸਲ-ਏ-ਮਨ ਬਾਸ਼ਦ ਫ਼ਜ਼ੂਲ

---

(9) 1. ਗਰਚਿ
2. ਬਦਾਨਮ
3/4. ਬਯਾਂ ਨਤਾਵਨਮ ਕਰਦ
5. ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਬਯਾਂ
6. ਬੈਰੂੰ ਅਜ਼ ਤਕਰੀਰ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਮੁਹਾਲ ਬਵਦ

(10) 1. ਐ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ, ਐ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬ
2. ਯਕ ਰਾਹ ਵ ਤਰੀਕਾ, ਸੁਖਨ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ
3. ਮਰਾ ਬਿਫ਼ਹਮਾ, ਬਿਨੁਮਾ

(11) 1. ਹਮਾ ਵ ਜੁਮਲਾ ਰਾ
2. ਮਖ਼ਲੂਕਾਤ
3. ਯਕ ਰਾਜ਼ਿਕ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ੰਦਾ
4. ਪਸ ਆਂ
5. ਫ਼ਰਾਮੋਸ਼
6. ਨਗਰਦਦ

॥ ਜੇ ਹਉ ਜਾਣਾ ਆਖਾ ਨਾਹੀ ਕਹਣਾ ਕਥਨੁ ਨ ਜਾਈ॥

۹) جے ہو جانا آکھا ناہی کہنا کتھن نہ جائی

॥ ਗੁਰਾ ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ ॥

۱۰) گورا اِک دیہہِ بُجھائی

॥ ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ ਸੋ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ ॥ ੫ ॥

۱۱) سَبھنا جِیا کا اِک داتا سومَیں وِسرِ نہ جائی

॥ ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਾ ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵਾ ਵਿਣੁ ਭਾਣੇ ਕਿ ਨਾਇ ਕਰੀ ॥

پوڑی۶ ۱) تیرتھ ناوا جے تِس بھاواوِن بھانے کِہ نائے کرِی

۹) وَصف گردانم نگویم اَز زباں
بیرُوں اَز تقرِیر باشَد کِیں بیاں

۱۰) ستگُورُو مَن را بفَہما یک سُخُن
رَہبری اے مُرشِدِ کامِل بکُن

۱۱) رازِق کُل ہست یک پَروَردگار
اَز دِلَم نبَود فِرامُش زِینہار

مَنزِلِ ششم

۱) غُسل در آبِ زِیارَت گہ کُنَم
نزُد خالِق را پَسندِیدہ شَوَم
گَر بدرگاہَش نمی اُفتَد قبُول
بے رضائش غُسلِ مَن باشَد فُضول

---

۹) ۱ گرچہ ۲ بدانم ۳ ۴ بیاں نتوانم کرد ۵ ذِکروبیاں ۶ بیرُوں ازتقرِیر باشدومُحال بوَد

۱۰) ۱ اے مُرشِدِ کامِل، اے گُورُوصاحِب ۲ یک راہ، طریقہ وسُخنِ معرفت ۳ مَرابفہما وبنُما

۱۱) ۱ ہمہ وجُملہ را ۲ مخلُوقات ۳ یک رازِق وبَخشندہ ۴ پس آں مَرا ۵ فراموش ۶ نگردد

(5) ਗਾਵੀਐ[1] ਸੁਣੀਐ[1] ਮਨਿ[1] ਰਖੀਐ ਭਾਉ[1]॥

(6) ਦੁਖੁ[1] ਪਰਹਰਿ[2] ਸੁਖੁ[3] ਘਰਿ[4] ਲੈ ਜਾਇ[5]॥

(7) ਗੁਰਮੁਖਿ[1] ਨਾਦੰ[2] ਗੁਰਮੁਖਿ[3] ਵੇਦੰ[4] ਗੁਰਮੁਖਿ[5] ਰਹਿਆ[6] ਸਮਾਈ॥

(8) ਗੁਰ ਈਸਰੁ[1] ਗੁਰੁ ਗੋਰਖੁ[2] ਬਰਮਾ[3] ਗੁਰੁ ਪਾਰਬਤੀ[4] ਮਾਈ[5]॥

(5) 1. ਬਿਸਰਾਏਮ
2. ਬਿਸ਼ੁਨਵੇਮ
3. ਦਰ ਦਿਲ-ਓ-ਜਾਂ
4. ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਅਕੀਦਤ-ਓ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਯਕੀਨ

(6) 1. ਰੰਜ
2. ਦੂਰ ਕਰਦਾ
3. ਰਾਹਤ, ਤਸਕੀਨ-ਏ-ਜਾਂ
4. ਬਖ਼ਾਨਾ, ਬਦਿਲ
5. ਆਵੁਰਦ, ਬੁਰਦ

(7) 1. ਫਰਮਾਨ-ਏ-ਗੁਰੂ
2. ਸੌਤ-ਏ-ਸਰਮਦੀ
3. ਕਲਾਮ-ਏ-ਗੁਰੂ
4. ਵੇਦ, ਮਅਰਫ਼ਤ
5. ਬਰਨੁਤਕ, ਜ਼ਬਾਨ-ਏ-ਗੁਰੂ
6. ਖ਼ੁਦ ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਜਲਵਾਗਰ ਅਸਤ

(8) 1. ਸ਼ਿਵਜੀ, ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਫ਼ਨਾ ਯਕੇ ਅਜ਼ਸਿਹ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਕਮਾਲ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ
2. ਵਿਸ਼ਨੂ, ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਇਲਕਾ-ਉ-ਸਿਫ਼ਤ ਅਲੂਹੀਯਤ ਵ ਰਬੂਬੀਯਤ-ਏ-ਹੱਕ ਸੁਬਹਾਨਾ ਤਆਲਾ ਯਕੇ ਅਜ਼ਸਿਹ ਸਿਫ਼ਾਤ ਕਮਾਲ-ਏ-ਹੱਕ
3. ਬ੍ਰਹਮਾ, ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਈਜਾਦ, ਯਕੇ ਅਜ਼ਸਿਹ ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਹੱਕ
4. ਪਾਰਬਤੀ, ਜ਼ਨ-ਏ-ਸ਼ਿਵਜੀ, ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਮਲਕ
5. ਲਕਸ਼ਮੀ, ਜ਼ਨ-ਏ-ਵਿਸ਼ਨੂਕਿਹ ਮੁਵੱਕਿਲਾ-ਏ-ਦੌਲਤ ਅਸਤ, ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਮਲਕ, ਸਰਸਵਤੀ, ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਮਲਕ, ਮਵੱਕਿਲਾ-ਏ-ਕੁੱਵਤ-ਏ-ਜ਼ਕਾ

5. ਹਮਦ ਬਿਸਰਾਏਮ-ਓ-ਸਿਫ਼ਤਸ਼ ਬਿਸ਼ੁਨਵੇਮ
ਮਾ ਬਿ ਦਿਲ ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਅਕੀਦਤ ਪਰਵਰੇਮ

6. ਦੂਰ ਗਰਦਦ ਤਾ ਜ਼ਿ ਮਾ ਰੰਜ-ਓ-ਅਮਲ
ਰਾਹਤ-ਓ-ਤਸਕੀਂ ਬਿ ਦਿਲ ਆਯਦ ਬਹਮ

7. ਨਾਦ[1]-ਓ-ਵੇਦਨ[2] ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਸਤਗੁਰੂਸਤ[3]
ਜਲਵਾ-ਏ-ਹੱਕ ਦਰ ਜ਼ਬਾਨ-ਏ-ਸਤਗੁਰੂਸਤ

ਗੁਫ਼ਤਾ-ਏ-ਗੁਰਅਸਤ ਸੌਤ-ਏ-ਸਰਮਦੀ
ਮਖ਼ਜ਼ਨ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਦਰਸ-ਏ-ਮਅਨਵੀ

ਮਜ਼ਹਰ-ਏ-ਹੱਕ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬਵਦ
ਜਲਵਾ-ਏ-ਨੂਰਸ਼ ਬਜਾਨ-ਓ-ਦਿਲ ਬਵਦ

8. ਵਿਸ਼ਨੂ[2]-ਓ-ਬਰਹਮਾ[3]-ਓ-ਸ਼ਿਵਜੀ ਹਮ ਗੁਰੂਸਤ
ਲਕਸ਼ਮੀ[5]-ਓ-ਪਾਰਬਤੀ[4] ਹਮ ਗੁਰੂਸਤ

ਈਂ ਹਮਾ ਜੁਮਲਾ ਮਲਾਇਕ ਬਿਲ ਯਕੀਂ
ਦਰ ਯਕੇ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਗੁਰੂਜਲਵਾ ਗਜ਼ੀਂ

1. ਨਾਦਨ, ਸੌਤ-ਏ-ਸਰਮਦੀ
2. ਵੇਦਨ, ਕੁਤਬ-ਏ-ਇਲਹਾਮੀ-ਏ-ਹੁਨੂਦ ਮੁਰਾਦ ਅਜ਼ਇਰਫ਼ਾਨ ਵ ਮਅਰਫ਼ਤ ਅਸਤ
3. ਸਤਗੁਰੂਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ, ਮਜ਼ਹਰ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਰਹਬਰ-ਏ-ਅਕਮਲ

॥ ਗਾਵੀਐ ਸੁਣੀਐ ਮਨਿ ਰਖੀਐ ਭਾਉ ॥

۵) گاویّے[١] سُنِیّے[٢] مَنِ[٣] رکھیّے بھاوٗ[۴]

॥ ਦੁਖੁ ਪਰਹਰਿ ਸੁਖੁ ਘਰਿ ਲੈ ਜਾਇ ॥

٦) دُکھُ[١] پرہرِ[٢] سُکھُ[٣] گھرِ[۴] لَے جائے[۵]

॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਦੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੇਦੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ ॥

۷) گورمُکھ[١] نادَن[٢] گورمُکھِ[٣] ویدن[۴] گورمُکھِ[۵] رہیا[٦] سمائی[۷]

॥ ਗੁਰ ਈਸਰੁ ਗੁਰ ਗੋਰਖੁ ਬਰਮਾ ਗੁਰੁ ਪਾਰਬਤੀ ਮਾਈ॥

۸) گور اِیسرُ[١] گورگورکھُ[٢] برما[٣] گورُ پاربتی[۴] مائی[۵]

۵) ١ بسرائیم ٢ بشنویم ٣ دردِل وجاں ۴ عِشق وعَقیدت وایمان ویقین

٦) ١ رنج، تفرقہ ٢ دُورگردہ ٣ راحت وتسکینِ جاں ۴ بخانہ، بدِل ۵ آوردہ، بُرد

۷) ١ فرمانِ گورُو ٢ صَوتِ سَرمدی ٣ کلامِ گورُو ۴ ویدومعرفت ۵ بر نُطق درزبانِ گورُو ٦ خُودقادِرِ مُطلَق جلوہ گراست

۸) ١ ٢ ٣ ۴ ۵ (حواشی برصفحۂ دیگر ملاحظہ بکنید)

۵) حَمد بسرائیم و صِفتش بشنویم
ما بہ دِل عِشق وعقِیدت پرورَیم

٦) دُور گردَد تا زِ ما رنج و اَلَم
راحت و تسکیں بہ دِل آید بہم

۷) نادو[١] ویدن[٢] در بیانِ ستگورُوست[٣]　　جلوۂ حق درزُبانِ ستگورُوست
گُفتۂ گوراست صَوتِ سَرمَدی　　مخزنِ عِرفان و دَرسِ مَعنوی
مَظہرِ حَق مُرشِدِ کامِل بوَد　　جلوۂ نورَش بجان و دِل بوَد

۸) وِشنو[١] و برہما[٢] و شِو جی[٣] ہم گورُوست　　لکشمی[۴] و پاربَتی[۵] ہم گورُوست
اِیں ہَمہ جُملہ مِلائک بالیقیں　　دَر یکے ذاتِ گورُو جلوہ گزیں

۷) ١ نادن صَوتِ سرمَدی ٢ ویدن کُتبِ اِلہامی ہنود مُراد از عرفانِ ومَعرفت است ٣ ستگورُو، مُرشِدِ کامِل، مَظہرِ حق ورَہبرِ اَکمل

۸) ١ وِشنو : صِفتِ اِلقاوصِفتِ الوُہیّت، رُبوبیّتِ حق سُبحانہٗ تعالےٰ ویکے اَزسہ صِفاتِ کمالِ حق ٢ برہما : صِفتِ ایجادو یکے اَزسہ صِفاتِ حق ٣ شِو جی : صِفَتِ فنا یکے ازسہ صِفاتِ کمالِ حَق تعالےٰ ۴ لکشمی : زنِ وِشنو کہ موکّلۂ دولت است وصِفتِ مَلَک، سرسَوتی صِفتِ مَلَک وموکّلۂ قُوّتِ ذکا ۵ پاربَتی : زنِ شِو جی وصِفتِ مَلَک

(7) ਨਾਨਕ ਏਵੈ[1] ਜਾਣੀਐ[2] ਸਭੁ[3] ਆਪੇ[4] ਸਚਿਆਰੁ[5]॥

ਪਾਉੜੀ 5

(1) ਥਾਪਿਆ ਨ ਜਾਇ ਕੀਤਾ ਨ ਹੋਇ॥

(2) ਆਪੇ[1] ਆਪਿ ਨਿਰੰਜਨੁ[2] ਸੋਇ[3]॥

(3) ਜਿਨਿ[1] ਸੇਵਿਆ[2] ਤਿਨਿ[3] ਪਾਇਆ[4] ਮਾਨੁ[5]॥

(4) ਨਾਨਕ ਗਾਵੀਐ[1] ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ[2]॥

7. ਨਾਨਕ ਅਜ਼ ਇਰਫਾਂ ਚੁਨੀਂ ਆਯਦ ਸਬਕ
ਮਾਲਿਕ-ਓ-ਮੁਖ਼ਤਾਰ-ਏ-ਕੁਲ ਖ਼ੁਦ ਹਸਤ ਹੱਕ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਪੰਜੁਮ

1. ਨੀਮਤ ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਜਹਾਂ ਮਸਨੂਅ-ਏ-ਕਸ
ਨੀਜ਼ ਨਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ ਆਂ ਮੌਜ਼ੂ-ਏ-ਕਸ

2. ਕਾਯਮ-ਉੱਜ਼ਾਤ ਅਸਤ ਰੱਬ-ਏ-ਹਸਤ-ਓ-ਬੂਦ
ਬੇਨਿਯਾਜ਼-ਓ-ਪਾਕ-ਓ-ਵਾਜਿਬ-ਉਲ-ਵਜੂਦ

3. ਆਂਕਿਹ ਤਾਅਤ ਦਰਦ ਊਸ਼ੁਦ ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼
ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਕਰਦਗਾਰ-ਏ-ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼

4. ਨਾਨਕ ਆਮਦ ਹਮਦ-ਏ-ਆਂ ਬਹਰ-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ
ਨੀਜ਼ ਬਿਸਰਾਏਮ ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਪਾਕ ਜ਼ਾਤ

---

(7) 1. ਬਿਦੀਂਸਾਂ
2. ਫ਼ਹਮੀਦਨ ਬਾਯਦ
3. ਤਮਾਮ-ਓ-ਕਮਾਲ, ਜੁਮਲਾ
4. ਫ਼ਕਤ ਖ਼ੁਦਸ਼
5. ਹੱਕ ਤਆਲਾ, ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਬਰਹੱਕ

ਪਾਉੜੀ 5

(1) 1. ਮਸਨੂਅ, ਨਸਬ
2. ਨਮੀ ਸ਼ਵਦ
3. ਮੌਜ਼ੂਅ, ਕਾਇਮ
4. ਨਮੀ ਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ

(2) 1. ਕਾਯਮ-ਬਿੱਲਜ਼ਾਤ, ਵਾਜਿਬ-ਉਲ-ਵੁਜੂਦ
2. ਰੱਬ-ਏ-ਪਾਕ, ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼, ਮੁਕੱਦਸ
3. ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਬਰਤਰ
4. ਆਜ਼ਾਦ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਮੁੱਨਜ਼ਾ

(3) 1. ਆਂ ਕਿ
2. ਤਾਅਤ-ਓ-ਬੰਦਗੀ ਕਰਦਸਤ
3. ਊ
4. ਯਾਫਤਾ
5. ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ੀ, ਇੱਜ਼-ਓ-ਸ਼ਰਫ਼, ਕੁਰਬ, ਸਆਦਤ, ਦਰਜਾ

(4) 1. ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ ਬਿਸਰਾਏਮ
2. ਬਹਰ-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ, ਰੱਬ-ਏ-ਪਾਕ, ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਬਰਤਰ, ਜ਼ੁਲਜਲਾਲ

॥ ਨਾਨਕ ਏਵੈ ਜਾਣੀਐ ਸਭੁ ਆਪੇ ਸਚਿਆਰੁ ॥ ੪ ॥

۷) نانک ایوے[1] جانیئے[2] سبھُ[3] آپے[4] سچیارُ[5]

॥ ਥਾਪਿਆ ਨ ਜਾਇ ਕੀਤਾ ਨ ਹੋਇ ॥

پوڑی ۵ ۱) تھاپیا[1] نہ[2] جائے کیتا[3] ہوئے[4]

॥ ਆਪੇ ਆਪਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਸੋਇ ॥

۲) آپے[1] آپ نِرنجنُ[2] سوئے[3]

॥ ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਤਿਨਿ ਪਾਇਆ ਮਾਨੁ ॥

۳) جِن[1] سیوِیا[2] تِن[3] پائِیا[4] مانُ[5]

॥ ਨਾਨਕ ਗਾਵੀਐ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ ॥

۴) نانک گاویئے[1] گُنی نِدھان[2]

---

۷) [1] بدینساں [2] فہمیدن باید [3] تمام وکمال، جُملہ [4] فقط خُودش [5] حق تعالیٰ، خالقِ برحق

۵ ۱) [1] مصنُوع ونصب [2] نمی شوَد [3] مَوضُوع، قائم [4] نمی توانَد شُد

۲) [1] قائم بِالذات، واجِب الوُجود [2] ربّ پاک، بے نیاز، مقدس، آزادِ مُطلَق، منزّہ [3] آں ربّ برتَر

۳) [1] آنکہ [2] طاعَت وبندگی کردست [3] اُو [4] یافتہ [5] سرفرازی، عزّ وشرف، قُرب، سعادت، درجہ

۴) [1] حمد وثنا بسرائیم [2] بحرِ صِفات، ربّ پاک، خُدائے برتَر، ذُوالجلال

---

۷) نانکؔ اَز عِرفاں چنیں آیَد سَبَق
مالِک و مُختارِ کُل خُود ہست حَق

منزِلِ پنجم

۱) نیست آں ربّ جہاں مَصنُوعِ کَس
نیز نتوانَد شُد آں مَوضُوعِ کَس

۲) قائمُ الذات است ربّ ہَست وبُود
بے نیاز و پاک، واجِب الوَجُود

۳) آنکہ طاعَت کرد اُو شُد سَرفَراز
دَر حضُورِ کردگارِ بے نیاز

۴) نانکؔ آمد حَمدِ آں بَحرِ صِفات
نیز بِسرائیم صِفتِ پاک ذات

(3) ਫੇਰਿ[1] ਕਿ[2] ਅਗੈ[3] ਰਖੀਐ[4] ਜਿਤੁ[5] ਦਿਸੈ[6] ਦਰਬਾਰੁ[7]

(4) ਮੁਹੌ[1] ਕਿ[2] ਬੋਲਣੁ[3] ਬੋਲੀਐ[4] ਜਿਤੁ[5] ਸੁਣਿ[6] ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ[7]

(5) ਅੰਮ੍ਰਿਤ[1] ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ[2] ਵਡਿਆਈ[3] ਵੀਚਾਰੁ[4]

(6) ਕਰਮੀ[1] ਆਵੈ ਕਪੜਾ[2] ਨਦਰੀ[3] ਮੋਖੁ[4] ਦੁਆਰੁ[5]

---

(3) 1. ਬਾਜ਼
2. ਚਿਹ
3. ਪੇਸ਼, ਹਜ਼ੂਰ
4. ਬਿਨਹੀਮ, ਗੁਜ਼ਰਾਨੀਮ
5. ਤਾ ਕਿਹ
6. ਨਜ਼ਰ ਆਯਦ
7. ਜਲਵਾ-ਏ-ਪਾਕ, ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਹੱਕ

(4) 1. ਅਜ਼ ਲਬ-ਓ-ਦਹਨ
2. ਚਿਹ
3. ਹਮ ਦੋ ਸਨਾ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ
4. ਬਿਗੋਏਮ
5. ਕਿਹ
6. ਅਜ਼ ਸ਼ੁਨੀਦਨ
7. ਮਿਹਰਬਾਨ ਗਰਦਦ ਵ ਸ਼ਫ਼ਕਤ ਵ ਮਿਹਰ ਫ਼ਰਮਾਯਦ

(5) 1. ਅਲੱਸਬਾਹ, ਸੁਬਹ-ਏ-ਸਾਦਿਕ
2. ਇਸਮੇ ਹੱਕ
3. ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ, ਤਅਰੀਫ਼-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
4. ਬਰ ਆਰ ਵ ਬਿਕੁਨ ਵ ਬਿਸਰਾ

(6) 1. ਅਜ਼ ਅ ਅਮਾਲ-ਏ-ਹਸਨਾ
2. ਲਿਬਾਸ-ਏ-ਉਨਸਰੀ, ਜਾਮਾ-ਏ-ਖ਼ਾਕੀ
3. ਅਜ, ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਏ-ਹੱਕ
4. ਨਿਜਾਤ ਵ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਮਗ਼ਫ਼ਿਰਤ
5. ਬਾਬ ਵ ਦਰ ਕੁਸ਼ਾਦਾ ਸ਼ਵਦ

3. ਦਰ ਹਜ਼ੂਰਸ਼ ਮਾ ਚਿ ਸ਼ੈ ਬਿਨਹੇਮ ਬਾਜ਼
ਨਜ਼ਰ ਗੁਜ਼ਰਾਨੇਮ ਹਦੀਯਾ ਦਰ ਨਿਯਾਜ਼

ਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਯਦ ਜ਼ਹੇ ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਪਾਕ
ਮਅਰਫ਼ਤ ਅਜ਼ ਹੱਕ ਬਯਾਬਦ ਮੁਸ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ਾਕ

4. ਦਰ ਸਨਾ ਅਜ਼ ਲਬ ਚਿ ਬਰ ਆਯਦ ਸੁਖ਼ਨ
ਕਸ ਸਨੁਫ਼ਤਨ ਮਿਹਰ ਬੁਕਨਦ ਜ਼ੁਲਮਨਨ

5. ਸੁਬਹਦਮ ਕੁਨ ਹਮਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹਕ
ਨੀਜ਼ ਅਜ਼ ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਨਾਇਸ਼ ਖ਼ੁਾਂ ਵਰਕ

6. ਗਰ ਬਵਦ ਅ ਅਮਾਲ-ਏ-ਹਸਨਾ ਖ਼ੂਬਤਰ
ਜਾਮਾ-ਏ-ਖ਼ਾਕੀ ਕੁਨਦ ਹਾਸਿਲ ਬਸ਼ਰ

ਮੀਕਸ਼ਦ ਆਂ ਦਮ ਵਲੇ ਬਾਬ-ਏ-ਨਿਜਾਤ
ਚੂਕੁਨਦ ਰਹਮਾਨ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਇਲਤਿਫ਼ਾਤ

ਤਸ਼ਰੀਹ : ਰਸਤਗਾਰੀ ਅਜ਼ ਅਮਲ ਨਾਯਦ ਬਦਸਤ
ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਏ-ਮਾ ਰਾ ਬਿਫ਼ਜ਼ਲ-ਏ-ਈਜ਼ਦ ਅਸਤ

|| ਫੇਰਿ ਕਿ ਅਗੈ ਰਖੀਐ ਜਿਤੁ ਦਿਸੈ ਦਰਬਾਰੁ ||

۳) پھیرِ[1] کِہ[2] اگّے[3] رکھیئے[4] جِتُ[5] دِسّے[6] دربارُ[7]

|| ਮੁਹੌ ਕਿ ਬੋਲਣੁ ਬੋਲੀਐ ਜਿਤੁ ਸੁਣਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ ||

۴) مُوہو[1] کِہ[2] بولنُ[3] بولِیئے[4] جِتُ[5] سُنِ[6] دھرے پیارُ[7]

|| ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ ||

۵) انمرِت ویلا سچ[1] ناوَ[2] وڈیائی[3] وِیچارُ[4]

|| ਕਰਮੀ ਆਵੈ ਕਪੜਾ ਨਦਰੀ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ ||

۶) کرمی[1] آوے کپڑا[2] ندرِی[3] موکھُ[4] دُوآرُ[5]

۳) دَرحُضورش ماچہ شَے بِنہیم باز؟　　نَذر گُزرانیم ہَدیہ در نیاز؟
تا نَظر آید زہے دربارِ پاک　　مَعرفت اَز حَق بیابَد مُشتِ خَاک

۴) دَر ثَنا اَز لَب چہ بر آید سُخَن؟
گَر شُنفتَن مہُر بکُنَد ذُوالمَنن؟

۵) صُبحَدَم کُن حَمد و ذِکرِ اِسمِ حَق
نیز اَز صِفت و ثنائش خواں وَرق

۶) گر بَوَد اَعمالِ حسنہ خُوب تَر　　جَامہٴ خاکی کُنَد حاصِلِ بشَر
میکُشَد آں دَم و لے بابِ نجات　　چُوں کُنَد رَحمان نظَرِ اِلتفات

تشریح　　رَستگاری اَز عَمَل نایَد بدَست
بَخشِشِ ما را بفَضلِ اِیزَد است

۳) ۱ باز　۲ چہ　۳ پیش، حُضور　۴ بِنہیم وگُزرانیم　۵ تا کہ　۶ نظر آید
۷ جلوہٴ پاک، دربارِ حق

۴) ۱ اَزلَب ودہن　۲ چہ　۳ حمد وثناوذِکر　۴ بگوئیم　۵ کہ　۶ اَزشُنیدن
۷ مہُرباں گردَد، شَفقت ومہُر فرمایَد

۵) ۱ علَے الصبَاح، صُبحِ صادِق　۲ اِسمِ حَق　۳ حمد وثنا، توصیفِ خُدا　۴ برآوردکُن، دسرا

۶) ۱ اَزاَعمالِ حَسَنہ، اَعمال　۲ لباسِ عُنصری، جامہٴ خاکی　۳ اَزنظَرِ کرَمِ حق
۴ نجات، بخشش، مغفرت　۵ باب ودَر کُشادہ شَوَد

(13) ਹੁਕਮੀ[1] ਹਕਮੁ ਚਲਾਏ[2] ਰਾਹੁ

(14) ਨਾਨਕ ਵਿਗਸੈ[1] ਵੇ ਪਰਵਾਹੁ[2]

ਪਾਉੜੀ 4

(1) ਸਾਚਾ[1] ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਚੁ[2] ਨਾਇ ਭਾਖਿਆ[3] ਭਾਉ[4] ਅਪਾਰੁ[5]

(2) ਆਖਹਿ[1] ਮੰਗਹਿ[2] ਦੇਹਿ[3] ਦੇਹਿ ਦਾਤਿ ਕਰੇ[4] ਦਾਤਾਰੁ[5]

13. ਹਾਕਿਮ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਖ਼ੁਦ ਅਜ਼ ਹੁਕਮ-ਓ-ਰਜ਼ਾ
ਇਜਰਾ ਬਿਕੁਨਦ ਈਂ ਤਰੀਕ-ਓ-ਰਾਹ ਰਾ

14. ਲੇਕ ਨਾਨਕ ਦਰ ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ
ਜਾਵਿਦਾਂ ਮਬਿਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ ਆਂ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਚਹਾਰੁਮ

1. ਮਲਿਕ-ਉਲ-ਹੱਕ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਬਰ-ਹੱਕ ਹਮਾਂ
ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਨਾਮ-ਏ-ਪਾਕ-ਓ-ਇਸਮ-ਏ-ਸ਼ਾਂ

ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰੰਦ ਈਂ ਜ਼ੁਬਾਂਹਾ ਓ ਬਯਾਂ
ਇਅਤਕਾਦ ਅਸਤ-ਓ-ਯਕੀਂਹਾ ਬੇਕਿਰਾਂ

ਹਸਬ-ਏ-ਮਸ਼ਰਬ ਹਸਬ-ਏ-ਕੇਸ਼, ਹਸਬ-ਏ-ਦੀਂ
ਹਮਦ-ਓ-ਤਾਅਤ ਮੀਂਕੁਨੰਦ ਅਹਲ-ਏ-ਯਕੀਂ

2. ਬੰਦਗਾਨ-ਓ-ਸਾਇਲਾਨ-ਏ-ਮੁਸਤਮੰਦ
ਦਰ ਹਜ਼ੂਰ-ਏ ਕਿਬਰੀਯਾ ਅਰਜ਼ੇ ਕੁਨੰਦ

ਇਲਤਿਜਾ ਦਾਰੰਦ ਓ ਤਲਬੰਦ ਐ ਖ਼ੁਦਾ
ਦਿਹ ਬਿਮਿਸਕੀਨਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਖ਼ੈਰ-ਓ-ਅਤਾ

ਮੀਕੁਨਦ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਮ-ਓ-ਕਾਰਸਾਜ਼
ਅਜ਼ਕਰਮ ਨਿਆਮਤ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼

---

(13) 1. ਹਾਕਿਮ-ਏ-ਬਰਤਰ, ਮਾਲਿਕ-ਏ-ਦੋ ਜਹਾਂ
2. ਤਰੀਕਾ-ਓ-ਰਾਹ ਨਾਫ਼ਿਜ਼-ਓ-ਇਜਰਾ ਮੀਕੁਨਦ

(14) 1. ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ ਦਰ ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਆਂ ਮਬਦ-ਏ-ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਅਬਦੀ ਬਮਾਂਦ
2. ਰੱਬ-ਏ-ਬੇਨਿਯਾਜ਼, ਹੁਵੁਲਗ਼ਨੀ

ਪਾਉੜੀ 4

(1) 1. ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਹੱਕ
2. ਇਸਮਸ਼ ਹੱਕ ਅਸਤ
3. ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਜ਼ਬਾਨ ਹਾ, ਬਯਾਨ ਹਾ
4. ਇਅਤਕਾਦ ਵ ਯਕੀਨਹਾ, ਅਕੀਦਾਹਾ
5. ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ, ਬੇ ਹਿਸਾਬ, ਬੇਕਿਰਾਂ

(2) 1. ਇਲਤਿਜਾ ਦਾਰੰਦ ਵ ਗੋਯਦ
2. ਮੀਤਲਬੰਦ
3. ਬਦਾਹ ਕਰੀਮਾ
4. ਦਾਦ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੁਨਦ
5. ਕਰੀਮ ਬਖ਼ਸ਼ੰਦਾ, ਫ਼ੱਯਾਜ਼

॥ ਹੁਕਮੀ ਹੁਕਮੁ ਚਲਾਏ ਰਾਹੁ ॥

۱۳) حُکمی[1] حُکم چلائے[2] راہُ

॥ ਨਾਨਕ ਵਿਗਸੈ ਵੇਪਰਵਾਹੁ ॥ ੩ ॥

۱۴) نانک وِگسے[1] وپرواہُ[2]

॥ ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਚੁ ਨਾਇ ਭਾਖਿਆ ਭਾਉ ਅਪਾਰੁ ॥

پوڑی۴ ۱) ساچا[1] صاحِب ساچ[2] نائے[3] بھاکھِیا[4] بھاو اپارُ[5]

॥ ਆਖਹਿ ਮੰਗਹਿ ਦੇਹਿ ਦੇਹਿ ਦਾਤਿ ਕਰੇ ਦਾਤਾਰੁ ॥

۲) آکھہ[1] منگہِ[2] دیہہِ[3] دیہہِ دات کرے[4] داتارُ[5]

۱۳) ۱ حاکِمِ برتر، مالِکِ دوجہاں ۲ طریقہ وراہُ نافِذ و اِجرا میکُند

۱۴) ۱ شگفتہ در سرُور یِ سرمدی آں مُبدَ، سرُور یِ ابدی بمانَد ۲ ربّ بے نِیاز، ہُوالغنی

۴ ۱) ۱ صاحِبِ حق ۲ اِسمش حقست ۳ ذکر وزبانہا، بیان ہا ۴ اعتقاد و یقین ہا، عقیدہ ہا ۵ بے شُمار، بے حساب، بیکراں

۲) ۱ اِلتجا دارند و گویند ۲ می طلبند ۳ بدہِ کریما ۴ داد و بخشش کُند ۵ کریم، بخشِندہ، فیّاض

۱۳) حاکِمِ مُطلق خُود از حُکم و رضا
اِجرا بکُند اِیں طرِیق و راہُ را

۱۴) لیک نانکؔ در سرُورِ سرمدی
جاوِداں مانَد شگُفتہ ہُو الغنی

منزلِ چہارم

۱) مَلِکُ الحق صاحِبِ برحق ہماں — حق تعالےٰ نامِ پاک و اِسمِ شاں
بیشُمارند اِیں زُبانہا و بیاں — اِعتقادست و یقیں ہا بیکراں
حَسبِ مَشرب حَسبِ کیش و حَسبِ دِیں — حَمد و طاعت می کُنند اہلِ یقیں

۱) بندگان و سائلانِ مُستمند — در حضُورِ کبریا عرضے کُنند
اِلتجا دارند و طلبند، اَے خُدا — دِہ بمِسکینانِ خُود خیر و عطا
میکُند بخشش کریم و کارساز — از کرم نعمت ببخشد بے نیاز

(8) ਗਾਵੈ ਕੋ ਵੇਖੈ[1] ਹਾਦਰਾ[2] ਹਦੂਰਿ[3]

(9) ਕਥਨਾ[1] ਕਥੀ[2] ਨ ਆਵੈ[3] ਤੋਟਿ[4]

(10) ਕਥਿ[1] ਕਥਿ ਕਥੀ[2] ਕੋਟੀ[3] ਕੋਟਿ[4] ਕੋਟਿ

(11) ਦੇਦਾ[1] ਦੇ[2] ਲੈਦੇ[3] ਥਕਿ[4] ਪਾਹਿ

(12) ਜੁਗਾ[1] ਜੁਗੰਤਰਿ ਖਾਹੀ[2] ਖਾਹਿ

8. ਹਾਜ਼ਿਰ-ਓ ਨਾਜ਼ਿਰ ਬਿਬੀਨਦ ਬਅਜ਼ ਕਸ
ਜ਼ਲਵਾ-ਓ-ਨੂਰਸ਼ ਬਿਹਰ ਜਾ ਪੇਸ਼-ਓ-ਪਸ

9. ਹਦ-ਏ-ਤਫ਼ਸੀਲ-ਓ-ਬਿਯਾਨ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ ਨੀਸਤ
ਦਸਤਰਸ ਮੁਮਕਿਨ ਬਿਫ਼ਹਮ-ਓ-ਫ਼ਿਕਰ ਨੀਸਤ

10. ਗਰ ਚਿ ਸਦ ਲੱਕ ਬਾਰ ਸਦ ਲੱਕ ਸ਼ਾਰਿਹਾਂ
ਸ੍ਦ ਲਕੇ ਕਰਦੰਦ ਤਫ਼ਸੀਰਸ਼ ਬਯਾਂ

11. ਰੱਬ-ਏ-ਬਖ਼ਸਿੰਦਾ ਬਿਖ਼ਸ਼ਦ ਜਾਵਿਦਾਂ
ਮੀਸ਼ਵੰਦ ਆਜਿਜ਼ ਵਲੇ ਯਾਬੰਦਗਾਂ

12. ਮੀ ਖ਼ੁਰੰਦ ਅਜ਼ ਦੌਰਹਾ ਦਰ ਆਲਮੇ
(ਅਜ਼ ਕਰੀਮੇ ਰਿਜ਼ਕ-ਓ-ਨਿਅਮਤ ਪਰਦ ਏ)

---

(8) 1. ਬੀਨਦ
2. ਹਾਜ਼ਿਰ-ਓ-ਨਾਜ਼ਿਰ
3. ਕਰੀਬ-ਓ-ਹੁਜ਼ੂਰ, ਪੇਸ਼

(9) 1. ਬਯਾਨ, ਜ਼ਿਕਰ, ਤਫ਼ਸੀਰ
2. ਬਯਾਨ ਸ਼ੁਦਾ
3. ਨਿਯਾਯਦ
4. ਹਦ-ਓ-ਪਾਯਾਂ, ਅੰਜਾਮ, ਆਖ਼ਿਰ

(10) 1. ਸ਼ਾਰਿਹਾਨ ਵ ਮੁਫ਼ੱਸਿਰਾਨ
2. ਸਦ ਲਕ ਤਫ਼ਸੀਰ ਹਾ ਵ ਬਆਨ ਹਾ
3. ਸਦ ਲਕ ਬਾਰ ਕਰਦਾ ਅੰਦ
4. ਸਦ ਲਕ

(11) 1. ਰੱਬ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ੰਦਾ, ਕਰੀਮ
2. ਦਹਦ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਦ
3. ਸਾਯਲਾਂ ਵ ਯਾਬੰਦਗਾਨ
4. ਆਜਿਜ਼ ਸ਼ਵੰਦ ਬਖ਼ਾਤਮਾ ਰਸੰਦ

(12) 1. ਅਜ਼ ਦੌਰਹਾ ਤਾ ਦੌਰਹਾ ਵ ਕਰਨਹਾ
2. ਹਮੀ ਖ਼ੁਰੰਦ

|| ਗਾਵੈ ਕੋ ਵੇਖੈ ਹਾਦਰਾ ਹਦੂਰਿ ||

۸) گاوے کو ویکھے[۱] حادرا[۲] حدُورِ[۳]

|| ਕਥਨਾ ਕਥੀ ਨ ਆਵੈ ਤੋਟਿ ||

۹) کتھنا[۱] کتھی[۲] نہ آوے[۳] توٹِ[۴]

|| ਕਥਿ ਕਥਿ ਕਥੀ ਕੋਟੀ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ||

۱۰) کتھِ[۱] کتھِ کتھی[۲] کوٹی[۳] کوٹِ[۴] کوٹِ

|| ਦੇਦਾ ਦੇ ਲੈਦੇ ਥਕਿ ਪਾਹਿ ||

۱۱) دیندا[۱] دے[۲] لَیندے[۳] تھکِ[۴] پاہِ

|| ਜੁਗਾ ਜੁਗੰਤਰਿ ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ ||

۱۲) جُگا[۱] جُگنترِ[۲] کھاہی[۳] کھاہِ

۸) ۱ بیند ۲ حاضر وناظر ۳ قریب وحضُور وپیش

۹) ۱ بیان، ذِکر، تفسیر ۲ بیان شُده ۳ نیاید ۴ حد، پایاں، انجام، آخر

۱۰) ۱ شارِحاں ومفسّران ۲ صدلک تفسیرہا وبیان ہا ۳ صدلک بار کرده اند ۴ صَدلک

۱۱) ۱ ربّ بخشنده، کریم ۲ دہد وبخشد ۳ سائلاں ویابندگاں ۴ عاجز شوند وبہ خاتمہ رسُند

۱۲) ۱ از دَورہا تا دَورہا وقرن ہا ۲ ہمی خُورند

۸) حاضِر و ناظِر ببیند بعض کس
جلوه و نُورَش بہر جا پیش و پس

۹) حدِّ تفسیر و بیان و ذِکر نیست
دسترس ممکن بہ فہم و فِکر نیست

۱۰) گرچہ صدلک بار صدلک شارِحاں
صد لکے گردند تفسیرش بیاں

۱۱) ربِّ بخشنده بخشد جاوداں
می شوند عاجز ولے یابندگاں

۱۲) می خُورند از دَورہا دَور عالَمے
از کریمے رزق و نعمت ہائے

(3) ਗਾਵੈ ਕੋ ਗੁਣ[1] ਵਡਿਆਈਆ[2] ਚਾਰ[3]

(4) ਗਾਵੈ[1] ਕੋ ਵਿਦਿਆ[2] ਵਿਖਮੁ[3] ਵੀਚਾਰੁ[4]

(5) ਗਾਵੈ ਕੋ ਸਾਜਿ[1] ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੇਹ[2]

(6) ਗਾਵੈ ਕੋ ਜੀਅ[1] ਲੈ ਫਿਰਿ[1] ਦੇਹ[2]

(7) ਗਾਵੈ ਕੋ ਜਾਪੈ[1] ਦਿਸੈ[2] ਦੂਰਿ[3]

3. ਹਮਦ-ਏ-ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਪਾਕ ਮੀ ਗੋਯਦ ਕਸੇ
ਨੀਜ਼ਬਿਸਰਾਯਦ ਜਲਾਲ, ਅਜ਼ਮਤ ਬਸੇ

4. ਅਜ਼ ਉਲੂਮ-ਏ-ਆਂ ਕਿ ਤਫ਼ਸੀਰਸ਼ ਅਦਕ
ਮੀਕੁਨਦ ਸ਼ਖ਼ਸੇ ਸਈ ਦਰ ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਹਕ

5. ਬਅਜ਼ ਮੀਗੋਯਦ ਕਿ ਜਸਦ-ੳ-ਜਿਸਮ ਰਾ
ਸਾਜ਼ਦ-ੳ-ਬਾਜ਼ਸ਼ ਕੁਨਦ ਖ਼ਾਕ-ੳ-ਫ਼ਨਾ

6. ਦੀਗਰੇ ਗੋਯਦ ਕਿ ਜਾਸ ਅਜ਼ ਤਨ ਬੁਰਦ
ਦਰ ਤਨਾਸੁਖ਼ ਅਫ਼ਗਨਦ ਬਾਜ਼ਸ਼ ਕੁਨਦ

7. ਦਰ ਕਯਾਸ-ੳ-ਦਾਨਿਸ਼-ੳ-ਫ਼ਿਕਰੇ-ਦਿਗਰ
ਅਜ਼ ਤਖਯੁੱਲ ਦੂਰ ਤਰ ਆਯਦ ਨਜ਼ਰ

---

(3) 1. ਸਿਫ਼ਾਤ, ਜ਼ਾਤ, ਵਸਫ਼
2. ਅਜ਼ਮਤ, ਸ਼ਾਨ, ਹਮਦ-ੳ-ਸਨਾ, ਤਆਰੀਫ਼
3. ਜਲਾਲ, ਖ਼ੂਬੀ, ਸ਼ਾਨ, ਜਮਾਲ

(4) 1. ਕਸੇ ਬਿਸਰਾਯਦ
2. ਉਲੂਮ, ਹਿਕਮਤ
3. ਦੁਸ਼ਵਾਰ-ੳ-ਮੁਸ਼ਕਿਲ
4. ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਦਾਨਿਸਤਨ ਕੁਨਦ, ਗ਼ੌਰ, ਸਈ

(5) 1. ਸਾਖ਼ਤਾ-ੳ-ਆਫ਼ਰੀਦਾ,
2. ਬਾਜ਼ਖ਼ਾਕ-ੳ-ਫ਼ਨਾ ਬਿਕੁਨਦ

(6) 1. ਜਾਨ-ੳ-ਰੂਹ
2. ਬੁਰਦ-ੳ-ਬੈਰੂੰ ਕਸ਼ਦ
3. ਬਾਜ਼
4. ਮੀਦਹਦ ਵ ਤਨਾਸੁਖ਼ ਗਰਦਾਨਦ

(7) 1. ਕਯਾਸ, ਖ਼ਯਾਲ ਕੁਨਦ
2. ਨਜਰ ਆਯਦ
3. ਦੂਰ ਅਜ਼ਅਕਲ-ੳ-ਹੋਸ਼-ੳ-ਖ਼ਿਰਦ, ਅਰਫ਼ਅ-ਬੁਲੰਦ-ੳ-ਬਰਤਰ

॥ ਗਾਵੈ ਕੋ ਗੁਣ ਵਡਿਆਈਆ ਚਾਰ ॥

۳) گاوے کو گن[1] وڈیائی[2] آچار[3]

॥ ਗਾਵੈ ਕੋ ਵਿਦਿਆ ਵਿਖਮੁ ਵੀਚਾਰੁ ॥

۴) گاوے[1] کو ودیا[2] وِکھم[3] وِیچارُ[4]

॥ ਗਾਵੈ ਕੋ ਸਾਜਿ ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੇਹ ॥

۵) گاوے کو ساجِ[1] کرے تن کھیہہ[2]

॥ ਗਾਵੈ ਕੋ ਜੀਅ ਲੈ ਫਿਰਿ ਦੇਹ ॥

۶) گاوے کو جی[1] لے[2] پھِر[3] دیہہ[4]

॥ ਗਾਵੈ ਕੋ ਜਾਪੈ ਦਿਸੈ ਦੂਰਿ ॥

۷) گاوے کو جاپے[1] دِسے[2] دُورِ[3]

---

۳) [1] صِفات، ذات، وَصف [2] عَظمت، شان، حمد وثنا، توصیف [3] جلال، خُوبی، شان، جمال

۴) [1] کسے بسرایَد [2] علوم، حِکمت [3] دُشوار و مُشکل [4] فِکر دانستن کُند، غور، سَعی

۵) [1] ساختہ و آفریدہ [2] باز خاک وفنا بکُند

۶) [1] جان و رُوح [2] بُرد و بیرونی کشد [3] باز [4] می دہد، در تناسخ گرداند

۷) [1] قیاس وخیال کُند [2] نظر آید [3] دُور از عقل و ہوش و خرد، ارفع وبُلند و برتر

---

۳) حمدِ صِفتِ پاک میگوید کسے
نیز بسَراید جَلال و عَظمتے

۴) از علومِ آنکہ تفسیرش ادق
میکند شخصے سعی در فکرِ حق

۵) بَعض میگوید کہ جسَد و جِسم را
سازَد و بازَش کُند خاک و فَنا

۶) دِیگرے گوید کہ جان اَز تَن بُرد
دَر تناسُخ اَفگَند بازَش دہد

۷) دَر قیاس و دَانش و فِکرِ دِگر
اَز تخَیّل دُور تَر آید نَظَر

(5) ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ[1] ਕੋ ਬਾਹਿਰ[2] ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ[3]

(6) ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ[1] ਤ ਹਉਮੈ[2] ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ[3]

ਪਾਉੜੀ 3

(1) ਗਾਵੈ[1] ਕੋ ਤਾਣੁ[3] ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ[3]

(2) ਗਾਵੈ ਕੋ ਦਾਤਿ[1] ਜਾਣੈ ਨੀਸਾਣੁ[2]

---

(5) 1. ਹਮਾ-ਓ-ਜੁਮਲਾ, ਮਖ਼ਲੂਕ ਦਰ ਹੁਕਮ-ਏ-ਊਸਤ
2. ਬੇਰੂੰ
3. ਕਸੇ ਨੀਸਤ

(6) 1. ਬਦਾਨਦ-ਓ-ਬਫਹਿਮਦ
2. ਕਲਮਾ-ਏ-ਕਿਬਰ-ਓ-ਖ਼ੁਦੀ
3. ਕਸੇ ਨਗੋਯਦ

ਪਾਉੜੀ 3

(1) 1. ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾਯਸ਼ ਬਿਸਰਾਯਦ
2. ਕੁਦਰਤ, ਤਾਕ਼ਤ
3. ਹਸਬ-ਏ-ਮਕਦੂਰ ਓ ਹਿੰਮਤ, ਤਾਕਤ

(2) 1. ਦਾਦ, ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼, ਜੂਦ-ਓ-ਕਰਮ
2. ਅਲਾਮਤ, ਨਿਸ਼ਾਨ

5. ਹਰ ਸ਼ੈ ਅੰਦਰ ਹੁਕਮ ਤਾਬਿਅ ਅਸਤ-ਓ-ਬਸ
ਬੈਰੂੰ ਅਜ਼ ਹੁਕਮ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਨੀਸਤ ਕਸ

6. ਗਰ ਬਿਫ਼ਹਮਦ ਨਾਨਕ ਅਮਰ-ਏ-ਈਜ਼ਦੀ
ਕਸ ਨਾ ਗੋਯਦ ਕਲਮਾ-ਏ-ਕਿਬਰ-ਓ-ਖ਼ੁਦੀ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸਿਵੱਮ

1. ਮੀ ਸਰਾਯਦ ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਹੱਕ ਖ਼ਿਲਕਤੇ
ਹਸਬ-ਏ-ਮਕਦੂਰ-ਓ-ਬ ਕੁਦਰ-ਓ-ਹਿੱਮਤੇ

2. ਜੂਦ-ਓ-ਕਰਮਸ਼ ਰਾ ਬਦਾਨਿਸਤਾ ਨਿਸ਼ਾਂ
ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਏ-ਹਕ ਰਾ ਕੁਨਦ ਸ਼ਖ਼ਸੇ ਬਯਾਂ

॥ ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥

۵) حُکمے اندر سبھ[۱] کو باہر[۲] حکم نہ کوئے[۳]

॥ ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥ ੨ ॥

۶) نانک حُکمے جے[۱] بُجھے تہ ہَومَیں[۲] کہے نہ کوئے[۳]

॥ ਗਾਵੈ ਕੋ ਤਾਣੁ ਹੋਵੈ ਕਿਸੈ ਤਾਣੁ ॥

پوڑی ۳ ۱) گاوے[۱] کوتانُ[۲] ہووے کِسے تانُ[۳]

॥ ਗਾਵੈ ਕੋ ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਨੀਸਾਣੁ ॥

۲) گاوے کوداتِ[۱] جانے نیسانُ[۲]

۵) ۱ ہمہ وجُملہ مخلُوق دَر حُکمِ اوست ۲ بیرُوں ۳ کسے نیست

۶) ۱ بداند وبفہمد ۲ کلمۂ کبُر وخُودی ۳ کسے نگوید

۳ ۱) ۱ حمد وثنائش بسراید ۲ قُدرت، طاقت ۳ حسبِ مقدُور وہمّت، طاقت

۲) ۱ داد، بخشش، جودوکرم ۲ عِلامت ونشان

۵) هر شَے اَندر حُکم تابِع است وبَس
بیرُوں اَز حُکمِ اِلٰہی نیست کَس

۶) گر بہ فہمد نانک اَمرِ ایزدی
کس نگوید کلمۂ کِبر و خُودی

منزلِ سوم

۱) می سَراید قُدرتِ حق را کسے
حسبِ مقدُور و بقدرِ ہمّتے

۲) جُود و کرمش را بدانستہ نشاں
بخششِ حق را کُند شخصے بیاں

ਪਾਉੜੀ 2

(1) ਹੁਕਮੀ[1] ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ[2] ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ[3] ਜਾਈ॥

(2) ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ[1] ਜੀਅ ਹੁਕਮਿ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ[2]

(3) ਹੁਕਮੀ ਉਤਮੁ[1] ਨੀਚੁ[2] ਹੁਕਮਿ ਲਿਖਿ ਦੁਖ[3] ਸੁਖ[4] ਪਾਈਅਹਿ

(4) ਇਕਨਾ ਹੁਕਮਿ ਬਖਸੀਸ[1] ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਭਵਾਈਅਹਿ[2]

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਦੁਵੱਮ

1. ਸ਼ੁਦ ਜ਼ਿ ਹੁਕਮਸ਼ ਨਕਸ਼ ਹਾਏ-ਦੋ ਜਹਾਂ
ਹਿਕਮਤ-ਏ-ਹੁਕਮਸ਼ ਵਲੇ ਨ ਸ਼ਵਦ ਬਯਾਂ

2. ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਓ-ਰੂਹ-ਓ-ਜਾਂ ਅਜ਼ ਹੁਕਮ-ਏ-ਊਸਤ
ਕਦਰ-ਓ-ਹੁਰਮਤ ਇੱਜ਼-ਓ-ਸ਼ਾਂ ਅਜ਼ ਹੁਕਮ-ਏ-ਊਸਤ

3. ਆਲਾ-ਓ-ਅਦਨਾ ਜ਼ਿ ਹੁਕਮਸ਼ ਮੀਸ਼ਵਦ
ਰੰਜ-ਓ-ਰਾਹਤ ਹਸਬ-ਏ-ਕਿਸਮਤ ਖ਼ੁਦ ਬੁਵਦ

4. ਯਕ ਜ਼ਿ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹਸਬ-ਏ-ਹੁਕਮ ਅਫ਼ਰਾਖ਼ਤਾ
ਦਰ ਤਨਾਸੁਖ਼ ਦੀਗਰੇ ਅੰਨਦਾਖ਼ਤਾ

ਪਾਉੜੀ 2

(1) 1. ਅਜ਼ ਅਮਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ
2. ਕੌਨ-ਓ-ਮਕਾਨ ਨੁਕੂਸ਼-ਏ-ਦੋ ਜਹਾਨ
3. ਹਿਕਮਤ-ਓ-ਹੁਕਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਬਯਾਂ ਨ ਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ

(2) 1. ਅਰਵਾਹ, ਜਾਨ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ
2. ਇੱਜ਼-ਓ-ਸ਼ਾਨ, ਹੁਰਮਤ, ਕ.ਦਰ-ਓ-ਮਨਜ਼ਿਲਤ, ਇੱਜ਼ਤ, ਫ਼ਜ਼ੀਲਤ

(3) 1. ਆਲਾ
2. ਅਦਨਾ
3. ਰੰਜ
4. ਰਾਹਤ, ਆਰਾਮ

(4) 1. ਨਿਜ਼ਾਤ-ਉ-ਤਖ਼ਲਸੀ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼
2. ਦਰ ਗ਼ਰਦਿਸ਼-ਏ-ਤਨਾਸੁਖ਼ ਸਰ ਗਰਦਾਨਸਤ

॥ ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ ਹਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ ॥

پوڑی۲　۱)　حُکمی[1] ہووِن آکار[2] حکم نہ کہیا[3] جائی

॥ ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਜੀਅ ਹੁਕਮਿ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ॥

۲)　حُکمی ہووِن جی[1] حُکمِ مِلَے وَڈِیائی[2]

॥ ਹੁਕਮੀ ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਹੁਕਮਿ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ ॥

۳)　حُکمی اُتم[1] نیچ[2] لِکھِ دُکھ[3] سُکھ[4] پائیہِ

॥ ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ ਇਕਿ ਹਕਮੀ ਸਦਾ ਭਵਾਈਅਹਿ ॥

۴)　اِکنا حُکمی بَخسیس[1] اِکِ حُکمی سَدا بھوائیہِ[2]

---

۱)　[1] اَزامرِ خُدا　[2] کون ومکان، نقوشِ دوجہاں　[3] حِکمت وحُکمِ خُدا بیاں نتواند شُد

۲)　[1] ارواح، جان، زندگی　[2] عزّ وشان، حُرمت، قدر ومنزِلت، عزّت، فضِیلت

۳)　[1] اعلیٰ　[2] ادنےٰ　[3] رنج، کلفت　[4] راحت، آرام

۴)　[1] نجات ومُخلصی، بخشش　[2] دَرگردِشِ تناسخ سرگردانست

منزِلِ دوم

۱)
شُد زِ حُکمش نقشہائے دو جہاں
حِکمتِ حُکمش وَلے نَشوَد بیاں

۲)
زندگی و روح و جان از حکمِ اوست
قدر وحُرمت عزّ وشان از حکمِ اوست

۳)
اعلیٰ و ادنےٰ زِ حُکمش می شود
رنج و راحت حسبِ قسمت می رسد

۴)
یک زِ حُکمش فضل و بخشش یافتہ
در تناسخ دیگرے انداختہ

(3) ॥ ਭੁਖਿਆ[1] ਭੁਖ[2] ਨ ਉਤਰੀ[3] ਜੇ ਬੰਨਾ[4] ਪੁਰੀਆ[5] ਭਾਰ[6]॥

(4) ॥ ਸਹਸ[1] ਸਿਆਣਪਾ[2] ਲਖ[3] ਹੋਹਿ[4] ਤ ਇਕ ਨ[5] ਚਲੈ ਨਾਲਿ॥

(5) ॥ ਕਿਵ[1] ਸਚਿਆਰਾ[2] ਹੋਈਐ[3] ਕਿਵ[4] ਕੂੜੈ[5] ਤੁਟੈ[6] ਪਾਲਿ[7]॥

(6) ॥ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ[1] ਚਲਣਾ[2] ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ[3] ਨਾਲਿ[4]॥

3. ਮਹਜ਼ ਅਜ਼ ਨਾ ਖ਼ੁਰਦਨ-ਏ-ਆਬ ਓ ਤੁਆਮ
ਗ਼ੁਰਸਨਾ ਮਾਂਦਨ ਬਿਫ਼ਾਕਾ ਮੁਦਾਮ

ਕਮ ਨਗਰਦਦ ਇਸ਼ਤਿਹਾਏ-ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼ਾਤ
ਨਫ਼ਸ ਕੈ ਯਾਬਦ ਜ਼ਿ ਗੁਰਸੰਗੀ ਨਿਜਾਤ

ਗਰ ਬਵਦ ਹਾਸਿਲ ਮਰਾ ਗੰਜ-ਏ-ਨਿਅਮ
ਜਮਅ ਕੁਲ ਅਸਬਾਬ-ਏ-ਆਲਮਹਾ ਕੁਨਮ

ਹਾਸਿਲ-ਏ-ਅੰਬਾਰ-ਏ-ਨਿਅਮਤਹਾ ਵਲੇ
ਇਜਤਿਮਾਅ-ਏ-ਦਿਲ ਨਮੀ ਬਖਸ਼ਦ ਦਮੇ

4. ਗਰ ਬਵਦ ਅਕਲ-ਓ-ਖ਼ਿਰਦ ਦਾਨਿਸ਼ ਹਜ਼ਾਰ
ਕੈ ਯਕੇ ਅਜ਼ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ ਆਯਦ ਬਿਕਾਰ

5. ਮਨਤਿਕ ਓ ਤਦਬੀਰ ਓ ਇਸਤਿਦਲਾਲ ਹਮ
ਦਰ ਹੁਸੂਲ-ਏ-ਮਾਰਫ਼ਤ ਹੇਚ ਅਸਤ-ਓ-ਕਮ

ਹਕ ਸ਼ਿਨਾਸੀ ਆਖ਼ਿਰਸ਼ ਬਿਕਨੁਦ ਚਿਸਾਂ
ਪਰਦਾ-ਏ-ਕਿਜ਼ਬ-ਓ-ਖ਼ੁਦੀ ਸ਼ਿਕਨਦ ਚਿਸਾਂ

6. ਨਾਨਕ ਇਨਸਾਂ ਰਾ ਕਿ ਗਰਦਦ ਹਕ ਪਰਸਤ
ਬਰ ਰਜ਼ਾ ਰਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਦਨ ਬਿਨਵਿਸ਼ਤਾ ਅਸਤ

(3) 1. ਗੁਰਸਨਾ, ਫ਼ਾਕਾ ਦਾਸ਼ਤਨ, ਨਾ ਖ਼ੁਰਦਨ-ਏ-ਤੁਆਮ
2. ਗੁਰਸਨਗੀ, ਤਿਸ਼ਨਗੀ, ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼ਾਤ ਵਲਜ਼ੱਾਤ
3. ਗਰਚਿ ਨਫ਼ਸਾਨੀ ਦਰੋਗ਼ ਸ਼ਵਦ
4. ਅਸਬਾਬ-ਏ-ਆਲਮ ਨਿਅਮ
5. ਅੰਬਾਰ ਸ਼ੁਮਾਰ ਵ ਬਿਸਯਾਰ
6. ਜਮਅ ਓ ਫ਼ਰਾਹਮ ਕੁਨਮ

(4) 1. ਹਜ਼ਾਰ
2. ਦਾਨਾਈ ਹਾ, ਮਨਤਿਕ, ਇਸਤਿਦਲਾਲ
3. ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ
4. ਬਵਦ
5. ਵਲ਼ੇ ਅਜ਼ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹੱਕ ਯਕੇ ਹਮਰਾਹ ਨਰਵਦ ਵ ਯਕ, ਬਕਾਰ ਨਾਯਦ

(5) 1. ਚਿਗੂਨਾ, ਚਿਸਾਂ
2. ਹੱਕ ਸ਼ਿਨਾਸ, ਆਰਿਫ਼
3. ਬਾਸ਼ਦ
4. ਚਿਤੌਰ
5. ਨਾਹੱਕ, ਖ਼ੁਦੀ, ਬਾਤਿਲ
6. ਸ਼ਿਕਨਦ
7. ਕਤਮ, ਪਰਦਾ, ਹਿਜਾਬ, ਦੀਵਾਰ

(6) 1. ਬਰ ਹੁਕਮ-ਰਜ਼ਾਏ-ਹੱਕ
2. ਰਫ਼ਤਨ ਰਖ਼ੁਦਨ, ਰਾਜ਼ੀ ਬ ਰਜ਼ਾ ਸ਼ੁਦਨ
3. ਨਵਿਸ਼ਤਾ ਅਸਤ, ਹੁਕਮ ਅਸਤ
4. ਬਾਹਮਰਾਹ, ਬਰਾਏ ਤਾਲਿਬ

॥ ਭੁਖਿਆ ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੀ ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ ॥

۳) بھکھیا[1] بھکھ[2] نہ اُتری جے[3] بنّا[4] پُریا[5] بھار[6]

॥ ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ ॥

۴) سہس[1] سِیانپا[2] لکھ[3] ہوہِ[4] تہ اِک[5] نہ چلّے نالِ

॥ ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ ॥

۵) کِو[1] سچیارا[2] ہوئیے[3] کِو[4] کوڑے[5] تُٹّے[6] پالِ[7]

॥ ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥

۶) حُکمِ[1] رجائی چلنا[2] نانک لِکھیا[3] نالِ[4]

---

۳) ۱ گُرسنہ، فاقہ داشتن، ناخُوردنِ طُعام　۲ گُرسنگی، تشنگیِ خواہشات ولذّات
۳ گرچہ　۴ اسبابِ عالَم، نِعَم　۵ انبار، بے شُمار وبسیار　۶ نفسانی دُور نمی شود

۴) ۱ ہزار　۲ دانائی ہا، منطِق، استدلال　۳ صد ہزار　۴ بوَد
۵ ولے اَز صد ہزار، درمنزلِ حق یکے ہمراہ نروَد و یک بکار نآید

۵) ۱ چگونہ، چساں　۲ حق شناس، عارِف　۳ باشد　۴ چہ طور
۵ ناحق، خُودی، باطِل　۶ شکنَد　۷ کِتم، پردہ، حجاب، دیوار

۶) ۱ برحُکمِ رضائے حق　۲ رفتن وبُودن، راضی برضا شُدن　۳ نوشتہ است وحُکم است
۴ با، ہمراہ، برائے طالِب

---

۳) محض از ناخوردنِ آب وطعام　گُرسنہ ماندن بفاقہ ہا مُدام
کم نگردد اشتہائے خواہشات　نفس کے یابد زِ گُرسنگی نجات
گر بود حاصل مرا گنجِ نِعَم　جمع کُل اسبابِ عالَم ہا کُنم
حاصلِ انبارِ نعمت ہا وَلے　اجتماعِ دل نمی بخشد دمے

۴) گر بود عقل و خرد دانش ہزار
کے یکے از صد ہزار آید بکار

۵) منطق و تدبیر و استدلال ہم　درحصولِ معرفت ہیچ است وکم
حق شناسی آخرش باشد چساں؟　پردۂ کذب وخودی شکند چساں؟

۶) نانک انساں را کہ گردد حق پرست
بر رضا راضی شدن بنوشتہ است

ਪਉੜੀ[*]

* (1) ਸੋਚੈ[1] ਸੋਚਿ[2] ਨ ਹੋਵਈ[3] ਜੇ[4] ਸੋਚੀ[5] ਲਖਵਾਰ[6]

(2) ਚੁਪੈ[1] ਚੁਪ[2] ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਲਾਇ[3] ਰਹਾ[4] ਲਿਵਤਾਰ[5]

---

[*]ਜ਼ੀਨਾ, ਮਨਜ਼ਿਲ, ਮੁਕਾਮ, ਬਾਬ

(1) 1. ਸਫ਼ਾ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ, ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ-ਏ-ਬਦਨ ਗ਼ੁਸਲ-ਓ-ਤਹਾਰਤ
2. ਤਜ਼ਕੀਆ-ਏ-ਨਫ਼ਸ, ਕਸਫ਼-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ, ਤਸਫ਼ੀਆ-ਏ-ਕਲਬ, ਹੁਸੂਲ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ
3. ਨਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ
4. ਗਰਚਿ
5. ਬਸ਼ੂਯਮ, ਸਫ਼ਾ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਵ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਦਾਰਮ
6. ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਰ, ਲਕ ਬਾਰ

(2) 1. ਅਜ਼ ਖ਼ਮੋਸ਼ੀਦਨ, ਰੋਜ਼ਾ ਏ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾਸ਼ਤਨ
2. ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਇਜਤਿਮਾ-ਏ-ਖ਼ਾਤਿਰ, ਸੁਕੂਨ-ਏ-ਰੂਹ, ਇਨਕਿਸ਼ਾਫ਼-ਏ-ਹਕਾਇਕ ਜ਼ਬਤ-ਏ-ਹਵਾਸ, ਫ਼ਨਾ-ਏ-ਖ਼ੁਦੀ, ਫ਼ਨਾ-ਏ-ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼ਾਤ, ਹਸੂਲ-ਏ-ਮਵੱਕਤ
3. ਗਰਚਿ ਦਰ ਸਕੂਤ ਓ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ-ਮਰਾ
4. ਮਹਵੀਯਤ ਵ ਮਸ਼ਗ਼ੁਲੀਯਤ
5. ਮੁਤਵਾਤਿਰ ਓ ਮੁਸਲਸਲ ਵ ਦਾਇਅਮ, ਬਵਦ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਅੱਵਲ

1. ਨੀਸਤ ਮੁਮਕਿਨ ਅਜ਼ ਸਫ਼ਾ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ
ਤਜ਼ਕੀਆ-ਏ-ਨਫ਼ਸ ਓ ਕਸਫ਼-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ
ਗਰਚਿ ਸ਼ੂਯਮ ਖ਼ੇਸ਼ਤਨ ਰਾ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ
ਤਸਫ਼ੀਆ-ਏ-ਕਲਬ ਨ ਸ਼ੁਵਦ ਜੀਨਹਾਰ

2. ਅਜ਼ ਖ਼ਮੋਸ਼ੀਦਖ ਨ ਖ਼ਮੋਸ਼ੀ ਕੈ ਸ਼ਵਦ
ਮਹਵੀਯਤ ਆਂ ਗਰ ਚਿ ਮੁਤਵਾਤਿਰ ਬਵਦ

ਤਸ਼ਰੀਹ: ਅਜ਼ ਸੁਕੂਤ-ਏ-ਲਬ ਨਬਾਸ਼ਦ ਕਮ ਖ਼ਰੋਸ਼
ਨਫ਼ਸ-ਏ-ਸਰਕਸ਼ ਕੈ ਸ਼ਵਦ ਜ਼ੋਰ-ਓ-ਖਮੋਸ਼
ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਅਜ਼ ਖਾਮੁਸ਼ੀ-ਏ-ਦਹਨ-ਓ ਲਬ
ਦਿਲ ਨਾ ਗਰਦਦ ਮਹਰਮ-ਏ-ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਰਬ
ਨਤਵਾਂ ਸ਼ੁਦ ਜ਼ੀਂ ਤੌਰ ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਮਅਨਵੀ
ਕਸ਼ਫ਼-ਏ-ਹੱਕ, ਜ਼ਬਤ-ਏ-ਹਵਾਸ ਓ ਬੇਖ਼ੁਦੀ
ਨੈ ਫ਼ਨਾ ਗਰਦਦ ਖ਼ੁਦੀ ਨੈ ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼ਾਤ
ਨੈ ਸੁਕੂਨ-ਏ-ਰੂਹ ਨੈ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਏ-ਜ਼ਾਤ

॥੧॥ ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ ॥

پوڑی[الف] ۱) سوچے[1] سوچ[2] نہ ہووَئی[3] جے[4] سوچی[5] لکھ[6] وار

॥ ਚੁਪੈ ਚੁਪ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵਤਾਰ ॥

۲) چُپے[1] چُپ[2] نہ ہووَئی جے لائے[3] رہا[4] لِوتار[5]

الف زینہ، منزل، مقام، باب

---

۱) [1] صفائے ظاہری، پاکیزگی بدن، غُسل وطہارت [2] تزکیۂ نفس، کشفِ باطنی، تصفیۂ قلب، حصولِ معرفت [3] نُخواند شُد [4] گرچہ [5] بشوَم، صفائے ظاہری و پاکیزگی دارَم [6] صد ہزار بار، لک بار

---

۲) [1] اَز خموشیدن و روزۂ خاموشی داشتن [2] خاموشیِ حقیقی، اجتماعِ خاطر، سکونِ رُوح، انکشافِ حقائق، ضبطِ حواس، فنائے خُودی، فنائے خواہشات، حصُولِ معرفت [3] گرچہ دَر سکُوت وخموشی مرا [4] محویّت ومشغُولیت [5] مُتواتر و مسلسل ودائم بُوَد

منزلِ اوّل

۱) نیست ممکن اَز صَفائے ظاہری
تزکیۂ نفس و کشف باطنی
گرچہ شویم خویشتن را صد ہزار
تصفِیۂ قلب نبُود زِینہار

۲) اَز خموشِیدن خموشی کے شوَد
محویّت آں گرچہ مُتواتر بوَد

تشریح
اَزسکُوتِ لَب نباشَد گُم خروش　نفسِ سَرکش کے شوَد زیر وخموش
ظاہرا اَز خامشیِ دَہن ولَب　دلِ نگردَد محرَمِ اَسرارِ رَبّ
نَتواں شُد زِیں طورِ فکرِ مَعنوی　کشفِ حَق، ضَبطِ حَواس وبیخُودی
نے فنا گردَد خُودی نے خواہشات
نے سُکونِ رُوح نے عِرفانِ ذات

ਆਦਿ[1] ਸਚੁ[2] ਜੁਗਾਦਿ[3] ਸਚੁ[4]॥ ਹੈਭੀ[5] ਸਚੁ ਨਾਨਕੁ ਹੋਸੀ ਭੀ[6] ਸਚੁ[7]॥

ਕਾਦਿਰ-ਏ ਬਰ ਹੱਕ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਇੱਜ਼ ਓ ਜੱਲ
ਹੱਕ ਓ ਬਰਹੱਕ ਬੂਦ ਦਰ ਅਹਦ-ਏ-ਅਜ਼ਲ

ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਕੌਨ-ਓ-ਮਕਾਂ
ਬੂਦ ਹੱਕ ਵਕਤ-ਏ-ਜ਼ਹੂਰ-ਏ-ਦੋ ਜਹਾਂ

ਹਮ ਬਿਦੌਰ-ਏ-ਹਾਲ ਬਰਹੱਕ ਅਸਤ-ਓ-ਹੱਕ
ਜ਼ਾਤ ਏ ਬਾਰੀ ਨੂਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਅਸਤ-ਓ-ਹੱਕ

(ਕਿਰਦਗਾਰ ਪਾਕ ਰਬ-ਏ-ਕੁਨ ਫ਼ਕਾਂ
ਆਫ਼ਰੀਨੰਦਾ-ਏ-ਅਰਜ਼ ਓ ਆਸਮਾਂ)

ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਨਾਨਕ ਬ ਮੁਸਤਕਬਿਲ ਜ਼ਮਾਂ
ਹੱਕ ਓ ਬਰਹੱਕ ਨੀਜ਼ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਸ਼ੁਦ ਹਮਾਂ

---

1. ਅੱਵਲ, .ਕਾਬਲ ਅਜ਼ ਜ਼ਹੂਰ-ਏ-ਆਲਮ
2. ਹੱਕ
3. ਬਵਕਤ-ਏ ਜ਼ਹੂਰ-ਏ-ਆਲਮ
4. ਹੱਕ-ਓ-ਬਰਹੱਕ
5. ਹਾਲ, ਦਰ ਜ਼ਮਾਨਾ-ਏ-ਮੌਜੂਦਾ
6. ਦਰ ਜ਼ਮਾਨ-ਏ-ਆਇੰਦਾ ਵ ਮੁਸਤਕਬਿਲ
7. ਹੱਕ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਬੂਦ

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ॥ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ

آدِ[1] سَچ[2] جُگادِ[3] سَچ[4]
ھَے[5] بھی سَچ نانک ہوسی[6] بھی سَچ[7]

قادرِ برحق خُدائے عزّ و جل
حقّ و برحق بُود در عہدِ ازل

حق تعالےٰ خالقِ کون و مکاں
بُود حقّ وقتِ ظہورِ دوجہاں

ہم بہ دورِ حال برحق است وحق
ذاتِ باری نُورِ مُطلَق است وحق

(کردگارِ پاک ربِّ کُن فکاں
آفرینندۂ ارض و آسماں)

ہم چُنیں نانک بہ مُستقبِل زماں
حقّ و برحق نیز خواہد شُد ہماں

---

1. اوّل، قبل از ظہورِ عالم 2. حقّ 3. بوقتِ ظہورِ عالم 4. حق و برحق
5. حال، درزمانۂ موجودہ 6. درزمانِ آئینہ و مُستقبل 7. حقّ خواہد بُود

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਇਕ[1] ਓਅੰਕਾਰ[2] ਸਤਿਨਾਮੁ[3] ਕਰਤਾਪੁਰਖੁ[4] ਨਿਰਭਉ[5] ਨਿਰਵੈਰੁ[6]
ਅਕਾਲ[7] ਮੂਰਤਿ[8] ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ[9] ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ[10]॥
ਜਪੁ[11]॥

ਰੱਬ-ਏ-ਵਾਹਿਦ ਲਾ ਸ਼ਰੀਕ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਅਸਤ
ਖ਼ਾਲਿਕ-ਓ-ਪਰਵਰਦਗ਼ਾਰ ਇਸਮਸ਼ ਹਕ ਅਸਤ

ਫ਼ਾਇਲ-ਏ-ਕੁਲ ਬੇ ਅਦਾਵਤ ਬੇਖ਼ਤਰ
ਪਾਕ ਅਜ਼ ਮਰਗ-ਓ-ਵਿਲਾਦਤ ਸਰ ਬਸਰ

ਕਾਇਮ ਬਿਜ਼ਾਤ ਅਸਤ-ਓ ਵਾਜਿਬੁਲ ਵਜੂਦ
ਕਰਦਗਾਰ-ਏ-ਪਾਕ, ਰੱਬ-ਏ-ਹਸਤ-ਓ-ਬੂਦ

(ਬੇ ਨਿਆਜ਼ ਓ ਬਰਤਰੀਂ ਰਬ-ਏ-ਅਹਦ)
ਅਜ਼ ਇਨਾਯਾਤ-ਏ-ਗੁਰੂ[1] ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ

ਵਿਰਦ-ਓ-ਯਾਦਸ਼ ਕੁਨ ਜ਼ਿਅਲਤਾਫ਼-ਏ-ਗੁਰੂ
ਬਰ ਜ਼ੁਬਾਂ ਮੀ ਦਾਰ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਊ

1. ਯਕ, ਵਾਹਿਦ, ਅਹਦ, ਲਾ ਸ਼ਰੀਕ
2. ਖ਼ਾਲਿਕ, ਪਰਵਰਦਗਾਰ, ਰਾਜ਼ਿਕ, ਨਿਗਾਹਬਾਨ-ਏ-ਹਕ ੀਕ ੀ, ਰੱਬ-ਏ-ਦੋ ਜਹਾਨ, ਆਫ਼ਰੀਦਗਾਰ
3. ਹੱਕ ਤਾਅਲਾ, ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਹੱਕ
4. ਫ਼ਾਇਲ-ਏ-ਕੁਲ ਕਰਦਗਾਰ
5. ਬੇ ਖ਼ੌਫ-ਓ-ਖ਼ਤਰ
6. ਬੇ ਅਦਾਵਤ
7. ਲਾ [illegible]ਤ, ਲਾ ਜ਼ਵਾਲ
8. ਅਜ਼ ਤੌਲੀਦ-ਓ-ਵਿਲਾਦਤ ਆਜ਼ਾਦ ਵ ਪਾਕ
9. ਕਾਇਮ ਬਿਲਜ਼ਾਤ, ਵਾਜਿਬੁਲਵਜਦ
10. ਅਜ਼ ਇਨਾਯਾਤ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ
11. [illegible]-ਜ਼ਿਕ[illegible] ਯਾਦੇ ਹੱਕ ਕੁਨ [illegible] ਜ਼ਾਤ-[illegible]-ਸਤੀ ਏ ਮੁਤਲਕ

1. ਗੁਰੂ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ, ਹਾਦੀ-ਬਰ ਹੱਕ, ਪਯੰਬਰ-ਏ-ਹੱਕਾਨੀ

॥ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ॥

ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ

ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ॥

ਜਪੁ

جَپُ جی صاحِب

اِک[1] اونکار[2] سَتِ[3] نامُ کرتا[4] پُورکھُ[5] نربھو نروَیر[6]

اکال[7] مُورتِ[8] اجُونی سے بھَن[9] گُور پرسا[10] ॥

جَپُ[11]

۱ ایک، واحدِ اَحَد، لاشریک ۲ خالق، پَروردِگار، رازقِ حقیقی، ربِّ دوجہاں، آفریدگار، ذاتِ بحت، ہستیِ مُطلق ۳ حق تعالیٰ، حضرتِ حق ۴ فاعِلِ کُل، کردِگار ۵ بے خوف وخطر ۶ بے عداوت ۷ لایموت، لازوال ۸ اَزتَولید وولادت آزاد وپاک ۹ قائمِ بالذات، واجِب الوجود ۱۰ ازعنایتِ مُرشِدِ کامِل حاصِل شود ۱۱ وِردو ذِکر و یادِ حق کُن

رَبِّ وَاحِد لاشریکِ مُطلق است
خالِق و پروردِگار اِسمش حق است

فاعِلِ کُل بے عَداوت بے خطر
پاک از مَرگ و وِلادت سَر بسَر

قائم بالذّات است و واجِب الوجود
کردگارِ پاک رَبِّ ہست و بود

(بے نیاز و بَرتریں رَبِّ اَحَد)
اَز عِنایاتِ گُورُو[1] حاصِل شَوَد

وِرد و یادَش کُن زِالطافِ گُورُو
بَر زبان می دار ذِکرِ اِسمِ اُو

۱ گُورُو، مُرشِدِ کامل، ہادیِ برحق، پیمبرِ حقّانی

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਆਨਾਂ ਕਿ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਏ-ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਰਹੀਮ-ਓ-ਕਰੀਮ ਬਵਦ।

ਸਲੋਕ ਬੈਤ-ਏ-ਆਖ਼ਿਰੀ

ਦਰ ਈਂ ਸਲੋਕ ਵ ਬੈਤ-ਏ-ਆਖ਼ਿਰ ਖ਼ੁਲਾਸਾ ਵ ਜੌਹਰ ਵ ਸ਼ਰਹ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਸਿਰ-ਏ-ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹੁਜ਼ੂਰ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬ ਬਯਾਨ ਕਰਦਾ ਅੰਦ ਕਿ ਅਜ਼ ਅਰਬਆ-ਏ-ਅਨਾਸਿਰ ਬਾਦ-ਓ-ਆਬ ਵ ਅਰਜ਼-ਏ-ਬਸੀਤ ਮਦਦਗਾਰ-ਏ-ਮਖ਼ਲੂਕ ਹਸਤ ਵ ਦਰ ਆਗ਼ੋਸ਼-ਏ-ਲੈਲ ਓ ਨਹਾਰ ਹਮਾ ਆਲਮ ਵ ਖ਼ਿਲਕਤ ਪਰਵਰਦਾ ਮੀਸ਼ਵਦ ਨੀਜ਼ ਨਿਕੂਈ ਵ ਬਦੀ ਬਾਇਸ-ਏ-ਕੁਰਬ ਓ ਬੁਅਦ-ਏ-ਹੱਕ ਬਾਸ਼ਦ। ਪਸ ਬਸ਼ਰ ਰਾ ਮਸ਼ਗ਼ੂਲੀਯਤ ਦਰ ਨਿਕੂਈ ਵ ਮਹਵੀਯਤ ਦਰ ਰਿਯਾਜ਼ਤ ਵ ਤਾਅਤ ਵ ਬੰਦਗੀ ਵ ਜ਼ਿਕਰ ਵ ਫ਼ਿਕਰ ਲਾਜ਼ਿਮ ਅਸਤ ਕਿ ਬ ਤੁਫ਼ੈਲਸ਼ ਸੁਰਖ਼ਰੂਵ ਪੁਰਨੂਰ ਵ ਪਾਕ ਸ਼ੁਦਾ ਬ ਬਾਰਗਾਹ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ ਬਿਰਵਦ ਵ ਬਾਜ਼ ਬ ਵਸਾਤਤ-ਓ-ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ-ਆਂ ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਮਕਬੂਲ ਵ ਮਨਜ਼ੂਰ-ਏ-ਹੱਕ ਦੀਗਰਾਂ ਮਰਦੁਮਾਂ ਹਮ ਨਿਜਾਤ ਵ ਰਸਤਗਾਰੀ ਵ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਖ਼੍ਵਾਹੰਦ ਯਾਫ਼ਤ।

ਅਜ਼ ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਬਸਾ ਮਖ਼ਲੂਕ ਰਾ
ਹਮ ਨਿਜਾਤ-ਓ-ਮਗ਼ਫ਼ਿਰਤ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਖ਼ੁਦਾ

15 ਸਿਪਤਾਂਬਰ, 1969 ਈ.
ਬੰਦਾ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਮੁਜ਼ਤਰ'

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਓ-ਸਮਾ ਰੱਬ-ਏ-ਅਹਦ
ਅਜ਼ਇਨਾਯਾਤ-ਏ-ਗੁਰੂ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ

॥ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ॥

ਅਸਲ

ਮਅ-ਏ-ਤਰਜੁਮਾ ਦਰ ਨਜ਼ਮ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ

ਬ ਤਕਰੀਬ-ਏ-ਸਈਦ-ਏ-ਜਸ਼ਨ-ਏ-ਵਿਲਾਦਤ-ਏ-
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਂਸਦ ਸਾਲਾ (500)

نام وشمار	تشریحِ مختصر
	ذکر وفکر لازم است کہ بطفیلش سرخ رو وپُرنور و پاک شدہ بہ بارگاہِ خُداوندی برود و باز بوساطت وطُفیلِ آں بندگانِ مقبول ومنظورِ حق دیگراں مردماں ہم نجات ورستگاری وبخشش خواہند یافت۔
	از طُفیلِ شاں بسا مخلوق را
	ہم نجات و مغفرت بخشد خُدا

۱۵؍ستمبر ۱۹۶۹ء

بندہ لکش وِیر سنگھ مضطر نابھوی

اِک اونکار سَت گُور پرسادِ

خالقِ ارض وسما رَبِّ اَحَد — از عنایاتِ گُورو حاصل شود

॥ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ॥

جَپُ جی صَاحِب

اَصل

مَعِ تَرجمہ دَر نظمِ فارسی

بتقریبِ سعیدِ جشنِ ولادتِ سری گُورو نانک دیو جی مہاراج پانصد سالہ (۵۰۰)

۲۳؍نومبر ۱۹۶۹ء

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਸ਼ੁਮਾਰ ਨਗ਼ਮਾਤ-ਏ-ਲਤੀਫ਼ ਵ ਸੁਲਤਾਨ-ਉਲ-ਅਜ਼ਕਾਰ ਵ ਫ਼ਰਹਤਹਾ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ ਵ ਮੁਸੱਰਤਹਾ-ਏ-ਮਅਨਵੀਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਸ਼ਸ਼ੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਵ ਬਾਬ-ਏ-ਸਰਮ ਖੰਡ ਅਸਤ ਕਿ ਦਰ ਆਂ ਮਕਾਮ ਬਯਾਨ-ਏ-ਤਹੱਯੁਰ ਵ ਤਅਜੁੱਬ ਵ ਬੇਖ਼ੁਦੀਸਤ ਵ ਸਾਖ਼ਤਸ਼ ਅਜ਼ ਹੁਸਨ-ਓ-ਜਮਾਲ-ਓ-ਜਲਾਲ-ਓ-ਅਜ਼ਮਤ ਅਸਤ ਵ ਅੰਦਰਸ਼ ਤਖ਼ਲੀਕ-ਏ-ਕਿਯਾਸ ਵ ਜ਼ਮੀਰ ਵ ਨਫ਼ਸ ਵ ਇਲਮ ਵ ਫ਼ਹਮ ਵ ਇਰਫ਼ਾਨ ਵ ਦਾਨਾਈ ਵ ਦਾਨਿਸ਼ ਮੀਸ਼ਵਦ ਵ ਦੀਗਰ ਸਨਾਇ-ਏ-ਅਜੀਬ-ਓ-ਗ਼ਰੀਬ ਵ ਨਾਦਿਰ ਵ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਸਾਖ਼ਤਾ ਮੀਬਾਸ਼ਦ ਵ ਈਂ ਮਕਾਮ-ਏ-ਅਜ਼ਮਤ ਵ ਜਲਾਲ ਵ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਵ ਬਾਬ-ਏ-ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਵ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਵ ਰਾਹਤ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਬਵਦ ਵ ਆਲਮ-ਏ-ਜਬਰੂਤ ਹਮੀਂ ਬਾਸ਼ਦ ਕਿ ਮਜ਼ੀਦ ਤਸ਼ਰੀਹ ਵ ਬਯਾਨਸ਼ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਅਸਤ ਵ ਨਤਵਾਨਦ ਗੁਫ਼ਤਾ ਸ਼ੁਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਹਫ਼ਤੁਮ

ਦਰ ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਬ ਮਿਸਰਆ-ਏ-ਦਹਮ ਬਯਾਨ-ਏ-ਬਾਬ-ਏ-ਫ਼ਜ਼ਲ-ਓ-ਕਰਮ ਵ ਕਰਮਖੰਡ ਅਸਤ ਕਿ ਦਰ ਆਂ ਮਕਾਮ ਤਸ਼ਰੀਹ-ਏ-ਇਬਾਦਤ ਵ ਤਾਅਤ ਵ ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀਸਤ ਨੀਜ਼ ਆਂਜਾ ਅਰਵਾਹ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਾ ਵ ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਮਕਬੂਲ ਵ ਮਨਜ਼ੂਰ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਗਾਨ-ਏ-ਦਰਗਾਹ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਬਾਸ਼ੰਦ ਵ ਈਂ ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਵਖ਼ਾਨਾ-ਏ-ਯਗਾਨਗੀ ਅਸਤ ਕਿ ਅੰਦਰਸ਼ ਮੁਸਤਗ਼ਰਕ ਗਸ਼ਤਾ ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਮਹਰਮ-ਏ-ਅਸਰਾਰ ਵ ਵਾਸਿਲ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਮਹਵ-ਏ-ਮਬਦਅ-ਏ-ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਮੀਗਰਦਦ ਵ ਅਜ਼ ਨਿਜਾਤ ਵ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਫ਼ੈਜ਼ਯਾਬ ਸ਼ਵਦ। ਦਰੀਂਜਾ ਕਯਾਮ-ਏ-ਜ਼ੋਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਅਸਤ ਵ ਬਾਬ-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਹਸਤ ਕਿ ਬਜੁਜ਼ ਤਲਬ-ਏ-ਮੌਲਾ ਦੀਗਰੇ ਨੀਸਤ ਵ ਤੱਜਲੀ-ਏ-ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਹੱਕ ਬ ਦਵਾਮ ਅਜ਼ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਓ-ਕਰਮ-ਏ-ਹੱਕ ਬਹਰਾਵਰ ਅੰਦ

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਵ ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਰਹਮਤ ਵ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਬਰ ਈਸ਼ਾਂ ਸਬਤ ਅਸਤ ਗੋਯਾ ਆਨਾਂ ਅਜ਼ ਹਿਯਾਤ-ਓ-ਮੌਤ ਫ਼ਾਰਿਗ਼ ਵ ਆਜ਼ਾਦ ਗਸ਼ਤਾ ਅੰਦ।

ਬਅਦ ਅਜ਼ ਆਂ ਬ ਮਿਸਰਆ-ਏ-ਹਜ਼ਦਹਮ ਬਯਾਨ-ਏ-ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਲਾਹੂਤ ਅਸਤ ਕਿ ਆਲਮ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਵ ਮਕਾਮ-ਏ-ਤੌਹੀਦ-ਏ-ਵਾਹਿਦ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਵ ਫ਼ਨਾ-ਫ਼ਿਲਾਹ ਵ ਮਕਾਮ-ਏ-ਰੁਬੂਬੀਯਤ ਅਸਤ ਵ ਮਜ਼ੀਦ ਇਜ਼ਹਾਰ-ਏ-ਹਾਲ ਵ ਤਸ਼ਰੀਹ-ਓ-ਸ਼ਰਹਸ਼ ਬ ਮਿਸਲ-ਏ-ਫ਼ੌਲਾਦ ਸਖ਼ਤ ਵ ਮੁਹਾਲ ਵ ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਬਾਸ਼ਦ ਜ਼ੀਰਾ ਕਿ ਆਂ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਹੱਕ ਦਰ ਤਹਰੀਰ-ਓ-ਤਕਰੀਰ ਵ ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ-ਬਯਾਂ ਨਮੀਗੁੰਜਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਹਸ਼ਤੁਮ

ਦਰ ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਆਖ਼ਿਰ ਅਜ਼ ਤਸ਼ਬੀਹਾਤ-ਏ-ਅਸ਼ਿਯਾ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਦਾਰ-ਓਜ਼-ਜ਼ਰਬ ਹਜ਼ਰਤ-ਏ -ਸਤਿਗੁਰੂਮੁਕੱਰਰ ਵ ਮੁਜਮਲਨ ਫ਼ਰਮੂਦਾ ਅੰਦ ਕਿ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਰਾ ਬਹਰ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਵਿਰਦ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਕੁਦਾਮੀ ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਹਸਨਾ ਵ ਔਸਾਫ਼-ਏ-ਹਮੀਦਾ ਵ ਫ਼ਜ਼ਾਇਲ ਵ ਜੌਹਰ ਵ ਸ਼ਰਫ਼ ਵ ਖ਼ੂਬੀ ਵ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਜਮੀਲਾ ਵ ਪਸੰਦੀਦਾ ਦਰਕਾਰ ਬਾਸ਼ਦ ਤਾ ਰੱਬ-ਏ-ਬਰਤਰ ਊਰਾ ਅਜ਼ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ ਨਿਹਾਲ ਕੁਨਦ ਵ ਗੌਹਰ-ਏ-ਮਕਸਦ ਅਤਾ ਕੁਨਦ ਨੀਜ਼ ਈਂ ਤਸ਼ਰੀਹ-ਏ-ਅਜੀਬ ਰਾ ਬ ਦਾਰ-ਉਜ਼-ਜ਼ਰਬ-ਏ-ਹੱਕ ਮੌਸੂਮ ਕਰਦਾ ਅੰਦ ਕਿ ਆਂਜਾ ਸਿੱਕਾ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਵ ਮੁਹਰ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਪਾਕ ਵ ਅਸ਼ਰਫ਼ੀਹਾ-ਏ-ਜ਼ਰ-ਏ-ਖ਼ਾਸ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਸਾਖ਼ਤਾ ਮੀਸ਼ਵਦ।

ਬਾਜ਼ ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਸਤ ਕਿ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਰਾ ਜ਼ਰਫ਼-ਏ-ਸਿਦਕ ਓ ਅਕੀਦਤ ਓ ਮੁਹੱਬਤ ਓ ਯਕੀਨ ਓ ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਬਵਦ ਵ ਦਰ ਆਂ ਜ਼ਰਫ਼-ਏ-ਖ਼ਾਸ ਜ਼ਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਵ ਤਿਲਾ-ਏ-ਨਾਮ-ਏ-ਹੱਕ ਕਿ ਆਬ-ਏ-ਹਿਯਾਤ ਬਾਸ਼ਦ ਅੰਦਾਖ਼ਤਾ ਗੁਦਾਖ਼ਤਨ ਬਾਯਦ ਵਲੇ ਈਂ ਕਾਰ-ਏ-ਹਮਾਂ ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ ਬਾਸ਼ਦ ਬਰ

نام وشمار	تشریحِ مختصر
۳۶	اندرش تخلیقِ قیاس وضمیر ونفس وعلم وفہم وعرفان ودانائی ودانش می شود ودیگر صنائعِ عجیب وغریب ونادر وبےنظیر ساختہ می باشد واین مقامِ عظمت وجلال وصِفاتِ الٰہی و بابِ سرورِ سرمدی ومنزلِ حقیقت و راحتِ روحانی بود و عالَمِ جبروت ہمیں باشد کہ مزید تشریح وبیانش دشوار است ونتواند گفتہ شُد۔
منزلِ سی و ہفتم	دراین منزل بہ مصرعۂ دہم بیانِ بابِ فضل وکرم وکرم کھنڈ است کہ درآں مقام تشریحِ عبادت وطاعت وعشقِ حقیقی ست نیز آں جا ارواحِ بخشیدہ و بندگانِ مقبول ومنظورِ حق وبرگزیدگانِ دربارِ الٰہی باشند واین مقامِ عشقِ الٰہی وخانۂ یگانگی است کہ اندرش مستغرق گشتہ عارفِ محرمِ اسرار وواصلِ حق ومحوِ مبدءِ سرورِ سرمدی می گردد وازنجات وبخششِ الٰہی فیضیاب شود۔ دراین جا قیامِ زورِ قدرت است وبابِ صِفاتِ خُدا ہست کہ بجز طلبِ مولا دیگرے نیست و تجلیِ مشاہدہ باشد وارباب حق بدوام از بخشش وکرمِ حق بہرہ ور اند ونشانِ رحمت وبخشش بر ایشاں ثبت است گویا آناں از حیات وموت فارغ وآزاد گشتہ اند۔ بعدازاں بہ مصرعۂ ہژدہم بیانِ مقامِ لاہوت است کہ عالَمِ ذاتِ الٰہی ومقامِ توحیدِ واحدِ مطلق وفنا فی اللہ ومقامِ ربوبیّت است و مزید اظہارِ حال وتشریحِ شرحش بمثلِ فولادِ سخت ومُحال وناممکن باشد۔ زیراکہ آں اسرارِ خفی در تحریر و تقریر و تفسیر و

نام وشمار	تشریحِ مختصر
۳۷	بیاں نمی گنجد۔
منزلِ سی و ہشتم	درایں منزلِ آخر تشبیہاتِ اشیائے مختلف دارالضرب حضرتِ ستگورُو مکرر ومجملاً فرمودہ اند کہ طالبِ صادق را بہر ذکر وورد اسمِ حق تعالیٰ کدامی اعمالِ حسنہ واوصافِ حمیدہ وفضائل وجوہر وشرف وخوبی وصِفاتِ جمیلہ وپسندیدہ درکار باشد تا ربِّ برتر اورا از نظرِ کرم نہال کند و گوہرِ مقصد عطا کند نیز ایں تشریحِ عجیب را بہ دارالضربِ حق موسوم کردہ اند کہ آں جاسکۂ اِسمِ الٰہی ومہرِ ذکرِ پاک واشرفی ہائے زرِ خاصِ اِسمِ اعظم ساختہ می شود۔ باز ارشاد است کہ طالبِ صادق را ظرفِ صِدق وعقیدت و محبت ویقین وعشقِ حقیقی بوَد ودرآں ظرفِ خاص زرِ اسمِ اعظم و طلائے نامِ حق کہ آبِ حیات باشد انداختہ گداختن باید ولے ایں کارِ ہماں بندگانِ خاص باشد برآنانکہ نظرِ کرمِ آں ربِّ رحیم وکریم بوَد۔
سلوک بیتِ آخری	دریں سلوک و بیتِ آخر خلاصہ و جوہر و شرحِ مختصر جپ جی صاحب را سری حضور گورُو صاحب بیان کردہ اند کہ از اربعۂ عناصر باد وآب وارضِ بسیط مددگارِ مخلوق ہست ودر آغوشِ لیل و نہار ہمہ عالَم وخلقت پروردہ مے شود۔ نیز نکوئی و بدی باعثِ قرب وبُعدِ حق باشد۔ پس بشر را مشغولیت درنکوئی ومحویت درریاضت وطاعت وبندگی و

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਸਾਜ਼-ਓ-ਨਾਕੂਸ ਨਨਵਾ ਜ਼ੇਮ ਵ ਆਂ ਯਕ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਅਹਦ ਫ਼ਕਤ ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦਾ-ਏ-ਨਿਅਮ ਮਾਰਾ ਤਆਮ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਂ ਬਿਦਹਦ ਵ ਹਮਾਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਓ-ਰਹਮਤ ਅਜ਼ ਖ਼੍ਵਾਨ-ਏ-ਕਰਮ-ਏ-ਹੱਕ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਵ ਦੀਗਰ ਮੁਹਤਮਿਮ -ਏ-ਹੇਚ ਨਬਾਸ਼ਦ ਬਯਾਨ-ਏ-ਹਜ਼ਾ ਅਜ਼ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤਾ ਪੈਵਸਤਾ ਅਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀਯੁਮ

ਬ ਤਸਲਸੁਲ-ਏ-ਸਾਬਿਕਾ ਦਰੀਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਹਮ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀਓ ਫ਼ਰਮਾਯੰਦ ਕਿ ਫ਼ਾਇਲ-ਏ-ਕੁੱਲ ਵ ਕਰਦਗਾਰ ਮਹਜ਼ ਯਕੇ ਰੱਬ-ਏ-ਵਾਹਿਦ ਅਸਤ ਵ ਸਿਫ਼ਾਤਸ਼ ਵ ਮਲਾਇਕਾ ਹਮ ਪਾਬੰਦ-ਏ-ਫ਼ਰਮਾਨਸ਼ ਹਸਤੰਦ ਪਸ ਇਬਾਦਤ ਵ ਤਾਅਤ-ਏ-ਹਮਾਂ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਵ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਬਰਤਰ ਹਮਾ ਰਾ ਫ਼ਰਜ਼-ਓ-ਲਾਜ਼ਿਮ ਅਸਤ। ਬਗ਼ੈਰ ਹੁਕਮਸ਼ ਦੀਗਰ ਮਲਾਇਕਾ ਹੇਚ ਨਤਵਾਨਦ ਕਰਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਯਕੁਮ

ਦਰੀਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਹਮ ਕਿ ਦਰ ਸਿਲਸਿਲਾ-ਏ-ਸਾਬਿਕ ਅਸਤ ਹਜ਼ਰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੋਗਿਯਾਨ ਰਾ ਫ਼ਰਮਾਯੰਦ ਕਿ ਸ਼ੁਮਾ ਤਖ਼ਤ-ਏ-ਸ਼ਿਵਜੀ ਦਰ ਸ਼ਿਵਲੋਕ ਬਿਦਾਨੇਦ ਵ ਪ੍ਰਸਤਿਸ਼ ਕੁਨੇਦ ਵਲੇ ਤਖ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਦਰ ਹਰ ਆਲਮ ਮੌਜੂਦ ਅਸਤ ਵ ਜ਼ਖ਼ਾਇਰ-ਓ-ਖ਼ਜ਼ਾਇਨ ਹਮ ਬ ਹਰ ਆਲਮ ਬਾਸ਼ਦ ਕਿ ਆਂ ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਸ਼ਿਵ ਲੋਕ ਨੀਜ਼ ਅਸਤ। ਪਸ ਬੰਦਗੀ ਵ ਇਬਾਦਤ-ਏ-ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਏ-ਪਾਕ ਲਾਜ਼ਿਮ ਵ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਅਸਤ ਕਿ ਬ ਹਰ ਆਲਮ ਮਖ਼ਲੂਕ ਰਾ ਨਿਅਮਤਹਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਵ ਮੁਹੀਤ-ਏ-ਕੁੱਲ ਅਸਤ ਵ ਬਰ ਆਂ ਯਕ ਫ਼ਕਤ ਤਵੱਕੁਲ ਬਾਯਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਦੁਵੁੱਮ

ਦਰ ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਔਰਾਦ ਵ ਅਜ਼ਕਾਰ-ਏ-ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਮੌਲਾ ਹਸਤ ਵ ਬਯਾਨ-ਏ-ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀਸਤ ਨੀਜ਼ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਰਹਮਤ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਅਸਤ ਕਿ ਬਗ਼ੈਰ ਮਿਹਰਸ਼ ਵਿਸਾਲ-ਏ-ਹੱਕ ਨਸੀਬ-ਏ-ਹੱਕ ਮੁਮਕਿਨ ਨੀਸਤ ਵ ਲਾਫ਼ ਜ਼ਨਾਂ ਕਿ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਗੋਯਾਨੰਦ ਹਮਸਰੀ-ਏ-ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ਨਤਵਾਨੰਦ ਕਰਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਸਿੱਵੁਮ

ਅਜ਼ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕ ਮਿਹਰ-ਏ-ਹੱਕ ਬਵਦ ਵ ਅਜ਼ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ ਮਕਸਦ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਗ ਬਿਤਵਾਂ ਯਾਫ਼ਤ ਨੀਜ਼ਬਜਾਏ ਗੁਫ਼ਤਾਰ ਕਿਰਦਾਰ ਵ ਸ਼ਿਆਰੇ-ਚੁਨੀਂ ਦਾਸ਼ਤਨ

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਅਸਤ ਕਿ ਆਂ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਪਾਕ ਮਿਹਰਬਾਂ ਗਰਦੀਦਾ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਬਿਕੁਨਦ ਵ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਬਿਬਖ਼ਸ਼ਦ ਵ ਅਜ਼ਰਹਮਤ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਰਾ ਵਾਸਿਲ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਗਰਦਾਨਦ ਚੁਨਾਂਚਿ ਹਮੀਂ ਬਯਾਨ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਏ-ਹੱਕ ਈਂ ਜਾਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਚਹਾਰੁਮ

ਦਰ ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਬਹਦ-ਏ-ਨਿਸਫ਼ ਬਯਾਨ-ਏ ਧਰਮ ਖੰਡ ਯਅਨੀ ਦਾਰ-ਉਲ-ਅਮਲ-ਵ-ਸ਼ਰੀਅਤ-ਓ-ਤਰੀਕਤ ਵ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਅਹਲ-ਏ-ਕੁੱਰਾ-ਏ-ਅਰਜ਼ ਵ ਮਖ਼ਲੂਕਾਤ-ਏ-ਜ਼ਮੀਨ ਵ ਆਲਮ-ਏ-ਨਾਸੂਤ ਵ ਆਲਮ-ਏ-ਅਜਸਾਮ ਵ ਦੁਨਿਯਾ ਹਸਤ ਨੀਜ਼ ਤਸ਼ਰੀਹ-ਏ-ਸਫ਼ਾਈ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰ ਵ ਬਾਤਿਨ ਵ ਕਾਨੂਨ-ਏ-ਦੀਨੀ ਵ ਤਰੀਕਾ-ਏ-ਅਅਮਾਲ ਵ ਅਫ਼ਆਲ ਅਸਤ ਵ ਹਮੀਂ ਮਕਾਮ-ਏ-ਧਰਮ ਖੰਡ ਯਾ ਫ਼ਰਾਇਜ਼ਗਾਹ ਵ ਅ ਅਮਾਲਗਾਹ ਅਸਤ ਕਿ ਦਰ ਆਂਜਾ ਜਾਨਦਾਰਮਕੀਂ ਵ ਮੁਕੀਮ ਅੰਦ ਵ ਅਮਲਹਾ-ਏ-ਨੇਕ-ਓ-ਬਦ ਮੀਕੁਨੰਦ ਵ ਈਂ ਮਖ਼ਲੂਕ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਵ ਗੂਨਾਗੂੰ ਬਾਸ਼ਦ ਕਿ ਹਮਾ ਰਾ ਬਅਦ-ਏ-ਹਿਯਾਤ ਵ ਪਸੇ-ਏ-ਮੁਰਦਨ ਦਰ ਆਖ਼ਿਰਤ ਹਸਬ-ਏ-ਅਮਲ ਅਵਜ਼-ਓ-ਇਨਸਾਫ਼ ਵ ਸਜ਼ਾ ਵ ਜਜ਼ਾ ਮੀਸ਼ਵਦ ਵ ਖ਼ਾਮੀ-ਓ-ਪਖ਼ਤਗੀ ਹਮ ਦੀਦਾ ਮੀਸ਼ਵਦ।

ਬਯਾਨ-ਏ-ਨਿਸਫ਼-ਏ-ਦੁੱਵੁਮ ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਆਲਮ-ਏ-ਲਾਹੂਤ ਅਸਤ ਕਿ ਆਂਜਾ ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਜਲਵਾਗਰ ਅਸਤ ਵ ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਅਸਤ ਵ ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ ਵ ਮਕਬੂਲ ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਾ ਹਾਜ਼ਿਰ ਅੰਦ ਕਿ ਬਰ ਆਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਰਹਮਤਸ਼ ਸਬਤ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਨੀਜ਼ ਈਸ਼ਾਂ ਅਜ਼ ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਹਸਨਾ ਵ ਰਹਮਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਵ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਏ-ਨਿਜਾਤ ਵ ਰਸਤਗਾਰੀ ਯਾਫ਼ਤਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅੰਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਪੰਜੁਮ

ਈਂ ਬਾਬ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਅਸਤ ਕਿ ਅਦੰਰਸ਼ ਬਯਾਨ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਅਸਤ ਨੀਜ਼ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਆਲਮ-ਏ-ਮਲਕੂਤ ਵ ਅਰਵਾਹ ਅਸਤ ਕਿ ਬ ਆਂਜਾ ਮਅਰਫ਼ਤ ਮੁਨੱਵਰ ਵ ਮੁਕੱਦਮ ਅਸਤ ਵ ਬੇ ਕਿਰਾਂ ਸੁਰੂਰ-ਓ-ਰਾਹਤ ਇਨਬਿਸਾਤ-ਏ-ਕੈਫ਼-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਵ ਸੂਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀਸਤ, ਨੀਜ਼ ਬੇ

نام وشمار	تشریحِ مختصر
۳۰	فرمانش ہستند پس عبادت و طاعتِ ہماں پروردگار و خدائے برتر ہمہ را فرض ولازم است۔ بغیر حکمش دیگر ملائکہ ہیچ نتوانند کرد۔
منزلِ سی ویکم	دریں منزل ہم کہ در سلسلۂ سابق است حضرتِ ستگورُو صاحب جوگیان را فرمایند کہ شما تختِ شِو جی در شِولوک بدانید و پرستش کنید ولے تختِ خدائے پاک در ہر عالَم موجود است و ذخائر و خزائن ہم بہ ہر عالَم باشد کہ آں خالقِ شِولوک نیز است۔ پس بندگی و عبادتِ آں پروردگارِ پاک لازم وسزاوار است کہ بہ ہر عالَم مخلوق را نعمت ہا بخشد و محیطِ کُل است و برآں یک فقط توکّل باید۔
منزلِ سی ودوم	دریں منزل ذکرِ اوراد و اذکارِ طالبِ مولا ہست و بیانِ عشقِ حقیقی ست نیز ذکرِ نظرِ کرم حق و رحمتِ پاکش است کہ بغیر مہرش وصالِ حق نصیبِ طالب نشود محض از گُفتارِ معیّتِ حق ممکن نیست و لاف زناں کہ فضول گویانند ہمسریِ شاہباز نتوانند کرد۔
منزلِ سی وسوم	از طفیلِ ذِکرِ اسمِ پاک مہرِ حق بود و از نظرِ کرم مقصدِ حقیقی را بتواں یافت نیز بجائے گفتار کردار و شعارے چُنیں داشتن است کہ آں ذاتِ پاکِ مہرباں گردیدہ نظرِ بخشش بکُند و ذکرِ اسمِ اعظم بخشد و از رحمتِ خویش طالب صادق را واصلِ خویش گرداند چنانچہ ہمیں بیانِ ذکر و نظرِ کرمِ حق اینجاست۔
منزلِ	دریں منزل بہ حدِّ نصف بیانِ دھرم کھنڈ یعنی دار العمل و شریعت و

نام وشمار	تشریحِ مختصر
سی و چہارم	طریقت و ذکرِ اہلِ کُرّۂ ارض و مخلوقاتِ زمیں و عالَمِ ناسوت و عالَمِ اجسام و دُنیا ہست نیز تشریحِ صفائیِ ظاہر و باطن و قانونِ دینی و طریقۂ اعمال و افعال است و ہمیں مقامِ دھرم کھنڈ یا فرائض گاہ و اعمال گاہ است کہ در آنجا جاندار مکیں و مُقیم اند و عمل ہائے نیک و بدمی کنند و ایں مخلوقِ مختلف و گونہ گوں باشد کہ ہمہ را بعدِ حیات و پسِ مُردن در آخرت حسبِ عمل عوض انصاف و سزا و جزا می شود و خامی و پُختگی ہم دیدہ می شود۔ بیانِ نصفِ دوم در بیانِ عالَمِ لاہوت است کہ آنجا حضرتِ حق تعالیٰ جلوہ گر است و در بارِ پاکش است و در حضورش برگزیدہ و مقبول بندگانِ بخشیدہ حاضر اند کہ برآناں نشانِ رحمتش ثبت باشد و نیز ایشاں از اعمالِ حسنہ و رحمتِ الٰہی و بخششِ نجات و رستگاری یافتہ شُدہ اند۔
منزلِ سی و پنجم	ایں بابِ معرفت است کہ اندرش بیانِ عرفان و معرفت است نیز ذکرِ عالَمِ ملکوت و ارواح است کہ بآنجا معرفت منوّر و مقدّم است و بیکراں سرور و راحت و انبساط کیفِ روحانی و سرورِ سرمدی ست نیز بیشُمار نغماتِ لطیف و سلطان الاذکار و فرحت ہائے باطنی و مسرّت ہائے معنوی ست۔
منزلِ سی و ششم	ایں منزل و بابِ سرم کھنڈ است کہ در آں مقام بیانِ تحیّر و تعجب و بجُودی ست و ساختش از حسن و جمال و جلال و عظمت است و

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਵ ਆਂ ਨੇਕ ਬਖ਼ਤ ਬੰਦਾ-ਏ-ਹੱਕ ਕਿ ਹਮਦ ਗੋਈ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਬਰਤਰ ਅਸਤ ਸ਼ਾਹਾਂ ਰਾ ਪਾਦਸ਼ਾਹ ਅਸਤ ਵ ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਵ ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ ਖ਼ਾਸ, ਵ ਮਕਬੂਲ ਵ ਪਸੰਦੀਦਾ ਗਰਦਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬਿਸਤ-ਓ-ਸ਼ਸ਼ੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਲਾਹ ਵ ਹਮਦ ਗੋਯਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਹਸਤ ਕਿ ਬੇ ਬਹਾ ਵ ਬੇ ਕੀਮਤ ਬਾਸ਼ਦ ਆਂ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਬਰ ਹੱਕ ਵ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਅਜ਼ੀਮ ਵ ਕਰੀਮ ਅਜ਼ ਕਿਯਾਸ ਬੈਰੂੰ ਵ ਅਜ਼ ਅਫ਼ਕਾਰ-ਓ-ਇਦਰਾਕ ਬਰਤਰ ਵ ਅਜ਼ ਸ਼ਰਹ-ਓ-ਬਯਾਨ-ਓ-ਤਫ਼ਸੀਰ ਬਾਲਾ ਹਸਤ ਵ ਮਹਜ਼ ਅਜ਼ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ ਵ ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਬੰਦਗੀਅਸ਼ ਵਸਲ-ਓ-ਖ਼ੁਸ਼ਨੂਦੀ ਵ ਰਹਮਤਸ਼ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦਨ ਮੁਮਕਿਨ ਬਾਸ਼ਦ ਨੀਜ਼ ਹਮਦਗੋਯਾਨ-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਵਾਸਿਲ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਬੇਬਹਾ ਮੀਸ਼ਵੰਦ ਕਿ ਹਰ ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਆਂ ਬਹਰ-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤ ਬੇ ਬਹਾ ਹਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਓ-ਬਿਸਤ-ਓ-ਹਫ਼ਤੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਬਰਤਰ ਅਸਤ ਵ ਦਰੀਂ ਬਯਾਨ-ਏ-ਦਿਲਕਸ਼ ਗੋਯਾ ਨਕਸ਼ਾ-ਏ-ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਬਾਸ਼ਦ ਕਿ ਆਂਜਾ ਬਾਦ-ਓ-ਆਬ ਵ ਆਤਿਸ਼ ਵ ਮਲਾਇਕਾ ਵ ਜਿੰਨ ਵ ਇਨਸਾਂ ਵ ਮਖ਼ਲੂਕ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਵ ਨਗ਼ਮਾਤ-ਓ-ਸਰੂਦਹਾ ਵ ਜੁਮਲਾ ਕੁਦਰਤਸ਼ ਵਕਫ਼-ਏ-ਸਨਾ-ਏ-ਮਲਿਕ-ਉਲ ਹੱਕ-ਉੱਲ ਮਬੀਂ ਹਸਤੰਦ, ਹਮਾਂ ਵਾਹਿਦ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਵ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਬਾ ਸਿਫ਼ਾਤ ਅਸਤ ਵ ਹਮਾਂ ਅਜ਼ੂਸਤ ਵ ਹਮਾਂ ਊਸਤ। ਆਨਾਂ ਕਿ ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਤਸਲੀਮ ਵ ਮੁਕਬਲਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਅੰਦ ਹਮਾਂ ਖ਼ਾਸਗਾਂ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਪਾਕ ਰਾ ਬਿਸਰਾਯੰਦ ਵ ਈਸ਼ਾਂ ਦਰ ਸ਼ੁਮਾਰ-ਏ-ਮਾ ਨਮੀਆਯੰਦ ਨੀਜ਼ ਬੰਦਾ-ਏ-ਆਜਿਜ਼ ਬਯਾਂ ਨਤਵਾਨਦ ਕਰਦ। ਆਂ ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਜਾਵਿਦਾਂ ਕਾਇਮ ਬਿੱਜ਼ਾਤ ਅਸਤ ਕਿ ਕਾਯਨਾਤ-ਏ-ਆਲਮ ਰਾ ਮੁਸ਼ਤਮਿਲ ਬਰ ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਵ ਮੁਤਫ਼ੱਰਿਕ ਅਨਵਾਅ ਵ ਇਕਸਮਾ ਵ ਅਸਨਾਫ਼ ਵ ਅਜਨਾਸ ਆਫ਼ਰੀਦਾ ਅਸਤ ਵ ਹਸਬ-ਏ-ਸ਼ਾਨ-ਏ-ਰਜ਼ਾਇਸ਼ ਮਸਨੂਅ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਰਾ ਬਿਬੀਨਦ ਵ ਪਰਵਰਦ ਵ ਆਂਚਿ ਬਿਪਸੰਦਦ ਫ਼ਰਮਾਯਦ ਵ ਕੁਨਦ ਵ ਕਸੇ ਰਾ

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਹਰਗਿਜ਼ ਮਜਾਲ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਨ ਨੀਸਤ, ਕਾਰ-ਏ-ਮਾ ਫ਼ਕਤ ਰਜ਼ਾਇਸ਼ ਜੁਸਤਨ ਵ ਬਰ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਰਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਦਨ ਅਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬਿਸਤ-ਓ-ਹਸ਼ਤੁਮ ਤਾ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਯਕੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਤਾ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸੀ-ਓ-ਯਕੁਮ ਦਰ ਤਰੀਕਾਹਾ-ਏ-ਦਰਵੇ-ਸ਼ਾਨ ਵ ਜੋਗਿਯਾਨ ਵ ਪਰਸਤਾਗਨ-ਏ-ਸ਼ਿਵਜੀ (ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਫ਼ਨਾ) ਬ ਆਂ ਜ਼ਮਾਨਾ-ਏ-ਸਲਫ਼ ਅਸਤ ਕਿ ਬ ਜ਼ਾਹਿਰ ਦਰ ਮਸ਼ਰਬ-ਏ-ਜੋਗ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਆਨਾਂ ਅਸ਼ਿਯਾ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਵ ਖ਼ਾਸ ਬਿਦਾਸ਼ਤੰਦ ਵ ਈਂਜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ-ਏ-ਆਲਾ ਆਂ ਅਸ਼ਿਯਾ-ਓ-ਨਿਸ਼ਾਨਾਤ ਰਾ ਬਯਾਨ ਕਰਦਾ ਵ ਸ਼ਮੁਰਦਾ ਸ਼ਿਆਰ-ਏ-ਨੇਕ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਵ ਰਾਹ-ਏ-ਇਸਤਿਕਾਮਤ ਬ ਮੁਰੀਦਾਨ ਵ ਅਕੀਦਤ ਮਦਾਨ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਰਾ ਬਯਾਨ ਕੁਨੰਦ ਕਿ ਰਾਹ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਦਰ ਤਲਬ-ਏ-ਮੌਲਾ ਮਹਜ਼ ਇਬਾਦਤ ਵ ਜ਼ਿਕਰ ਵ ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਨਿਕੂ ਕਰਦਨ ਅਸਤ ਵ ਬ ਜ਼ਾਹਿਰ ਅਜ਼ ਪੋਸ਼ੀਦਨ-ਏ-ਈਂ ਚੀਜ਼ਹਾ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਬ ਦਰਗਾਹ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਬਰਤਰ ਹੇਚ ਸਆਦਤ ਕਸੇ ਰਾ ਹਾਸਿਲ ਨਮੀ ਸ਼ਵਦ ਨੀਜ਼ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਰਾ ਅਜ਼ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਹਸਨਾ ਆਰਾਸਤਾ ਸ਼ੁਦਨ ਲਾਜ਼ਿਮ ਅਸਤ ਬਜਾਏ ਕਿ ਊ ਲਿਬਾਸ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਦਾਰਦ ਨੀਜ਼ ਮਾ ਸਬਰ-ਓ-ਕਨਾਅਤ ਵ ਸ਼ੁਕਰ ਵ ਹਿਯਾ ਵ ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਹੱਕ ਬਿਦਾਰੇਮ ਵ ਸਿਦਕ-ਓ-ਯਕੀਨ-ਓ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਤਵੱਕੁਲ ਰਾ ਅਸਾ ਬਿਕੁਨੇਮ ਵ ਬਾ ਜੁਮਲਾ ਜਮਾਅਤਹਾ ਮਸਾਵੀ-ਉਨ-ਨਜ਼ਰ ਹਸਤੇਮ ਵ ਇਹਤਿਰਾਮ-ਏ-ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ ਕੁਨੇਮ ਵ ਦਿਲ ਰਾ ਮੁਤੀਅ ਦਾਰੇਮ ਕਿ ਹਮੀਂ ਫ਼ਤਹ-ਏ-ਆਲਮ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਫ਼ਕਤ ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ- ਪਾਕ-ਓ-ਲਤੀਫ਼ ਵ ਲਾਜ਼ਵਾਲ ਵ ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼ ਵ ਅੱਵਲ ਵ ਵਾਹਿਦ ਰਾ ਸਜਦਾਤ ਵ ਸਲਵਾਤ ਬਿਕੁਨੇਮ ਕਿ ਬ ਹਰ ਦੌਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਂ ਬਰ ਯਕੇ ਸੂਰਤ-ਏ-ਵਾਹਿਦ ਕਾਇਮ ਵ ਬਾਕੀ ਬਾਸ਼ਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬਿਸਤ-ਓ-ਨੁਹੁਮ

ਦਰ ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਨੀਜ਼ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਆਂ ਅਸ਼ਿਯਾ-ਏ-ਜੋਗਿਯਾਂ ਵ ਅਹਲ-ਏ-ਹਬਸ-ਏ-ਦਮ (ਜ਼ਬਤ-ਉਲ-ਹਵਾਸ) ਹਮ ਅਸਤ ਕਿ ਆਨਾਂ ਬ ਵਕਤ-ਏ-ਤਆਮ ਆਂ ਸਾਜ਼ਹਾ ਰਾ ਨਵਾਜ਼ੰਦ ਵਲੇ ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫ਼ਰਮਾਯੰਦ ਕਿ ਮਾ ਬ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੇਚ

نام وشمار	تشریحِ مختصر
۲۶	بیروں واز افکار ادراک برتر واز شرح و بیان وتفسیر بالا ہست ومحض از حمد وثنا ذکر و بندگیش وصل وخُوشنودی ورحمتش حاصل کردن ممکن باشد نیز حمد گویانِ صِفاتِ پاکش واصلِ حق و بے بہا میشوند کہ ہر صِفتِ آں بحرِ صِفات بے بہا ہست۔
مَنزلِ بست وہفتم	ایں منزل درحمد وثنائے خُدائے برتر است ودریں بیانِ دلکش گویا نقشۂ دربارِ پاکِ حضرتِ حق تعالے باشد کہ آنجا باد وآب وآتش و ملائکہ وجن و انسان ومخلوقِ مختلف ونغمات وسرودہا، جملہ قُدرتش وقفِ ثنائے ملک الحق المبیں ہستند، ہماں واحدِ مطلق و ذاتِ باصِفات است و ہماں از وست و ہماں اوست۔ آنانکہ بندگانِ تسلیم ومقبلانِ حق و طالبانِ صادق اند ہماں خاصگاں صفاتِ پاکش رابسرایند وایشاں درشُمارِ مانمی آیند نیز بندۂ عاجز بیان نتواند کرد۔ آں حق تعالے جاوداں قائم بالذات است کہ کائناتِ عالَم رامشتمل برمختلف ومتفرق انواع واقسام واصناف واجناس آفریدہ است وحسبِ شانِ رضائش مصنوعِ خویش رابپیند و پرورد وآنچہ بہ پسند فرماید وبکُند وکسے راہرگز مجالِ گفتن نیست۔ کارِ ما فقط رضائش جُستن وبررضائے پاکش راضی شُدن است۔
مَنزلِ بست وہشتم تاسی ویکم	ایں منزل تا منزلِ سی ویکم درطریقہ ہائے درویشان و جوگیان و پرستارانِ شوجی (صفتِ فنا) بآں زمانۂ سلف است کہ بظاہر در مشربِ جوگِ خود آناں اشیائے مُختلف وخاص بداشتند وایں جا

نام وشمار	تشریحِ مختصر
۲۸-۳۱	ستگورو روئے عالی آں اشیا ونشانات را بیان کردہ وشمردہ شعارِ نیکِ خود وراہِ استقامت بہ مریدان وعقیدتمندانِ خویش را بیان کنند کہ راہِ حقیقی درطلبِ مولا محض عبادت و ذِکر واعمالِ نکو کردن است و بظاہر از پوشیدنِ ایں چیز ہائے ظاہری بدرگاہِ ربّ برترجیح سعادت کسے را حاصل نمی شود نیز طالبِ صادق را از صفاتِ حسنہ آراستہ شدن لازم است بجائیکہ اولباسِ ظاہری دارد۔ نیز ما صبر وقناعت و شکر وحیا وفکرِ حق بداریم وصدق ویقین وایمان وتوکّل راعصا بکنیم و باجُملہ جماعت ہا مساوی النظر ہستیم واحترامِ ہر مذہب کُنیم ودل را مطیع داریم کہ ہمیں فتحِ عالَم باشد وفقط آں خدائے پاک ولطیف و لازوال و بے نیاز واوّل وواحد راسجدات وصلوٰت بکنیم کہ بہر دورِ زماں بر یکے صورتِ واحد قائم وباقی باشد۔
مَنزلِ بست ونہم	دریں منزل نیز ذکرِ آں اشیائے جوگیاں و اہلِ حبسِ دم (ضبط الحواس) ہم است کہ آناں بوقتِ طعام آں ساز ہا را نوازندو لے حضرتِ گُورُو صاحب فرمایند کہ ما بظاہر ہیچ ساز و ناقوس نوازیم و آں یک ذاتِ احد فقط بخشندۂ نعم است وبرائے گُرسنگیِ خواہشات مارا طعامِ عرفاں بدہد وہماں بخشش ورحمت ازخوانِ کرمِ حق بخشد و دیگر مہتمم ہیچ نباشد۔ بیانِ ہذا از گزشتہ پیوستہ است۔
مَنزلِ سیئم	بہ تسلسلِ سابقہ دریں منزل ہم ستگُورُو جیو فرمایند کہ فاعلِ کُل و کردگارِ محض یکے ربّ واحد است و صِفاتش و ملائکہ ہمہ پابندِ

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਕੁਦੂਰਤ-ਏ-ਗੁਨਾਹਹਾ-ਏ-ਖ਼ਤਾ ਕਾਰਾਨ ਵ ਗੁਨਾਹ ਗਾਰਾਨ ਅਸਤ ਕਿ ਅਜ਼ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਵ ਬੰਦਗੀ-ਓ-ਤਾਅਤਸ਼ ਜ਼ਾਇਲ ਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ ਵ ਅਕਲ-ਓ-ਖ਼ਿਰਦ-ਓ-ਕਲਬ-ਏ-ਬਸ਼ਰ ਕਿ ਅਜ਼ ਇਸਿਯਾਂ ਮੁਕੱਦਰ ਵ ਆਲੂਦਾ ਬਾਸ਼ਦ ਬ ਰੰਗ-ਏ-ਨਾਮ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਵਿਰਦਸ਼ ਸਾਫ਼ ਵ ਸ਼ੱਫ਼ਾਫ਼ ਮੀਸ਼ਵਦ ਵ ਗਰਦ-ਏ-ਗੁਨਾਹ ਦੂਰ ਗਰਦਦ ਨੀਜ਼ ਆਂ ਸਵਾਬ ਮਹਜ਼ ਦਰ ਗੁਫ਼ਤਨ ਨਬਾਸ਼ਦ ਬਲਕਿ ਵਜੂਦ ਵ ਹਿਸਾਬ ਵ ਹਕੀਕਤ ਬਿਦਾਰਦ ਵ ਅਮਲ ਹਾ ਕਿ ਬਸ਼ਰ ਈਂ ਜਾ ਕੁਨਦ ਬ ਹਮਰਾਹ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਬ ਆਕਿਬਤ ਬਿਬੁਰਦ ਵ ਹਸਬ-ਏ-ਅਫ਼ਆਲ ਸਮਰਸ਼ ਹਮ ਬਿਖ਼ੁਰਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬਿਸਤ-ਓ-ਯਕੁਮ ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਤਲਕੀਨ-ਏ-ਸਫ਼ਾ-ਏ-ਬਾਤਿਨ ਅਸਤ ਵਜ਼ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਦਿਲ-ਓ-ਦਿਮਾਗ-ਓ-ਅਕਲ ਵ ਨਫ਼ਸ-ਓ-ਰੂਹ ਰਾ ਅਜ਼ ਇਸਿਯਾਂ ਸਾਫ਼-ਓ-ਪਾਕ ਕਰਦਨ ਵ ਵਾਸਿਲ ਬਖ਼ੁਦਾ ਕਰਦਨ ਅਸਤ, ਮਹਜ਼ ਸਫ਼ਾਈ-ਏ-ਤਨ ਵ ਕਾਰਹਾ-ਏ-ਸਵਾਬ ਕਾਫ਼ੀ ਨੀਸਤ ਕਿ ਅਜ਼ ਜ਼ਿਯਾਰਤ ਵ ਜੋਗ ਵ ਜ਼ੁਹਦ ਵ ਸਖ਼ਾਵਤ ਅਜਰ ਓ ਸਵਾਬ ਵ ਇੱਜ਼ਤ-ਏ-ਕਲੀਲ ਆਰਜ਼ੀ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਲੇਕਿਨ ਅਜ਼ ਤਾਅਤ ਵ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਇਸ਼ਕ ਵ ਅਕੀਦਤ ਵ ਯਕੀਨ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਤਾਲਿਬ ਰਾ ਮਅਰਫ਼ਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਹਾਸਿਲ ਆਯਦ ਵ ਆਂ ਜ਼ਾਇਰ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਦਰ ਜ਼ਿਯਾਰਤਗਾਹ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ ਗ਼ੁਸਲ-ਏ-ਮਅਨਵੀ ਕਰਦਾ ਤਜ਼ਕੀਯਾ-ਏ-ਨਫ਼ਸ ਵ ਤਸਫ਼ੀਯਾ-ਏ-ਕਲਬ ਬਿਕੁਨਦ ਵ ਦਰ ਮਕਾਮ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀਯਤ ਰਸੀਦਾ ਕੁਰਬ-ਏ-ਹੱਕ ਬਿਯਾਬਦ। ਚੁਨੀਂ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਅਜ਼ ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਏ-ਆਲਮ ਬ ਇਜਜ਼ ਵ ਇਨਕਿਸਾਰੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਵ ਜੌਹਰ ਵ ਖ਼ੂਬੀ ਵ ਸਆਦਤ ਤਲਬਦ ਤਾ ਊਰਾ ਤਲਬ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਵ ਹਮਦ-ਓ- ਸਨਾ-ਓ-ਤਾਅਤ ਬ ਦਸਤ ਆਯਦ ਵ ਬਾਬ-ਏ-ਰਹਮਤ ਬਿਕੁਸ਼ਦ ਜ਼ੀਰਾ ਕਿ ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਹਿਕਮਤ-ਓ-ਦਾਨਾਈ ਆਜਿਜ਼-ਓ-ਕਾਸਿਰ ਅਸਤ ਵ ਮੁੱਦਈ ਸ਼ਰਫ਼-ਏ-ਕੁਬੂਲੀਯਤ ਨਮੀ ਯਾਬਦ।

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬਿਸਤ-ਓ-ਦੁੱਵੁਮ ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਸਨਅਤ ਵ ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਬੇ-ਇਨਤਿਹਾ-ਏ-ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਅਸਤ ਕਿ ਸ਼ੁਮਾਰਸ਼ ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਬਾਸ਼ਦ ਜ਼ੀਰਾ ਕਿ ਅਕਲ-ਓ-ਇਸਤਿਦਲਾਲ ਵ ਫ਼ਹਮ-ਓ-ਖ਼ਿਰਦ ਦਰ ਤਹਕੀਕ-ਏ-ਅਸਰਾਰਸ਼ ਆਜਿਜ਼ ਬਿਮਾਨਦ ਵ ਰਾਜ਼-ਏ-ਹਿਕਮਤ-ਏ-ਖ਼ੇਸ਼ ਰਾ ਆਂ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਅਲੀਮ ਵ ਖ਼ਬੀਰ ਫ਼ਕਤ ਬਖ਼ੁਦ ਦਾਨਦ ਕਿ ਬੈਰੂੰ ਅਜ਼ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵ ਕਿਯਾਸ ਵ ਹਿਸਾਬ-ਏ-ਮਾ ਬਾਸ਼ਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬਿਸਤ-ਓ-ਸਿੱਵਮ ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਹਮ ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਵ ਜ਼ਿਕਰ ਵਹਦਤਸਤ ਕਿ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਅਜ਼ ਇਦਰਾਕ-ਏ-ਬਸਰ ਬਾਲਾ ਹਸਤ ਵ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਹੇਚ ਅਕਲ-ਓ-ਖ਼ਿਰਦ ਨਦਾਨਦ, ਊਬੇਚਿਰਾ ਹਸਤ ਵ ਬਸ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਓ-ਬਿਸਤ-ਚਹਾਰੁਮ ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਬੇ ਮੁਨਤਹਾ ਹਸਤ ਕਿ ਦਰ ਇਹਾਤਾ-ਏ-ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵ ਸ਼ੁਮਾਰ-ਏ-ਬਸ਼ਰ ਵ ਦਰ ਖ਼ਿਯਾਲ-ਓ-ਕਿਯਾਸ, ਅਕਲ-ਓ-ਖ਼ਿਰਦ ਨਯਾਯਦ ਜ਼ੀਰਾ ਕਿ ਸਿਫ਼ਾਤਸ਼ ਬੇਕਿਰਾਂ ਵ ਬੇ ਪਾਯਾਂ ਅਸਤ ਵ ਲਾਮਹਦੂਦ ਪਸ ਦਰ ਅਕਲ-ਏ-ਮਹਦੂਦ ਚਿਗੂਨਾ ਗੁੰਜਦ ਵ ਗੁਫ਼ਤਨ ਆਯਦ, ਕੁਦਰਤਸ਼ ਇਨਤਿਹਾ ਵ ਆਖ਼ਿਰ ਨਦਾਰਦ ਕਿ ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ-ਤਸ਼ਰੀਹ ਮੁਮਕਿਨ ਬਾਸ਼ਦ। ਚੰਦਾਂਕਿ ਦਰ ਸ਼ਰਹਸ਼ ਬਿਗੋਯਮ ਹੁਨੂਜ਼ ਬੇਸ਼ਤਰ ਕਾਬਿਲ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਨ ਹਮ ਬਾਕੀ ਬਿਮਾਨਦ, ਆਂ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਬਰ ਹੱਕ ਅਜ਼ੀਮ ਵ ਅਕਬਰ ਅਸਤ ਵ ਫ਼ਕਤ ਖ਼ੁਦਸ਼ ਅਜ਼ਮਤ-ਓ-ਸ਼ਾਨ-ਓ-ਕਿਬਰਿਯਾਈ-ਏ-ਖ਼ੇਸ਼ ਰਾ ਬਿਦਾਨਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬਿਸਤ-ਓ-ਪੰਜੁਮ ਦਰ ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਬਯਾਨ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਓ-ਦਾਦ-ਓ-ਮਿਹਰ-ਓ-ਜੂਦ-ਓ-ਕਰਮ-ਏ-ਆਂ-ਰੱਬ-ਏ-ਕਰੀਮ ਵ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ਿੰਦਾ ਅਸਤ ਕਿ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ-ਓ-ਬੇ ਹਦ ਅਸਤ ਨੀਜ਼ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਦਾਦ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹਮ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਅੰਦ ਵਲੇ ਅਜ਼ ਦਾਦ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਵ ਮਿਹਰਸ਼ ਇਨਾਯਤ-ਓ-ਕਰਮ-ਏ-ਬੁਜ਼ੁਰਗ ਸਿਫ਼ਤ-ਓ- ਸਲਾਹ ਵ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਬਾਸ਼ਦ ਗਰ ਕਸੇ ਸਆਦਤਮੰਦ ਬਿਯਾਬਦ

نام وشمار	تشریح مختصر
۲۰	گردد نیز آں ثواب و گناہ محض در گفتن نباشد بلکہ وجود وحساب و حقیقت بدارد وعمل ہا کہ بشر ایں جا کند بہ ہمرائے خود بعاقبت ببرد وحسبِ افعال ثمرش ہم بخورد۔
مَنزلِ بست ویکم	ایں منزل در تلقینِ صفائے باطن است وزاسمِ حق وذکرِ پاکش دِل ودماغ وعقل ونفس وروح را از عصیاں صاف و پاک کردن و واصل بخُدا کردن است۔ محض صفائیِ تن وکارہائے ثواب کافی نیست کہ از زیارت وجوگ وزہد وسخاوت اجر وثواب وعزت قلیل وعارضی باشد ولیکن از طاعت وذکرِ اسمِ حق وعشق وعقیدت و یقینِ کامل طالب را معرفتِ الٰہی حاصل آید وآں زائرِ حقیقی در زیارت گاہِ باطنی غُسلِ معنوی کردہ تزکیۂ نفس تصفیۂ قلب بکند ودر مقامِ روحانیت رسیدہ قربِ حق بیابد۔ چُنیں طالبِ صادق از پروردگارِ عالَم بہ عجز وانکساری بخشش وجوہر وخوبی وسعادت طلبد تا اورا طلبِ حقیقی وحمد وثنا وطاعت بدست آید و بابِ رحمت بکشد زیراکہ در حضورش حکمت ودانائی عاجز وقاصر است ومدّعی شرف قبولیّت نمی یابد۔
مَنزلِ بست ودوم	ایں منزل در صنعت وقدرتِ بے انتہائے قادرِ مطلق است کہ شمارش ناممکن باشد زیراکہ عقل واستدلال وفہم وخرد در تحقیقِ اسرارش عاجز بماند ورازِ حکمتِ خویش را آں خُداوندِ علیم وخبیر فقط بخُود داند کہ بیروں از اندازہ وقیاس وحسابِ ما باشد۔

نام وشمار	تشریح مختصر
مَنزلِ بست وسَوم	ایں منزل ہم در بیانِ قدرت، ذکرِ وحدتست کہ ذاتِ پاکش از ادراکِ بصر بالا ہست واسرارِ حق را ہیچ عقل وخرد نداند او بے چُوں وبے چرا ہست وبس۔
مَنزلِ بست وچہارم	ایں منزل در بیانِ قُدرتِ بے مُنتہا ہست کہ در احاطۂ اندازہ وشمارِ بشر ودر خیال وقیاس، عقل وخرد نیاید زیراکہ صِفاتش بیکراں وبے پایاں است ولامحدود پس در عقلِ محدود چگونہ گُنجد وگفتن آید، قدرتش انتہا وآخر ندارد کہ تفسیر وتشریح ممکن باشد۔ چندانکہ در شرحش بگویم ہنوز بیشتر قابلِ گُفتن ہم باقی بماند۔ آں صاحبِ برحق عظیم و اکبراست وفقط خُودش عظمت وشان وکبریائیِ خویش را بداند۔
مَنزلِ بست وپنجم	در ایں منزل بیانِ بخشش وداد ومہر وجود وکرمِ آں ربّ کریم و خُدائے بخشندہ است کہ بے شُمار وبے حد است نیز طالبانِ داد و بخشِش ہم بے شمار اند۔ ولے از داد وبخشِش ومہرش عنایت و کرمِ بزرگ صِفت وصلاح وحمد وثنائے پاکش باشد گر کسے سعادتمند بیابد وآں نیک بخت بندۂ حق کہ حمد گوئے ربّ برتر است شاہاں را پادشاہ است ودر حضورش ممتاز وبرگزیدہ، خاص و مقبول وپسندیدہ گردد۔
مَنزلِ بست وششم	ایں منزل در بیانِ صِفت وصلاح وحمد گویانِ خُدا ہست کہ بے بہا و بے قیمت باشد۔ آں صاحبِ برحق وخُدائے عظیم وکریم از قیاس

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਤਾ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਯਾਜ਼ਦਹੁਮ

ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਵ ਪਰਸਤਾਰਾਨ-ਏ-ਅਕੀਦਤਮੰਦ ਬਿਤਵੱਸੁਲ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਵ ਕੁਰਬ ਵਸਾਤਤ-ਏ-ਪੀਰ-ਏ-ਤਰੀਕਤ ਹਸਬ-ਏ-ਜੌਹਰ ਵ ਜ਼ਰਫ਼-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਮਦਾਰਿਜ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ ਤੈ ਕਰਦਾ ਅੰਦ ਵ ਫ਼ੈਜ਼ਯਾਬ-ਏ-ਕਰਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਸ਼ੁਦਾਅੰਦ, ਨੀਜ਼ ਅਜ਼ ਇਲਮ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਬ ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਰਫ਼ਤਾਅੰਦ ਵ ਤਫ਼ਰਿਕਾ ਵ ਆਲਾਮ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਬਾ ਰਾਹਤ-ਓ-ਸੁਕੂਨ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਵ ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਅਬਦੀ ਈਸ਼ਾਂ ਹਮਕਿਨਾਰ ਸ਼ੁਦਾਅੰਦ। ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਤਾ ਯਾਜ਼ਦਹੁਮ ਦਰ ਹਮੀਂ ਬਯਾਨ ਅਸਤ ਵ ਦਰੀਂ ਮਨਾਜ਼ਿਲ ਬਰਕਤ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਸਆਦਤ-ਏ-ਸਮਾਅਤ-ਏ-ਨਾਮ-ਏ-ਹੱਕ ਅਸਤ ਵ ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਇਲਮ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਵ ਐਨ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਵ ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਅਸਤ ਵ ਅੱਵਲ ਤਸ਼ਰੀਹ-ਏ-ਇਲਮ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਅਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਦਵਾਜ਼ਦਹੁਮ ਤਾ ਪਾਂਜ਼ਦਹੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਤਾ ਪਾਂਜਦਹੁਮ ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਅਹਲ-ਏ-ਐਨ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਵ ਅਹਲ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਅਸਤ, ਚੂੰ ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ-ਏ-ਇਲਮ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦਾ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਈਮਾਨ ਸ਼ਵਦ, ਬ ਸਿਦਕ-ਏ-ਦਿਲ ਤਸਲੀਮ ਕੁਨਦ ਊਬਾਜ਼ ਬਿਈਂ ਮਕਾਮ ਹਾ ਬਿਰਸਦ ਵ ਕੁਰਬ-ਏ-ਹੱਕ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਰਾ ਬਿਯਾਬਦ। ਅਜ਼ ਅਨਵਾਰ-ਏ-ਯਕੀਨ ਵ ਈਮਾਨ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਨਫ਼ਸ-ਓ-ਕਲਬਸ਼ ਮੁਤਮਇਨ ਵ ਜਾਨ-ਓ-ਰੂਹ ਮੁਨੱਵਰ ਗਰਦਦ ਵ ਬ ਰਾਹ-ਏ-ਇਸਤਿਕਾਮਤ ਬਰ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਮਕਸੂਦ ਬਾਜ਼ ਮੀਰਸਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸ਼ਾਂਜ਼ਦਹੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਰਸੀਦਾ ਵ ਪਸੰਦੀਦਾ ਅਸਤ ਕਿ ਅਜ਼ ਦੌਲਤ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਆਸੂਦਾ ਅੰਦ ਵ ਮਕੀਨ-ਏ-ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਇਸਤਿਕਾਮਤ ਹਸਤੰਦ ਵ ਪੈਵਸਤਾ ਜ਼ਾਕਿਰ ਵ ਸ਼ਾਗਿਲ-ਏ-ਯਾਦ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਬਾਸ਼ੰਦ ਵ ਦਿਲਹਾ ਅਜ਼ ਨੂਰ-ਏ-ਇਬਾਦਤ ਰੌਸ਼ਨ ਦਾਰੰਦ ਵ ਖ਼੍ਵੇਸ਼ਤਨ ਰਾ ਦਰ ਤਲਬ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਬੰਦਗੀ ਵ ਇਬਾਦਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ ਦਾਰੰਦ ਨੀਜ਼ ਆਨਾਂ ਬ ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਮਕਬੂਲ-ਓ-ਮਨਜ਼ੂਰ

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਗਸ਼ਤਾ ਅੰਦ ਵ ਸਦਰ-ਓ-ਬੁਜ਼ੁਰਗ ਵ ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅੰਦ ਵ ਫ਼ਕਤ ਯਕ ਖ਼ਿਯਾਲ ਵ ਯਕ ਤਸੱਵੁਰ ਵ ਯਕ ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਹੱਕ ਬਿਦਾਰੰਦ।

ਬਾਜ਼ਅਜ਼ ਮਿਸਰਆ-ਏ-ਪੰਜੁਮ ਤਾ ਮਿਸਰਆ-ਏ-ਬਿਸਤ-ਓ-ਚਹਾਰੁਮ ਬਯਾਨ-ਏ-ਨੱਜ਼ਾਰਾਹਾ-ਏ-ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਕਾਦਿਰ ਅਸਤ ਕਿ ਦੀਦਾ-ਏ-ਬੀਨਾ ਬਿਬੀਨਦ ਵ ਮਰਦ-ਏ-ਹੱਕ ਬ ਯਾਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਮੁਦਾਮ ਮਹਵ-ਓ-ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ ਬਿਮਾਨਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹਫ਼ਦਹੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਨੇਕੂਕਾਰਾਨ ਵ ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਸਾਲਿਹ ਅਸਤ ਕਿ ਬ ਕਿਰਦਾਰ-ਏ-ਨੇਕ ਵ ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਖ਼ੂਬ ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ ਅੰਦ ਈਂ ਹਰ ਸਿਹ ਮਨਾਜ਼ਿਲ ਤਾ ਨੂਜ਼ਦਹਮ ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼-ਏ-ਮਨਾਜ਼ਿਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਅਸਤ ਵ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਯਕੀਨ-ਏ-ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਲਾਹ ਵ ਹਮਦ-ਓ ਬੰਦਗੀਅਸ਼ ਬਿਕੁਨਦ ਵ ਇਨਸਾਨ ਰਾ ਦਰ ਰਜ਼ਾਇਸ਼ ਰਾਜ਼ੀ ਮਾਨਦਨ ਵ ਬਰ ਕੁਦਰਤਸ਼ ਕਿ ਬੈਰੂੰ ਅਜ਼ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵ ਸ਼ੁਮਾਰ ਬਵਦ ਕੁਰਬਾਨ ਸ਼ੁਦਨ ਬਿਯਾ ਮੋਜ਼ਦ ਕਿ ਹਰ ਚਿ ਦਰ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਹੱਕ ਪਸੰਦ ਵ ਮਕਬੂਲ ਅਸਤ ਹਮਾਂ ਕਾਰ ਬਿਹਤਰ-ਓ-ਖ਼ੂਬ ਬਾਸ਼ਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹਜਦਹੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਬਦ-ਕਿਰਦਾਰਾਨ ਵ ਬਦ ਅਅਮਾਲਾਨ ਵ ਮਰਦੁਮਾਨ-ਏ-ਤਾਲਿਹ ਅਸਤ ਕਿ ਮੁਦਾਮ ਕਾਰ ਹਾ-ਏ-ਬਦ ਬਿਕੁਨੰਦ ਵ ਗੁਮਰਾਹ ਵ ਗ਼ਾਫ਼ਿਲ ਹਸਤੰਦ ਨੀਜ਼ ਆਨਾਂ ਮੁਬਤਲਾ-ਏ-ਤਫ਼ਰਿਕਾ ਵ ਮਹਰੂਮ ਅਜ਼ ਜਮਈਯਤ-ਏ-ਖ਼ਾਤਿਰ ਅੰਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਨੂਜ਼ਦਹੁਮ

ਚੁਨਾਂਕਿ ਦਰ ਤਸ਼ਰੀਹ-ਏ-ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹਫ਼ਦਹੁਮ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ ਈਂ ਹਮ ਬਯਾਨ-ਏ-ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਬੇ ਇਨਤਿਹਾ-ਏ-ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਬਰਹੱਕ ਬ ਤਸਲਸੁਲ-ਏ-ਸ਼ਰਹ-ਏ-ਸਾਬਿਕਾ ਅਸਤ। ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਸਤ ਕਿ ਬਗ਼ੈਰ ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਹੇਚ ਮਕਾਮ ਵ ਮਕਾਨ ਨੀਸਤ ਵ ਦਰ ਬੰਦਾ ਚੁਨੀਂ ਮਕਦੂਰ-ਓ-ਮਜਾਲ ਕੁਜਾਂ ਹਸਤ ਕਿ ਸ਼ੁਮਾਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤਸ਼ ਬਿਕੁਨਦ। ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਬੇ-ਚਿਰਾ ਵ ਚੂੰ ਵ ਬੇ-ਗੂੰ ਵ ਜਾਵਿਦਾਂ ਕਾਇਮ ਵ ਸਲਾਮਤ ਅਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਬਿਸਤੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਤਲਕੀਨ-ਏ-ਤੌਬਾ ਵ ਦਰ ਜ਼ਰਾਇਅ-ਏ-ਸ਼ੁਸਤਨ-ਏ-ਆਲਾਇਸ਼-ਓ-

نام وشمار	تشریحِ مختصر
۸–۱۱	دور کردہ با راحت وسکونِ سرمدی و سرورِ ابدی ایشاں ہمکنار شدہ اند۔ این منزل تا یازدہم در ہمیں بیانست و دریں منازل برکتِ ذکر وسعادتِ سماعتِ نامِ حق است وصفتِ علم الیقیں وعین الیقیں وحق الیقیں است واوّل تشریحِ علم الیقیں است۔
منزلِ دوازدہم تا پانزدہم	این منزل تا پانزدہم در بیانِ اہلِ عین الیقیں واہلِ حق الیقیں است، چوں از سماعتِ اسمِ حق طالبِ صادق علم الیقیں حاصل کردہ صاحبِ ایمان شود، بصدقِ دل تسلیم کند او باز بایں مقام ہا برسد و قربِ حق ومعرفت را بیابد۔ از انوارِ یقیں وایمانِ کامل نفس و قلبش مطمئن وجان وروح منور گردد و براہِ استقامت بر منزلِ مقصود بازمی رسد۔
منزلِ شانزدہم	این منزل در بیانِ بندگانِ خُدا رسیدہ و پسندیدہ است کہ از دولتِ حق الیقیں آسودہ اند ومکینِ منزلِ استقامت ہستند و پیوستہ ذاکر و شاغل یادِ الٰہی باشند و دلہا از نورِ عبادت روشن دارند وخویشتن را در طلبِ حق وبندگی وعبادتِ خُدا مشغول دارند نیز آناں بنزدِ خُدائے پاک مقبول ومنظور گشتہ اند وصدر وبزرگ وبرگزیدہ شُدہ اند وفقط یک خیال ویک تصور ویک فکرِ حق بدارند۔ باز مصرعۂ پنجم تا مصرعۂ بست وچہارم بیانِ نظارہ ہائے قدرتِ قادر است کہ دیدۂ بینا ببیند ومردِ حق بیاد وذکرِ الٰہی مدام محو و مشغول بماند۔

نام وشمار	تشریحِ مختصر
منزلِ ہفدہم	این منزل در بیانِ نیکوکاران ومردانِ صالح است کہ بکردارِ نیک و اعمالِ خوب مشغول اند۔ این ہر سہ منازل تا نوزدہم در بیانِ مختلف مناظرِ قدرت است وطالبِ حق را یقینِ صفت وصلاح وحمد و بندگیش بکند وانسان را در رضائش راضی ماندن و بر قدرتش کہ بیروں از اندازہ وشمار بوَد قربان شدن بیاموزد کہ ہر چہ در رضائے حق پسند ومقبول است ہماں کار بہتر وخوب باشد۔
منزلِ ہژدہم	این منزل در بیانِ بدکرداران وبداعمالان ومردمانِ طالح است کہ مدام کارہائے بد بکنند وگمراہ وغافل ہستند نیز آناں مبتلائے تفرقہ و محروم از جمعیتِ خاطر اند۔
منزلِ نُوزدَہم	چنانکہ در تشریحِ منزلِ ہفدہم ذکر کردہ شُدہ است این ہم بیانِ قدرتِ بے انتہائے قادرِ برحق بہ تسلسل شرحِ سابقہ است۔ ارشاد است کہ بغیر اسمِ پاکش ہیچ مقام ومکان نیست ودر بندہ چُنیں مقدور ومجال کجا ہست کہ شمارِ قدرتش بکند۔ آں خُدائے پاک بے چرا و بے چوں وبے گوں وجاوداں قائم وسلامت است۔
منزلِ بستم	این منزل در تلقینِ توبہ ودر ذرائع شُستنِ آلائش وکدورتِ گناہ ہائے خطاکاران وگناہ کاران است کہ از ذکرِ الٰہی وبندگی وطاعتش زائل تواند شُد وعقل وخرد وقلبِ بشر کہ از عصیاں مکدر وآلودہ باشد برنگِ نامِ حق وذکر وورِدش صاف وشفاف میشود وگردِ گناہ دور

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਗਰਚਿ ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਵ ਬੇ ਹੱਦ ਮੁਫ਼ੱਸਿਰਾਨ ਤਫ਼ਸੀਰਹਾ ਕਰਦਾ ਅੰਦ ਵ ਇਨਤਿਹਾਏ ਬਖ਼ਸ਼ਾਇਸ਼ ਨੀਸਤ ਵ ਰੱਬ-ਏ-ਕਰੀਮ ਹਮਾ ਮਖ਼ਲੂਕ ਰਾ ਮਦਾਮ ਨਿਆਮਤਹਾ ਬਿਬਖ਼ਸ਼ਦ ਵ ਲੇਕਿਨ ਯਾਬੰਦਗਾਨ ਦਰਯਾਫ਼ਤਨ-ਏ-ਕਰਮਸ਼ ਆਜਿਜ਼ ਬਿਮਾਨੰਦ ਵ ਆਂ ਹਾਕਿਮ-ਏ-ਬਰਤਰ ਹਸਬ-ਏ-ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਜੁਮਲਾ ਅਹਕਾਮ-ਏ-ਕਜ਼ਾ ਵ ਕਦਰ ਰਾ ਬਰਾਏ ਖ਼ਲਕ ਨਾਫ਼ਿਜ਼ ਫ਼ਰਮਾਯਦ ਵ ਲੇਕਿਨ ਖ਼ੁਦ ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼ ਵ ਮਬਦਅ-ਏ-ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀਸਤ ਵ ਜਾਵਿਦਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ ਬਿਮਾਨਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਚਹਾਰੁਮ

ਆਂ ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਮਾਲਿਕ-ਏ-ਅਲਲਇਤਲਾਕ ਅਸਤ ਕਿ ਹਸਬ-ਏ-ਮੁਰਾਦ ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਤਾਲਿਬ ਰਾ ਨਿਅਮਤ ਹਾ-ਏ-ਫ਼ਰਾਵਾਂ ਬਿਦਹਦ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਰਾ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬ ਬਰਾਏ ਨੁਜ਼ੂਲ-ਏ-ਮਿਹਰ-ਏ-ਹੱਕ ਤਰੀਕਾ-ਏ-ਹੁਸੂਲ-ਏ-ਕੁਰਬ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਵ ਰਹ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਬਿਨੁਮਾਯੰਦ ਕਿ ਆਂ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮਸ਼ ਵ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾਇਸ਼ ਬਿਸਰੂਦਨ ਅਸਤ ਵ ਹਮੀਂ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਹਕੀਕੀਸਤ, ਅਜ਼ ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਹਸਨਾ ਮਾਰਾ ਜਾਮਾ-ਏ-ਖ਼ਾਕੀ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ ਵ ਲੇਕਿਨ ਬਾਬ-ਏ-ਨਿਜਾਤ ਵ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਮਹਜ਼ ਅਜ਼ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਏ-ਹੱਕ ਬਿਕੁਸ਼ਦ ਵ ਤਕੀਯਾ ਬਰ ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਨਬਾਯਦ ਬਲਕਿ ਤੱਵਕੁਲ ਬਰ ਰਹਮਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ ਲਾਜ਼ਿਮ ਅਸਤ ਕਿ ਰਸਤਗਾਰੀ ਫ਼ਕਤ ਅਜ਼ ਮਿਹਰਸ਼ ਬਵਦ ਨਾ ਕਿ ਅਜ਼ ਅਫ਼ਆਲ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਮਿਹਰ-ਏ-ਹੱਕ ਅਜ਼ ਬਰਕਤ-ਏ-ਯਾਦ-ਓ-ਬੰਦਗੀ ਵ ਤਅਤ ਵ ਜ਼ਿਕਰ ਵ ਹਮਦ ਵ ਸਨਾਇਸ਼ ਮੀਸ਼ਵਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਪੰਜੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਤਾਅਤ-ਓ-ਇਬਾਦਤ ਵ ਰਹ-ਏ-ਇਸਤਿਕਾਮਤ ਅਸਤ ਕਿ ਬ ਵਸੀਲਾ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬ ਤਾਲਿਬ ਹਾਸਿਲ ਆਯਦ। ਅਹਕਾਮ-ਏ-ਗੁਰੂਮਖ਼ਜ਼ਨ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਅਸਤ ਵ ਸ਼ਰਹ-ਏ-ਓ ਔਸਾਫ਼ਸ਼ ਮੁਹਾਲ ਅਸਤ ਕਿ ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਬਰ ਜ਼ੁਬਾਨਸ਼ ਖ਼ੁਦ ਜਲਵਾਗਰ ਅਸਤ। ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਬਰਤਰ ਮਸਨੂਅ-ਓ-ਮੌਜ਼ੂਅ-ਏ-ਹੇਚ ਕਸ ਨੀਸਤ ਬਲਕਿ ਕਾਇਮ ਬਿਜ਼ਾਤ ਵ ਵਾਜਿਬ-ਉਲ-ਵਜੂਦ ਸਤ ਆਂਕਿ

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਤਾਅਤਸ਼ ਕਰਦ ਬ ਨਜ਼ਦਸ਼ ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼ਗਸ਼ਤ ਵ ਤਾਲਿਬ ਰਾ ਅਜ਼ ਜਜ਼ਬਾ-ਏ-ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਅਕੀਦਤ ਹਮਦ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼ਸ਼ ਲਾਜ਼ਿਮ ਅਸਤ ਤਾ ਤਫ਼ਰਿਕਾ ਵ ਰੰਜ-ਓ-ਗ਼ਮ ਦੂਰ ਗਰਦਦ ਵ ਤਸਕੀਨ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ ਨੀਜ਼ ਅਜ਼ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਇਲਤਿਜਾਏ-ਤਾਲਿਬ ਅਸਤ ਕਿ ਮਰਾ ਯਕ ਰਾਹ-ਏ-ਇਸਤਿਕਾਮਤ ਬਿਨੁਮਾ ਤਾ ਖ਼ਾਲਿਕ-ਓ-ਰਾਜ਼ਿਕ-ਏ-ਕੁੱਲ ਜ਼ਿਨਹਾਰ ਅਜ਼ ਦਿਲ-ਏ-ਮਨ ਫ਼ਰਾਮੋਸ਼ ਨਸ਼ਵਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸ਼ਸ਼ੁਮ

ਮਹਜ਼ ਅਜ਼ ਗ਼ੁਸਲ-ਏ-ਮਕਾਮਾਤ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ ਵ ਜ਼ਿਯਾਰਤਹਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਖ਼ੁਸ਼ਨੂਦੀ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਸ਼ਰਫ਼-ਏ-ਕਬੂਲੀਯਤ ਬ ਦਰਗਾਹਸ਼ ਨਯਾਬਦ ਵ ਤਾਲਿਬਸ਼ ਰਾ ਯਾਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ ਵ ਬੰਦਗੀ-ਓ-ਤਾਅਤਸ਼ ਬਾਯਦ, ਗੁਸਲ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ ਤਾ ਨੂਰ-ਏ-ਹੱਕ ਬ ਦਿਲ ਕਰਾਰ ਗੀਰਦ ਕਿ ਬਗ਼ੈਰ ਇਨਾਯਤ-ਏ-ਯਜ਼ਦਾਨੀ ਕਸੇ ਰਾ ਹੇਚ ਹਾਸਿਲ ਨਮੀਸ਼ਵਦ ਵ ਦੁੱਰ ਹਾ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਕਿ ਦਰ ਇਦਰਾਕ-ਏ-ਬਸ਼ਰ ਮੁਜ਼ਮਿਰ ਅਸਤ ਫ਼ਕਤ ਅਜ਼ ਹਿਦਾਯਤ-ਓ-ਰਸ਼ਾਦਤ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬ ਦਸਤ ਆਯਦ ਅਗਰ ਤਾਲਿਬ ਬ ਗੋਸ਼-ਏ-ਹੋਸ਼ ਸਮਾਅਤ ਬਿਕੁਨਦ। ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਹਮੀਂ ਤਅਲੀਮ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਅਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹਫ਼ਤੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਬਯਾਨੀਸਤ ਕਿ ਅਜ਼ ਜ਼ੋਰ-ਏ-ਮੁਜਾਹਿਦਾ-ਏ-ਸਖ਼ਤ ਵ ਨਫ਼ਸ ਕੁਸ਼ੀ ਵ ਰਿਯਾਜ਼ਤ-ਏ-ਸ਼ੌਕਾ ਵ ਜੋਗ ਵ ਵਿਕਾਰ, ਮਨਜ਼ਿਲਤ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਵ ਕਦਰ-ਏ-ਦੁਨਿਯਵੀ, ਉਮਦਗੀ, ਸ਼ਹਰਤ, ਖ਼ੁਸ਼ਨੂਦੀ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਯਾਫ਼ਤਨ ਮੁਮਕਿਨ ਨੀਸਤ ਵ ਚੁਨੀਂ ਸ਼ਖ਼ਸ ਅਗਰ ਦੁੱਰ-ਏ-ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਏ-ਹੱਕ ਪਸੰਦੀਦਾ ਵ ਮਕਬੂਲ ਨੀਸਤ ਊਬੇ ਕਦਰ-ਓ-ਮਹਰੂਮ ਬਾਸ਼ਦ ਬਲਕਿ ਬ ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਦਰਗਾਹ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਕਸੂਰਵਾਰ-ਓ-ਆਸੀ-ਓ-ਮਕਹੂਰ ਦਾਨਿਸਤਾ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਸ਼ੁਦ, ਆਂ ਜਾ ਊਰਾ ਹੇਚ ਨਪੁਰਸਦ ਵ ਲੇਕਿਨ ਆਂ ਮਬਦਅ-ਏ-ਫ਼ੈਜ਼ਅਗਰ ਬਿਖ਼੍ਵਾਹਦ ਚੁਨੀਂ ਬੇ ਵਸਫ਼ ਰਾ ਖ਼ੂਬੀ ਵ ਜੌਹਰ ਬਿਦਹਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹਸ਼ਤੁਮ

ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਜ਼ਿਕਰ-

تشریحِ مختصر	نام وشمار
بمانند وآں حاکمِ برتر حسبِ رضائے خویش جُملہ احکامِ قضا وقدر را برائے خلق نافذ فرماید ولیکن خود بے نیاز ومبدءِ سرورِ سرمدی ست وجاوداں خوش بماند۔	۳
آں حق تعالیٰ مالکِ علے الاطلاق است کہ حسبِ مُراد بندگانِ طالب را نعمت ہائے فراواں بدہد۔ طالبانِ صادق را گورُو صاحب برائے نزولِ مہرِ حق طریقۂ حصولِ قربِ الٰہی ور حقیقت بنمایند کہ آں ذِکرِ اسمِ اعظمش وحمد وثنائش سرودن است وہمیں طلبِ حقیقی ست، اَز اعمالِ حسنۂ ما راجامۂ خاکی حاصل شود ولیکن بابِ نجات وبخشش محض از نظرِ کرمِ حق بکشد وتکیہ بر اعمالِ خویش نباید بلکہ توکّل برحمتِ خداوندی لازم است کہ رستگاری فقط از مہرش بود نہ کہ از افعال باشد ومہرِ حق از برکتِ یاد و بندگی و طاعت وذِکرِ وحمد وثنائش میشود۔	مَنزِلِ چہارم
ایں منزلِ در ذکر و طاعت وعبادت ورہِ استقامت است کہ بوسیلۂ مرشِدِ کامِل بطالب حاصل آید۔ احکامِ گورُو مخزنِ معرفت است وشرح اوصافش محال است کہ قادرِ مطلق برزبانش خود جلوہ گر است۔ آں خُدائے برتر مصنوع وموضوع ہیچ کس نیست بلکہ قائم بالذات و واجب الوجود ست آنکہ طاعتش کرد۔ بنزدش سرفراز گشت وطالب را از جذبۂ عشق وعقیدت حمد وتعریفش لازِم است تا تفرقہ ورنج وغم دور گردد وتسکینِ روحانی حاصل شود۔ نیز از	مَنزِلِ پنجم

تشریحِ مختصر	نام وشمار
مرشِدِ کامِل التجائے طالب است کہ مرا یک راہِ استقامت بنما تا خالق ورازقِ کُل زنہار از دِلِ من فراموش نشود۔	۵
محض از غسلِ مقاماتِ مقدس وزیارت ہا زائر خوشنودیِ حق وشرفِ قبولیت بدرگاہش نیابد وطالبش را یاد وذکر و بندگی و طاعتش باید، غسلِ عِرفان تا نورِ حق بدلِ قرار گیرد کہ بغیر عنایتِ یزدانی کسے را ہیچ حاصل نمی شود ودرّہائے معرفت کہ درادراکِ بشر مضمر است فقط از ہدایت و رشاداتِ مرشِدِ کامِل بدست آید۔ اگر طالب بگوشِ ہوش سماعت بکند ایں منزل درہمیں تعلیمِ معرفت است۔	مَنزِلِ ششم
ایں منزل در بیانیست کہ از زورِ مجاہدۂ سخت ونفس کشی و ریاضتِ شاقہ و جوگ و وقار، منزلتِ ظاہری وقدرِ دُنیوی وعمدگی وشہرت، خوشنودیِ خُدا یافتن ممکن نیست وچُنیں شخص اگر درِ نظرِ کرمِ حق پسندیدہ ومقبول نیست او بیقدر ومحروم باشد بلکہ بنزد درگاہِ پاکش قصوروار و عاصی ومقہور دانستہ خواہد شُد، آنجا اورا ہیچ نپُرسد ولیکن آں مبدءِ فیض اگر بخواہد چُنیں بے وصف را خوبی وجوہر بدہد۔	مَنزِلِ ہفتم
از سماعتِ اسمِ حق و ذکرِ پاکِ خُدا طالبانِ صادق و پرستارانِ عقیدتمند بتوسلِ مرشِدِ کامِل وگورُو وبوساطتِ پیرِ طریقت حسبِ جوہر وظرفِ خویش مدارجِ عرفان طے کردہ اند وفیض یابِ کرمِ خُدا شُدہ اند۔ نیز از علم الیقین بہ حق الیقین رفتہ اند وتفرقہ وآرام	مَنزِلِ ہشتم تا مَنزِلِ یازدہم

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਮੂਲਮੰਤਰ ਕਲਮਾ-ਏ-ਅਸਲ

ਬਿਨਾਏ ਮਜ਼ਹਬ-ਏ-ਸਿੱਖ਼ਾਂ ਵ ਕਲਮਾ-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਵ ਉਸੂਲ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਕਿ ਦਰ ਆਗ਼ਾਜ਼-ਏ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੁਨਦਰਜਸਤ ਨੀਜ਼ ਜੌਹਰ-ਏ-ਪਾਕ ਵ ਖ਼ੁਲਾਸਾ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਸਿਰ ਵ ਕਲੀਦ-ਏ-ਉਲੂਮ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਵ ਮੰਬਅ-ਏ-ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀਸਤ ਕਿ ਹਰਮੁਰੀਦ-ਏ-ਅਕੀਦਤ ਕੇਸ਼ ਰਾ ਬਰਈਂ ਕਲਮਾ-ਏ-ਵਹਦਤ ਬ ਸਿਦਕ-ਓ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਅਕੀਦਤ-ਓ-ਯਕੀਨ ਇਰਾਦਤ ਫ਼ਰਜ਼-ਓ-ਲਾਜ਼ਿਮ ਅਸਤ ਵ ਬ ਵਕਤ-ਏ-ਸ਼ਮੂਲੀਯਤ-ਏ-ਮਸ਼ਰਬ-ਏ-ਈਸ਼ਾਂ ਹਰ ਫ਼ਰਦ ਰਾ ਹਮੀਂ ਕਲਮਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਾ ਵ ਖ਼੍ਵਾਨੀਦਾ ਵ ਤਅਲੀਮ ਕਰਦਾ ਮੀਸ਼ਵਦ।

ਦਰ ਈਂ ਕਲਮਾ-ਏ-ਵਹਦਤ ਸਿਫ਼ਾਤ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਬਹਤ ਵ ਤਫ਼ਸੀਰ-ਏ-ਵਹਦਤਸ਼ ਰਾ ਬਯਾਨ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਸਿਰਸਤ ਵ ਤਸ਼ਰੀਹ-ਏ-ਤੌਹੀਦ-ਓ-ਰਬੂਬੀਯਤ-ਸਤ ਵ ਉਲੂਹੀਯਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਵੰਦੀਸਤ ਨੀਜ਼ ਇਰਸ਼ਾਦ ਅਸਤ ਕਿ ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਵਾਹਿਦ ਲਾ ਸ਼ਰੀਕ ਅਸਤ ਵ ਅਜ਼ ਇਨਾਯਤ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਵ ਸਤਿਗੁਰ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ ਚੁਨਾਂਚਿ ਅਜ਼ ਹਿਦਾਯਤ-ਓ-ਰਸ਼ਾਦਤ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਬਰਹੱਕ ਵਿਰਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਬਸ਼ਰ ਰਾ ਹਮਵਾਰਾ ਕਰਦਨ ਬਾਯਦ ਵ ਈਂ ਨਖ਼ੁਸਤੀਂ ਤਲਕੀਨ-ਏ-ਬੰਦਗੀ ਵ ਤਾਅਤ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਬਤਾਲਿਬ ਕਰਦਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ।

ਜਪੁ ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਵਿਰਦ

ਈਂ ਲਫ਼ਜ਼-ਏ-ਜਪੁ ਬ ਈਂਜਾ ਜ਼ੂਮਅਨੀਸਤ ਵ ਮੁਰਾਦ ਸ਼ ਬਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਵਿਰਦਸਤ ਨੀਜ਼ ਨਾਮ-ਏ-ਸਹੀਫ਼ਾ ਵ ਕਲਾਮ-ਏ-ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਹਮ ਅਸਤ ਕਿ ਪਸ-ਏ-ਕਲਮਾ-ਏ-ਮੌਸੂਫ਼ ਆਗ਼ਾਜ਼ ਦਾਰਦ ਵ ਦਰੀਂ ਕਲਾਮ ਸੀ-ਓ-ਹਸ਼ਤ ਮਨਾਜ਼ਿਲ ਅਸਤ ਵ ਅੱਵਲ-ਓ-ਆਖ਼ਿਰ ਦੋ ਅਬਿਯਾਤ (ਸਲੋਕ) ਅਸਤ ਨੀਜ਼ ਸਿਹ ਸਦ-ਓ-ਹਸ਼ਤਾਦ-ਓ-ਹਫ਼ਤ ਮਿਸਰਆ ਹਾ ਜੁਮਲਾ ਦਰੀਂ ਕਲਾਮ ਅਸਤ ਕਿ ਦਰ ਬਯਾਨ-

ਨਾਮ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ

ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਵ ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਤਾਅਤ ਓ ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀਸਤ।

ਸਲੋਕ ਬੈਂਤ-ਏ-ਅੱਵਲ

ਦਰ ਹਮਦ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼-ਓ-ਸਨਾ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਬ ਸੂਰਤ-ਏ-ਨਸ਼ੀਦ ਆਗਾਜ਼ਸਤ ਵ ਅਜ਼ਾਂ ਪਸ ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏ-ਅਸਲ ਬ ਨਾਮ-ਏ-ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਰਾ ਆਗ਼ਾਜ਼-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਅਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਅੱਵਲ

ਦਰੀਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਤਰੀਕਾ-ਏ-ਹੁਸੂਲ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਵ ਕੁਰਬ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਹੱਕ ਸ਼ਿਨਾਮੀ ਵ ਤਅਲੀਮ-ਏ-ਵ ਦੁਰਸਤੀ-ਏ-ਬਾਤਿਨ ਅਸਤ ਨੀਜ਼-ਬਯਾਨ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਸਿਰਸਤ ਕਿ ਅਜ਼ ਮੁਜਾਹਿਦਾ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਵ ਸਫ਼ਾਈ ਵ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਵ ਫ਼ਾਕਾਹਾ ਵ ਅਕਲ-ਓ-ਇਸਤਿਦਲਾਲ ਕਸ਼ਫ਼-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ ਵ ਤਸਕੀਨ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਨਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ ਵ ਹੱਕ ਸ਼ਿਨਾਸੀ ਦਰ ਰਜ਼ਾ ਵ ਤਸਲੀਮ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾਜ਼ੀ ਬੂਦਨ ਤਾਲਿਬ ਰਾ ਹਾਸਿਲ ਆਯਦ ਵ ਤਫ਼ਰਿਕਾ, ਖ਼ੁਦੀ ਵ ਹਿਜਾਬ-ਏ-ਬਾਤਿਨ ਸ਼ਿਕਨਦ। ਤਜ਼ਕੀਯਾ-ਏ-ਨਫ਼ਸ ਵ ਤਸਫ਼ੀਯਾ-ਏ-ਕਲਬ ਅਜ਼ ਜ਼ੁਹਦ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਨਬਾਸ਼ਦ ਵਤਾਲਿਬ ਬਮਕਾਮ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਮਹਜ਼ ਅਜ਼ ਮੁਜਾਹਿਦਾ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਨਰਸਦ ਵ ਜਲਵਾ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ ਨਕੁਨਦ ਕਿ ਮੁਜਾਹਿਦਾ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਜੁਸਤਨ ਅਸਤ ਤਾ ਇਨਸਾਨ ਆਰਿਫ਼-ਓ-ਹੱਕ ਸ਼ਿਨਾਸ ਗਰਦਦ ਵ ਬਾਤਿਲ ਵ ਖ਼ੁਦੀ ਵ ਨਾਹੱਕ ਫ਼ਨਾ-ਓ-ਦੂਰ ਸ਼ਵਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਦੁੱਵੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਹੁਕਮ-ਏ-ਇਲਾਹੀਸਤ ਕਿ ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ- ਤਸ਼ਰੀਹ-ਏ-ਹਿਕਮਤਸ਼ ਮੁਹਾਲ ਅਸਤ ਵ ਹਰ ਸ਼ੈ ਤਾਬਿਅ-ਏ-ਹੁਕਮ-ਏ-ਊਸਤ ਗਰ ਕਸੇ ਹੁਕਮਸ਼ ਰਾ ਬਿਦਾਨਦ ਵ ਬਿਫ਼ਹਿਮਦ ਬਾਜ਼ ਕਲਮਾ-ਏ-ਕਿਬਰ-ਓ-ਖ਼ੁਦੀ ਨਗੋਯਦ ਵ ਪਸ ਬਾਤਿਲ ਮਅਦੂਮ ਸ਼ਵਦ ਵ ਖ਼ੁਦੀ ਫ਼ਨਾ ਗਰਦਦ ਵ ਬਾਬ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਬਿਕੁਸ਼ਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਸਿੱਵੁਮ

ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ ਦਰ ਹਮਦ ਸਰਾਈ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਬਰਤਰ ਵ ਬਯਾਨ-ਏ-ਕੁਦਰਤਹਾ-ਏ-ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਜ਼ੁਲ-ਜਲਾਲ ਅਸਤ ਨੀਜ਼ ਸ਼ਾਨ-ਏ-ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼ੀ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਮਤੂਦਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ ਵ ਲੇਕਿਨ ਬਯਾਨ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਖ਼ਾਤਿਮਾ ਵ ਅੰਜਾਮ ਨਦਾਰਦ

نام وشمار	تشریحِ مختصر
مُول مَنتر کلمۂ اصل	بِنائے مذہبِ سِکھاں وکلمۂ توحید واصولِ اعظم کہ درآغازِ سری گُورُو گرنتھ صاحِب مُندرجست نیز جوہرِ پاک وخُلاصۂ مختصر وکلیدِ علومِ الٰہی ومنبعِ اسرارِ باطنی ست کہ ہر مُریدِ عقیدت کیش را بریں کلمۂ وحدت بصدق وایمان وعقیدت ویقین ارادت فرض ولازم است و بوقتِ شمولیتِ مشربِ ایشاں ہر فرد راہمیں کلمۂ بخشیدہ وخوانیدہ و تعلیم کردہ میشود۔ دریں کلمۂ وحدت صفاتِ ذاتِ بحث وتفسیرِ وحدتش را بیانِ مُختصرست وتشریحِ توحید و ربوبیّت و الوہیّتِ خُداوندی ست نیز ارشادست کہ آں خدائے واحِد لاشریک است واز عِنایتِ مُرشدِ کامِل وستگورُو حاصِل شود چُنانچہ از ہدایت ورشادتِ مُرشدِ برحق وِرد وذِکرِ اِسمِ اعظم بشر را ہموار کردن باید وایں تخمیں تلقینِ بندگی و طاعت وذکرِ اسمِ الٰہی بطالب کردہ شدہ است۔
جَپ ذِکر و وِرد	ایں لفظِ جَپ بایں جا ذومعنی ست ومُرادش بذِکرو ورد ست نیز نامِ صحیفہ وکلامِ جپ جی صاحب ہم است کہ پسِ کلمۂ موصوف آغاز دارد ودرایں کلام سی وہشت منازِل است واوّل وآخر دو ابیات (سلوک) است نیز سہ صد، ہشتاد و ہفت مصرعہ ہاجُملہ درایں کلام است کہ دَر بیانِ مُختلف عرفان ومعرفت و ذِکر و طاعت وقدرتِ الٰہی ست۔
سلوک	دَرحمد وتعریف وثنائے حق تعالےٰ بصورتِ تشبیدِ آغازست وازاں

نام وشمار	تشریحِ مختصر
بَیتِ اوّل	پَس صحیفۂ اصل بنامِ جَپ جی صاحِب راآغازِ مُبارک است۔
منزلِ اوّل	دریں منزل طریقۂ حصولِ معرفت وقُربِ حق وحق شناسی وتعلیم درستیِ باطن است نیز بیانِ مُختصرست کہ از مجاہدۂ ظاہری وصفائی، خاموشی، فاقہ ہا وعقل واستدلال کشفِ باطنی وتسکینِ رُوحانی نتواند شُد وحق شناسی دررضا وتسلیمِ حق راضی بُودن طالِب را حاصِل آید و تفرقہ وخودی وحجابِ باطِل شکند۔ تزکیۂ نفس وتصفیۂ قلب از زُہدِ ظاہری نباشد وطالب بمقامِ معرفت محض از مجاہدۂ ظاہری نرسد وجلوۂ حق را مشاہدہ نکند کہ مجاہدۂ حقیقی رضائے الٰہی جُستن است تا انسانِ عارف وحق شناس گردد باطِل وخودی وناحق فناودور شود۔
منزلِ دوم	ایں منزل در بیانِ حکمِ الٰہی کہ تفسیر وتشریحِ حکمتش مُحال است و ہر شے تابعِ حکمِ اوست۔ گر کسے حکمش را بداند وبفہمد باز کلمۂ کبر وخودی نگوید وپس باطِل معدوم شود وفوری فنا گردد و بابِ معرفت بکشد۔
منزلِ سوم	ایں منزل در حمد سرائیِ ربِّ برتر و بیانِ قدرت ہائے قادرِ ذوالجلال است نیز شانِ بے نیازیِ خُدائے پاک ترستودہ شُدہ است ولیکن بیانِ پاکش خاتمہ وانجام ندارد گرچہ بیشمار و بے حد مفسّران تفسیر ہا کردہ اند وانتہائے بخشائش نیست وربِّ کریم ہمہ مخلوق را مدام نعمت ہا بخشد ولیکن یا بندگان دریافتنِ کرمش عاجز

ਮਰਹੂਮ-ਓ-ਮਗ਼ਫ਼ੂਰ ਕਿ ਬਾ ਕਲਾਮ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂ-ਏ-ਆਲਾ ਅਜ਼ਬਸ ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਅਕੀਦਤ ਦਾਸ਼ਤੰਦ, ਸਰਦਾਰ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਤਿਹਰਾਨੀ ਬਰਾਏ ਤਰਜੁਮਾ-ਏ- ਮਨਜ਼ੂਮ-ਏ-ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਮਰਾ ਤਹਰੀਕ ਵ ਇਲਤਿਮਾਸ ਕਰਦੰਦ। ਚੁਨਾਂਚਿ ਆਰਜ਼ੂਯਸ਼ ਬਿਪਜ਼ੀਰਫ਼ਤਮ ਵ ਬ ਮੂਜਿਬ-ਏ-ਇਕਰਾਰ-ਏ-ਤਹਰੀਰ ਮੁੱਵਰਿਖ਼ਾ 17 ਸਿਪਤਾਂਬਰ 1964 ਬੈਰੂੰ ਅਜ਼ ਹਿੰਦ ਬਰਾਏ ਤਬਲੀਗ਼, ਇਸਤਿਅਮਾਲ ਵ ਇਸ਼ਾਅਤਸ਼ ਜ਼ਾਇਜ਼ ਅਸਤ ਵਲੇ ਦਰ ਭਾਰਤ ਕਸੇ ਕਾ ਹੇਚ ਇਖ਼ਤਿਯਾਰ-ਏ-ਇਸ਼ਾਅਤ-ਓ-ਇਸਤਿਅਮਾਲ-ਏ-ਤਰਜੁਮਾ-ਏ-ਹਜ਼ਾ ਨਬਾਸ਼ਦ ਕਿ ਜੁਮਲਾ ਹਕੂਕ-ਏ-ਈਂ ਤਰਜੁਮਾ ਬ ਹੱਕ-ਏ-ਮੁਤਰਜਿਮ ਮਹਫ਼ੂਜ਼ ਅਸਤ।

ਅਹਲ-ਓ-ਅਯਾਲ ਵ ਔਲਾਦ-ਏ-ਗਿਯਾਨੀ ਸਾਹਿਬ ਮਰਹੂਮ-ਓ-ਮੁਗ਼ਫ਼ੂਰ ਕਿ ਬ ਮਿਸਲ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਜਜ਼ਬਾ-ਏ-ਇਅਤਕਾਦ-ਓ-ਉਲਫ਼ਤ ਬਰਾਏ ਗੁਰਬਾਨੀ (ਕਲਾਮ-ਏ-ਗੁਰੂ) ਹਮ ਬਿਦਾਰੰਦ ਬਰਾਏ ਮਸਾਰਿਫ਼-ਏ-ਇਬਤਿਦਾਈ-ਏ-ਤਰਜੁਮਾ-ਏ-ਹਜ਼ਾ ਰਕੂਮ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਸਿਰ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਬੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹਸਬ-ਏ-ਤੌਫ਼ੀਕ ਖ਼ਿਦਮਤ-ਏ-ਦੀਨ-ਓ-ਮਜ਼ਹਬ ਕਰਦਾ ਅੰਦ।

ਦਰ ਈਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰੇ ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਈਂ ਤਸਨੀਫ਼ ਯਕਤਾ ਹਸਤ ਕਿ ਨਜ਼ੀਰਸ਼ ਨੀਸਤ ਵ ਵਿਰਦ-ਓ-ਤਲਾਵਤਸ਼ ਮੂਜਿਬ-ਏ-ਪੈਵਸਤਗੀ ਬ ਹੱਕ ਅਸਤ।

ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬ ਹੱਕ ਬਿਰਸਾਂਦਤ
ਹਸਤ ਅਜ਼ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਅਰ ਜੁਸਤਜੂ

ਵੀਰ ਨਿਵਾਸ,
ਕੋਹ-ਏ-ਚਾਇਲ,
3 ਸਿਪਤਾਂਬਰ, 1969 ਈ.

ਬੰਦਾ
ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਨਾਭਵੀ

ਤਸ਼ਰੀਹਾਤ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਸਿਰ-ਏ-

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ

مصارفِ ابتدائی ترجمہ ہذا رقومِ مختصر نذرِ بندہ کردہ حسبِ توفیق خدمتِ دین و مذہب کردہ اند۔

دریں روزگارے در بیانِ توحید ایں تصنیف یکتا ہست کہ نظیرش نیست و ورد و تلاوتش موجبِ پیوستگی بحق است۔

مرشدِ کامل بہ حق برساندت ہست از عرفانِ حق از جستجو

ویرنواس، کوہ چائل
۳؍ستمبر ۱۹۶۹ء

بندہ لکش ویر سنگھ
مضطر نابھوی

تشریحاتِ مختصرِ جپ جی صاحب

ਸ਼ਿਕਸਤਾ ਰਕਮ-ਏ-ਮੁਜ਼ਤਰ ਰਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਦਸਤਰਸ ਵ ਮਕਦੂਰ ਨਬੂਦ।

ਮਨ ਚਿ ਹਸਤਮ ਆਸੀ-ਓ-ਅਹਕਰ ਗ਼ਰੀਬ-ਓ-ਕਮਤਰੀਂ
ਤਾ ਨਾ ਬੂਦਾ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਫ਼ੈਜ਼-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਰਮਨ ਚੁਨੀਂ

ਮੁਖ਼ਤਸਿਰੀ ਫ਼ਰਹੰਗ-ਏ-ਇਸਤਿਲਾਹਾਤ ਵ ਮਆਨੀ :- ਗਰਚਿ ਖ਼ੁਲਾਸਾ-ਏ- ਜੁਮਲਾ ਕਲਾਮ ਮੁਖ਼ਤਸਿਰਨ ਦਰੀਂ ਦੀਬਾਚਾ ਮਰਕੂਮ ਅਸਤ ਤਾਹਮ ਤਸ਼ਰੀਹਾਤ-ਏ- ਮੁਖ਼ਤਸਿਰਸ਼ ਜੁਦਾਗਾਨਾ ਬ ਔਰਾਕ-ਏ-ਅਲਾਹਿਦਾ ਮੁਨਦਰਜਸਤ ਨੀਜ਼ ਬਰ ਹਵਾਸ਼ੀ ਫ਼ਰਹੰਗ-ਏ-ਇਸਤਿਲਾਹਾਤ ਵ ਮਆਨੀ ਮੁਫ਼ੱਸਿਲ ਮੌਜੂਦ ਵ ਮਰਕੂਮ ਅਸਤ।

ਤਫ਼ਸੀਲ-ਏ-ਮਨਾਜ਼ਿਲ :- ਦਰੀਂ ਨੁਸਖ਼ਾ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਇਰਸ਼ਾਦਾਤ-ਏ-ਇਲਹਾਮੀ ਮੁਸ਼ਤਮਿਲ ਬਰ ਸੀ-ਓ-ਹਸ਼ਤ ਬੰਦ ਅਸਤ ਕਿ ਬਨਾਮ-ਏ-ਜ਼ੀਨਾ, ਮਨਜ਼ਿਲ, ਮਕਾਮ (ਪਾਉੜੀ) ਮਅਰੂਫ਼ ਵ ਮੌਸੂਮ ਅਸਤ ਵ ਹਰ ਬੰਦ ਚੰਦ ਅਬਿਯਾਤ ਦਾਰਦ ਨੀਜ਼ ਅੱਵਲ-ਓ-ਆਖ਼ਿਰਸ਼ ਦੋ ਬੈਤ ਅਸਤ ਕਿ ਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਆਂਰਾ 'ਸਲੋਕ' ਮੀਗੋਯੰਦ ਵ ਦਰ ਆਗਾਜ਼-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਅਸਲ ਕਲਮਾ-ਏ-ਤੌਹੀਦਸਤ ਕਿ ਮਜ਼ਹਰ-ਏ-ਉਸੂਲ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਵ ਬੁਨਿਯਾਦੀ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬ-ਏ-ਸਿੱਖਾਂ ਵ ਆਂਰਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਮੀਗੋਯੰਦ ਵ।

ਜਪੁ, ਨਾਮ-ਏ-ਸਹੀਫ਼ਾ :- ਪਸ ਅਸ਼ ਲਫ਼ਜ਼-ਏ-ਜਪੁ ਬ ਤੌਰ-ਏ-ਜ਼ੂਮਅਨੀ ਮੁਨਦਰਜਸਤ ਕਿ ਮੁਰਾਦਸ਼ ਬ ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਵਿਰਦ ਨੀਜ਼ ਅਸਤ ਵ ਸਿਪਸ ਯਕ ਫ਼ਰਦ (ਸਲੋਕ) ਦਰ ਤਹਮੀਦ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਹਸਤ ਬਾਜ਼ ਨੁਸਖ਼ਾ-ਏ-ਅਸਲ ਮੌਸੂਮ ਬ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅਸਤ ਵ ਦਰ ਅੰਜਾਮਸ਼ ਹਮ ਫ਼ਰਦ ਅਸਤ (ਸਲੋਕ) ਕਿ ਸ਼ਸ਼ ਮਿਸਰਆਹਾ ਵ ਸਿਹ ਅਸ਼ਆਰ ਦਾਰਦ ਵ ਦਰੀਂ ਨੁਸਖ਼ਾ-ਏ-ਮੁਤਬਰਕ ਸਿਹ ਸਦ-ਓ-ਹਸ਼ਤਾਦ-ਓ-ਹਫ਼ਤ (387) ਜੁਮਲਾ ਮਿਸਰਆਹਾ-ਏ-ਮੁਨੱਵਰ ਅਸਤ।

ਅਸਲੀਯਤ :- ਈਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂਸਾਹਿਬ ਚੁਨੀਂ ਅਸਤ ਕਿ ਐਨ ਬਰ ਸੂਰਤ-ਏ-ਅਸਲੀ ਵ ਹਾਲਤ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਅਜ਼ ਸਨੀਨ-ਏ-ਮਾਜ਼ੀ ਕਿ ਪਾਂਸਦ ਸਾਲ ਕਬਲ ਬੂਦ ਮਹਫ਼ੂਜ਼-ਓ-ਕਾਇਮ ਅਸਤ ਨੀਜ਼ ਉਮਰਸ਼ ਜਾਵਿਦਾਨੀ ਸਤ ਕਿ ਆਂ ਅਜ਼ ਆਬ-ਏ-ਹਿਯਾਤ ਨਸ਼ਵ-ਓ-ਨੁਮਾ ਯਾਫ਼ਤਾ ਅਸਤ।

ਇਬਾਰਤ ਕਿ ਦਰ ਕੌਸੈਨ ਅਸਤ ਮੁਤਰਜਿਮ-ਏ-ਹਜ਼ਾ ਬਰਾਏ ਵਜ਼ਾਹਤ ਵ ਜ਼ਰੂਰਤ-ਏ-ਸ਼ਿਅਰ ਈਜ਼ਾਦ ਕਰਦਾ ਅਸਤ। ਈਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨੀ ਬਰ ਬਰਗ-ਓ-ਗੁਲਹਾ-ਏ-ਬਾਗ਼-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਨਕਸ਼ ਅਸਤ ਵ ਤਯੂਰ-ਏ-ਅਸ਼ਜਾਰਸ਼ ਕਿ ਜੇ.ਬ-ਏ-ਗੁਲਿਸਤਾਨ ਓ ਬੋਸਤਾਨ-ਏ-ਵਤਨ-ਏ-ਅਜ਼ੀਜ਼ ਅੰਦ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾਅਸ਼ ਬਰ ਲਬਹਾ ਦਾਰੰਦ।

ਇਅਤਿਰਾਫ਼ :- ਤਫ਼ਸੀਰ-ਏ-ਕਲਾਮ ਵ ਤਸ਼ਰੀਹ-ਏ-ਫ਼ਰਮਾਨ-ਏ-ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਜ਼ ਬਸ ਦੁਸ਼ਵਾਰ-ਓ-ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਅਸਤ ਨੀਜ਼ ਅਜ਼ ਲਿਯਾਕਤਮ ਈਂ ਨੁਸਖ਼ਾ-ਏ-ਮਅਨਵੀ ਅਰਫ਼ਅ ਵ ਅਅਲਾ ਸਤ ਬਿਤਰਸਮ ਕਿ ਮਬਾਦਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼-ਏ-ਤਰਜੁਮਾ ਵ ਜੁਰਅਤ-ਏ-ਸ਼ਰਹਸ਼ ਦਾਖ਼ਿਲ-ਏ-ਗੁਸਤਾਖ਼ੀ ਨਸ਼ਵਦ ਵਲੇ ਬਨਜ਼ਰ-ਏ-ਅਕੀਦਤ ਈਂ ਖ਼ਿਦਮਤ-ਏ-ਦੀਨ ਵ ਮਜ਼ਹਬ ਬਕਦਰ-ਏ-ਹਿੰਮਤ ਕਰਦਾ ਅਮ ਨੀਜ਼।

ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਵ ਮਖ਼ਦੂਮ :- ਬੰਦਾ ਮਿੰਨਤ ਕਸ਼-ਏ-ਆਂ ਤਸਾਨੀਫ਼-ਏ-ਮੁਹਤਰਮ ਅਸਤ ਕਿ ਅਜ਼ ਆਂ ਇਸਤਿਫ਼ਾਦਾ-ਏ-ਵਾਕਫ਼ੀਯਤ-ਏ-ਇਲਮੀ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ ਗਰਚਿ ਤਮੱਤੁਅ-ਏ- ਬਿਸਯਾਰ ਅਜ਼ ਸ਼ਰਹ-ਓ-ਤਫ਼ਸੀਰ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਓ-ਮਖ਼ਦੂਮ ਸ਼ਾਇਰ-ਓ-ਦਰਵੇਸ਼, ਸਰ ਚਸ਼ਮਾ-ਏ-ਫ਼ੈਜ਼-ਓ-ਕਰਾਮਤ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ ਡਾਕਟਰ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਖ਼ੁਲਦ ਆਸ਼ਿਯਾਂ ਯਾਫ਼ਤਾ ਅਮ ਕਿ ਬਗ਼ੈਰਸ਼ ਸਰਅੰਜਾਮ-ਏ-ਈਂ ਕਾਰ ਹਰਗਿਜ਼ ਮੁਮਕਿਨ ਨਾ ਸ਼ੁਦੇ ਵ ਖ਼ੁਸ਼ ਨਸੀਬਮ ਕਿ ਬ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ਾਂ ਬਸਾ ਮਆਨੀ-ਏ-ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵ ਨਿਕਾਤ-ਏ-ਗੁਰਬਾਨੀ (ਕਲਾਮ-ਏ-ਗੁਰੂ) ਅਜ਼ ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਸ਼ੁਨੀਦਾ ਵ ਦਰ ਯਾਫ਼ਤਾ ਅਮ ਰੁਮੂਜ਼-ਏ- ਹਕੀਕਤ ਇਯਾਂ ਕਰਦਾ ਅਸਤ। ਨਿਕਾਤ-ਏ-ਖ਼ਫ਼ੀ ਰਾ ਬਯਾਂ ਕਰਦਾ ਅਸਤ ਦਰ 1956 ਈ ਚੂੰ ਕਲਮਾ-ਏ-ਅਸਲ (ਮੂਲਮੰਤਰ) ਰਾ ਦਰ ਅਸ਼ਆਰ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ ਤਰਜੁਮਾ ਕਰਦਮ ਵ ਈਸ਼ਾਂ ਰਾ ਨਮੂਦਮ ਬਾਜ਼ ਬਜ਼ੁਰਗ-ਏ-ਮੌਸੂਫ਼ ਫ਼ਰਮੂਦੰਦ ਕਿ "ਬ ਸ਼ਰਤ-ਏ-ਫ਼ੁਰਸਤ ਤਰਜੁਮਾ-ਏ- ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਮੁਮਕਿਨ ਹਮ ਕਰਦਨ ਬਾਯਦ ਤਾ ਅਹਲ-ਏ-ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ ਰਾ ਇਸਤਿਫ਼ਾਦਾ-ਏ-ਫ਼ੈਜ਼-ਏ-ਕਲਾਮ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂਸਾਹਿਬ ਬਿਰਸਦ" ਵਲੇ ਬ ਆਂ ਜ਼ਮਾਨ ਫ਼ਕਤ ਤਰਜੁਮਾ-ਏ-ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਕਦਰੇ ਕਰਦਮ ਵ ਜ਼ਹੇ ਸਾਅਤ ਕਿ ਅਕਨੂੰ ਤਰਜੁਮਾ-ਏ-ਹਜ਼ਾ ਹਸਬ-ਏ-ਇਰਸ਼ਾਦ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਮੁਹਤਰਮ ਬਪਾਯਾਂ ਰਸੀਦ ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਮਖ਼ਦੂਮ-ਏ-ਮੁਅੱਜ਼ਮ-ਏ-ਮਾ ਬ ਆਲਮ-ਏ-ਰੂਯਾ ਬਸੇ ਰਹਬਰੀ-ਏ-ਦਿਲ-ਓ-ਦਿਮਾਗ਼ ਕਰਦਾ ਅੰਦ ਵ ਈਂ ਹਮਾ ਕਾਰ ਬ ਜ਼ਾਹਿਰ ਅਜ਼ ਬੰਦਾ ਵਲੇ ਬ ਬਾਤਿਨ ਬ ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ-ਈਸ਼ਾਂ ਕਰਦਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ

ਚਿ ਗੋਯਮ ਚਿਹਾ ਮਿਹਰਬਾਂ ਬੂਦਾ ਅਸਤ
ਬ ਮਨ ਫ਼ੈਜ਼-ਓ-ਇਕਰਾਮ ਫ਼ਰਮੂਦਾ ਅਸਤ
ਬ ਜ਼ਾਹਿਰ ਸੁਖ਼ਨਵਰ ਬ ਬਾਤਿਨ ਫ਼ਕੀਰ
ਯਮ-ਏ-ਇਲਮ-ਓ-ਮਖ਼ਦੂਮ-ਏ-ਰੌਸ਼ਨ ਜ਼ਮੀਰ

ਬ ਨਾਮ-ਏ-ਸੁਖ਼ਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਰਫ਼ ਕਰਦ
ਬ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਹਰ ਨਫ਼ਸ ਵਕਫ਼ ਕਰਦ
ਬਸੇ ਸਾਲਹਾ ਆਯਦ-ਓ-ਬਿਗੁਜ਼ਰਦ
ਕਿ ਮਾਨਿੰਦ-ਏ-ਮਖ਼ਦੂਮ ਪੈਦਾ ਸ਼ਵਦ

ਚਿ ਵਸਫ਼ਸ਼ ਕੁਨਦ ਨੁਤਕ-ਓ-ਕਲਮ-ਓ-ਦਵਾਤ
ਸਲਾਮ-ਏ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਰ ਆਂ ਪਾਕਜ਼ਾਤ

ਇਜ਼ਹਾਰ :- ਦਰ 65 ਈਂ ਬਜ਼ਰੀਆ ਸਰਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਕਿਨ ਸੋਨੀਪਤ (ਹਿੰਦ) ਬ ਗ਼ਰਜ਼-ਏ-ਤਬਲੀਗ਼ ਬਰ ਜਸ਼ਨ-ਏ-ਵਿਲਾਦਤ-ਏ-ਪੰਜ ਸਦ ਸਾਲਾ-ਏ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵ ਬ ਯਾਦ-ਏ-ਅਕਦਸ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗਿਯਾਨੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਈਰਾਨੀ

اَصلِیّت

اِیں کلامِ حضرتِ گُورُو صاحِب چُنیں است کہ عَین بر صُورَت اصلی و حالتِ حَقیِقی از سِنینِ ماضی کہ پانصد سال قبل بُود محفُوظ و قائم است نیز عُمرش جاوِدانی ست کہ آں از آبِ حیات نشو و نُما یافتہ است۔

عبارت کہ دَر قوسین (   ) است مُترجّم ہٰذا برائے وضاحت و ضرورتِ شعر ایزاد کردہ است ایں کلامِ عِرفانی بر برگ و گُلہائے باغِ پنجاب نقش است و طیُورِ اشجارش کہ زیبِ گُلستان و بوستانِ وطنِ عزیز اند وظیفہ اش برلَب ہا دارند۔

اِعتَراف

تَفسیرِ کَلام و تشریح فرمانِ حضرتِ ستگُورُو صاحِب اَزبَس دُشوار و مُشکِل است۔ نیز از لیاقتم ایں نُسخہٴ مَعنوی ارفع و اعلیٰ ست بترسم کہ مُبادا کوششِ تَرجمہ و جُرأتِ شرحش داخِل گُستاخی نشود و لے بنظرِ عقیدت ایں خِدمتِ دین و مذہب بقَدرِ ہِمّت گردہ اَم نیز بندہ مِنّت کشِ آں تصانیفِ مُحترم است کہ ازاں استفادہ واقفیّتِ علمی شدہ است اگرچہ تمتّعِ بسیار از شرح و تفسیرِ مُرشِد و مخدُوم و شاعر و درویش سرچشمہٴ فیض و

مُرشِد و مَخدُوم

کرامت پدم بھُوشن ڈاکٹر بھائی ویر سنگھ صاحب خُلد آشیاں یافتہ ام کہ بغیرش سرانجامِ ایں کار ہرگز مُمکن نہ شُدے و خُوش نصیبم کہ بحضُورِ شاں بسا معانی، جپ جی صاحب و نکاتِ گُوربانی (کلامِ گُورُو) از زُبانِ مُبارک شنیدہ و دریافتہ ام۔ رموزِ حَقیقت عیاں کردہ است۔ در ۱۹۵۴ء چُوں (مُول منتر) کلمہٴ اصل را دَر اَشعارِ فارسی تَرجمہ کردَم و ایشاں را نمودم باز بزُرگِ موصُوف فرمُودند کہ "بشرطِ فُرصت تَرجمہٴ جَپ جی صاحِب مُکمّل ہم کردن باید تا اہلِ زُبانِ فارسی را استفادہٴ فیضِ کلام ستگُورُو صاحب برسد۔ و لے باآں زمان فقط ترجمہٴ سُکھ منی حب قدرے کردم و زہے ساعت کہ اکنوں ترجمہ ہٰذا حسبِ ارشادِ مُرشِدِ محترم بپایاں رسید۔ در حقیقت مخدومِ معظّم ما بعالَم رویا بسے رہبریِ دِل و دماغ کردہ اند و ایں ہمہ کار بظاہر از بندہ و لے بباطن بطُفیلِ ایشاں کردہ شُدہ است۔

چہ گویم چہا مہرباں بودہ است　　بمن فیض و اکرام فرمودہ است
بظاہر سُخنور بباطن فقیر　　یم علم و مخدومِ روشن ضمیر
بنامِ سُخن زندگی صرف کرد　　بذکرِ خُدا ہر نفس وقف کرد
بسے سالہا آید و بگذرد　　کہ مانند مخدوم پیدا شوَد
چہ وَصفش کند نُطق و قلَم و دوات　　سلامِ ہزاراں برآں پاکذات

اِظہَار

در ۶۵ء بذریعہ سردار کرتار سنگھ ساکن سونی پت (ہند) بغرضِ تبلیغ جشنِ ولادت پنج صد سالہٴ سری گُورُو نانک دیو جی مہاراج و بیادِ اقدس بھائی صاحب گیانی ہری سنگھ صاحب ایرانی مرحُوم و مغفور کہ با کلامِ پاک ستگُورُوئے عالی از بس عشق و عقیدت داشتند۔ سردار چتر سنگھ طہرانی برائے ترجمہ منظوم جپ جی صاحب مرا تحریک و التماس کردند۔ چُنانچہ آرزوئش بپذیرفتم و بموجب اقرارِ تحریری مورخہ ۱۷ ستمبر ۱۹۶۴ء بیروں از ہند برائے تبلیغ استعمال و اشاعتش جائز است و لے در بصارت کسے را ہیچ اختیارِ اشاعت و استعمالِ ترجمہ ہٰذا نباشد کہ جُملہ حقوقِ ایں ترجمہ بحق مترجم محفوظ است۔

خِدمَتِ تَرجمہ

اہل و عیال و اولادِ گیانی صاحب مرحوم و مغفور کہ بمثلِ شاں جذبہٴ اعتقاد و اُلفت برائے گُوربانی (کلامِ گُورُو) ہم بدارند برائے

ਤਸ਼ਰੀਹ-ਏ-ਮਅਨੀ-ਏ-ਸਿੱਖ :- ਬਮਿਸਲ-ਏ-ਹੁਨੂਦ ਕੌਮੇਸਤ ਸਿੱਖ ਕਿ ਮੁਕਤਦੀ-ਏ-ਈਸ਼ਾਨਸਤ ਵ ਤੌਹੀਦ ਪ੍ਰਸਤ ਵ ਮਅਨੀ-ਏ-ਸਿੱਖ ਮੁਰੀਦ-ਏ-ਬਾਸਫ਼ਾ ਵ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਇਰਾਦਤਮੰਦ ਵ ਤਲਮੀਜ਼-ਏ-ਅਕੀਦਤਮੰਦ ਵ ਸ਼ਾਗਿਰਦ-ਏ-ਰਸ਼ੀਦ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂਵ ਖ਼ਾਦਿਮ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਅਸਤ।

ਤਫ਼ਸੀਰ-ਏ-ਗੁਰੂ :- ਸ਼ਰਹ ਵ ਤਫ਼ਸੀਰ-ਏ-ਗੁਰੂਸਤ, ਉਸਤਾਦ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਵ ਮਹਰਮ-ਏ-ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਮਅਨਵੀ ਵ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਕਾਮਿਲ ਵ ਰਹਬਰ-ਏ-ਮਨਜ਼ਿਲ ਵ ਇਮਾਮ-ਏ- ਰੱਬਾਨੀ ਵ ਮੁਅੱਲਿਮ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ ਵ ਪੈਯੰਬਰ-ਏ-ਹੱਕਾਨੀ ਵ ਨੀਜ਼ ਹਮ।

ਜ਼ਬਾਨ-ਏ-ਪੰਜਾਬੀ ਵ ਗੁਰਮੁਖੀ :- ਪੰਜਾਬੀ ਵ ਗੁਰੁਮੁਖੀ ਯਕੇ ਅਜ਼ ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ- ਮਅਰੂਫ਼-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਵ ਭਾਰਤ ਅਸਤ ਕਿ ਸ਼ੀਰੀਨੀਅਸ਼ ਜ਼ਰਬ-ਉਲ-ਮਿਸਲ ਅਸਤ।

ਸਿੰਘ ਬ ਮਅਨੀ-ਏ-ਸ਼ੇਰ ਅਸਤ ਵ ਅਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ, ਪਾਦਸ਼ਾਹ-ਏ-ਦਹੁਮ ਖ਼ਾਲਿਸਾ ਰਾ ਈਂ ਖ਼ਿਤਾਬ ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ ਵ ਦਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤਅਦਾਦ-ਏ-ਈਸ਼ਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਬਿਸਤ ਮਿਲਯੂਨ ਕੁਨੂੰ ਹਸਤ।

ਸਨ-ਏ-ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ :- ਅਕਨੂੰ ਸਨ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਹਮ ਰਾਇਜ ਅਸਤ ਕਿ ਆਂਰਾ 500 ਸਨ-ਏ- ਨ ਨਾਨਕ ਸ਼ਾਹੀ ਮੀਗੋਯੰਦ

ਜ਼ੌਕ-ਏ-ਅਕੀਦਤ :- ਜ਼ਹੇ ਨਸੀਬ ਈਂ ਹਕੀਰ ਕਿ ਗੋ ਸਾਨਸ਼ੀਂ ਵ ਗ਼ੁਲਾਮ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂ-ਏਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਅਸਤ ਅਜ਼ ਤਿਫ਼ਲੀ ਮਦਹਗੋ-ਏ-ਈਸ਼ਾਂ ਅਸਤ। ਹਯਾਤ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਸਿਰ ਰਾ ਬ ਯਾਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਪਾਕ ਵ ਤਹਮੀਦ-ਓ-ਤੌਸੀਫ਼-ਓ-ਨਅਤ-ਏ-ਪੈਯੰਬਰ ਵਕਫ਼-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਰਦਾ ਅਸਤ ਵ ਈਂ ਰਾ ਸਆਦਤ-ਏ-ਦਾਰੈਨ ਦਾਨਦ ਨੀਜ਼ ਜ਼ੌਕ-ਏ-ਅਕੀਦਤ-ਏ-ਮਾ ਕਿ ਅਜ਼ ਪੁਸ਼ਤਹਾ ਦਰ ਖ਼ੂਨ-ਓ-ਦਿਲਹਾਸਤ ਮੁਹੱਰਿਕ ਵ ਮੁੱਮਿਦ-ਏ-ਤਰਜੁਮਾ-ਏ-ਹਜ਼ਾ ਹਸਤ।

ਇਜ਼ਹਾਰ-ਏ-ਤਸ਼ੱਕੁਰ :- ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼ੁਕਰ-ਓ-ਸਿਪਾਸ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਰਾ ਕਿ ਬੰਦਾ-ਏ-ਨਾਚੀਜ਼ ਰਾ ਇਲਮ-ਓ-ਤਮੀਜ਼ ਬਖ਼ਸ਼ੀਦ ਵ ਦਰਹਾ-ਏ-ਮਆਨੀ ਬਿਕੁਸ਼ਾਦ ਵਰਨਾ ਮਨ ਹੇਚਮਦਾਨ ਰਾ ਜ਼ਿਨਹਾਰ ਲਿਯਾਕਤ-ਏ-ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ-ਤਰਜੁਮਾ-ਏ-ਕਲਾਮ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਨਬਾਸ਼ਦ ਵ ਬ ਕਦਰ-ਏ-ਜ਼ਰਫ਼ ਵ ਇਸਤਿਅਦਾਦ ਈਂ ਖ਼ਾਦਿਮ-ਉਲ-ਫ਼ੁਕਰਾ ਖ਼ਿਦਮਤ-ਓ-ਸਈ ਕਰਦਾ ਤਰਜੁਮਾ-ਏ-ਮਨਜ਼ੂਮ ਵ ਮਨਸੂਰ-ਏ-ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਕਰਦਾ ਅਸਤ ਨੀਜ਼ ਮਨ-ਏ-ਬੇ ਬਿਜ਼ਾਅਤ ਸਰਮਾਯਾ-ਏ-ਮਆਨੀ ਕਲੀਲ-ਓ-ਅੰਦਕ ਬਿਦਾਰਮ ਵ ਹਸਬ-ਏ-ਇਦਰਾਕ ਤਸ਼ਰੀਹ-ਏ-ਲਫ਼ਜ਼ੀ ਵ ਮਅਨਵੀ ਦਰ ਨਜ਼ਮ ਨਿਗਾਰੀਦਾ ਅਮ ਵ ਨਮੀਦਾਨਮ ਕਿ ਈਂ ਤਰਜੁਮਾ-ਏ-ਮਨਜ਼ੂਮ ਬ ਤਮਾਮ-ਓ-ਕਮਾਲ ਆਈਨਾਦਾਰ-ਏ-ਅਸਲ ਕਲਾਮ-ਏ-ਹੱਕਾਨੀਸਤ।

ਆਗਾਜ਼-ਓ-ਅੰਜਾਮ-ਏ-ਤਰਜੁਮਾ :- ਬਨਾਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਚੂੰ ਦਰ 1965 ਈਂ ਆਗ਼ਾਜ਼-ਏ-ਤਰਜੁਮਾ ਕਰਦਮ ਵ ਦੁਆ ਖ਼੍ਵਾਸਤਮ ਵ ਇਜਜ਼ਨਮੂਦਮ।

ਬਾ ਮਨ-ਏ-ਮਿਸਕੀਨ ਓ ਆਜਿਜ਼ ਐ ਖ਼ੁਦਾ
ਕਾਰ-ਏ-ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਰਾ ਸਪੁਰਦੀ ਅਜ਼ ਚਿਰਾ

ਰਹਰਵੇ ਰਾ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਮਕਸਿਦ ਨੁਮਾ
ਉਕਦਾ-ਓ-ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਬ ਫ਼ਜ਼ਲ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਕੁਸ਼ਾ

ਚੁਨਾਂਚਿ ਅਜ਼ ਇਨਾਯਤ-ਏ-ਦੁਆ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਕਾਰ-ਏ-ਮੌਸੂਫ਼ ਬ ਅੰਜਾਮ ਰਸੀਦਾ ਅਸਤ ਵ ਈਂ ਹਮ ਲੁਤਫ਼-ਓ-ਕਰਮਸ਼ ਕਿ ਚੁਨੀਂ ਗੁਹਰਹਾ-ਏ-ਅਲਫ਼ਾਜ਼ਬ ਸਿਲਕ-ਏ-ਨਜ਼ਮ ਸੁਫ਼ਤਾ ਅਮ ਵ ਉਮੀਦ ਦਾਰਮ ਕਿ ਈਂ ਹਦੀਯਾ-ਏ-ਸੁਖ਼ਨ ਬ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਸ਼ਰਫ਼-ਏ-ਕਬੂਲੀਯਤ ਵ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਰਹਮਤ ਬਿਯਾਬਦ ਵ ਸਰਅਫ਼ਰਾਜ਼ੱ ਗਰਦਦ। ਰਾਹ-ਏ- ਸਫ਼ਰ-ਏ-ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨੀ ਗਰਚਿ ਦੁਸ਼ਵਾਰ ਬੂਦ ਵਲੇ ਬ ਤੱਵਕੁਲ -ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਕਦਮ ਦਾਸ਼ਤਮ ਵ ਬ ਫ਼ਜ਼ਲਸ਼ ਦਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਕਮ-ਓ-ਬੇਸ਼ ਬਰ ਮਨਜ਼ਿਲਗਾਹ ਬਿਰਸੀਦਮ।

ਮਨ ਚਿ ਜ਼ੱਰਾ ਮੁਸ਼ਤੇ ਅਜ਼ ਖ਼ਾਕ-ਏ-ਗ਼ਰੀਬ
ਈਂ ਹਮਾ ਦੌਲਤ ਜ਼ਿ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਸ਼ੁਦ ਨਸੀਬ

ਹਦੀਯਾ-ਏ-ਭਾਰਤ :- ਈਂ ਬੰਦਾ-ਏ-ਆਜਿਜ਼ ਤਸਨੀਫ਼-ਏ-ਸ਼ਰੀਫ਼-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂ-ਏ-ਆਲਾ ਰਾ ਦਰੀਂ ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਪਾਰਸੀ ਤਰਜੁਮਾ ਕਰਦਾ ਅਸਤ। ਅਹਲ-ਏ-ਜ਼ਬਾਨ-ਏ-ਈਰਾਨ ਵ ਅਫ਼ਗ਼ਾਨਿਸਤਾਨ ਰਾ ਗੋਯਾ ਹਦੀਯਾ-ਏ-ਮੁਲਕ-ਏ-ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਮੀਫ਼ਰਸਤਦ ਵਲੇ ਬਰ ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਆਂ ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਸ਼ੁਮਾ ਨੀਸਤ ਵ ਤਸਲੀਮ ਬਿਕੁਨਦ ਕਿ ਈਂ ਤਰਜਮਾ ਪੁਰ ਅਜ਼ ਅਗ਼ਲਾਤ ਵ ਲਗ਼ਜ਼ਿਸ਼ਹਾ-ਏ- ਕਲਮੀ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਲੇਕਿਨ

ਚਿਕੁਨਦ ਬੇ ਨਵਾ ਹਮੀਂ ਦਾਰਦ

ਇਜ਼ਹਾਰ-ਏ-ਇਨਕਿਸਾਰ :- ਬਰਾਏ ਸਹਵ-ਓ-ਖ਼ਤਾ ਉੱਮੀਦ-ਏ-ਉਫ਼ਵ-ਓ-ਅਤਾ ਹਸਤ ਵ ਦਰੀਂ ਅਮਰ ਜ਼ਿਨਹਾਰ ਮੁਦਆਏ-ਅਰਜ਼-ਏ-ਫ਼ਨ ਨਬਾਸ਼ਦ।

ਕੰਦ-ਏ-ਪੰਜਾਬ :- ਬਲਕਿ ਈਂ ਗੁਲਦਸਤਾ-ਏ-ਅਕੀਦਤ ਅਸਤ ਕਿ ਸੂਰਤ-ਏ- ਤਰਜੁਮਾ-ਏ-ਹਜ਼ਾ ਪਦੀਦ ਆਮਦਾ ਅਸਤ ਵ ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਨਜ਼ਰ ਰਾ ਈਂ ਕੰਦ-ਓ-ਨਬਾਤ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਮੀਨੁਮਾਯਮ।

ਅਹਵਾਲ-ਏ-ਵਾਕਈ :- ਤਾ ਹਾਲ ਈਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਬਸੀਰਤ ਅਫ਼ਰੋਜ਼-ਏ-ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਰ ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ ਮੁਤਰਜਿਮ ਨੀਸਤ ਜ਼ਹੇ ਕਿਸਮਤ ਕਿ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ-ਏ-ਮਾ ਬ ਬੰਦਾ-ਏ-ਹਕੀਰ ਈਂ ਖ਼ਿਦਮਤ-ਏ-ਦੀਨ ਸਪੁਰਦਾ ਅੰਦ ਵ ਹਸਬ-ਉਲ-ਇਰਸ਼ਾਦ, ਅਜ਼ ਫ਼ੈਜ਼-ਏ-ਈਸ਼ਾਂ ਤਕਮੀਲ-ਓ-ਤਨਜ਼ੀਮ-ਏ-ਈਂ ਕਾਰ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ ਵਰਨਾ ਕਿਲਕ-ਏ-

ومعنوی در نظم نگاریدہ ام ونمی دانم کہ این ترجمۂ منظوم بہ تمام وکمال آئینہ دارِ اصل کلامِ حقانی ست۔

آغاز و انجامِ ترجمہ

بنامِ خُدائے پاک چُوں در ۱۹۶۵ء آغازِ ترجمہ کردم ودُعا خواستم وعجز نمودم

بامنِ مسکین و عاجز اے خُدا — کارِ مشکل را سپُردی از چرا
رہروے را منزلِ مقصد نُما — عقدۂ مشکل بفضلِ خُود کُشا

چنانچہ از عنایتِ دُعائے مرشدِ کامل کارِ موصوف بہ انجام رسیدہ است واین ہم لطف وکرمش کہ چنیں گہرہائے الفاظ بہ سِلکِ نظم سُفتہ ام وامیدوارم کہ این ہدیۂ سُخن بحضورش شرفِ قبولیت ونظرِ رحمت بیابدو سرافراز گردد۔ راہِ سفرِ این منزلِ عرفانی گرچہ دُشوار بود ولے بتوکلِ خُدا اقدم داشتم وبفضلش در پنج سال کم وبیش بر منزل گاہ برسیدم۔

من چہ ذرہ مُشتے از خاکِ غریب
این ہمہ دولت زِ مرشد شد نصیب

ہدیۂ بھارت

این بندۂ عاجز تصنیفِ شریفِ سنگورُوئے عالی را دریں زبان پارسی ترجمہ کردہ است۔ اہلِ زبانِ ایران وافغانستان را گویا ہدیۂ ملکِ ہندوستان می فرستد ولے برزباں آن قُدرتِ شُما نیست وتسلیم بکنند

اظہارِ انکسار

کہ این ترجمہ پُر از اغلاط ولغزش ہائے قلم باشد ولیکن

ع چہ کُند بے نوا ہمیں دارد

قندِ پنجاب

برائے سہو وخطا امید عفو وعطا ہست ودریں امر زِنہار مدعائے عرضِ فن نباشد بلکہ این گلدستۂ عقیدت است کہ بصورتِ ترجمہ ہذا پدید آمدہ است وارباب نظر را این قند ونباتِ پنجاب پیشکش می نمایم۔

اَحوالِ واقعی

تا حال این کلامِ بصیرت افروزِ جپ جی صاحب در زبانِ فارسی مُترجم نیست زہے قسمت کہ مُرشدِ کاملِ ما بہ بندۂ حقیر این خدمتِ دین سپُردہ اند وحسب الارشاد از فیضِ ایشان تکمیل وتنظیم این کارِ مُبارک شُدہ است ورنہ کلکِ شکستہ رقم مُضطر را ہرگز دسترس و مقدور بنود۔

من چہ ہستم؟ عاصی و اَحقر غریب وکمترین
تا نہ بودہ نظرِ فیضِ سنگورُو بر مَن چنیں

مُختصری فرہنگ اِصطلاعات و معانی

گرچہ خلاصۂ جُملہ کلام مُختصراً دریں دیباچہ مرقوم است تاہم تشریحاتِ مُختصرش جُدا گانہ بہ اوراقِ علحدہ مندرجست نیز برحواشی فرہنگِ اصطلاحات ومعانی مفصّل موجود است۔

تفصیلِ منازل

دریں نسخۂ مُبارک ارشاداتِ الہامی مشتمل برسی وہشت (۳۸) بند است کہ بنامِ زینہ منزل ومُقام (پوڑی) معرُوف ومَوسُوم است و ہر بند چند ابیات دارد نیز اوّل وآخرش دو بیت است کہ در پنجابی آنرا (سلوک) می گویند ودر آغازِ مُبارک اصل کلمۂ توحید ست کہ مظہرِ اُصولِ حقیقی وبُنیادی مذہبِ سِکھان وآنرا مُول منتر می گویند و پس اش لفظِ جپ بطورِ ذُو معنی مندرجست کہ مُرادش بہ ذکر وورد نیز است وپسش یک فرد (سلوک) در تحمیدِ حق تعالےٰ ہست باز نسخۂ

جپِ نامِ صحیفہ

اصل موسُوم بہ جپ جی صاحب است ودر انجامش ہم فرد است (سلوک) کہ شش مصرعہ ہا وسہ اشعار دارد ودریں نسخۂ مُتبرک سہ صد وہشتاد و ہفت (۳۸۷) جُملہ مصرعہ ہائے مُنوّر است۔

ਨਾਨਕ ਅਸਰਾਰ-ਓ-ਨਿਕਾਤ-ਏ-ਲਾਮਕਾਂ
ਮਰ ਨਮੀਗੁੰਜਦ ਬ ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ-ਬਿਯਾਂ

ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਪ੍ਰਸਤ ਵ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਅਜ਼ ਹੁਸੂਲ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਵ ਤਾਅਤ ਓ ਬੰਦਗੀਅਸ਼ ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅੰਦ ਵ ਆਬਿਦਾਨ-ਏ-ਰਿਯਾਜ਼ਤ ਕਸ਼ ਅਜ਼ ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਵਿਰਦ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਨਿਜਾਤ ਓ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਯਾਫ਼ਤਾ ਅੰਦ ਵ ਬ ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਸੁਰਖ਼ਰੂਵ ਰੌਸ਼ਨ ਜਬੀਂ ਗਸ਼ਤਾਅੰਦ ਨੀਜ਼ ਈਸ਼ਾਂ ਦੀਗਰਾਂ ਰਾ ਹਮ ਵਜਹ-ਏ-ਨਿਜਾਤ ਓ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਸ਼ੁਦਾ ਅੰਦ ਜ਼ੀਰਾ ਕਿ ਆਨਾਂ ਮਕਬੂਲ-ਓ-ਮਨਜ਼ੂਰ-ਏ-ਦਰਗਾਹ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ ਹਸਤੰਦ।

ਬੈਤ-ਏ-ਆਖ਼ਿਰ 5,6 :

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥
ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥

ਜ਼ਾਕਿਰਾਨਸ਼ ਕਾਂ ਇਬਾਦਤ ਕਰਦਾ ਅੰਦ
ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕ-ਓ-ਤਾਅਤ ਕਰਦਾਅੰਦ

ਮਿਹਨਤ-ਏ-ਸਖ਼ਤ ਓ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦੀਦਾ ਅੰਦ
ਅਜ਼ ਰਿਯਾਜ਼ਤ ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਹੱਕ ਬਿਰਸੀਦਾ ਅੰਦ

ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਰੱਬ-ਉਲ ਆਲਮੀਂ
ਆਂ ਹਮਾ ਰੌਸ਼ਨ ਰੁਖ਼-ਓ-ਰੌਸ਼ਨ ਜਬੀਂ

ਰੂਏ ਸ਼ਾਂ ਨਾਨਕ ਜ਼ਿ ਨੂਰਸ਼ ਤਾਫ਼ਤੰਦ
ਦੀਗਰਾਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਬ ਈਸ਼ਾਂ ਯਾਫ਼ਤੰਦ

ਬਯਾਨ-ਏ-ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏ-ਅਕਦਸ :- ਨਜ਼ਮ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਬਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਗੁਰੁਮੁਖੀ ਵ ਪੰਜਾਬੀਸਤ ਪੁਰ ਅਜ਼ ਸ਼ੀਰੀਨੀ-ਓ-ਲਤਾਫ਼ਤ ਓ ਪਾਕੀਜ਼ਦਗੀਸਤ ਵ ਅਰਬਾਬ-ਏ- ਇਲਮ-ਓ-ਜ਼ੌਕ ਰਾ ਲੁਤਫ਼-ਓ-ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਬੇ ਗ਼ਾਯਾਤ ਮੀਦਹਦ ਬਖ਼ੁਦਾ ਕਾਬਿਲ-ਏ- ਜ਼ਿਯਾਰਤ ਅਸਤ।

ਈਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨੀ ਦਰ ਆਗ਼ਾਜ਼-ਏ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੁਜ਼ੱਯਨ ਅਸਤ ਕਿ ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ-ਏ-ਸਿੱਖਾਂ ਅਸਤ ਵ ਯਕ ਹਜ਼ਾਰ-ਓ-ਚਾਰ ਸਦ-ਓ-ਸੀ ਸਫ਼ਹਾਤ-ਏ-ਮੁਤਬੱਰਕ ਵ ਮੁਨੱਵਰ ਮੀਦਾਰਦ ਵ ਜ਼ਿਯਾਰਤਸ਼ ਹਰ ਮੁਰੀਦ-ਏ-ਅਕੀਦਤਮੰਦ ਰਾ ਫ਼ਰਜ਼-ਓ-ਲਾਜ਼ਿਮ ਅਸਤ। ਅੰਦਰੂਨਸ਼ ਮਜਮੂਆ-ਏ-ਕਲਾਮ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਸੁਰੂਦਹਾ-ਏ-ਹੱਕਾਨੀ ਅਜ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵ ਦੀਗਰ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬਾਨ-ਏ-ਮੁਹਤਰਮ ਅਸਤ ਨੀਜ਼ ਅਜ਼ ਬਅਜ਼ ਦਰਵੇਸ਼ਾਨ-ਏ-ਕਾਮਿਲ-ਏ-ਹੁਨੂਦ ਵ ਔਲੀਯਾਏ-ਇਸਲਾਮ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਰਸੀਦਾ ਵ ਖ਼ਾਸਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਬੂਦੰਦ ਦਰ ਜ਼ੁਬਾਨਹਾ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ, ਹਿੰਦੀ ਵ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਪੰਜਾਬੀ, ਸਿੰਧੀ, ਮੁਲਤਾਨੀ ਵਗ਼ੈਰਾ ਬਰਾਏ ਰਸ਼ਾਦਤ ਵ ਹਿਦਾਯਤ-ਏ-ਆਲਮ ਮੁਆਰਿਫ਼-ਏ-ਮਨਜ਼ੂਮ ਮੁਨਦਰਜ ਅਸਤ। ਇਮਰੋਜ਼ ਹਮੀਂ ਰਹਬਰ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਵ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬ ਜੁਮਲਾ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਸਤ।

ਹਮਦ ਖ਼੍ਵਾਨੀ : ਕੀਰਤਨ :- ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਸੁਬਹ-ਓ-ਸ਼ਾਮ ਹਮਦ ਖ਼੍ਵਾਨੀ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਦਰ ਨਗ਼ਮਾਤ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਵ ਬਾ ਸਾਜ਼ਹਾ-ਏ-ਮੁਤਫ਼ਰਿੱਕ ਨਗ਼ਮਾ ਖ਼੍ਵਾਨਾਂ ਹਮੀ ਕੁਨੰਦ ਵ ਆਂ ਸੁਰੂਦ ਖ਼੍ਵਾਨੀ ਰਾ ਕੀਰਤਨ ਮੀਗੋਯੰਦ ਵ ਸਦਹਾ ਅਕਦੀਤ ਮੰਦਾਨ ਅਜ਼ ਅਦਬ-ਓ-ਮਹਵੀਯੱਤ ਆਂਰਾ ਸਮਾਅਤ ਬਿਕੁਨੰਦ:-

ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ ਆਯੰਦ ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਅਕੀਦਤ ਸੁਬਹ-ਓ-ਸ਼ਾਮ

ਮਅਬਦ-ਏ-ਸਿੱਖਾਨ :ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵ ਆਦਾਬ-ਏ-ਜ਼ਿਯਾਰਤ: ਇਬਾਦਤਗਾਹ-ਏ-ਸਿੱਖਾਂ ਰਾ ਗੁਰੂਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਮੀਗੋਯੰਦ ਕਿ ਦਰ ਆਂ ਮਅਬਦ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏ-ਪਾਕ ਵ ਰਹਬਰ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਬਰ ਤਖ਼ਤ-ਏ-ਗੁਰਯਾਈ ਵ ਮਸਨਦ-ਏ-ਰਸ਼ਾਦਤ ਜਲਵਾ ਅਫ਼ਰੋਜ਼ੰਦ ਵ ਪੇਸ਼-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਅਕੀਦਤ ਮੰਦਾਨ-ਏ-ਮੌਸੂਫ਼ ਬ ਸਜਦਾ-ਏ-ਤਅਜ਼ੀਮ ਤਸਲੀਮਾਤ ਬਜਾ ਆਵੁਰੰਦ।

ਦਅਵਤ-ਏ-ਆਮ :- ਦਰ-ਏ-ਮਅਬਦ-ਏ-ਮੌਸੂਫ਼ ਬਰ ਹਮਾ ਮਰਦੁਮਾਨ ਕੁਸ਼ਾਦਾ ਅਸਤ, ਸ਼ਖ਼ਸੇ ਕਿ ਖ਼੍ਵਾਹਿਸ਼-ਏ-ਸ਼ਿਰਕਤ ਵ ਆਰਜ਼ੂ-ਏ-ਜ਼ਿਯਾਰਤ ਦਾਰਦ ਬ ਆਜ਼ਾਦੀ-ਓ-ਸ਼ੌਕ ਅੰਦਰੂਨ ਬਿਯਾਯਦ ਵ ਸਆਦਤ ਬਿਯਾਬਦ ਕਿ ਦਅਵਤ-ਏ-ਆਮ ਅਸਤ ਵ ਆਂ ਬਰ ਕਸੇ ਮਹਦੂਦ ਨੀਸਤ ਵ ਲੇਕ ਬਗ਼ੈਰ ਇਮਾਮਾ ਯਾ ਕੁਲਾਹ ਵ ਰੂਮਾਲ, ਬਰਹਨਾ ਸਰ ਦਰ ਆਂ ਮਅਬਦ ਹੇਚ ਨਤਵਾਨਦ ਰਫ਼ਤ ਕਿ ਇਕਤਿਜ਼ਾਏ ਹੁਰਮਤ-ਓ-ਅਦਬ-ਓ- ਤਅਜ਼ੀਮ ਅਸਤ ਅਲਬੱਤਾ ਬਰਹਨਾ ਪਾ ਮਰਦੁਮਾਨ-ਏ-ਅਕੀਦਤ ਕੇਸ਼ ਬਿਰਵੰਦ ਵ ਵੁਰੂਦ ਕੁਨੰਦ ਕਿ ਤਰੀਕਾ-ਏ-ਤਅਜ਼ੀਮ ਦੁਰੁਸਤ ਵ ਸਹੀਹ ਹਮੀਂ ਬਾਸ਼ਦ।

ਮਜ਼ਹਬ-ਏ-ਖ਼ਾਲਿਸਾ :-

ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਆਂ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਅਸਤ
ਕਿ ਫ਼ਜ਼ਲਸ਼ ਬ ਹਰ ਦੋ ਜਹਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਅਸਤ (ਗੋਯਾ)

ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਆਲੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਦਸ਼ਾਹ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਬਾਨੀ ਵ ਅੱਵਲੀਨ ਪੇਸ਼ਵਾ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬ-ਏ-ਸਿੱਖਾਨ ਹਸਤੰਦ ਕਿ ਯਕੇ-ਅਜ਼ ਮਜ਼ਾਹਿਬ-ਏ-ਮਸ਼ਹੂਰ-ਏ-ਹਿੰਦੁਸਤਾਨਸਤ ਵ ਬ ਨਾਮ-ਏ-ਖ਼ਾਲਿਸਾ ਮਅਰੂਫ਼ ਅਸਤ।

ادب ومحویت آنرا اسماعت کنند۔

ع ورحضور آیندار بابِ عقیدتِ صبح وشام

معبدِ سِکھّان گُورُودوارہ صاحب و آدابِ زِیارَت و دَعوتِ عام

عبادت گاہِ سِکھّان را گُورُودوارہ صاحب می گویند کہ درآں معبدِ مقدس صحیفۂ پاک ورہبر روحانی سری گُورُو گرنتھ صاحب برتخت گُوریائی ومسندِ رشادت جلوہ افروزند وپیشِ شاں عقیدتمندانِ مَوصُوف بسجدۂ تعظیم تسلیمات بجا آورند

درمعبدِ مَوصُوف بر ہمہ مردمان کُشادہ است، شخصے کہ خواہشِ شرکت وآرزوئے زیارت دارد وارد بہ آزادی وشوق اندروں بیاید وسعادت بیابد کہ دعوتِ عام است وآں بر کسے محدُود نیست ولیک بغیرِ عمّامہ یا کُلاہ ورُومال بَرہنہ سر درآں معبد ہیچ نتواند رفت کہ اقتضائے حُرمت واَدَب وتعظیم است۔ البتہ بَرہنہ پا مردمانِ عقیدت کیش بروند وورُود کُنند کہ طریقۂ تعظیم درست و صحیح ہمیں باشد۔

گُرُونانک آں مُرشِدِ کامِل اَست
کہ فَضلَش بہر دو جہاں شامِل است (گویا)

مَذہبِ خالِصہ

حَضرتِ عالی بابا گُورُونانک دیو جی پادشاہِ صادِق بانی واَوّلین پیشوائے مَذہبِ سِکھّان ہستند کہ یکے از مذاہبِ مشہورِ ہندوستانست وبنامِ خالِصہ معروف است۔

تَشرِیحِ مَعنیِ سِکھ و تَفسِیرِ گُورُو

بمثلِ ہنُود قومیت سِکھ کہ مقتدائے ایشانست وتوحید پرست ومعنیِ سِکھ مریدِ باصفا وطالِبِ ارادتمند وتلمیذِ عقیدتمند وشاگردِ رشید بر ستگُورُو وخادمِ مُرشِدِ کامِل خویش است۔ شرح وتفسیرِ گُورُوست، استادِ روحانی ومحرمِ اسرارِ معنوی ومُرشِدِ کامِل ورہبرِ منزِل واِمامِ رَبّانی ومعلّمِ عرفانی وپیمبرِ حقّانی ونیز ہم۔

زُبانِ پنجابی وگُورمُکھی

پنجابی وگُورُومکھی یکے از زبانِ معروفِ پنجاب وبھارت است کہ شیرینی اش ضرب المثل است۔

سِنگھ

سنگھ بمعنیِ شیر است واز سری گُورُو گوبند سنگھ جی کلغی دھر پادشاہ دھم خالصہ را ایں خطاب بخشیدہ شُدہ است ودر ہندوستان تعداد ایشاں تقریباًدہ میلون می باشد۔

سنۂ نانک شاھی

اکنوں سنِ شاں ہم رائج است کہ آنرا ۵۰۰ سنۂ نانک شاہی می گویند۔

ذَوقِ عَقِیدَت

زہے نصیب ایں حقیر کہ گوشہ نشیں وغلامِ ستگُورُوئے خویش است از طفلی مدحِ گوئے ایشاں است۔ حیاتِ مختصر را بیاد وذکرِ پاک وتحمید و توصیف ونعت پیمبر وقفِ ستگُورُو صاحب کردہ است وایں را سعادت دارین داند نیز ذوقِ عقیدت ما کہ از پشت ہا درخون و دِلہاست محرّک ومُمد ترجمۂ ہذا ہست۔

اِظہارِ تشکُّر

صد ہزار شکر وسپاسِ خُدائے پاک را کہ بندۂ ناچیز را علم وتمیز بخشید ودر ہائے معانی بکُشاد ورنہ منِ ہیچمدان رازِنہار لیاقتِ تفسیر وترجمۂ کلامِ روحانی نباشد وبقدرِ ظرف واستعداد ایں خادم الفقرا خدمت وسعی کردہ ترجمۂ منظوم ومنثورِ جپ جی صاحب کردہ است نیز منِ بے بضاعت سرمایۂ معانی قلیل واندک بدارم وحسبِ ادراک تشریح لفظی

ਸਾਨਿਅ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਵ ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਜ਼ਮੀਨ-ਓ-ਆਸਮਾਂ ਈਂ ਕੁੱਰਾ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਓ-ਜ਼ਮੀਂ ਰਾ ਯਕ ਜਾ-ਏ-ਅਅਮਾਲ ਵ ਦਾਰ-ਉਲ-ਅਮਲ ਦਰ ਸਾਖ਼ਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਦਾ ਅਸਤ।

ਪਾਉੜੀ 34:1,2,3

ਰਾਤੀ ਰੁਤੀ ਥਿਤੀ ਵਾਰ॥	ਆਫ਼ਰੀਦ ਔਕਾਤ-ਓ-ਮੀਆਦ-ਏ-ਅਰਸਾ ਰਾ
ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਪਾਤਾਲ॥	ਨੀਜ਼ ਵੁਸਅਤ-ਏ-ਸਤਹ-ਓ-ਜਾ-ਓ- ਫ਼ਾਸਿਲਾ
ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਥਾਪਿ ਰਖੀ ਧਰਮਸਾਲ॥	ਰੋਜ਼-ਓ-ਸ਼ਬ ਤਾਰੀਖ਼-ਓ-ਮੌਸਮ ਫ਼ਸਲਹਾ
	ਬਾਦ-ਓ-ਆਬ-ਓ-ਆਤਿਸ਼-ਓ-ਤਹਤ-ਉਸ-ਸਰਾ
	ਦਰਮਿਯਾਂ ਦਰ ਸਾਖ਼ਤਾ ਰੱਬ-ਏ-ਇੱਜ਼-ਓ-ਜੱਲ
	ਈਂ ਜ਼ਮੀਨ-ਓ-ਅਰਜ਼ ਯਕ ਜਾ-ਏ-ਅਮਲ

ਐ ਨਾਨਕ ਦਰ ਆਂ ਪਾਕ ਵ ਬਰ ਹੱਕ ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਉਲਾ ਬਾਜ਼ ਰਸੀਦਾ ਸਾਬਿਤ ਖ਼੍ਵਾਹਦ ਸ਼ੁਦ ਕਿ ਦਰ ਕੁਦਾਮੀ ਖ਼ਾਮੀ-ਓ-ਪੁਖ਼ਤਗੀ ਅਸਤ।

ਪਾਉੜੀ 34:11

ਨਾਨਕ ਗਇਆ ਜਾਪੈ ਜਾਇ॥	ਨਾਨਕ ਅਜ਼ ਰਫ਼ਤਨ ਬ ਆਂ ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਪਾਕ
	ਖ਼ਾਮ-ਓ-ਪੁਖ਼ਤਾ ਨੇਕ-ਓ-ਬਦ ਗਰਦਦ ਜੁਦਾ

ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਬਾਬ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਫ਼ਰਮਾਯੰਦ ਕਿ ਦਰ ਆਂ ਮੁਕਾਮ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਮੁਨੱਵਰ-ਓ-ਮੁਤਜੱਲਾ ਅਸਤ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਕੈਫ਼-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਵ ਸੁਰੂਰ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਵ ਸੁਲਤਾਨ -ਉਲ-ਅਜ਼ਕਾਰ ਬਾਸ਼ਦ।

ਪਾਉੜੀ 36:1,2

ਗਿਆਨ ਖੰਡ ਮਹਿ ਗਿਆਨੁ ਪਰਚੰਡੁ॥	ਗਿਯਾਨ ਖੰਡ ਆਂ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਂ ਸਿਫ਼ਤ
ਤਿਥੈ ਨਾਦ ਬਿਨੋਦ ਕੋਡ ਅਨੰਦੁ॥	ਕਾਂਜਾ ਮੁਤਜੱਲੀ ਮੁਨੱਵਰ ਮਅਰਫ਼ਤ
	ਆਂਜਾ ਅਜ਼ ਨਗ਼ਮਾਤ-ਓ-ਸੌਤ-ਏ-ਸਰਮਦੀ
	ਵਜ਼ ਨਿਸ਼ਾਤ-ਓ-ਫ਼ਰਹਤ-ਓ-ਹੱਜ਼-ਓ-ਖ਼ੁਸ਼ੀ
	ਹਸਤ ਬੇ ਹਦ ਇਨਬਿਸਾਤ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ
	ਕੈਫ਼ - ਏ - ਰੂਹਾਨੀ ਸੁਰੂਰ - ਓ - ਖ਼ੁੱਰਮੀ

ਦਰ ਸਚਖੰਡ ਕਿ ਆਲਮ-ਏ-ਲਾਹੂਤ ਵ ਲਾਮਕਾਂ ਵ ਮਕਾਮ-ਏ-ਫ਼ਨਾ-ਫ਼ਿੱਲਾਹ ਵ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਰੁਬੂਬੀਯਤ ਵ ਬਾਬ-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਵ ਆਲਮ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਵ ਅਰਸ਼-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਅਸਤ ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਅਹਦ ਵ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਬਹਤ ਹੁਵੱਸਮਦ ਖ਼ੁਦ ਜਲਵਾ ਫ਼ਰਮਾ ਵ ਮੁਹੀਤ ਅਸਤ ਵ ਮਖ਼ਲੂਕ ਵ ਮਸਨੂਅ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਰਾ ਪਰਵਰਦ ਵ ਨਿਗਾਹ ਦਾਰਦ ਵ ਅਜ਼ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਓ-ਰਹਮਤ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਿਹਾਲ-ਓ-ਬਾ ਮੁਰਾਦ ਬਿਕੁਨਦ।

ਪਾਉੜੀ 37:11,12

ਸਚ ਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥	ਸਚ ਖੰਡਸਤ ਅਜ਼ ਫ਼ਨਾ ਫ਼ਿੱਲਾਹ ਮਕਾਮ
ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ॥	ਆਲਮ-ਏ-ਲਾਹੂਤ ਨੀਜ਼ਸ਼ ਹਸਤ ਨਾਮ
	ਬਾਬ-ਏ-ਤੌਹੀਦ-ਓ-ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਅਹਦੀਯਤ
	ਅਰਸ਼-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਲਾਮਕਾਨ-ਏ-ਸਮਦੀਯਤ
	ਵਾਹਿਦ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਅਹਦ
	ਜਲਵਾ ਫ਼ਰਮਾ-ਓ-ਮੁਹੀਤ ਆਂ ਜਾ ਬਵਦ
	ਖ਼ਿਲਕਤ ਓ ਮਸਨੂਅ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਜ਼ੁਲ-ਜਲਾਲ
	ਬੀਨਦ-ਓ-ਬਿਕੁਨਦ ਜ਼ਿ ਨਿਗਹ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਨਿਹਾਲ

ਐ ਨਾਨਕ ਅਜ਼ ਆਂ ਬਾਬ-ਏ-ਵਹਦਤ ਵ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਰੁਬੂਬੀਯਤ ਮਜ਼ੀਦ ਇਜ਼ਹਾਰ-ਏ-ਹਾਲ ਵ ਬਯਾਨ-ਓ-ਤਸ਼ਰੀਹ ਵ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਨ ਬ ਮਿਸਲ-ਏ-ਫ਼ੌਲਾਦ ਓ ਆਹਨ ਸਖ਼ਤ-ਓ-ਦੁਸ਼ਵਾਰ-ਓ-ਮੁਹਾਲ-ਓ-ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਬਾਸ਼ਦ ਕਿ ਆਂ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਖ਼ਫ਼ੀ ਦਰ ਤਹਰੀਰ-ਓ-ਤਫ਼ਸੀਰ ਨਮੀਗੁੰਜਦ।

ਪਾਉੜੀ 37:18

ਨਾਨਕ ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ॥	ਅਜ਼ ਮਕਾਮ-ਏ-ਹੱਕ ਮਜ਼ੀਦ ਇਜ਼ਹਾਰ-ਏ-ਹਾਲ
	ਸੂਰਤ-ਏ-ਫ਼ੌਲਾਦ ਸਖ਼ਤ ਅਸਤ-ਓ-ਮੁਹਾਲ

درسچ کھنڈ کہ عالمِ لاہوت ولامکاں ومقامِ فنافی اللہ ومنزلِ ربوبیّت وبابِ تَوحید و عالم ذاتِ الٰہی وعرشِ اعظم است آں ربِّ اَحد و ذاتِ بحت ہوالصّمَد خودجلوہ فرماومحیط است ومخلوق ومصنوع خویش راپروردونگہداردو ازنظرِ کرم ورحمت وبخشش نہال وبامرادبکُند۔

م ۳۷: ۱۲،۱۱ ॥ سچ کھنڈُ وَسے نِرنکارُ ॥
॥ کِر کِر ویکھے ندرِنہال ॥

سچ کھنڈ ست از فنا فی اللہ مقام   عَالَمِ لاہوت نیزش ہست نام
بابِ تَوحِید و مُقامِ احدِیّت   عرشِ اعظم لامکانِ صَمدِیَّت
واحِدِ مُطلق خُداوندِ اَحَد   جلوہ فرما و محیط آنجا بُوَد
خلقت ومصنُوعِ خُود راذُوالجَلال   بِیند و بکُند زِنگہِ خود نہال

اے نانک ازاں بابِ وحدت ومنزلِ ربوبیّت مزید اظہارِ حال و بیان و تشریح و ذِکر کردن بمثلِ فولادوآہن سخت ودُشوار ومُحال ونامُمکن باشد کہ
م ۳۷: آں اسرارِ خفی درتحریر وتفسیر نمی گنجد۔

۱۸ ॥ نانک کَتھنا کرڑا سارُ ॥

اَز مُقامِ حق مزید اظہارِ حال   صُورتِ فولادسَخُت است ومُحال
نانک اسرار و نکاتِ لامکاں   مر نمی گُنجد بہ تفسیر و بیاں

بندگانِ حق پرست وطالبانِ صادِق اَزحصولِ معرفت وطاعت وبندگیش برگزیدہ شُدہ اند و عابدانِ ریاضت کش از ذِکر و وِردِ اسمِ الٰہی نجات و بخشش یافتہ اند بدربارِ پاکش سُرخرُو و روشن جبیں گشتہ اند نیز ایشاں دیگراں راہم وجہِ نجات وبخشش شُدہ اند زیرا کہ آناں مقبُول ومنظُورِ درگاہِ خداوندی ہستند۔

بَیتِ آخر ۶،۵ ॥ جِنّی نامُ دِھیائِیا گئے مسقتِ گھالِ ॥
॥ نانک تے مُکھ اُجلے کیتی چھُٹی نالِ ॥

ذاکرانش کاں عبادت کردہ اند   ذکرِ اِسمِ پاک وطاعت کردہ اند
محنتِ سخت و مشقّت دیدہ اند   از ریاضت نزدِحق برسیدہ اند
در حضورِ پاکِ ربّ العالمین   آں ہمہ روشن رُخ وروشن جبیں
روئے شاں نانک زِنورش تافتند   دیگراں بخشش بہ ایشاں یافتند

بیانِ صحیفۂ اَقدس

نظمِ حقیقی کہ بزبانِ گورمُکھی وپنجابی ست پُر از شیرینی ولطافت وپاکیزگی ست وارباب علم وذوق رالطف وسُرورِ بے غایات می دہد۔ بخُدا قابلِ زِیارت است۔

اِیں کلامِ عِرفانی درآغازِ سِری گورُوگرنتھ صاحب مزیّن است کہ صحیفۂ مُقدّسِ سِکھّان است ویک ہزاروچارصدوسی صفحاتِ مُتبرّک ومنوّر می دارد وزِیارتش ہر مُریدِ عقیدتمند رافرض ولازم است۔ اندرونش مجموعۂ کلام عرفانی وسرود ہائے حقانی از سری گورُو نانک دیو جی و دیگر گورُوصاحبانِ محترم است۔ نیز از بعض درویشانِ کامِلِ ہنود واَولیائے اسلام کہ خدا رسیدہ و خاصانِ حق بودند۔ درزبان ہائے مختلف فارسی و ہندی وسنسکرت وپنجابی و سندھی وملتانی وغیرہ برائے رشادت وہدایتِ عالَم معارفِ مَنظُوم مُندرج است۔ اِمروزہمیں رہبرِ روحانی ومرشدِ کامِل بہ جملہ سکھ صاحبان است۔

حَمد خوانی کِیرتَن

درحضورش صُبح وشام حَمد خوانیِ خدادرنغماتِ مختلف وباساز ہائے متفرّق نغمہ خواناں ہمی کنند وآں سرودخوانی را کیرتَن می گویند وصدہا عقیدتمندان از

ਦਰ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਪਾਕ ਰਾਜ਼ੀ ਬੂਦਨ ਅਸਤ

ਨਫ਼ਸ-ਓ-ਦਿਲ-ਏ-ਖ਼ੇਸ਼ ਰਾ ਮਹਕੂਮ-ਓ-ਮੁਤੀਅ-ਓ-ਮੁਸੱਖ਼ਰ-ਓ-ਮਫ਼ਤੂਹ ਕਰਦਨ ਇਨਸਾਨ ਰਾ ਗੋਯਾ ਫ਼ਤਹ-ਏ-ਆਲਮ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦਨ ਅਸਤ।

ਪਾਉੜੀ 28:3

ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ॥

ਫ਼ਤਹ ਬਰ ਨਫ਼ਸ-ਓ-ਦਿਲ ਆਵੁਰਦਨ ਬਦਸਤ
ਫ਼ਤਹ-ਏ-ਆਲਮ ਗੋਯਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦਨ ਅਸਤ

ਰੱਬ-ਏ-ਜਹਾਂ ਮੁਹੀਤ-ਏ-ਕੁੱਲ ਅਸਤ ਵ ਤਖ਼ਤ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਦਰ ਹਰ ਆਲਮ ਮੌਜੂਦਸਤ ਵ ਜ਼ਖ਼ੀਰਾ ਹਾ-ਏ-ਨਿਆਮਤਸ਼ ਹਮ ਬ ਹਰ ਆਲਮ ਬਾਸ਼ਦ ਦਰ ਆਂ ਜ਼ਖ਼ਾਇਰ-ਓ-ਖ਼ਜ਼ਾਇਨ ਹਰਚਿ ਪੁਰੀਦਾ ਅਸਤ ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਬਰ ਤਰ ਬਯਕ ਬਾਰ ਪੁਰੀਦਾ ਅਸਤ ਕਿ ਕਾਮਿਲ-ਓ-ਤਮਾਮ-ਓ-ਕਾਫ਼ੀ-ਓ-ਵਾਫ਼ੀ ਬਿੱਦਵਾਮ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਜ਼ਿਨਹਾਰ ਆਂ ਗੰਜਹਾ-ਏ-ਨਿਅਮ ਖ਼ਤਮ-ਓ-ਖ਼ਾਲੀ ਨਗਰਦਦ, ਪਸ ਬੰਦਗੀ-ਓ-ਇਬਾਦਤ-ਏ-ਆਂ ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਏ-ਪਾਕ ਲਾਜ਼ਿਮ ਅਸਤ ਕਿ ਮਾ ਰਾ ਨਿਆਮਤ ਬਿਬਖ਼ਸ਼ਦ।

ਪਾਉੜੀ 31:1,2

ਆਸਣੁ ਲੋਇ ਲੋਇ ਭੰਡਾਰੁ॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਪਾਇਆ ਸੁ ਏਕਾ ਵਾਰ॥

ਦਰ ਹਰ ਆਲਮ ਤਖ਼ਤ-ਏ-ਆਂ ਮਅਬੂਦ ਅਸਤ
ਦਰ ਹਰ ਆਲਮ ਗੰਜ-ਏ-ਹੱਕ ਮੌਜੂਦ ਅਸਤ
ਦਰ ਜ਼ਖ਼ਾਇਰ ਆਂ ਚਿ ਪੁਰਦਾਦਾਰ ਕਰਦ
ਕਾਫ਼ੀ-ਓ-ਵਾਫ਼ੀ ਹਮਾ ਯਕ ਬਾਰ ਕਰਦ

ਆਂ ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਏ-ਆਲਮ ਵ ਰੱਬ-ਏ-ਬਰਤਰ ਰਾ ਅਜ਼ ਮਾ ਕੋਰਨਿਸ਼ਾਤ ਵ ਸਜਦਾਤ ਵ ਸਲਵਾਤ ਵ ਸਲਾਮ ਵ ਤਸਲੀਮਾਤ ਮੁੱਕਰਰ ਅਰਜ਼ ਅਸਤ।

ਪਾਉੜੀ 31:5

ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ॥

ਪੇਸ਼-ਏ-ਆਂ-ਰੱਬ-ਏ-ਅਹਦ ਸਜਦਾਤ-ਏ-ਮਾ
ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਕੋਰਨਿਸ਼-ਓ-ਸਲਵਾਤ-ਏ-ਮਾ

ਚੂੰ ਅਜ਼ ਮੁਕਬਿਲਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਖ਼ਫ਼ੀ ਵ ਰੁਮੂਜ਼-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਵ ਸੁਖ਼ਨ-ਏ-ਵਸਲ-ਏ-ਹੱਕ ਸ਼ੁਨੀਦੰਦ ਅਹਲ-ਏ-ਦਅਵਾ ਵ ਆਲਿਮਾਨ-ਏ-ਬੇ ਅਮਲ ਵ ਅਹਲ-ਏ-ਸੂਰਤ ਵ ਅਹਲ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਾਰ ਵ ਨਾ ਆਸ਼ਨਾ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਵ ਅਹਲ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਾਰ ਵ ਨਾ ਆਸ਼ਨਾ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਵ ਅਹਲ-ਏ-ਕੀਲ-ਓ-ਕਾਲ ਰਾ ਰਸ਼ਕ ਆਮਦ ਵ ਖ਼ਾਹਿਸ਼-ਏ-ਹਮਸਰੀ-ਏ-ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ ਪੈਦਾ ਸ਼ੁਦ ਕਿ ਈਸ਼ਾਂ ਨੀਜ਼ ਵਾਸਿਲ-ਏ-ਹੱਕ ਤਵਾਨੰਦ ਸ਼ੁਦ ਵ ਲੇਕਿਨ ਈਂ ਮੁਮਕਿਨ ਨੀਸਤ ਕਿ ਬਗ਼ੈਰ ਤਾਅਤ-ਓ-ਬੰਦਗੀ ਵ ਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਮਈਯਤ-ਏ-ਹੱਕ ਕਸੇ ਰਾ ਨਸੀਬ ਨਮੀ ਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ।

ਪਾਉੜੀ 32:4

ਸੁਣਿ ਗਲਾ ਆਕਾਸ ਕੀ ਕੀਟਾ ਆਈ ਰੀਸ॥

ਸੁਖ਼ਨ-ਏ-ਅਰਸ਼ੀ ਓ ਨਿਕਾਤ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ
ਚੂੰ ਸ਼ੁਨੀਦ ਅਜ਼ ਮੁਕਬਿਲਾਂ ਦਰ ਈਂ ਸਿਫ਼ਤ

ਅਹਲ-ਏ-ਦਅਵਾ ਰਾ ਕਿ ਮਿਸਲ-ਏ-ਕਿਰਮਹਾ
ਬਰ ਚੁਨੀਂ ਕਸ ਨੀਜ਼ ਹਮ ਰਸ਼ਕ ਆਮਦਾ

ਮਿਸਲ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਯਾਬੇਮ ਮਾ ਹਮ ਮਨਜ਼ਿਲਸ਼
ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਬਿਸ਼ਵੇਮ ਅਜ਼ ਹੱਕ ਵਾਸਿਲਸ਼

ਲੇਕ ਅਹਲ-ਏ-ਕਾਲ ਰਾ ਅਜ਼ ਗੁਫ਼ਤਗੂ
ਕੈ ਬਵਦ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਏ-ਜ਼ਾਤ ਅੱਲਾਹ ਹੂ

ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਰਹਮਤਸ਼ ਵ ਨੁਜ਼ੂਲ-ਏ-ਫ਼ਜ਼ਲਸ਼ ਅਜ਼ ਹਿੰਮਤ-ਓ-ਜ਼ੋਰ-ਏ-ਮਹਜ਼ ਮੁਮਕਿਨ ਨਬਵਦ ਕਿ ਕੁਬੂਲੀਯਤ-ਏ-ਹੱਕ ਬਰ ਮਿਹਰ-ਓ-ਕਰਮਸ਼ ਮੁਨਹਸਿਰ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਬਰ ਤਦਬੀਰ-ਓ-ਤਰਕੀਬ ਕਿ ਅਜ਼ਾਂ ਤਰਕ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ ਬਿਸ਼ਵਦ ਵ ਮਾ ਨਿਜਾਤ ਆਰੇਮ ਮਾ ਰਾ ਨੀਜ਼ ਜ਼ੋਰ-ਓ-ਦਖ਼ਲ-ਓ-ਮਕਦੂਰ ਮੁਅੱਸਿਰ ਨੀਸਤ।

ਪਾਉੜੀ 33:6

ਜੋਰੁ ਨ ਜੁਗਤੀ ਛੁਟੈ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਨੀਸਤ ਬਰ ਤਦਬੀਰ, ਜ਼ੋਰ-ਏ-ਮਾ ਕਜ਼ਾਂ
ਮਾ ਨਿਜਾਤ ਆਰੇਮ ਅਜ਼ ਤਰਕ-ਏ-ਜਹਾਂ

ਹਜ਼ਰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ-ਏ-ਆਲਾ ਦਰ ਬਯਾਨ-ਏ-ਦਿਲਕਸ਼-ਏ-ਦਾਰ-ਉਲ-ਅਮਲ ਵ ਆਲਮ-ਏ-ਵਜੂਦ ਫ਼ਰਮਾਯੰਦ ਕਿ ਦਰ ਔਕਾਤ-ਏ-ਲੈਲ-ਓ-ਸ਼ਬ ਵ ਮੌਸਮ-ਓ-ਫ਼ਸਲ ਵ ਹੰਗਾਮ-ਓ-ਤਾਰੀਖ਼ ਵ ਰੋਜ਼-ਓ-ਨਹਾਰ ਵ ਦਰਮਿਯਾਨ-ਏ-ਅਰਸਾ-ਓ-ਜਾ-ਓ-ਵੁਸਅਤ- ਓ-ਫ਼ਾਸਿਲਾ-ਏ-ਬਾਦ-ਓ-ਆਬ-ਓ-ਆਤਿਸ਼ ਵ ਆਲਮ-ਏ-ਤਹਤਾਨੀ ਵ ਤਹਤ-ਉਸ-ਸਰਾ ਆਂ

پیشِ آں ربِّ اَحد سجداتِ ما　　دَرحُضورَش کُورنِش و صَلَواتِ ما

چُوں اَز مُقبلانِ حَق اسرَارِ الٰہی ورمُوزِ مَعرفت وسُخنِ وصلِ حَق شنیدند اہلِ دعویٰ وعالمانِ بےعَمل واہلِ صُورَت واہلِ گُفتار و نا آشنائے حقیقت و اہلِ قیل وقال را رشک آمد وخواہشِ ہمسریٔ عارِفانِ برگزیدہ پیدا شُد کہ ایشاں نیز واصِلِ حق توانند شُد ولیکن ایں مُمکن نیست کہ بغیرِ طاعت وبندگی وذِکرش مُعیّتِ حَق کسے رانصیب نمی توَاند شُد۔

م ۳۲:۴ ‖سُنِ گلا آکاس کی کِیٹیا آئی رِیس‖

سُخنِ عرشی و نِکاتِ مَعرفت　　چُوں شُنید از مُقبلاں دراِیں صِفت
اہلِ دَعویٰ را کہ مِثلِ کِرم ہا　　بر چُنیں کس نیز ہم رشک آمدہ
مِثلِ شاں یا بیم ما ہَم مَنزِلش　　ہم چُنیں بشویم از حَق وَاصِلش
لیک اہلِ قال را اَز گُفتگو　　کے بُود عِرفانِ ذَاتِ اللہ ھُو

نَظرِ رحمتش ونزُولِ فضلش از ہمّت وزورِ محض مُمکن نبُود کہ قبولیّتِ حَق بر مہر و کرمش منحصر باشد و بر تدبیر و ترکیب کہ ازاں ترکِ دُنیا بشوَد و ما نجاتِ آریم ما را نیز زور و دخل و مقدور موثّر نیست۔

م ۶:۳۳ ‖جُو رنہ جگتی چُھٹے سَنسار‖

نیست بَر تَدبیر زورِ ما گراں　　ما نجات آریم اَز ترکِ جہاں

حَضرتِ ستگورو روئے عالی در بیانِ دِلکشِ دارُالعَمل وعالَمِ وجُود فرمایند کہ دَر اَوقاتِ لیل وشَب وموسَم وفصل وہنگام وتاریخ ورُوز ونہار و درمیانِ عرصہ وجا ووُسعت وفاصِلۂ بادوآب وآتش وعالَمِ تحتانی وتحتُ الثریٰ آں صانعِ حقیقی وخالقِ زمین وآسماں ایں کرّۂ اَرض وزمیں را یک جائے اَعمال و

م ۳۴: دارُالعَمل درساختہ قائم کردَہ است۔

۱،۲،۳ ‖راتی رُتی تھتی وَار‖
‖پَون پانی اگنی پاتال‖
‖تِس وِچ دھرتی تھاپِ رکھی دھرم سال‖

آفرِید اَوقات و میعاد عرصہ را　　نیز وُسعت سَطح و جا و فاصِلہ
روز وشَب تارِیخ ومَوسم فصل ہا　　بادوآب وآتش وتحتُ الثریٰ
درمیاں دَرساخت ربِّ عزّ وجَل　　ایں زمین واَرض یک جائے عَمل

اے نانک درآں پاک وبَرحَق دربارِ عُلا باز رسیدہ ثابت خواہد شُد کہ در کُدامی خامی وپختگی است۔

م ۳۴:۱۱ ‖نانک گیا جاپے جائِے‖

نانک اَز رفتن بآں دربارِ پاک　　عِلم خواہد شُد زِحالِ مُشتِ خاک
آزمائش باشَد از اعمَالِ ما　　خام وپُختہ نیک و بَد گردَد جُدا

در بیانِ بابِ معرفت فرمایند کہ درآں مُقام عرفان ومعرفت مُنوّر ومُتجلّی

م ۳۶: است وآنجا بیشُمار کیفِ روحانی وسرورِ سرمدی وسلطان الاذکار باشد۔

۱،۲ ‖ گیان کھنڈ مہِ گیانُ پرچنڈ ‖
‖ تتھے نادِ بنود کوڈ انندُ ‖

گیان کھنڈ آں منزلِ عرفاں صِفت　　کانجا مُتجلّی مُنوّر معرفت
آنجا از نغمات وصَوتِ سرمدی　　وز نِشاط وفرحت وحظّ وخُوشی
ہست بے حد انبساطِ باطنی　　کیفِ رُوحانی سرُور و خرّمی

ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕਿਆ ਮਨਿ ਮੰਤੁ॥ ਹੇਚ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਮੀ ਆਯਦ ਬਦਸਤ
ਦਰ ਮਸ਼ੀਯਤ, ਦਰ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਹੱਕ ਚਿ ਹਸਤ

ਹਰ ਕਿ ਰਾ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਬਰਤਰ ਸਆਦਤ-ਏ-ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਲਾਹ ਵ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ ਬਿਬਖ਼ਸ਼ਦ, ਐ ਨਾਨਕ ਆਂ ਨੇਕ ਬਖ਼ਤ ਬੰਦਾ-ਏ-ਹੱਕ ਕਿ ਹਮਦ ਗੋ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ- ਪਾਕ ਅਸਤ ਦਰ ਅਸਲ ਪਾਦਸ਼ਾਹ-ਏ-ਸ਼ਹਾਨ ਅਸਤ ਵ ਮੁਮਤਾਜ਼-ਓ-ਬਰਗਜ਼ੀਦਾ-ਓ-ਮਕਬੂਲ-ਏ-ਦਰਗਾਹਸ਼ ਬਾਸ਼ਦ।

ਪਾਉੜੀ 25:16,17

ਜਿਸ ਨੋ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ॥ ਹਰ ਕਿਰਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਖ਼ੁਦਾ ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਲਾਹ
ਨਾਨਕ ਪਾਤਸਾਹੀ ਪਾਤਸਾਹੁ॥ ਪਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਰਾਸਤ ਨਾਨਕ ਪਾਦਸ਼ਾਹ

ਆਂ ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਏ-ਪਾਕ ਅਜ਼ ਹਰ ਕਦਰ-ਓ-ਕੀਮਤ ਵ ਅੰਦਾਜ਼ਾ-ਓ-ਹਿਸਾਬ ਵ ਹੱਦ ਬੈਰੂੰ-ਓ-ਬਾਲਾ ਤਰੀਨ ਅਸਤ ਵ ਦਰ ਕਿਯਾਸ-ਏ-ਹੇਚ ਤਫ਼ਸੀਰ ਵ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਮੀਗੁੰਜਦ ਵ ਬਿਯਾਨਸ਼ ਨਮੀਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ।

ਪਾਉੜੀ 26:9

ਅਮੁਲੋ ਅਮੁਲੁ ਆਖਿਆ ਨ ਜਾਇ॥ ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ ਏ ਪਾਕ ਗੱਬ-ਉਲ-ਆਲਮੀਂ
ਹਸਤ ਅਜ਼ ਹਰ ਕਦਰ-ਓ-ਕੀਮਤ ਬਰਤਰੀਂ

ਹੇਚ ਨਤਵਾਂ ਸ਼ੁਦ ਬਯਾਨ-ਓ-ਸ਼ਰਹ-ਏ-ਪਾਕ
ਆਜਿਜ਼-ਓ-ਕਾਸਿਰ ਚਿ ਗੋਯਦ ਮੁਸ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ਾਕ

ਈਂ ਕਦਰ ਮਖ਼ਲੂਕ ਅਗਰ ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਬਰਤਰ ਦੀਗਰ ਹਮ ਆਫ਼ਰੀਨਦ ਵ ਆਂ ਜੁਮਲਾ ਮਖ਼ਲੂਕ ਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਕੁਨਦ ਵਲੇ ਕਸੇ ਅਜ਼ ਈਸ਼ਾਂ ਬਯਾਨ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਪਾਕ ਤਮਾਮ ਨਤਵਾਂ ਗੁਫ਼ਤ ਵ ਚੁਨਾਂਕਿ ਮੀ ਬਾਯਦ ਹੱਕ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਨ-ਏ-ਹਮਦ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼ਸ਼ ਅਦਾ ਨਮੀ ਸ਼ਵਦ।

ਪਾਉੜੀ 26:21,22

ਏਤੇ ਕੀਤੇ ਹੋਰਿ ਕਰੇਹਿ॥ ਈਂ ਕਦਰ ਮਖ਼ਲੂਕ ਗਰ ਦੀਗਰ ਕੁਨਦ
ਤਾ ਆਖਿ ਨ ਸਕਹਿ ਕੇਈ ਕੇਇ॥ ਜੁਮਲਾ ਆਲਮ ਹਮਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਅਰ ਕੁਨਦ
ਹੇਚ ਨਤਵਾਂ ਗੁਫ਼ਤ ਸਿਫ਼ਤ-ਏ-ਹੱਕ ਤਮਾਮ

ਹਸਤ ਆਜਿਜ਼ ਨੁਤਕ-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਕਲਾਮ

ਆਂਚਿ ਬਾਯਦ ਕੈ ਬਵਦ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ
ਹੱਕ-ਏ-ਗੁਫ਼ਤਨ ਅਜ਼ ਕਸੇ ਨਸ਼ਵਦ ਅਦਾ

ਦਰ ਅਸਲ ਹਮਾਂ ਬੰਦਗਾਨਸ਼ ਹਮਦ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਬਿਸਰਾਯੰਦ ਕਿ ਦਰ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਬਰਤਰ ਮਕਬੂਲ-ਓ-ਪਸੰਦੀਦਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅੰਦ, ਦਰ ਯਾਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਹਮਦ-ਏ-ਹੱਕ ਅਜ਼ ਜ਼ੌਕ-ਓ-ਸ਼ੌਕ-ਓ-ਬੇਖ਼ੁਦੀ ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ ਹਸਤੰਦ ਵ ਦਰ ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਮੁਦਾਮ ਮਸਤ-ਓ-ਸਰਸ਼ਾਰ ਬਿਮਾਨੰਦ।

ਪਾਉੜੀ 27:15

ਸੇਈ ਤੁਧ ਨੋ ਗਾਵਹਿ ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵਨਿ ਰਤੇ ਤੇਰੇ ਭਗਤ ਰਸਾਲੇ॥

ਆਂ ਹਮਾ ਦਰ ਅਸਲ ਹਮਦ-ਏ-ਤੋ ਕੁਨੰਦ
ਦਰ ਰਜ਼ਾਯਤ ਮੁਕਬਿਲ-ਓ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਅੰਦ
ਬੰਦਗਾਨਤ ਮਹਵ-ਏ-ਇਸ਼ਕਤ, ਗ਼ਰਕ-ਏ-ਯਾਦ
ਬੇਖ਼ੁਦ-ਓ-ਪੁਰ ਜ਼ੌਕ-ਓ-ਸ਼ੌਕ-ਓ-ਮਸਤ-ਓ-ਸ਼ਾਦ

ਬਾ ਹਲਾਵਤ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਤੋ ਕੁਨੰਦ
ਲੱਜ਼ਤ-ਏ-ਹਮਦ-ਓ-ਇਬਾਦਤ ਰਾ ਚਸ਼ੰਦ

ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਪਾਦਸ਼ਾਹ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਵ ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ-ਏ-ਦੋ ਆਲਮ ਵ ਮਲਿਕ-ਉਲ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਮਬੀਨ ਅਸਤ ਵ ਐ ਨਾਨਕ ਕਾਰ-ਏ-ਮਾ ਫ਼ਕਤ ਦਰ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਹਮਵਾਰਾ ਰਾਜ਼ੀ ਬੁਦਨ ਵ ਰਜ਼ਾਇਸ਼ ਜੁਸਤਨ ਅਸਤ।

ਪਾਉੜੀ 27:22

ਸੋ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਸਾਹਾ ਪਾਤਿਸਾਹਿਬੁ ਨਾਨਕ ਰਹਣੁ ਰਜਾਈ॥

ਮਲਿਕ-ਉਲ-ਹੱਕ-ਉਨ-ਮੁਬੀਂ, ਰੱਬ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਪਾਤਸ਼ਹਸਤ-ਓ-ਸ਼ਹਨਸ਼ਾਹ-ਏ-ਸ਼ਹਾਂ
ਕਾਰ-ਏ-ਮਾ ਨਾਨਕ ਰਜ਼ਾਇਸ਼ ਜੁਸਤਨ ਅਸਤ

|| اَمُلو اَمُلُ آ کھیا نا جائے ||

آں خُدائے پاک ربّ العالمیں　　ہست از ہر قدر و قیمت بَرترِیں
ہیچ نتواں شُد بیان و شرحِ پاک　　عاجز و قاصِر چہ گوید مُشتِ خاک

ایں قَدر مخلوق اگر خالِقِ بَرتر دِیگر ہم آفرِیند و آں جُملہ مخلُوق ذِکرش کُند
ولے کسے اَز ایشاں بیاں و ذِکرِ پاک تمام نتوَاں گُفت و چُنانکہ می بایَد حقِّ
م ۲۶: گُفتنِ حمد و تعرِیفش اَدا نمی شوَد۔
۲۲،۲۱ || ایتے کیتے ہورِ کریہہ ||
|| تا آکھِ نہ سکہِ کیی کیئے ||

اِیں قَدر مخلُوق گر دِیگر کُند　　جُملَہ عالَم حَمد و ذِکرَش ار کُند
ہیچ نتواں گُفت صِفَتِ حق تمام　　ہست عاجز نُطق و اِدراک و کلام
آنچہ باید کے بوَد حَمد و ثنا　　حقِ گُفتن اَز کسے نشوَد اَدا

دراصل ہمان بندگانش حمدِ پاک بسر ایند کہ دَر رضائے بَرتر مقبُول و
پسندیدہ شُدہ اند و در یاد و ذِکر و حمدِ حَق اَز ذَوق و شَوق و بیخُودی مشغُول
ہستند و دَر عِشقِ حقیقی مدام مست و سرشار بمانند
م || سیئیَ تُدھُ نُو گاوِہ جُو تُدھ بھاوِن رتے تیرے بھگت رَسالے ||
۱۵:۲۷ آں ہَمہ دَراصل حمدِ تو کُنند　　دَر رضایت مقبِل و منظُور اند
بندگانت محوِ عِشقَت غرقِ یاد　　بیخُود و پُر ذوق و شَوق و مست و شاد
با حلاوت ذِکرِ پاکِ تو کُنند　　لذّتِ حمد و عِبادت راچشند

آں خُدائے پاک پادشاہِ حقیقی و شہنشاہِ دو عالَم و مَلِکُ الحَقُ المُبین است و
اے نانک کارِ ما فقَط در رضائے پاکش ہموَارہ راضی بُودن و رضائش
جُستن است۔
م || سو پاتِساہُ ساہا پاتِ صاحِبُ نانک رہنُ رَجائی ||
۲۲:۲۷ مَلِکَ الحَق المُبیں، رَبِّ جہاں　　پادشاہست و شَہنشاہِ شَہاں
کارِ ما نانک رضائش جُستن است　　در رضائے پاک راضی بودَن است

نَفس و دِلِ خویش را محکُوم و مُطیع و مسخّر و مَفتُوح کردَن اِنسان را گویا فتحِ عالَم
حاصِل کَردن است۔
م ۳:۲۸ || مَنِ جیتے جگُ جیتُ ||
فتح بر نفس و دِل آوَردن بدَست　　فتحِ عالَم گویا حاصِل کردَن است

ربّ جہاں مُحیطِ کُل است و تختِ پاکش در ہر عالَم موجُود است و ذخیرہ
ہائے نعمتش ہم بہر عالَم باشَد در آں ذخائر و خزائن ہر چہ پُر یدہ است آں
خُدائے بَرتر بیک بار پُر یدہ است کہ کامِل و تمام و کافی و وافی بالدّوام
باشد و زنہارِ آں گنج ہائے نِعَم ختم و خالی نگردَد، پَس بندگی و عبادتِ آں
پروردگارِ پاک لازِم است کہ ما را نعمت بخشَد۔
|| آسنُ لوئے لوئے بھنڈار ||
م ۳۱: || جو کچھُ پائِیا سوا یکا وار ||
۲،۱ دَر ہر عالَم تختِ آں مَعبُود است　　در ہر عالَم گنجِ حق موجُود است
دَر ذخائر آنچہ پُر دادار کرَد　　کافی و وافی ہَمہ یک بار کرد

آں پروردگارِ عالَم و ربِّ بَرتر را اَز ما کورنشات و سجدات و صلوٰۃ و سلام و
تسلیمات مکرّر عرض است
|| آدیسُ تِسے آدیسُ ||

ਓ-ਤਾਅਤ ਵ ਇਨਕਿਸਾਰੀ ਬਿਕੁਸ਼ਦ ਵ ਇਸਤਿਦਲਾਲ ਦਰੀਂ ਰਾਹ ਬੇ ਸੂਦ-ਓ-ਬੇ ਹਕੀਕਤ ਅਸਤ।

ਪਾਉੜੀ 21:18

॥ ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੋ ਆਪੌ ਜਾਣੈ ਅਗੈ ਗਇਆ ਨ ਸੋਹੈ ॥

ਗਰ ਕਸੇ ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਬਿਫ਼ਹਮਦ ਬਿਲ-ਉਮੂਮ
ਅਹਲ-ਏ-ਹਿਕਮਤ ਅਹਲ-ਏ-ਰਾਜ਼ ਅਹਲ-ਏ-ਉਲੂਮ
ਗਰ ਚਿ ਬਾਸ਼ਦ ਆਰਿਫ਼-ਓ-ਅਹਲ-ਏ-ਖ਼ਿਰਦ
ਚੂੰ ਬਿਗਰਦਦ ਮੁਦਈ ਖ਼ੁਦਬੀਂ ਬਵਦ

ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਦਰਗਹ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਜਹਾਂ
ਊਨਖ਼ਾਹਦ ਯਾਫ਼ਤ ਜ਼ੇਬ-ਓ-ਇੱਜ਼-ਓ-ਸ਼ਾਂ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਉਲਮਾ-ਓ-ਮੁਹੱਕਿਕ-ਓ-ਮੁਦੱਕਿਕ-ਓ-ਅਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਵ ਮਾਹਿਰਾਨ-ਏ-ਉਲੂਮ-ਏ-ਹਿਕਮਤ-ਓ-ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਮਅਨੀ ਵ ਹਜਦਹ ਪੁਰਾਨ ਹਾ ਵ ਦੀਗਰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਇਲਹਾਮੀ ਕੁਤਬ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼, ਕੁਰਆਨ-ਓ-ਇੰਜੀਲ, ਜ਼ਬੂਰ ਓ ਤੌਰੈਤ ਹਮ ਬਿਗੋਯਦ ਕਿ ਅਸਲਨ ਯਕ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਹਕੀਕੀ-ਓ-ਨੂਰ-ਏ-ਹਕੀਕਤ-ਓ-ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਇਨਫ਼ਿਰਾਦੀਯਤ ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਵਾਹਿਦ ਮਬਦਅ-ਓ-ਅਸਲ ਅਸਤ ਵ ਹਮੀਂ ਯਕ ਸੁਖ਼ਨ-ਏ-ਹਕੀਕਤ-ਓ-ਅਸਲੀਯਤ ਰਾ ਜੁਮਲਗਾਂ ਬਿਸਰਾਯੰਦ-ਓ-ਬਿਸੰਜੰਦੰਦ।

ਪਾਉੜੀ 22:3

ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ ਅਸੁਲੂ ਇਕੁ ਧਾਤੁ॥

ਆਲਿਮ-ਓ-ਆਰਿਫ਼, ਮੁਹੱਕਿਕ ਜ਼ੀ-ਕਿਯਾਸ
ਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਹਲ-ਏ-ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਹੱਕ ਸ਼ਿਨਾਸ

ਨੁਕਤਾ ਰਸ ਦਾਨਾ ਹਕੀਮ-ਏ-ਮਅਨਵੀ
ਮਾਹਿਰ-ਏ-ਇਲਮ-ਏ-ਖ਼ਫ਼ੀ, ਇਲਮ-ਏ-ਜਲੀ

ਆਂ ਪੁਰਾਨ-ਏ-ਹਜਦਹ ਕੁਤਬ-ਏ-ਹਿੰਦਵੀ
ਨੀਜ਼ ਦੀਗਰ ਕੁਤਬ-ਏ-ਦੀਨ-ਓ-ਮਜ਼ਹਬੀ

ਮੁਸਹਫ਼-ਓ-ਇੰਜੀਲ-ਓ-ਤੌਰੈਤ-ਓ-ਜ਼ਬੂਰ
ਸ਼ੁਹਰਾ-ਏ-ਇਲਹਾਮ ਦਾਰਦ ਨਜ਼ਦ-ਓ-ਦੂਰ
ਅਜ਼ ਹਕੀਕਤ ਯਕ ਸੁਖ਼ਨ ਸੰਜੰਦ ਈਂ
ਆਂ ਹਮਾ ਗੋਯੰਦ ਯਕ ਸੁਖ਼ਨ-ਏ-ਮੁਬੀਂ

ਹਸਤ ਅਸਲਨ ਕਾਰ ਫ਼ਰਮਾ ਜ਼ਾਤ ਯਕ
ਮਬਦਅ-ਓ-ਅਸਲ ਅਸਤ ਊਬੇ ਸ਼ੁਬਹ-ਓ-ਸ਼ਕ

ਆਂ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਬਹਤ ਅਜ਼ ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਖ਼ਿਯਾਲ-ਓ-ਤਸੱਵੁਰ-ਓ-ਅਕਲ-ਓ-ਦਾਨਿਸ਼ ਕਿ ਮਹਦੂਦ ਅਸਤ-ਬਾਲਾਤਰ-ਓ-ਬਈਦ ਅਜ਼ ਰਸਾਈ-ਏ-ਖ਼ਿਰਦ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਹਮਦ ਗੋਯਾਨ ਫ਼ਕਤ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾਇਸ਼ ਬਿਸਤੁਦਾਅੰਦ ਵ ਅਜ਼ ਹਕੀਕਤ-ਓ-ਹਿਕਮਤ-ਓ-ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਲਾਮਹਦੂਦ ਸਿੱਰ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਆਗਾਹੀ ਓ ਇਲਮ-ਓ-ਖ਼ਬਰ ਨਯਾਫ਼ਤਾ ਅੰਦ ਕਿ ਊਬੇ ਚੂੰ-ਓ-ਬੇ ਚਿਰਾ ਅਸਤ ਓ ਬਸ।

ਪਾਉੜੀ 23:1

ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ ਏਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ॥

ਹਮਦ ਗੋਯਾਨ-ਏ-ਨਿਕੂ-ਓ-ਹੱਕ ਪਸੰਦ
ਹਮਦ-ਓ-ਤਅਰੀਫ਼ਸ਼ ਫ਼ਕਤ ਬਿਸਰੂਦਾ ਅੰਦ

ਲੇਕ ਅਜ਼ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਹੱਕ ਅਹਲ-ਏ-ਸ਼ਿਨਾਖ਼ਤ
ਆਗਾਹੀ-ਓ-ਇਲਮ ਨਤਵਾਨੰਦ ਯਾਫ਼ਤ
ਅਕਲ-ਓ-ਫ਼ਹਮ-ਓ-ਹੋਸ਼-ਓ-ਇਦਰਾਕ-ਓ-ਨਜ਼ਰ
ਪੇਸ਼-ਏ-ਲਾਮਹਦੂਦ ਕੁਦਰਤ, ਬੇ ਖ਼ਬਰ

ਦਰ ਹਕੀਕਤ-ਈਂ ਜ਼ੁਬਾਂ ਗੋਯਦ ਚਿਸਾਂ
ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਚੁਨੀਂ ਅਸਤ-ਓ-ਚੁਨਾਂ

ਹਰਗਿਜ਼ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਮੀ ਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ ਕਿ ਦਰ ਮਸ਼ੀਯਤ ਚੀਸਤ ਵ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਲਾ ਚਿ ਹਸਤ ਕਿ ਰਜ਼ਾ-ਏ-ਖ਼ੇਸ਼ ਰਾ ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਫ਼ਕਤ ਖ਼ੁਦ ਬਿਦਾਨਦ ਵ ਦਰ ਰਜ਼ਾਇਸ਼ ਹੇਚ ਰਾ ਜ਼ਿਨਹਾਰ ਦਖ਼ਲ ਨੀਸਤ।

ਪਾਉੜੀ 24:4

حق فقط از حمد و طاعت و انکساری بکشد و استدلال دریں راہ راہ بے سود و
بے حقیقت است۔

م ۲۱:۱۸ || نانک جے کو آپو جانے اگے گیا نہ سوہے ||

گر کسے خود را بفہمد بالعموم — اہلِ حکمت اہلِ راز، اہلِ علوم
گرچہ باشد عارف و اہلِ خرد — چوں بگردد مدعی خود بیں بود
در حضورِ درگہِ ربِّ جہاں — او نخواہد یافت زیب و عزّ و شاں

ہزاراں علماء و محقق و مدقق و عارفانِ الٰہی و ماہرینِ علومِ حکمت و اربابِ معنی و ہژدہ پوران ہا و دیگر مذہبی الہامی کتب، مختلف، قرآن و انجیل، زبور و توریت ہم بگوید کہ اصلاً یک ذاتِ حقیقی و نورِ حقیقت و صاحبِ انفرادیت آں ربِّ واحد مبدء و اصل است و ہمیں یک سخنِ حقیقت و اصلیّت را جملگاں بسرایند و بسنجیدند۔

م ۲۲:۳ || سہس اٹھارہ کہن کتیبا اصلو اک دھاتُ ||

عالم و عارفِ محقق ذی قیاس — آں ہزاراں اہلِ کشف و حق شناس
نکتہ رس دانا حکیمِ معنوی — ماہرِ علمِ خفی، علمِ جلی
آں پرانِ ہژدہ کتبِ ہندوی — نیز دیگر کتبِ دین و مذہبی
مصحف و انجیل و توریت و زبور — شہرۂ الہام دارد نزد و دور
از حقیقت یک سخن سنجد ایں — آں ہمہ گویند یک سخنِ مبیں
ہست اصلاً کارفرما ذات یک — مبدء و اصل است او بے شبہ و شک

آں ذاتِ بحت از ادراک و خیال و تصوّر و عقل و دانش کہ محدود است بالاتر و بعید از رسائیِ خرد باشد و حمد گویان فقط حمد و ثنائش بستودہ اند و از حقیقت و حکمت و قدرتِ لامحدود و سرِّ ذاتِ پاکش آگاہی و علم و خبر نیافتہ اند کہ او بے چوں و بے چرا ہست و بس۔

م ۲۳:۱ || صالاحی صالاحِ ایتی سُرت نہ پائیا ||

حمد گویانِ نکو و حق پسند — حمد و تعریفش فقط بسرودہ اند
لیک از اسرارِ حق اہلِ شناخت — آگہی و علم نتوانند یافت
عقل و فہم و ہوش و ادراک و نظر — پیشِ لامحدود قدرت، بے خبر
در حقیقتِ ایں زباں گوید چساں؟ — قادرِ مطلق چنیں است و چناں

ہرگز اندازہ نمی تواند شد کہ در مشیت چیست و رضائے مولا چہ ہست کہ رضائے خویش را حق تعالیٰ فقط خود بداند و در رضائش ہیچ را زنہار دخل نیست۔

م ۲۴:۴ || انت نہ جاپے کیا منِ منتُ ||

ہیچ اندازہ نے آید بدست — در مشیتِ در رضائے حق چہ ہست

ہر کہ را خدا اے برتر سعادتِ صفت و صلاح و حمد و ثنا بخشد اے نانک آں نیک بخت بندۂ حق کہ حمد گوئے ربِّ پاک است در اصل پادشاہِ شہان است و ممتاز و برگزیدہ و مقبولِ درگاہش باشد۔

م ۲۵: || جس نو بخشے صِفتِ صالاح ||
۱۷-۱۶ || نانک پاتِساہی پاتِساہُ ||

ہر کہ را بخشد خدا صفت و صلاح — پادشاہاں راست نانک پادشاہ

آں پروردگارِ پاک از ہر قدر و قیمت و اندازہ و حساب و حد بیروں و بالا
م ۲۶:۹ ترین است و در قیاس ہیچ تفسیرِ اندازہ نمے گنجد و بیانش نمے تواند شد۔

ਯਾਬਦ ਅਜ਼ ਹੱਕ ਰਸਤਗਾਰੀ-ਓ-ਨਿਜਾਤ
ਦਰ ਹਿਯਾਤ-ਏ-ਖ਼ੇਸ਼-ਓ-ਹਮ ਬਅਦ-ਏ-ਹਿਯਾਤ

ਹਰ ਚਿ ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰ-ਓ-ਪਸੰਦੀਦਾ ਬਾਸ਼ਦ ਪਸ ਹਮਾਂ ਕਾਰ-ਓ-ਅਮਲ-ਏ-ਮਾ ਦੁਰੁਸਤ ਵ ਖ਼ੂਬ ਵ ਬਿਹਤਰ ਬਵਦ।

ਪਾਉੜੀ 16:23

ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥

ਆਂਚਿ ਬਿਪਸੰਦਦ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਇੱਜ਼-ਓ-ਜੱਲ
ਬਿਹਤਰ-ਓ-ਖ਼ੂਬ ਅਸਤ ਆਂ ਕਾਰ-ਓ- ਅਮਲ

ਮਰਦਾਨ-ਏ-ਸਾਲਿਹ-ਓ-ਨੇਕੂਕਾਰ ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰਅੰਦ ਕਿ ਦਰ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਖ਼ਫ਼ੀ-ਓ-ਯਾਦ- ਓ-ਬੰਦਗੀ-ਓ- ਰਿਯਾਜ਼ਤ-ਓ-ਹਮਦ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਮਸ਼ਗੂਲ ਅੰਦ ਵ ਬੇਹਦ-ਓ-ਬੇਹਿਸਾਬ ਅਜ਼ਕਾਰ-ਓ-ਜਜ਼ਬਾਹਾ-ਓ-ਇਅਤਕਾਦ -ਓ-ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਮੁਹੱਬਤ ਦਾਰੰਦ, ਦਰ ਯਾਦ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਮੁਸਤਗ਼ਰਕ ਹਸਤੰਦ।

ਪਾਉੜੀ 7:1

ਅਸੰਖ ਜਪ ਅਸੰਖ ਭਾਉ॥

ਬੇ ਹਦ ਅਜ਼ਕਾਰ-ਓ-ਅਕਾਇਦ-ਏ-ਬੇ ਹਿਸਾਬ
ਕਾਂ ਨਮੀ ਗੁੰਜਦ ਬ ਤਹਰੀਰ-ਓ-ਕਿਤਾਬ
ਬੇ ਕਿਰਾਂ ਅਫ਼ਰਾਦ ਮਹਵ-ਏ-ਤਾਅਤ ਅੰਦ
ਬੇ ਨਿਹਾਯਤ ਗ਼ਰਕ-ਏ-ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਉਲਫ਼ਤ ਅੰਦ
ਮਸਤ-ਏ-ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਬੇ ਇਨਤਿਹਾ
ਵਕਫ਼-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਬੰਦਗੀ ਬੇ ਇਨਤਿਹਾ

ਹਮ ਚੁਨੀਂ ਬਦ ਕਿਰਦਾਰਾਨ ਵ ਮਰਦੁਮਾਨ-ਏ-ਤਾਲਿਹ ਨੀਜ਼ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰੰਦ ਕਿ ਮੁਦਾਮ ਕਾਰਹਾ-ਏ-ਬਦ ਮੀਕੁਨੰਦ ਵ ਗੁਮਰਾਹ-ਓ-ਗ਼ਾਫ਼ਿਲ-ਓ-ਮੁਬਤਲਾ-ਏ-ਤਫ਼ਰਿਕਾ ਵ ਮਹਰੂਮ ਅਜ਼ ਜਮੀਅਤ-ਏ-ਖ਼ਾਤਿਰ ਅੰਦ।

ਪਾਉੜੀ 18:1

ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਘੋਰ॥

ਬੇ ਸ਼ੁਮਾਰ ਅਬਲਾ-ਓ-ਨਾਦਾਂ ਅਹਮਕ ਅੰਦ
ਕੋਰ ਬਾਤਿਨ ਜਾਹਿਲਾਨ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਅੰਦ

ਆਂਕਿ ਦਰ ਕਅਰ-ਏ-ਜ਼ਲਾਲਤ ਗੁਮਰਹੰਦ
ਹਮ ਬ ਤਾਰੀਕੀ-ਏ-ਜਹਲ ਉਫ਼ਤਾਦਾ ਅੰਦ

ਲਾਰੈਬ ਬਗ਼ੈਰ ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕਸ਼, ਹੇਚ ਮਕਾਮ-ਓ-ਮਕਾਨ ਨਾਬਾਸ਼ਦ।

ਪਾਉੜੀ 19:18

ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਾਹੀ ਕੋ ਥਾਉ॥

ਨੀਸਤਮ ਜੁਜ਼ਇਸਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਹਾਸਿਲ ਕਲਾਮ
ਹੇਚ ਜਾ, ਮਨਜ਼ਿਲ, ਮਕਾਂ, ਖ਼ਾਨਾ ਮਕਾਮ

ਕਸਾਫ਼ਤ-ਏ-ਗੁਨਾਹ-ਓ-ਕੁਦੂਰਤ-ਏ-ਇਸਿਯਾਂ ਰਾ ਬ ਆਬ-ਏ-ਤੌਬਾ-ਓ-ਅਸ਼ਕ-ਏ-ਨਿਦਾਮਤ -ਓ-ਬਰੰਗ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਪਾਕਸ਼-ਓ-ਤਾਅਤ-ਓ-ਬੰਦਗੀ ਸ਼ੁਸਤਨ ਬਾਯਦ।

ਪਾਉੜੀ 20:5,6

ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ॥
ਓਹੁ ਧੋਪੈ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ॥

ਅਜ਼ ਖ਼ਤਾ ਇਸਿਯਾਂ ਗੁਨਾਹ-ਓ-ਕਾਰ-ਏ-ਬਦ
ਗਰ ਚਿ ਆਲੂਦਾ ਸ਼ਵਦ ਅਕਲ-ਓ-ਖ਼ਿਰਦ

ਆਂ ਬਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਸ਼ੁਸਤਾ ਸ਼ਵਦ
ਤਾ ਜ਼ਿ ਦਿਲ ਆਲਾਇਸ਼-ਏ-ਇਸਿਯਾਂ ਰਵਦ

ਐ ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਏ-ਪਾਕ ਹਮਾ ਜੌਹਰ-ਓ-ਔਸਾਫ਼-ਓ-ਫ਼ਜ਼ਾਇਲ ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਾ-ਏ-ਸ਼ੁਮਾ ਹਾਸਿਲ ਆਯਦ ਵ ਮਨ ਨਾਚੀਜ਼ ਹਸਤਮ ਵ ਹੇਚ ਖ਼ੂਬੀ-ਓ-ਖ਼ੁਸੂਸੀਯਤ-ਓ-ਲਿਯਾਕਤ ਨਦਾਰਮ।

ਪਾਉੜੀ 21:5

ਸਭ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥

ਈਂ ਹਮਾ ਔਸਾਫ਼ ਅਜ਼ਇਕਰਾਮ-ਏ-ਤੁਸਤ
ਮਨ ਚਿ ਹਸਤਮ ਹੇਚ-ਓ-ਨਾਚੀਜ਼ਮ ਨਖ਼ੁਸਤ

ਐ ਨਾਨਕ ਗਰ ਕਸੇ ਖ਼ੇਸ਼ਤਨ ਰਾ ਦਾਨਾ-ਓ-ਹਕੀਮ-ਓ-ਆਰਿਫ਼-ਓ-ਆਸ਼ਨਾ-ਓ-ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਰਾਜ਼-ਓ- ਦਾਨਿਸ਼ਮੰਦ ਬਿਫ਼ਹਮਦ ਵ ਮੁਦਈ ਬਿਬਾਸ਼ਦ ਆਂ ਕਸ ਬ ਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ ਰਫ਼ਤਾ ਹੇਚ ਕਦਰ-ਓ-ਹੁਰਮਤ -ਓ-ਕੁਬੂਲੀਯਤ ਨਖ਼ਾਹਦ ਯਾਫ਼ਤ ਕਿ ਪੇਸ਼-ਏ-ਦਰਗਾਹਸ਼ ਹਮਾ ਹਿਕਮਤ-ਓ-ਦਾਨਾਈ ਆਜਿਜ਼ ਅਸਤ ਵ ਬਾਬ-ਏ-ਰਹਮਤ-ਏ-ਹੱਕ ਫ਼ਕਤ ਅਜ਼ ਹਮਦ-

مُشاہدہ بیاید تا طالبِ مَولا خاص ومقبُولِ درگاہِ خُداوندی گردَد، ازمَنزِلِ
ہشتم تا پانزدہم ہمیں تشریح است وچُنیں صاحبِ ایمان ویقین کہ دردِل و
جاں اِسمِ پاکِ ربِّ بَرتر مکیں دارَدوحقُّ الیّقیں یافتہ است اِزقَیدِ تعلقات
آزادگردَدورستگاری ونجات اَزحَق بیابد۔

م ۱:۱۵ || مَنّے پاوہِ موکھُدُ آرُ ||

صاحِبِ ایمان وتسلیم و یقیں　آنکہ دارَد اِسمِ حَق در دِل مکیں
یابَد از حق رستگاری و نجات　درحیاتِ خویش وہم بعدِ حَیات

ہرچہ دَرحضورِ خداوندی منظورو پسندیدہ باشد پس ہماں کاروعملِ ما درست و
خوب وبہتر بوَد۔

م ۲۳:۱۶ || جو تُدھُ بھاوَے سائی بھلی کار ||

آنچہ پَسَندَد خُدائے عِزّ وجَلّ　بہتر وخوب است آں کاروعمَل

مردانِ صالح ونیکوکار بیشمار اند کہ دَرذکرِ خفی ویاد وبندگی وریاضت وحمدِ الٰہی
مشغول اند وبےحساب اذکار و جذبہ ہا واعتقاد وعشق ومحبت دارند ودَریادِ
پاکش مستغرق ہستند۔

م ۱:۱۷ || اَسَنکھ جَپ اسنکھ بھاوُ ||

بےحد اذکار وعقائدِ بےحِساب　کاں نمی گُنجد بہ تحریر و کتاب
بیکراں افراد محوِ طاعت اند　بےنہایت غرقِ عشق والفت اند
مستِ عشقِ سرمدی بے انتہا　وقفِ ذِکر و بندگی بے انتہا

ہم چنیں بدکرداران ومردمانِ طالح نیز بیشمار اند کہ مدام کارہائے بدمی کنند و
م ۱:۱۸ گمراہ وغافل ومبتلائے تفرقہ ومحروم ازجمیعتِ خاطر اند۔

|| اَسَنکھ مُورکھ اَندھ گھور ||

بیشمار اَبلہ و ناداں احمق اند　کور باطنِ جاہلانِ مطلق اند
آنکہ در قعرِ ضلالت گمرہند　ہم بہ تاریکیِ جہل اُفتادہ اند

لاریب بغیر اسمِ پاکش ہیچ مقام ومکان نباشد۔

م ۱۱:۱۹ || وِنُ ناوَے ناہی کو تھاوُ ||

نیست جز اسمِ خُدا حاصل کلام　ہیچ جا، منزل، مکاں، خانہ، مقام

کثافتِ گناہ وکدورتِ عصیاں را بآبِ توبہ واشکِ ندامت وبرنگِ اسمِ
م ۲۰: حق وذکرِ پاکش وطاعت وبندگی شستن باید۔

۶،۵ || بھرِیے مَتِ پاپاکے سَنگ ||
|| اُوہ دھوپے ناوَے کے رَنگِ ||

از خطا عِصیاں گُناہ و کارِ بد　گرچہ آلودہ شود عقل و خرد
آں بذکرِ اسمِ حق شستہ شود　تا زِدِلِ آلائشِ عِصیاں روَد

اے پروردگارِ پاک ہمہ جوہر واوصاف وفضائلِ بخشیدہِ شما حاصل آید ومن
م ۵:۲۱ ناچیز ہستم وہیچ خوبی وخصوصیت ولیاقت ندارم۔

|| سبھ گُن تیرے میں ناہی کوئے ||

ایں ہمہ اوصاف از اکرامِ تُست　من چہ ہستم؟ ہیچ وناچیزم نخست

اے نانک گرکسے خویشتن را دانا وحکیم وعارف وآشنا وصاحبِ راز ودانشمند
بفہمد و مدعی بباشد آں کس بحضورِ خداوندی رفتہ ہیچ قدر وحرمت وقبولیت
نخواہد یافت کہ پیشِ درگاہش ہمہ حکمت ودانائی عاجز است وبابِ رحمتِ

ਆਂ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਬਹਤ ਪਾਕ ਵ ਬੇ-ਇੱਲਤ-ਏ ਗ਼ਾਈ ਵ ਬੇ-ਨਿਯਾਜ਼ ਵ ਆਜ਼ਾਦ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਅਸਤ।

ਪਾਉੜੀ 5:2

ਆਪੇ ਆਪਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਸੋਇ॥

ਕਾਇਮ-ਉਜ਼-ਜ਼ਾਤ ਅਸਤ ਰੱਬ-ਏ-ਹਸਤ-ਓ-ਬੂਦ
ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼-ਓ-ਪਾਕ-ਓ-ਵਾਜਿਬ-ਉਲ-ਵਜੂਦ

ਆਂਕਿ ਤਾਅਤ-ਓ-ਇਬਾਦਤ ਵ ਬੰਦਗੀ-ਏ-ਮੌਲਾ ਕਰਦ ਉਸ਼ਰਫ਼-ਏ-ਸਰਅਫ਼ਰਾਜ਼ੀ ਯਾਫ਼ਤ ਵ ਮੁਮਤਾਜ਼ ਸ਼ੁਦ ਵ ਕੁਰਬ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦ।

ਪਾਉੜੀ 5:3

ਜਿਨਿ ਸੇਵਿਆ ਤਿਨਿ ਪਾਇਆ ਮਾਨੁ॥

ਆਂਕਿ ਤਾਅਤ ਕਰਦ ਉਸ਼ੁਦ ਸਰਫ਼ਰਾਜ਼
ਦਰ ਹਜ਼ੂਰ-ਏ-ਕਰਦਗਾਰ-ਏ-ਬੇ ਨਿਯਾਜ਼

ਬਰ ਨੁਤਕ-ਓ-ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਗੁਰੂਕਿ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਬਰਹੱਕ-ਓ-ਮਜ਼ਹਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਅਸਤ ਆਂ ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਖ਼ੁਦ ਜਲਵਾਗਰ ਅਸਤ ਵ ਚੂੰ ਤਾਲਿਬ ਬ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਰਜੂਅ ਕੁਨਦ ਵ ਅਜ਼ ਦਰਸ-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਯਾਫ਼ਤਾ ਬ ਰਾਹ-ਏ-ਮੁਸਤਕੀਮ ਬਿਰਵਦ ਪਸ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਹਾਸਿਲਸ਼ ਆਯਦ ਨੀਜ਼ ਤਰਬੀਯਤ-ਏ-ਨਫ਼ਸ ਫ਼ਕਤ ਅਜ਼ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਤਾਸੀਰ ਮੁਮਕਿਨ ਅਸਤ ਕਿ ਮੁਰੀਦ ਰਾ ਅਜ਼ ਹਿਰਸ-ਓ-ਹਵਸ ਵ ਤਮਅ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ ਫ਼ਾਰਿਗ਼ ਕੁਨਦ ਵ ਬ ਹੱਕ ਮਸ਼ਗ਼ੂਲੀਯਤ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ-ਓ-ਬਾਤਿਨ ਅਜ਼ ਇਲਮ-ਓ-ਅਮਲ ਦਰੁਸਤ-ਓ-ਮੁਸੱਫ਼ਾ ਗਰਦਦ।

ਪਾਉੜੀ 5:7

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥

ਮਜ਼ਹਰ-ਏ-ਹੱਕ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬਵਦ
ਜਲਵਾ-ਏ-ਨੂਰਸ਼ ਬਜਾਨ-ਓ-ਦਿਲ ਬਵਦ

ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਅਸਬਾਬ-ਏ-ਆਲਮ ਵ ਅਹਲ-ਏ-ਸ਼ੌਕਤ ਬ ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਬੇ ਕਦਰ-ਓ-ਕੀਮਤ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਬ ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਊਰਾ ਹੇਚ ਨਮੀ ਪੁਰਸਦ ਜ਼ੀਰਾ ਕਿ ਊਕਾਬਿਲ-ਏ-ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ ਨੀਸਤ।

ਪਾਉੜੀ 7:5

ਜੇ ਤਿਸੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ ਤ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੇ॥

ਕਾਬਿਲ-ਏ-ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਅਗਰ ਨੀਸਤ ਆਂ
ਕਸ ਨਪੁਰਸਦ ਹਾਲਸ਼ ਆਂਜਾ ਬੇ ਗੁਮਾਂ
ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰ-ਏ-ਹੱਕ ਨਗਰਦਦ ਆਂ
ਅਜ਼ੀਜ਼ ਬੇ ਹਕੀਕਤ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਬੇ ਕਦਰ ਨੀਜ਼

ਅਜ਼ ਤਾਅਤ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਆਬਿਦਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਵ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਬਯਾਦੰ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬ ਮਿਸਲ-ਏ-ਗੁਲ-ਨੀਲੋਫ਼ਰ ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ-ਓ-ਖ਼ੰਦਾਂ ਹਸਤੰਦ।

ਪਾਉੜੀ 8:5

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥

ਆਂਕਿ ਨਾਨਕ ਆਬਿਦਾਨ-ਏ-ਅੱਲਾਹ ਅੰਦ
ਦਾਇਮਾ ਚੂੰ ਨੀਲੋਫ਼ਰ ਬਿਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ ਅੰਦ

ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਵ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਮੌਲਾ ਗੁਮਰਾਹਾਂ ਵ ਕੋਰ ਚਸ਼ਮਾਂ ਕਿ ਅਜ਼ ਮਅਰਫ਼ਤ-ਏ-ਹੱਕ ਨਾ ਆਸ਼ਨਾ ਬੂਦੰਦ ਨੀਜ਼ ਰਾਹ-ਏ-ਹੱਕ ਗੀਰੰਦ ਵ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਮੌਲਾ ਮੀਸ਼ਵੰਦ।

ਪਾਉੜੀ 11:3

ਸੁਣਿਐ ਅੰਧੇ ਪਾਵਹਿ ਰਾਹੁ॥

ਅਜ਼ ਸਮਾਅ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਆਰਿਫ਼ ਸ਼ਵੰਦ
ਗੁਮਰਹਾਂ ਵ ਕੋਰ ਚਸ਼ਮਾਂ ਰਹ ਬੁਰੰਦ

ਇਲਮ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਅਜ਼ ਇਲਮ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ ਵ ਐਨ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਅਜ਼ ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ ਬਿਯਾਯਦ ਤਾ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਮੌਲਾ ਖ਼ਾਸ-ਓ-ਮਕਬੂਲ-ਏ-ਦਰਗਾਹ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ ਗਰਦਦ, ਅਜ਼ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਹਸ਼ਤੁਮ ਤਾ ਪਾਂਜ਼ਦਹੁਮ ਹਮੀਂ ਤਸ਼ਰੀਹ ਅਸਤ ਵ ਚੁਨੀਂ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਯਕੀਨ ਕਿ ਦਰ ਦਿਲ-ਓ-ਜਾਂ ਇਸਮ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਬਰਤਰ ਮਕੀਂ ਦਾਰਦ ਵ ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਯਾਫ਼ਤਾ ਅਸਤ ਅਜ਼ ਕੈਦ-ਏ-ਤਅੱਲੁਕਾਤ ਆਜ਼ਾਦ ਗਰਦਦ ਵ ਰਸਤਗਾਰੀ ਵ ਨਿਜਾਤ ਅਜ਼ ਹੱਕ ਬਿਯਾਬਦ।

ਪਾਉੜੀ 15:1

ਮੰਨੈ ਪਾਵਹਿ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ॥

ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਈਮਾਨ-ਓ-ਤਸਲੀਮ-ਓ-ਯਕੀਂ
ਆਂਕਿ ਦਾਰਦ ਇਸਮ-ਏ-ਹੱਕ ਹਰ ਦਿਲ ਮਕੀਂ

شُد زِ حُکمش خِلقتِ ہر دو جہاں   حِکمتِ حُکمش وَلے نشوَد بیاں

خُدائے بخشِندہ چُنیں کریم است کہ بخشائشِ عالی بہ ہمہ مخلُوق ارزاں دارد لیک یابندگان در یافتنِ نِعمت ہائے بیکرانش عاجز میشوند:

م ۳:۱۱ ॥ دیندا دے لَیند ے تھکِ پاہِ ॥

ربِّ بخشِندہ بخشَد جاوِداں   می شوَند عاجز وَلے یابندگاں

علےٰ الصَّباح برخیز و صُبحدَم ذِکرِ اِسمِ حَق می کُن نِیز حَمد و ثنائش اَز لَب و دَہن برآر و بندگیش بکُن کہ اِیں وَقت اَز بَس مُبارَک و رُوح افزا می باشد و عِبادَتِ بندَہ گویا رُو برُوئے حَق تعالیٰ بوَد:

م ۵:۴ ॥ اَمرِت ویلا سچُ ناوٗ وَڈِیائی وِیچارُ ॥

صُبحدَم کُن حَمد و ذِکرِ اِسمِ حَق   نِیز اَز صِفت و ثنائش خواں وَرق

م ۵:۲ آں ذاتِ بحت پاک و بے عِلّتِ غائی و بے نِیاز و آزادِ مُطلَق است۔

॥ آپے آپِ نِرنجنُ سوئے ॥

قائمُ الذات است ربِّ ہست و بُود   بے نِیاز و پاک و واجِبُ الوجُود

آنکہ طاعت و عِبادَت و بندگیِ مَولا کرد اُو شَرفِ سَرافرازی یافت و مُمتاز شُد و قُربِ الٰہی حاصِل کرد۔

م ۵:۳ ॥ جِن سیویا تِن پائِیا مانُ ॥

آنکہ طاعت کرد اُو شُد سَرفَراز   دَر حضُورِ کردگارِ بے نِیاز

بَرنُطق و زُبانِ گُورُو کہ مُرشِدِ بَرحَق و مَظہرِ قُدرت است آں قادِرِ مُطلَق خُود جلوہ گر است و چُوں طالِب بمُرشِدِ کامِل رجُوع کُند و اَز و درسِ توحِید یافتہ براہِ مُستقِیم بِرَود پس مَنزِلِ حقُّ الیَقِین حاصِلش آید نِیز تربیّتِ نَفس فقط اَز صاحِبِ تاثِیر مُمکِن است کہ مُرید را اَز حِرص و ہوَس و طُمعِ دُنیا فارِغ کُند و بحَق مشغُولیّت بخشد تا ظاہِر و باطِن از عِلم و عَمل درُست و مُصفّا گردَد۔

م ۵:۷ ॥ گُورمُکھِ رہِیا سمائی ॥

مَظہرِ حَق مُرشِدِ کامِل بوَد   جلوَۂ نُورش بجان و دِل بوَد

صاحِبِ اسبابِ عالَم و اہلِ شَوکت بنزدِ خُدا بے قدر و قیمت باشد و بدربارِ پاکش اُو را ہیچ نمی پُرسَد زِیرا کہ او قابلِ نظرِ خداوندی نیست۔

م ۷:۴ ॥ جے تِسُ ندرِ نہ آوئی تہ دات نہ پُچھے کے ॥

قابلِ نظرِ خُدا اگر نیست آں   کس نپُرسد حالَش آنجا بیگُماں

در حضُورِ حَق نگردَد آں عزِیز   بے حقِیقت باشد و بے قدر نِیز

اَز طاعت و ذِکرِ الٰہی عابِدانِ خُدا و طالِبانِ صادِق بیادِ پاکش ہمیشہ بمِثلِ گُل و نِیلوفر شگُفتہ و خنداں ہستند۔

م ۸:۵ ॥ نانک بھگتا سَدا وِگاسُ ॥

آنکہ نانک عابِدانِ اللہ اند   دائما چُوں نِیلوفر بشگُفتہ اند

اَز سَماعتِ اِسمِ حق و ذِکرِ مولا گُمرہاں و کور چشماں کہ اَز معرفتِ حَق نا آشنا بُودند نِیز راہِ حَق گیرند و طالِبانِ مَولا می شوَند

م ۱۱:۳ ॥ سُنئے اَندھے پاوہِ راہُ ॥

اَز سَماعِ اِسمِ حَق عارِف شوَند   گُمرہاں و کور چشماں رَہ برَند

عِلمُ الیَقِین اَز عِلم حاصِل شوَد و عَینُ الیَقِین اَز معرِفت و حقُّ الیَقِین اِز

ਇਕਤਬਾਸਾਤ-ਏ-ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਬਰਾਏ ਮੁਸ਼ਤਾਕੀਨ ਬਤੌਰ-ਏ-ਤਬੱਰੁਕ ਈਂ ਇਕਤਿਬਾਸਾਤ ਅਜ਼ ਜੁਮਲਾ ਮਨਾਜ਼ਿਲ-ਏ-ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਮੁਨਦਰਜ-ਏ-ਦੀਬਾਚਾ ਕਰਦਾ ਅਮ ਵ ਸਆਦਤ-ਏ-ਬਕੀਯਾ ਹਸਬ-ਏ-ਜ਼ਰਫ਼-ਓ-ਇਰਾਦਤ-ਓ-ਜ਼ੌਕ- ਓ-ਸ਼ੌਕ-ਨਾਜ਼ਰੀਨ ਖ਼ੁਦ ਅਜ਼ ਤਲਾਵਤਸ਼ ਬਿਗੀਰੰਦ ਵ ਦਾਮਨ-ਏ-ਖ਼ੇ੍ਸ਼ ਰਾ ਅਜ਼ ਗੁਲਹਾਏ ਮਆਨੀ ਪੁਰ ਕੁਨੰਦ।

ਮੂਲ ਮੰਤਰ, ਕਲਿਮਾ-ਏ-ਅਸਲ :- ਇਰਸ਼ਾਦਸਤ ਕਿ ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਬਰਤਰ ਪਾਕ-ਓ - ਅਜ਼ੀਮ-ਓ-ਅਕਬਰ-ਓ-ਵਾਹਿਦ-ਓ-ਹੱਕ-ਓ-ਫ਼ਾਇਲ-ਏ-ਕੁੱਲ ਵ ਖ਼ਾਲਿਕ-ਓ-ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਓ- ਅਬਦੀ- ਓ-ਅਜ਼ਲੀ ਵ ਲਾਯਮੂਤ-ਓ-ਕਾਇਮ-ਬਿੱਜ਼ਾਤ ਅਸਤ ਵ ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਵਿਰਦ-ਓ-ਬੰਦਗੀ-ਓ-ਤਾਅਤਸ਼ ਅਜ਼ ਰਸ਼ਾਦਤ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਵ ਇਨਾਯਤ-ਏ-ਰਹਬਰ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਫ਼ਰਜ਼-ਓ-ਲਾਜ਼ਿਮ ਅਸਤ।

ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ
ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ਜਪੁ॥

ਰੱਬ-ਏ-ਵਾਹਿਦ ਲਾਸ਼ਰੀਕ-ਓ-ਮੁਤਲਕ ਅਸਤ
ਖ਼ਾਲਿਕ-ਓ-ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਇਸਮਸ਼ ਹੱਕ ਅਸਤ

ਫ਼ਾਇਲ-ਏ-ਕੁੱਲ ਬੇ ਅਦਾਵਤ ਬੇ ਖ਼ਤਰ
ਪਾਕ ਅ ਮਰਗ-ਓ-ਵਿਲਾਦਤ ਸਰ ਬ ਸਰ

ਕਾਇਮ-ਉਜ਼-ਜ਼ਾਤ-ਓ-ਵਜੂਦ ਅਸਤ ਅੱਲਾਹ ਹੂ
ਵਿਰਦ-ਏ-ਊਕੁਨ ਅਜ਼ ਇਨਾਯਤ-ਏ-ਗੁਰੂ[1]

ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ-ਏ-ਬਾਤਿਨ ਵ ਹਜ਼ੂਰੀ-ਏ-ਕੁਰਬਤਸ਼ ਬਰ ਇਨਹਿਸਾਰ-ਏ- ਸਫ਼ਾਈ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰ ਨੀਸਤ ਕਿ ਅਜ਼ ਅਮਲ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ ਨਬਵਦ ਵ ਹੁਸੂਲ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਨਬਾਸ਼ਦ ਗਰਚਿ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬਾਰ ਅਜ਼ ਮਾ ਸਫ਼ਾਈ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰ ਸ਼ਵਦ ਵਲੇ ਕਲਬ-ਓ-ਦਿਲ ਸ਼ੱਫ਼ਾਫ਼ ਵ ਮੁਨੱਵਰ ਨਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ ਅਲਬੱਤਾ ਬਾਤਿਨ-ਏ-ਖ਼ੇ੍ਸ਼ ਰਾ ਅਜ਼ ਤਜ਼ਕੀਯਾ-ਓ-ਤਸਫ਼ੀਯਾ ਵ ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਫ਼ਿਕਰ ਸਾਫ਼, ਪਾਕ-ਓ-ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਦਨ ਬਾਯਦ।

ਪਾਉੜੀ 1:1

ਨੀਸਤ ਮੁਮਕਿਨ ਅਜ਼ ਸਫ਼ਾਏ ਜ਼ਾਹਿਰੀ
ਤਜ਼ਕੀਯਾ-ਏ-ਨਫ਼ਸ-ਓ-ਕਸ਼ਫ਼-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ

ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ॥

ਗਰ ਚਿ ਸ਼ੂਯਮ ਖ਼ੇ੍ਸ਼ਤਨ ਰਾ ਸਦ ਹਜ਼ਾਰ
ਤਸਫ਼ੀਯਾ-ਏ-ਕਲਬ ਨਬਵਦ ਜ਼ੀਨਹਾਰ

ਤਫ਼ਸੀਰ ਵ ਤਸ਼ਰੀਹ-ਏ-ਹਿਕਮਤ-ਏ-ਅਹਕਮ-ਉਲ-ਹਾਕਿਮੀਨ ਮੁਹਾਲ ਓ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਅਸਤ।

ਪਾਉੜੀ 2:1

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਨਿ ਆਕਾਰ
ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ॥

ਸ਼ੁਦ ਜ਼ਿ ਹੁਕਮਸ਼ ਖ਼ਲਕਤ-ਏ-ਹਰ ਦੋ ਜਹਾਂ
ਹਿਕਮਤ-ਏ-ਹੁਕਮਸ਼ ਵਲੇ ਨਸ਼ਵਦ ਬਿਯਾਂ

ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ੰਦਾ ਚੁਨੀਂ ਕਰੀਮ ਅਸਤ ਕਿ ਬਖ਼ਸ਼ਾਇਸ਼-ਏ-ਆਲਾ ਬ ਹਮਾ ਮਖ਼ਲੂਕ ਅਰਜ਼ਾਂ ਦਾਰਦ ਲੇਕ ਯਾਬੰਦਗਾਨ ਦਰ ਯਾਫ਼ਤਨ-ਏ-ਨਿਅਮ ਤਹਾ-ਏ-ਬੇ ਕਿਰਾਨਸ਼ ਆਜਿਜ਼ ਮੀ ਸ਼ਵੰਦ।

ਪਾਉੜੀ 3:11

ਦੇਦਾ ਦੇ ਲੈਦੇ ਥਕਿ ਪਾਹਿ॥

ਰੱਬ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ੰਦਾ ਬਿਬਖ਼ਸ਼ਦ ਜਾਵਿਦਾਂ
ਮੀਸ਼ਵੰਦ ਆਜਿਜ਼ਵਲੇ ਜਾਵਿਦਾਂ ਯਾਬਿੰਦ ਗਾਂ

ਅਲੱਸਬਾਹ ਬਰਖ਼ੇਜ ਵ ਸੁਬਹਦਮ ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹਕ ਮੀਕੁਨ ਨੀਜ਼ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾਇਸ਼ ਅਜ਼ਲਬ ਵ ਦਹਨ ਬਰਆਰ ਵ ਬੰਦਗੀਅਸ਼ ਬਿਕੁਨ ਕਿ ਈਂ ਵਕਤ ਅਜ਼ਬਸ ਮੁਬਾਰਕ ਵ ਰੂਹ ਅਫ਼ਜ਼ਾ ਮੀਬਾਸ਼ਦ ਵ ਇਬਾਦਤ-ਏ-ਬੰਦਾ ਗੋਯਾ ਰੂ-ਬ-ਰੂਏ ਹਕ ਤਆਲਾ ਬੁਵਦ।

ਪਾਉੜੀ 4:5

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ॥

ਸੁਬਹਦਮ ਕੁਨ ਹਮਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਹਕ
ਨੀਜ਼ ਅਜ਼ ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਸਨਾਇਸ਼ ਖ਼੍ਵਾਂ ਵਰਕ

م/۲۳، ۳۷ | اَزنُور وظہُور وسِرِّ حق شیخ وبرَہمَن وقاضی و ہمہ کُتبِ مذاہبِ مُختلِف ناواقِف اند وتفسیرش مُحالست ومُدّعی درِیں باب عاجز وقصُور وار باشد کہ اسرارِ ذاتِ باصِفات راخُدائے برتر خُودش بداند۔

م/۳۷ | ومَوجہائے بحرِ توحِیدش رانتوان شُمُرد ومُقامِ لاہوت راتشرِیح و بیان مُمکِن نیست بلکہ خاموشی بہترست کہ آں مقامِ فنا فی اللہ بجُز فَنائے خویش سالِک راحاصِل نمے شوَد۔

مُول مَنتر کلمہ اَصل | دَرشَرحِ اِسمِ اللہ از لفظِ مُختصِر یک (۹) تفسیرِ جامع ومکمّل شدہ است کہ آں خُدائے واحِد بےمِثل و بےشُبہ و یکتا ومُنفرِد و لاشریک و قائم بالذاتِ و واجِب الوُجود و قادرِ مُطلق است و ازیں نشانِ پاک آغازِ مُبارکِ کلامِ رُوحانی وصحیفہ حقّانی ست، نیز بہ متعلّمِ علمِ معنوی اِیں اوّلین درسِ وَحدت است۔

عِطر و تبرُّک | دَرمُختلِف منازِلِ اِرتقائے رُوحانی طالِبانِ مَعرفت رانشانِ ہرچہار منزِل وبابِ فضل وبخشش ومقامِ توحِید دادہ شُدہ است کہ شناورانِ بحرِ حقیقت ازتلاوتِ پاکش ساحِلِ مُراد بیابند۔

اقتباساتِ جپُ جی صاحِب

بَرائے مُشتاقِین بطورِ تبرّک اِیں اقتباسات اَز جُملہ منازلِ جپُ جی صاحِب مُندرج دِیباچہ کردہ اَم وسَعادتِ بقیہ حسبِ ظرف وارادَت و ذَوق وشَوق ناظرین خود اَزتلاوتش بگیرند ودامنِ خوِیش را اَزگُلہائے مُعانی پُرکُنند۔

مُول مَنتر | اِرشادست کہ آں خُدائے برتر پاک عظِیم واَکبرو واحِد وحق و فاعِلِ

کلمہ اَصل | کُل وخالِق وپَروَردِگار واَبدی واَزلی ولایمُوت وقائم بالذات است و ذِکر و وِرد و بندگی، طاعَتش اَز رشاداتِ مُرشِدِ کامِل وعِنایتِ رَہبرِ رُوحانی فرض ولازِم است۔

॥ اِک اونکار سَتِ نامُ
کرتا پُورکھ نِربھو نِروَیرُ
اکال مُورتِ اجونی سَے بھَن
گُور پرسادِ ॥ جَپُ ॥

رَبّ واحِد لاشریک ومُطلَق است — خالِق وپَروردِگار اِسمش حق است
فاعِلِ کُل بےعَداوَت بےخطَر — پاک اَز مرگ و وِلادت سَر بسَر
قائم الذّات ووُجود است اللہ ھُو — وِردِ اُو کُن اَز عِنایاتِ گُورُو[1]

پاکیزگیِ باطِن وحُضورِیِ قُربتش بر اِنحِصارِ صفائیِ ظاہر نیست کہ اَزعملِ ظاہری فِکرِ باطنی نبوَد وحُصولِ معرفت نباشد گرچہ صد ہزاراں بار اَز ما صفائیِ ظاہر شوَد ولے قلب ودِل شفّاف ومُنوّر نتواند شُد البتّہ باطِنِ خویش

منزِل ۱:۱ | را از تزکیہ وتصفِیہ وذِکر وفِکر صاف پاک وروشن کردن باید۔

॥ سوچَے سوچِ نہ ہووئی جے سوچی لکھ وار ॥

نیست مُمکِن از صفائے ظاہری — تزکیہِ نفس و کشفِ باطنی
گرچہ شویم خویشتن را صد ھزار — تصفیہِ قلب نبوَد زینہار

تفسیر وتشریحِ حِکمتِ احکمُ الحاکمین مُحال ونامُمکِن است۔

م ۱:۲ | ॥ حُکمی ہووَنِ آکار حُکمُ نہ کہیا جائی ॥

[1] امام وپیمبر ومُرشِدِ کامِل وہادیِ برحق

ਏ-ਇਸਤਿਕਾਮਤ ਬਾਸ਼ਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 26 :- ਸਿਫ਼ਾਂਤ-ਓ-ਕਰਮਸ਼ ਦਰ ਤਹਰੀਰ ਨਮੀ ਗੁੰਜਦ ਵ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾਇਸ਼ ਦੌਲਤ-ਏ-ਬੇ ਬਹਾ ਹਸਤ ਵ ਬਾਰਗਾਹਸ਼ ਰਫ਼ੀਅ-ਓਸ਼-ਸ਼ਾਂ ਵ ਇਸਮਸ਼ ਪਾਕ ਅਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 27 :- ਬਰ ਆਨਾਂਕਿ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਹਸਤ ਹਮਾਂ ਦਰ ਇਬਾਦਤ ਵ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ ਅੰਦ ਵ ਬਿਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਮਹਵੀਯਤ ਦਾਰੰਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 32 :- ਤਾਲਿਬ ਰਾ ਅਜ਼ ਇਅਤਦਾਲ-ਓ-ਯਕੀਨ-ਓ-ਆਜਿਜ਼ੀ ਵ ਬੰਦਗੀ-ਓ-ਕਿਯਾਜ਼ਤ ਨਫ਼ਸ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਮੁਤੀਅ-ਓ-ਮੁਸੱਖ਼ਰ ਕਰਦਨ ਬਾਯਦ, ਸਰਮਾਯਾ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ-ਏ-ਹੱਕ ਫ਼ਰਾਹਮ ਕਰਦਨ ਰਵਾ ਹਸਤ ਵ ਅਜ਼ ਹਮ ਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਕਰਾਮਤ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤਾ ਬਰ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਇਸਤਿਕਾਮਤ ਫ਼ਰਾ ਰਫ਼ਤਨ ਬਾਯਦ ਕਿ ਤਲਬ-ਏ-ਮੌਲਾ ਅਜ਼ ਹਮਾ ਔਲਾਸਤ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ ਦਰ ਤਲਬ-ਏ-ਹੱਕ ਬਾਤਿਲ-ਓ-ਕਾਜ਼ਿਬ ਅੰਦ ਵ ਗੁਫ਼ਤਾਰ-ਏ-ਆਨਾਂ ਦਰੋਗ਼-ਓ-ਬਾਤਿਲ-ਓ-ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਬਾਸ਼ਦ ਕਿ ਫ਼ਕਤ ਅਜ਼ ਯਕੀਨ-ਏ-ਕਾਮਿਲ-ਓ-ਤਲਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਬਿ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ ਰਫ਼ਤਨ ਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 1 :- ਮਕਾਮ-ਏ-ਰਜ਼ਾ-ਓ-ਤਸਲੀਮ ਬੁਲੰਦ ਅਸਤ ਵ ਅਜ਼ ਹਰ ਜ਼ੁਹਦ-ਓ-ਮੁਜਾਹਿਦਾ ਫ਼ਜ਼ੀਲਤੇ ਦਾਰਦ ਵ ਪਰਦਾ-ਏ-ਕਿਜ਼ਬ-ਓ-ਖ਼ੁਦੀ ਰਾ ਸ਼ਿਕਨਦ, ਤਾਲਿਬ ਰਾ ਰਾਸਤਬਾਜ਼ ਵ ਸਾਦਿਕ ਬਿਸਾਜ਼ਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 38 :- ਖ਼ਿਲਕਤ-ਏ-ਇਨਸਾਂ ਬਰਾਏ ਤਾਅਤ-ਓ-ਬੰਦਗੀ-ਓ-ਨਿਕੂਈ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ ਵ ਜ਼ੀਸਤ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਬ ਯਾਦ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਮੌਸੂਮ ਅਸਤ ਚੁਨਾਂਚਿ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਰਾ ਦਰ ਜ਼ਰਫ਼-ਏ-ਸਿਦਕ-ਓ-ਯਕੀਨ-ਓ-ਅਕੀਦਤ-ਓ-ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਜ਼ਰ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਵ ਤਿਲਾਏ ਨਾਮ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾਕਿ ਆਬ-ਏ-ਹਿਯਾਤ ਅਸਤ ਅੰਦਾਖ਼ਤਾ ਗੁਦਾਖ਼ਤਨ-ਬਾਯਦ ਵ ਅਜ਼ ਊਸਿੱਕਾਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਸਾਖ਼ਤਨ ਬਾਯਦ ਵਲੇ ਈਂ ਕਾਰ-ਏ-ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਅਜ਼ ਆਂ ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਖ਼ਾਸ ਬਾਸ਼ਦ ਕਿ ਬਰ ਆਨਾਂ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ ਬਵਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 7 :- ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ ਅਜ਼ ਅਸਬਾਬ-ਏ-ਦੁਨਿਯਵੀ ਵ ਜ਼ੋਰ-ਏ-ਮੁਜਾਹਿਦਾ ਅਗਰਚਿ ਵਿਕਾਰ-ਉ-ਮਨਜ਼ਿਲਤ ਵ ਸ਼ੁਹਰਤ-ਓ-ਤਹਸੀਨ-ਏ-ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਿਯਾਬਦ ਵਲੇ ਬ ਨਜ਼ਦ-ਏ-ਹੱਕ ਆਂਕਸ ਗਰ ਮਕਬੂਲ ਨੀਸਤ ਊਦਰ ਹਕੀਕਤ ਬੇ ਕਦਰ-ਓ-ਬੇ ਆਬਰੂਬਾਸ਼ਦ ਵ ਬ ਦਰਬਾਰ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਊਰਾ ਹੇਚ ਨਪੁਰਸਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 8,11 :- ਖ਼ਾਸਾਨ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਵ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਅੱਲਾਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਾਨਿੰਦ-ਏ-ਗੁਲ ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ-ਓ-ਖ਼ੁਸ਼ ਬਿਮਾਨੰਦ ਕਿ ਆਨਾਂ ਅਜ਼ ਇਲਮ-ਉਲ-ਯਕੀਂਨ ਬ ਐਨ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਵ ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਬਿਰਸੰਦ ਵ ਅਜ਼ ਦੌਲਤ-ਏ-ਈਮਾਨ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬ ਦਰਗਾਹਸ਼ ਪਸੰਦੀਦਾ ਮੀ ਸ਼ਵੰਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 23 :- ਅਜ਼ ਨੂਰ-ਓ-ਜ਼ਹੂਰ-ਓ-ਸਿੱਰ-ਏ-ਹੱਕ ਸ਼ੇਖ਼-ਓ-ਬਰਹਮਨ-ਓ-ਕਾਜ਼ੀ ਵ ਹਮਾ ਕੁਤਬ-ਏ-ਮਜ਼ਾਹਿਬ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਨਾ ਵਾਕਿਫ਼ਅੰਦ ਵ ਤਫ਼ਸੀਰਸ਼ ਮੁਹਾਲਸਤ ਵ ਮੁਦਈ ਦਰੀਂ ਬਾਬ ਆਜਿਜ਼-ਓ-ਕਸੂਰਵਾਰ ਬਾਸ਼ਦ ਕਿ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਬਾਸਿਫ਼ਾਤ ਰਾ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਬਰਤਰ ਖ਼ੁਦਸ਼ ਬਿਦਾਨਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 37 :- ਵ ਮੌਜਹਾ-ਏ-ਬਹਰ-ਏ-ਤੌਹੀਦਸ਼ ਰਾ ਨਤਵਾਂ ਸ਼ੁਮੁਰਦ ਵ ਮਕਾਮ-ਏ-ਲਾਹੂਤ ਰਾ ਤਸ਼ਰੀਹ-ਓ-ਬਿਯਾਨ ਮੁਮਕਿਨ ਨੀਸਤ ਬਲਕਿ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਬਿਹਤਰਸਤ ਕਿ ਆਂ ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਫ਼ਨਾ-ਫ਼ਿੱਲਾਹ ਬਜੁਜ਼ ਫ਼ਨਾਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਸਾਲਿਕ ਰਾ ਹਾਸਿਲ ਨਮੀ ਸ਼ਵਦ।

ਮੂਲ ਮੰਤਰ (ਕਲਿਮਾ-ਏ-ਅਸਲ) :- ਦਰ ਸ਼ਰਹ-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਅੱਲਾਹ ਅਜ਼ ਲਫ਼ਜ਼-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਸਿਰ-ਏ-ਯਕ ਤਫ਼ਸੀਰ-ਏ-ਜਾਮਿਅ ਵ ਮੁੱਕਮਿਲ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ ਕਿ ਆਂ ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਵਾਹਿਦ ਬੇ ਮਿਸਲ ਵ ਬੇ ਸ਼ੁਬਹ ਵ ਯਕਤਾ ਵ ਮੁਨਫ਼ਰਿਦ ਵ ਲਾ ਸ਼ਰੀਕ ਵ ਕਾਇਮ ਬਿੱਜ਼ਾਤ ਵ ਵਾਜਿਬ-ਉਲ-ਵਜੂਦ ਵ ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਮੁਤਲਕ ਅਸਤ ਵ ਅਜ਼ ਈਂ ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਪਾਕ ਆਗ਼ਾਜ਼-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ-ਏ-ਕਲਾਮ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਵ ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏ-ਹੱਕਾਨੀਸਤ ਨੀਜ਼ ਬ ਮੁਤਅੱਲਿਮ-ਏ-ਇਲਿਮ ਮਅਨਵੀ ਈਂ ਅੱਵਲੀਨ ਦਰਸ-ਏ-ਵਹਦਤ ਅਸਤ।

ਇਤਰ-ਓ-ਤਬੱਰੁਕ :- ਦਰ ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਮਨਾਜ਼ਿਲ-ਏ-ਇਰਤਿਕਾ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨ-ਏ-ਹਰ ਚਹਾਰ ਮਲਜ਼ਿਲ-ਓ-ਬਾਬ-ਏ-ਫ਼ਜ਼ਲ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਓ-ਮਕਾਮ-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਦਾਦਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ ਕਿ ਸ਼ਿਨਾਵਰਾਨ-ਏ-ਬਹਰ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਅਜ਼ ਤਲਾਵਤ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਸਾਹਿਲ-ਏ-ਮੁਰਾਦ ਬਿਯਾਯੰਦ।

توہم پرستی فضول و رائگاں است و استمداد از حق باید جُست کہ او
کارسازِ حقیقی ست۔
راہِ حق از صفائی باطن ومنازلِ عرفان از صدق وصداقت ویقین طے
م/۱ کردن باید و بندہ را بندگیِ ربّ لازم است وحمد وصلاح وطاعتش فقط
باعثِ نجات و بخشش باشد۔
م/۱-۳۰،۲۷ از استدلال و منطق مشاہدۂ ذاتِ باری ممکن نتواند شد و بندہ را بر جملہ
امورِ حق از کمالِ صبر و شکر راضی برضا بودن حکمِ اعلیٰ ست کہ مسرّتِ
باطنی واجتماعِ خاطر ہمیں طور حاصل آید یک ذاتِ حق تعالےٰ کہ عظیم و
اکبر است فقط لائقِ حمد وعبادتست، ذکرِ اسمش باعثِ رستگاری ست و
لیکن یادش ہم از فضلش بود۔
م/۳۳ از اسبابِ عالم تفرقہ باشد واجتماعِ خاطر در شکر وقناعت وصبر ورضا و
تسلیم پنہاں ست وسکونِ جان از عبادت واعمالِ حسنہ دریافتن باید۔
م/۲۴ برآوردنِ تحمیدِ ربّ ذوالجلال وشمارِ قدرتش از ہیچ قلم و زباں ممکن
نیست گرچہ مخلوقِ بے شمار در تعریفش مشغول است وایں ہر دو جہاں
نیز در توصیفِ صفاتش عاجز اند مہر و فضلش از عشقِ حقیقی، طاعت و
م/۴ فروتنی وعاجزی بطالب رسد ولے تکیہ بر زہد وعملِ خویش عبث باشد کہ
قبولیت محض از رحمتِ ایزدی ست۔
م/۸،۶ از طفیلِ ذکرش بندگانش عزّت وحرمت و رحمت یافتہ برگزیدہ و
پسندیدہ گشتہ اند، ہیچ ساعت وہیچ دم آں رازق و پروردگار را زنہار
فراموش نکردن باید و ہمیں طلبِ حق وراہِ استقامت باشد۔
م/۲۶ صفات و کرمش در تحریر نمی گنجد وحمد وثنائش دولتِ بے بہا ہست و

بارگاہش رفیع الشان واسمش پاک است۔
م/۲۷ برآنانکہ نظرِ کرمِ خدا ہست ہمہ در عبادت وحمد وثنا مشغول اند وبذکرش
محویّت دارند۔
م/۳۲ طالب را از اعتدال ویقین وعاجزی وبندگی وریاضت نفسِ خود را مطیع ومسخّر
کردن باید، سرمایۂ عرفانِ حق فراہم کردن رواہست واز ہم کشف وکرامت
گزشتہ بر منزلِ استقامت فرا رفتن باید کہ طلبِ مولا از ہمہ اولیٰ ست۔
طالبانِ دنیا در طلبِ حق باطل وکاذب اند وگفتارِ آناں دروغ وباطل وفضول
باشد کہ فقط از یقینِ کامل وطلبِ صادق بمنزلِ عرفان رفتن تواند شد۔
م/۱ مقامِ رضا وتسلیم بلند است واز ہر زہد ومجاہدہ فضیلتے دارد دو پردۂ کذب و
خودی را شکند۔ طالب را راستباز وصادق بسازد۔
م/۳۸ خلقتِ انساں برائے طاعت وبندگی ونکوئی شدہ است وزیستِ حقیقی بیادِ
الٰہی موسوم است چنانچہ طالبِ صادق را در ظرفِ صدق ویقین وعقیدت
وعشقِ حقیقی زرِ اسمِ اعظم وطلائے نامِ حق را کہ آبِ حیات است انداختہ
گداختن باید واز وسکۂ اسمِ الٰہی ساختن باید ولے ایں کارِ مشکل از آں
بندگانِ خاص باشد کہ برآناں نظرِ کرمِ حق بود۔
م/۷ طالبِ دنیا از اسبابِ دنیوی وزور مجاہدہ اگرچہ وقار ومنزلت وشہرت و
تحسینِ زمانہ بیابد ولے بنزدِ حق آنکس گر مقبول نیست او در حقیقت بے
قدر وبے آبرو باشد وبدربارِ پاکش او را ہیچ نہ رسد۔
م/۸،۱۱ خاصانِ خدا وطالبانِ اللہ ہمیشہ مانندِ گل شگفتہ وخوش بمانند کہ آناں از علم
الیقین بہ عین الیقین وحق الیقین برسند واز دولتِ ایمانِ کامل بدرگاہش
پسندیدہ می شوند۔

ਗੁਫ਼ਤਨ ਨੀਸਤ ਉਅਜ਼ ਇਬਤਿਦਾ ਵ ਇਨਤਿਹਾ, ਬਿਯਾਨ, ਸ਼ੁਮਾਰ-ਓ-ਅੰਦਾਜ਼ਾ-ਓ-ਕਿਯਾਸ ਅਰਫ਼ਅ-ਓ-ਬੁਲੰਦ ਤਰੀਨ ਅਸਤ ਬੰਦਾ ਰਾ ਬਰ ਹੁਕਮ-ਏ-ਰਜ਼ਾਇਸ਼ ਰਾਜ਼ੀ ਸ਼ੁਦਨ ਵ ਅਮਲ ਕਰਦਨ ਲਾਜ਼ਿਮ ਅਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 3,16,9 :- ਵ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਹਮਾਂ ਬਾਸ਼ੰਦ ਕਿ ਖ਼ੁਸ਼ਨੂਦੀ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਬਿਖ਼੍ਾਹੰਦ ਵ ਅਜ਼ ਮੁਦਆ-ਏ-ਖ਼੍ਰੇਸ਼ ਫ਼ਾਰਿਗ਼ਅੰਦ ਵ ਈਂ ਤੌਰ ਤਸਕੀਨ-ਏ-ਦਿਲ-ਓ-ਜਾਂ ਬਿਯੁਰੰਦ ਅਜ਼ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਵਾਸਿਲਾਨਸ਼ ਗਰਦੰਦ

ਮਨਜ਼ਿਲ 25 :- ਵ ਬੰਦਾ-ਏ-ਨੇਕ ਬਖ਼ਤ ਕਿ ਦਰ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਬਰਤਰ ਵ ਤਾਅਤ-ਏ-ਮੌਲਾ ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ ਅਸਤ ਅਜ਼ ਸ਼ਾਹਾਨ-ਏ-ਜਹਾਂ ਮੁਮਤਾਜ਼-ਓ-ਬਿਹਤਰ ਅਸਤ ਵ ਬ ਨਜ਼ਦੀਕ-ਏ-ਦਰਗਾਹ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ ਹਮਾਂ ਸ਼ਖ਼ਸ ਮਕਬੂਲ-ਓ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਮੀਬਾਸ਼ਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 16 :- ਈਂ ਅਰਜ਼-ਓ-ਸਮਾ ਸ਼ਹਾਦਤ-ਏ-ਅਜ਼ਮਤ-ਏ-ਰੱਬਾਨੀ ਮੀਦਹਦ ਵ ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਆਂ ਕਾਦਿਰ-ਏ-ਬੇਮਿਸਾਨ ਬੁਕਲਮੂੰ ਅਸਤ ਕਿ ਦਰਬਯਾਨ-ਓ-ਸ਼ੁਮਾਰ-ਓ-ਹੱਦ-ਓ-ਪਾਯਾਨ-ਓ-ਹਿਸਾਬ ਨਮੀਆਯਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 4 :- ਆਂ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਪਾਕ ਅਸਮਾ-ਉਲ-ਹੁਸਨਾ ਬਿਦਾਰਦ ਵ ਹਰ ਨੇਕ-ਓ-ਬਦ ਰਾ ਨਿਗਹਦਾਰਦ ਵ ਰਿਜ਼ਕ ਬਿਰਸਾਨਦ, ਸਿਫ਼ਾਤਸ਼ ਬੇ ਇਨਤਹਾ ਵ ਇਹਸਾਨਾਤ ਬੇ ਪਾਯਾਨ ਵ ਅਜ਼ਕਾਰਸ਼ ਬੇ ਕਿਰਾਨ ਅਸਤ ਬਨਜਦਸ਼ ਰਸਾਈ-ਏ-ਤਾਲਿਬ ਫ਼ਕਤ ਅਜ਼ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ-ਏ-ਬਾਤਿਨ ਵ ਬੰਦਗੀ ਮੁਮਕਿਨ ਈਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 2,4,38 :- ਅਹਕਾਮ-ਏ-ਕਜ਼ਾ-ਓ-ਕਦਰ-ਰਾ ਬਸ਼ਰ-ਏ-ਫ਼ਾਨੀ ਨਤਵਾਂ ਦਾਨਿਸਤ ਵ ਤਫ਼ਸੀਰ-ਏ-ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਹਿਕਮਤਸ਼ ਬਰ ਦਾਨਾ-ਓ-ਆਕਿਲ ਮੌਕੂਫ਼ ਨੀਸਤ ਵ ਮਹਜ਼ ਅਜ਼ ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਬਸ਼ਰੀ ਨਿਜਾਤ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਨਮੀਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ ਕਿ ਰਹਮਤ-ਏ-ਹੱਕ ਫ਼ਕਤ ਬਰ ਰਹਮ-ਓ-ਫ਼ਜ਼ਲਸ਼ ਮੁਨਹਸਿਰ ਈਸਤ। ਬਰ ਆਨਾਂਕਿ ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕਰਮ ਅਫ਼ਗਨਦ ਹਮਾਂ ਬੰਦਗਾਨ ਨਿਜਾਤ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਯਾਬੰਦ ਵ ਨਿਹਾਲ ਸ਼ਵੰਦ ਨੀਜ਼ ਅਜ਼ ਵਸਾਤਤ-ਏ-ਆਨਾਂ ਬਸੇ ਮਰਦੁਮਾਨ-ਏ-ਦੀਗਰ ਹਮ ਰਸਤਗਾਰੀ ਵ ਮੁਖ਼ਲਸੀ ਖ਼੍ਾਹੰਦ ਯਾਫ਼ਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 28 :- ਮਕਸਦ-ਏ-ਇਨਸਾਨੀ ਇਬਾਦਤ ਵ ਤਾਅਤ ਵ ਖ਼ਿਦਮਤ-ਏ-ਖ਼ਲਕ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਤਕਵਾ ਬਬਾਤਿਨ ਦਰੁਸਤ ਵ ਰਾਸਤ ਸ਼ਵਦ ਵਲੇ ਨੁਮਾਇਸ਼-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਬੇ ਸੂਦ ਵ ਬੇ ਹਕੀਕਤ ਅਸਤ ਗਰ ਦਿਲ ਬਦਸਤ ਆਯਦ ਈਂ ਜ਼ਿਯਾਰਤ ਮੁਕੱਮਿਲ ਵ ਦੌਲਤ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬਾਸ਼ਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 1,24 :- ਅਜ਼ ਜ਼ੁਹਦ-ਓ-ਮੁਜਾਹਿਦਾ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰੀ ਤਨਹਾ ਹੁਸੂਲ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਨਬਵਦ ਵ ਹਿਯਾਤ-ਏ-ਜਾਵਿਦਾਨੀ ਦਰ ਯਾਦ-ਏ-ਪਾਕ ਮੁਜ਼ਮਿਰ ਅਸਤ ਵ ਅਨਵਾਰ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਬਅਦ ਅਜ਼ ਫ਼ਨਾ-ਏ-ਮਾਸਿਵਾ ਦਰ ਸੀਨਾ-ਏ-ਆਰਿਫ਼ ਕਰਾਰ ਗੀਰਦ।

ਜੌਹਰ-ਓ-ਖ਼ੁਲਾਸਾ-ਏ-ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਜੌਹਰ-ਓ-ਖ਼ੁਲਾਸਾ-ਏ-ਈਂ ਕਲਾਮ ਹਮੀਂ ਅਸਤ ਕਿ ਅਜ਼ ਇਨਾਯਤ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦੀ ਕੁਰਬ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਤਵੱਹੁਮ ਪਰਸਤੀ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਵ ਰਾਇਗਾਂ ਅਸਤ ਵ ਇਸਤਿਮਦਾਦ ਅਜ਼ ਹੱਕ ਬਾਯਦ ਜੁਸਤ ਕਿ ਉਕਾਰ ਸਾਜ਼-ਏ-ਹਕੀਕੀਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 1 :- ਰਾਹ-ਏ-ਹੱਕ ਅਜ਼ ਸਫ਼ਾਈ-ਏ-ਬਾਤਿਨ ਵ ਮਨਾਜ਼ਿਲ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨੀ ਅਜ਼ ਸਿਦਕ ਓ ਸਦਾਕਤ ਓ ਯਕੀਨ ਤੈ ਕਰਦਨ ਬਾਯਦ ਵ ਬੰਦਾ ਰਾ ਬੰਦਗੀ-ਏ-ਰੱਬ ਲਾਜ਼ਿਮ ਅਸਤ ਵ ਹਮਦ-ਓ-ਸਲਾਹ, ਤਾਅਤਸ਼ ਫ਼ਕਤ ਬਇਸ-ਏ-ਨਿਜਾਤ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਬਾਸ਼ਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 1,30,27 :- ਅਜ਼ ਇਸਤਿਦਲਾਲ ਵ ਮਨਤਿਕ ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਬਾਰੀ ਮੁਮਕਿਨ ਨਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ ਵ ਬੰਦਾ ਰਾ ਬਰ ਜੁਮਲਾ ਉਮੂਰ-ਏ-ਹੱਕ ਅਜ਼ ਕਮਾਲ-ਏ-ਸਬਰ-ਓ-ਸ਼ੁਕਰ ਰਾਜ਼ੀ ਬ ਰਜ਼ਾ ਬੂਦਨ ਹੁਕਮ-ਏ-ਆਲਾ ਅਸਤ ਕਿ ਮੁਸੱਰਤ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ ਵ ਇਜਤਿਮਾਅ-ਏ-ਖ਼ਾਤਿਰ ਹਮੀਂ ਤੌਰ ਹਾਸਿਲ ਆਯਦ ਯਕ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਹੱਕ ਤਆਲਾ ਕਿ ਅਜ਼ੀਮ-ਓ-ਅਕਬਰ ਅਸਤ ਫ਼ਕਤ ਲਾਇਕ-ਏ-ਹਮਦ-ਓ-ਇਬਾਦਤਸਤ, ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਸਮਸ਼ ਬਾਇਸ-ਏ-ਰਸਤਗਾਰੀਸਤ ਵ ਲੇ-ਕਿਨ ਯਾਦਸ਼ ਹਮ ਅਜ਼ ਫ਼ਜ਼ਲਸ਼ ਬਵਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 33 :- ਅਜ਼ ਅਸਬਾਬ-ਏ-ਆਲਮ ਤਫ਼ਰਿਕਾ ਬਾਸ਼ਦ ਵ ਇਜਤਿਮਾਅ-ਏ-ਖ਼ਾਤਿਰ ਦਰ ਸ਼ੁਕਰ-ਓ-ਕਨਾਅਤ-ਓ-ਸਬਰ-ਓ-ਰਜ਼ਾ-ਓ-ਤਸਲੀਮ ਪਿਨਹਾਂ ਅਸਤ, ਸਕੂਨ-ਏ-ਜਾਂ ਅਜ਼ ਇਬਾਦਤ ਵ ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਹਸਨਾ ਦਰਯਾਫ਼ਤਨ ਬਾਯਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 24 :- ਬਰਆਵੁਰਦਨ-ਏ-ਤਹਮੀਦ-ਏ-ਰੱਬ-ਏ-ਜ਼ੁਲ-ਜਲਾਲ ਵ-ਸ਼ੁਮਾਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤਸ਼ ਅਜ਼ ਹੇਚ ਕਲਮ-ਓ-ਜ਼ੁਬਾਂ ਮੁਮਕਿਨ ਨੀਸਤ ਗਰ ਚਿ ਮਖ਼ਲੂਕ-ਏ-ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਦਰ ਤਅਰੀਫ਼ਸ਼ ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ ਅਸਤ ਵ ਈਂ ਹਰ ਦੋ ਜਹਾਂ ਨੀਜ਼ ਦਰ ਤੌਸੀਫ਼-ਏ-ਸਿਫ਼ਾਤਸ਼ ਆਜਿਜ਼ਅੰਦ। ਮਿਹਰ-ਓ-ਫ਼ਜ਼ਲਸ਼ ਅਜ਼ ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਤਾਅਤ-ਓ-ਫ਼ਿਰੋਤਨੀ ਵ ਆਜਿਜ਼ੀ ਬਤਾਲਿਬ-ਰਸਦ ਵਲੇ ਤਕਿਯਾ ਬਰ ਜ਼ੁਹਦ-ਓ-ਅਮਲ-ਏ-ਖ਼੍ਰੇਸ਼ ਅਬਸ ਬਾਸ਼ਦ ਕਿ ਕਬੂਲੀਯਤ ਮਹਜ਼ ਅਜ਼ ਰਹਮਤ-ਏ-ਈਜ਼ਦ ਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 8,6 :- ਅਜ਼ ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਬੰਦਗਾਨਸ਼ ਇੱਜ਼ਤ-ਓ-ਹੁਰਮਤ-ਓ-ਰਹਮਤ ਯਾਫ਼ਤ ਬਰਗਜ਼ੀਦਾ ਵ ਪਸੰਦੀਦਾ ਗਸ਼ਤਾ ਅੰਦ, ਹੇਚ ਸਾਅਤ ਓ ਹੇਚ ਦਮ ਆਂ ਰਾਜ਼ਿਕ ਵ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਰਾ ਜ਼ਿਨਹਾਰ ਫ਼ਰਾਮੋਸ਼ ਨਕਰਦਨ ਬਾਯਦ ਵ ਹਮੀਂ ਤਲਬ-ਏ-ਹੱਕ-ਓ-ਰਾਹ-

منزل/۱،۶ حضرت بابا گورو نانک دیو صاحب مُریدانِ باصفا وخَلقِ خُدا را تلقینِ اَعمالِ صالحہ، تدریسِ خِدمات ونِکوئی کردند فرمُودند کہ قُربِ خُدائے پاک بذِکر و یاد وحمدِ الٰہی از صفائیِ قلب حاصِل میشود ولباسِ ظاہر مُرادِ اہلِ طریقت نیست حضوریِ قلب از فکر وذِکر اِصلاحِ نفس از تربیّت و عنایتِ مُرشِدِ کامِل می توَاند شُد کہ بابِ عِرفاں را ہماں رہبر بکُشاید و طالِب رابمنزلِ معرفت برساند۔

م/۴،۵،۶ بغیرِ ریاضت وطاعت وخِدمَت وصبر وشُکر وقناعت دررضا وتسلیم وسُلوک ومحبّت ومحنت ومَشقّت وعرفان وذِکر و یاد وعبادَت وبندگیِ حقیقی طالِب را گوھرِ مقصود بکف نمے آید البتہ منازِلِ رُوحانی ومقاماتِ عرفانی از رہبریِ مُرشِدِ کامِل قریب تر گردد ونظر آید۔

م/۴،۳۰ فرمایند کہ پرَوردِگارِ ما وآفرِینندہ فقط آں ربِّ وَاحِد ولاشریک است و اُو حاضِر وناظِر است وبر بندگانِ خوِیش اَز شَفقت ورَحم وکَرم نِگاہدارَد کہ نامَش رَحِیم وکَرِیم است وحُکمِ او ناطِق، ذاتش پاک وحق است کہ فقط ہماں لائقِ عبُودِیَت وعبادَت است وبرہمہ خُرد وکلاں فرمانِ پاکِ آں حاکِم حقیقی محض کارفرماہست۔

م/ ۲ درارشاداتِ خداوندی ہیچ را مجالِ دخل وسُخن گُفتن نیست اُو از اِبتدا وانتہا وبیان وشمار وانداز وقیاس اَرفع وبُلند ترین است۔ بندہ را برَ حُکمِ رضائش راضی شُدن وعمل کردن لازم است۔

م/۳-۱۶،۹ طالِبانِ صادِق ہماں باشند کہ خُوشنُودیِ خُدا بخواہند وازمُدّعائے خویش فارغ اند وایں طَور تسکینِ دِل و جاں بیِرَند۔ اَز عِشقِ حقیقی طالِبانِ صادِق واصلانش گردند۔

م/۲۵ بندۂ نیک بَخت کہ درحمد وثنائے رَبِ بَرتَر وطاعتِ مولاَ مشغُول است از شاہانِ جہاں مُمتاز وبہتر است وبنزدیکِ درگاہِ خُداوندی ہماں شخص مقبُول ومنظُور می باشد۔

م/۱۶ اِیں ارض وسَماَ شہادتِ عَظمتِ رَبّانی می دَہد وقُدرَتِ آں قادِرِ بے مِثال بوقلموں است کہ در بیان وشُمار وحَدّ وپایانِ حساب نمی آید۔

م/۴ آں خداوند پاک اسماَ الحسنیٰ بدارد وہر نیک وبد رانگہدارد ورِزق برساند۔ صِفاتش بے انتہا واحسانات بے پایاں واذکارش بے کران ست۔ بنزدش رَسائیِ طالِب فقط از پاکیزگیِ باطنی وبندگی مُمکن ایست۔

م/۲-۴۴،۳۸ احکامِ قضا وقدر رابشرِ فانی نتواں دانِست وتفسیرِ اسرارِ حِکمتش بر دانا و عاقِل موقُوف نیست ومحض از اعمالِ بشری نجات وبخشش نمی تواند شُد کہ رحمتِ حق فقَط بر رحم وفضلش منحصِر ایست۔ برآنانکہ حضرتِ حق تعالیٰ نظرِ کرَم افگند ہماں بندگان نجات وبخشش پایند ونہال شوند۔ نیز اَز وساطَتِ آناں بسے مردمانِ دیگر ھم رستگاری ومُخلَصی خواہند یافت۔

م/ ۲۸ مَقصدِ انسانی عبادت وطاعت وخدمتِ خلق باشد وتقویٰ بباطِنِ درست و راست شوَد ولے نمائشِ ظاہری بے سود وبے حقیقت است گر دِلِ بدست آید ایں زیارتِ مکمّل ودولتِ کامِل باشد۔

م/۱،۲۴ از زہد ومجاہدۂ ظاہری تنہا حصُولِ معرفت نبود حیاتِ جاوِدانی در یادِ پاک مضمر است وانوارِ الٰہی بعد از فَنائے ماسِوا در سینۂ عارفِ قرار گیرد۔

جَوھَر وخلاصۂ جَپ جی صاحِب

جَوھَر وخلاصۂ ایں کلام ہمیں است کہ ازعنایتِ مُرشِدی قُربِ خدا باشد و

ਮਜ਼ਹਰ-ਏ-ਰਹਮਤ ਵ ਗੌਹਰ-ਏ-ਵਹਦਤ ਵ ਆਫ਼ਤਾਬ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਵ ਦਾਫ਼ਿਅ-ਏ-ਜਹਾਲਤ ਵ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਵ ਅਲਮਬਰਦਾਰ-ਏ-ਸਿਦਕ-ਓ-ਰਾਸਤੀ ਵ ਪੈਯੰਬਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਵ ਇਮਾਮ-ਏ-ਖ਼ਿਲਕਤ ਵ ਮਖ਼ਜ਼ਨ-ਏ-ਹਿਕਮਤ ਵ ਤਸਵੀਰ-ਏ-ਰਿਯਾਜ਼ਤ ਵ ਆਈਨਾਦਾਰ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਵ ਸੂਰਤ-ਏ-ਸਬਰ-ਓ-ਸ਼ੁਕਰ-ਓ-ਕਨਾਅਤ ਵ ਮਕੀਨ-ਏ-ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਰਜ਼ਾ-ਓ-ਤਸਲੀਮ ਵ ਸਾਦਿਕ-ਉਲ-ਕੌਲ-ਓ-ਅਮਲ ਵ ਪੈਕਰ-ਏ-ਬੰਦਗੀ-ਓ-ਤਾਅਤ ਵ ਸਰਾਪਾ-ਏ-ਇਬਾਦਤ ਵ ਮੁਜੱਸਿਮ ਖ਼ੂਬੀ-ਓ-ਨਿਕੂਈ ਬੂਦੰਦ।

ਹਾਮੀ-ਏ-ਇਨਸਾਨੀਯਤ ਵ ਅਖ਼ੁੱਵਤ ਵ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ :- ਤਅਲੀਮ-ਓ-ਰਸ਼ਾਦਤ-ਓ-ਹਿਦਾਯਤ ਓ-ਬਰਕਤ-ਏ-ਈਸ਼ਾਂ ਬਗ਼ੈਰ-ਏ-ਲਿਹਾਜ਼-ਏ-ਮਜ਼ਹਬ-ਓ-ਮਿੱਲਤ ਵ ਫ਼ਿਰਕਾ-ਓ-ਤਬਕਾ ਵ ਮੁਲਕ-ਓ-ਕੌਮ ਵ ਰੰਗ-ਓ-ਜ਼ਾਤ ਬ ਹਮਾ ਮਖ਼ਲੂਕ-ਏ-ਆਲਮ ਮਸਾਵੀ-ਓ-ਯਕਸਾਂ ਅਸਤ ਵ ਦਰ ਹਰ ਸੁਖ਼ਨ-ਓ-ਇਰਸ਼ਾਦ-ਏ-ਪਾਕ ਇਸਲਾਹ-ਏ-ਸਬਕ ਮੁਜ਼ਮਰ ਅਸਤ।

ਤਬਲੀਗ਼-ਓ-ਸਿਯਾਹਤ :- ਈਸ਼ਾਂ ਬ ਗ਼ਰਜ਼-ਏ-ਤਬਲੀਗ਼-ਏ-ਇਸਮ-ਏ-ਅਅਜ਼ਮ ਵ ਹਿਦਾਯਤ-ਏ-ਬੰਦਗੀ ਵ ਤਲਕੀਨ-ਏ-ਤਾਅਤ-ਏ-ਹੱਕ ਦਰ ਤੂਲ-ਓ-ਅਰਜ਼-ਏ-ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸਫ਼ਰ-ਓ-ਸਿਯਾਹਤ ਕਰਦੰਦ ਨੀਜ਼ ਦਰ ਏਸ਼ਿਯਾ ਬ ਮਮਾਲਿਕ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਲਿਫ਼ ਰਫ਼ਤੰਦ, ਇਰਾਕ, ਅਜਮ, ਅਰਬ ਹਮ ਦੀਦੰਦ ਵ ਹਸਬ-ਏ-ਮੌਕਅ ਕਲਾਮ-ਏ-ਮਨਜ਼ੂਮ ਮੌਜ਼ੂੰ ਕਰਦੰਦ ਕਿ ਜ਼ੇਬ-ਏ-ਆਂ ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏ-ਅਕਦਸ ਅਸਤ।

ਤਅਲੀਮਾਤ-ਏ-ਆਲੀਯਾ-ਏ-ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਮਤਲਅ-ਏ-ਅਨਵਾਰ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਮੁਸਤਤਾਬ
ਜੁਮਲਾ ਆਲਮ ਅਜ਼ ਵਜੂਦਸ਼ ਫ਼ੈਜ਼ਯਾਬ

ਮਨਜ਼ਿਲ 1, 6 :- ਹਜ਼ਰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਮੁਰੀਦਾਨ-ਏ-ਬਾ ਸਫ਼ਾ ਵ ਖ਼ਲਕ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਰਾ ਤਲਕੀਨ-ਏ-ਅਅਮਾਲ-ਏ-ਸਾਲਿਹਾ ਵ ਤਦਰੀਸ-ਏ-ਖ਼ਿਦਮਾਤ ਵ ਨਿਕੂਈ ਕਰਦੰਦ ਵ ਫ਼ਰਮੂਦੰਦ ਕਿ ਕੁਰਬ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਬਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਯਾਦ-ਓ-ਹਮਦ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਅਜ਼ ਸਫ਼ਾਈ-ਏ-ਕਲਬ ਹਾਸਿਲ ਮੀ ਸ਼ਵਦ ਵ ਲਿਬਾਸ-ਏ-ਜ਼ਾਹਿਰ ਮੁਰਾਦ-ਏ-ਅਹਲ-ਏ-ਤਰੀਕਤ ਨੀਸਤ। ਹੁਜ਼ੂਰੀ-ਏ-ਕਲਬ ਅਜ਼ ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ, ਇਸਲਾਹ-ਏ-ਨਫ਼ਸ ਅਜ਼ ਤਰਬੀਯਤ-ਓ-ਇਨਾਯਤ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਮੀਤਵਾਨਦ ਸ਼ੁਦ ਕਿ ਬਾਬ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਂ ਰਾ ਹਮਾਂ ਰਹਬਰ ਬਿਕੁਸ਼ਾਯਦ ਵ ਤਾਲਿਬ ਰਾ ਬ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਬਿਰਸਾਨਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 4,5,6 :- ਬਗ਼ੈਰ ਰਿਯਾਜ਼ਤ-ਓ-ਤਾਅਤ-ਓ-ਖ਼ਿਦਮਤ-ਓ-ਸਬਰ-ਓ-ਸ਼ੁਕਰ-ਓ-ਕਨਾਅਤ-ਓ-ਰਜ਼ਾ-ਓ-ਤਸਨੀਮ-ਓ-ਸਲੂਕ-ਓ-ਮੁਹੱਬਤ-ਓ-ਮਿਹਨਤ-ਓ-ਮੁਸ਼ੱਕਤ-ਓ-ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਓ-ਯਾਦ-ਓ-ਇਬਾਦਤ-ਓ-ਬੰਦਗੀ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਤਾਲਿਬ ਰਾ ਗੌਹਰ-ਏ-ਮਕਸੂਦ ਬਕਫ਼ ਨਮੀ ਆਯਦ ਅਲਬੱਤਾ ਮਨਾਜ਼ਿਲ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀ ਵ ਮਕਾਮਾਤ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨੀ ਅਜ਼ਰਹਬਰੀ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਕਰੀਬ ਤਰ ਗਰਦਦ ਵ ਨਜ਼ਰ ਆਯਦ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 4, 30 :- ਫ਼ਰਮਾਯੰਦ ਕਿ ਪਰਵਰਦਗਾਰ-ਏ-ਮਾ ਵ ਆਫ਼ਰੀਨਿੰਦਾ ਫ਼ਕਤ ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਵਾਹਿਦ-ਓ-ਲਾ ਸ਼ਰੀਕ ਅਸਤ ਵ ਊਹਾਜ਼ਿਰ-ਓ-ਨਾਜ਼ਿਰ ਅਸਤ ਵ ਬਰ ਬੰਦਗਾਨ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਅਜ਼ ਸ਼ਫ਼ਕਤ-ਓ-ਰਹਮ-ਓ-ਕਰਮ ਨਿਗਾਹ ਦਾਰਦ ਕਿ ਨਾਮਸ਼ ਰਹੀਮ-ਓ-ਕਰੀਮ ਅਸਤ ਵ ਹੁਕਮ-ਏ-ਊਨਾਤਿਕ ਵ ਜ਼ਾਤਸ਼ ਪਾਕ-ਓ-ਹੱਕ ਅਸਤ ਕਿ ਫ਼ਕਤ ਹਮਾਂ ਲਾਇਕ-ਏ-ਅਬੂਦੀਯਤ-ਓ-ਇਬਾਦਤ ਅਸਤ ਵ ਬਰ ਹਮਾ ਖ਼ੁਰਦ-ਓ-ਕਲਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਆਂ ਹਾਕਿਮ-ਏ-ਹਕੀਕੀ-ਏ-ਮਹਜ਼ ਕਾਰਫ਼ਰਮਾ ਹਸਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ 2 :- ਵ ਦਰ ਇਰਸ਼ਾਦਾਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ ਹੇਚ ਰਾ ਮਜਾਲ-ਏ-ਦਖ਼ਲ ਵ ਸੁਖ਼ਨ

شاں عالمے سیراب و شادابست۔ سینۂ شاں مخزنِ معرفت و کانِ حقیقت و مصدرِ تجلیاتِ حق بود و اسرار و انوارِ الٰہی بر ایشاں منکشف گشت و کراماتِ بیشمار از دہنِ پاک بصورتِ بارانِ کرم ہمی بارید۔

معجزہ ہا بیشمار آمد پدید مثلِ او کشف و کرامات نہ دید

ایں اوراد را برائے وِرد مریدانِ باصفا و عقیدت مندانِ حق کیش بنام جپ جی یا وِرد و وظیفۂ حق موسوم کردہ اند۔

دافعِ جہالت و ظلمت

لاریب ایں زمزمۂ توحیدست کہ طالبان را قربِ حق مے بخشد و از توہمات رہبریِ راہِ حقیقت بکُند۔ عموماً طالبان و معتقدان و سکھان و مریدانِ بیشمار ایں کلامِ الہامی را حفظ کردہ تلاوتش بسیار دارند و راحتِ قلب و روح بگیرند و ازیں نورِ حقیقت ظلمتِ کبر و خودی و جہل و گمرہی و تاریکیِ دِل ہا دور می شود۔

کرامت

حضرتِ ستگو رُوئے عالی مقتدائے سالِکاں و رہنمائے درویشاں بسے شیریں سُخن بودند و خلوت در انجمن داشتند در کرامات و عظمت و معرفتِ حق یگانہ و مشہورِ زمانہ نیز ذاتِ مبارک مرجعِ فیض و منبعِ بخشش و عطا بودہ است۔

اتحاد و محبت

حضرتِ محترم حبیبِ خلائق و عاشقِ وحدت بودند نیز اتحاد و محبت دستورِ شاں و نکوئی و خدمتِ خلق شعارِ راہ و فلاح و بہبودیِ بنی نوعِ انسان معمولِ شاں بود۔

در نوازش بیتِ الطاف و مِنَن
درسِ او بہرِ ہدایاتِ زمَن

کیش و مشرب

کیش و مذہب و مشربِ شاں توحید پرستی است و طریقۂ کار حمد و ثنائے خدائے پاک را سرائیدن و ذِکرش برلب و زباں داشتن است۔

مظہرِ ذاتِ خُدائے بے نیاز
حق پرست و حق پسند و حق نواز

مبلّغِ یکسانیت و مُصلحِ اقوام

ایشاں مصلحِ اقوام و پیشوائے دین و رہبرِ خلق و مُبلغِ یکسانیت، حامیِ انسانیت و اخوّت، حاملِ شفقت و عنایت، مظہرِ رحمت، گوہرِ وحدت، آفتابِ معرفت و دافعِ جہالت و مرشِدِ کامِل، علمبردارِ صِدق و راستی و پیمبرِ قدرت، امامِ خلقت، مخزنِ حکمت و تصویرِ ریاضت، آئینہ دارِ حقیقت و صورتِ صبر و شکر و قناعت، مکینِ منزلِ رضا و تسلیم، صادِقِ القول و عمل، پیکرِ بندگی و طاعت، سراپا عبادت، مجسّم خوبی و نکوئی بودند۔

حامیِ انسانیّت و اُخوّت و مُرشِدِ کامل

تعلیم و رشادت و ہدایت و برکتِ ایشاں بغیر لحاظِ مذہب و مِلّت و فرقہ و طبقہ، ملک و قوم و رنگ و ذات بہ ہمہ مخلوقِ عالم مساوی و یکسان است و در ہر سُخن و ارشادِ پاک اصلاح و سبق مضمر است۔

تبلیغ و سیاحت

ایشاں بغرضِ تبلیغِ اسمِ اعظم و ہدایتِ بندگی و تلقینِ طاعتِ حق در طول و عرضِ ہندوستان سفر و سیاحت کردند۔ نیز در ایشیا بہ ممالکِ مختلف رفتند و عراق و عجم و عرب ہم دیدند و حسبِ موقع کلامِ منظوم موزوں کردند کہ زیبِ آں صحیفۂ اقدس است۔

تعلیماتِ عالیہ جپ جی صاحِب:

مطلعِ انوارِ ذاتِ مستطاب جُملہ عالَم از وُجودش فیضیاب

ਪੇਸ਼ਤਰ ਦਰ 1469ਈਂ (ਮੁਤਾਬਿਕ 1526 ਬਿਕਰਮੀ ਕਾਤਿਕ ਸ਼ੁਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ) ਬਰਾਏ ਰਹਨੁਮਾਈ-ਏ-ਆਲਮ ਬ ਬਾਗ਼-ਏ-ਹਸਤ-ਓ-ਬੂਦ ਤਸ਼ਰੀਫ਼ ਆਵੁਰਦਾ ਚਿਰਾਗ਼ਹਾ-ਏ-ਹਿਦਾਯਤ-ਓ-ਰਸ਼ਾਦਤ ਰਾ ਫ਼ਰੋਜ਼ੀਦੰਦ।

ਇਸਮ-ਏ-ਮੁਸੱਨਿਫ਼-ਏ-ਆਲੀ :- ਮੂਲਿਦ-ਏ-ਪਾਕੁ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਨਨਕਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸਤ ਕਿ ਅਕਨੂੰ ਦਰ ਮਗ਼ਰਿਬੀ ਪੰਜਾਬ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਾਕਿਅ ਈਸਤ।

ਸਾਲ-ਏ-ਵਿਲਾਦਤ ਵ ਵਿਸਾਲ :- ਸਾਲ-ਏ-ਵਿਲਾਦਤ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਮੁਤਜ਼ੱਕਿਰਾ ਬਾਲਾਸਤ ਵ ਸਾਲ-ਏ-ਵਿਸਾਲ-ਏ-ਆਂ ਵਾਸਿਲ-ਏ-ਰੱਬ 1539 ਈ (ਮੁਤਾਬਿਕ 1596 ਬਿਕਰਮੀ ਅਸੂਜ ਬਦੀ ਦਸਵੀਂ);

ਉਮਰ-ਏ-ਸ਼ਰੀਫ਼ :- ਉਮਰ-ਏ-ਸ਼ਰੀਫ਼ ਤਕਰੀਬਨ ਹਫ਼ਤਾਦ ਸਾਲਾ ਬੂਦ।

ਨੁਹ ਇਮਾਮ ਵ ਸਤਿਗੁਰੂਸਾਹਿਬਾਨ :- ਈਸ਼ਾਂ ਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ-ਏ-ਅੱਵਲ ਵ ਪੈਗ਼ੰਬਰ, ਇਮਾਮ-ਏ-ਅੱਵਲ ਮੀਖ਼੍ਵਾਨੰਦ ਵ ਸ਼ੁਮਾਰੰਦ ਵ ਬਅਦ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਨੁਹ ਇਮਾਮ-ਓ-ਗੁਰੂ-ਏ-ਦੀਗਰ ਬਰ ਤਖ਼ਤ-ਏ-ਗੁਰਯਾਈ ਵ ਮਸਨਦ-ਏ-ਰਸ਼ਾਦਤ ਮੁਤਮੱਕਿਨ ਸ਼ੁਦਾ ਅੰਦ ਵ ਬਮਖ਼ਲੂਕਾਤ-ਏ-ਜਹਾਂ ਦਰਸ-ਏ-ਤੌਹੀਦ-ਓ-ਤਨਵੀਰ-ਏ-ਹਿਦਾਯਤ-ਓ-ਰਸ਼ਾਦਤ ਬਖ਼ਸ਼ੀਦਾ ਅੰਦ ਵਲੇ ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਹਰ ਦਹ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬਾਨ ਯਕ ਨੂਰ-ਏ-ਪਾਕ ਬੂਦਾਅੰਦ।

ਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ :- ਦਰ ਹਾਲ ਮਖ਼ਜ਼ਨ-ਏ-ਅਨਵਾਰ-ਓ-ਅਸਰਾਰ ਵ ਮਸ਼ਅਲ-ਏ-ਪਾਕ ਦਰ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬਾਨ ਪੈਯੰਬਰ-ਏ-ਕਲਜੁਗ, ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਤਖ਼ਤ-ਓ-ਅਲਮ ਵ ਚਤਰ-ਓ-ਚੰਵਰ ਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਵ ਮਜ਼ਹਰ-ਏ-ਹਕੀਕਤ, ਮਸਦਰ-ਏ-ਵਹਦਤ ਸਤਿਗੁਰੂਹਸਤੰਦ ਵ ਸ਼ਾਂ ਰਾ ਗੁਰਯਾਈ ਸਾਹਿਬੀ-ਓ-ਰਸ਼ਾਦਤ-ਏ-ਦਵਾਮ ਸਪੁਰ ਅਸਤ।

ਯਾਫ਼ਤ ਅਜ਼ ਨਾਨਕ ਦਰਖ਼ਤ-ਏ-ਖ਼ਾਲਿਸਾ ਨਸ਼ਵ-ਓ-ਨਮੂ
ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਬਖ਼ਸ਼ੀਦ ਕੌਮ-ਓ-ਖ਼ਾਲਿਸਾ ਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ

ਜਲਵਾ ਫ਼ਰਮਾ ਹਸਤ ਬਰ ਤਖ਼ਤੇ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬ ਗ੍ਰੰਥ
ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਬ ਖ਼ੁਸ਼ ਬਖ਼ਤੇ ਗੁਰੂਸਾਹਿਬ ਗ੍ਰੰਥ

ਮਸਦਰ-ਏ-ਤਜੱਲੀਯਾਤ :- ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਵਾਲਾ ਸਿਫ਼ਾਤ ਜਾਮਿਅ-ਏ-ਕਮਾਲਾਤ ਬੂਦ ਵ ਅਜ਼ ਬਰਕਤ-ਏ-ਤਅਲੀਮਾਤ ਵ ਤਸਨੀਫ਼ਾਤ-ਏ-ਸ਼ਾਨ ਆਲਮੇ ਸੈਰਾਬ-ਓ-ਸ਼ਾਦਾਬਸਤ, ਸੀਨਾ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਮਖ਼ਜ਼ਨ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ, ਕਾਨ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਵ ਮਸਦਰ-ਏ-ਤਜੱਲੀਯਾਤ-ਏ-ਹੱਕ ਬੂਦ ਵ ਅਸਰਾਰ-ਓ-ਅਨਵਾਰ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਬਰ ਈਸ਼ਾਂ ਮੁਨਕਸ਼ਿਫ ਗਸ਼ਤ ਵ ਕਰਾਮਾਤ-ਏ-ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਅਜ਼ ਦਹਨ-ਏ-ਪਾਕ ਬ ਸੂਰਤ-ਏ-ਬਾਰਾਨ-ਏ-ਕਰਮ ਹਮੀ ਬਾਰੀਦ। ਮੁਅਜਿਜ਼ਾਹਾ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਆਮਦ ਪਦੀਦ। ਮਿਸਲ-ਏ-ਊਕਸ਼ਫ਼-ਓ-ਕਰਾਮਾਤੇ ਨਦੀਦ, ਈਂ ਔਰਾਦ ਰਾ ਬਰਾਏ ਵਿਰਦ-ਏ-ਮੁਰੀਦਾਨ-ਏ-ਬਾ ਸਫ਼ਾ ਵ ਅਕੀਦਤ ਮੰਦਾਨ-ਏ-ਹੱਕ-ਕੇਸ਼ ਬਨਾਮ-ਏ-ਜਪੁਜੀ ਯਾ ਵਿਰਦ-ਓ-ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ-ਏ-ਹੱਕ ਮੌਸੂਮ ਕਰਦਾ ਅੰਦਲਾਰੈਬ ਈਂ ਜ਼ਮਜ਼ਮਾ-ਏ-ਤੌਹੀਦਸਤ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਰਾ ਕੁਰਬ-ਏ-ਹੱਕ ਮੀਬਖ਼ਸ਼ਦ ਵ ਅਜ਼ ਤਵੱਹੁਮਾਤ ਰਹਬਰੀ-ਏ-ਰਾਹ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਬਿਕੁਨਦ।

ਦਾਫ਼ਿਅ-ਏ-ਜਹਾਲਤ ਵ ਜ਼ੁਲਮਤ :- ਅਮੂਮਨ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵ ਮੁਅਤਕਿਦਾਨ ਵ ਸਿੱਖਾਨ ਵ ਮੁਰੀਦਾਨ-ਏ-ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਈਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਇਲਹਾਮੀ ਰਾ ਹਾਫ਼ਿਜ਼ਾ ਕਰਦਾ ਤਲਾਵਤਸ਼ ਬਿਸਿਯਾਰ ਦਾਰੰਦ ਵ ਰਾਹਤ-ਏ-ਕਲਬ-ਓ-ਰੂਹ ਬਿਗੀਰੰਦ ਵ ਅਜ਼ੀਂ ਨੂਰ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਜ਼ੁਲਮਤ-ਏ-ਕਿਬਰ, ਖ਼ੁਦੀ, ਜਹਲ, ਗੁਮਰਾਹੀ, ਤਾਰੀਕੀ-ਏ-ਦਿਲਹਾ ਦੂਰ ਮੀਸ਼ਵਦ।

ਕਰਾਮਤ :- ਹਜ਼ਰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ-ਏ-ਆਲੀ ਮੁਕਤਿਦਾ-ਏ-ਸਾਲਿਕਾਂ ਵ ਰਹਨੁਮਾ-ਏ-ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਬਸੇ ਸ਼ੀਰੀਂ ਸੁਖ਼ਨ ਬੂਦੰਦ ਵ ਖ਼ਲਵਤ ਦਰ ਅੰਜੁਮਨ ਦਾਸ਼ਤੰਦ। ਦਰ ਕਰਾਮਾਤ-ਓ-ਅਜ਼ਮਤ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ-ਏ-ਹੱਕ ਯਗਾਨਾ ਵ ਮਸ਼ਹੂਰ-ਏ-ਜ਼ਮਾਨਾ ਨੀਜ਼ ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਮਰਜਅ-ਏ-ਫ਼ੈਜ਼ ਵ ਮੰਬਅ-ਏ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼-ਓ-ਅਤਾ ਬੂਦਾ ਅਸਤ।

ਇੱਤਿਹਾਦ-ਓ-ਮੁਹੱਬਤ :- ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਮੁਹਤਰਮ ਹਬੀਬ-ਏ-ਖ਼ਲਾਇਕ ਵ ਆਸ਼ਿਕ-ਏ-ਵਹਦਤ ਬੂਦੰਦ ਨੀਜ਼ ਇੱਤਿਹਾਦ-ਓ-ਮੁਹੱਬਤ ਦਸਤੂਰ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਵ ਨੇਕੂਈ ਵ ਖ਼ਿਦਮਤ-ਏ-ਖ਼ਲਕ ਸ਼ਿਆਰ-ਏ-ਰਾਹ ਵ ਫ਼ਲਾਹ ਵ ਬਹਬੂਦੀ-ਏ-ਬਨੀ ਨੌਅ-ਏ-ਇਨਸਾਨ ਮਅਮੂਲ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਬੂਦ।

ਦਰ ਨਵਾਜ਼ਿਸ਼ ਬੈਤ-ਏ-ਅਲਤਾਫ਼-ਓ-ਮਿਨਨ
ਦਰਸ-ਏ-ਊਬਹਰ-ਏ-ਹਿਦਾਯਾਤ-ਏ-ਜ਼ਮਨ।

ਕੇਸ਼ ਵ ਮਸ਼ਰਬ :- ਕੇਸ਼ ਵ ਮਜ਼ਹਬ-ਓ-ਮਸ਼ਰਬ-ਏ-ਸ਼ਾਂ ਤੌਹੀਦ ਪਰਸਤੀ ਅਸਤ ਵ ਤਰੀਕਾ-ਏ-ਕਾਰ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ-ਏ-ਪਾਕ ਰਾ ਸਰਾਈਦਨ ਵ ਜ਼ਿਕਰਸ਼ ਬਰ ਲਬ-ਓ-ਜ਼ੁਬਾਨ ਦਾਸ਼ਤਨ ਅਸਤ।

ਮਜ਼ਹਰ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਏ ਬੇਨਿਯਾਜ਼
ਹੱਕ ਪਰਸਤ-ਓ-ਹੱਕ ਪਸੰਦ-ਓ-ਹੱਕ ਨਵਾਜ਼

ਮੁਬੱਲਿਗ਼-ਏ-ਯਕਸਾਨੀਯਤ ਵ ਮੁਸਲਿਹ-ਏ-ਅਕਵਾਮ :- ਈਸ਼ਾਂ ਮੁਸਲਿਹ-ਏ-ਅਕਵਾਮ ਵ ਪੇਸ਼ਵਾ-ਏ-ਦੀਨ ਵ ਰਹਬਰ-ਏ-ਖ਼ਲਕ ਵ ਮੁਬੱਲਿਗ਼-ਏ-ਯਕਸਾਨੀਯਤ ਵ ਹਾਮੀ-ਏ-ਯਿਕਸਾਨੀਯਤ-ਓ-ਅੱਖ਼ੁਵਤ ਵ ਹਾਮਿਲ-ਏ-ਸ਼ਫ਼ਕਤ-ਓ-ਇਨਾਯਤ ਵ

قدرتِ سُبحانی نمود ودرراہِ حق ایشاں رااستوار گامزن بدارند۔

آبِ حیات: ہادیِ برحق حضرت ستگُورصاحِب بر ماچنیں کرمِ جاوید وفیضِ رواں فرمودہ اندوگویا ایں جملہ کلامِ الہامیست کہ از دہنِ پاکِ شاں بمثلِ آبِ حیات چکیدہ است۔

دعوتِ حق: ہر جملۂ احسن طالب را دعوتِ حق مے دہد و بر اعمالِ صالحہ وراہِ طاعت و بندگی بندہ را مستحکم و مستقل بسازد۔ درایں صحیفہ شاہدانِ جمالِ حقیقت وطالبانِ نورِ معرفت را جلوہ ہائے بسیار است کہ محتاجِ تحریر نیست۔

ذاتِ فرخندہ: ذاتِ فرخندۂ ستگُور و عالی منت کشِ تفسیر وتشریح نیست و در ہندوستان و ایشیا و مشرق ومغرب کدامیست کہ مقبلِ حق حضرتِ ممدوح راندانند۔ ارشادات اظہر من الشمس وکرامات روشن ومبین و نامِ مبارک منوّر ومقدّس است۔

گلدستۂ اوراد وظائف: رشکِ دُنیا وایشیا راناز، فخرِ ہندوستاں گُورُونانک ایں گلدستۂ اوراد و وظائفِ جپ جی درنظمِ پنجابی و گُورمکھی است کہ برگزیدۂ درگاہِ صمدیت وآفتابِ سپہرِ معرفت وماہِ حقیقت، امام وپیغمبر وبانیِ مذہب سِکھاں حضرتِ عالی سِری گُورُونانک دیوجی مہاراج در پانزدہ صدی عیسوی درپنجاب کہ صوبۂ ہندوستان است بعالمِ بیخودی فرمودہ اند و ایں کلام کہ مجموعۂ اذکارِ ربّانی ست، درآں صحیفۂ مقدّس و بزرگِ سِری گُورُو گرنتھ صاحب درآغازِ مبارک شامل است کہ صحیفۂ پاکِ سِکھاں برائے رہبری ورشادت بصورتِ مرشدِ کامل است۔

زمانہ وسنہ: حضرتِ ممدوح الصدر پانصد سالہ پیشتر در ۱۴۶۹ء مطابق ۱۵۲۶ بکرمی کاتک شدیٔ پورنماشی برائے رہنمائی عالم بباغِ ہست و بود تشریف آوردہ چراغ ہائے ہدایت ورشادات رافروزیدند۔

تصنیف

اِسمِ مولدِ عالی: مولدِ پاکِ شاں ننکانہ صاحب است کہ اکنوں درمغربی پنجاب (پاکستان) واقع ایست۔

سالِ وِلادت و وِصال: سالِ ولادتِ مبارک متذکرۂ بالا ہست وسالِ وصالِ آں واصل رب ۱۵۳۹ مسیحی ست مطابق ۱۵۹۶ بکرمی (اسوج بدی دسویں)۔

عُمرِ شریف: عُمرِ شریف تقریباً ہفتاد سالہ بود۔

نہ امامِ ستگُورُو صاحِبان: ایشاں راستگُورُوئے اوّل وپیغمبر امام اوّل می خوانند وشمارند وبعدِ شاں نُہ امام وگُوروئے دیگر برتختِ گُوریائی ومسندِ رشادت متمکن شدہ اند وبہ مخلوقاتِ جہاں درسِ توحید وتنویرِ ہدایت ورشادت بخشیدہ اندولے درحقیقت ہر دَہ گُورُو صاحِبان یک نورِ پاک بودہ اند۔

گُورو گرنتھ صاحب: گُورُو گرنتھ صاحب درحال مخزنِ انوار واسرار ومشعلِ پاکِ دہ گُورُو صاحبان، پیغمبر کلگ[1] وصاحِبِ تخت وعلم وچتر وچنور[2] سِری گُورُو گرنتھ صاحِبِ مُرشِدِ کامل ومظہرِ حقیقت ومصدرِ وحدت ستگُورُو ہستند وشاں راگُوریائی[3] وصاحبی ورشادتِ دوام سپرد است۔

یافت از نانک درختِ خالصہ نشو ونمو
کلغی دھر[4] بخشید قوم و خالصہ راستگُورُو
جلوہ فرماہست بر تختے گُورُوصاحِب گرنتھ
مرشدِ کامل بخوش بختے گُورُوصاحِب گرنتھ

مَصدرِ تجلّیات: ذاتِ والاصِفات جامعِ کمالات بودواز برکتِ تعلیماتِ وتصنیفاتِ

۱ دورِ موجودہ ۲ مگس ران ۳ رشاداتِ کامل ۴ پیغمبرو

ਵ-ਇਸ਼ਾਰਾਤ-ਏ-ਲਤੀਫ਼-ਓ-ਮੁਨੀਫ਼ ਵਜਹ-ਏ-ਰਿਸ਼ਾਦਤ-ਏ-ਆਲਮ ਅਸਤ ਵ ਦਰ ਆਂ ਨਿਕਾਤਸ਼ ਜੁਮਲਾ ਮਆਨੀ-ਏ-ਖ਼ਜਸਤਾ ਵ ਹਕੀਕੀਤ ਨੁਮਾ ਹਸਤ ਗੋਯਾ ਈਂ ਗੰਜ-ਏ-ਅਸਰਾਰ ਅਸਤ ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਮਆਨੀ ਈਂ ਨੁਸਖ਼ਾ-ਏ-ਪਾਕ ਰਾ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਤਰ ਦਾਰੰਦ ਵ ਸਾਹਿਬਦਿਲਾਂ ਅਜ਼ ਸਮਾਅਤਸ਼ ਵਜਦ ਆਰੰਦ ਕਿ ਈਂ ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏ-ਅਕਦਸ ਇਨਤਿਖ਼ਾਬ-ਏ-ਰੋਜ਼ਗਾਰਸਤ ਵ ਬ ਮਾਨਿੰਦ-ਏ-ਨੱਯਰ-ਏ-ਅਕਬਰ ਮੀਦਰਖ਼ਸ਼ਦ ਵ ਨੂਰ-ਏ-ਹਿਦਾਯਤ ਮੀਬਾਰਦ।

ਦਰਸ-ਏ-ਵਹਦਤ :- ਤਾਲਿਬ ਰਾ ਦਰ ਈਂ ਦਰਸ-ਏ-ਵਹਦਤ ਹੁਕਮ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਇਲਾਹੀ-ਸਤ ਕਿ ਯਾਦ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਮਤਲੂਬ-ਏ-ਹਕੀਕੀ, ਮੁਰਾਦ-ਏ-ਜ਼ਿੰਦਗੀਸਤ ਵ ਅਜ਼ ਆਂ ਕਲਬ-ਓ-ਰੂਹ ਪੁਰ ਨੂਰ ਗਰਦਦ ਵ ਤਾਲਿਬ ਬ ਹੱਕ ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ ਵ ਬ ਦਰਗਾਹਸ਼ ਮਕਬੂਲ ਮੀਸ਼ਵਦ। ਈਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਅਕਦਸ ਰਹਨੁਮਾਈ-ਏ-ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਵ ਰਹਬਰ-ਏ-ਰਾਹ-ਏ-ਨਿਜਾਤ ਅਸਤ ਵ ਵਿਰਦਸ਼ ਆਮਿਲ ਰਾ ਬਰਾਹਤ-ਏ-ਜਾਵੇਦ ਮੀਰਸਾਨਦ ਵ ਬੰਦਾ-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਵ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਹੱਕ ਪਰਸਤ ਅਜ਼ ਤਲਾਵਤਸ਼ ਬਾ ਮੁਰਾਦ ਸ਼ਵਦ।

ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਹਕੀਕਤ :- ਈਂ ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ ਕਿ ਬਨਾਮ-ਏ-ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਸਤ ਅਜ਼ ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ-ਏ-ਮਖ਼ਜ਼ਨ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਹਿਕਮਤ ਵ ਮਅਦਨ-ਏ-ਸਦਾਕਤ-ਓ-ਹਕੀਕਤ ਹਜ਼ਰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਬਰ ਆਮਦਾ ਅਸਤ ਵ ਨੁਕਤਾ ਨੁਕਤਾ ਕਿ ਜ਼ੇਬ-ਏ-ਕਿਰਤਾਸ ਅਸਤ ਰਸ਼ਕ-ਏ-ਲਅਲ-ਓ-ਗੌਹਰਸਤ ਵ ਜੁਮਲਾ ਜੁਮਲਾ ਕਿ ਨਕਸ਼-ਓ-ਸਬਤ-ਏ-ਲੌਹ ਅਸਤ ਮਜ਼ਹਰ-ਏ-ਤਹਮੀਂਦ-ਏ-ਹੱਕ ਅਸਤ, ਹਰਫ਼ਸ਼ ਦਰਖ਼ਸ਼ਾਂ ਵ ਸਤਰਸ਼ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਾਨ ਅਸਤ ਵ ਅਜ਼ ਦਹਨ-ਏ-ਅਲਫ਼ਾਜ਼ਸ਼ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ-ਏ-ਕਰਦਗਾਰ-ਏ-ਪਾਕ ਮੀਬਰਆਯਦ ਵ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾਅਸ਼ ਵਜਹ-ਏ-ਸਆਦਤ-ਓ-ਬਰਕਤ ਅਸਤ।

ਮਕਸਦ-ਏ-ਆਲੀ :- ਅਜ਼ ਈਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨੀ-ਆਬ-ਏ-ਹੈਵਾਂ ਮੀਚਕਦ ਕਿ ਇਨਸਾਂ ਰਾ ਹਿਯਾਤ-ਏ-ਅਬਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਵ ਹਰ ਸੁਖ਼ਨਸ਼ ਅਜ਼ ਅਸਰਾਰ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ-ਓ-ਹਕੀਕਤ ਮਮਲੂਸਤ ਵ ਹਰ ਇਰਸ਼ਾਦ-ਏ-ਬੁਜ਼ੁਰਗ ਸਾਦਿਕ-ਓ-ਰਫ਼ੀਅ-ਉਲ-ਮਨਜ਼ਿਲਤ ਅਸਤ, ਦਰਸ-ਓ-ਨਸੀਹਤ ਵ ਹਿਦਾਯਤ-ਓ-ਤਅਲੀਮ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਵ ਤਲਕੀਨ-ਏ-ਨੇਕੀ ਵ ਤਦਰੀਸ-ਏ-ਵਹਦਤ ਵ ਤਾਅਤ-ਓ-ਬੰਦਗੀ ਮੁਦਆ-ਏ-ਆਲੀਸਤ।

ਤਰਜ਼-ਓ-ਅੰਦਾਜ਼:- ਦਰ ਅੰਦਾਜ਼-ਏ-ਸ਼ੀਰੀਂ ਵ ਮਤੀਨ ਵ ਬ ਤਰਜ਼-ਏ-ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ-ਓ-ਸੰਜੀਦਾ ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਮਮਦੂਹ ਈਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਹੱਕਾਨੀ ਰਾ ਇਰਸ਼ਾਦ ਫ਼ਰਮੂਦਾਅੰਦ ਵ ਹਰ ਮਿਸਰਆ ਆਲਮਬਰਦਾਰ-ਏ-ਪੰਦ-ਓ-ਹਿਦਾਯਤ ਅਸਤ ਬਲਕਿ ਜੁਮਲਾ ਸਹੀਫ਼ਾ ਦਰ ਹਕੀਕਤ ਦਫ਼ਤਰ-ਏ-ਹਮਦ-ਓ-ਤਾਅਤ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ-ਓ-ਹਕੀਕਤ ਅਸਤ।

ਪੰਦ-ਓ-ਨਸੀਹਤ :- ਰਹਬਰ-ਏ-ਸਾਦਿਕ, ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਮੌਸੂਫ਼ ਅਜ਼ ਦਰਸ-ਏ-ਵਹਦਤ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਤਾਲਿਬਾਨ ਰਾ ਹੱਕ-ਉਲ-ਯਕੀਂ ਮੀਦਹੰਦ ਵ ਸ਼ਾਨ-ਏ-ਮਨਾਜ਼ਿਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ-ਏ-ਸੁਬਹਾਨੀ ਨਮੂਦਾ ਦਰ ਰਾਹ-ਏ-ਹੱਕ ਈਸ਼ਾਂ ਰਾ ਉਸਤਵਾਰ ਗਾਮਜ਼ਨ ਬਿਦਾਰੰਦ।

ਆਬ-ਏ-ਹਯਾਤ :- ਹਾਦੀ-ਏ-ਬਰ ਹੱਕ ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੁਸਾਹਿਬ ਬਰ ਮਾ ਚੁਨੀਂ ਕਰਮ-ਏ-ਜਾਵੇਦ ਵ ਫ਼ੈਜ਼-ਏ-ਰਵਾਂ ਫ਼ਰਮੂਦਾ ਅੰਦ ਵ ਗੋਯਾ ਈਂ ਜੁਮਲਾ ਕਲਾਮ-ਏ-ਇਲਹਾਮੀਸਤ ਕਿ ਅਜ਼ ਦਹਨ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਸਾਂ ਬਮਿਸਲ ਆਬ-ਏ-ਹਿਯਾਤ ਚਕੀਦਾ ਅਸਤ।

ਦਅਵਤ-ਏ-ਹੱਕ :- ਹਰ ਜੁਮਲਾ-ਏ-ਅਹਸਨ ਤਾਲਿਬ ਰਾ ਦਅਵਤ-ਏ-ਹੱਕ ਮੀਦਹਦ ਵ ਬਰ ਆਮਾਲ-ਏ-ਸਾਲਿਹਾ ਵ ਰਾਹ-ਏ-ਤਾਅਤ-ਓ-ਬੰਦਗੀ ਬੰਦਾ ਰਾ ਮੁਸਤਹਕਮ ਵ ਮੁਸਤਕਿਲ ਬਿਸਾਜ਼ਦ, ਦਰ ਈਂ ਸਹੀਫ਼ਾ ਸ਼ਾਹਿਦਾਨ-ਏ-ਜਮਾਲ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਵ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਨੂਰ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਰਾ ਜਲਵਾਹਾ-ਏ-ਬਿਸਯਾਰ ਅਸਤ ਕਿ ਮੁਹਤਾਜ-ਏ-ਤਹਰੀਰ ਨੀਸਤ।

ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਫ਼ਰਖ਼ੰਦਾ :- ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਫ਼ਰਖ਼ੰਦਾ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂ-ਏ-ਆਲੀ ਮੱਨਤ-ਕਸ਼-ਏ-ਤਫ਼ਸੀਰ-ਓ-ਤਸ਼ਕੀਹ ਨੀਸਤ ਵ ਦਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵ ਏਸ਼ਿਯਾ ਵ ਮਸ਼ਰਿਕ ਵ ਮਗ਼ਰਿਬ ਕੁਦਾਮੀਸਤ ਕਿ ਮੁਕਬਿਲ-ਏ-ਹੱਕ, ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਮਮਦੂਹ ਰਾ ਨਦਾਨਦ। ਇਰਸ਼ਾਦਾਤ ਅਜ਼ਹਰ-ਮਿਨ-ਓਸ਼-ਸ਼ਮਸ ਵ ਕਰਾਮਾਤ-ਏ-ਰੌਸ਼ਨ-ਓ-ਮੁਬੀਨ ਵ ਨਾਮ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਮੁਨੱਵਰ-ਓ-ਮੁਕੱਦਸ ਅਸਤ।

ਗੁਲਦਸਤਾ-ਏ-ਔਰਾਦ-ਓ-ਵਜ਼ਾਇਫ਼ :- ਰਸ਼ਕ-ਏ-ਦੁਨਿਯਾ ਵ ਏਸ਼ਿਯਾ ਰਾ ਨਾਜ਼, ਫ਼ਖ਼ਰ-ਏ-ਹਿੰਦੁਸਤਾਂ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਈਂ ਗੁਲਦਸਤਾ-ਏ-ਔਰਾਦ-ਓ-ਵਜ਼ਾਇਫ਼-ਏ-ਜੁਪਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਰ ਨਜ਼ਮ-ਏ-ਪੰਜਾਬੀ ਵ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਸਤ ਕਿ ਬਰਗੁਜ਼ੀਦਾ-ਏ-ਦਰਗਾਹ-ਏ-ਸਮਦੀਯਤ-ਓ-ਆਫ਼ਤਾਬ-ਏ-ਸਿਪਹਰ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਵ ਮਾਹ-ਏ-ਹਕੀਕਤ, ਇਮਾਮ-ਓ-ਪੈਗ਼ੰਬਰ-ਓ-ਬਾਨੀ-ਏ-ਮਜ਼ਹਬ-ਏ-ਸਿੱਖਾਂ ਹਜ਼ਰਤ-ਏ-ਆਲੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਰ ਪਾਂਜ਼ਦਹ ਸਦੀ ਈਸਵੀ ਦਰ ਪੰਜਾਬ ਕਿ ਸੂਬਾ-ਏ-ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਸਤ ਬ ਆਲਮ-ਏ-ਬੇਖ਼ੁਦੀ ਫ਼ਰਮੂਦਾਅੰਦ ਵ ਈਂ ਕਲਾਮ ਕਿ ਮਜਮੂਆ-ਏ-ਅਜ਼ਕਾਰ-ਏ-ਰੱਬਾਨੀਸਤ ਦਰ ਆਂ ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏ-ਮੁਕੱਦਸ-ਓ-ਬੁਜ਼ੁਰਗ-ਏ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਰ ਆਗਾਜ਼-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਅਸਤ ਕਿ ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏਪਾਕ-ਏ-ਸਿੱਖਾਂ ਬਰਾਏ ਰਹਬਰੀ-ਓ-ਰਸ਼ਾਦਤ ਬਸੂਰਤ-ਏ-ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਅਸਤ।

ਜ਼ਮਾਨਾ ਵ ਸਨ-ਏ-ਤਸਨੀਫ਼ :- ਹਜ਼ਰਤ ਮਮਦੂਹ-ਓਸ-ਸਦਰ ਪਾਂਸਦ ਸਾਲਾ

ولے ایں طلبِ حق و سعادتِ برتر بفضلِ ستگورو کہ مشکل کُشا و مرشدِ کامل است بمرید وطالبِ صادق حاصل شود۔

ہدایت و رحمت

ایں کلامِ بصیرت افروز مظہرِ ہدایت است و تلاوتش معتقدانِ پُرخلوص را بمقاماتِ پاک و رفیع می برد ودلہا را از یاد زندہ کُند۔ از وہر نفس ہموارہ ذاکرِ خدا شود ونُطق وزباں معرفتِ حمدِ خدا وثنا کرِ مولا گردد وطالب درراہِ حق مستقل ودرایمان صادق وراستباز شود و قلب وجاں پُر نور گردد ولذتِ عشقِ حقیقی دیگر ہمہ لذاتِ محسوسات را زائل کند وطالبش فقط یک طلبِ مولا را پیشِ نظر دارد۔ تا بارانِ رحمتِ خداوندی چنیں طالب صادق و عارفِ خویش را محرمِ اسرار بسازد و چشمِ باطنش را روشن بکُند۔

استقامت

اگر چہ مدارجِ متذکرۃ الصدر دشوار و بلند است وپیمودنِ ایں منزلِ عرفان فقط کارِ صاحبدلانِ عقیدت کیش بود وبغیرِ لُطفِ الٰہی از سعی و زورِ خود ہرگز ایں مراتب کسے نتوانست یافت۔

منزلِ فقرست دشوار و عمیق
کے رسد ہر کس بآنجا اے رفیق

اشارات ومعانی

کلامِ ہذا عالیست واشاراتِ لطیف ومُنیف وجہِ رشادتِ عالم است و درآں نکاتش جملہ معانی خجستہ وحقیقت نماہست گویا ایں گنجِ اسرار است۔ اربابِ معانی ایں نسخۂ پاک را عزیز تر دارند وصاحبدلاں از سماعتش وجد آرند کہ ایں صحیفۂ اقدس انتخابِ روزگار است و بمانندِ نیرِ اکبری درخشد ونورِ ہدایت می بارد۔

گنجِ حقیقت

طالب را دریں درسِ وحدت حکمِ ذکرِ الٰہی ست کہ یادِ پاکِ مطلوبِ حقیقی مرادِ زندگی ست وازاں قلب وروح پُر نور گردد وطالب بحق مشغول وبدرگاہش مقبول می شود۔

درسِ وحدت

ایں کلامِ اقدس رہنمائے منزلِ معرفت ورہبرِ راہِ نجات است و وردش عامل را بہ راحتِ می رساند و بندۂ توحید وطالبِ عرفان وحق پرست از تلاوتش بامراد شود۔

عرفان و حقیقت

ایں صحیفۂ مقدس کہ بنام جپ جی صاحب مشہور است از زبانِ مبارکِ مخزنِ عرفان وحکمت ومعدنِ صداقت وحقیقت حضرتِ بابا گورونانک دیوجی برآمدہ است ونکتہ نکتہ کہ زیبِ قرطاس است رشکِ لعل وگہرست و جملہ جملہ کہ نقش وثبتِ لوح است، مظہرِ تحمید حق است۔ حرفش درخشاں و سطرش فروزاں است و از دہنِ الفاظش حمد وثنائے کردگارِ پاک می برآید و وظیفہ اش وجہِ سعادت و برکت است۔

مقصدِ عالی

ازیں کلامِ عرفانی آبِ حیواں می چکد کہ انساں را حیاتِ ابدی بخشد و ہر سخنش ازاسرار ومعرفت وحقیقت مملوست وہر ارشادِ بزرگ صادق و رفیع المنزلت است۔ درس ونصیحت و ہدایت وتعلیم معرفت و تلقینِ نیکی وتدریسِ وحدت وطاعت وبندگی مدعائے عالیست۔

طرز وانداز

درانداز شیریں ومتین وبطرزِ شگفتہ وسنجیدہ حضرتِ ممدوح ایں کلامِ حقانی را ارشاد فرمودہ اند۔

پند ونصیحت

ہر مصرعہ علمبردارِ پند وہدایت است بلکہ جملہ صحیفہ درحقیقت دفترِ حمد و طاعت ومعرفت وحقیقت است۔ رہبرِ صادق حضرتِ موصوف از درسِ وحدت ومعرفت طالبان را حق الیقیں می دہند وشانِ مناظرِ

ਮੁਮਤਾਜ਼ ਬਾਸ਼ਦ ਨੀਜ਼ ਅਜ਼ ਰੰਜ-ਓ-ਅਲਮ-ਏ-ਜਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਗਰਦਦ ਵ ਅਜ਼ ਅਸਬਾਬ-ਏ-ਲੱਜ਼ਾਤ-ਏ-ਫ਼ਾਨੀ ਮੁਖ਼ਲਿਸੀ ਬਿਯਾਬਦ।

ਫ਼ਜ਼ੀਲਤ-ਓ-ਬਰਕਤ-ਏ-ਕਲਾਮ-ਏ-ਮੌਸੂਫ਼ ਬੇਸ਼ ਅਜ਼ ਬੇਸ਼ ਅਸਤ ਕਿ ਦਰ ਇਹਾਤਾ-ਏ-ਤਹਰੀਰ ਨਮੀਗੁੰਜਦ ਵ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ, ਅਹਲ-ਏ-ਬਸੀਰਤ ਦਮ-ਏ-ਤਲਾਵਤ ਲੱਜ਼ਤ-ਏ-ਈਂ ਬਾਦਾ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਬ ਖ਼ੁਦ ਮੀਚਸ਼ੰਦ ਵ ਤਾਸੀਰਸ਼ ਮੁਲਾਹਿਜ਼ਾ ਮੀ ਕੁਨੰਦ।

ਗੁਫ਼ਤਗੂ-ਏ-ਹਮਾ ਕਸ ਦਰ ਇਦਰਾਕ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਅਸਤ
ਲਬ ਫ਼ਿਰੋਬੰਦ ਕਿ ਤਾ ਮਹਰਮ-ਏ-ਅਸਰਾਰ ਸ਼ਵੀ (ਗੋਯਾ)

ਫ਼ਰਮਾਨ-ਏ-ਰਸੂਲ ਅਸਤ :- ਮਨ ਅਰਫ਼ਾ ਰੱਬਹੂਫ਼ਕਦ ਤਾਲ' ਲੈਸਾਨੂਹੂ-ਆਂਰਾਕਿ ਮਅਰਫ਼ਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਹਾਸਿਲ ਮੀਸ਼ਵਦ ਜ਼ੁਬਾਨਸ਼ ਬੰਦ ਬੁਵਦ)

ਤਾਸੀਰ-ਓ-ਫ਼ੈਜ਼:- ਈਂ ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏ-ਮਤਬੱਰਕ ਗੰਜੀਨਾ-ਏ-ਦੌਲਤ-ਏ-ਲਾਜ਼ਵਾਲ ਵ ਮਾਯਾ-ਏ-ਜਾਵਿਦਾਨੀਸਤ ਕਿ ਚੰਹ ਤਾਅਤ-ਏ-ਮੌਲਾ ਫ਼ਰਾਹਮ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ, ਦਰ ਸਿਹਨ-ਏ-ਗੁਲਸ਼ਨ-ਓ-ਗੁਲਜ਼ਾਰਸ਼ ਗੁਲਹਾ-ਏ-ਸੁਖ਼ਨ ਕਿ ਬਿਸ਼ੁਗੁਫ਼ਤਾ ਅਸਤ ਅਜ਼ਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ-ਏ-ਵਹਦਤ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਮੀਬਰਆਯਦ ਵ ਤਾਇਰਾਨ-ਏ-ਫ਼ਿਕਰ-ਓ-ਤੱਸਵੁਰ ਹਮਦ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਬਿਸਰਾਯੰਦ ਵ ਨਗ਼ਮਾ ਖ਼੍ਵਾਨੀ-ਏ-ਸਿਫ਼ਤਸ਼ ਬਿਕੁਨੰਦ। ਅਜ਼ ਚਿਰਾਗ਼ਹਾ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤਸ਼ ਮਹਫ਼ਿਲ-ਏ-ਸਾਹਿਬ ਦਿਲਾਂ ਇਕਤਿਬਾਸ-ਏ-ਨੂਰ ਮੀਕੁਨਦ। ਅਜ਼ ਕੈਫ਼-ਏ-ਜਾਮ-ਏ-ਬਾਦਾ-ਏ-ਈਂ ਕਿਤਾਬ-ਏ-ਮੁਸਤਤਾਬ, ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਅਜ਼ ਇਰਫ਼ਾਨ-ਓ-ਹਕੀਕਤ ਆਗਾਹ ਸ਼ਵਦ ਵ ਵਿਰਦ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਬ ਯਾਦ-ਓ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਹੱਕ ਮਹਵੀਯਤ ਬਿਦਹਦ ਵ ਕੈਫ਼ੀਯਤ-ਏ-ਬੇਖ਼ੁਦੀ ਕਲਬ ਰਾ ਸਰਸ਼ਾਰ ਵ ਨਜ਼ਰ ਰਾ ਮਹਰਮ-ਏ-ਅਸਰਾਰ ਬਿਸਾਜ਼ਦ।

ਗੰਜ-ਏ-ਹਕੀਕਤ :- ਦਰ ਰਾਹ-ਏ-ਤਰੀਕਤ-ਓ-ਹਕੀਕਤ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਈਂ ਗੰਜ-ਏ-ਹਕੀਕਤ-ਏ-ਸਆਦਤਮੰਦਾਂ ਰਾ ਮਤਾਅ-ਏ-ਬੇ ਬਹਾ ਵ ਸਾਲਿਕਾਲ-ਏ-ਰਾਹ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਅਜ਼ ਜਾਨ ਮੀਬਾਸ਼ਦ ਕਿ ਦੀਦਾਵਰਾਨੇ ਰਾ ਫ਼ਕਤ ਕਦਰ-ਏ-ਹਮੀਂ ਜਵਾਹਰ-ਏ-ਲਾ ਸਾਨੀ ਬਾਸ਼ਦ

ਰਸ਼ਾਦਤ :- ਈਂ ਨਾਦਿਰ-ਏ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਤਸਨੀਫ਼-ਏ-ਇਲਹਾਮੀਸਤ ਕਿ ਦਰ ਬਿਯਾਨ-ਏ-ਵਹਦਤ-ਓ-ਅਲੂਹਿਯਤ ਮੁਸ਼ੱਰਹ ਵ ਮੁਕੱਮਲ ਅਸਤ ਵ ਕਿਸ਼ਤ-ਓ-ਖ਼ਿਯਾਬਾਨ-ਏ-ਰੂਹਾਨੀਯਤ ਅਜ਼ ਚਸ਼ਮ-ਏਫ਼ੈਜ਼ ਰਵਾਨਸ਼-ਤਾਜ਼ਗੀ ਓ-ਸ਼ਾਦਾਬੀ ਬਿਬੁਰਦ।

ਮੁਹਾਸਿਨ :- ਹਰ ਬੰਦ-ਓ-ਬੈਤ ਸਿਲਕ-ਏ-ਜਵਾਹਰ-ਏ-ਆਬਦਾਰ ਅਸਤ ਵ ਹਰ ਲਫ਼ਜ਼ ਪੁਰ ਅਜ਼ ਅਸਰਾਰ-ਓ-ਅਨਵਾਰ-ਏ-ਤੌਹੀਦਸਤ ਵ ਦਰ ਇਬਾਰਤਸ਼ ਅਜਬ ਜਲਵਾ-ਏ-ਨੱਜ਼ਾਰਾ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਬਰਾਏ-ਦੀਦਾ ਵ ਦਿਲਹਾਸਤ ਵ ਸ਼ਗੂਫ਼ਾਹਾ-ਏ-ਤਸੱਵੁਫ਼-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਦਿਮਾਗ਼-ਏ-ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਤਰੀਕਤ ਰਾ ਮੁਅੱਤਰ ਮੀਕੁਨਦ। ਅਜ਼ਆਂ ਖ਼ਿਜ਼ਰ-ਏ-ਹਿਦਾਯਤ ਰਹਰਵਾਨ-ਏ-ਰਾਹ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਸੁਰਾਗ਼-ਏ-ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਮਕਸੂਦ ਬਿਯਾਬੰਦ ਵ ਬਿਯਾਨ-ਏ-ਦਿਲਪਜ਼ੀਰਸ਼ ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਰਾ ਨਿਅਮਤ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ-ਓ-ਖ਼ੁਸ਼ੀ-ਓ-ਰੌਸ਼ਨੀ-ਓ-ਤਸਕੀਨ-ਏ-ਜਾਂ ਬਿਬਖ਼ਸ਼ਦ।

ਅਨਵਾਰ-ਓ-ਅਸਰਾਰ :- ਤਅਲੀਮ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨੀ-ਏ-ਈਂ ਸਹੀਫ਼ਾ-ਏ-ਅਕਦਸ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਅਜ਼ ਸ਼ਰੀਅਤ-ਓ-ਤਰੀਕਤ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ-ਓ-ਹਕੀਕਤ ਵ ਬ ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਫ਼ਜ਼ਲ-ਓ-ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਬਿਰਸਾਨਦ ਵ ਨਾ-ਸੂਤੀਆਂ ਰਾ ਅਜ਼ ਮਕਾਮ-ਏ-ਲਾਹੂਤ ਨਿਸ਼ਾਂ ਬਿਦਹਦ ਨੀਜ਼ ਬ ਤੌਹੀਦ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਪਾਕਸ਼ ਤਾਲਿਬਸ਼ ਰਾ ਮਹਵੀਯਤ-ਓ-ਬੇ ਖ਼ੁਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਦ ਵ ਦਰ ਆਂ ਦਮ ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਹਾਸਿਲ ਮੀ ਸ਼ਵਦ ਵ ਆਰਿਫ਼ ਦਰ ਮੁਕਾਮ-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਫ਼ਾਨੀ-ਓ-ਗ਼ਰਕ ਗਸ਼ਤਾ ਵਾਸਿਲ-ਬ ਖ਼ੁਦਾ ਗਰਦਦ ਕਿ ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਹਮੀਂ ਅਸਤ ਵਲੇ ਈਂ ਤਲਬ-ਏ-ਹੱਕ-ਓ-ਸਆਦਤ-ਏ-ਬਰਤਰ ਬ ਫ਼ਜ਼ਲ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂਕਿ ਮੁਸ਼ਕਿਲ-ਕੁਸ਼ਾ ਵ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਅਸਤ ਬ ਮੁਰੀਦ-ਓ-ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ।

ਹਿਦਾਯਤ, ਰਹਮਤ :- ਈਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਬਸੀਰਤ ਅਫ਼ਰੋਜ਼ ਮਜ਼ਹਰ-ਏ-ਹਿਦਾਯਤ ਅਸਤ ਵ ਤਲਾਵਤਸ਼ ਮੁਅਤਕਿਦਾਨ-ਏ-ਪੁਰ ਖ਼ੁਲੂਸ ਰਾ ਬ ਮਕਾਮਾਤ-ਏ-ਪਾਕ-ਓ-ਰਫ਼ੀਅ ਮੀਬੁਰਦ ਵ ਦਿਲਹਾ ਰਾ ਅਜ਼ ਯਾਦ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕੁਨਦ। ਅਜ਼ੁਹਰ ਨਫ਼ਸ ਹਮਵਾਰਾ ਜ਼ਾਕਿਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਸ਼ਵਦ ਵ ਨੁਤਕ-ਓ-ਜ਼ਬਾਂ ਮਸਰੂਫ਼-ਏ-ਹਮਦ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾ ਵ ਸ਼ਾਕਿਰ-ਏ-ਮੌਲਾ ਗਰਦਦ ਵ ਤਾਲਿਬ ਦਰ ਰਾਹ-ਏ-ਹੱਕ ਮੁਸਤਕਿਲ ਵ ਦਰ ਈਮਾਨ ਸਾਦਿਕ-ਓ-ਰਾਸਤਬਾਜ਼ ਸ਼ਵਦ ਵ ਕਲਬ-ਓ-ਜਾਂ ਪੁਰ ਨੂਰ ਗਰਦਦ ਵ ਲੱਜ਼ਤ-ਏ-ਇਸ਼ਕ-ਏ-ਹਕੀਕੀ ਦੀਗਰ ਹਮਾ ਲੱਜ਼ਾਤ-ਏ-ਮਹਸੂਸਾਤ ਰਾ ਜ਼ਾਇਲ ਕੁਨਦ ਵ ਤਾਲਿਬਸ਼ ਫ਼ਕਤ ਯਕ ਤਲਬ-ਏ-ਮੌਲਾ ਰਾ ਪੇਸ਼-ਏ-ਨਜ਼ਰ ਦਾਰਦ ਤਾ ਬਾਰਾਨ-ਏ-ਰਹਮਤ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ ਚੁਨੀਂ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਸਾਦਿਕ-ਓ-ਆਰਿਫ਼-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਰਾ ਮਹਰਮ-ਏ-ਅਸਰਾਰ ਬਿਸਾਜ਼ਦ ਵ ਚਸ਼ਮ-ਏ-ਬਾਤਿਨਸ਼ ਰਾ ਰੌਸ਼ਨ ਬਿਕੁਨਦ।

ਇਸਤਿਕਾਮਤ :- ਅਗਰਚਿ ਮਦਾਰਿਜ-ਏ-ਮੁਤਜ਼ੱਕਰਿਤ-ਉਸ-ਸੱਦਰ ਦੁਸ਼ਵਾਰ-ਓ-ਬੁਲੰਦ ਅਸਤ ਵ ਪੈਮੂਦਨ-ਏ-ਈਂ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨ ਫ਼ਕਤ ਕਾਰ-ਏ-ਸਾਹਿਬ ਦਿਲਾਨ-ਏ-ਅਕੀਦਤ-ਕੇਸ਼ ਬਵਦ ਵ ਬਗ਼ੈਰ ਲੁਤਫ਼-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਅਜ਼ ਸਈ-ਓ-ਜ਼ੋਰ-ਏ-ਖ਼ੁਦ ਹਗਿਜ਼ ਈਂ ਮਰਾਤਿਬ ਕਸੇ ਨਤਵਾਨਿਸਤ ਯਾਫ਼ਤ।

ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਫ਼ਕਰਸਤ ਦੁਸ਼ਵਾਰ-ਓ-ਅਮੀਕ
ਕੈ ਰਸਦ ਹਰਕਸ ਬ ਆਂਜਾ ਐ ਰਫ਼ੀਕ

ਇਸ਼ਾਰਾਤ-ਓ-ਮਆਨੀ, ਵ ਗੰਜ-ਏ-ਅਸਰਾਰ :- ਕਲਾਮ-ਏ-ਹਜ਼ਾ ਆਲੀਸਤ-

غرقِ توحیدمی شود۔ از ماسوائے اللہ فارغ و تارک شود و بحق پیوستہ و وابستہ گردد و معرفتِ حق بیابد۔ ارشاداتِ پاک نورِ ایمان را فروغ و عشق و طاعت را استقلال و استحکام می دہد و دُرونش منظرِ قدرت و بیانِ حقیقت است کہ بندۂ حق را مکاشفہ و مشاہدۂ حقیقت می بخشد۔

فضیلت و برکت

این نظمِ عرفانی قلب و روح را سرمست و سرشار گرداند و طالبِ معرفت ازو سرورِ باطنی و راحتِ سرمدی حاصل کند۔ کلامیست لاثانی و بابرکت وخوانندہ کہ بدِل اعتقاد و ارادت دارد برنصائح و احکامش عمل کند او بے گماں از قربِ خداوندی ممتاز باشد نیز از رنج و الم جہاں آزاد گردد و از اسبابِ لذاتِ فانی مخلصی بیابد۔ فضیلت و برکتِ کلامِ موصوف بیش از بیش است کہ در احاطۂ تحریر نمی گُنجد و طالبانِ عرفان و اہلِ بصیرت دَمِ تلاوت لذّتِ این بادۂ معرفت بخودی چشند و تاثیرش ملاحظہ می کنند۔

گفتگوئے ہمہ کس در ادراکِ خود است
لب فروبند کہ تا محرمِ اسرار شوی (گویا)

فرمانِ رسولؐ است: مَن عَرفَ رَبَّہٗ فَقدْ طالَ لَسیانہٗ (آنرا کہ معرفتِ الٰہی حاصل می شود و زبانش بند بود)

تاثیر و فیض

این صحیفۂ متبرک گنجینۂ دولتِ لازوال و مایۂ جاودانی ست کہ در طاعتِ مَولا فراہم شدہ است، در چمنِ گلشن و گلزارش گلہائے سُخن کہ شگفتہ است ازاں خوشبوئے وحدت و معرفت می برآید و طائرانِ فکر و تصورِ حمدِ خدا بسرایند و نغمہ خوانیِ صفاتش بکنند۔ از چراغ ہائے معرفتش محفلِ صاحب دِلاں اقتباسِ نوری کُند۔ از کیفِ جامِ بادۂ این کتاب مستطاب، طالبِ صادق از عرفان و حقیقت آگاہ شَوَد و وِردِ پاکش بیاد و ذکرِ حق محویت بدہد و کیفیتِ بے خودی قلب را سرشار، نظر را محرمِ اسرار بسازد۔

گنجِ حقیقت

در راہِ طریقت و حقیقت و معرفت این گنجِ حقیقت سعادتمنداں را متاعِ بے بہا و سالکانِ راہِ حق را عزیز از جان می باشد کہ دیدہ وران را فقط قدرِ ہمیں جواہرِ لاثانی باشد۔

رِشادت

این نادر روزگار تصنیفِ الہامیست کہ در بیانِ وحدت و الوہیت مشرح و مکمل است و کشت و خیابانِ روحانیت از چشمۂ فیض روانش تازگی و شادابی ببرد۔

مُحاسن

ہر بند و بیت سلکِ جواہرِ آبدار است و ہر لفظ پُر از اسرار و انوارِ توحیدست و در عبارتش عجب جلوۂ نظارۂ معرفت برائے دیدہ و دِلہاست و شگوفہ ہائے تصوف و معرفت دماغِ طالبانِ طریقت را معطر می کند۔ ازاں خضرِ ہدایت رہروانِ راہِ معرفت سراغ بیابند و بیانِ دلپذیرش طالبانِ صادق را نعمتِ باطنی و خوشی و روشنی و تسکینِ جان بخشد۔

اَنوار و اَسرار و عِشقِ اِلٰہی

تعلیمِ عرفانیِ این صحیفۂ اقدس طالبِ حق را از شریعت و طریقت بمنزلِ معرفت و حقیقت و مقامِ فضل و بخشش برساند و ناسوتیان را از مقامِ لاہوت نشاں بدہد نیز بتوحیدِ ذاتِ پاکش طالبش را محویت و بیخودی بخشد و در آں دَمِ مشاہدۂ ذاتِ الٰہی حاصل میشود و عارف در مقامِ توحیدِ فانی و غرق گشتہ واصل بخدا اگر دد کہ عشقِ الٰہی ہمیں است

ਮਦਹਤ-ਏ-ਸਤਗੁਰੂ

ਗੌਹਰ - ਏ - ਮਕਸਦ - ਏ - ਹਯਾਤ ਗੁਰੂ
ਬਾਇਸ - ਏ - ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ - ਓ - ਨਿਜਾਤ ਗੁਰੂ

ਜ਼ੀਨਤ-ਏ-ਅਰਸ਼-ਓ-ਫ਼ਰਸ਼-ਓ-ਬੁਰਜ-ਓ-ਤਬਕ
ਰੌਨਕ - ਏ - ਬਜ਼ਮ - ਏ - ਕਾਇਨਾਤ ਗੁਰੂ

ਮਜ਼ਹਰ - ਏ - ਨੂਰ - ਏ - ਜਲਵਾ - ਏ - ਖ਼ਾਲਿਕ
ਮਸਦਰ-ਏ-ਜ਼ਾਤ-ਏ-ਬਾਸਿਫ਼ਾਤ ਗੁਰੂ

ਚਸ਼ਮਾ-ਏ-ਫ਼ੈਜ਼-ਓ-ਅਬਰ-ਏ-ਜੂਦ-ਓ-ਕਰਮ
ਬਹਰ - ਏ - ਇਕਰਾਮ - ਓ - ਇਲਤਿਫ਼ਾਤ ਗੁਰੂ

ਦਰਗਹ-ਏ-ਰਹਮਤ-ਓ-ਇਨਾਯਤ-ਓ-ਫ਼ਜ਼ਲ
ਆਸਤਾਨ - ਏ - ਨਵਾਜ਼ਿਸ਼ਾਤ ਗੁਰੂ

ਮਰਕਜ਼ - ਏ - ਆਰਜ਼ੂ - ਓ - ਨੀਲ - ਓ - ਮਰਾਮ
ਮਰਜਅ - ਏ - ਹੱਲ - ਏ - ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਤ ਗੁਰੂ

ਈਂ ਜਹਾਨਸਤ ਮਿਸਲ - ਏ - ਬਹਰ - ਏ - ਅਜ਼ੀਮ
ਸੂਰਤ - ਏ - ਸਾਹਿਲ - ਏ - ਨਿਜਾਤ ਗੁਰੂ

ਨਾਖ਼ੁਦਾ - ਏ - ਸਫ਼ੀਨਾ - ਏ - ਹਸਤੀ
ਰਹਬਰ - ਏ - ਕਸ਼ਤੀ - ਏ - ਹਿਯਾਤ ਗੁਰੂ

ਚਿ ਬਰ ਆਯਦ ਜ਼ਿ ਖ਼ਾਮਾ-ਏ-'ਮੁਜ਼ਤਰ'
ਹਮਾ ਅਜ਼ ਲੁਤਫ਼-ਏ-ਪਾਕਜ਼ਾਤ ਗੁਰੂ

ਬੰਦਾ 'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਨਾਭਵੀ

ਦੀਬਾਚਾ-ਏ-ਮੁਖ਼ਤਸਿਰੀ-ਏ-ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਬਿਆਨ-ਓ-ਤਸ਼ਰੀਹ :- ਈਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਹੱਕਾਨੀ ਕਿ ਨਾਮਸ਼ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅਸਤ ਅਜ਼ ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਪਾਕ-ਏ-ਸਿਰੀ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪੈਗ਼ੰਬਰ-ਏ-ਸਿੱਖਾਂ ਵ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ-ਏ-ਆਰਿਫ਼ਾਨ-ਏ-ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਫ਼ਰਮੂਦਾ ਸ਼ੁਦਾ ਅਸਤ ਵ ਦਰ ਆਗ਼ਾਜ਼-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ-ਏ-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹਮੀਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਅਕਦਸ ਅਸਤ ਵ ਵਿਰਦਸ਼ ਬਾਇਸ-ਏ-ਸਆਦਤ-ਏ-ਦਾਰੈਨ, ਨਿਜਾਤ-ਏ-ਬੰਦਗਾਨਸਤ। ਜਪੁਜੀ ਬਮਅਨੀ-ਏ-ਜ਼ਿਕਰ-ਏ-ਪਾਕ ਵ ਨਗ਼ਮਾ-ਏ-ਤੌਹੀਦ-ਓ-ਵਹਦਤਸਤ ਵ ਨਿਕਾਤ-ਓ-ਰਮੂਜ਼ਸ਼ ਮੁਆਵਿਨ-ਏ-ਚਾਰ ਮਨਜ਼ਿਲ, ਰਹਬਰ-ਏ-ਰਾਹ-ਏ-ਹੱਕ ਮੀਬਾਸ਼ਦ ਵ ਲੇਕਿਨ ਖ਼ੁਲੂਮ-ਓ-ਅਕੀਦਤ-ਓ-ਯਕੀਨ-ਓ-ਇਰਾਦਤ ਸ਼ਰਤਸਤ, ਤਾਲਿਬਾਨ-ਏ-ਸ਼ੌਕ ਵ ਅਰਬਾਬ-ਏ-ਸਫ਼ਾ ਅਜ਼ ਇਜਜ਼-ਓ-ਅਦਬ ਈਂ ਕਲਾਮ-ਏ-ਅਕਦਸ ਰਾ ਬ ਵਕਤ-ਏ-ਸੁਬਹ-ਏ-ਸਾਦਿਕ ਬਕਮਾਲ-ਏ-ਜ਼ੌਕ-ਓ-ਸੁਰੂਰ ਮੀ ਸਰਾਯੰਦ ਵ ਹਮਦ-ਓ-ਸਨਾ-ਏ-ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਬਰਤਰ ਬਿਗੋਯੰਦ ਵ ਇਜ਼ਹਾਰ-ਏ-ਅਬੂਦਿਯਤ ਵ ਬੰਦਗੀਅਸ਼ ਹਮੀ ਕੁਨੰਦ।

ਮਆਰਿਫ਼-ਓ-ਹਕਾਇਕ :- ਈਂ ਨਗ਼ਮਾ-ਏ-ਵਹਦਤ-ਓ-ਰੁਮੂਜ਼-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਅਜ਼ ਮਆਰਿਫ਼-ਓ-ਹਕਾਇਕ ਮੁਜ਼ੱਯਨ ਅਸਤ ਕਿ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਹਕ ਰਾ ਅਜ਼ ਵਹਦਤ-ਏ-ਇਲਾਹੀ ਦਰਸ-ਏ-ਵਹਦਤ-ਓ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਬਿਦਹਦ ਵ ਰਹਰਵਾਨ-ਏ-ਰਾਹ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਰਾ ਯਕ ਚਿਰਾਗ਼-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨਸਤ ਕਿ ਜਾਦਾ-ਏ-ਹੱਕ-ਓ-ਰਾਹ-ਏ-ਇਸਤਿਕਾਮਤ ਮੀਨੁਮਾਯਦ ਵ ਅਜ਼ੂਤਾਲਿਬ-ਏ-ਮੌਲਾ ਹੁਜ਼ੂਰੀ-ਏ-ਕਲਬ ਯਾਫ਼ਤਾ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਖ਼੍ਵੇਸ਼ ਰਾ ਬਿਸ਼ਿਨਾਸਦ ਵ ਗ਼ਰਕ-ਏ-ਤੌਹੀਦ ਮੀਸ਼ਵਦ, ਅਜ਼ ਮਾਸਿਵਾ-ਏ-ਅੱਲਾਹ ਫ਼ਾਰਿਗ਼-ਓ-ਤਾਰਿਕ ਸ਼ਵਦ ਵ ਬਿ ਹਕ ਪੈਵਸਤਾ-ਓ-ਵਾਬਸਤਾ ਗਰਦਦ ਵ ਮਅਰਫ਼ਤ-ਏ-ਹਕ ਬਿਯਾਬਦ। ਇਰਸ਼ਾਦਾਤ-ਏ-ਪਾਕ ਨੂਰ-ਏ-ਈਮਾਨ ਰਾ ਫ਼ਿਰੋਗ਼, ਇਸ਼ਕ-ਓ-ਤਾਅਤ ਰਾ ਇਸਤਿਕਲਾਲ ਵ ਇਸਤਿਹਕਾਮ ਮੀਦਹਦ ਵ ਦੂਰੂਨਸ਼ ਮਨਜ਼ਰ-ਏ-ਕੁਦਰਤ ਵ ਬਿਯਾਨ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਅਸਤ ਕਿ ਬੰਦਾ-ਏ-ਹੱਕ ਰਾ ਮੁਕਾਸ਼ਿਫ਼ਾ-ਓ-ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ-ਏ-ਹਕੀਕਤ ਮੀਬਖ਼ਸ਼ਦ। ਈਂ ਨਜ਼ਮ-ਏ-ਇਰਫ਼ਾਨੀ ਕਲਬ-ਓ-ਰੂਹ ਰਾ ਸਰਮਸਤ-ਓ-ਸਰਸ਼ਾਰ ਗਰਦਾਨਦ ਵ ਤਾਲਿਬ-ਏ-ਮਅਰਫ਼ਤ ਅਜ਼ੂਸੂਰ-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ-ਓ-ਰਾਹਤ-ਏ-ਸਰਮਦੀ ਹਾਸਿਲ ਕੁਨਦ। ਕਲਾਮੇਸਤ ਲਾਸਾਨੀ-ਓ-ਬਾਰਕਤ ਵ ਖ਼੍ਵਾਨਿੰਦਾ ਕਿ ਬਦਿਲ ਇਅਤਕਾਦ-ਓ-ਇਰਾਦਤ ਦਾਰਦ ਵ ਬਰ ਨਸਾਇਹ ਵ ਅਹਕਾਮਸ਼ ਅਮਲ ਕੁਨਦ ਊਬੇ ਗੁਮਾਂ ਅਜ਼ ਕੁਰਬ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦੀ

مدحتِ ستگورو

گوهرِ مقصدِ حیات گورو — باعثِ بخشش و نجات گورو
زینتِ عرش و فرش و برج و طبق — رونقِ بزمِ کائنات گورو
مظهرِ نورِ جلوهٔ خالق — مصدرِ ذاتِ باصفات گورو
چشمهٔ فیض و ابرِ جود و کرم — بحرِ اکرام و التفات گورو
درگهِ رحمت و عنایت و فضل — آستانِ نوازشات گورو
مرکزِ آرزو و نیل و مرام — مرجعِ حلِ مشکلات گورو
ایں جهانست مثلِ بحرِ عظیم — صورتِ ساحلِ نجات گورو
ناخدائے سفینهٔ هستی — رهبرِ کشتیِ حیات گورو
چه بر آید زِ خامهٔ مضطر — همه از لطفِ پاکذات گورو

بندہ مضطر نابھوی

دیباچۂ مختصرِ

جپ جی صاحب

بیان وتشریح

اِیں کلامِ حقّانی کہ نامش جپ جی صاحب است از زبانِ پاکِ سری گورو نانک دیو جی مہاراج پیغمبرِ سکھّان و مرشدِ کاملِ عارفانِ ہندوستان فرمودہ شدہ است ودر آغازِ مبارک سری گورو گرنتھ صاحب[1] ہمیں کلامِ اقدس است و وِردِش باعثِ سعادت دارین ونجاتِ بندگانست۔ جپ جی بمعنیِ ذِکرِ پاک ونغمۂ توحید و وحدتست ونکات ورموزش معاونِ چارمنزل ورہبرِ راہِ حق می باشد ولیکن خلوص وعقیدت ویقین وارادت شرطست۔ طالبانِ شوق و اربابِ صفا ازعجز وادب ایں کلامِ اقدس رابوقتِ صبح صادقِ بکمالِ ذوق وسرورمی سرایند وحمد وثنائے خالقِ برتر بگویند واظہارِ عبودیت و بندگیش ہمی کنند۔

معارِف و حقائق

ایں نغمۂ وحدت وزمزمۂ توحید از معارف وحقائقِ مزین است کہ طالبِ حق را از وحدتِ الٰہی درسِ وحدت ومعرفت بدہد ور ہروانِ راہِ حقیقت را یک چراغِ عرفان است کہ جادۂ حق وراہِ استقامت می نماید واز و طالبِ مولا حضوریٔ قلب یافتہ منزلِ خویش راشناسد و

[1] صحیفۂ اقدسِ سکھّان، مرشدِ کامل

ਹਰ ਚਿ ਦਾਰਮ ਵਕਫ਼-ਏ-ਸਤਿਗੁਰ ਆਂ ਫ਼ਨ ਅਸਤ
ਮਦਹਤ-ਏ-ਆਲੀ ਗੁਰੂਕਾਰ-ਏ-ਮਨ ਅਸਤ

ਨਜ਼ਰ

ਅਦਬ-ਏ-ਪੰਜਾਬੀ ਬ ਕੰਦ-ਏ-ਪਾਰਸੀ
ਮੁਨਤਕਿਲ ਕਰਦਮ ਜ਼ਿ ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਮਅਨਵੀ

ਮੁੱਦਤੇ ਦਰ ਗੋਸ਼ਾ-ਏ-ਬਿਨਿਸ਼ਸਤਾ ਅਮ
ਮਹਵ ਬੂਦਾ ਅਮ ਬ ਜਾਮ-ਏ-ਸਰਮਦੀ

ਰਾਹਤੇ ਬਿਗੁਜ਼ਾਸ਼ਤਮ ਬੁਰਦਮ ਮਿਹਨ
ਦੂਰ ਮਾਂਦਮ ਅਜ਼ ਉਮੂਰ-ਏ-ਦੁਨਿਯਵੀ

ਖ਼ੂਨ-ਏ-ਦਿਲ ਬਿਗੁਦਾਖ਼ਤਮ ਦਰ ਫ਼ਿਕਰ-ਏ-ਨਜ਼ਮ
ਤਾ ਗੁਹਰ ਸੁਫ਼ਤਮ ਬ ਸਿਲਕ-ਏ-ਪਹਲਵੀ

ਰਹਰਵੇ ਬਰ ਮਨਜ਼ਿਲ-ਏ-ਮਕਸੂਦ ਰਫ਼ਤ
ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਮਾ ਕਰਦ ਮਦਦ-ਓ-ਰਹਬਰੀ

ਬਰ ਦਰ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰ ਰਸਾਨੀਦਾ ਮਰਾ
ਅਜ਼ ਨਿਗਾਹ-ਏ-ਫ਼ੈਜ਼-ਓ-ਲੁਤਫ਼-ਏ-ਬਾਤਿਨੀ

ਬਾਬ-ਏ-ਮਅਨੀ ਮੁਰਸ਼ਿਦ-ਏ-ਕਾਮਿਲ ਕੁਸ਼ਾਦ
ਖ਼ੁਦ ਬ 'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਰਹ ਨਮੂਦ-ਓ-ਯਾਵਰੀ

ਤਰਜੁਮਾ ਅਜ਼ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ੁਦ ਤਮਾਮ
ਅਜ਼ ਤੁਫ਼ੈਲ-ਏ-ਰਹਮਤ-ਏ-ਰੱਬ-ਉਲ-ਗ਼ਨੀ

ਖ਼ਿਦਮਤੇ ਬਾਸ਼ਦ ਬ ਕਦਰ-ਏ-ਜ਼ਰਫ਼-ਏ-ਖ਼ੇਸ਼
ਬਹਰ-ਏ-ਅਹਲ-ਏ-ਜ਼ੌਕ-ਓ-ਅਹਲ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ

ਯਕ ਹਜ਼ਾਰ-ਓ-ਨੁਹ ਸਦ-ਓ-ਸ਼ਸਤ-ਓ-ਨੁਹ ਅਸਤ
ਸਾਲ-ਏ-ਤਾਰੀਖਸ਼ ਜ਼ਿ ਸੰਨ-ਏ-ਈਸਵੀ

ਹਦੀਆ-ਏ-ਅਹਕਰ ਕਬੂਲ ਉਫ਼ਤਦ ਜ਼ਹੇ
ਹਸਤ ਨਜ਼ਰ-ਏ-ਸਤਿਗੁਰੂਈਂ ਮਸਨਵੀ

2 ਮਈ 1965, ਈ ਸਿਤੰਬਰ 1969 ਈ
ਬੰਦਾ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਮੁਜ਼ਤਰ'

نذر

اَدَبِ پنجابی به قندِ پارسی مُنتقل کردم زِ فکرِ معنوی
مُدّتے دَر گوشهٔ بنشسته اَم محو بُودَه اَم به جامِ سَرمَدی
راحتے بگذاشتم بُردم محن دُور ماندم اَز امُورِ دُنیوی
خُونِ دِل بگداختم دَر فکرِ نظم تاگُہَر سُفتم به سِلکِ پہلوی
رَہروے بَرمنزلِ مَقصُود رفت مُرشِدِ ما کرد مَدَد و رہبَری
بَردَرِ ستگُور رسانیده مَرا اَز نِگاہِ فَیض و لُطفِ باطنی
بَابِ مَعْنی مُرشِدِ کامِل گُشاد خُود به مُضطَرؔ رَه نمُود و یاوَری
تَرجمه اَز جَپ جی صَاحِب شُد تمام اَز طُفیلِ رَحمتِ رَبُّ الغَنی
خِدمَتے باشَد بَقدرِ ظَرفِ خویش بَہرِ اہلِ ذَوق و اہلِ فارسی
یک ہزار و نہ صَد و شصت و نُہ است (۱۹۶۹ء) سالِ تارِیخش زِسنہ عِیسوی
ہَدیهٔ اَحقَر قبُول اُفتَد زہے ہَست نَذرِ ستگُورُو اِیں مثنوِی"

۲ رمئی ۱۹۶۵ء - ستمبر ۱۹۶۹ء بَندہ لکش وِیر سنگھ مُضطَرؔ

ہرچه دارَم وَقفِ ستگُور آں فَن اَست
مَدحَتِ عالی گُورُو کارِ مَن اَست

॥ ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

ਪੇਸ਼-ਏ-ਆਂ ਰੱਬ-ਏ-ਅਹਦ ਸਜਦਾਤ-ਏ-ਮਾ
ਦਰ ਹੁਜ਼ੂਰਸ਼ ਕੌਰਨਿਸ਼-ਓ-ਸਲਵਾਤ-ਏ-ਮਾ

ਮੁੰਦਰਿਜਾਤ

॥ ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

''پیشِ آں ربِّ اَحد سجداتِ ما
درحضورش گورنش وصلواتِ ما''

''آدیس تِسے آدیس''

مندرجات

ਬਨਾਮ-ਏ-ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਮੁਤਆਲ

ਖ਼੍ਵਾਨਿੰਦਾ-ਏ-ਅਜ਼ੀਜ਼ਕਿਤਾਬੇ ਕਿ ਦਰ ਦਸਤ ਦਾਰੀ ਸ਼ਾਹਕਾਰੀਸਤ ਦਰ ਨੌਅ-ਏ-ਸਤਾਯਸ਼ਹਾਏ ਖ਼ੁਦਾਵੰਦ-ਏ-ਬੁਜ਼ੁਰਗ ਕਿ ਸਤਾਯਸ਼ਗਰਾਂ ਹਰ ਆਂਚਿ ਬਿਗੋਯੰਦ ਵ ਬਿਸਰਾਯੰਦ ਚੁਨਾਂਚਿ ਸਜ਼ਵਾਰ-ਏ-ਊਸਤ, ਹੱਕ-ਏ-ਸਤਾਯਸ਼ ਰਾ ਬਜਾ ਨਿਯਾਵੁਰਦਾਅੰਦ

ਹਰ ਕਸ ਬ ਜ਼ਬਾਨੇ ਸਿਫ਼ਤ-ਓ-ਨਅਤ-ਏ-ਤੋ ਗੋਯਦ
ਬੁਲ-ਬੁਲ ਗ਼ਜ਼ਲ ਖ਼੍ਵਾਨੀ ਵ ਕੁਮਰੀ ਬ ਤਰਾਨਾ

ਬਾਰੇ-ਈਂ ਕਿਤਾਬ ਰਾ ਦਰਵੇਸ਼ੇ ਅਜ਼ ਮਰਦੁਮ-ਏ-ਪਾਕ ਸੀਰਤ-ਏ-ਹਿੰਦ ਬ ਸਿਲਕ-ਏ-ਨਜ਼ਮ ਦਰ ਆਵੁਰਦਾ ਅਸਤ ਵ ਬ ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਰਸਾ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ ਚੁਨੀਂ ਦਾਦ-ਏ-ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾਦਾ ਅਸਤ ਹਾਲੇਕਿ ਵੈ ਤਾਕੁਨੂੰ ਬ ਈਰਾਨ ਨਯਾਮਦਾ ਵਲੇ ਚੂੰ ਮੀ ਦਾਨਿਸਤਾ ਕਿ ਈਰਾਨ ਅਦਬੀਯਾਤੇ ਗਿਰਾਂਮਾਯਾ ਵ ਸ਼ਾਇਰਾਨੇ ਚੀਰਾ ਦਸਤ ਦਾਰਦ ਦਰ ਹਿੰਦ ਬ ਫ਼ਿਰਾ ਗਿਰਫ਼ਤਨ-ਏ-ਖ਼ਤ-ਓ-ਜ਼ੁਬਾਨ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ ਮਸ਼ਗ਼ੂਲ ਸ਼ੁਦਾ ਵ ਪਸ ਅਜ਼ ਸਾਲਹਾ ਸਈ-ਓ-ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਬਦਾਂ ਜਾ ਰਸੀਦਾ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਹਾ-ਏ-ਸ਼ਾਇਰਾਨ-ਏ-ਬੁਜ਼ੁਰਗ-ਏ-ਈਰਾਨ ਚੂੰ ਸਅਦੀ-ਓ-ਹਾਫ਼ਿਜ਼ ਰਾ ਮੁਤਾਲਆ-ਏ-ਦਕੀਕ ਨਮੂਦਾ ਵ ਅਕਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਰਾ ਅਜ਼ ਦੋਸਤਦਾਰਾਨ-ਓ-ਮੁਰੀਦਾਨ-ਏ-ਹਾਫ਼ਿਜ਼-ਓ-ਸਅਦੀ ਮੀਦਾਨਦ ਵ ਆਰਜ਼ੂਮੰਦ-ਏ-ਜ਼ਿਯਾਰਤ-ਏ-ਮਜ਼ਾਰ-ਏ-ਈਸ਼ਾਂ ਅਸਤ। ਬਾਰੇ ਨਾਮ-ਏ-ਈਂ ਨਾਬਗ਼ਾ ਆਕਾਏ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਜ਼ਤਰ ਨਾਭਵੀ ਮੀ ਬਾਸ਼ਦ ਉਮੀਦ ਅਸਤ ਕਿ ਜ਼ਹਮਾਤ-ਏ-ਈਸ਼ਾਂ ਮੌਰਿਦ-ਏ-ਪਸੰਦ-ਏ-ਦੋਸਤਦਾਰਾਨ-ਏ-ਅਦਬੀਯਾਤ-ਏ-ਈਰਾਨ ਉਫ਼ਤਾਦਾ ਵ ਮੂਜਿਬਾਤ ਤਸ਼ਵੀਕ-ਏ-ਈਸ਼ਾਂ ਫ਼ਰਾਹਮ ਸ਼ਵਦ। ਬਾਰੇ ਈਂ ਕਿਤਾਬ ਸਰਅੰਜਾਮ ਦਰ ਈਰਾਨ ਅਜ਼ ਰੂਏ ਨੁਸਖ਼ਾ-ਏ-ਖ਼ੱਤੀ ਬ ਹਿੰਮਤ-ਏ-ਫ਼ਰਜ਼ੰਦਾਨ-ਏ-ਮਰਹੂਮ ਗਿਯਾਨੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਕਿ ਯਕੇ ਅਜ਼ ਰੂਹਾਨੀਯਾਨ-ਏ-ਬੁਜ਼ੁਰਗ-ਏ-ਸੀਕਹਾ-ਏ-ਹਿੰਦ ਬੂਦਾ ਅਸਤ ਬ ਚਾਪ ਰਸੀਦਾ ਵ ਆਮਦਾ ਸ਼ੁਦਾ। ਸਵਾਬ-ਓ-ਪਾਦਾਸ਼-ਏ-ਈਂ ਜ਼ਹਮਾਤ ਬ ਰੂਹ-ਏ-ਬੁਜ਼ੁਰਗਵਾਰ-ਏ-ਆਂ ਮਰਹੂਮ ਹਦੀਆ ਮੀਸ਼ਵਦ।

ਅਜ਼ ਖ਼੍ਵਾਨਿੰਦਗਾਨ-ਏ-ਅਜ਼ੀਜ਼ ਤਮੱਨਾ ਮੀਸ਼ਵਦ ਕਿ ਦਰ ਮੌਕਆ-ਏ-ਖ਼੍ਵਾਂਦਨ-ਏ-ਈਂ ਸਤਾਯਸ਼ਹਾ ਵ ਮੁਨਾਜਾਤ ਬਾ ਖ਼ੁਦਾ ਬਾਨੀਯਾਨ-ਏ-ਆਂ ਰਾ ਬ ਦੂਆ-ਏ-ਖ਼ੈਰ ਸਰ-ਅਫ਼ਰਾਜ਼ ਫ਼ਰਮਾਯੰਦ।

ਫ਼ਰਜ਼ੰਦਾਨ-ਏ-ਮਰਹੂਮ ਗਿਆਨੀ ਹਰੀ ਸਿੰਘ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਖ਼ਾਲਿਕ-ਏ-ਅਰਜ਼-ਓ-ਸਮਾ ਰੱਬ-ਏ-ਅਹਦ
ਅਜ਼ ਇਨਾਯਾਤ-ਏ-ਗੁਰੂ ਹਾਸਿਲ ਸ਼ਵਦ

ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ

ਅਸਲ
ਮਅ ਤਰਜੁਮਾ ਦਰ ਨਜ਼ਮ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ

ਗੁਰਪਰਬ ਪਾਂਸਦ ਸਾਲਾ
ਜਸ਼ਨ-ਏ-ਵਿਲਾਦਤ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ
ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
23 ਨਵੰਬਰ 1969 ਈ.

ਮੁਤਰਜਿਮਾ:
ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ
'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਨਾਭਵੀ
ਵੀਰ ਨਿਵਾਸ, ਕੋਹ-ਏ-ਚਾਇਲ, ਭਾਰਤ

بنام خداوند متعال

خوانندهٔ عزیز کتابیکه در دست داری شاهکاریست در نوع ستایشهای خداوندبزرگ که ستایشگران هر آنچه بگویند و بسرائند چنانچه سزوار اوست حق ستایش را بجا نیاورده اند۔

هر کس بزبانی صفت و نعت تو گوید
بلبل به غزل خوانی و قمری به ترانه

باری این کتاب را درویشی از مردم پاك سیرت هند بسلك نظم در آورده است به زبان رسای فارسی چنین داد شاعری داده است حالیکه وی تاکنون بایران نیامده ولی چون میدانسته که ایران ادبیاتی گرانمایه و شاعرانی چیره دست دارد در هند بفراگرفتن خط و زبان فارسی مشغول شده و پس از سالها سعی و کوشش بدانجا رسیده که دیوانهای شاعران بزرگ ایران چون سعدیؒ و حافظؒ را مطالعه دقیق نموده و اکنون خود را از دوستداران و مریدان حافظؒ و سعدیؒ میداند و آرزومند زیارت مزارایشان است۔ باری نام این نابغه آقای لکشویر سنگھ مضطرؔ نا بھوی میباشد۔ امیدست که زحمات ایشان مورد پسند دوستداران ادبیات ایران افتاده و موجبات تشویق ایشان فراهم شود۔

باری این کتاب سر انجام در ایران از روی نسخهٔ خطی به همت فرزندان مرحوم گیانی هری سنگھ یکی از روحانیان بزرگ سیك های هند بوده است بجاپ رسیده و آمده شده۔ ثواب و پاداش این زحمات بروح بزرگوار آن مرحوم هدیه میشود۔

ازخوانندگان عزیزتمنا میشودکه درموقع خواندن این ستایشهاومناجات باخدابانیان آن رابدعای خیرسرافرازفرمایند۔

فرزندان مرحوم گیانی هری سنگه

॥ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ॥

اِک اونکار سَتِ گوُر پرسَادِ

خَالِقِ اَرض وسَماَ رَبِّ اَحَد — اَزعِنایاتِ گوُرُوحاصِل شَود

॥ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ॥

جَپُ جی صَاحِب

اصل

مَعِ تَرجمہ دَر نظمِ فارسی

گوُرپَرب پانصَد سالہ جشُنِ وِلادَتِ مُبارَکِ
گوُرُونانک دیو جی مہاراج
۲۳ر نومبر ۱۹۶۹ء

مُترجمہ
بھائی لکش ویر سنگھ مضطرؔ نابھوی
ویر نِواس کوہ چائل (بھارت)

ੴ

ਮੁਨਾਜਾਤ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ

ਦਰ ਤਰੇਤਾ ਰਾਮ ਬੂਦੀ, ਦਰ ਦੁਆਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹਮ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਸ਼ਾਹ-ਏ-ਦਹੁਮ

ਬ ਮੁਨਾਸਬਤ-ਏ-ਪਾਂਸਦੁਮੀਨ ਸਾਲ-ਏ-
ਤਵੱਲੁਦ-ਏ-ਹਜ਼ਰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

ੴ

در ترتیا رآم بودی، در دوآپر کرِشَن ہم
ستگُورُو گوبند سنگھ جی، کلغی دھر، شاہِ دہم

مناجات بامدادی

بمناسبت پانصدمین سال
تولد حضرت بابا گُورُو نانك

ਬਮੁਨਾਸਬਤ-ਏ-ਪਾਂਸਦੁਮੀਨ
ਸਾਲ-ਏ-ਤਵੱਲੁਦ-ਏ-ਹਜ਼ਰਤ ਬਾਬਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

بمناسبت پانصدمین سال
تولد حضرت بابا گورونانک

ਮੁਨਾਜਾਤ-ਏ-ਬਾਮਦਾਦੀ
ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ
ਅਸਲ-ਓ-ਤਰਜਮਾ ਬ ਸ਼ਿਅਰ-ਏ-ਫ਼ਾਰਸੀ

مناجات بامدادی
جپ جی صاحب
اصل وترجمہ بشعر فارسی

ਮੁਤਰਜਿਮ
ਭਾਈ ਲਕਸ਼ਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਮੁਜ਼ਤਰ' ਨਾਭਵੀ
ਵੀਰ ਨਿਵਾਸ, ਕੋਹ-ਏ-ਚਾਇਲ, (ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ)

مترجم
بھائی لکش ویر سنگھ نابھوی
ویرنواس، کوہ چائل (ہندوستان)



مضطر نابھوی

زیرِ اہتمام:

گورو گوبند سنگھ دھرم ادھئین وبھاگ، پنجابی یونیورسٹی، پٹیالہ

MUNAJAT-E-BAMDADI (JAPUJI SAHIB)

Asal-o-Tarjuma Ba Shaer-e-Farsi

By

Bhai Lakshveer Singh 'Muztar' Nabhvi

مرتبین:

ایچ. ایس. پنّوں (پروفیسر)

طارق کفایت اللہ (ڈاکٹر)

شاہ مکھی و پنجابی ترجمہ:

مندیپ کور سمرا (ڈاکٹر)

دلجیت کور مان (ڈاکٹر)

ISBN 81-302-0168-2

۲۰۰۹ء

بار اوّل: ۶۰۰

قیمت: ۲۰۰ روپے

بکوشش: پرفسور ایس. ایس. کھہرا، مدیر مؤسسہ انتشارات و چاپ، دانشگاہ پنجابی، پاتیالہ (الهند) انتشار یافت

چاپ: مکّہ پرنٹرز، موتی بازار، مالیرکوٹلہ

مناجات بامدادی
(جپ جی صاحب)

اصل و ترجمہ بشعر فارسی

مترجم

بھائی لکش ویر سنگھ مضطر نابھوی



پبلی کیشن بیورو، پنجابی یونیورسٹی، پٹیالہ

مناجات بامدادی